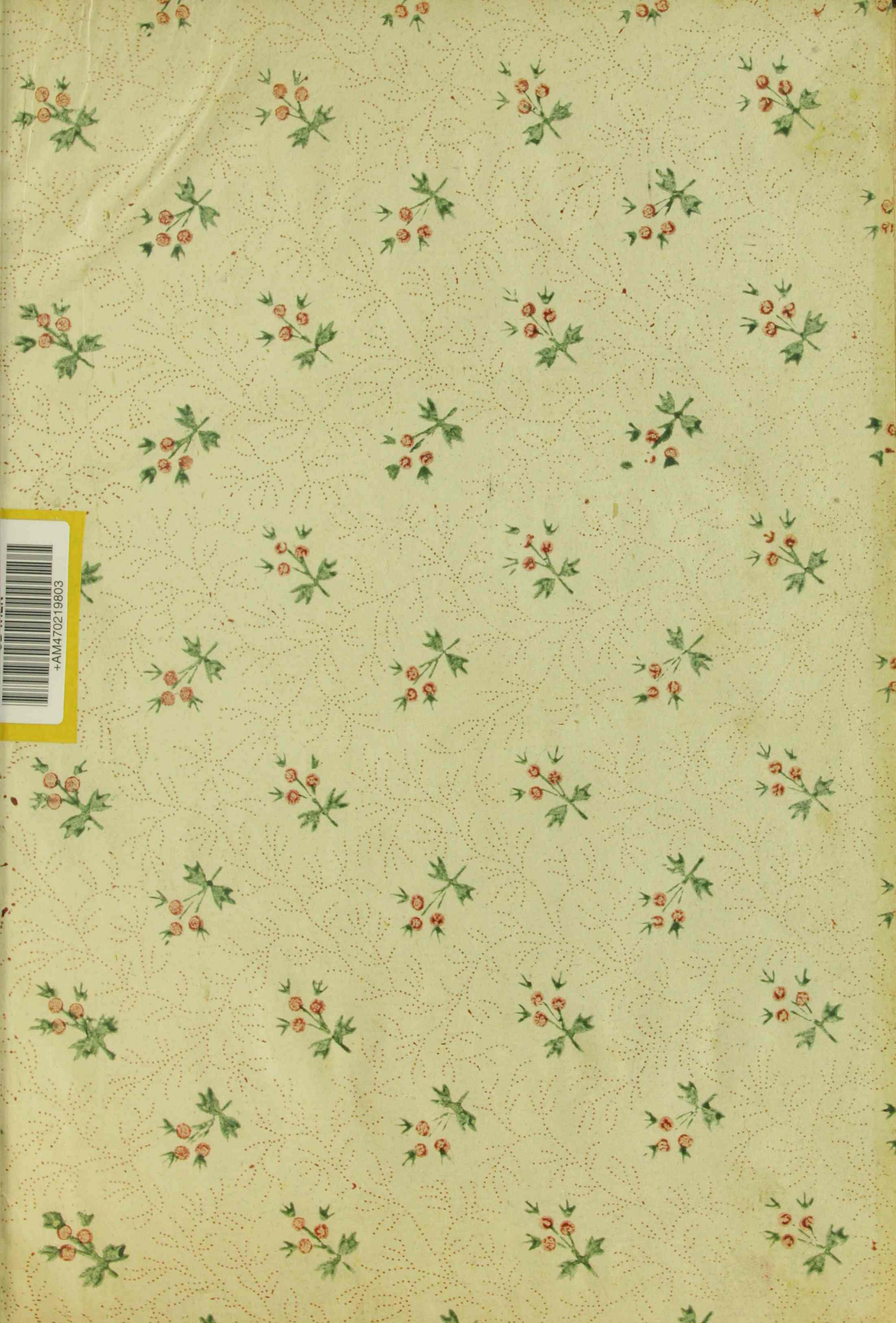

II
138224

E. S.

XIV. E.

II

138224

Incunabel

Ad egregiū dñm Thomā de drag psonalis pſen-
tie ſereniſſimi principis dñi Mathie: hūgarie: bohe-
mie ꝛc regis Austrieqꝫ ducis cancellariuz Prefatio
magistri Johānis de thwrocꝫ in primū librū Chro-
nice hungaroz ꝑ foeliciter incipit.

Igi orio hijs annis nobis eque ſimal
torpentibus varij rerū ordines cū inter
occurriffent ſuaues interdū lites media
inter colloquia ſurrexere ꝛ lenia diſpu-
tationū ſepius emerſerūt iurgia. Dū re-
bus hūgarice natiōis de primeiſ de-
qꝫ pte mūdi que hungaros aut germia
uit aut in hāc regionē que antiquitꝫ pan-
nonia: nūc vō hungaris ab eiſdem hū-
garia dicta eſt fudit: varijs vtamur ſentētijs: experiēdi tandē grā
placuit dudūqꝫ ſuper hijs rebus contextas reuoluere hiſtorias.
Quas equidē dū diligenti lectiōe pluſtrauimꝫ multa in eiſdeꝫ de
pte mūdi ſcitica vnde ꝛ hūgari emerſiſſe ꝑhibentur aut obmiſſa
aut neglecta ſeorſūqꝫ alioꝫ autoꝫ a poſitiōibus ꝑſcripta appare-
bāt. Enīuero ꝛ magni regis Atilæ geſtaꝫ gloria rerū ſtili parui-
tate cōprehēſa digno laudū ꝑconio nō minꝫ quaſi ſubticere vi-
debatꝫ: nec crimīe de hoc hūgaroz vetuſtas arguēda eſt: qđ ſuaz
recordia rerū altrū obliuiōis ipelagus defluere ꝑmiſit hoc genus
hoīūqꝫ ipſaz etate rez armoz potius ſtrepitu qꝫ lřaz ſciētia vaca-
bat. Nam ꝛ hoc nřo euo ꝑs natiōis eiſdem quedā trāſſiluanis
regni poſita in horis characteres quosdā ligno ſculpit ꝛ talis ſcul-
pture vſu lřaz ad inſtar viuūt: externaz nationū inuidiā exactis ꝑ
ipſū Atilā regē victorijs ꝑdignū ꝑconij ſubtraxiſſe ſtilū ꝛ eidem
regi Atilæ gloriā impialis noiſ demiſſe puto: neqꝫ ꝑ ipſū geſta-
rū rerū indecus quidpiā ꝑterqꝫ illatas ꝑ ipſū eiſ miſerias plan-
ctuoſi carmīs ad inſtar ſcripſiſſe inueniūt. Vñ paulus oroſij ſua-
rū vltimo libro hiſtoriaz: hunoz de eruptiōe mentiōēꝫ faciēs.
Tredécimo inquit āno impij valentis radix illa miſeriaz noſtra
rū copioſiſſimos ſimul frutices germiauit. Et anthoniꝫ florenti-
nus archiepūſ in ſcđa pte ſui chronici opis ipſa ait gentis barba-
ries me ſilere faceret niſi illud famoſū galliaz ꝛ italiaꝫ excidium

me loqui cogeret: nemo inūdanā miseria absqz aliena adeptus ē
gloriā: ninus assyrioz rex regna qđ in aliena violētas iniecit ma-
nus vniuersaz originez hystoriarz pepit: et nisi quodā agamenō
grecoz impator trojanū ilion euertissz: magn⁹ quoqz alexāder
tristib⁹ armis orbez vastasset: illoz noīa pīt cū corpib⁹ cecidissēt

Sancas igit ptes regis quoqz atile enū igentiū facinoz p mag-
nitudie immortalitate dignū ampliori stilo vt describerē silqz et sub-
sequentiū hūgarie regū hystorias olim editas pcursitarē et illis si-
quit negligētia scriptoz viciassz: castigarē tuis aīat⁹ psuasionib⁹
rem meis virib⁹ haud parē agredere p̄sūpsi. **D**ulce enī tuū et ad-
modū delectabile eloquiū me vicit: q̄zuis tāta magnitudo rerū
maiori sit digna vate: tua tñ psuasio cū erga me vim hēat mādati
tibi qz nōdū psuadēti parueriz psuadēti eo magis oēm vim meaz
dedicavi. **E**nūvero in p̄sumēte vt arbitror hec p̄sūptio inuidia au-
ctrice ludibriū piet: et lingua que pcere scit nemī in detractiōem il-
li⁹ dissoluet: noscim⁹ inquiet hūc hoīez verū quidē iux̄ euāgeli-
cā lectiōez nullū sua acceptat p̄ria cū tñ reb⁹ i hijs ex me fecerī ni-
hil veteres i oīb⁹ secut⁹ sū hystorias et sentētias autoz transgres-
sus sū i nullo: ptes quidē scine et illaz sytuaz atile quoqz regis ge-
sta plib⁹ronicis opib⁹ ea p̄p̄t idagat⁹ stilo paulo āpliori q̄z prio-
res hūgaricarz hystoriarz efficerāt autores illoz vndiqz positōes
int̄miscēdo: p̄scribere ac cetoz diuoz hūgarie regū hystorias de-
bilis mei opis īfra limites puta quōdaz karoli regis nequit int̄se-
cti misabile vsqz ad carnez q̄nium mei est ingenij diligent casti-
gare curavi: aliūsqz istud alta me iuuēt ordinare numia celi. **T**u
quoqz suscipe nautā altas pelagi voragines absqz temone tēpe-
ricqz ratis ac remigis officio tua ad d̄sideria sulcantes: suscipe nō
oī tue tantū volūtati satisfacere volētem: et suscipe me nō ex me s̄
ex vetēz has res describentiū volumib⁹ autoz gratū velut flo-
rez viridib⁹ lectū de cespitib⁹ tue offerentēz dñatiōi vale.

Quam antiq̄ autoz vetustas humorū. **S**oliloquiū.
sue hūgaroz diuersimode originē descripsisse iuenit: qui-
bus tā modnoz q̄z p̄ritoꝝ t̄pm hoīes diuersos sensus acomodā-
tes nō pua i hac re discrepatōe fore: duo enī volumia cronici ope-
ris ppaginez silqz et gesta illoz elucidātia: a ceteris autorib⁹ ac etiā
in scip̄is maxie i declaratiōe illoz germis desidētia: t̄pib⁹ quon

3
dā diuoz karoli z lodowici hūgarie regum vt dici p̄sumit edita
repiūt: quoz alter sup libro genef. x. alter sup. xj. caplis suas
fundauerūt origies: cū aut huic qd p^o diluuij vindicta vniuersa ca
ro a noe z ei⁹ filijs puta: sem: cham: z iaphet: nouā recepit gene
ratiōem vniuersalis chustiae religiōis natio cedat: alienaz p̄ter
hūgaricā qd volumib⁹ i eisdēz declarauerūt generatiōez supflui
tati potius q̄z nēcitati ascribi d̄bere dinoscit: vñ ne ipse ex se huic
opi quidpiā addidisse reprehēdā illoz sequēs voluminuꝝ autores
meis ppositis idez principiū pono.

Exordiū narratiōis i primā ptē chronice hūgaroz

Nee sūt generatiōes noe z filioz illi⁹ sem cham z iaphet de
quib⁹ post diluuij cladez. lxx. due generatiōes puta de sem
xxvij. de cham. xxx. z de iaphet. xv. pcessisse phibent: hee ge
neratiōes dissemiāte sūt i orbe terraz z scdm quosdam sem aziam
cham affricā z iaphet ewropā sortiti sūt. Scdm vō hieronimuz
de hebraicis questiomib⁹ necnō z iosephū filij iaphet possedisse
dicūt septentrionalez regionē a thauro z imano mōtib⁹ scitie vs
q̄z ad fluuiū thanaij qui eādē mediā scindit: vñ prim⁹ fili⁹ iaphet
gomor a quo noiati sūt galatee postea galici quos nra etas a quo
dam frācone filio olim paridis filij priami vltimi regis troyano
rū: duce videlz eoz denoiatos frācos vocat: hic franco p^o troya
ne vrbis excidiū in pānoniā que olim magni alexādi eno supior
grecia vocabat̄ magno cuz populo venisse z sub mōte sycan sec⁹
fluuiū hystet qui z danubi⁹ dī ciuitatē amplissimā edificasse z illi
nomē a mōte sycan p̄dicto sycābriaz iposuisse: z tandem orienta
liū metu nationū abinde ad ptes occidentales declinasse z regio
nez circa fluuiū sycana occupasse illāq̄z a p̄fato frācone duce eoz
franciā appellasse z regiōe in eadez ciuitatē p̄didisse z illā in mēo
riaz pat̄ni nōis paris denoiasse tradit: scdus fili⁹ iaphet magog
a quo descenderūt scite scdm scūm hieronimū z madaij a quo dicti
sūt medi ianan a quo greci z tubal a quo descenderūt hispani z mo
sob a quo deriuati sūt capadoces: vñ z nūc hñt ciuitatez noie me
sechab z thyras a quo nomiati sūt traces: gomor aut genuit ase
uech a quo troyani: ianan genuit elisa a quo elisei: z postea coli
des z tharsis a quo cilices descēdisse phibent: vñ z nūc ciuitas il
loz metropolis hoc vocabulo tharsis denomiā: in hac ciuitate

natus fuit bt̃s paul⁹ apl⁹ put habet̃ i actib⁹ aploꝝ caplo xxj.
Et subdit bt̃s hieronim⁹ ab hijs inquit diuise sūt ifule gentiū in
regiōib⁹ fuis vnusquisqz scdm linguā suā ⁊ familias suas i natio
nib⁹ fuis: qđ dictuz ipse bt̃s hieronim⁹ anticipasse iuenit̃: nam
hoc postea tpe ꝑfusiōis liguarū actū ē. **S**ilij aut̃ cham chus a quo
⁊ ethiopes vñ i hebreo ethiopes chus noiant̃ ⁊ mesarij a quo
egyptij i hebreo enī egypt⁹ mesari dī phuth a quo phuthei: est
enī in illoꝝ regiōe flum⁹ quidā qui enī mō phuth vocitat̃ ⁊ cha
nan a quo dicti sūt chananci quoz t̃ra postea filijs isrl̃ data fuit.
Silij autē chus saba a quo sabei: euila a quo gentiles ⁊ sabbata a
quo sabbatani ꝑcessisse ꝑhibēt̃: ex his postea lōgeni enī irremi
niscibile seculoz ꝑꝑt vetustate mutata sūt plima: pauca si que in
se vel in sibi simili aut ꝑꝑinquo ꝑmāserūt. **E**t itez subiūgit bt̃s
hieronim⁹: porro chus genuit nemroth: iste nemroth fuit qui in
duxit posteritatē noe ad difficādū turri ⁊ ciuitatē ꝑt̃ dñm: vñ io
seph⁹ i lib: o de antiq̃tatib⁹ rex: dū iquit ꝑscripte trib⁹ sem chaz
⁊ iaphet vna ⁊ eadē hebraica vterent̃ ligua ducētesimo ꝑrio post
diluniū āno nemroth gigas cepit turri ꝑstruere cuz oī cognatiōe
sua piculū diluniij attēdendo vt si ꝑtingeret diluniū ifari turris in
refugio vltiōis euadere posset iudiciū: dinini tñ iudicij scētētia cui
hūan⁹ nō valz resistere itellect⁹: sic illoꝝ mutauit ⁊ ꝑfūd̃ loque
lā vt ꝑrim⁹ a ꝑrio nō intelligeret̃: tandēqz epe nō ꝑsumato in
diuersas disp̃si sūt regiōes. **N**āc grandē ⁊ cūctis sc̃lis admirādā
turris edificatōem alij int̃ nubia ⁊ egyptū fuisse ac illi⁹ antiq̃lia ꝑ
hos qui ab inphibis i alexandriā irēt vsqz hodie cerni: alij vō i cal
deā ad flumēz ewfraten illo videlz i loco vbi postea multas post
etates semiramis cūctaz famosissima regiāz vrbez illā celeberrī
mā **B**abiloneꝝ ꝑrimū ipij genitricē ꝑdidit extitisse: ⁊ a babel tur
ri quōdā ꝑꝑt ꝑfusionē liguarū denoiata nō tātū solaz ciuitatē sed
⁊ caldeā ipsaz totāqz assyriā ⁊ mesopotaneā magnā ꝑꝑt ipatoꝝ
illā ihabitantū facinoꝝ gl̃iam babilōis nomeꝝ accepisse tradūt.
Adul⁹ ⁊ admiratōe digna hui⁹ vrbis de ꝑditiōe ⁊ edificio et hesi
os ⁊ clitharē: itez erodot⁹ necnō dyodor⁹ sicul⁹ scripsere q̃ ꝑest
modū ꝑ quosdā turri ꝑnotate appropriata iuenient̃: in vno enīz
dictoꝝ duoz voluminū iosephū referre posuerūt: qđ nemroth i
turri ipsa ex auro purissimo decoꝝ fecissz templa palacia ex lapidi

bus p̄ciosis edificasset ⁊ colūnas aureas in illis erexisset: plate-
asq; illi⁹ diuersi coloris lapidib⁹ paui mētasset cui haud adhibē-
da est fides: nā p⁹ nō diu tūc p̄teritū vniuersale diluuiū nōdū tan-
tū auri i v̄su fuisse credi pōt qđ de illo ⁊ tēpla edificare ⁊ colūne eri-
gi potuissent ⁊ nec tūc deoz erat cult⁹ quib⁹ ipsa tēpla edificari de-
buisent: cū multa p⁹ seclā rex assyrioz **N**inus defūcto belo rege
p̄re suo in illi⁹ mēoriā ⁊ p̄ sui p̄solatōe ex auro p̄ri sile fecisse simu-
lacz: illudq; tā ipse coluisse q̄s etiā cūctū sui regni p̄ pplz colimā
dasse ⁊ nō p⁹ multū t̄pis i illud simulacz imūdū spūm itrasse ⁊ pe-
tentib⁹ respōsa exhibuisse: exīdeq; cūctā idolatrie p̄niciē originē
cepisse multe doceāt scripture. **T**āde⁹ sequit̄ ⁊ turris ipsa in qđoz
subleuabat̄ ab vno angulo in aliū h̄ns lōgitudinis passuū mille
xv. latitudis totide⁹: q̄ntitas vō altitudis finita erat nōdū s; illo
rū p̄posito lunarē vsq; ad circulū subleuari debebat: grossitudo
aūt fūdamenti trecetoz erat passuū: paulatī quidē subleuādo ar-
tabat̄ vt p̄minēs pōd⁹ grossitudo fūdamenti leui⁹ sustinēt. **E**t
rursus i genesi caplo vbi supra d̄r: ipse videlz nemroth cepit esse
potens in trā nā p̄ potentiā alios sibi subiugabat ⁊ ad turris op⁹
nolentes cōpellebat ⁊ ido subiūgiť: ⁊ erat robust⁹ venator. i. op
p̄sloz hoīuz corā dño: ⁊ exinde p̄uerbiū illud exiuit q̄si nemroth
dū enī postea aliquis oppressor hoīuz videbat̄ dicebat̄ illū alter
nemroth vel filis nemroth: fuit aut̄ scđm scđm hieronimū iniciū
regni ei⁹ babilon ⁊ in trā sennar.

**De gñatiōis hunoz
siue hūgaroz origine.**

Quānc nemroth quidā vo-
lucrūt hunoz siue hūgaroz fuisse p̄thoparentez: nā i vno
dictoz voluminū positū est qđ nemroth gigas p⁹ linguaz p̄fusi
onē in trā eiulak que nūc psyda vocaret̄ itrasset ⁊ ibi ex p̄nge sua
enech vocitata duos generasset filios quoz alť hunoz alť vō ma-
gor denoiati extitissent: ex quib⁹ tāde⁹ vniuersi huni siue hūgari
ipsoz generatiōis recepissent p̄paginez: d̄r etiā qđ idēz nēroth
p̄les p̄ter enech vxores habuisset: ex quib⁹ p̄ter hunoz ⁊ magoz
p̄les filios p̄creasset: hij ⁊ eozūde⁹ posteritates psyde regionem
p̄dictā inhabitarent statura ⁊ colore siles hunis tātmō in loquela
velut saxones ⁊ turringi modicū differētes. **I**n alťo aut̄ volumi-
nū p̄dictoz subdit̄ qđ hunoz ⁊ magoz p̄res hunoz siue hūgaroz
nō fuisset filij nēroth qui fuit fili⁹ chus qui fuit chaz qui fuit a noe

genitore suo maledictus: tū ex eo qꝫ ipse nemroth nūqꝫ iuxť fluui-
um thanai hītaſſet: tū vō qꝫ ut ſupꝫa dictū eſt qđ a magog filio ia-
phet deſcēdiſſet ſcite zc. **N**ā ſubdiť ibidē ergo iquit vt ſacra ſcrip-
tura z ſcī doctores dicūt hūgari deſcēderť a magog filio iaphet q
pꝫ diluuiū āno quīqꝫgeſimo. viij. put ſcūs ſigilbť epūs anthyo-
theri⁹ i chronica oriētaliū nationū refert itꝫauit trā eiulak z ex cō-
iuge ſua enech gēnit hunoz z magoz ſupꝫadictos a quib⁹ hūni et
magyari generati z denoiati fuiſſent. **A**liud caplin de eo

Anthoni⁹ aut florentin⁹ archiepūs **D**em tractatu.
de quo ſupꝫi⁹ mētiōez me feciſſe recolo: ſigilbertū z vincen-
tiū ſequēs in ſcđa ſui cronici opis pte hunoz originē i antiquozū
hitorijs ſe ſic legiſſe pōit. **S**ilimer iquit rex gothoz als getha-
rū fili⁹ magni **S**aderici pꝫ egreſſū ſycātie iſule ſcitie iā quito lo-
co tenēs pꝫicipatū: cū trās ſcitie cū ſua gēte itꝫaſſet qđā magnas
mulieres in pplo repiſſz qſ ſmōe gethyco alirūnas vocaſſet eaſ
qz hūis ſuspectas dō medio ſui pturbāſſz lōgeqz ab exercitu ſuo fu-
gatas in ſolitudie coegiſſz errare qſ tandē ſilueſtres hoīes: quos
nōnulli faunos ſicarios vocāt: qđ gen⁹ quōdā ſcūs anthoni⁹ dū
heremi puagabať ſolitudinez obuiaſſe legiť: cum deſerti per de-
uia errare vidiſſet i illaz amplexus piterqz z coitū ſe comiſcuiffet
Exhīcqz hoc ferociſſimū ac pauēduz z trībile hoīuz gen⁹ edidiſ-
ſent qđ primū int meotidas paludes fuiſſet: cūqz in gentē creniſ-
ſent mox i vicinor agros ſe iğerentes vaſtitates edidiſſet: obſtā-
teſqz quos forſitā ferro nō ſupaſſet ſui vult⁹ trībilitate fugaſſent:
qui z i pignora ſua pꝫia die nata deſeuiſſent: nā maribus ferro ge-
nas ſecaſſent vt añqz ſuauiā lactis nutimēta pciperent vulneris
cogerent ſubire tollerātiā: tali ergo iquit ſtirpe pꝫcreati hūni exi-
gui quidā forma ſz arguiti morib⁹ expediti ad equitandū pꝫintiffi-
mi ſcapulis lati ac arc⁹ ſagittasqz tractare pati: ceruicibus firmi z
ſupbia ſpꝫerecti cūct⁹ vicinis gentib⁹ horꝫori pꝫiť z formidini erāt
Hec anthoni⁹. **J**ordan⁹ aut z quidaz alij hūnos ab incubis de-
monib⁹ z quibuſdā mulierib⁹ originez ſūpſiſſe dixere: inuidia au-
ctricc iordanis hac duciť ſentētia: nā cū gothoz de genere: quos
hūgari pprijs expulere de ſedib⁹: ſuā ducat originez: pꝫgenito-
rū iuriāqz pꝫ corde ferens hoc obpꝫobrio hunoz affeciſſe gene-
ratioem credi pōt: ſacra etiā hāc ſentētiā reprobat ſcriptura. **C**uꝫ
euāgelice lectiōes noſtrꝫ canāt pꝫtuliffē ſaluatorē: qđ enī iquit ē

de carne caro est quod at de spū ē spūs est: et rursus spūs carne et ossa nō habet. **C**ontrariū igit̃ veritati et credere est erroneū vt spī rit⁹ quib⁹ naturalia que vim et officiūz hñt generādi pcessa nō sūt generare possent. **D**iodor⁹ vō sycul⁹ scitarū gentē apud araxim flumen originez habuisse puamqz ab initio ac modice tre cultricē fuisse: deinde rege nactā potenti et bellicoso ac militari ṽtute p̃cipuo patriā ampliāsse mantanā vsqz ad caucasuz campestrē vero vsqz ad occianū sciticū et paludez meotidez flumenqz thanaim sui historici laboris f̃tio in libro posuit: et tā ipse diodor⁹ ibidem qm herodot⁹ in sua chronica libro q̃rto fabulā inducūt quandam dicentes. **Q**uod cuqz olim hercules: prior illo qui postmodum res troianas turbauit: gerionis vaccas custodiui⁹ et in terrā qz nūc scitiam vocāt tūc oīno desertaz deuenissent. **D**eprehēsus tandem vehemēti pluuiā et gelu substrata sibi pelle leonina obdormiuisset. **I**terim autē eque illius a curru p pascua errātes disparuissent qui exp̃ges factus omnē illam regionē plustrās easdeqz nō inuenisset: vltimatis cū in terram quandā que hylea dī deuenisset ibidē quandā ṽginem de telure natā aucipitis nat̃re hūane videlz ac serpentine supra femora quidā femīaz inseri⁹ aut viperā repisset: eamqz aspiciat⁹ atqz admirat⁹ si alicubi suas vidisset eqs interro gasset: illa se easdeqz scire s̃z iterim donec cū ipsa cōcuberet ipsas sibi reddere nolle r̃ndisset. **H**ercules igit̃ sub ea mercede cū illa cōcubui⁹. **I**lla vero cum hercule ampliori cupiens vti concubitu eidem equas non restitui⁹ donec ab illo se grauidaz comperisset: tandem restitutus herculi equis mulier illi dixisset: has ego tibi equas que huc venerant seruaui. **T**u quidem mihi serua cū ius illarum p̃miūz persoluisti: concepī enim ex te filios tres qui vbi nati fuerūt et adoluerūt d̃ illis quid sim factura mihi dicito an hic debeāt h̃re domiciliū: ipsa enī h⁹ regiōis teneo ipiū an illos ad te mittere debeā qui p̃ illoz es cui hercules arcū vnuz: duos enī deferēbat: ac balthēū ad cui⁹ cōmissurā aurea depēdebat fiala dedi⁹ et ante qz illi hec dona assignasset arcū tetendi⁹ et baltheo se p̃cixisset. **D**ixissetqz illi quē illoz hūc arcū ita tendētem et hoc baltheo sic vt me p̃cictum videris eum tu regiōis isti⁹ icolam effice: qui aut̃ his opibus que ipse p̃cipio ip̃ar erit illū ablegabis: his igit̃ locut⁹ hercules abiisset. **P**⁹ hoc enixa m̃lier illa

filij vni agathirso alteri gelono nouissimo aut scita noia iposuis-
set qui cum i virilez adoleuisset etate: mulier ipsa madataz meoz ea
que sibi iuncta erant peregisset et filijs temtatis vltimum puta sci-
tani patris pceptis equatu fore coperisset: que duobz agathirso
videlz et gelono ablegat scita sui regni heredes pstituisset a quo
tadez tu pplus tuqz reges scitaz pcessissent ipsaqz regio nome ac-
cepisset. Itetz trog? pope? scitas cum egyptijs tanqz hoies genti-
les qui sp nodu sue initio stetisse putarut: de generis vetustate co-
tendisse fat: dixere eni egyptij fraz quidez alia solis pmit ardore:
alia vo frigoris algore riget i taru vt nequidez hoies vel ani-
matia generare posset vex et aduenas necat: egypt? vo adeo ae-
ris beneficio foret tpata q nec estiu solis ardores neqz hie malia
frigora illi? offenderet icolas: pterea egypti ta secudo? esset ager
q in pcreatione alimetoz illa tra feratior eet nulla: vnde de iure
hoies pri? natos ibi videri debere vbi facili? educari possut: eco-
tra scite rndissent qd celi tpametum pposite questioi nullo argum-
to foret quippe cum primu natura caloris et frigoris incremeta regi-
onib? diuisit: statim ad locon aure tollerantia queque aialia genera-
uit: vñ et salamadrā ignis et certos vmes aia vitali vegetates an-
tique mnes gigne re pit et nutrire phibet: eodem mo arboz atqz
frugū varietates pro regionū pditioe natura produxit: qnto eni
scitis aura ē aspior qz egyptijs tato et corpa et igenia scitaz sūt du-
riora cetoz si mudi pmordia vel aqz illuies tenuit vl ignis: qui
et mudū genuisse credebatur: possedit: vtrūqz scitis poti? priore p-
stare originē potuerit: nā si ignis prias res possedit nōne paulatim
extinct? septetrionali agro qui supra oēs frās hijbno frigore al-
get aeris tēperiez dedit: egypt? vo et tot? oriēs qui et nūc torrenti
solis calore estuat p? extinctū pmeui ignis ardore tardissime tē-
pametū aeris recepe: si vo aqz inundatio oēs frās sobmersit pro-
fecto decurrētib? aliqs altior fraz ps pri? detecta fuit: hūilib? at
tre in ptib? aq diutissime imorata ē et qnto prioz queqz ps fraru
aut ab igne libata aut ab aquis siccata sit tato pri? aialia generare
cepit: porro scitia adeo altior oib? frīs ē vt cūcta flumia ibi nata i
mare meoticū: deide i pōticū et deide i egyptiū decurrāt: egypt?
vo si ab aqz in eā p vim decurrētū incurrib? mltis molib? agge-
rū mūta nō fuisset coli alit nisi exclusis nili fluctib? nō valuisset:
his igit argumētis supati egyptij scite antiquiores vñ fuere.

Malicūq3 a cardine ort⁹ hu **C**ōtinuatio narratiōis
ni siue hūgari pcesserint: pclarz tñ illoz laudis pcomū la
ta mūdi pclimata p gestarū magnitudie rerū lōge diffusū illos et
katholicā fidē nō min⁹ amplectere pbitatis titulo fulgere grata
q3 vigere mox hōestate tū vō militari pstatia z armoz vtute cete
ras natiōes lōge euadere vbiq3 clamat: ex hac generatōe neduz
reges vez etiā z plebe p ditiōis hoies cathalogo scōz ascripti se
sup ethera pstenfisse letant: nec ille magn⁹ **A**tila suas quōcūq3
deprehēdi pōt neglexisse natiōem: nōne nepotez magni nēroth
suo ī titulo se scripsisse iuenit: z ī scōo libro cronici opis hūgarica
rū rerū dū de illoz scōo tractat ingressu: ipsi hūgari sue originis
ppaginē p generatiōis imeā ad magnū nemroth deduxisse repe
riunt. **M**agog vō filio iaphet scitas qui pri⁹ gethe postea got
ti sūt vocati: quos huni pprijs expulere sedib⁹ vt ifra dicet: tuz
Isidori documēto tuz vō certis ad id accedētib⁹ scriptur⁹ pcessif
se negari nō pōt: vñ ipsaz hūgaricaz cronicaz ī pmordijs se qē
Dū enī hunoz z magoz nempoth eēnt primogeniti a pte eoruz
sepatim ī thabernaculis hītabāt: accidit tandē vna diez cū venā
di causa ad campū pcessissent z illis in deſto vna cerna occurrissz
quā cū fugientē insequētes ī paludes meotidas deuēissent z cer
na eadez icrebus siluaz saltib⁹ euannissz: ipsi eandē diuti⁹ pqui
sitā potuerūt iuenire mīme: pagratis tandē paludib⁹ eisde cūz il
las armētoz p pascuis optias fore pſperissent redeūtes ad prēz
ab ipso licētia ipetrata cū oībus ipsoz reb⁹ ī ipsas paludes meo
tidos ītrauerūt ibidē moraturi. **H**āc paludē regionē eē z pside p
uincie vicinā fore: pontoq3 illā giro vallari vnū tantū vaduz ha
bere aditūq3 illic z exituz difficilez p̄bere: herbis siluis piscibus
volucribus z bestijs copiarī in chronica posuere hungarica. **D**i
onisiuz autez paludem hanc matrem ponti appellauit: multas
enī famosissimozū amniuz aquas in illam deuēbi ac tandem eas
dem ipsam paludez in mare ponticum emittere diē. **P**aludes er
go meotidas hunoz z magoz adeūtes quinq3 annis ibidē imobi
liter pmanſerūt. **A**nno vō sexto exuntes dum p deſertū vagaren
tur sonitum simphonie audierūt z scrutiny gratia vltorius proce
dētes vxores ac filias **B**ereka sine marib⁹ ī thabnaculis manē
tes ac festum tube colētes z coreas ducentes casu repierunt quas

celeri rapina cōprehensas simul cū earū reb⁹ in paludes incoti-
das deduxerūt. **C**ōtingit autē eosde3 in hac rapina int̄ cet̄as dūc-
tū principis alanoꝝ duas filias v̄gines forma p̄claras cōprehē-
dere: q̄z vnaz hunoz altaz magoz in vxores receperūt: ex quib⁹
mulierib⁹ tandē oēs hūi sine hūgari originē sūpsisse phibent̄ &
hāc quidā rapinā cunctaz p̄daz primā nōnulli fuisse dīxere: fac-
tū est autē cū diuiti⁹ paludib⁹ in eisde3 p̄māsissent in gentē creuerūt
validissimā ita q̄ pal⁹ ipsa eosde3 cape ac eisde3 nutrimētoꝝ ali-
menta p̄stare nequiret: subtilissima igit̄ q̄daz astutie caliditate ex-
cogitata ī scitiā ipsis vicinā exploratores destinauerūt: qui rede-
untes cū terrā scitiē amplā p̄ armēisq; pascendis valentē esse di-
xissent mox cū oī generatiōe ac reb⁹ & armētis ipsoꝝ illā intrane-
rūt: ibidēq; quosdā al̄ profuros quos in priorib⁹ cronicis hūga-
roꝝ nūc ruthenos vocari scripserūt inuenisse phibent̄. **D**elet⁹ igit̄
tur eisde3 & expulsis ac subiugū redactis regnū illud īuitus vic-
inis possidere dicūt vsq; hūc diē. **A**nthoni⁹ vō florentin⁹ archi-
epūs hunos ad limites meotidis paludis hītasē affirmat. **D**ic-
enī q̄ cū venatores hunoz sequētes vestigia cerui p̄ paludē me-
otidaz quā pri⁹ puiā esse putabāt trāsiuissent & scitiā regionē dili-
gēt explorassent: ac quicquid ibide3 vidissent hūis oīa nūciaf-
sent & ad trāscundū ipsas paludes eos aīassent: tūc hūi boꝝ ve-
natoꝝ ducatu paludib⁹ ipsis p̄trāsitis velud quidā turbo gotis
ī ipsa scitiā manētib; incubuissent ac eos qui cet̄is impabāt & p̄e-
minebāt bello victos de p̄p̄ijs sedib⁹ expulissent. **P**aul⁹ oro-
sij etiā vt ī p̄ntis opusculi phēio dictū ē ī suaz historiāz libro vi-
timo de gottoꝝ expulsioe mētiōe3 faciēs: gēs īquit hunoz diu in
accessis seclusa mētib⁹ erūpens repētina rabie p̄cita exarsit ī got-
tos eosq; sparsiz & turbatos ab antiquis sedib⁹ expulit: multa et
varia de his gottis ī romāoꝝ scribūt̄ historiis: magna hec & atq;
generatio fuit & multas & cussit sui t̄rore orbis p̄tes: vñ idē paul⁹
orosij p̄rio suaz historiāz libro: alexādrū magnū gottos euitan-
dos fore p̄nūciasse pirrhū epiri tesalie macedonicq; regē exhor-
ruisse: cesarē vō qui cūcta armis strauit decliasse ait: hī igit̄ got-
ti qui multas gentes vt vīcentius ī historiis capitulo centesimo
duodecimo scribit suo subdiderāt fuitio hunoz subditi sūt īpio: nā
qui gottis fūiebāt expulsis gott⁹ hunoz parebāt p̄cipatui & sic

7
huni oī pene scitia potiti: cetas scitaz natiōes fortitudie z princi-
patu p̄minebāt. **D**escriptio scitie scđm priores hij-

Anc scitiā hūgaricaz p̄meū au **h**istorias hūgaroz.
tores hijstoriarū ī ewropa posuere illāq3 vsus orientē ex-
tendi z ab vno latere pōto aquillonari ab alio ripheis montib⁹:
ab oriēte vō asia z ab occidēte fluuiū ethewl: quē z don vocari di-
xerūt: icludi scripsere gētesq3 ī illa p̄creatas vanitatib⁹ deditas
ocia āplecti actib⁹ veneris itendere: rapinas amare z generalit̄
color plus nigri q̄s albi eē dixerūt: p̄terea sciticā regionē vna cin-
gi cōprehensiōe s̄ ī tria regna bostardiā. s. ac dentiā z magariā
diuidi: cētūq3 z octo puicias in q̄s olim p̄ filios hunoz z magoz:
ob centū z octo p̄genies eorūdem que de illoz egressē fuissent fe-
morib⁹ cū de paludib⁹ meotidis ī eādez itroissent diuisa extinisset
h̄re: ab oriēteq3 scitico regno iurianoꝝ regnū z p⁹ hec tarsia tādē
māgaliā iūgi ibiq3 z ewropā fm̄iari z rursus explaga estualī sub
solari gentē corosinā z ethiopiā que mior india vocaret̄ vicina-
ri: inf̄ meridiēq3 z cursū don fluuij dectū īmeabile eē ibiq3 p̄pt̄ in-
tēperiez aeris illi⁹ zōe serpētes diuersi generis z ranas velut por-
cos fore basiliscosq3 ac plā toxicata aīalia necnō vnicornē ibidez
generari: p̄terea ī scitia grandes fluuiū don vocatū oriri z illū ab
hūgaris ethewl nūcupari z hūc fluuiū mōtes nīneos qui scitiā
cigerēt trāscurrere z amissio noīe ethewl don vocari: iux̄ ipsūq3
vsus meridiē gentes kijtanoꝝ z gentes alanoꝝ iacere z fluuiū eū-
dez trib⁹ ramusculis ī mare rotūdū cadere: alteꝝ quoq3 fluuiū to-
gatha dictū valde magnū ī regno nasci scitaz: illūq3 p̄ siluas de-
sertas paludesq3 z mōtes nīneos vbi sol nūq3 luceret discurrere:
tādez ī hircaniā intrare z ibidez ī mare aquillonis vergere lōgitu-
dinēq3 scitie p̄rie trecentis z sexagita latitudinē vō centū nonagi-
ta stadijs extendi: sitū etiā ciufdez tam munitū qđ ī vno tātū loco
puissimo itroīt⁹ illac repiet̄ existere: z rursus ab oriēte scitic bes-
sos z comāos albos viciniari: ac circa mare aquillonis ab occidē-
te vsq3 susdaliāz desertū esse siluestre hūano generi īmeabile z il-
lud ad magnū spatiū extendi: ibiq3 p̄ nouē mēses p̄tinuā nubīū
iacere densitatez z mēses p̄ cosdē ibidē solē nisi tātū ī mētib⁹ iulio
iunio z augusto a sexta solū hora vsq3 ad nonā cernere mīme pos-
se: ibidēq3 ī mōtib⁹ h⁹ decti griffones nidificari z aues legisfalk

quo vulgo kerecheth vocat pullos generare posuerunt.

Alia descriptio scitie scdm autores.
Vniuersis autorib⁹ quoz cure fuit ptes describere orbis
hec scitie descriptio p^otria eē videt^r. Cū scitia illoz iuxta
positiōes nō vnū tātū sit regnū s³ magnā mūdi ptem suis ambiat
limitib⁹: nec enī negari pōt scitiā z ewropa esse. Nā ihsidor⁹ illā
maximā fore regionē ptēq³ eius supiorē in asia inferiorē vō i ew-
ropa ponit: s³ q³ in illa sit flumi⁹ ethewl siue don: ac ab oriēte iuri-
anoz regno post hoc tarsie tandē mangalie corosmineq³ genti et
ethiopie vicinē qd³ scitia aliū flumiū togatha noīe hēbat: s³ ce-
teris autorib⁹ qui de hijs reb⁹ scripsere loc⁹ est dandus multū ab
illoz positiōib⁹ hec descriptio dissidet. Cū ipsi in eoz volumib⁹
de quopiā regno qd iurianoz eēt aut de flumib⁹ ethewl siue don
z togatha i scitie vel toti⁹ orbis descriptiōe nullibi mētiōez fecisse
repiant^r aut si scitia tātū mō in ewropa ē: quō ethiopia que meri-
dionalis ē ac tharsia z gēs corosmina que regna sūt asiatica illi vi-
cinari pūt. Enūvero scitia vt autorib⁹ placuit p^oiz i asia p^oiz i ew-
ropa ē: eāq³ thanais flumi⁹ ripheis i montib⁹ ort⁹: nobilissim⁹
amniū quīz asiā ab ewropa diuidit vastas p solitudies decurrēs
mediā infsecat tandē i puludē meotidā lapsus illi⁹ vndas auget.
Dijonisi⁹ z paulus orosij scitiā tātū mō z asia itra z extra imanu³
montē hoc ē hijmū caucasū collocāt: z int cētas natiōes hunos
in illa sedē natalis soli hīe dicūt: z ipse dijonisi⁹ hunos eosdē cūz
caspijs z albanis vicinari p^olosq³ feroces z bello aptos eē pōit.
Ptholome⁹ vō ac strabo z plini⁹ asiaticā scitiā ab oriēte flumine
rab ab occidēte āt tanaij amne claudi fatēt z illi ab oriēte seres po-
pulos locāt quos iuli⁹ solinus arboz frōdes aquaz aspgme hu-
nidare ex hocq³ frōdib⁹ in eisq³ teneras nasci lanugines z ipsos
seres easdē depectere: ac exīde sericū illud qd iā in vsū cōe dānose
vanitatis admīssū ē facere: dicit ex quo serico nūc hūana ostēdūt^r
poti⁹ corpa q³ vestiūt. Deinde vō scitie asiaticę meredieten⁹ can-
desia mardia hircania apia decerbia z bactria regiōes dictis sicut
placuit autorib⁹ p^otermie sūt: quicquid aū. germania ad occianūz
septétrionalē z flumē tanaijm meotidēq³ paludē se iūgit. Ysido-
rus oīno ptē scitie īferiorē dicit z illā vt supradictūz ē in ewropa
collocat: ac illi circa mare ponticū traciā vicinā esse in eadēq³ pte

8
scitiae alaniā gotiā datiaz retiam regna hoībus nociora ponit hāc
ptem scitiae trogus pompeius p tota scitia posuit z illā ab vno la
tere ponto ab altero ripheis montib⁹ a tergo asia z phasi flumie
clausam esse arbitratus est.

**De gentibus scitiae interiora incolentibus z de riti
bus earundez deqz auro z lapidibus p̄ciosis inula
habūdantibus z de flumībus illā irrigātibus.**

Utriusqz gentes auctores in a scitia incolere posuerūt q̄s int̄
cetās tū iuli⁹ Solin⁹ de mirabilib⁹ mūdi scribēs tū vo
Pomponi⁹ mella clari⁹ exprimūt. Donūt enī i pte sci
tiae asiaticae Newros eosdemqz estatis tpibus i lupos trāsforma
ri z reliquo anni cursu rursus i pristinā faciē reuerti: martēqz pro
deo z enses p simulacris colore dijsqz p victimis hoīes imola
re: his p̄p̄quos Gelonios ipsosqz de inimicorū cutib⁹ z sibi ip
sis indumēta z equis tegmīa facere. Juxta hos agatirfos hoīes
ceruleo pictos colore z qui cetis digniores sūt hos magis becco
lore vti. Tandē antrophagos int̄ quos z esedones cōnumerāt
quib⁹ execrādi cibi hūana dicunt̄ esse viscera p̄pterea illis nullā
gentē p̄guari s̄z ob nephariū illoz ritū cunctas finitimas natio
nes ab illoz finib⁹ pfugisse: z ob hoc totā terre ptem vsqz ad ma
re quod thymbin vocāt p longitudinē illius ore que estiuo orienti
subiacet vsqz ad seres in vastā solitudinem redactam absqz ho
mie esse: eosdez etiā Esedones parentū funera solennib⁹ psequi
cantib⁹ z victimis p̄gregatisqz p̄ris eadē dentib⁹ laniare ac om
nis cū carnib⁹ miscēdo sibi i p̄p̄s escas facere: capita quoqz cute et
carnibus nudata auro circūdare z illa gliosis p poculis deferre.
Chalibes vō z dacos a cetis scitis crudelitatis imanitate modicū
aut nihil discrepare: scitotauros sic z newros p hostijs aduēas
cedere: saccos quoqz z nomadas vicinis īfestari papulaqz peco
ruz sequi. In pte vero scitiae ewropea georgianos agros colere.
Asiacos vero nec sua diligere nec aliena furari: z ideo nec sua cu
stodire nec aliena attingere. Satharcos aut̄ vsum auri z argen
ti aspernari z auaricia quid sit ignorare: z eosdem cū proximis sint
ripheis montibus p assidua hyemis austeritate in speluncis et
sub fossis terraneis habitare: totūqz corpus ac etiā ora p̄ter solū
visū vestire ponūt: fatēt etiā p̄ter has nōnllas alias i scitia eē na
tiōes: vltias at̄ ad iuga ripheorū mōtiū arismapsos gētē vno cu.

lam: et post hos ad iuga montium eorumque partem mundi dominatam
et in illa continuo casum nivium esse asserunt: ita quod hec pars orbis
et ne nubis caligine obsessa sola sit trax que non novit vices temporis:
nec aliud de celo accipiat nisi tantum hyemis rigores sempiternum:
neque est homo qui hos nivios post montes et hanc perpetuam partem ca-
liginem si quippiam terre aut humi sit dicere queat: cum illa pars mundi
mortalibus ignota cunctis esse prohibeat. Nonnulli autores et max-
ime Strabo: Gnosius: Oceanum: Koralum vel Sciticum propter frigoris
contiguam intemperiem concretum ac perpetuam glaciem versum et propterea
innavigabile fore putaverunt. Plinius tamen veronensis dicit: quod in
dice nautes commercii causa navigantes tempestatibus ventorum arrepti
in germanicis litoribus inveniunt ac per regem Suenorum metello gal-
lie pro consulibus donati fuissent: et super his Cornelii nepotis vultus testi-
monio: quod accidere minime potuisset si septentrionale palagium con-
gelatum et innavigabile fuisset. Ferunt etiam in asiana scitia frons au-
ro et argento esse locupletes sed inhabitabiles: nam cum auro et argen-
to ac gemis affluant: griffes partiumque senumque genus animalium et an-
tes ferocissime illas custodiunt nec quippiam illac adire patiuntur:
quippe illac attingere sat agentes cum vident mox ultra omnia ra-
biem sementes illos disperpuit: quamobrem advenis difficilis et ra-
rus aut nullus accessus illac datur. Lapidem etiam preciosos cristallum
videlicet ac Ceraunium ceruleo choruscantem colore. Item smaragdum
proptimum cui Teofrastus inter lapides preciosos tertiam dedit dignita-
tem eadem partes scitie gigni prohibent: non tamen ad hos sine discrimine per-
venit: cum et eosdem ipsi griffes custodiant propter quod dictos arismar-
pos homines monuoculos cum illis decertare dicunt: scite quantum magis
inferiores tanto aspicienti magis ritum dediti inculcioresque esse bella preterea
et cedes amare ac consuetudinem bellantibus cruorem illi quem primum inter-
emerit recenti de vulnere ebibere: pluresque se interfecisse enarrare
maxime illis gladiis afferre inter epulas quoque quis eorum quot interfecerit
mentiones sepius letissimam facere: et his qui plures interfecerint sessio-
nes superiores et bina pocula dare ex parte vero necis suos inter socios
inferiores esse: idque illis inter iurgia maxime pro obprobrio ab alijs obi-
cere: pacis autem condimenta et federa mutui et permixti sanguinis degusta-
tione stabilire tradunt. Immensis montium culminibus ima scitie ad sep-
tentrionem vergentia amplectuntur et varios fluminum sunt decursus inter

quos vt dictum est thanais ripheoz montiū in latere natus mul-
tas saxosas caucasi montis p valles imurmurās bruinali pte in-
gentes glaciez moles secū trahens mediaz p scitiam decurrit: ac
asiam ab ewropa diuidit tandē plurimoz fluminū recipiēs aq̄s
ingens ⁊ micior paludes ingredit meotidas: p̄terea in scitia asi-
atica flumen quod boristenes vocitat̄ satis grande apud newros
oriri ⁊ hūc pisces egregij saporis quib⁹ nulla teneras p̄ter carti-
lagines essent ossa nutrire: hyppanez quoq; annē oīūz sciticoz
amniū nobilissimū ⁊ ceteris limpidiorem potuiq; saluberrimū a
quibusdā sciticoz amniū principem denotatum: ac etiā panteca-
pem gerrum phasim ⁊ iaxartem flumīa scitie satis celeberrima il-
lius intra termīos decurrere illāq; inter cunctos terre ptes aqua
piscibusq; ac virentiū herbaz campis necnō arboz frōdosissim-
is ⁊ nemorib⁹ fecundissimā eē phibent supradicti autores.

De laude scitaz ⁊ de gētibus de scitia ortis.

Magna autores de scitia scripsere s; multa maiora scripsis-
sent si illā aut hostilis manus puagari potuisset vel bar-
barice gentis illā incolentis plusq̄m humana ferocitas
mūdi ptes lustrantib⁹ illac tutū iter p̄buisset. **S**ūmus enī ponti-
fex pius in suaz libro historiaz inquit. Ignota esset nobis terra-
rū maxima ps nisi romanoz principatus ⁊ magni alexandri po-
tentia orbe appuisset. **S**trēnua enī fuit semp scitaz man⁹ nec il-
lam romanoz dñatio aut alexandri magni vel cui⁹ vis impij po-
testas pcussisse legit: ⁊ si limites scitie quippiā hostiūz adisse inue-
niat nō tñ illius ad interiora aliquis extraneoꝝ principū sua extē-
dere valuit arma. **D**arius rex psaz scitis bellū intulit ad intima-
q; illoz puenire sathagens: auem: murez: ranā ⁊ sagittas quīq;
p munere recepit: ⁊ tandē turpi fuga emedio submot⁹ est. **T**ho-
miris scitaz regina cyrū psaz regem cū omni pene exercitu dele-
uit ⁊ amputato illius capite in virē humano sanguine plenū pro-
iecit iquiens humanū qui semp sitiisti sanguinē ad vltimū de il-
lo sufficiēter bibe. **S**ophirianā magni alexandri ducē scite cūct⁹
illius cum copijs seuo morte trucidarūt. **M**esoimq; egyptioꝝ
regem omī bellico apparatu spoliatū scite suis de limitib⁹ repule-
rūt ⁊ magno cum dedecore fugā capescere coegerūt. **A**рма quo-
q; romanoz magis audierūt q̄s senserūt. **S**citica quidē arma vi-

rūq; maior p̄s orbis expta est: quocūq; gladius extēsus sagitta
quoq; scitaz porrecta est nō sine vulnere redijt: scite primi omnē
assyam armis domitauerūt ac p̄ mille quingentos annos vsq; ni-
ni regis assyrioz ad tempa principatu eius potiti illius tulerunt
census z nisi huic genti inuidia stilū subtraxisset p̄pterea primi im-
perij nomē sortiti digna fuisset. **M**ultas gentes claro dignas no-
mie hec regio enixa est: parti enī z bactriani vt antiquitas voluit
autoz scitaz sunt soboles: amazones quoq; femias brachio for-
tes quaz vltimā troyanū bellum exptum est vtutem scitia pepit
Quid aut de gothis p̄ hunos vt dictū est de scitia expulsis dicen-
dū est: qui z alanos vna secū trahentes omī occidenti infestissimi
fuere hij sūt vt historie tradunt qui romana fortia transcendunt
mentia tanteq; verbis: solis sacris reseruatis omnē gazam puer-
terūt in p̄dam: romano insup̄ impio frozi extitere illozūq; pars
alia italicis in oris alia occidētem vsus ferocibus armis sibi reg-
nū effecit: vñ hij occiduas qui occupauerūt terras rite gothi alani
tanqm̄ ex gothis z alanis simul militātib; nominati vocari de-
buissent nūc qui cathalani vocitant̄. **H**ij q̄zuis homīes tunc bel-
lo apti fuerint: n̄ra tñ etate puto q̄ vicino z inbelli p̄mixti sangui-
ne olim p̄rie moribus oblitis: labioq; mutato ab armis dissidere
nosunt cum nulla de illis celebris p̄ orbem p̄ p̄senti resonet fa-
ma piraticā solū p̄ter vitaz que potius fame offensio q̄z nutrit̄ ē.
Hunoz siue hungaroz genitricem esse scitiā nullus dubitat quo-
rum z ī principio exitus de scitia vtus milicie p̄clara efferbuit: et
nūc hoc nostro euo gladius illoz p̄trarie gentis supra capita ni-
tet: wandali etiam scitaz sunt genus qui post hunos siue hūga-
ros pat̄nis de habitatiōib; egressi p̄tem mūdi africanam z ec-
clesiā p̄secuti sunt tandē multos belli seuiicieq; post strepitus orb̄
parte ī eadem regnū sortiti sunt. **V**oluerē nonnulli maxie frater
martin⁹ qui romane historie cōpendiūz generauit quod hee tres
nationes puta huni gothi z wandali vna eadē essent generatio z
eiusdē fuissent labij siue lingue tantūmō noībus differerēt: nulla
hec ratio admittit nec illi quibus hec placuere euidentī suā itentio-
nem documēto p̄bant: nam huni gothos p̄p̄ijs de sedibus ex-
pulissent mīme: si huni z gothi eadem generatio fuissent: p̄pterea
gothi priores hunis dū nec hunoz audiebat strepitus romano

impio infesti fuere: wandali autē longe post hunorū egressū sci-
 tici de p̄tibus erumpētes ut iam dictū est: affricano in agro sedē
 sibi fecere. Multas p̄ter has scitia gētes suo ingremio enutritas
 fudit quaz nouissimi thurci eē phibēt: q̄zuis nōnulli illos troy-
 ano de genere ppaginē ducere et nomen a thewero rege qui troy-
 ani belli ī feruore ruiture vbi auxiliatur? venerat nomē nō thurci
 s; thewcri recepiſſe putent. Cū tamen troyanos ab italīs deriua-
 tos etatez mūdi circa tertiā frigeas adisse oras regnūq; sibi ibidē
 piter et troyanā urbem: que mūdo multas pepit fabulas: condi-
 disse: et rursus post illius excidiū tum magnū illū **E**neam p̄rem
 et auctorem romanorū rerū: tum vō anthenorez paduane urbis et
 acquilegie conditores rursus in italiaz tanq; vnde exissent redisse
 multe historie tradāt. **T**hurci ut hericus philosophus tradidit
 in asiatica scitia vltra periceos montes et tracontas insulas p̄tra
 acquilonis vbera sedes genitricēs habuere. **O**tto autē historicus
 frisingensis epūs tradit qd imperantibus grecis et regnāte apud
 francos pippino rege thurci caspias: put autē sūmo pōtifici pio
 multaz historiāz lectori placuit: caucasias egressi portas quid
 fecerint vicinaz fatei miseria regionū: hij antiquū tum in amic-
 tu tum vō in armis scitica quem eduxerunt de p̄ria tenent modū
 multa d̄ hac gente deq; eius familia ac luciferis illius successib?
 nicolaus secūduri stilo p̄ breui vsus ad eneā senorū epūm scribēs
 denotauit. Cū autē ad p̄s nō de eorū agatur rebus id qd illoz fra-
 mea his n̄ris seculis satis nota sit ī orbe me de illis dixisse sufficiat.
Argumentum qd scitia de qua egressi sunt huni si-
 ue hungari sit in asia.

Pululum orosij et dionisium alexandrinū philosophū su-
 pradictos sequi idq; quod huni siue hungari primam ī
 asiatica scitia natalis soli sedem habuerūt me referre nō
 pudet. **A**nthonin? etiā quod tum sigilbertum tum vincentium
 in his rebus imitatus est: omnēq; qui mūdariarū rerum in quan-
 tum suus cōprehendere potuit stilus seriem conscripsit: hunos
 ducentibus venatoribus asiatica de scitia ī ewropam migrasse et
 gothos scitie p̄tibus de ewropeis deq; pprijs illoz sedibus ex-
 pulisse deniq; aucta tum audacie tum armorū virtute in p̄anoniā
 venisse: ad alios quoq; nationes terroris manūz ut infra scribēt

extendisse inane posuisse credit mīme: nec primores hungarorū historie huic sententie tradicūt: cum hunos siue hungaros primū in persyde tandem ī palude meotida cōmorasse ac duce cerua terras in alienas vt supra dictum est transmeasse tradant. **H**eliobrem olim hunorū in asiatica scitia manentiū regem chrosdre per sarum regi contra iustinianorū romanorū impatores cū viginti milibus hunorū in auxilium venisse romane cōmemorant historie. **P**ius etiā roman⁹ pontifex ī suis historijs: hunos meotidis palude trāsmīssa in ewropam migrasse: oēm qz barbariaz inter thanaim ⁊ danubiū occupasse tradit: ⁊ rursus idez dicit se homīez verona ortuz qui hoc nostro euo sciticas lustras pres allocutū fuisset illūqz sibi affirmasse quod ī asiatica scitia ad ortum thanai amnis homīes eiusdeꝝ lingue cum hungaris pānoniam incolētib⁹ iuenisset: tandēqz rediens cū plerisqz sacre pagine p̄fessorib⁹ viris religiosīs de ordine scī francisci qui linguā illoꝝ nouisset illac p̄ficisci ⁊ sanctū christi euangeliū: cū idolatrie forent dediti: p̄dicare voluisset: sꝫ dñs de moꝝqua qui grece p̄fidie subditus est asiatikos hūgaros romane p̄iungi ecclie ac sacris imbui ritib⁹ egrefe rēs ipso s illac transire p̄hibuisset.

De egressu hunorū de scitia.

Anno igit̃ incarnatōis dñi trececentesimo septuagesimo tertio diebus valentis impatoris vt dictum est ⁊ damasij primi romane ecclesie pape ī sexta etate seculi hui siue hungari in scitia habitādo magnū creuerunt in populū suade tibusqz eis venatoribus supradictis ī vnū congregati: occidentales iuadere regiones decreuerūt ac capitancos puta **B**ele filio chele de genere zemen orto: keme ⁊ kadicha fratribus eiusdeꝝ atilla kewe de buda filijs bendegicz de genere kadar eligētes sibi p̄fecerunt omī quoqz cetū sue natiōis computato de centum ⁊ octo tribubus decies centena ⁊ octoaginta millia de vno quoqz tribu decem millia armatoꝝ viroꝝ p̄numerauerūt: hosqz manu vti et hostez si occurreret apprimere semias quoqz illoꝝ ac familiā popularem qz gentē cunctā qm secum ducebant piter ⁊ armenta extraneo ab insultu tueri deputauerūt: vnū p̄terea rectorem nomie

24
kadar virū sapientē ⁊ ad id idoneū quod lites sopiret desidentū
furesq; ac latrones castigaret iter se constituerūt: edicētes nibilo
minus decreto generali vt si rector ipse imoderatā diffiniret sentē
tiam: cōmunitas illā in irritū reuocare errantēq; rectorem tū cor
ripe ac piter ⁊ capitaneos dum vellet deponere posset: editū etiā
fuit qđ cum res cōmunitatē equa sorte tāgentes occurrerēt aut ge
neralis expeditio exercitus incūberet vt mucro sanguis aspgine
tinctus media hunoz phitacula castraq; deferet voxq; subseque
ret pconica dicēs. **V**ox dei ⁊ pceptu; cōmunitatis vniuerse vt
vnusquisq; ī tali loco: eundez designādo locū: armat⁹ vel quali
ter pōt cōpeat cōmunitatis consiliū simul ⁊ pceptum auditurus
Hec psuetudo int̄ hunos siue hūgaros vsq; ad tempa geysē du
cis filij ducis toxon filij arpad inuolabiliter extitit obseruata ⁊ mul
tos generatiōe de hac ppetuā redegit in rusticitatē. Nam sancti
tū erat vt transgressores huiusmodi mādati nisi rationabilē as
signarent excusatiōem cultro media p viscera diuiderent aut ī de
speratas causas vel cōmunē imisericorditer redigerent ī seruitu
tem: hec sanctio alios ex hunis plebee phibent effecisse cōditio
nis: nā cum vna eadez fuerint generatio ⁊ a quondā hunoz ⁊ ma
gor vnanimiter pcesserint aliter fieri nequiuisset vt alter dñs alter
seruus vel rusticus effici potuisset. **H**is tandez cōpositis capita
nei supradicti cōmuni voto cū omī ad hec deputato populo ingē
tia mouētes agmina: nō ergo sedibus soli natalis vacuis relictis
s; illis extraneo ab incursu idonea firmatis custodia quā primum
vt supradictū est ī venatoz ductu trāsitis paludibus meotidis ac
gothis gente robusta ⁊ famosissima pprijs de sedibus expulsis
Deinde aucta potētia aīoq; elati nihil sibi obstare posse arbitra
tes tanq; tubo vehemētissimus oīa euertentes bestios ac chuma
nos albos tandē susdolos dehinc ruthenos crudeli sub domita
tiōe ptrāseūtes in nigram chumanā: que nūc moldauia fore cre
dit: deuenerūt pdomitis nihilomin⁹ in transitu ipsorū a **T**anai
flumie inceptis vniuersis barbaricis regionibus tandez venerūt
in pānoniam ⁊ ad rippas aluei titie statina fixerunt castra.

**De ingressu hunoz in pānoniam ⁊ de bello eorum
dem in campo Tarnokwelgh cōmisso.**

Hec regio olim panis ab ubertate pannonia denomina-
ta esse tradit que nunc ab hungaris ipsam incolentibus mutato
noie hungaria vocitatur regionum nobilissima famosissimo-
rum amnium decursu irrigua: capis puer et montibus mixtim decora:
auri et argenti necnon ceterorum metallorum ac salis optimi genitrix
fecundissima: terrarum fertilissima: vino habundantissima: silvarumque
et pascuorum frequentissima: pro maiori sui parte vndique aut ingentium
molibus alpium aut potenti fluminum decursu clausa. Hanc regionem
plurime nationes incoluisse ferunt et semper potentior superueniens ge-
neratio agri fertilitate allecta infirmiores aut expellebat nationes
aut subdebat. Nam et datorum populus certam eiusdem regionis partem
olim inhabitasse tandem non sine turbatione secessisse ac relicto pingui
panonice tellure marittima loca nouergetie prima occupasse et sibi
ibidem perpetuam fecisse sedem prohibet. Conspecta igitur hac regione
humi omni ceterum ulterius non incedere sed cum vxoribus et familia ac ar-
mentis vigisque et thabernaculis cum quibus de natali solo descende-
rant terra in eadem permanere placuit. Incolebant eisdem temporibus pan-
noniam longobardi gens aduena ac almani et italici cum illis: et te-
trarcha quidam matrinus vel autem ut quibusdam placuit martinus noie
natione longobardus de sabaria oriundus: tum eisdem regioni tum vero mes-
sie achayae utriusque tracie dalmacie et macedonie de romanorum gratia pro
erat homo armis bellicis informatus: hic cum imensas multitudines
ignote gentis intra sui domini limites penetrasse et ad ripam Cicie
castra posuisse: manumque in dirreptionem rex sui populi extendisse
audiuit totus pertremuit: nec illos sui regiminis cum gente aggredi au-
sus fuit. Romanorum igitur petiuit auxilium: eadem tempestate detricus
de verona natione almanus romanorum principum de voluntate omni
germanie prelidebat iste detricus pro romanos in matrinum auxilium de-
lectus est. Quamobrem detricus aggregato ingenti germanico itali-
coque ac aliarum permixtarum gentium exercitu descendit in panoniam et in sa-
balom castrametatus est: de hinc ad ciuitatem potentianam ubi ma-
trinus aggregata longobardorum multitudinem residebat venit. Erat enim
hec ciuitas ut quidam aiunt latinorum ad litus fluminis danubij inter the-
tem et sabalom situata ad quam cum venit Detricus cum matrino consi-
liabantur: si transito danubio hunos in illorum descensu et thabernacu-
lis inuadere deberet vel ad committendum bellum alium competentem

locū eligerent: quisq; modus cū tam ignota gente in p̃flictu esset
seruand⁹. **H**ac igit̃ p̃siliū disceptatiōe int̃ detricū z matrinū diu-
us p̃tracta: hunis eosdē p̃trias ipsis res disponere ignotuz erat
mīme: q̃re magna pte sue gentis ad p̃liuz disposita: cetis ī p̃me-
no descēsu p̃ custodia rerū remanētibus venerūt secus danubiū:
quos licet detric⁹ z matrin⁹ sibi p̃pinquos esse sciāt: nō t̃m illos
p̃pter instantiā danubij timebāt cū eos omīno nauīū carere sci-
rent suffragio: ducebant igit̃ quietas noctes nec quippiā hostez
tanto flumīe a se disiunctū metuebāt. **H**uni vō plurima qui iam
flumīa post discessū ipsoz a scitia in vtriū officio trāsnatare asue-
uerāt noctis tenebroso subsilēio vtrib⁹ eisdem inflatis se illorū
nauigio cōmiserūt. **T**rāsnatato itaq; infra sicambriā danubio in
ea pte vbi nūc villa kelenfewld locata est: p̃pter qd̃ z eadez hoc
vocabulo denoiata fore d̃r: irruerūt tandē hostilez sup̃ exercitū
in campo secus ciuitatez potentianā: quē illa sua intra memia ca-
pere nō potat: in tentorijs quiescentē ingens exuberat vocifera-
tio cedēs q; marīa cōmittit̃. **M**az matrinī z detrici exercit⁹ ex subī-
ta īuasiōe attonitus nedū in sui defensione armis vti valeret ve-
rū ad quam pte fugere deberet ignorabat: p̃mebant̃ ergo p̃ hu-
nos velut errabūda pecora nec illis quepiā fuga vitā redimebat
Quare omī ea pte lombardici p̃f z almanici ceterarūq; gentiū
exercitu que extra muros ciuitatis erat fuge intēta z p̃ hunos cru-
delit̃ trucidata: z deleta hui postq; dies illuxit in campo **T**ar-
nokwlg descenderūt. **D**etric⁹ aut̃ p̃ hanc īuasiōez admodū tur-
batus vna cū matrinō z residua pte exercit⁹ eque tū in ciuitate po-
tentiana tum vō in castris ad 3azhalom p̃stituta erat irruit super
hunos: bellū igit̃ cōmittit̃ ad cerrimū hincinde cadunt cadauera
mortuoz magna strages fit pte in vtraq; solis: tandē circa occa-
sū hunis tū p̃cedentis noctis in somno tūz p̃tinuis belli labori-
bus fatigatis romanoz exercit⁹ fit supior: s; cū non minores qm
hui accepiſſet stragē illos fugientes p̃secutus est mīme: illi qui
dem fugiētes trāsnatato rursus danubio p̃uenire ad suos: ī hoc
p̃lio kewe capitaneū int̃isse de hunis quoq; centū z viginti quī-
q; millia: ex detrici vō z matrinī exercitu dēpt̃ illis quos noctur-
nā ī tētorijs pugna pemit ducēta z decē millia corruisse: antique
hungaroz tradūt historie. **A**ltera vō die detricus z matrinus ce-

de gentis eorū cōnumerata timentes ne altera vice similes fierent
victores vt tantū pprijs reseruatis psonis soli si possent ī castra
redirent: cū cūcta ipsoꝝ exercitus residuitate vsus **T**ulnā ciuita-
tē pcesserūt. **H**ec ciuitas nō euo ducatu austrie subiecta ē et tres
rastas distat a wienna: illa aut ciuitas tēpestare erat latinoꝝ iter-
qꝫ ciuitates pānonie computabat. **C**ū aut hui hostē retrocessis-
se cognouerūt ad campū certamīs sunt reuerſi: cadaueraqꝫ suozū
7 kewe capitanei recolligētes more scinco iuxta stratam cōmunē
decenti cū honore condigne tradiderūt sepulturc: 7 nihilominus
tante rei ppetua p memoria ibidem statuā siue columnā lapideā
solemnē erexerūt locūqꝫ illum keweozsa vel kewečaza vocaue-
rūt: nostra quoqꝫ etate locum eundez corrupto vel mutato voca-
bulo: putid apud hūgaros fieri solet: keazo appellare haud ab-
surdū est arbitrari.

De bello ad locum quī kesmawr dīr cōmisso.

Post hec hui siue hūgari animositate armorūqꝫ dire-
ctiōe romani exercitus expta renouato exercitu par-
tes pānonie transdanubiales inuasērūt: 7 illis obtē-
tis ac subiugū redactis totaqꝫ familia in eosdez trans-
ducta versus **T**ulnā ciuitateꝫ vbi ipsoꝝ hostes congregati ma-
nebant pcesserūt. **D**etricus vō 7 matrin⁹ cum omī apparatu ro-
mani exercitus quē habere poterāt in campo kesmawr illis oc-
currerūt: agri ergo cōcursu mutuo ambo hostes p trarias irruerūt
in turmas. **H**ui vō magis mori qꝫ pugne cedere poptātes sci-
tica p̄suetudīe clamores edentes horribiles 7 timpana pulsātes
omī armorū genere maxie innumerabiliū emissiōe sagittaz in ho-
stem utebant: turbatis ea propi vndiqꝫ romanis agmibus hu-
ni maxiam ī illis cedem efficiebāt: post bellū tandez mane incho-
atū 7 horā vsqꝫ nonam acri certamīe p̄tinuatus roman⁹ exerci-
tus deuictus post īmensaz sui stragē tergauerit: quos hui in se-
quētes ī sortē 7 vindictā suozū p illos ī cāpo tarnok wlgie occiso-
rū acriter pimebant: cecidit p̄lio in hoc matrin⁹ hunoz ense in-
fectus 7 detric⁹ sagitta ī frōte vulnerat⁹ tāti sanguis enasit dilu-
niū cui⁹ tādē sagitte trūcū ipse detric⁹ vrbē ad romanā dignitatis
impatorie in curiā pro documēto certamīs p ipsuz cū huius com-
missi in fronte detulisse 7 propi hoc īmortalitatis nomē vsurpas-

173
se narrať: hūgarorūq; in ideomate balalthalon detreb dici me-
ruit pñtem vsq; in diem: hūc detricū galliani quādā habuisse ⁊ il-
lā qñto magis deferebat tāto maiori claritate refulsisse fabulāť.

In hoc quidez pñlio ex hunis qđraginta millia necnon illoz ca-
pitanei bela keme ⁊ kadycha cecidisse dicunt: quoz tandem capi-
taneoz cadauera ipsi hūni ad statuā memoratā detulerūt ⁊ ibidē
cōdigne tradiderūt sepulture. **Q**uāti aut romano de exercitu cor-
ruerūt p̄ compto valet dicere nemo: sufficit tñ certamē in hoc tā-
tam ipsos cladem accepisse: qđ p̄ amplius illos cōtra hūnos cō-
gregari nullus omīno hoīum psuadere potuit.

De electione **A**rile in regem de q; illius moribus
⁊ armioz gestamibus quibus in hostem vtebat.

O **A**mp⁹ hec pacifica possessiōe pānonice regio
nis potiti: domice incarnatiōis quadringente-
simo primo: ab ingressu vō eorum in pānoniā
āno vigesimo octauo: ceteris capitaneis vt su-
pra dictū est vita functis **A**tila dūtārat qui hū-
garico ideomate ethele dictus est et buda fratre
eiusdem supuinentibus eundem atilam sup se vnanimi voto pa-
riter et consilio regia dignitate extulerūt. **C**ōpetebat huic homi-
ni hec dignitas cum oīūz hūnoꝝ paci fuerit ingenio robore qui-
dem animi et laboꝝ tollerantia disciplinaq; rei militaris ac indu-
stria et ambitione omībus superior: in hoste fallēdo insidijsq; op-
primendo ac dolis struendis versutus et pcalidus corpore stren-
nuis animo fortis pariter et audax in voluntate quide; magnani-
mus et in pclijs astutissimus psona egregi⁹ pectore et hūmeris
latus colore teter siue fustus intuitu austerus barbam quide; lon-
gam deferbat venerens quoq; admodū fuisse traditur. **A**tila
principatu adepto tanq̄m regio de germine natus omnia sui re-
gimīs negotia serie p optima et gloriosa composuit: naz se expe-
ditiōemq; suam armis politis p̄munivit: multa quoq; ingenia
machinas videl; et cetera tormēta ad fringēdas ciuitatū et castro-
rum munitiōes p̄parare piter et adaptare fecit: decem p̄terea fal-
catorum curruū millia habuisse ferē: et cum his suis vbiq; exer-
citus muniebat. **T**habernacula quide; ac papilliōes et tētoria il-
lius iuxta diuersaz regionū ritū et p̄suetudiēz varijs modis p̄tex-
ta hēbat: ex quib⁹ vnū p̄ psonali eiusdē residētia sericeis p̄textū
de pānis auroq; splēdenti ac lapidib⁹ p̄ciosis intermixtum ador-
natū et tam mirifice p̄iunctū et solidatum fuisse tradit: vt extendē-
tibus illud et recolligentibus faciles p̄beret labores. **C**olumne
vero eiusdem tentorij auro ductili fabrefacte in illarū iūcturis la-
pidib⁹ adornate p̄ciosis fuisse dicunt: sua etiaz maristalla quam
suis exercitūalib⁹ in expeditiōib⁹ deferbat p̄ maiori pte de pur-
pure ceterisq; sericeis pānis erat p̄parata. **N**ec licet diuersaz re-
gionū equoꝝ genere sepi⁹ fuerit repleta: nō t̄n largus princeps
illoꝝ gaudebat de pluritate: s; illos tum p̄incipib⁹ exercitus sui
tū vō suis militib⁹ habūdāt distribuebat i tātū qd aliqñ duos vl-
tres p̄prio equitādī p̄ vsu vix hēbat: selle quide; et ceti equitādī

26
apparatus multo resplēdebāt auro ⁊ gēmis: mensa quoq; tū vō
coquinaria vasa aurea fuisse dicunt. **T**halamus quideꝫ ⁊ stratus
regale quibus suis ī expeditiōibus ppria vtebat ꝑ quiete: nō si
ne auro gēmisq; ac ceteroz ꝑciosozū metalloꝝ genere erāt: in tā-
tū qđ ambasiatores extranei illius campestria dū veniebāt ad ho-
spicia eadem conspiciētes his a quibus venerāt redeuntes mira-
bundi referre non valebāt. **I**ste rex nō tantū in his sed in cūctis
seculi pompis habūdans ⁊ gloriosus erat: q̄uis seuerus fuerit
pēgrinis tñ a natiōibus suā ꝑꝑt liberalitatem multū diligebat.
Confluebāt enī ad illū mūdī de cardinibus bellū quozū cure erat
extrance nationes quibus ille in magna rez distributiōe liberali-
ter respondebat: in expeditiōe vō sua decies centena millia huno-
rum extraneas ꝑter nationes que īnumerabiles erant habere ꝑ-
hibet ⁊ cū vnus de ipsis decies centenis millibus bello vel mor-
te deficiebat alter in illius locū mox dirigebat: nolebat enī tant⁹
princeps vt suus exercit⁹ quādocūq; eclipsim pateret: arma qui-
dem tutricia hunoz de scitia secū apportata ex corio ferroq; desu-
per polita fuisse ferūt: arcusq; ⁊ sagittas ac lāceas pacutissimas
ad offendendū hostem gestabāt ac clipeo vel scuto tecti ⁊ cultro
q; ad femur accincti vultu horridi barba crinibusq; īdispositi pel-
libus vestiti cūcti populo frōi ꝑiter ⁊ formidini erāt: ipse quoq;
atila rex q̄uis ad subiectas sibi gētes liberalis fuerit ꝑꝑt īnatas
tñ sibi seueritatē suiq; īuitus austeritatē a suis nūmū timebatur:
suis quoq; bellicis ꝑ insignijs tū ī scuto tū in vexillo anis ima-
ginē ad modū austuris depictā coronā in capite hñtem gestari fa-
ciebat. **H**ec quidē insignia ꝑ hunos siue hungaros vsq; ad tem-
pora ducis geysse filij ducis toxon gestata fuere. **T**itulus at̄ suus
hāc formā cōtinebat. **A**ttila filius bendekucz nepos magni nem-
roth nutritus: in engadi dei grā rex hunoz medoꝝ gothoz da-
noz metus orbis ⁊ flagellū dei.

Quomodo rex **A**ttila **B**udam fratrem suū sui regni
effecit participem.

Postq; autem atilia in regie dignitatis gloriā sublima-
tus extitit romanaq; dstitit se ꝑtegere man⁹: ipse ati-
la sedē sibi ī ciuitate sicambria supius noīata elegit:
tandē exinnata sibi ambitōe vicina ꝑstituit īuadere

regna. Quāobrem ne ipso absē. hostilis quippiā suo in domi-
nio efficeret manus Belam frēm suū sui regimīs efficit p̄ticipē et
illum a flumīe Titie vsq; ad amnem Tanai sup̄ vnīuersas bar-
baras sibi subiectas natiōes p̄ncipē et rectores p̄stituit: post hec
sue potentie fama vndiq; diffusa et validis natiōibus ad illū con-
currētib; puīcias circūstantes Messiaz. s. ac achayam mace-
domā et vtrāq; traciā inasit. Tulerant enī hee regiones matri-
no contra hūnos auxiliū et regi atile p̄pterea easdem qm̄ primū
inuadere cure erat: quibus tandē regionibus rex atila p̄domitis
et subiūgū sui principatus redactis victor redijt sicambriā: hec re-
gis atile victoria multas orbis p̄ptes diffusa marciāū romano-
rū et totius orientis impatorem territauit: nam statim postq; tan-
tarū terrarū atila triumpho est potitus: timuit ne eo magis sui im-
perij penetraret ad interiora cum p̄sēs qui tūc illius fines acriter
purgebant treugas fecit: hac etiā regis atile sorte maxie p̄tes mū-
di pulsate mltē natiōes potissime ille quarū dirreptio rerum ani-
mi erat sponte illi se subdiderūt inter quas walmer orientalium
rex gothorū nobilissimus ardaricusq; gepidarū rex famosissim⁹:
p̄pterea marchomani sweui sgnadi eruli et turringi populi ex ina-
ta milicie v̄tute p̄strēnui regi atile in seruitutē p̄terq; et societatez
sponte se dederūt.

**De memorabili et magno Atila regis bello in cam-
piscathalanicis commisso.**

REx igitur Atila tantarūq; superbus impio natio-
nū: tantarūq; viribus fretus gentium omnia que
cogitabat se facile p̄ficere posse arbitrat⁹ ē. Qua-
re vt dictum est in sicambriam rediens: cunctis sui
dominij p̄ncipibus solennem curiam se celebra-
turū promulgare p̄cepit. Edicto igitur regio ma-
gnas circumstantiū regionū p̄ partes diuulgato et ipsa curia mul-
torū aduenarū nobiliū aduentu tumescente. Tandē detricus de
verona qui prius hostis erat regis beniuolētia p̄ter et liberalita-
te auditis. Cū multis germanie p̄ncipibus tantū regis venit in
curiā et nō minus ceteris se illi exhibuit gratū et familiarē. Rex
vō atila multa libalitate illi ceterisq; p̄ncipib⁹ cū illo existētib⁹
rēdit. Cū igitur detric⁹ p̄ncipem erga se beniuolū esse sensit per

suasit illi ut regiones occidentales romão impio subditas inade-
 ret. **A**liebat enī quod oīum armorū essent destitute p̄sidio: et si rex
 illas aggredere non sine magni honoris nomīe exinde rediret:
 qua p̄pter rex atila consilio detrici ductus in gentem mouit tū sue
 tum extranee gentis expeditiōem egressus tandem de sicambria
 primo illiricos dicit inuasisse. **D**einde omni pene germania pua-
 gata ac cunctis ciuitatibus et castris que occurrebant subuersis: ī
 trauit tandem in regnū **C**onstantie ubi rex sigismūduſ eiusdem
 terre princeps circa **B**asileam magno cum exercitu illi dicitur oc-
 currisse: quo p̄ regem atilā cum omni expeditiōe sua contrito et fu-
 gato. **P**ost hec dum idem rex sigismūduſ ad arcendum hostem
 se viribus imparem vidit: atile dominio cum omī sua se subdidit
 gente. **D**einde rex atila secus renū transiendo **A**rgentinam ciui-
 tatem munitissimā quā romanorū cesar nullus expugnare po-
 tuisse tradit obsedit: expugnauitq; et cuncta que in illa erant dir-
 ripuit ac muros illius in multis locis diruere fecit ut cūctis intrā-
 tibus in illam liber et sine difficultate p̄beretur introitus: edicēs
 nihilomin⁹ firmissime ne illius murus rege ipso uiuente quādo-
 cūq; reparet ut nō argentina s; p̄pter viaz pluralitatē q̄s ī mu-
 ro illius fecerat apire **S**trospurg vocari deberet. **D**einde amo-
 ro exercitu: luxoniū: bizantiā: chaloni: masticon: ligonem: bur-
 gundiā et lugdunū ciuitates multas ac fortes opibusq; et viro di-
 nites expugnādo dirripe ac humoten⁹ d̄struere fecit: tandē p̄ om-
 nes gallias discurrendo oīa euertebat nec aliq; ciuitatē vel castel-
 lū aut opidū a manu illi⁹ quippiā tutare potuit munitio s; velut se-
 ua quidā tēpestas in igne et gladio oīa p̄sumpsit: int̄ hec ignora-
 bat rex atilia et hiū romanū patriciū cū inūerabilib⁹ occidentaliū
 nationū copijs ad galliaz subsidiū aduenisse. **T**ertiā ergo p̄tem
 sui exercit⁹ p̄tra soldanū mirmāmon denoiatū principē potētissi-
 mū qui tūc gallicie dñabat destinauit: quos duz soldanus p̄tra se
 venire p̄sensit. **C**ū esset ad cōmittendū p̄flictuz impatus de vrbe
 sibile fugiēs ante illos brachio maris quod strictū sibile dī trans
 nauato ī marochiam se recepit. **A**tila vero rodano flumine ten⁹
 progrediens et omnia demoliens: tandē vrbein aurelianā ob-
 sedit in cui⁹ obsidione patriciū p̄dictum p̄tra se armari gētesq; cō-
 ducere audiuit: ne igit̄ wisle gothi id ē gothi occidentales ī gallis

manentes: ipsi patricio imigerent sibi qz ex hoc hostilis manus
grauior fieret timuit: quãobrem astutia quadam amicũ gothis se
simulans ad theodoricũ illoz regem nũcios destinauit z se cũ il-
lo amicitia seruare velle tantũmodo cũ romanis sibi agere debe-
re iurauit: et huius vº pñcius i hac re atila solertior prius regem
theodoricus adortus est: illiqz antiquas hunoz inimicitias q̃s i
suam gentem i eiusdem de ppijs sedibº expulsiõne iulerant re-
ducens i memoriaz eundez ab atile amicitia discidens suã contra-
xit i societatem. **A**ttila aut cogitans quanto magis differret bello
tanto magis iũmica manº augmentaret: qua ppter aureliane ci-
uitatis ab obsidione suis copijs remotis vt hostẽ minus p̃mptũ
adoriret illac vbi hostis manebat accellerare festinabat: in tran-
situ aut cum quidã heremita vite idonee i montium abruptis re-
pertus z ad atilam regem adductus quodqz futura p̃dicere sciret
accusatus fuisset. **R**ex atila illum humane suscipiens suaz reruz
euentum ab illo suscitatus est: ille multam post taciturnitatẽ i fe-
sto regi dixit: maxie princeps homiẽm ignarum diuinã cogis ex-
primere voluntatez quid putas i me esse de celestibus qui vermi-
culus sum terre: s; vt a potentia dei mei quẽ tu ignoras quẽqz p̃se-
queris te nihil tenere aut me tibi de futuris dicere aliquid nõ pos-
se arbitreris magis vt deberem i lingue misterio dissolutus ad te
hec vba facio: tandem inquit. **D**eus omnipotens qui tantaz gen-
tiũ regit impiũ hac vice sue austeritatis gladiũ tuas dedit i manº
Tu enies flagellũ dei z tua seneritate a sua declinãtiũ iusticia ipi-
etatẽ ipse deº corrigere voluit: recipiet tñ hũc gladiũ a te dũ volu-
erit z illũ alteri tradet: vt aut scias bello cũcta vincere nõ huma-
nitatis s; dñitatis esse potẽtiã hac vice romanis p̃lio i ferior eris
non tñ infra tempº tibi p̃fixũ tuis de manibº p̃secutiõis gladius
cadet nec tuũ hac vice oĩno extinguet i perium. **S**tupefactus ad
modũ rex atila i heremite relatiõe illũ amouẽs ac sub custodia te-
neri p̃cipiẽs vniuersos aurspices z dñatores quos adistar pa-
ganoz magna futuraz rex dicẽdi p̃spe secũ d̃serebat ad se voca-
ri iussit z illos si heremite sequerẽt iudicia tẽptauit: illi qdẽ extis
pecoꝝ vt barboroꝝ erat p̃suetudis p̃spectis: aliaz etiaz rex ad id
idoneaz scrutinijs diligẽt examiat dicta herẽite approbarũt: ni-
hilominº tñ p̃trie p̃tis sũmũ ducẽ i p̃lio casurũ p̃dixerunt. **R**ex

atila cum oīuz principū esset supbissimus oīa que p̄dicta erant in
se p̄tingere q̄z fuge p̄sidio se ⁊ suū populū saluum efficere pop̄ta-
uit heremita tum p̄ubernia atile tum munera refugeente p̄atilaꝝ
in pace dimisso ipse atila cū cuncta sua expeditōe cathalanici agri
vbi romanus congregatus erat exercitus deuenit: munitusq̄ ca-
stris curruū falcatoꝝ hostem expectabat: s̄z cum elium patricius
multo extraneaz nationū p̄sidio gaudere audiuit: mox illuz ter-
tiam ptem sui exercitus p̄tra **G**oldanuz misisse penituit astutissi-
mus princeps ad īuenta occasiōe a p̄ricio sub pace fienda induci-
as pugnādi petebat nō vt terga vteret s̄z vt dimissa sui exercitus
ps īterim ad illū remearet. **C**ognouit p̄ricius regis atile astutiaz
⁊ īdicias sedatuz negauit: ingenti enī tum romani exercit⁹ tū vō
extraneaz nationū armata expeditiōe gaudebat: antique enī hū
garoꝝ historie cū illo decē reges occidentales cū cūcta illoꝝ potē-
tia fuisse tradūt. **A**nthonin⁹ vō ⁊ sigilbert⁹ p̄fatuz gothoꝝ regē
theodoriciū **B**urgūdiones quoq̄ ac alanos francos cū rege ipso
rū meraneo saxonēs ripariolos lambriones sarmatas brittones
luterianos ac pene omnē populū solis ad occasū manentē ethio-
p̄ricio auxilio fuisse: atilā vō regē cū quīgētis millib⁹ de p̄ano-
nia egressus exiisse suis posuere īronicis: ⁊ q̄uis ipse atila di-
uinatōibus p̄dictis admodū turbatus fuerit: tamē q̄ supremuz
duces hostilis exercitus ī plio morituz p̄dixerāt: de īteritu ethij
p̄ricij cū ille totius romani exercit⁹ esset dux cogitabat: nā illi⁹ ne-
cem cū sibi supra oēs molestus foret p̄maxie optabat. **H**ac ergo
ītentōe atila etiam cū īteritu sui populi bellum cōmittere non for-
midabat. **C**onuenerūt igit̄ vterq̄ hostis ī cāpis cathalonis qui
ī longitudine ducenta ⁊ ī latitudine septuagīta ad miliaria extēdi
p̄hibent̄: ⁊ dum sibi distarent leuib⁹ vsi sunt certamibus: tādē
ventum est ad locum vbi certamen amplius differri nequiebat.
Atila vero rex tum heremite tū diuinatoꝝ responsa p̄mente fe-
rens de exitu belli dubius occasionem dedit vt hostem maturo
die conueniret vt si viri armorumq̄ inferior esset p̄sidio saltē
supueniens nox illi adiutorio fieret. **Q**ua p̄pter aduespascēte iā
die oīs multitudo vsusq̄ ptis cōmota est. **C**oncurrūtq̄ hīc inde
fortissime natōes: bellū inchoat̄ asperrimū: quale vix vlla nar-
rat historia: clamorib⁹ tubarūq̄ ac tūpanoꝝ resonātijs ⁊ ensū

tinitibus alta resonant aera multa millia hoīuz hincinde pstran-
tur. Oīsq; illa campi planicies cadauerib⁹ adeo replet vt neces-
se esset pugnātibz sup occisoz corpa decertare: tanta ibi hoīum
equozūq; multitudo corruisse: tantusq; sanguis effusus extitisse
tradiē vt riuulus exigui momēti mediū certamīs decurrēs p cam-
pū ex hoīuz equozūq; occisoz cruore tantū iundatiōis cepisset in-
clementū qđ cadauera secū traheret pemptoz. **C**ecidit in hoc p-
lio rex ille gothoz pstantissim⁹ theodorice⁹ inter fortissimos ho-
stiū cuneos infectus: pterea ex vtraq; pte centū octuaginta mil-
lia hoīuz p historicos qui bello de hoc scripsere q̄si vna votis cō-
sonātiā in hoc turbine belli perisse tradunt. **E**t q̄uis in chroni-
cis hūgaricis **A**tilā victorez fuisse cefosq; reges qui ethio patri-
cio in subsidiū venerāt: audita morte regis theodorice fugisse po-
fuerint: sigilbert⁹ tñ ac anthonin⁹ z quasi vniuersa romanorum
opa historiaz **A**tilā bello iferiorem fuisse narrant. **D**icūt enī si-
gilbertus z anthonin⁹ qđ diu equo morte hostem iter vtrūq; pu-
gnatum fuisset: tandem exercit⁹ **A**tile cessisset z se plaustroz iter
munimēta p̄tinuisset: sequēti vō die thorisimūdu theodorici rē-
gis gothoz filius qui cū patre p̄tra hūnos pugnaturus in sub-
diū patricij venerat: p̄is mortem hūnoz sanguie vidicare **A**ti-
leq; castra cuz suis gothis expugnare disposuisset: qđ postq; ati-
le inotuisset idem: dum oīno de victoria iam desperaret: de equi-
tū sellis struem cōponi iussisset iquiens: si hostem p̄ualere vide-
bit hanc ipse struem ascendā vosq; ignez supponite: elegi etenī
potius a vob qui mei ests cremari q̄s hostiuz gladijs iterire aut ca-
ptus qui rex tantaz sum nationū i manus romanoz vel gothoz
de vemere z illis ludibrio fieri. **E**thius aut patrici⁹ thorisimundi
voluntas p̄sciū timebat: ne deleta atile exercitu ipse thorisimū-
du victoria supb⁹ illi cui nūc auxilio ē hostis fieret: armaq; i ro-
manos vertens illos de facili opprimeret: q̄propter thorisimū-
do q̄si de rebus sibi necessarijs p̄sulens ait. **T**horisimūde z p̄rez
vidicare z hostem opprimere cū ad hec vnanimi voto p̄gregati-
sim⁹ eēt optimū: sed cū p̄atna tuaq; obsega aiūz meū i bona vo-
luntate tibi annexerūt vellem tibi de tuis rebus admodū placen-
tibus aliquid p̄suadere: scis etenī genitorē tuū iam vita eē fūctuz
z te germanū domi habere hoīez regnādi p̄ idoneū: timeo igitur

ne audita morte patris regnum sibi vsurpet. Tu quoq; si hunc
aggredieris qui heri vicisti: cū belli dubi⁹ sit exit⁹: hodie vici po-
teris ⁊ p⁹ hec fractis virib⁹ domesticū gerere bellū tuo germano
imperis acerbuisq; tibi cū tuis q̄q; cū alienis erit dimicādum: age
igī ⁊ festina vt poti⁹ puenias q̄q; pueniaris. **T**horismūd⁹ q̄si sa-
lubre ⁊ sibi necessariū ethy amplectēs p̄siliū se ita putauit faciēdū
quo abeūte residu⁹ roman⁹ exercit⁹ siml' cū auxiliarijs disp̄sus ē.
Tertia quoq; p̄s exercit⁹ atile que huic bello int' esse nō potat ip-
so viuēte p̄ānonia; redire ausa fuit nūq;: s; ibidem cathalanicis i-
oris p̄māssisse ⁊ eiusdē tre incolatus recepisse: ipsi aut' hunc quos
rex atila p̄tra soldanū destinauerat p̄ter extraneas natiōes sexa-
gita quīq; millia fuisse: ⁊ horū quidē capitāeos ipsoꝝ lingua his-
panos vocatos extitisse ⁊ ex idē hispaniā nomē accepisse tradūt.

Quomodo atila rex flagellum dei se vocari iussit ⁊
de destructione remensis ciuitatis.

Post hec rex atila cū vidit romanoꝝ exercitū dilabi maio-
ri seueritate itumuit: arbitratusq; est ampli⁹ romāos cū
illo p̄gredi nō audere dixisse ferē: stelle cadūt fra tremet
en ego malcus orbis: seq; iuxta heremite dictū flagellū dei iussit
appellari: tandē tātas belli p⁹ fatigas ī cāpo p̄lij supradicto ali-
quos p̄ dies cōmorat⁹ est: deinde mouēs agmīa: popul⁹ enī ad-
huc restabat īfinit⁹: itez maiori cum rabie gallic ciuitates aggres-
sus est. **D**ū igī trabas venit vbi scūs lup⁹ erat epūs hic cū atilā
appropinq; audiuit p̄tōficali mox indut⁹ hīru cū oī sui cleri ce-
tu illi obuiā p̄cessit: cūq; corā illo venisset ⁊ ad illū admissus fuis-
set: ait epūs: tu quis es qui frāz discipas ⁊ p̄culcas: cui atila: ego
sū inquit atila rex hunoꝝ flagellū dei: ad q̄q; vocē scūs lup⁹ epūs
portas ciuitatis iussit apire ⁊ ad regez ait: bñ venerit flagellū dñi
mei: introduxitq; illos ī ciuitatē: illi vō aut hūanitate ipsius epī
exigente vel vt quidā volūt diuino obumbrati numine absq; cui-
uslibet offensiōe media; trāsierūt p̄ ciuitatez. **D**einde in tholosa-
nam venit ciuitatē in qm p̄ ciues eiusēz honorifice ⁊ sūma cū lau-
de suscept⁹ est: p̄pter qd ciues ipsi tūz ī p̄sonis tūq; ī rebes gra-
tiā illi⁹ meruerūt. **P**ost hec remensez ciuitatē vrbom galloꝝ ca-
pitalē obsedit: ingentē enī rex atila hāc p̄tra ciuitatē cōcepat irāz
p̄pter qd ciues eiusdēz illi in cathalanicos campos enuti vche-

*Origo Hi-
noru.*

menter resisterāt. **D**epopulata igit̃ vnīuersa illi circūstātī regiōe
acri illā obsidione circūueniēs adhibitis cūctis tormētoꝝ generi
bus que sua ducebat expeditō muros illi⁹ diruere faciebat sagitta
rioz p̃terea multitudo menia illi⁹ densissim⁹ sagittaz casib⁹ iun
dabat ita qđ nedū hō ibidez sui ad p̃tectiōem assistere vex ⁊ muni
tissima sine vulnere auicula illac euolare nō valuisset. **E**rat ciui
tate ī hac epūs scē vite **N**icasius noīe vir maxis in signis virtuti
bus ⁊ sororeꝝ ewtropia denoiataꝝ virgīez specie ⁊ forma p̃clarā
hēbat: que suā deo dedicauerat pudiciā. **I**ste epūs siml̃ cū sorore
re assiduus tēpe obsidionis vacabāt oꝝonib⁹. **A**cri⁹ igit̃ huius
ciuitatis expugnatiōez īsistentib⁹ cū miseri ciues nullā salutē opē
sꝫ tām discrimis solā mortez esse redēptricē aspiciūt lachꝝymātes
cū mugitib⁹ ⁊ suspirijs ad scūm dei cucurrerūt: illūqꝫ ī oꝝone rep
tū his ṽbis pulsauere: subueni īquiūt p̃r scē subueni aut p̃sule no
bis si gentiū seruituti se subiciam⁹ aut p̃ fide p̃qꝫ ciuitatis salute
vsqꝫ ad ītemptōem decertem⁹: vir dei aū hec ex dīna relatione
urbē penit⁹ subuertendā fore cognouerat: de oꝝone igit̃ eleuat⁹
qđ de graui somno euigalasset: ciuib⁹ cū magna p̃stātia ita r̃ndit.
Indignatiōem hāc īsto dei iudicio ṽris scelerib⁹ exigētib⁹ ṽra
sup̃ capita p̃notatā nō ignorauit: qđ p̃pter flagella dei que ipsimet
p̃uocauim⁹ paciēter ⁊ nō īuiti sub bona spe ⁊ deuotissime etiā cū
mortis piculo suscipiam⁹ vt ipsa mors tātū corpis sit suppliciū:
et ne aū vite fiat remediū. **A**tēdite me pastore vestꝝ si ipse p̃ il
lo qui suaz me p̃stituit pastore ouīū ad mortem patus sū: ⁊ vos si
oues meo estis de ouili qđ cognoscit pastor ṽr īmīrate pastores
nō negligatis sꝫ pati sitis oīa que occurrerūt p̃ amore xpī tollera
re: sic enī frēs charīssimi itur ad astra. **I**nstanti⁹ igit̃ nō tantū p̃
corpoz eliberatiōe q̃ntū p̃ aīaz qđ illecebrī vita polluim⁹ salute
p̃ īmicis quoqꝫ ñris: illoꝝ tanqꝫ aīcoꝝ salutē optātes **O**rem⁹.
His verbis vir dei ciues vsqꝫ ad mortē turbatos p̃solabat: nec
min⁹ scā ṽgo ewtropia expansis ī celū manib⁹ ciues ipsos ad su
scipiendā instantē martyrij coronā aīabat: int̃ hec huius dissolut
ciuitatis mūtiōibus p̃ ipsā ciuitatē discurretes furibūdi omne vi
nēs qđ illis occurrebat gladio vastabāt. **N**icasī⁹ ṽo epūs simul
cū ewtropia sorore sua ad valuas basilice gloriosissime virginis
marie: qđ idē vir dei in arcē sedis ep̃alis eiusdeꝝ ciuitatē sūdane.

rat: hymnis et canticis spūalibus vacantes cucurrerunt: mox que
 ut ferratas acies scūs p̄sul vidit manu silentiū indicēs aut ad illos
Odine volūtatis mīstra fortitudo: q̄re p̄tra naturā hūane p̄dmo
 nis victoriaz v̄re dignitatis seuissimā in rabiē p̄uertitis: ver⁹ nā
 qz quōdā nobiliū bellatoz iuris titul⁹ subscriptus erat hūilibus
 p̄cere et debellare sup̄bos: ecce plebs xp̄iana deo suo hūilis et de
 vota v̄ris in p̄spectib⁹ p̄strata vsqz ad morte obediens veniam
 p̄ciit: si enī oues meas p̄seuerāte ip̄ietate querit⁹ me primū p̄ ip̄
 sis victimaz dīne maiestati libate his dictis. **C**um p̄r scūs rursus
 ad orōnez p̄strat⁹ hūc v̄siculū diceret. **A**dhesit paumēto anima
 mea p̄tinuo gladiatoris sequit⁹ ict⁹ et vir dei capite trūcat⁹. **M**ō er
 go ab ore decollati v̄bū scītatis destitit: s̄z īmortalitē quā sp̄ op
 tabat ip̄etrauit dicens viuifica me dñe scdm v̄bū tuū. **S**cā autēz
 v̄go ewtropa vidēs circa se oēm ip̄ietatis illoz seueritatez miti
 gatā et suā pulcritudinez q̄si paganoz litib⁹ cognoscens refuari:
 malens mori pot⁹ q̄z illis asentire: et in illoz p̄tubernio vinere:
 ad īnfectores ep̄i ait. **D**eutyranne infidelis magnū dei virū in
 dignis manib⁹ īngulasti et me tibi abutendaz refuas p̄pter qd̄ di
 uina iam te sentētia damnat: et mox his dictis nō semīea v̄tute s̄z
 dīna v̄lūde saltu repētino in illū īnsiliens raptis illius palpebrs
 oculos ei⁹ vindex euulsit: et p̄tinuo gladios p̄sequentū in se pro
 uocauit: ac cū fratre ceterisqz ibi adherentib⁹ illico palmā marty
 rij p̄meruit. **T**radit etīā in quibusdaz historiis qd̄ post cōpletaz
 martyrij cedem: hūnos ipsam ciuitatez depopulantes f̄roz subit⁹
 īuasisset: vidissent enī q̄si acies celestes dimicantes: ipsa quo
 qz basilica horribili sonitu roboasset p̄pter qd̄ ipsi hūni relictis
 ciuitat⁹ spolijs affugissent. **P**ost hec ipsa ciuitas diu absqz hoīe
 solitaria angelica sub custodia simul cū martyru corpibus p̄man
 sisset: ardentiaqz lumīaria īnoctiūz obscuritate a remotis visa: ce
 lestis etiam cant⁹ armonia audita fuisset: et tandēz eiusdem vrbis
 ciues qui p̄fuge p̄sidium ipsoz seruauerant animas remoto ho
 ste vrbem in eandem redissent ipsoz martyrum corpa p̄digne
 sepeliuissent.

De passione sanctaz v̄ndecim millium virginuz et
 de **B**uda p̄atila fratrem suum interfecto.

Ater hec rex **A**tula quendam sui exercitus p̄fectum noīe

Julius vel gywla3 cū magna pte sue expeditiōis ad obsedione3
ciuitatis colonieñ. que prius agrippina vocabat̃ destinauit: qui
dum eiusde3 ciuitatis vacaret in obsidione: ⁊ cetus ille vñdecim
milliū virginū pclarissimus nullū sibi a seculor̃ premordio ha-
bens similē duce sancta **A**rsula brittanor̃ regis filia simul cū il-
lustri duce **E**thereo Anglor̃ regis nato sponso suo: ac **E**yriaco
papa multisq3 alijs spūalium ⁊ seculariū dignitatib3 psonis nau-
gij officio **R**eni flumis alta sulcantes illac aduenisset: mox dict⁹
pfectus quorūdam romanor̃ ducū gentilitatis errore infectorū
psilio simul cū hūis obsidioni dicte ciuitatis isistentibus: ingen-
ti cū clamore ⁊ feritatis austeritate in tam sacrū virginū collegiū
truculentus velut hostis irruit: omnesq3 vsq3 ad internitionem
deleuit harū sanctarū vginum passionem plures describūt histo-
rie: ⁊ q̃uis decladis illaz tempe discordent: tamē quia nulla hu-
nor̃ potentia pter atilianam aliquādo coloniā obsedisse tradit̃:
ob hoc hāc scā3 virginū passiōē eiusde3 atilie regis tempibus
factam fuisse admitti condignū est. **R**ex autē atila post expugna-
tiōem ciuitatis remensis omnē galliā ⁊ flandriam demoliēs. **D**e
inde venit in turringiā ibiq3 apud **S**smacū ciuitatē p extollentia
sui nomis ac si romano ab exercitu suus nullū passus fuisset po-
pulus detrimentū solennē curiā celebrauit: ad q̃3 nōnulli vicini
principes ex assecuratione atile regis confluxisse ferunt. **D**eside-
rabant enī illius vultū qui tanto sui terrore orbem cōciteret intur-
eri: quos rex atila magna cum liberalitate suscipiēs multiformi-
bus donor̃ muneribus honoratos queta sub trāquillitate remi-
sit. **T**andē sup dacos normanos frisonos lythwanos ⁊ prute-
nos delectos capitaneos ⁊ exercitū copiosum destinauit: ⁊ eosdē
sue subdi fecit ditioni. **A**udiuit post hec rex atila romanos ⁊ got-
tos rursus contra ipsum copias adunare ⁊ armatam congregare
manū. **Q**ua ppter timuit ne post tanto3 bellorum laborē mili-
te fessus pillos circumueniretur relictis gallijs festinanter ve-
nit in pānoniam: ⁊ cum sicambriē demoraret̃ **B**uda frat̃ suus
termios sui rectoratus sibi p atilam deputatos transgressisse ⁊ il-
lius in absentia regnū sibi vsurpare voluisse erga illum accusat⁹
est: ⁊ his rebus id quod rex **A**tila suo in recessu sicambriā vrbem
atile pceperat vocari: buda vero illam vocabulo sui nois **B**u-

19
dawara denoiauerat apud atilam magna comprobatioe erat: q̄
re ipse rex atila eundē fr̄ez suū dolo circūuentū captiuauit ⁊ p̄p̄ijs
suis manibus occidit cadauerq; illius in danubiū demergi fecit.
Quo inf̄secto licet ipse rex atila institerit ⁊ rursus nouo sub edic-
to statuerit qđ ipsa sicambrie ciuitas nō aliter s; vrbs atile debeat
appellari: hui tñ sine hungari interdictū min⁹ obseruantes illā
Budawara vocauerūt vocantq; o **B**uda vsq; in hūc diem: the-
utini vō edictū regis trāsgredere magis formidantes ciuitatē ip-
sam sicut tūc obmetū illi⁹ **E**czipurg id est vrbs atile vocauere sic
⁊ modo illam eodez nomie vocant. **T**andez rex atila fratre inf̄se-
cto sicambrie quīq; annis quieuit: voluit tñ vt quicquid mūdus
ageret ipse p̄sciū fieret. **Q**uare speculatores ad cunctas sibi ne-
cessarias ptes p̄ut suis expediebat rebus ordinasse dī. **Q**uoruz
vna statio **C**olonie in germania: alia in **L**ythwania: tertia iux-
ta fluuiū **T**anay: ⁊ quarta in **J**adria dalmacie ciuitate constitute
erant: ⁊ horz stationū cuilibet homies relatu digni a locis supra-
dictis inceptis vsq; ad sicambriā continue in tanti distantia spaciū
locati ⁊ cōstituti erāt: vt dum alter eoz de nouis rebus regi refe-
rendis clamaret p̄pinquior illi id cōpetenter audiret ⁊ rursus ad
alterz sibi viciniores reclamaret: quodū noui rumores si qui forēt
ad regem puenirent ⁊ rursus volūtas regia p̄ut illi placebat p̄i-
bus in p̄dictis declararet. **P**reterea rege quieti dato: non ergo
quiescebat cursitandi asueta hunoz feritas: quin p̄tignaz p̄uin-
ciaz depopulatioi dediti maxime p̄uincias messiaz macedoniaz
achayam thessaliā ⁊ vtrasq; tracias armis īfestis ⁊ p̄tinuis īcur-
sibus grauabāt. **Q**ua p̄pter earundē regionū: s; etiā p̄ānonie ci-
uitates p̄ ipsos hunos crebris īsultibus fatigare: cū tantā nequi-
rent p̄tinuā tollerare vexatōem iugūq; domini regis barbari ex-
osū haberēt natali solo derelicto ab ipsoq; rege atila licētia impe-
trata dimissis armentis solis walachis ipsoz qui erant pastores
sponte ī p̄ānonia remanētibz p̄ mare adriaticū ī apuliam se trā-
stulerunt.

De expugnatioe aquilegie ciuitatis.

Quq; rex atila onerosa post bella in germania gallia-
q; ⁊ ceteris supradictis regionibus maxie in cāpis cata-

lanicis pacta: quiquiemine pegisset quietem: interea semp roma
nū p exercitum insidiosē sibi illata de iūria remiscebat totoq3 vin
dictam appetebat corde. **Q**ua ppter omni sui exercitus defectu
tum arinis hostilibus deletum in ptribus catalanicis ex causa
supius memorata remanente in armis 7 nouo milite repato. **C**u
ria tandem solenni celebrata egressus est de pānonia p **S**tiriam
ac **C**horinthiam 7 **D**almatiā 7 has quidē regiones crudeli furo
re magna cū depopulatiōe puadens apud **S**alonā 7 **S**paleiū
ciuitates mari adriatico se iunxit: 7 has quide3 ciuitates pstruit
dirripuitq3 piter 7 succendit. **D**ebinc iuxta mare pgrede3 **T**ra
guriā **G**ardoniā **S**ibinicū **A**driam **M**onā **G**cenias **P**oten
tiā **P**olam **C**hapisteriā terrestrinas similē ciuitates rebus piter
7 populo nō minus decoras murisq3 7 armis firmatas: multa p
terea opida in montibus situata demoliuit suamq3 ac suoz in di
reptiōem puerit: 7 velut leo turbatus insaniens suā iūriaz a ro
mano susceptam exercitu romani populi in sanguie vindicabat:
ppter quod omia que illi occurrebant q3 ingentiu3 inundatio aq
rum sui exercitus in pfundum submergi faciens. **T**andē puenit
ad aquilegiā: **h**ec enī ciuitas in introitu italie situata 7 a quon
daz anthenore troyanoz duce vt padwa originem accepisse dici
tur: vrbs erat magna 7 ob metuz **A**tile tum vallibus tum vero
muris militeq3 7 armis ad modū cōmunita. **A**tila rex p specta il
lius magnitudine cūctisq3 munitiōibus q3 ad resistendū sibi p
patis totus incaluit 7 sue pfusioni ascribi posse indicans: si p^o tā
tarum ciuitatū expugnatiōem illam solā quasi territus intactā re
linqueret. **O**bsedit igit illam 7 multis machinaz ceterozūq3 ige
niox ad frangendū murum aptis generibus illius munitiōibus
adhibitis q3 ciues eiusdem illam in multo suarū tumq3 hostis di
scrimie psonarum ptegebant trienni obsidione in illius vacauit
expugnatiōe: 7 cum tantus populus tantū tempis p spaciū vni
uersas circumstātes terras maxime in rebus ad cibuz necessarijs
spoliasset: ac omia que vicina erant ex longa obsidione ad instar
locustarum consumpsiss3 in tantū q3 obsidentes nō minori q3 ob
sessi penuriā laborarent id regis atile animuz vt ab illius obsidi
one recederet sepius monebat. **E**latum tñ principem innata sibi
supbia a pposito desistere non sinebat. **Q**ua ppter cū vna die3

20
ipse rex sui exercitus cum principibus conscensis equis ciuitatez
eandem circūambulare et muros illius unde sibi opportunior ci-
uitatem ipsā inuadendi daret facultas conspiceret. **T**icomiam que
alto vnius turris eiusdez ciuitatis in culmīe nidificauerat pullos
q3 pcreauerat vnuz ex pullis suis rostri misterio capere ac ad ar-
rondinetuz ipsi ciuitati ppinquū deferre et rursus post aliū redire
ac in ceteris pullis suis idem quod in primo fecerat facere vidit.
Quo viso rex illis qui eum comitabant ait: aspiciate auem futuro-
rum psciam: sentit enī ciuitatez nostras p manus ruiturā et ne cū
ciuibz interiret se et pullos saluare satagens locum mutat habi-
tatiōis: sum⁹ igit⁹ fortes in bello ne hec sola ciuitas dicere valeat
que nulla p nos obsessa dicere valuit. **H**is igit⁹ verbis rex atila
omne3 sui exercitus animum ad ipsius ciuitatis expugnationem
fortius irritauit: qua ppter die crastina ingens fit concursus ag-
minū omniq3 cū impetu ifelix ciuitas vexatur. **C**ines vō illi⁹ dū
etiam post captā ciuitatem nihil aliud q3 morte se redimere posse
vident i ipsius ciuitatis et sui ptectione mori malentes meni3 ci-
uitatis isistentes acriter dimicabant et hunos ab ingressu ciuitat3
eomagis arcebant. **C**umq3 rex atila eo die se nihil pficere potuis-
se conspexit: die altera aliud genus piculi i ipsam ciuitatem exco-
gitauit. **P**recepit enī vt omis sue expeditiōis innumera multitu-
do sellas de quattuor dūtaxat equitibus vnā affererēt et illas iux-
ta muros obsesse ciuitatis picerent. **S**it igitur igens sellarū con-
geries: cui tandem ipse rex ignem supponi mādauit quibus ardē-
tibus ciuitatis eiusdem muris ex ignis vehemētia i ea pte debili-
tat⁹ et picipiti ruine datus fuisse dī: quibus visis rex ipse rursus
coapto ad bellū innumerabili populo miserā et pauitantē ciuitatē
aggredit⁹: pdurante quoq3 pugna i ipsius ciuitat3 expugnatiōe
fessis agmibus recentia igerebat ex quo obsessis vniuersaliter in
sui defensionem laborantib⁹ nulla dabat⁹ requies. **T**andez fora
hunoz multitudo pualuit: itrauitq3 i ciuitatem ac omne viuens
qd hūanū erat senes et iuuenes absq3 sexus discretōem crudeliter
trucidauit. **O**mnes isup tante ciuitat3 diuicias direptōi mancipā-
do solas femias q3 illaz a morte redimebat pulcritudo refuan-
tes. **E**rat tūc ciuitate i eadē femia quedā tū parētū abortu tuz vō
fidei regiōe pudicitiaq3 nobilis pulcritudis vō forma nōminus

cunctas eiusdem ciuitatis semias excellens nomine digna. **H**uius
semie domus supra rippam fluminis ciuitate in eadem defluens erat
hec cum audiuit hostem solas tantum semias forma dignas a morte per
seruare iugemuit et potius mori quam carnalis ludibrium facinore tam a
seua natione peramari propterea statim postquam illorum strepitum sue do
mini appropinquare persensit altiore sue domus in arcem ascendens inuolu
ta capite et oculis dicti fluminis in alueum proceps se deiecit mortuaque ibi
dem expirauit.

De origine venetorum.

Hec regis atile seueritas venetiarum ciuitatem nostro euo
multi populi dominatricem auri et agri possessione epulen
tam ut veteres canunt historie fundauit. **N**am cum rex ipse
italiam aggressus toti occidendi terrore esset venetorum po
pulus tempe in eodem ut **A**nthoni⁹ refert in diocesi que castellum di
citur ciuitatem edificabat. **T**andem propter quod regem atilam aquilegiam
obsidione grauasse audierunt simul cum quibus pluribus aquilegie ciuib⁹
qui sibi ante ciuitatis obsidionem de salute prouiderant cum preciosa sup
pellectili omniisque familia ob metum atile propriis sedibus derelictis in
quendam insulam aquilegie vicinam que nunc vetus venetia vocari di
citur intrauerunt: et cum nec ibi tutam sibi mansuionem esse arbitrarentur rur
sus nauibus oneratis se ad insulam que riuus altus dicebatur transuolu
erunt: sequens ibi ab impetu hominum quibus non erat copia nauium illos
permanere posse cogitantes sibi mansiones munierunt: et ex comuni
prioris agri vocabulo venetias appellauerunt: licet quorundam fu
erit opinio venetos de sabaria duxisse originem: tamen quia sabariam lati
nos longobardos inhabitasse in illa que tamen ipsis longobardis quam
ceteris nationibus scolam generalem multis philosophorum poetarum
ac ceterarum artium dogmatibus luculentam illustratam fuisse: et illam per allari
cum quodam gothorum regem diurna obsidione fatigatam mime tamen captam
Tandem vero per regem atilam expugnatam extitisse: et per eiusdem expugna
tionem per regem atilam factam ciues illi in italiam se transuulisse et in ciuita
te papia iuxta flumen **T**icinum fundatas incolatum recepisse tradunt
historie. **O**b hoc veneti in quantum aquilegie illos comitati sunt ci
ues potius troiam quam de sabaria oriendi dici merentur.

De optentu ⁊ de ditione ciuitatis Rauenne.

OAlpta igit̃ ⁊ incinerata ac humoten⁹ destructa aquilegie
ciuitate rex atila nōdū vindicte satur circūstantes vrbes
aggressas oīa velut fulgur quidā queq; illi occurrere de
molit⁹ est. Quā primū enī ꝑcordiā in districtu fori iulij situata; :
de hinc ī ducatu lōgobardie pictauiā que nra etate padwa vocita
tur: post hec veronā: vincetiā: buriā: cremonā: mantuwā: p-
gamā ⁊ ferrariā ciuitates magnaz abundātia rerū affluencites ce
pit ⁊ sue subdidit ditiōi. De hinc venoso gladio ī agrū emilianū
se īgessit ī illi⁹ ciuitates adīstar aliaz post multaz direptiōem re-
rū ī deditiōem recepit. Tandē rauennā ad ciuitatē appropinqua
uit ipsā eadem austeritate domitur⁹: erat ciuitate ī hac eisde; ī die
bus archipresul quidā; Johānes vocitat⁹ arriana pfidia polu-
tus: hic ī sedis apostolice pīq; ⁊ fidei xpiane contrariū; duode
cim cardinales sue secte imitatores constituisse thesaurūq; īgen-
tis copie habuisse narrat. archipresul iste aduētanti regi ātile suo
simul cum clero albis amictus stolis obuiā venit ac illū vt ciuita-
ti piter ⁊ ciuibus parceret supplex deprecatur⁹ est: ꝑmittēs nihilo
minus illi si sue adheret fidei xpianosq; ꝑsequeret quod ipse effi-
ceret vt rex atila omnē italiā ac vrbē romanā piterq; ⁊ affricā; si-
ne difficultate gentisq; sue sine īteritu sibi subingaret. Rex vero
atila magis dominādi cupidie q; vt sectā illi⁹ sequeretur ꝑ motus
ad archipresulem ita dixit. Parcere quidē hūilibus bonū est sed
ne cines tui dī silio aut virib⁹ quibus nostre pararūt obstare po-
tentie glorient⁹ volum⁹ vt repagula portarū ciuitatis deponan-
tur nobisq; ī ipsam ciuitatē ītroitus pateat ⁊ sum⁹ nostri exercitus
equoz vngule nob⁹ ītrātib; illa ꝑculcēt: placuit rauēnanis ciui-
bus regis voluntas: qua ꝑpter dissolutū vndiq; eiusdem ciuitatis
portū regem ipsū cunctūq; illius exercitū ciuitatem ī eandem ītro-
miserunt: trāsīuit igit̃ omis humorum exercitus cuiusuis hoīum
absq; offensione ꝑ ciuitatem ⁊ ipse rex ī illa suum ad beneplacitū
cōmoratus est. Ab inde motu exercitu ī Liguriam transiens me-
diolanū ac ticinū; vrbes nominatissimas aggrediens contriuit ac
post ī illis habitantiū; ciuiū captiuitatem v⁹ occisiones direptiōi
dedit: nouissime tandē tanq; hūani sanguis effusiōe rerūq; ꝑda
faciat⁹: eo ī loco quo minuti⁹ fluius padum amnē īfluit statina

firmavit castra reuoluens dietenus i mente an romanam deberet
aggredere urbem: sz alarici gothor regis exemplū semp pcor-
de preqz oculis ferens: qui capta piter z expoliata vrbe romana
amplius non superuixit illac ire differebat.

De aduentu Leonis pape ad Atilam regem.

Ones italie p fines maxie i romana vrbe regis at-
le pstrepuit voluntas: qre igens timor vniuersos in-
uasit romanā ergo psultātes quid facerent vltimatiz
psiderata regis erge rauenensez epūm hīra beniuolē-
tia leonem papā ipsis apud eūdem grām obtinere posse arbitra-
tes illū adierūt apud eūqz hec verba fecerūt. Sanctissime pr di-
uine vltio ire nostris exigentibz de meritis ppinqua est nec aliter
illam pterqz p te euadere posse cogitamz. Subueni igit ouibz
tuis p quibus xpūs sanguinem sudit z mestā trepidantēqz p me-
tu urbem ciniū illi cum occisiōe ne deseras icinerari. Tu solz es
qui nob grām inuenire poteris si atilā regem p nobis adire nō re-
cusas. Ite igit alme pater z si nō aliter etiā cū nostroz exhibitōe
censuū illū nob placatum redde. Inter hec rex atila magna pte
sui exercit coaptata pficiēdo illi capitaneū zoward de genere zoward
oriūdu illū i apuliā destinauit qui oēm apuliā necnō frasz la-
boris piter z calabriā vsqz ad regionē z ciuitatez cathonā olim a
chatone philozopho vt dī sūdatā pcursitātes demoliti sūt mag-
na quoqz cum pda ad regem redierūt. Tādē leo papa cū cleri
multitudine multoqz apparatu ecclesiastico dīnis illuz pcedētibz
verillis ad atilā venit. Cui rex atila obuiū se pbuit: z dū puene-
rūt dignos rex illi exhibuit honores: equis igit isidentes collo-
quio vsi sūt: z licet petitōes aplici atile regi displicuerit: p omia
tamen leo papa suā erga illum assecutus est voluntatē: z nō tan-
tū vrbi romane quī z omī italie salutem reportauit: z cū rex atila
pape licentia data illū dimisisset suis cūctis qui secum erāt de ho-
nore p ipspū pontifici exhibito petitōibusqz tam facilliter admis-
sis stupentibus z ipsuz cur extra solitum in papā benignitatē of-
ficio vsus fuisset iterrogātibus. Atila ita respōdit: nō ego iquit
illi qui ad me venerat psonā honorauī: alī ibi astabat vir sacer-

22
dotali habitu amictus forma et intuitu seuerus venerandaq; Ca-
nicie pfusus qui gladiū euaginatū sua tenebat in manu fremēsq;
et dentibus stridens ī me nisi petita admitterē mortē īstantissimā
et triste psonē mee exiciū mihi minabā. Post hec rex atila disso-
lutis castris rauennā est regressus vbi archipresules arrianorū
supradictū pape sequens consilium simul cū cūctis sue secte sequaci-
bus captiuare: exactis tandē ab illis sexaginta marcarū auri mil-
libus ipsū archipresulem iugulare fecit: cū cūcta post hec sui ex-
ercitus copia īgenti mole italicarum opum onerata reuersus ē in
pānoniam: et nondū pānonie fines attigeret cum eumichus ho-
norie sororis valētiniani impatoris q; idem impator ob dotē pu-
dicitie districtius seruabat ad ipsū venit: idq; vt ipsam rex atila a
fratre sibi coniugem expeteret detulit. Rex vō atila cum iā italie fi-
nes excessisset: nec nisi fatigato exercitu rursus ad italiā redire po-
terat nūcij verbis motus ad valentinianū impatorem legatiōes
misit: vtq; sorores suam in coniugiu simul cū imperij dimidietate
sibi traderet aut occidentale imperiu rursus deuastatur⁹ rediret
illi ītimauit: qd et fecisset si sibi longior vita supfuisset.

De nouis regis atile nupcijs et de morte eiusdem.

Rex atila in pānoniā rediens post tantorum tedium
laborū sicambria intrata: illic licet membra multis
belloꝝ strepitibus affecta quietem optauerint. Ip-
seq; sui regalis sceptri nomen et gloriā in altum sustu-
lerit et illius fama cunctas orbi per partes diffusa re-
motas etiam terras et regiōes rigoris sui frore percussit: ambicio-
sus tñ princeps cupiditate glie seruēs magnis maiora appetēs
se ad maxima īgeri nō formidabat et qui iā sui imperij manū ī ma-
gnas mundi ptes longe lateq; qsi vniuersas ewrope p regiōes
extenderat vt gladius suus ī asiatico piter et affricano agro notus
esset mare trāsire ac egyptios assyrios ceterasq; illis adiacētes re-
giōes inuadere et suo principatui subiugare suo in animo dispo-
nebat. Aliter tñ iudicia disponūt dīna: nam cuz rex ipse plurima
rū ptoꝝaliū suarū: qꝝum numerus nō erat p tuberno p tent⁹ mīme
vginem qndā supra oēm hūanā formā et pulchritudinē speciosā

ut fert bactrianorum regis nata: cui nomen mykolth fuisset sua ad
p nubia adduci fecisset: tandem gliosis nupcijs celebratis: dum
rex ipse in conuiuio vsui vini inq3 thoro veneri suar supra viriū
potentiā se exhibuisset utroq3 hoste senex fatigatus resupin⁹ ob
dormiuit. Cuius tādē de naribus sanguis egressus in os et gut
tur illius ingrediens coagulatus illū suffocauit. Mulier autē illa
ad latus ipsius iacens de somno euigilās dum in dominiū suū
āplexibus vti voluisset: corp⁹ ex aīe rigidū piter et ifrigidatū tā
gēdo p̄sensit: et cū pluries tactum motū nō redidisset iuuenis pu
ella p̄territa ingenti cū clamore magnos dissoluta ī vlulatus re
gis acclamabat cubicularios illi clamore mulieris excitati lucer
nis accensis regez ipsū exanimem repierūt: phdolor gloria mū
di sup̄is disponēbus quo dirigīt calle: rex qui multar fudit san
guinē gentiū iunius sibi metipse pprio sanguīe suffocatus est:
ingens rumor oēm p pānoniā excitat et ipsa sicābria multo plāc
tu vsq3 ad ethera resonauit. Sepelierūt tādē illū regie digni
tat cū honore circa statuā memoratā cū kewekadycha et bela ce
terisq3 capitaneis supradictis. Eadem etiā nocte q̄ atila mortu⁹
est impator. Marcian⁹ tūc in vrbe cōstātinopolitana cōmorās
sopori dedit⁹ ī somno atile regis arcū fractū vidisse ex hocq3 mor
tē illi⁹ agnouisse phibet. Postq3 aut̄ hūm Ticie applicuerunt
vsq3 ad p̄liū keesmaur fluxerūt āni quīq3: a p̄lio aut̄ keesmaur
vsq3 ad regnū atile euolut⁹ est ānus vn⁹. Atila vō regnauit an
nis q̄draginta q̄ttuor: ducatū tenuit ānis quīq3. vixit āt centū et
viginti q̄ttuor ānis. Post īgressū vō hūgaror ī pānoniā septua
gesimo sc̄do ab incarnatiōe aut̄ dñi q̄dragesimo quīto anno diem
clausit extremū.

De bello post mortem Atile regis inter filios eius
dem gesto: et de re diti **L**habe filij regis Atile ī sci
tiam.

Diuulgato regis atile obitu cūcte natiōes q̄rū inferat
nō modico pauore p̄strepuerūt: et si illi⁹ de morte do
lere v̄l gaudere debeāt ignorabāt: cū illi filiorūz esset
m̄ltitudo ex quib⁹ aliquē p̄re seueriorē gēitor⁹ regno
potiri cogitabant. Erāt tunc sicābrīe principes germanie multi

regi atile: obmetū illius coacta seruitute alligati: inter quos **D**etricus de verona excellentiā hēbat non vltimam: et cum inter filios atile duo essent in locum patris tum animi v̄tute tum v̄o etatis maturitate succedere ceteris p̄stantiores: alter chaba denoia tus ex honorij grecoꝝ impatoris filia p̄genitus: alter v̄o aladarius de illustri p̄sapia germanie ducum orta domia krembeyleb vocitata susceptus: hos tum huius tum nationes extranee vnusquisq; suū iuxta libitum sequebant: quilibet illoꝝ suam p̄tem p̄ponere satagens. **D**etricus v̄o et ceteri germanie principes erga huius recto nō erant corde: hi aladario tanq̄m ipsoꝝ patriote: cū paucis huius adheferant v̄tq; huius vni⁹ animi hoīes scindere ac ītestinā in discordiā deducere possent omī intentiōe laborabāt: nec illos ipsoꝝ fefellit opinio: nā v̄triusq; filijs regis in discordia regnātibus: detrico suggerēte ambos v̄t frēs ingens ex orta est dissessio: q̄ p̄pter horrendū īstaurat̄ preliū: magna tātaꝝ agmīa gētiū sicābrie ciuitatis stricta īt̄ mentia necnō adiacēti illi in agro p̄liant̄ īgens cedes cōmittit̄ huius quoq; qui extrancarū nationū de ruina gaudebāt. **A**ldistar armatoꝝ qui olim draconis ex dētib; p̄iosonē dū aurei velleris p̄ obtētū laborasset semiat̄is exorti fratna cede p̄sūpti fuisse dicūt: p̄hempta pri⁹ oī germanica cetaq; extranea natiōe mutuo se bello delencere. **S**cribitur enī in antiquis hungaroꝝ chronicis qđ hoc fraternus certamen hec ītestina tāti populi clades vix dies p̄ quīdecim consummata fuisset: tantusq; ibidem maxime extraneorum nationum sanguis effusus ext̄uisset quod si id theutuni hungarorum ob odiū non celarent dicere possent vt danubius secus **S**icambriam defluens ex germanica ceterorumq; nationū cede in ipsum decurrenti sanguīe ī tantū p̄mixtus fuisset quod neq; homīes neq; aīa līa a sicambria īceps vsq; ad potentianā aquā illius puram sine sanguine potare valuisent. **I**n hoc enī p̄lio semp̄ chabe p̄tem sup̄iorem fuisse tradunt. **T**andē ad vltimū chaba cum suis per artem **D**etrici deuictus fuisse dicitur. **Q**uapropter **C**haba cum fratrib; suis etate illo iunioribus sibi adherentibus: qui sexaginta fuisse feruntur: necnō quīdecim millibus hunorum de ipsa cede residuis ad hunorū impatorem auūculū suū in greciam fugisse p̄hibetur: quem ipse honorifice susceptum licet sui regni

pticipem ⁊ grece incolam facere voluerit: ille tamē natalis p̄rie
dulcedine ductus post tredecim annos quos in grecia d̄r p̄gisse
scitiam moraturus repetiuit in quā tum p̄pter magnā illius di-
stantiā tum v̄o longeuū itineris grauitate detentus: vix vni⁹ in-
tegrī anni infra reuolutiōem deuenit. Adita igit scitia chaba ben-
degwz auū suūz viuū ⁊ incolumen multo t̄n senio p̄fectū iuenisse
⁊ de illius p̄silio p̄sortem sibi nō de scitica natione s̄ de corosma-
noz scitie vicina generatiōe duxisse fert̄: ex hac tandēz vxore sua
chaba genuit filiūz nomie **E**demē ⁊ fratrem illius **E**d ⁊ donec
supiuit semp p̄ānonie pingui de tellure reminiscens sue genera-
tioni vt rursus p̄ānoniam repeterent p̄suadebat.

Capitulum de Siculis.

Hos etiam p̄ter hunos qui chabam comitati sunt tria
millia viroz eadem de natiōe p̄lio de p̄dicto p̄fuge
p̄sidiū crepti in p̄ānonia remansisse: ⁊ q̄m primūz
in campo **E**zyglamezew vocato sibi sedem fecisse: tandē occiden-
tales nationes quibus viuēte **A**tila infesti erāt metuentes ad er-
dewelwe confinia videlz p̄ānonice regionis se trāstulisse ⁊ non
hunos siue hungaros: s̄ vt ne illorū agnoscerent̄ esse residui si-
culos: ipsorū aut vocabulo **B**ekel se denominasse p̄hibentur.
Hij siculi hunorū prima fronte in p̄ānoniam intrantūz etiā hac
nostra tempestate residui forc dubitant̄ p̄ nemiem: cum ī ipsorūz
generatiōe extraneo mūdum p̄mixta sanguie: ⁊ in moribus scue
riores ⁊ ī diuisione agri ceteris hungaris multū differre videant̄
Hij nōdū sciticis l̄ris obliti eisdez non īcausti ⁊ pappiri m̄sterio
sed ī baculorum excisionis artificio dicarum adistar vtuntur: hij
etiam postea ingentem non modicā excrecentes: hungaris rur-
sus de scitia ī p̄ānoniam veniētibz: cū de illorū aduentu rumor
ad eosdem delatus fuiss̄ magno cū gaudio ī ruthenia occurreit.
Post hec aut hūgaris ex nouo regno p̄ānonie potit̄ si cōquestra-
tione eiusdē idem siculi eandē ipsi⁹ regni quā añ ea p̄prijs prose-
dibus elegerant hungaris volētibus p̄tem sortiti fuere. **I**sti si-
culi chabam in grecia perisse putarunt: nam ⁊ nunc vulgus illo-
rū ad sui alterum viam capescentem trefatice dicere solet. **T**unc

24
redeas dum chaba de grecia reuenteret. Chaba vo legitim⁹ atile fuit filius vt dictū est ex filia honori grecoꝝ impatoris generatus: ⁊ cū rediens ī scitiā nobilitate genitricis sue se ī cōmū extolleret hunoꝝ nobilitas illum spernēdo p̄temptui hēbat: ⁊ illi id qđ nō esset ver⁹ scitiē alūnus sꝫ quasi p̄mixto de sanguīe nat⁹ obiciebat ⁊ nec minus scetis chabaꝝ generatōe de aliena p̄sortē sibi duxisse opprobrio erat. Cū aut̄ hūgari rursus pānonic solū reperiērūt sꝫ filiū chabe in scitia remāsisse. Edemen vo frēm eiusdē magna cū familia hūgaros vsqꝫ ad pānoniā comitasse: ⁊ ex illo abe generatiōem p̄cessisse tradūt: ⁊ haud dignam huic traditōi decet adhibere fidē potissime qꝫ hūgari atile post mortē tātis ānoꝝ curriculis euolut⁹ rursus ī pānoniā venisse p̄hibent: qđ euū nepot⁹ illi⁹ tanta ad tpe durare potuisset mīme: fideiū tñ lectoꝝ arbitriū detinet nemo: si id quippiā fieri posse iudicat p̄pria vt vult vtaf volūtate. Postqꝫ aut̄ tāti populi multitudinē mutu⁹ ī discordiā deduct⁹ gladius aut deleuit aut disp̄sit: pānonicus ager tāte hūane cedīs post cruentatiōem habit⁹ exosus lōga p̄ tpa sine rege stetit dī. Cū aut̄ hūgari rursus ī pānoniā redierūt: quēdā p̄cipē noīc swathepolug filiū morothy natiōe polonū bulgaris messianis tūqꝫ in pānonia ab atila tanqꝫ optio leo domatis regionibus impitantē repierūt hūc varioꝝ exhibitōe mūez vt series infrascripte historie plen⁹ exprimet allectū p̄iter ⁊ exploratū: hūgari subita irruptōe ī quodā opido circa pontē boni cui⁹ antiq̄lia hūcvsqꝫ ī diē durāt circūuentū oī sue milicie cū v̄tute deleuisse peribēt: voluere tñ nōnulli qđ hūgari ī scūdo ipsoꝝ itroitu non swathepalug sꝫ moratū p̄rem illius in pānoniā iuenissent dñantem. Hos eoꝝ oppinio haud fallit: nā cū filius sene p̄re militari v̄tute p̄stantior esset: ipse marothus vltia sue etatis pte laborās oē sue p̄cipatus pōdus filio velut viro bellicū ad vn⁹ habilior cesserat. Iste marothus eadē tēpestate in castro wezprem denoiato morabaf qui cū filiū virib⁹ hūgaroꝝ p̄iter ⁊ mortu suo simul cūcte cū populo succūbuisse audiuit vehemēti p̄ dolori vita excessit.

Sinit prima pars chronice hungaroꝝ

Incipit plogus in secūdam ptem chronice hūgarorum

Digestis in prima pte opis huius hunoz siue hūgaroz generatiōis exordijs felicibusq; z sinistris eorūdem plijs quociēsq; loco mutauerūt quiq; finis primi eorundē regni obtigit. Nūc videndū est quo tēpe rursus in pānoniam redierūt z qui redeuntiū fuerunt capitanei ac q̄ntus numer⁹ armatoz in exercitu illoz fuit z qualiter de nouo pānonico potiti agro i illo regnēt hūcusq; in diem.

Narratio secūde ptis chronice hungaroz rursus in pannoniā redeuntiū deq; capitaneoz ducū z regū illoz post sese subsequentiū vita z gestis: sequitur foeliciter.

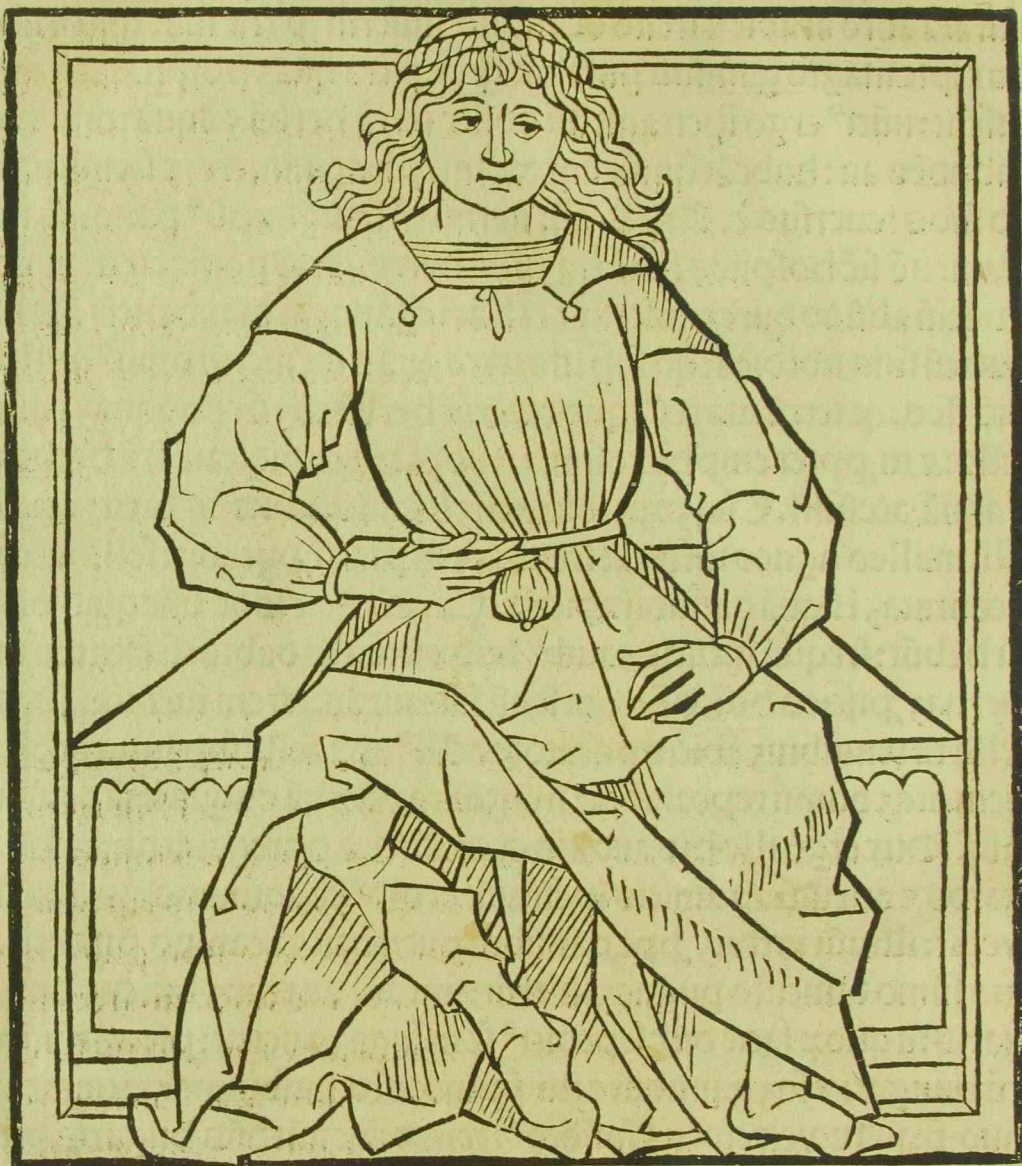
Porro eleud filius vgek ex filia enodbilij in scicia genuit filiū quez ex euentu almus denominauit. Nā mater illi⁹ dū esset grauida vidit i somnis auē quandā in forma auituris ad se venire suoq; in gremio caput reclinare: qd̄q; ex utero illi⁹ torrēs psplendidissim⁹ ortus fuisset decurrensq; in trā aliena extitisset multiplicat⁹ qd̄ z factū ē. Nā postea de lūbis ei⁹ gloriosi reges ppagati sūt: qui postmodū in trā aliena hac in pānomia in gentē populoz sup multitudinē sūma cum glia regnauere: qz aut̄ somniū hūgarico ideomate alom dī z illi⁹ natiuitas p somniū fuit p̄noscicata: ideo ipse vocat⁹ fuit alm⁹ qui fuit vgek qui fuit ed qui fuit chaba qui fuit ethele siue atila qui fuit bendekuz qui fuit turda qui fuit scemē qui fuit ethei qui fuit opos qui fuit kadicha qui fuit berend qui fuit sulthan qui fuit bulchu: qui fuit bolug qui fuit zambur qui fuit zamur qui fuit leel qui fuit leuente qui fuit kulche qui fuit ompud qui fuit miske qui fuit mīke qui fuit bestur qui fuit rudli qui fuit chanad qui fuit buken qui fuit bondofard qui fuit farkans qui fuit othmar qui fuit radar qui fuit beler qui fuit kear qui fuit keue: qui fuit keled qui fuit dama: qui fuit boz qui fuit hunoz qui fuit nemroth qui fuit chus qui fuit cham qui fuit noe. Alm⁹ tandem genuit arpad: arpad genuit zoltan: zoltā gēuit tozun. Anno igif ab icarnatōe dñi iesu xpi septi gētesimo q̄dragesimo q̄to. A morte vō atile regis āno. CCC.

nifestavit: hec audiens 3 warapolug gaudius est gaudio magno
 putabat enī illos esse rusticos ut veniret et frām eius coleret: pro
 pter hoc nunciū delicatū remisit: kusiō aut de aqua danubij lāge-
 nā implens et herbā periaz ponens in utrē et de terra nigri 3abu-
 li accipiens ad suos reuersus est. **C**unq3 narrasset oīa que audie-
 rat et viderat valde placuit eis et lagenā aque terrā et herbā eis p-
 sentavit de quib⁹ ipsi sapiendo bene cognouerūt q terra optima
 sit et aqua3 hēbat dulces et pratus cū herbis fenilib⁹ que nūci⁹ eis
 recitauit. **A**rpād vō cū suis de aqua danubij cornū implens et ante
 omnes hungaros sup illud cornū oīpotentis dei clementia3 ro-
 gavit ut dñs eis frā imppetuū pcederet. **F**initis his v̄bis oēs hū-
 gari clamaueūt deus de⁹ de⁹ trib⁹ vicib⁹: et ibi inent⁹ est vsus iste

et seruat apud hūgaros vsq; mō: deinde cōmuni p̄silio apud p̄-
dictū duceꝝ eundē nūciū miserūt ⁊ ei equū albū magnū cū sella de
aurata auro arabie ⁊ freno deaurato miserūt p̄ fr̄a sua: quo viso
dux ipse magis gauisus putabat q̄ ei p̄ fr̄a q̄oꝝ hospitalarij mi-
sissent: nūci⁹ ergo ipetrauit ibi a duce terrā herbā ⁊ aquā: dux vō
subridēs ait: habeāt q̄ntūcūq; volūt p̄ hoc munere: ⁊ sic nūcius
ad suos reuersus ē. **A**rpād aut̄ iterim cū septē ducib⁹ p̄ānoniā in-
trauit nō sic hospites s; sic fr̄as iure hereditario possidētes. **T**ūc
nūciū aliū ad duceꝝ miserūt ⁊ ei hāc legatiōem mandauerūt. **A**r-
pad cū suis tibi dicit: qđ sup̄ ista terra quā a te emerūt diuiti⁹ nullo
mō stes: q; terrā tuā cū equo emerūt herbā cū freno aquā cum
sella: ⁊ tu p̄pter emphiteosim .i. inopiā ⁊ cupiditatē fr̄a herbā
⁊ aquā p̄cessisti. **C**ūq; duci dicta ess; legatio subridēs dixit: equū
illū malleo ligneo inficiāt frenū aut̄ in prātū p̄jiciant: sellā vero
deauratā ⁊ aquā danubij abiciāt. **C**ui nūci⁹: ⁊ inde dñe quid dā-
ni hēbūt: si equū inficis canib⁹ suis victualia dabis: si frenum in
herbā p̄jicies hoīes sui qui fenū falcant aux; freni iueniēt: si vō
sellā in danubiū abicis piscatores illi⁹ aux; selle sup̄ litus expo-
nent atq; domū reportabāt: si ergo fr̄as herbā ⁊ aquā hñt totum
hñt. **D**ux ergo ille his auditis exercitū cito p̄gregauit timēs hū-
garos ⁊ auxiliū ab amicis ipetrauit et oīb⁹ coadunatis eis obuiā
venit: illi aut̄ inf̄duꝝ p̄pe danubiū puenerūt ⁊ ī campo pulcerri-
mo sūmo diluculo pugnaꝝ inierūt: fuit aut̄ auxiliū dñi cū hun-
garis: a quorū facie dux sepedict⁹ se in fugaꝝ p̄uertit: p̄secuti sūtq;
cū hungari vsq; danubiū ⁊ ibi p̄timore ī danubium se iactauit in
quo p̄ quāz vebemētia suffocaf: retradidit aut̄ dñs hūgaris p̄ā-
noniā sic tradiderat filiis isrl̄ tpe moysi fr̄as seon regē āmoreorū
⁊ oīa regna chanaan ī hereditatē. **D**ux ergo capitane⁹ iste arpād
vteret̄ speciali q̄daꝝ dignitate in scitia ⁊ hanc h̄ret ipsa generatio
p̄suetudinē sciticā legitimā ⁊ p̄batā vt vn⁹ ī expeditiōe gradiēti
bus debeat ante ire ī redeūdo vō retrocedere: ipse p̄ eo alios ca-
pitaneos ī pannoniā adēntes ferē p̄cessisse: eoq; arpād ⁊ wata-
polug cū cetis hūgaris vt sup̄ dictū ē debellato ⁊ occiso castra
fixit in mōte noe p̄pe albam ⁊ ille loc⁹ est prim⁹ quem arpād sibi
elegit in pannonia: vnde ⁊ ciuitas alba p̄ scūm regem stephanū
quide ipso p̄cessit fundata est ibi p̄pe.

Secundus capitaneus.

IObolch vero alius capitaneus vnde chaak ori
generatio descendisse dicitur in ipso campo et loco
vbi chaknara nūciacer dissoluta. Illud etenim castz
zobolch fundauit capitaneus qđ postmodū chak
ipso mortuo suo nomine a suis cognatis et familia
iussit appellari. Primo quidez zobolch dicebat: illud etiam ca-
strum temporib⁹ Andree Bele et Leuente filioz. Haar ladislai p
cōmune consiliū hungaroꝝ est contractū.

Tertius vo capitaneus. Gywla fuit: vnde gywla
 filius ladislai deriuat: eratq; iste gywla dux mag
 nus et potens qui ciuitate magnā in erdelew i ve
 natiōe sua inuenerat que iam pridez a romanis cō
 structa fuerat: hēbatq; filiā noīe **S**arolt pulcerri
 mā de cui⁹ pulcritudīe puinciales duces diuti⁹ loquebant: quā
 geysa dux p silio et auxilio **B**eliud qui terra kulaz possiderat tra
 duxit in vxorez legitimā: isti beliud kulam dedit filiā suā vt con
 tra frēm suū keam debellaret et post obitū suū terrā suā idem kulā
 beliud hereditauit. **T**andē cū gywla hūgaris in pānonia hītan
 tibus infest⁹ esset et multiplici aggrauatus p scūm stephanuz re-

gem in pannoniā est deductus: non tamē iste gywla capitaneus
sed ab illo tertius.

Quartus capitaneus.

Quarti siquidez capitanei vocabulum fuerat **E**und cui?
filius kusid z cupan qui prope nyr fixere sua castra ibiqz
post baptisimū monasteriū fundauere.

Quintus capitaneus.

Quintus Leel est nominatus: qui messianos scz Bohemicos de ptribus Solgate expulit: ibiqz diutius castrametatus fuisse phibet: ex isto quidē suard oritur generatio siue pſapia ⁊ origo.

Sextus capitaneus.

Sextus capitaneus Verbulchu nomen habuit qui circa palatinū sua tabernacula fixisse pbatur.

Septim⁹ capitane⁹ **A**rs d^r: isti⁹ siquidē generatio circa seyo locū hēbat. **A**llie vō generatiōes que genere sūt istis pares et p^rsimiles: acceperūt sibi locū et descensu ad eorū beneplacitū. **C**ū igit^r codices quidam contineant q^d isti capitanei septem pannoniā introierint et hungaria ex ipsis solis edita sit ac plantata: unde ergo venit generatio akus: bor: abe: aliorū q³ nobiliū hungarorum euz omnes isti non hospites sed de scitia descenderunt: **A**ssignant enī hanc ratiōem solam quam vuulg⁹ dicit. vij. hungaros: si ergo septem soli sunt hungari cum familia et non plures familie vxores filij filie accipi possunt serui et ancille. **N**unquid enī cum tali familia regna possunt expugnari:

absit. **A**ccidit aut tempibus dux **T**orum hūgarorū exercitū ver-
sus galiā p accipiēdis spolijs ascēdisse: qui cū in reditu reno trās-
meato: diuisi forent in tres ptes due sine honore vna cū honore ī
hūgariā descendebat quā dux saxonie apud ysmacaz turringie ci-
uitatez sine. vii. hūgaris oēs interfecit: septē aut ex ipsis refuatis
amputatis aurib⁹ misit in pānoniā: ite inquit ad vros hūgaros
talit̄ enarrātes vt ampli⁹ nō veniāt in hūc locū tormentorū: due
vō ptes iaz sweniā introierāt: audito vt acciderat eorū socijs ⁊ co-
gnatis dimiserūt spolia accipe in sweniā ⁊ quicquid eis occurrit a
flumē illirici vsq; flumē saar siue leytah occiderūt ab hoīe vsq;
ad pec⁹: hūgaris aut. vii. sine aurib⁹ p eo vt viui redierunt ⁊ se
occidi cū socijs nō elegerūt cōmunitas talē sentētiā dedisse phibe-
tur: oīa que hēbant amiserūt tam ī re stabili q̄ mobili ab vxorib⁹
⁊ pueris illos sepantes pedite sine calceis ppiū nil hēre pmiserūt
semp etiā ī simul de tabnaculo ī tabnaculū medicādo vsq; dū vi-
uerēt ire cōpulerūt. **Q**uicquidē septē ob offensaz huiusmōi mar-
gyorkak ⁊ gyoz siue lazari sūt vocati: ex istis itaq; sic dānat⁹ vul-
gus dicit nō de septē capitaneis istis primis: p̄terea cū sic quodā
modo ppiū mūdanoz arrogātie plausū plus de se assumere q̄
ex alienis cōponētes: ideo isti capitanei. vii. de seipsis cātilenas
fecerūt int̄ se decantari ob plausuz secularē ⁊ diuulgatiōem sui no-
mīs vt q̄si eorū posteritas his auditis int̄ vicinos ⁊ amicos iacta-
re arrogātia se valerēt. **C**ōstat itaq; nō tantū. vii. capitancos pā-
noniā pquestrasse s; etiā alios nobiles qui de scitia descenderunt
vñ in ipsis venerari pōt nomē dignitatis plus alijs ⁊ potētie no-
bilitatis vō cōliter: cū ergo quidā sint hospites ipso tpe nobilita-
ti pares hūgaris inquirendū est q̄re istud esse habuit cū hungari-
nūero ad implēdaz pānoniā sufficissent: geycha nāq; dux int̄ ali-
os diuino p̄monit⁹ oraculo puertere cepit hūgarorū gentē ad fi-
dem xpianā: ⁊ duz monitu illos puertere nō posset paganisimis
ritibus deditos ⁊ intētos oportebat quosdaz armis edomare: ad
qd̄ faciendū q; plures fuere fidei repugnantes: quoniam quippe
adherētes necessariū habuit desiderū suū diuulgare regib⁹ ⁊ p̄-
cipibus xpianis: quo audito huiusmōi desiderio nō solū iuuamē
transmiserūt s; etiam psonaliter adierūt quibus fuerat hungaro-
rum crudelitas nociua ac exosa.

30
De pluribus generatiōibus postmodū regnū hūgarie intrātib⁹ ⁊ primo de generatiōe **T**ata.

Trauit ergo primo de odatus de comitib⁹ scī senerini de apulia qui fundator extitit monasterij de **T**ata ⁊ parator iste etiā cū scō adalberto pragensi epō scūm regē stephanū baptizauit: cuiusquidē monasterij nomē p̄ eo tata appellat⁹: q̄ cū bt⁹ rex stephan⁹ ipsi⁹ nomē obreuerentiā nō expumeret: s̄ eū tata appellaret abolitū est nomē deodati s̄ tata extitit vocatus: vñ etiā ipsi⁹ monasteriū taliter est vocatū: hui⁹ quidē generatio in pānonia nō habet q̄ q̄zuis vxorē habuisset tamē sine hereditibus finiuit vitā suā.

Generatio filioꝝ hedrich

Dicitur hec de almania volphgerus cū fratre suo hedrico d̄ comitib⁹ hemburg orit⁹ cū trecentis dextrarijs falleratis introiuit: cui dux geycha montē kiscen ⁊ insulā danubij circa iaurinū dedit p̄ descēsu etno vbi castz lignēū faciēs: fecit quoq̄ i eo dez mōre cenobiū vbi ⁊ ē tumulat⁹ de ist⁹ hedrici gñatio deriuat⁹.

Generatio wenczellini de almania sequit⁹.

Ascendit quoq̄ de bauaria wencellin⁹ videlz de vazunburg qui cū scō stephano in symigio cupan ducē interfecit: capitane⁹ enī exercit⁹ extitit illo die: existis iako nascit⁹ principiū ⁊ origo.

Generatio hunt ⁊ paznan.

Adierūt etiā istis diebus hunt ⁊ paznan qui scūm stephanū regē in flumīe garā gladio theutonico more accinxerūt. Istoz nāq̄ generatio ab istis noībus distare nō videt⁹: istoz itaq̄ comitū dux geycha frer⁹ auxilio ⁊ scūs rex stephan⁹ su⁹ filius ⁊ diuino poti⁹ quosdā rebelles armoz terrorib⁹ nōnullos volūtarie puerterūt ad baptisimū: quosquidē comites taz dux geycha q̄z filius suus latis ⁊ amplis hereditatib⁹ p̄ ipsoꝝ seruicijs ditauere putaret nūc manifeste. Quiquidez tēpis in p̄cessu hūgaris p̄tractus matrimonioꝝ sūt imixti. Istoz etiā consilio et auxilio sup hungaros rex est p̄stitutus: pluresq̄ nobiles hūgari duci cupan adherentes baptisimū fidemq̄ respuentes ad turpia seruitia sunt detrusi: illis nāq̄ ingerendis iudicatus erat nobilior qui fidei christi citius adhesisset.

Generatio poth

Poth vō generatio a cōrardo de altenburg deriuat̃ tēpori
bus regis salomōis filij andree regis venit in pānoniam
hic hernistus est vocat⁹: s3 ppter ea poth fuit appellat⁹
q: infnūcius erat int̃ impatores cōrardū z andream ac salomonē
reges: poth enī theutunice latine nūcius sonat.

Generatio merse z gregoriij.

Merse aut̃ z gregoriij generatio de frantia est ex p̃sanguinei
tate gwillermi dicti comes kyquini quidēz renoldi origo
est de hispania cū regīa margarītha p̃iuge bele regis filij zaar la-
dislai pānoniā adeūtiū: hic enī bela p̃rio vxorē de polonia hūit.

Generatio guthkeled.

Generatiōe aut̃ guthkeled plura enarrant: s3 p̃ certo p̃
petz regē dū idez fugit ad heinricū cesarez in adiutorium
sūt ei adducti de castro sthoph sūt exorti de sweuia vnde impator
federicus ortū habz. Ista enī generatio de p̃uinatib⁹ sweuie exti-
tit: paupes enī sūt hereditatib⁹ s3 p̃bi z valētes sūt in p̃ria mēo-
rata. Isti⁹ siquidē guthkeled generatio ip̃ibus salomōis regis
ladislai z geyche ducū extitit exaltata: naz tenet ipsa generatio in
duas p̃tes diuisa fuit: quidā ducib⁹ adherētes: quidā vō salomo-
ni z specialit̃ wyd quez salomō exaltasse phibet sup̃ alios de ge-
neratiōe sup̃radicta.

Generatio oliuey z ratoldi.

Ost hec intrāt oliueri⁹ z ratoldus tpe regis colomani de
regno apuloz de caserta ortū habent: illi vō de sambuck
de comitibus campanie ex frantia oriuntur.

Generatio hermāni de almania.

Hermāni etiā generatio cū regīa keisla it̃roivit liberi hoīes
sunt de nuremburg hereditatib⁹ pauperes.

Generatio buzad.

Bgeneratiōe quidē buzad ē dicendū: hui⁹ enī generatio p̃
regē stephanū filiū scōi bele ī hūgariā adducit̃ ī adiutoriu⁹
regis mēorati: ex comitib⁹ enī orlamūdi fuit: p̃mit⁹ enī qui vēit
hadolch ē vocat⁹ cui⁹ fili⁹ similit̃ hadolch z arnold⁹ ex istis ori-
go p̃cedit buzadbani: hic enī hadolch exprimi non potuit s3 per
aloyzando hobolt dī: generatio quidē chaak cū alijs quibusdā
generatiōibus p̃spirauerūt p̃tra istū regē q̃s p̃ hobolduz z suā
miliciam quam cum ip̃so adduxerat dicīt contriuisse.

Generatio keled:

Stephani ladislai z gregori filioꝝ keled ꝑsapia de ꝑ-
uincia Meysneñ. oriũ habet: stephanus enĩ filius fuit
sororis meysneñ. marchionis filij comitis de herfold.
qui occiso turingie lantbgrauio in frangkfurt in solen curia vbi
impator elegi debuit ꝑ eũ ac ꝑ alios dum reoccidendi sentẽtia per
alamanie ꝑincipes ꝑtra ipsuꝝ lata esset dieb⁹ geiche regis filij
scđi bele descendit in ꝑanoniaz cũ dextrarijs falleratis sexaginta z
a rege ꝑdicto receptus soleniter optimis z laus possessionibus
inuestit ꝑut pater ipso in meysneñ. regiõis ꝑscriptiõis penã in
traite: eoꝝ vñ qui dicũtur de bobocha de samberg descendit i ꝑa-
noniam generatio.

Generatio symonis z michaelis.

Symonis enĩ z fr̃is eius michaelis generatio quidẽ mor-
tundorff noiať tẽpibus Andree regis filij bele tertij de-
scendit de hispania: castra quideꝝ multa habet i hispania illa ge-
neratio ex quib⁹ vnũ qđ meli⁹ est boyoth dñ: hui⁹ quidẽ symo-
nis auus dũ cũ rege aragonuꝝ anis plurib⁹ ꝑtendisset: tandem
ꝑ eundẽ regẽ captiuatus in carcere detrudit: qđ symon comes et
bertram⁹ formidãtes cũ scđa vxore ꝑfati regis andree que fuerat
de Campania in hũgariã intraueřt: in hispania enĩ nulla genera-
tio in scuta suo aquilã ferre audet nisi symon z michael ea ꝑpter
qđ exercitũ soldani de Tunisio qui maioritã z minoritã i siluas
ꝑ naues intrãdo z clařes occupanerãt: cetis militib⁹ regis ara-
gonie deficientibus eoꝝ generatio ferẽ expulisse: vñ regis z cõmu-
nitatis militie decreto est statutũ quod ꝑiori signo qđ fuerat totũ
rubeũ sine aliqua expressa figura in aquilã mutareť.

De introitu diuersarũ nationũ in hungariam.

Posterea intrauerũt vi hungariaꝝ tam tempe regis gei-
che z scđe regis stephani q̃z dieb⁹ reguꝝ alioꝝ: bohemi:
poloni: greci: hispani: hismabelite seu saraceni: beſsi:
armeni: saxones: turingi: mysnenses: z renẽses: cumani: latini
qui diuti⁹ in regno cõmorando q̃zuis illoꝝ generatio nesciať ꝑ
matrimonioꝝ diuersoꝝ ꝑtractus hũgaris imixti nobilitateꝝ ꝑa-
riter z descensum sunt adepti.

Continuatio narrationis.

Postq̃z aut̃ 3 watapolug p hūgaros vt sup̃⁹ dī ē necatus et hūgari descenderūt in pānomiam p sex annos eoz arma z equos meliorare curauerūt: āno igi^r. vij. morauia z bohemiaz in quib⁹ eo tpe dux wratisla⁹ regnare videbat^r crudelit^r spoliauerūt. Exinde cū victoria redeūtes treugis ordiat^r cū p̃fato duce vno āno quiueūt. Post hec carinthia hostilit^r adeūtes vltra cast^r le opach dux meranie gothfrid⁹ noīat⁹ z dux carinthie eberhard⁹ necnō gregori⁹ aquilegie p̃riarcha ipsis occurrētes ī siml^r atrocit^r pugnauerūt: z q̃zuis ex hūgaris plures ibi cecidissent tamē ābos duces hūgari occiderūt: p̃riarcha tantū p fugā euadente: abinde spoliata carinthia corniola z stiria cū maxia p̃da sūt reuersi. Cesar igi^r conrard⁹ audiēs q^d hūgari impij sui p̃finia itraissent duces qz mēoratos occidissent decreuit venire ī hūgariaz: z cū exisset de italia venisset augustā s̃wenie ciuitatē vt deinde in pānomiā īuasurus hūgaros descēderet int̃ romāos bellū generatū ē īnt̃ea īntestiniū p̃pt̃ qd̃ ipsuz retrocedere oportebat: iter hec hūgari īmobiliter annis tribus ad nullas ptes prexerunt.

Hungari deuastant bulgariam.

Anno aut̃ q̃rto hūgari bulgariā īuasērūt ac ex ea thesauruz z armēta īnūerabilia adduxere: castra ipsoz occupantes z ciuitates eoz destruētes que domio pcedēte z nūc habent z possident. Postq̃z aut̃ mēorata regna deuicerūt p for̃ iulij vsqz ī marchiaz longobardie itrauerunt vbi ciuitatem padwaz igne ac gladio cōsumpserunt. Exhinc intrantes lombardiaz linthar vercellie ciuitat^r epūm impatoris karoli p̃siliariū fidelissimuz occidētes ex ipsius ecclesia thesaurz maximū rapuerūt totoqz pene longobardiam spoliātes cū maxio spolio ī pannoniā cū victoria redierūt. Post hec decē annis repausantes: anno vndecimo saxonīā turingiā s̃weniā francosqz oriētales z burgundos demoliti ī confinijs bauarie vltra cast^r Alah citra danubiū alemanoz exercitus ipsos īn reditu honoratos īuasērūt ex obrupto: quos hūgari ī fugā turpiter puerterūt cesis multis millib⁹ ex eisdez: ī quo quidez p̃flictu ex hūgaris tria millia viroz pierūt: qui vero euaserūt ad p̃pria redeunt^r: annis sedecim īmobiliter ī hungaria pmanserunt.

De morte leel z bulchu capitaneorum.

Regnate vō p alemaniā corrado priō decimo octauo āno
 hūgari egressi quibusdā pūb⁹ theutonie deuastantis cū ad
 urbē augustā puenissēt vlrico epō cū ciuib⁹ ⁊ swenie priatib⁹ re
 sistentib⁹: tandē cū hūgari eādēz obsiderēt ciuitatez obstiati nolē
 tes de vrbe recedere missis nūcijs ad corradū mēoratū vt celerit^r
 urban⁹ succurreret idē nō ōmisit venire: hūgaris igit^r se icaute cir
 ca obsessiōēz ciuitat⁹ īgerētib⁹ alamanic⁹ ⁊ italic⁹ exercit⁹ illos ī
 uasit ex obrupto vt si fugere voluissent nō potuissent ex vna pte
 fluui⁹ qui illis diēb⁹ p canales mirabiliter iundauerat īpedimētuz
 faciēs: ab aīta vō exercitib⁹ pdictis circūuallātibus sic muris il
 losq³ pstrigentib⁹: sic itaq³ artati ab hostib⁹ quidāz captiuati ab
 eis aliqui crudelit^r sūt necati ī quo loco lecl ⁊ bulchu illustres ca
 pitanei captiuati sūt ⁊ ducti corā cesare: quos cuq³ cesar requireret
 q³ xpianis eēnt sic crudeles: dicūt nos sum⁹ vltio sūmi dei ab ip
 so vob ī flagelluz destiati: tūc enī p vos captiuamur ⁊ occidimur
 cū psequi vos cessam⁹: quib⁹ ipator: eligite vob mortē q³lē vul
 tis: cui lecl ait afferat mibi tuba mea cū q³ primū buccinās postea
 hec tibi respōdebo: allataq³ ē tuba ei ⁊ appropriās cesari cū se īge
 reret ad buccinādū ipsū cesarē sic forit^r ī frōte cū tuba fer^r pculsis
 se vt illo solo ictu ipator moriret^r: dixitq³ ei: tu pibis aī me mibi
 q³ ī alio seculo eris fuitur⁹. Est nāq³ fides sciticoz vt quoscūq³
 viuētes occiderēt ī alio seclō ipsis fūire teneāt: detentiq³ sūt sine
 mora ⁊ ratispone panib⁹ suffocati: ali⁹ autē exercit⁹ hūgaroz in
 quo erāt bñ viroz armatoz milia q̄dragita qui castrametati sunt
 lōge ab augusta ciuitate senciētes socios suos tam crudelit^r artari
 captiuari ⁊ occidi scorsū in q̄ndāz siluā se recepūt expectātes vt se
 ab īnicez ipatoris exercit⁹ separaret et dū maior ps cesaris exercit⁹
 tendētes irēt vsus renū: hūgari ī cāpo quodā illos pūgentes sa
 gittis pūmit⁹ illoz equos occiderūt tota die ipsos nec descēdere
 nec quoq³ fugere pūmittēdo. Tandē vō se monere dū nō possent
 captiuari se dederunt: cū quib⁹ socios suos ratispone detentos re
 dimerunt: ipsi vero exinde reuersti tali fortuna eis occurrēte mo
 nasteriū de vltā cōbussērūt vbi multū de auro hauriētes: abinde
 reno trāspassato Lothoringensez ducatum igne ⁊ gladio vasta
 uerunt vbi circa strozburg que in latino dicitur argentina in quo
 dā plio erharduz ducē lothoringie ⁊ poldum ducē barbantie

qui ei venerat i auxiliū captinātes decollauerūt: inde vō galliaz
atrocit affligētes crudelit i eccliaz dei seuiētes mettēseqz trenerē-
se z aquigranēse territoriū igne deuastātes: deide p obruptā mō-
tiū senonēsiuz populos etermiantes z viā sibi gladio appientes
pauerūt: vbi liquidē segusaz taurināqz ciuitates destruxerūt: mōtes
qz p̄fatos p̄forātes planū lōbardie cū vidissent totā pene p̄uin-
ciā p̄citis cursibus vastauere z ita ad p̄priuz regnū cū victoria re-
uertunt annisqz viginti imobiles in regno p̄manserūt.

De obsidione constantinopolitane vrbis.

Uicesimo aut p̄rio āno egressi in bulgariā intrauerūt z inde
idropolim veniētes ipsa expugnata p̄stātinapolim tandē
obsederūt: i obsidiōe igit vrbis mēorate hungaris p̄stitutis qui-
dā grec⁹ sic gygas cmissus de vrbe ad luctādū cū eo duos hūga-
ros ipetebat alitricari dicēs qz si ambos nō deuiceret grecoz i pa-
tor censu hūgaris teneret: qui cū hūgaris isestus eēt vlira modū
vnū p̄trariū ei inuenerūt: qui opposit⁹ greco ita ait. **E**go iquit sū
bothond rect⁹ hūgar⁹ minimus hūgaroz: adiūgas tibi duos gre-
cos quoz vn⁹ p̄suare debeat aīam tuā exiturā: alter vō cadauer
tuū subterrādū qz certissime censuale faciā grecoz i p̄atores genti
mee: vnde capitane⁹ hūgaroz noīe opour qui illi exercitui de cō-
muni volūate fuerat p̄stitut⁹ iussit bothond cū dolabro suo p̄gere
p̄tra portā vrbis que erat metallina z i porta declarare vires su-
as cū dolabro veniēs aut vsqz portā talē ictū z cēsūrā in ipsa por-
ta fecisse p̄hibet qz puer annoz quīqz p̄ ipsuz foramē exire z itra-
re satis large potuisset. **F**acto nāqz spectaculo hūgaroz z greco-
rū p̄ata area ad certāōū añ portā vrbis p̄ua hora nīmū simul di-
micātes grec⁹ in trā p̄ hungaz est detrusus z statiz sine mora spi-
ritū exalauit: qd factū z casū grecoz i p̄ator qui stabat in vrbis p̄
pugnaciō cū cōiuge sua p̄ ingēti verecūdia reputātes auerterūt
facies suas p̄gētes i palatiū verūtamē cū hūgaricē sū repetisset
p̄ quo certamē cōmissū fuerat z pugnatū dū risuz faceret grecoz
i p̄ator de censu postulato recedētes hūgaride obsidiōe ciuitatis
depopulati sūt totā greciā hauriētes ex ea aurū gēmas z armēta
infinita sicqz ad p̄pria sūt reuersi: cōmunitas itaqz hūgaroz cuz
suis capitaneis siue ducib⁹ hec z alia huiusmodi vsqz ad tempa
Torū ducis gessisse p̄hibet.

De generatiōe ⁊ regno sancti regis **S**tephani pri
mi regis hungarorū.

Porro **T**orun genuit **S**eychā ⁊ michaelē. **M**icha-
el vō genuit **C**aluꝝ **L**adislaꝝ ⁊ **V**azul. **S**eycha
vō diuino p̄monit⁹ oraculo. **A**nno dñice incarnati-
onis nō gentesimo sexagesimo nono: quē admodū in
legēda sc̄i stephani regis scriptū est genuit sanctus stephanū re-
gē: ex sarolth filia gynla. **A**t rex stephan⁹ plures quideꝝ genuit
filios: sꝫ inter alios habuit vnū filiū nomine **E**mericū deo ama-
bileꝝ ⁊ hoībus honorabileꝝ: cui⁹ memoria in benedictiōe est: hic
aūt p̄ īscrutabile diuini p̄siliꝝ iudiciū: raptus est de medio ne ma-
licia mutaret ītellectū eius ⁊ ne fictio deciperet animū ei⁹ quemad-

moduꝝ de imatura morte scribit in libro sapie. **U**t ergo acta ne
agamus: et exposita ne exponamꝝ quot et quātis ṽtutibus floru-
erit: et q̃s seruēs in dei seruitio scūs ꝑfessor xpī **E**mericus dux fue-
rit scribere sup̃sedimꝝ. **Q**uisquis. n. hoc scire voluerit ex legen-
da eiusdē bt̃ssimi ꝑfessoris: plenā scīssime cōuersatiōis eius no-
titiā h̃re poterit. **N**os ea potiꝝ que ab alijs scriptoribꝝ ꝑtermis-
sa sūt breuiter ac sūmatim scribere intendimus.

De bello sancti regis **S**tephani contra **C**upan ducem symigensem.

Sanctus autē rex stephanꝝ iam pridem in adolescētia sua
ꝑtra cupan ducē fortem et potentē gessit bellū gl̃iosum
Erat autē cupan filius calui zirind qui etiā uiuente gey-
cha ducē ꝑre scī stephani regis ducatū tenebat. **M**ortuo autē gey-
cha ducē cupan voluit matrē scī stephani regis sibi ꝑincepsuosū
copulare cōnubiū et sanctū stephanū occidere: ducatūqꝝ eiꝝ sue
subdere potātī: hic fuerat dux symigienf. **S**tephanus autē scūs
ꝑuocatꝝ ꝑceribꝝ suis ꝑ interuētū bt̃ssimi martini ꝑfessoris diui-
ne misericordie īplorauit auxiliū. **P**ostmodū vō ꝑgregato exerci-
tu prexit obuiā hosti suo: et ad ānen: goron: primitꝝ accinctus ē
gladio. **I**biqꝝ ad custodiā corporalis salutis sue duos principes
Hunt et paznan ꝑstituit. **T**otius autē exercitꝝ sui principē et du-
ctorē vēcellinū hospitē alamanuꝝ genere ꝑfecit. **C**ōmissio itaqꝝ
ꝑlio inter vtrūqꝝ diu et fortiter ē dimicatū: sꝫ diuine mis̃atōis au-
xilīo bt̃s stephanꝝ dux gl̃osam obtinuit victoriā. **I**n eodē autē
ꝑlio venceilinꝝ comes īterfecit cupan ducē: et largissimis b̃nfi-
cijs a btō stephāo tūc ducē remūeratus ē. **I**psuꝝ vō cupan bt̃s
stephanꝝ in q̃tuor ꝑtes fec̃ mactari: primā ꝑtē misit in portā stri-
gonienseꝝ: scđam in wesprimien: tertiā in iauriēssem: q̃rtaz autē ī
erdel. **B**t̃s. n. stephanꝝ dux: votū qđ tūc vouerat dō fideliter
reddidit. **N**ā vniuersuꝝ populū ī ꝑuincia cupan ducis degētē:
decimas libroꝝ frugū ac pecoꝝ suorū cenobio scī martini dare ꝑ
petuo iure decreuit: predictꝝ autē venceillinꝝ genuit radi: radi vō
genuit misca: misca vō genuit cupan et martinū.

De pugna scī regis cū **S**ryla duce trāssilvano

Porro **B**t̃s stephanus postqꝝ regie celsitudinis coro-
naz diuinitꝝ ē adeptus: famosum et lucrosū bellū ges-

fit contra auunculum suū noīe gyulam qui tūc tempis totius vltra
 situā regni gubernacula possidebat. Anno itaq3 dñi. m. ij. bea-
 tus rex stephan⁹ cepit gyulā duce3 cū vxore ⁊ duob⁹ filijs suis
 ⁊ in hungariam trāsmisit: hoc aut̃ ideo fecit: q̃ sepissime amoni-
 tus a btō rege stephāo: nec ad fidē xpī puerfus: nec ab inferen-
 da hungarie iūria p̃quieuit. vniuersūq3 vō regnū eius latissimū
 ⁊ opulentissimū monarchie hungarie adiūxit. Dicit̃ aut̃ regnū
 illud hūgarice *Erdeēln* qd̃ irrigat plurimis fluuijs ī quoz are-
 nis aurū colligit̃: ⁊ aux̃ t̃re illius optimū est.

**De exercitu sancti regis stephani contra Bulg-
 ros ⁊ Sclanos Sequit̃.**

Post hec aut̃ mouit exercitū sup̃ kean ducē bulgaroz et
 sclanoz que gētes loca naturali situ mūtissima īhabi-
 tant: vñ etiā multis laborib⁹ ⁊ bellicis sudoribus p̃di-
 ctū ducē vix tandē denicit ⁊ occidit ⁊ iestimabilē copiā thesauro-
 rū ⁊ p̃cipue in auro ⁊ gēmis ac p̃ciosis lapidib⁹: accepit ⁊ loca-
 uit ibi vñ p̃auū suū noīe zoltan: qui postea hereditauit illas p-
 tes trāsiluanas ⁊ idō vulgarit̃ sic dici solet erdelij zoltan. Erat
 enī ille antiquissim⁹ qui vixerat vsq3 t̃pa scī regis: ⁊ idō voluit
 ipsūz eē sup̃ gētes opulētas. Ex hac itaq3 gaza multiplici scūs
 rex stephan⁹ plurimū locupletat⁹ albensez basilicā quā ipse fū-
 dauerat aureis altarib⁹ crucibus quoq3 ⁊ calicib⁹: indumentis
 etiā pōtificialib⁹ p̃textis auro purissimo ⁊ lapidib⁹ p̃ciosissimis
 ditauit vasa quoq3 mīstratoria ⁊ cetera vtēsilia eidē basilice neces-
 saria necnō ⁊ alijs ecclījs dei regali donauit largitate. Int̃ cetera
 vō dedit eidē albēsi ecclē quedā donaria sempit̃ne mēorie digna
 duo. s. rōnalia quoz vtrunq3 hēbat orā p̃textā septuagīta q̃ttu-
 or marcis auri purissimi ⁊ lapidib⁹ p̃cios que btūs bñdictus scē
 romāe ecclīe pōtifex ad p̃ces scī stephani regis tāte autoritatē pri-
 uilegio īsigniuit: vt quicūq3 ī celebrādo missaz eis vteret legitti-
 me possz regē inungere coronare ⁊ gladio accingere: ⁊ q̃ peccu-
 nia illi⁹ gyulc fuit male acquisita: iō ipsa ecclīa frequēter ē passiā
 incēdiū: in eadē aut̃ ecclīa ipsum auunculū suū cūz tota familia sua
 absq3 velle p̃pulit baptizari: s3 postea honorifice tenuit sic pa-
 trē. Regina vō keisla vxor scī regis dictā ecclīaz aureis crucib⁹:
 fusorijs: tabulis: calicib⁹: gēmis ⁊ ornāmētis vlt̃modū ditauit.

De edificatione ecclesie veteri Budensis.

Deinde scūs rex venit in ciuitatē que vetus buda vocat̃. Vnacum filio suo sancto emerico ⁊ regina: ⁊ cū ibi nō inuenisset aliquod piū opus in xpō in quo possit laudari creator omnīū: statim scīssimus rex de thesauro p̃dicti kean duc̃s bulgaroz ⁊ sclauoz quē occiderat cepit in medio ciuitatis edificare grande cenobiū in honore apostolor̃ petri ⁊ pauli: ditādo illud multis p̃dijs ⁊ simili libtate Romane ecclesie: fulciēdo ī memoriā ⁊ honorē curie Romāe quā corporaliter visitarat. Dū igit̃ edificaret̃ magistri lapicide de grecia ducti erāt: ⁊ scīssimus rex cū regina ratiōe deuotiōis ibidem degebāt. Regina aut̃ cruces: tabulas ⁊ ornamēta pcurabat. Quia vō illud grande opus inceptū multos annos cōduxerat: ideo viuentē scō stephano rege illud cenobiū nō potuit p̃sumari: s; volente deo post multū tēpis scīssimus rex Ladislaus nepos eiusdē bti stephani: illud op⁹ cōsumauit: vt. s. possit adimplere votum p̃auis sui sicut inferi⁹ plenius declarabit̃. Consuetudo autē scī regis stephani: maior ista fuit: qđ oēs ecclesias quas ipse fundauerat: in quolibz anno ad minus tribus vicib⁹ visitabat: ⁊ dū ad ipsas ecclesias deuenisset primo ad oīa altaria p̃gebat ⁊ singulis singulas p̃ces effūdebat. Tandē exeuendo totā ecclesiā illā circuibat ⁊ fracturas siue scissuras parietū ac tector̃ p̃spicacibus oculis ⁊ morose inspiciebat et statim remeliorari pcurabat: nec a loco illius ciuitatis aut ville recedebat nisi prius vidisset renouari. Quo expto regina keisla dū ad aliq̃s ecclesias in hungaria deuenisset: oēs apparat⁹ ī domo dñi existētes sibi p̃ntari faciebat ⁊ renouanda tam in fundone q̃z in bisso omī anno renouabat. Filius aut̃ ipsoz btiis emerici p̃prias vestes purpureas ante altare deponebat p̃ altarib⁹ induēdis: sic patet in ecclijs regalib⁹ vsqz mō. Pater vō scīssim⁹ bursam aureā in lūbis gestabat: refertam denarijs puri argēti: ⁊ dū paupes vidisset mox ibi accedebat ⁊ p̃prijis manibus eis p̃uidebat. Illius ideo dextera misericors est in corpe exterius coram oculis hungarie vsqz in hodiernū diem.

Incidentia.

Inno dñi. M. xxij. in multis locis incēdia multa ⁊ magna facta sūt. Ingens etiā terremot⁹ p̃tigit. iij. Jous

35
maij. decima hora diei. sexta feria post Ascensionē domini. qua
si duo soles visi sunt decimo klās Iulij.

**De morte sanctissimi Emerici ducis. Et de orbatio-
ne oculoꝝ wasul.**

Postq̃m aut̃ magnificauit dñs mīfīcordiam suā cum bea-
to rege stephano vertēdo dorā regum in fugam a facie
gladij eius: ⁊ diuino eius principatus atq; potestates
subiciēdo omniū extēreaz nationū circūadiacētū: delibauit san-
ctus rex stephan⁹ ⁊ firmiter statuit vt oībus pōpis mūdane glo-
rie calcatis ⁊ tempalis regni diademate deposito solius dei serui-
tio: semetipsuz māciparet ⁊ ab exteriorib⁹ curis expeditus ꝑtem-
platiuā vitaz tranquillā pacem pageret. **C**oronā vō regie celsi-
tudinis filio suo duci Emerico scīssimis moribus diuinit⁹ instru-
cto se datuz disposuit. **E**rat. n. bt̃s emericus in primēuo ado-
lescētie flore supra cōem naturā hominū diuino mūere sublima-
tus **I**ustitia: prudētia: fortitudīe: tpantia: sapia: sciētia: māsue-
tudinē: mīfīcordia: benignitate: largitate: hūilitate: ⁊ paciētia ar-
matus: cetisq; catholicis atq; policitis ṽtutibus adornat⁹: sīlī
⁊ scūs stephanus p̃r suus. **C**ū itaq; scīssimus p̃r scīssimo filio cu-
rā admīstratiōis ⁊ gubernādi regni solitudinē intēderet cōmitte-
re: bt̃s dux emericus ꝑpria morte ꝑuētus est. **F**leuit aut̃ eū san-
ctus rex stephan⁹ ⁊ vniuersa hūgaria incōsolabiliter plāctu ma-
gno valde. **T**anta vō doloris acerbitate scūs rex stephanus ex-
acerbatus in grauissimā incidit īfirmitatē. **E**t post multos dies
vix qualem cūq; vite repatiōem recepit: s; pristīne sanitati nūq;
plene potuit restitui. **N**am ⁊ pedū doloribus vrgebat ⁊ tristitia
ac gemitib⁹ afficiebat: ꝑserim ꝑpterea q; null⁹ videbat de cō-
sanguineis suis idoneus ad hoc vt eo mortuo regnū in fide chri-
sti ꝑseruaret. **P**riorior etenī erat gens hungarica ritui paganis-
mo inclinari q̃m fidei xpīane. **I**nterim vō virib⁹ corpis cepit de-
stitui ⁊ langore grauissimo se grauātū sentiēs: misit festināter nū-
cium. s. **B**udā filiū egruth qui vazul patrueles sui filiū quem re-
cluserat rex ꝑpter iuuenilē lascīuiam ⁊ stulticiā vt corrigereꝝ de
carcere nitrie educeret ⁊ ad se duceret ⁊ eum anteq; morereꝝ regē
constitueret. **A**udiens aut̃ hoc keisla regina inijt consiliū cum
Buda viro nephando. **E**t festinantissime misit nunciū nomine

sebus filiū ipsi⁹ buda ad carcerē ī quo vazul detēbat: seb⁹ itaq; p̄ue n̄ies nūciū regis effodit oculos vazul ⁊ p̄cavitates auriū eius plūbo obturavit ⁊ recessit ī bohemiā: post hūc aut̄ veniēs nūci⁹ regis vidit vazul oculis orbatū in eisdeq; oculis vulnerat⁹ duxit ad regē: quē scūs stephan⁹ rex vidēs tā misabili⁹ destructū ī nimias erupit lachryas: s; īpediēte egritudinis molestia obitā penā malefactorib⁹ īferre n̄ potuit. Cōvocat⁹ itaq; filijs calui ladislai p̄ui sui. s. ādrea bela ⁊ lenēta p̄suluūt eis vt q̄nto citi⁹ possēt fugerēt vt sic sibi salutē ⁊ corpū suoz fuarēt itēgriatē. illi gīt salubri p̄silio scī regis acq̄escētes a facie maloz ⁊ doloꝝ ī bohemiā fugerūt

De morte scīssimi regis stephani. **E**t de electione petri regis.

Etatus aut rex stephanus sanctitate et gratia plenus
 scdm quosdam: quadragesimosexto. **S**cdm aut hy-
 storie in eiusde laude ab ecclesia edite veritate: tricesi-
 moseptimo sui regni: dnice aut incarnatiois: millesi-
 mo tricesimo octauo anno: in festo assumptiois btissime **M**arie
 semp vginis a pnti seculo nequa eripit et scoz angeloz cōsortio
 adiūgit. **S**epult⁹ est aut in basilica albēsi: quam ipse in honore
 scissime genitricis dei semp vgis **M**arie pstruxerat: vbi multa si-
 gna et miracula fiūt infueniētibus meritis eiusde scissimi regis ste-
 phani ad laudē et gloriā dñi nrī iesu xpī: qui ē benediet⁹ ī sclā sclō
 rū amen. **C**ōfestum quoqz toti⁹ cithara hūgarie vsa est in luctum
 et oīs popul⁹ regni tam nobilis qm ignobilis simul ī vnū diues
 et paup plāxerūt sup mortē scissimi regis pijsimi prīs pupiloz
 lachrimis vbrimis et vlulatib⁹ plimis: iuuenes et vgies p tristi-
 cia et merore scaldīs iduti p triēniū choreā nō duxerūt et oīa gene-
 ra musicoz delinitima dulcisona siluerūt: plāxerūtqz eū plantu-
 cordis fidissimi: eratqz plactus magn⁹ et incōsolabilis. **A**lt regi-
 na keisla cū buda satelite scelez: petrū alamanū vel poti⁹ vene-
 tū frēm regie regē pficere statuerūt: hoc intendētes vt regīa keif-
 la mor⁹ sue volūtatis p libitu suo possz cōplere: vt regnū hūga-
 rie amissa libertate theutonicis subdere sine ipedimēto. wilhel-
 mus aut pr petri regis fuit frā sigismūdi regis **B**urgūdioz: sz p⁹
 infemtiōem scī sigismūdi venerat ad impatorē: quē impator col-
 locauit venecijs et dederat ei sororē suā noīe **G**ertrud in vxores
 de qua genuit keislā reginā: mortua aut gertrud: wilhelmus du-
 xit ī vxorē sororē scī regis stephani de q genuit petz regē.

De senitia Petri regis.

Postqz aut petr⁹ factus ē rex: oēm regie serenitatis ben-
 gnitatē abiecit et theutonico furore senies: nobiles hū-
 garie aspnabat bona tre supbo oculo et insaciabili corde cū the-
 utonicis beluina feritate rugietib⁹ et cū latinis yrundinū garuli-
 litate murmurātib⁹ deuorabat: munitiōes pfidia et castella theu-
 tonicis et latinis custodiēda tradebat. **E**rat. n. ipse petr⁹ nimius
 lasciuus: nullusqz eo tpe tut⁹ esse potat de pudicia vxoris sue vt
 filie seu sororis vginitate p insultu satellitū regis qui eas impu-
 ne violabāt. **V**idētes igit pncipes hūgarie mala gētis sue qui

cōtra deūz eis inferebant ꝓmunicato consilio rogauerūt reges vt ꝓcipet suis a taz detestabili ope desistere. **R**ex aut fastu supbie ī flatus pestifex ꝓconcepti veneni fetorem in ꝓpatulū effudit dicens. **S**i aliqꝫ diu sanus fucro oēs iudices taz clarissimos ꝫ spectabiles qm pedaneos centuriones ac villicos: oēsqꝫ principes ꝫ potestates in regno hungarie theutonicos constituā: ꝫ terram eius hospitiū implebo: ꝫ eā vniuersaliter in potestare theutonicorū redigā: ꝫ dicebat hoc nomē hungaria deriuatū est ab angaria ꝫ ipsi debēt angariari. **H**ec itaqꝫ fuerunt fomenta discordie inter petrū regem ꝫ hungaros.

De expulsiōe petri regis. **E**t de electione **A**be in regem.

Electio Aberegis.

Anno igitur regni **P**etri tertio principes hungarorum et milites consilio episcoporum conuenerunt aduersus **P**etrum regem et solícite querebant: si aliquem de regali progenie in regno tunc inuenire possent qui ad gubernandum regnum esse idoneus et eos a tyrannide **P**etri liberaret. Cunctis neminem talem in regno inuenire potuissent elegerunt in semetipsis quendam comitem nomine **A**bam sororium sancti regis **S**tephani et eum super se regem constituerunt. **A**ba vero congregato hungarorum exercitu contra **P**etrum regem processit preliaturus. **P**etrus autem rex videns se hungarorum auxilio destitutum vehementer expauescens transfugit in **B**auariam **H**errici regis theutonicorum adiutorium imploraturus. **P**etro itaque per fugam de manibus hungarorum elapso hungari sceleratissimum **B**udam barbaram omnium malorum intentorem: cuius consilio **P**etrus hungariam afflixerat in frustra concidentes: interfecerunt et duorum filiorum suorum oculos effoderunt. **S**eb⁹ autem qui oculos **H**azul eruerat confractis manibus et pedibus peremerunt. Quosdam vero lapidibus obruentes: alios autem in manganis ferreis vastantes occiderunt. **A**ba vero regali potestate sublimatus consecratus est in regem. Omnes autem constitutiones et creationes quas **P**etrus rex secundum consuetudinem suam constituerat **A**ba rex in irritum reuocauit. In his autem rebus gerendis tres de principibus regni precipui fuerunt: unus vocabatur **V**isce: secundus **T**oijslan: tertius vero **P**ezli qui libertatem gentis sue querebant: et regnum regali semini restituere fideliter nitebantur. In tertio vero anno regis **A**be **P**etrus cum **H**errico rege theutonicorum descendit eum exercitu magno contra **A**ba regem. Rex igitur **A**ba audiens petrum ab hungaris derelictum et ab **H**errico rege theutonicorum benigne susceptum. Anno domini **M**.xliij. misit nuncios ad cesarem ut perquireret an iuicicaret ei pro eo

q̃ **P**etrum de regno expulerat an etiam pacem stabilem cum eo
posset habere. **C**ui cesar in respondendo se inimicus esse ostendit
dicens. **Q**uia meos iniurijs laceſſiunt quid vel q̃ntũ possũz ipse
sennet: rex **A**ba his auditis intellexit q̃ cesar intenderet **P**etro
regnum restituere inflammatus in iram: cõgregato exercitu ma-
gno inuasit **A**ustriam z **B**auariaz: z ex vtraqz parte danubij flu-
minis bip̃titis alis pugnatorum fortius percussit eos in ore gla-
dij. **T**ulit itaqz spolia eorum z plurimos captiuos ex eis secum
trahens a flumine quod vocatur **T**raijsama pertransiuit capti-
uando vsqz ad ciuitatem **T**ulnam in qua pernoctauit. **F**actum ē
autem hoc sc̃da feria a crepusculo vsqz ad noctem: mane aut fa-
cto cum innumerabili multitudine captiuorum in hungariam re-
uersi sunt gaudentes. **P**ost hec misit bellatores fortes in karin-
thiam qui plurimos captiuos reeeperunt z in hungariam redie-
runt. **G**otfridus autem austrie marchio circa petomaz insultuz
faciens super eos eorum spolia fertur abstulisse. **T**unc enim au-
stria non duces sed habebat marchiones. **E**o autez tempore ce-
sar **P**ascha domini **C**olonie celebrauit: z cum principibus suis
consiliatus est qualiter regno suo iniuste illatā ab hungaris iniu-
riam deberet vindicare. **Q**ui concorditer consuluerunt ei vt hũ-
garos qui sine causa regnum suum hostiliter irruperant armis i-
uaderet z captiuos suos ab eorum seruitute liberaret. **M**ouit ita-
qz expeditionem in gentem z consilio **B**raczlai ducis bohemo-
rum ex aquilonari parte danubij venit ad confinium hungarie.
Legati vero hungarorum promiserant cesari quod hungari in
omnibus starent ad mandatum eius: nisi quia **P**etrum in reges
non susciperent: quod tamen **C**esar sup̃remo opere p̃ficere affe-
ctabat. **O**bligatus enim erat **P**etro promissione q̃ ei regnuz re-
stitueret: hungari vero nullatenus consenserunt z missis mune-
ribus: data quoqz fide q̃ captiuos theutonicorum abire p̃mit-
terent. **C**esar redijt festinanter cõtra insultus **G**otfridi ducis lo-
thoringorum filij ducis **G**ozzilonis.

De aduentu Cesaris in subsidium Petri regis in hungariam.

Equenti anno Alba rex missis legatis ad cesarē que pacis sunt querebat, p̄mittens captiuos dimissionē quos habebat: eorum autē quos reddere nō poterat cōdignāz compensatiōem. Cesar vō noluit componere donec in banarias veniret vt que p̄ hungaros iniuste lesi fuerant compositōi pacis interessent: venit ergo cesar ad terminos hungarie z in crastinu3 expugnare disposuit obstacula: quib⁹ hungari flumiū rabcha concluderant. Interim vō a legatis Albe regis: rogatus est Cesar: vt competentē terminū figeret in quo omnes captiuos ei remitteret z donaria insup̄ ei donaret: Cesar itaq3 allectus muneribus z alijs grauioribus negocijs p̄peditus redijt Bizantiu3 qd̄ est opidum Burgūdie. Ex hinc itaq3 rex aba securitate accepta factus est insolens z cepit crudeliter seuire in hungaros. Arbitrabat̄. n. vt omnia cōmunia essent dñis cum seruis: s3 z iusiurādum violasse p̄ nihilo reputabat. Mobiles. n. regni p̄temnens habens semp̄ cum rusticis z ignobilibus cōmune. Hungari vero nobiles nolētes ei id sustinere: exacerbatiōem eius moleste ferentes p̄spirauerunt z p̄iurauerunt vt ipsum occiderēt. Quidāz autē ex ipsis notificauit regi in necē eius p̄iuratos: ex quibus eos quos potuit captos fecit interfici sine iudicij examine: qd̄ in magnū detrimentū regis versuz est. Cum. n. rex quadragesimā chanadini celebraret in eadem quadragesima circiter quinquaginta viros nobiles sub p̄textu consiliandi in quadam domo conclusit: z ab armatis militibus fecit eos obtruncari nec contritos nec confessos. vnde bt̄s Gerardus chanadiensis episcopus. Canonica seueritate regem corripuit z sibi periculuz inuenire predixit. Quidam itaq3 ex coniuratis propter hoc magis incitati fugientes: venerunt ad cesarem z oblocati sunt contra Albam dicētes. Quod p̄ nihilo iuramentum reputaret: nobilesq3 qui cum regem super se constituerant contemneret z cum rusticis ignobilibus ederet: equitaret: z continue loqueretur. Quibus dixit imperator. Ista etenim consuetudo non est nobilis hominis: sed eius oppositi. Ipsum ergo cesarem efficaciter instigauerunt: vt super Albam regem iniuriam vindicaret: quia nec captiuos

suos remiserat sicut cesari iurauerat: nec illata damna resartiret.
Cesar itaq; animatus instigatōibus hungarorum cum exercitu
norico et bohémico et falangis anlicorū suorū venit in marchiam
austrie: dissimilans se intractū in hungariam: similans autē se
pactum ab **A**ba rege exactū et reuersū. **T**unc legati ab e regē
venientes ad cesarē repetebāt hungaros qui ad cesarem fugerāt
cōquerētes et dicētes: qđ ipsi essent pđones et latrūculi regni hū
garie et p̄cipui intentores guerrarū et discordie inter hungaros et
cesares: qui cesari fideliter obsequerent: ideoq; huiusmōi semia
tores discordie tradi oportere in manus ab e regis hungarorum
quod cesar nullomodo se facturū respōdit. **C**oncitato itaq; cursu
inuasit fines hūgarie intrans p suproniū: et cū vellet p bobuth
rabtha ptransire: fluuiū rabtha stagnātibus aquis et densissimis
nemorib⁹ et scaturientibus paludib⁹ impmeabile trāsire nō potu
it: hungari ergo qui erāt cū cesare et petro rege dixerūt exercitū:
tota nocte equitātes sursum iuxta fluuios raba et rabtha quos il
lucescēte sole facili mō trāsierunt: occurrit autē ei aba rex in men
se w iuxta iaurinū cum magna multitudine armatorū: nimiū p̄su
mēs de victoria: q; bauari quidā intimauerūt ei q; cesar cū pau
cis sup eum veniret: et vt dicūt aba rex victoriam habuisset: nisi
q; hungari quidam amicitia **P**etro regi reseruantes: sup terras
sua vexilla p̄iecissent et fugissent. **T**radiderūt autē theutonici qđ
tum ad p̄lium appropinquassent cū celesti signo nebula tennis
apparuit: turboq; vehemēs diuinitus incitatus terribilē pul
uerē obtutibus ingessit hungarorū: quos iam pridem vt dī quia
Petrum suū regem de honestauerāt dominus aplicus anathe
mate damnauerat feriendo. **C**ōmissō itaq; prelio inter vtrumq;
diu et acriter pugnatum est: sed tandem cesar diuino fretus auxi
lio felicem obtinuit victoriam. **A**ba vero rex deuictus fugit ver
sus tisciam et villa quadam in scoobe veteri ab hungaris quibus
regnans nocuerat crudeliter iugulat. **C**uiusquidē corpus est se
pultum in ecclesia que fuerat prope ipsam villā. **P**ost aliquos
autem annos cū esset effosum de sepulcro sudarium et ipsius ve
stimenta inuenerunt incorrupta et loca vulnerum resanata: tan
dē sepelierunt corpus in proprio monasterio in saar. **C**esar au
tem reuersus ad castra ante sacrosanctum lignū salutifere crucis

70
se humiliter ac deuote p̄strauit discalciat⁹ pedes cilitio ad carnē
induit⁹: vñacū oī populo suo mīfīcō:diā dei gloriificauit qđ ipsū
illo die libauit de manib⁹ hūgaroz. **E**x theutonicis illo die i lo
co ipso īfīnita corruit multitudo: itaq; idē loc⁹ vsq; hodie ferlo
rū paijer in lingua eoz: in lingua aut nra vestnēpti noīat: obse
ctores nāq; mortuoz p̄ duos mēses homo nō poterat bono mō
p̄ ptes illas transire. **S**agittarij .n. occiderāt eos: interea hun
gari p̄gregati supplices venerūt ad cesarem veniā z mīfīcō:diāz
implozātes: **Q**uos cesar placido vultu z benigne suscipiēs: qđ
rogabāt p̄cessit. **I**ndeq; cū omī multitudīe sua albam venit qui
theutonice weyzinburg dīr que ē p̄ncipalis sedes regni hūga
rie. **I**bi ergo cesar impiali honore z latissimo p̄paratu ab hūga
ris honorat⁹. **P**etrū regē regali corone plenarie restitutz z sa
cris insignijs scī regis stephani more regio decoratum in regali
throno manu sua deducēs in basilica gloriose genitricis dei sem
per v̄ginis **M**arie: regaliter sedere fecit z ibidē regē hungaris z
hūgaros regi recōciliavit. **C**oncessitq; petētibus hūgaris: hun
garica scita seruare z p̄suetudinib⁹ iudicari: his itaq; taliter ordi
natis: cesar petro rege cum p̄sidio suoz in hungariā relicto cum
optata p̄speritate ratisponā redijt.

De reditu Cesaris in hungariam: z de duello du
cis Bele in polonia.

Requenti vō anno reuersus est cesar in hungariam: cui
Petrus rex in ipsa scā paschali solennitate regnū hun
garie cū deaurata lancea tradidit coram hūgaris: simul
z theutonicis multis etiā insup z magnificis mūeribus cesar ho
norificatus a rege: ad p̄pria redijt cum gloria. **I**nterea **E**ndre
Bela z **L**euēte qui fugi erāt bohemiā: inde p̄pter paup̄tatis in
opiam: transierunt in poloniā z a **M**isca duce polonie benigne
sūt suscepti z honorati. **T**ūc vō pomorani ānuas pensiōes du
ci polonioz cui tenebant reddere recusarūt. **D**ux vō censuz sibi
debituz a pomoranis armata manu cepit exigere. **P**omoranis
itaq; paganis z polonis christianis cōmuniter placuit: vt du
ces eoz duello p̄fligerēt: z si caderet deuictus pomoran⁹ p̄suetā
p̄solueret p̄sionē: si vō polon⁹ tantūmō dāna fleret. **C**ū igit mī
sca dux z filij ei⁹ horrerēt duellū assūmere impositū bela seipsū p̄

verbuꝝ interpretis in mediũ introducens sic dicebat. **S**i vobis polonis ⁊ domio duci placet q̃uis sim nobilior q̃m pagan⁹ ille tamen pugnabo ꝑ regni vestri cōmodo ⁊ honore ducis: placuit itaq; tam pomorano ⁊ polonis. **T**unq; armati cū lancea se iunxissent: tam viriliter pomoranũ fert̃ bela de suo dextrario detruisse vt de loco suo se mouere nō potuit ⁊ gladiũ ꝑfusuꝝ ꝑstrauit. **C**onfessuꝝq; est ipse dux pomoranus se culpabilē: quo viso pomorani duci polonie hūiliter subditi: solitũ tributũ sine ꝑtraditione ꝑsoluerũt. **D**ux vō inde reuertēs cū victoria ꝑ belam acquisita: audaciã ⁊ potentiã valoris in bela duce collaudãs cū toto censu pomoranico ei tradidit filiã suã in vxorē: ⁊ vniuersa que sibi necessaria fuerāt: sufficiēter ⁊ copiose mīstrari ꝑcepit: ⁊ eũ in omībus honoratũ: in ducatu suo tenuit ac bona quātitate de terra eundem hereditare nō omisit.

De Bela duce benyn dicto: ⁊ de reductione Andree ⁊ Leuente in hūgariam: ⁊ quomō hungari in fide apostotauerunt.

Bela vō dux ipse in polonia duos genuit filios: quoruꝝ vnus **B**eyla: alter aut̃ Ladislaus: noīe aui sui ē vocatus. **D**isplicuit aut̃ endre ⁊ leuente: qđ ꝑ belaz apud ducem polonie q̃si apendices degerēt: dedignatiq; sunt occasione sui nomīs in ducis curia ꝑmanere: ⁊ accepta a duce licentia **B**ela fratre suo ibidē relicto: euntes inerũt ad regēꝝ **L**odomerie qui ipsos nō recipit: cūq; non haberēt vbi caput suũ reclinarēt: abinde ad cumanos prexerunt: videntes aut̃ ipsos cumani optime ꝑsonatos: arbitrati sūt vt eorũ terram aduenissent explorare. **A**t nisi captiuus hungar⁹ illos cognouisset: reuera occidissent: ⁊ sic postmodũ aliquo tempe ipsos tenuerũt: ab hinc postea in rusciã sunt ꝑfecti. **E**o tempe quidã magnates hungarie desolationem regni gemētes ⁊ liberatiōem hungarie a tyrannide petri cupiētes **E**ndre **B**ele ⁊ **L**euente qui de genere scī stephani regis ꝑgeniti erāt: intemeratã fidelitatē seruabāt ⁊ eis ꝑ nūcios bona que hīre poterāt mittēdo fideliter seruiebāt. **E**rāt aut̃ isti magnates **V**isca **B**ua ⁊ **B**ubna ⁊ alij eorundē cognati qui semp cū suis spirijs ⁊ gemitib⁹ expectabāt oportunũ tēpus: quando **A**ndreã **B**elam ⁊ **L**euentã posset reducere in hūgariã ⁊ regnũ generi scī

stephani regis qui eos dilexerat et exaltauerat oibus virib⁹ suis
 restituere laborabant. **P**etrus vero rex p potestate regis theuto-
 nicorum elatus non iam regnabat: sed potius tyrannidis sue crude-
 litate hungariam deprimendo flagellabat. Quibusdam autem pfi-
 dis buda .s. et denecher suggerentibus audiuit **P**etr⁹ qd pdicti
 nobiles hungarie .s. visca. bua. et buhna. et eorum cognati cogita-
 bant qualiter regnum regio semini possent restituere: et andream be-
 lam atq³ leuentam contra petrum regem in regnum reducere. **P**etrus
 vero rex vehementi furore succensus fecit eos comprehendi et in ec-
 cleo suspensos interfici: quosdam autem effosis oculis tormentari. **E**t
 totam hungariam tam magnis afflixit angustiis ut magis elige-
 ret mori quam ita misabiliter viuere. **T**unc nobiles hungarie viden-
 tes mala gentis sue: in chanad in unum conuenerunt: consilioque habito
 toti⁹ hungarie nuncios miserunt solenes in rusciam ad andream et le-
 uentam dicentes eis quod tota hungaria eos fideliter expectaret: et
 vniuersum regnum eis sicut regali semini libenter obsequeretur: tan-
 tummodo ipsi in hungariam descenderent et eos a furore theutonicorum
 defenderent: hoc etiam eis iuramento firmauerunt quod statim ut ipsi
 in hungariam introirent: omnes hungari vnanimiter ad ipsos pflue-
 rent et eorum dominio se subderent. **E**ndre vero et leuente timentes
 palliatis insidias claraculo miserunt nuncios in hungariam. **C**ui
 autem venissent ad nouum castrum quod rex abas struxerat ecce vni-
 uersa multitudo hungarorum caternatim pfluxerunt ad ipsos et in
 instinctu diabolico inflammati pnicaciter petierunt ab endre et leuente:
 quod pmitterent vniuersum populum ritu paganorum viuere episco-
 pos et clericos occidere: ecclesias destruere: christianam fidem abij-
 cere et idola colere. **P**ermiseruntque eos secundum desideria cordis eo-
 rum ut irent et pirent in adinuentiis antiquorum patrum suo-
 rum. **A**liter enim non pugnabant contra petrum regem pro en-
 dre et leuente. **P**rimus autem inter hungaros nomine **B**atha
 de castro belus dedicauit se demonijs: radens caput suum et cinti-
 nos dimittens sibi p tres partes ritu paganorum. **C**ui⁹ filius nomine **J**a-
 nus multo postmodum tpe ritum patris sequendo congregauit ad se
 multos magos et phitonissas et aurispites: p quorum incantatio-
 nes valde graciosus erat apud dominos: de multis autem deabus
 suis vna nomine **R**asoi capta fuit a christianissimo rege **B**ela

et tam diu in carcere fuit reclusa: donec recomederet pedes p̄p̄i-
os ibi deniq; moreret̃. **E**st aut̃ scriptũ in antiquis libris de gest̃
hungaroz qđ oĩno p̄hibitũ erat christiãis vxorẽ ducere de con-
sanguineis: vatha z ianus qui sicut dathan z abiron in veteri le-
ge seditiõem mouerāt p̄tra dñm: sic z isti tẽpore gr̃e hungaricum
populũ a fide christi auerterũt. **T**ũc itaq; detestabili z execrabi-
li amonitiõẽ illius vathe oēs populi liberauerũt se demonijs et
cepunt comedere equinas pulpas z oĩno pessimas facere culpas
tam quippe clericos q̃z laicos catholice fidei seruatores interfe-
cerũt z q̃z plures eccl̃ias dei destruxerũt. **D**einde p̄tra petz regẽ
rebellātes vniuersos theutonicos z latinos qui i officijs dñicis
p̄fecti p̄ hungariã sparsi fuerāt turpi neci tradiderũt: mittẽtesq;
in petri castra in equis velocissimis nocte tres p̄cones qui debe-
rẽt p̄clamare editũ z verbũ dei. **E**ndre z **L**euente vt episcopi cũ
clero sint necati: decimator trucidet̃: traditio resumat̃: paganis-
ma penit̃ abolẽda: sic collecta cũ suis theutonicis z latinis: pe-
tri p̄eat m̃eoria in eternũ z vltra. **M**ane igit̃ facto sciscitatus est
rex rei factũ z certissime exp̃iens: qđ isti fr̃es redissent eorũq; itui-
tu sui p̄fecti p̄ hungaros fuissent trucidati: nō se ostẽdit p̄teritũz
de rumorib⁹: s; letũ se demōstrās z suo castro de loco remutato:
trāsiiuit danubiũ in sitiātẽ albã cupiẽs introire. **H**ungari aut̃ pre-
sciẽtes eius velle p̄uenerũt occupātes campanilia z turres ciui-
tatis z seratis ianuis illũ excluderũt. **I**nter hec aut̃ endre z leuẽ-
te cũ eadẽ multitudĩe p̄cedentes p̄ mediũ hungarie: appropinq̃-
uerũt ad portũ qui vulgo d̃r pesth. **Q**uo audito **S**erard⁹: bez-
tertus: buldi: z benetha ep̃i: z zõnuk **C**omes de ciuitate **A**lba
egressi sunt obuiã endre z leuente ducib⁹ vt eos honorifice susci-
pent. **C**ũq; festināter p̄dicti ep̃i ad locum venissent qui d̃r gyod
ibi in ecclesia sc̃e **S**abbine: priusq; ad dños irent missam audire
voluerunt.

De martyrio sancti **S**erardi episcopi.

Beatissimus itaq; gerardus ep̃us sacerdotalib⁹ vestibus ad
celebrandũ missaz indutus exortatiõis gratia locut⁹ est
eis dicẽs: fr̃es z coep̃i mei z oēs alij fideles qui adestis
Scitote: nos hodie ad dñm nr̃m iesum xp̃ũ cũ corona marty-
rij in eterna gaudia puẽturos. **E**go. n. notũ facio vobis arcanũ

dei quod mihi in hac nocte reuelatus est. **V**idi. n. dñm nostꝛ iē-
sum xp̄m in pluteo sc̄issime m̄ris sue semp v̄ginis **M**arie seden-
tem nobisqꝫ ad se vocatis de manu sua corp̄is ⁊ sanguinis sui eu-
charistiā cōmūicātē. **B**eneta v̄o ep̄s cū ad eū accessisset retraxit
ei xp̄s eucharistiā: vñ ipse hodie martyrij n̄ri p̄sortio priuabit̄
Post hec aut̄ bt̄s gerardus admonuit eos vt p̄fiterē alterutꝫ
peccata sua: ⁊ audita missa oꝛoni incūbentes ⁊ certa spe et̄ne bt̄-
tudinis p̄ martyriū adipiscendū letificati omēs cōmunicauerunt
Deinde prexerūt p̄ter versus portū danubij ī pesth. **B**t̄s aut̄
gerardus ep̄s cū esset brevis statura oēsqꝫ vires suas in seruitio
dei funditꝫ cōsumpsisset: currus sub v̄ctione vtebat̄. **C**unqꝫ ad
p̄dictū portū venissent: ecce viri impij. s. vatha ⁊ cōplices sui
demonibꝫ pleni quibꝫ seip̄sos dedicauerāt: irruerūt in ep̄s ⁊ in
oēs socios eoz: ⁊ lapidibus eos obruebāt. **B**t̄s v̄o gerardus
ep̄s eos qui se lapidabāt ī desinēter crucis signo insignebat. **A**t
illi hoc viso multo magis seuiētes impetū fecerūt in eū: ⁊ euerte-
rūt currū eius in rippaz danubij: ibiqꝫ abstracto eo de curru eius
iubiga positū de monte kelenfeld submiserūt: ⁊ dum adhuc pal-
pitaret in pectore lācea p̄cussus: ac deinde sup̄ vnū lapidē contri-
uerūt cerebz eius. **S**icqꝫ gliosus martyr xp̄i ab erumnis mūdi
huiꝫ ad eternā bt̄itudinē transijt: danubius sepe redundans sup̄
molē lapidis in quo p̄tritū est caput sc̄i gerardi: nō potuit sangui-
nē diluere p̄ septē annos: donec recoligatꝫ est a sacerdotibꝫ: ⁊ la-
pis ille nūc est chanadini īsupficie sui altaris. **N**ūc in eodē loco
vbi p̄tritū est caput eius in honore bt̄i gerardi martyris ecclesia
sub mōte appet fabricata. **I**dic siquidē gerardus monachꝫ de ro-
sario natiōe venecē. qui in pannoniā veniens primus in **B**eel-
vitā ducēs heremiticā: tandē in **T**hanadiensez cathedrā ī ep̄m
est trāslatus. **B**uldi quoqꝫ ep̄s lapidibꝫ obrutus trāsiit ad glo-
riā. **B**eztritꝫ aut̄ ⁊ beneta cū trāsissent danubiū nauigio ad endre
⁊ leuente: heretici qui ī vltiori littore erāt **B**estricū ep̄m vul-
nerauerūt: qui tertia die postmodū mortuꝫ est. **E**ndre aut̄ dux in-
terim sup̄ueniēs benetā ep̄m a manibus eoz libauit. **E**t sic p̄-
phetica sc̄i gerardi īpleta est. **O**ēs. n. p̄ter benetam martyrisati
sūt. **J**onuk quoqꝫ comes sup̄ dextrariū suū danubio insiliēs na-
tabat: quē in nauī veniēs quidā noīe **M**urthmur leuauit in na-
f

uim vt eū a morte liberaret. Erāt. n. iste murthmur baptizat⁹ a comite zonuk: qui cū p̄dictus comitē saluare vellet: cepunt ei heretici mortē p̄mīare nisi ipse zonuk comitē interficeret: quoz minas murthmur metuēs ipsuz comitez ī naui gladio iteremit. Tanta ergo multitudo clericoz ⁊ laicoz p̄ christi fide eodem die martyriū ptulit vt eoz numerus deo tantū ⁊ angelis est cognitus.

De morte Petri regis.

Petrus aut rex videns hūgaros vnanimiter adessisse du cib⁹ endre ⁊ leuēte ipse cū suis theutonicis fugā iniit versus Musumz vt abinde ī austria p̄trāsiret sz euadere non potuit. Interiz. n. hūgari portas ⁊ exit⁹ regni primo occupauerūt: sz ⁊ legat⁹ ducis endre reuocauit petz regē sub p̄textu pacis ⁊ honoris sibi p̄grui. qui credēs ei vtebat⁹ vt dī: sz maxie coacte qz exercitus sibi iā abscōditū cognouerāt ⁊ volebat reuerti festināter ī albam: qui cū diuertisset ī villam zamur p̄dict⁹ legat⁹ insidijs voluit eū cape ⁊ victū ad endre ducē ducere. Petr⁹ aut p̄nosces hec collegit se ī q̄ndaz curiā ⁊ p̄ triduū virilit̄ dimicādo semetipsuz defendebat. Tandē milites ei⁹ oēs a sagittarijs sūt intempti: ipse vō viuus capt⁹ est ⁊ obsecat⁹: albāqz duct⁹ p̄ nimio dolore vitā in breui finiuit: sepultusqz est quīqz ecclījs quā ipse fundauerat ī honore bti petri apli: anno regni sui scda vice tertio.

De coronatiōe andree regis Primi endre dicti.

Porro dux andreas a pturbatiōib⁹ hostium secur⁹ effectus ī regia ciuitate alba regalē coronā est adeptus: a tribus tantū epīs qui ī illa magna strage xpianoꝝ euaserāt. Coronatus est anno dñi. M. xlviij. p̄cepit itaqz vniuerse genti sue sub pena capitalis sentētie vt deposito ritu paganissimo prius eis p̄cessio ad verā xpī fidez reuerterent⁹: ⁊ ī oībus scdm legē illā viuerēt quaz scūs rex stephan⁹ eos docuerat. Leuēte vō ī eisdecz dieb⁹ mortu⁹ est: qui si diuti⁹ vixisset ⁊ regni ptātem obtinuisset: sine dubio totam hungariā paganissima idolatria corūpisset. Et qz ipse leuente catholice nō vixit: ideo circa villā toxum vltra danubiū est sepultus vbi iacere dī toxum: auns suus more paganissimo: tradūt quidā istos tres frēs filios fuisse vazul ducis: ex q̄dam puella de genere Tatun ⁊ nō de vero choro ortos esse: ⁊ ob hāc piūctiōem

62
illos de tatum nobilitatē accepisse falsuz p certo ē ⁊ pessime enar-
ratū: absqz hoc nāqz sūt nobiles: qz isti filij sunt calui ladislai qui
vxoꝛē de rutheia dicit accepisse: ex q̄ tres isti frēs generant. Iste
quidē rex alb⁹ andreas ⁊ catholic⁹ ē vocat⁹. Trib⁹. n. ānis po-
lonos: bohemos: ⁊ australes hūgaris suis armis fecit cēsuales
Rex autē hic andreas frē orbat⁹: misit ī poloniā ad alteꝝ frēz suū
belā cū magna dilectiōe vocās eū ⁊ dicēs. Nos qui quōdā penu-
rie pꝛicipes fuim⁹: ⁊ laboꝝ rogo te dilectissime frat̄ vt ad me non
tardēs venire q̄ten⁹ pꝛortes sim⁹ gaudioꝝ: ⁊ bonis regnī corpa-
li p̄ntia gaudētes p̄mūicemus: Neqz heredē. n. hēo nec germa-
nū p̄ter te: tu sis mihi heres: tu ī regnū succedas. His itaqz ver-
bis bela adlimit⁹ cū oī familia sua venit ad regē. Quē rex vidēs

gauiſus eſt gaudio magno: qꝫ fraterno fulcitꝫ eſt roboꝛe. Poſt
hec aut rex ⁊ fratꝫ eius bela habitꝫ ꝑſilio diuiſerꝫ regnũ iꝫ tres p-
tes: quaz due iꝫ ꝑꝑrietatẽ regie maiestatꝫ ſeu ꝑtatis mãſerꝫ: ter-
tia vꝫ ꝑſi ꝑꝑrietatẽ ducis eſt collata. Nec igitꝫ ꝑꝫma regni hu-
ius diuiſio ſemiarĩũ fuit diſcordie ⁊ guerraz intꝫ duces ⁊ reges hũ-
garie. Eo tꝑe rex andreas iuxta lacũ balatini ꝑſtruxit monaſte-
riũ iꝫ honore ſcĩ Aniani iꝫ loco qui dĩr Tyhon. Duxit aut ſibi vxo-
rem filiã ducis ruthenoz de qꝫ genuit ſalomonẽ ⁊ dauid: de cõcu-
bia aut quã hũit de villa moroth genuit georgiũ. Porro dux be-
la iꝫ polonia genuit libos geysaz ⁊ ladislaũ: in hũgaria aut genu-
it lãptũ ⁊ filias: viuebãtqꝫ rex ⁊ dux in magna ꝑacꝫ tráquilitate.

De aduẽtu ceſaris ſiue regis theutonoz iꝫ hũgariã

HO tꝑe theutonicoꝫ rex cũ magno exercitu obſedit caſtrũ
poſon: volẽs iniuriã petri vindicare ⁊ hũgariã ſuo do-
minio ſubiugare. Extruxit aut multas machinas belli-
cas ad pugnãduꝫ caſtꝫ: ⁊ ꝑ octo hebdomadas obſidẽdo nihil ꝑ-
fecit. Venerat. n. ꝑdictꝫ rex nauigio ad obſidẽduũ caſtꝫ poſon
Tũc hũgari qui iꝫ caſtro erãt natatorie prudẽtiſſimũ iuenerũt ho-
minẽ noie Jothmũd quẽ noctꝫ in ſilẽtio ad naues impatoris mi-
ſerũt qui ſub aqua veniẽs oẽs naues ꝑforauit: que ſubito aqꝫ ple-
ne facte ſũt ⁊ potẽtia theutonicoꝫ ꝑtrita eſt: ⁊ ſic effemenati ener-
uatqꝫ viribꝫ reuerſi ſũt ad ꝑꝑria. Multi. n. milites erãt in po-
ſon: ſꝫ ꝑcipui erãt moyotech: endre: vilũgard: vroſa ⁊ martinꝫ
qui quottidie cũ theutonicis dimicabãt acriter. Sequẽti vꝫ aũo
ceſar cũ magna multitudĩe bellatoꝫ ob eaſdeꝫ cauſas vẽit iꝫ hun-
gariã iuxta fontes riuoz zala ⁊ zelice: ſꝫ ⁊ naues victuales onera-
tas ꝑ danubiũ miſit in hungariã. Prefecitqꝫ eis epũm gebarth
frẽm. Hiſ auditis andreas rex ⁊ dux bela oẽs acernos ſegetũ et
tirſos herbarꝫ igne cõbuſſerũt: hĩtatoꝫſqꝫ cũ vniuerſis aĩalibꝫ
eoz de ꝑtibꝫ illis ꝑ qꝫs ceſar erat tráſiturꝫ ꝑcul abduxerũt. Cũqꝫ
ceſar intraffet ad hũgariã ⁊ veniſſet in regiões ꝑbuſtas: neqꝫ mi-
litibꝫ ſuis iũenire potuit victualia nec equis: ⁊ nesciebat vbi na-
ues eius eſſent: nullũqꝫ ſubſidiũ ex eis poterat hĩre. Transiens
aut ſiluas appropinquit mõtibꝫ bodobath oĩũ victualĩũ penu-
ria laborãs. Intea aut gebarth epũs venit in iaurinũ ⁊ mittens
epiſtolã ad herriçũ ceſarem: ſciſcitabaꝫ ab eo vbi deberet ipſum

43
expectare: his autē qui ferebāt lram deo sic volēte captus est a la-
trūculis andree regis ⁊ ad eū ductus. **C**ūq; nicolao epō intpre-
tāte tenorē lraz pcepissent: rescripserūt epō gebarth lras quas
p quendā hospitē eidez miserūt. Ille autē simulās se a cesare mis-
sum obtulit lras gebarth epō talia p̄tinētes. **M**oueris optie fra-
ter gebarth epē q; magna ⁊ ardua negocia nri impij: nos ab hū-
garia in theutoniā ire p̄pellūt: nā iūmici nri impiuz nrm hostilit̄
occuparūt. **E**rgo age festina ⁊ destructis nauib⁹ quācūq; pote-
ris nob̄ ratispone occurras: nec enī tibi tutū est ampli⁹ in hūga-
ria cōmorari: his itaq; cognitis gebarth epūs festināter fugit in
theutoniā. **C**esar igit̄ spe sustentatiōis quā a nauib⁹ expectabat
frustratus ad mortem incepit egere. **S**imiliter ⁊ vniuersus exer-
citus ei⁹ cū equis ⁊ subuectorib⁹ miserabiliter fame piclitabant̄.
Insup etiam hungari ⁊ bissemi singulis noctibus acriter eos in-
festabant toricatis sagittis eos interficiēdo: ⁊ funes extendentes
inter panpiliones eorum q̄z plures aliqua seruitia faciētes rapie-
bant. **P**retimore autē imbrū sagittarum quib⁹ theutonici com-
pluebant̄ ⁊ consumeabant̄ fodiebant sibi terram: ⁊ desup̄ insertis
clipeis etiam viuū cum mortuis iacebant in sepulchris. **N**am se-
pulchrū quod mortuo fodiebat̄ viuus iacebat ī eo de nocte: ⁊ qd̄
vivo fodiebat̄ p nocte mortuus sibi vendicabat de die. **C**esar
ergo videns tot ⁊ tantis piculis se esse pplexum: misit ad andreā
regem ⁊ belam ducem rogans perpetue pacis firmitatem. **D**ice-
bat enim qd̄ si rex andreas securum ei iter p̄beret ad reuertenduz
⁊ exercitu suo fame oppresso subsidia vite largiret̄ ipse nunq; an-
dree regi ⁊ successoribus eius inimicaret̄ ⁊ nunq; ammodo regez
hungarorum dictis vel factis aut consilio ledere attentaret. **S**z
etiam si quis de successoribus suis ad bellandum hungariam ar-
ma moueret indignatiōem omnipotētis dei incurreret ⁊ ppetuo
eius anathemati subiaceret: filiam quoq; suam **S**ophiam noīe
Salomonī filio regis andree daret in vxorem: quā primitus fi-
lio regis frantie cum maximo dederat sacramento: propter ppe-
tue pacis federa firmitus roboranda. **N**ec autē omīa fideliter ser-
uaturum iusiuranda religione interposita confirmabat. **R**ex ita-
q; andreas ⁊ dux bela magis amatores pacis qm discordie semi-
natores esse volentes: paces cū cesare composuerunt. **C**esar autē

in propria persona sua iureiurādo confirmauit omnia que dixerat fideliter facturum. **T**unc rex **A**ndreas solita regum hungarie largitate vtendo misit cesari quinquaginta corpora immenso rum visonum ⁊ duo milia lardorum: mille thauros ingrates: de panibus autem plusq̃m secum ferre poterant. **O**nes quoq; ⁊ bo ues seu pecudes pascuales ⁊ vini copiam supereffluentes. **P**lu rimī etiam theutonicorum de immoderata ciborum gestiōe ⁊ po tus in gurgitatione crapulati ⁊ infusi mortui sunt: residui vero a faucibus mortis miseratione hungarorum liberati: relictis ten torijs ⁊ clipeis ⁊ vniuersis superlectilibus suis abiectis a deo cō citato cursu in theutoniam redire ppararant quod nec retro pro spicerent. **E**x hoc autem euentu locus ille vnde theutonici tam turpiter dedecorati abiectis clipeis fugerunt vsq; hodie wertebegie nuncupatur: theutonici vero locum eundem **S**chylperg vocant.

Decoratio regis salomōis ⁊ de nupcijs eiusdē.

Dostqm aut cesar heric⁹ cū tanto de decore fugit i
terrā suā de hungaria: rex andreas mittēs ad euz
legatos: petiuit ab eo vt **S**ophiam filiā suā **S**a
lomonī filio suo matrimōio copulandā vt pmise
rat pcederet. **C**esar aut quēadmodū iureiurādo p
miserat fidelit cōplenit. **R**egalib⁹ itaqz nupcijs iuxť flumiū mor
ua celebratis ⁊ federib⁹ pacis firmit roboratis. **C**esar ⁊ rex cum
gaudio sūt reuersi. **A**lt rex andreas post hec cito icidit in palisum
⁊ tam iemali qz estuali tpe sup trahaz ferebat. **P**ost mortē itaqz
scī regis stephani trāfacti sunt āni vndeci: mēses qttuor vsqz ad
annū primū impij andree regis. **I**nterea vō petr⁹ theutonicus

vel verius vener⁹ primo ⁊ scdo: regnavit ānis quīqz cū dimīdio
Alba vō regnavit ānis trib⁹: qz vō carnalis amor ⁊ p̄sanguinei-
tatis affectio solz īpedire veritatē: vicit amor filialis ī andrea re-
ge iusticiā ⁊ rupto federe sue p̄missiōis q̄ ī regib⁹ esse nō deberet
filiū suū salomonē īfantulū adhuc quīqz ānoz sup totā hūgariā
āno impij sui duodeciō p̄fect⁹ senio in regē fecit īungi ⁊ coronari.
Simulabat. n. q̄ p̄ p̄ditiōe regni hoc faceret: qz impator filiaz
suā filio suo salomoni nō dedisset si nō cū coronaret. **C**ū autē ī co-
ronatiōe salomōis caneret. **E**sto dñs fratrz tuoz ⁊ hec p̄ īterpe-
trem bele duci īnotuisset qđ salomō infantul⁹ sibi dñs p̄stituereť
grauit̄ est īdignat⁹. **D**icūt alij q̄ bela duce ⁊ filijs ei⁹ geycha. s.
⁊ ladislao cūctisqz regni optimatib⁹ p̄sentiētib⁹ salomō vnct⁹ es-
set in regē: postmodū semīatoriū discordie īstigatiōib⁹ ortū est in
ter eos. **S**ursuratores. n. q̄les n̄ris tēpib⁹ p̄placēt: p̄cipue sug-
gerebāt regi nō posse regnare salomonē: nisi fr̄e suo bela extīcto
Ab alia vō p̄te duci p̄suadebāt bele q̄ tēp⁹ oportunū essz regnū
acquirere dū salomō puerul⁹ esset ⁊ p̄r ei⁹ senio p̄fect⁹ ac īualitū-
dinari⁹. **V**enerūt itaqz rex ⁊ dux in **M**arkū. **R**ex at cognoscebat
q̄ fili⁹ suus absqz volūtate ducis post obitū suū regnare nō pos-
set: vocauit ad p̄siliū suū duos fideles suos: cū quib⁹ p̄siliū īiijt
dicēs: volo attētare ducē ⁊ in duob⁹ īntrogare: si vult h̄re coro-
nā vel ducatū. **F**ecitqz rex ei coronā iacere ante se sup rubeū stra-
mentū ⁊ gladiū iuxta qui ducatū designat: si ducatū dux cuz bona
pace h̄re voluerit habeat. **S**i vō coronā statim nos duo princi-
pes: surgite ⁊ eodē gladio ducē belam decollate: ⁊ illi p̄miserūt
se facturos. **C**ū autē hoc p̄siliū īiirent: comes p̄conū nicolaus te-
nēs hostiū palacij de foris hec oīa audīuit. **C**unqz ducē ad regē
vocassent ⁊ ī hostio intraret: dixit citissime duci comes p̄conum.
Si vitā optas: accipe gladiū ⁊ plus dicere nō potuit. **C**ū at dux
ītraret: vidit coronā iacentē cū gladio ante regē ⁊ mirabat̄: sta-
timqz cuz sedisset rex iacēs se leuauit ⁊ in lecto sedens dixit. **D**ux
ego coronauī filiū meū nō tñ causa cupiditatis s̄z cauēs p̄ditiōem
regni que nudius tertī⁹ ab impatore acta fuit. **S**z tu voluntatem
tuā liberam habeas: si vis regnū accipe coronā: si ducatū accipe
gladiū. **E**x his aliud cōcedas filio meo: s̄z corona cū iusticia tua
est. **S**tatim dux cognouit de v̄bis nicolai comitis ⁊ dixit: habe-

at filius tuus coronā qui vinctus est: et da mihi ducatus: statimq3
 gladiū accepit: rex itaq3 inclinavit se ad pedes ei⁹ qđ raro factū est
Putabat. n. de eadē simplicitate dedisse coronā filio suo: sicut si
 bi **L**euēte dederat: s3 dux p̄ timore hoc fecerat. **T**andē sinistris
 suggestiōibus maloz hoīuz rex et dux discordauerūt: dux autem
 erat sicut sagacissim⁹ p̄cauēs sibi ab insidijs regis cū omī familia
 sua secessit i poloniā ad socer suū. **Q**đ audiēs rex andreas timēs
 illi⁹ machinamēta: filiū suū salomonē trāsmisit ad impatorē so-
 cerū suū: secuti sūt aut eū plurimi primates hūgarie. **I**n̄tea dux
 bela oēm iuriā quā ei frat̄ suus rex andreas itulerat: notificauit
 focero suo duci polonie: dux at̄ polonie auxiliat⁹ ē ei fidelit̄ et effi-
 caciter. **D**ux itaq3 bela trib⁹ agmibus soceri sui munit⁹ reuersus
 est in hūgariā. **R**ex aut̄ andreas p̄nosces eū cū exercitu itrasse i
 hūgariā ab impatore theutonicoz duas duces videlic3 wilhel-
 mū et poth in auxiliū suū fecit adduci. **D**ucē quoq3 bohemozum
 qui p̄sanguinitate eidē attinebat mercede cōduxit et confidebat in
 multitudie cōductoroz: hūgaros aut̄ nō multos hēbat. **Q**uam-
 plurimi. n. salomonē filiū suū secuti fuerāt: et ex his qui in regno
 manserāt plurimi ad ducē belā p̄fluxerāt. **N**ūcciatū est autē bele
 duci qđ rex andreas maxiam haberet multitudinez cōductorum:
 elegitq3 magis mori i bello qm sine pugna ab exercitu regis de-
 clinare. **T**unc itrepid⁹ cōcitatū duxit exercitū sup andream regē
 versus tysciam: wilhelm⁹ vō et poth duces theutonicoz furore
 cōcitati cū agmibus suis festināter tysciā transierūt. et cōmisso p̄-
 lio ab vtraq3 pte fortiter est pugnatū: s3 adiuvante deo dux bela
 victoria3 obtinuit: fere omnibus theutonicis ibidem interfectis
 et ducibus eoz cōprehensis. **P**orro hungari qui erant apud re-
 gem andream videntes victoriā fecisse ducem belā: dimisso rege
 andrea versi sunt ad ducē belam. **R**ex aut̄ andreas fugit versus
 theutoniā sed euadere nō potuit. **C**aptus est. n. ad portas **M**u-
 sim et negligēter detentus in silua **B**okon ad crucem suaz que di-
 citur **S**tircz mortuus ē: sepultus ē aut̄ i monasterio sancti **A**ni-
 ani p̄fessoris: qđ idez rex cōstruxit in **T**hibon iuxta lacuz **B**ala-
 ton: s3 et dux bohemoz captus est et sine scitu ducis bele exocula-
 tus: wilhelmus vō et poth duces adducti sunt ad belam ducem:
 qui eos liberos abire pmisit:

De coronatione ⁊ vita regis Bele primi ⁊ exerci-
cij eiusdem.

Arigit bela vocat⁹ benym victor cū triūpho ve-
nit in ciuitatē albā. Ibiq; regali diademate iungē-
tib⁹ cū epīs feliciter est coronat⁹: tenuit aut regnū
pacifice sine molestatiōe hostiū ⁊ quesuit bona gē-
ti sue. Int cetera siquidē peritię sue argumēta fecit fa-
bricari nūmos magne monete ex purissimo argēto ⁊ p̄ciū rex ve-
naliū scdm certā q̄ntitatē: iusto moderamēte discrete ratiois cōsti-
tuit. Non. n. p̄mittebat mercatores ⁊ nūmularios p̄ detestabilē
auaritię voraginē a simplicib⁹ ⁊ rusticis supflūū lucy ⁊ gregare.

Dec est. n. causa que maxie solet populos paupertatis et iopie piculis obuoluere: scilicet statutum precium unusquisque vendebat et emebat sine iniuria et circumuentione. Iste etenim omnia foras die sabbati constituit per vendendo et emendo. Bizantiosque misit currere per districtum regni sui Argenteos etiam denarios ut supra scriptum est cudere fecit: quorum quodraginta bizanti celsus erat: unde et nunc denarii numero quodraginta aurum appellatur non quod sint aurei sed quod tot denarii bizantium valere illo tempore videbantur. Oibus. n. diebus vite sue in tota hungaria non est mutata moneta: mutata multa etiam alia fecit sempiterna digna memoria. Omnes. n. qui secuti fuerant salomonem regem uxores et filias et omnia que habebant integra et illesa fecit custodiri ut ad eum sponte reuerterentur: bonis suis in pace degeret: unde plurimi de illis facti fideles redierunt. Alleviavit hic etiam pietatis bonus hungarorum a debito seruitio relaxans eis consuetas et antiquas exactiões. Quia propter hungaria quam plurimum locupletata super omnes circumadiacentes regiones caput extulit eas diuicijs vicens et gloria: tunc in ea pauperes locuplebantur: et diuites gloriabantur.

Hungari rursus in fide apostotare conati.

Misit etiam rex clementissimus per totam hungariam precones ut de singulis villis vocarentur duo seniores facundia habentes ad regis consilium. Quo audito non tantum hi qui vocati fuerant: sed etiam omnes rustici et sui cum vniuersa plebe hungarie venerunt ad regem in albam. Rex autem et episcopi cumque preceres videntes immensam multitudinem timuerunt ne forte irruerent in eos: et intrantes civitatem obstruxerunt eam. Plebs autem constituit sibi prepositos quibus prepauperum oraculis et lignis unde ab hominibus posset videri et audiri: prepositi vero miserunt ad regem et ad preceres nuncios dicentes. Cede nobis ritum patrum nostrorum paganismum vivere. Episcopos lapidare: presbyteros exterminare: clericos stragulare decatores suspendere: ecclesias destruere: campanas confrangere. His auditis constituitur rex et petiuit inducias dierum trium ad deliberandum super negotio. Intervis vero prepositi plebi imminenti suggestu residentes predicabant ne per hanc carnem per fidem: plebs autem tota congratulatur affirmabat fiat fiat. Cum autem tertia die responsus expectarent: milites armati ex precepto regis irruerunt super eos et aliquos ex eis obtruncaverunt: prepositosque eorum ab altis precipitando pertruncavit: reliquos autem ligatos duris verberibus flagellauerunt: et sic occidendo ligando flagellando seditiones

eorum milites vix edomauerunt. Postq̃m enim sanctus rex ste-
phanus conuertit hungariam ad xp̃m bis ad paganismu ver-
sa est: semel tempore regis andree: secundo tempore regis **Bele**
sicut nunc scriptum est. **D**issimus autez rex **Bela** completo re-
gni sui anno tertio: in demes regali allodio coruente folio cōfra-
ctus corpore irremedialiter cepit egrotare: duxerūtqz eum semi-
necem ad riuulum kanisa id est propter quasdam regni necessita-
tes: z ibi migravit a seculo: sepultus est autez in monasterio san-
cti saluatoris quod ipse cōstruxerat in loco qui dicitur zewkzard
Dicenim **Bela** erat caluus z in colore brunus: p̃pterea suū mo-
nasteriū ad suā dispositōem zewkzard appellauit.

De aduentu Imperatoris cum rege Salomone:
genere suo.

Rex autem **Salomon** audiens mortem **Bele** re-
gis: accessit ad socerum suum Imperatorem the-
utonicoz. Rogauitqz eū vt regnū hungarie sibi
restitueret. Cuius precibus impator libenter ac-
quieuit: z cū illo nobili romane artis exercitu z il-
lustri cetu impialis glorie **Salomonē** in hungariā reduxit. In-
terim **geysa** filius regis **Bele** sicut erat prudēs z circūspectus cū
duobus fratribus suis adolescētibus assumpsit se seorsus in par-
tes **Polonie**: nō enī poterat impetum **Salomonis** z theutoni-
coz tūc sustinere. Rex itaqz **salomon** cū impatore sine difficulta-
te intrauit ī hungariāz rege orbatam: z securus venit in ciuitatez
regiam albam: ibiqz ab omni clero z populo totius hūgarie ho-
norificentissime susceptus est. Concionatus est autez imperator
ad vniuersum cetum hungarorum pro genere suo rege **Salo-**
mone: pacemqz inter eos reformatam iusiurandi religione inter-
posita confirmauit. Regem autem **Salomonem** in paterno so-
lio gloriose coronatum: cum assensu z clamatione totius hunga-
rie sedere fecit. Ipse vero imperator diuite gaza hūgarie a rege
Salomone largissime remuneratus: prospere redijt ad pro-
pria. Statim autem vt imperator discessit **Geysa** illinc quo se
caute contulerat in hungariam accessit. Rex autem **Salomon**
tanquam nouus z non expertus z nedum in regno roboratus:

timens ne forte **G**eyſa cum exercitu polonico ſup cum irrueret pauliſp retroceſſit cum ſuis ⁊ in caſtro moſon munitiſſimo tutan ſtatione reſedit. **P**orro epi ⁊ alij viri religioſi inſtāter ſatagebāt inter eos paceꝝ cōponere: maxie autē **D**eſideri⁹ ep⁹s de limitibus amonitiōib⁹ ⁊ dulcib⁹ allocutiōib⁹ ſuis mitigauit aīum geiſe ducis: vt ſalomōi q̄zuis iuniori regnū cum pace redderet: ⁊ ipſe ducatū quē pater ei⁹ prius hūerat pacifice teneret. **Q**ui⁹ ſalubrib⁹ pſuaſionib⁹ geiſa deſposito rancore paruit. **I**n feſto autē ſanctor⁹ ſabiani ⁊ ſebaſtiani martyꝝ rex ſalomō ⁊ geiſa dux corā hūgaria in gewr pacē firmauerūt. **D**einde feſtū dñice reſurrectiōis ambo ſimul cū plena curia quinqꝫ ecclijs celebrauerunt: vbi rex ſalomō ipſo die paſche aſſiſtētib⁹ regni pcerib⁹ p manus geiſe ducis honorabiliter ē coronatus: ⁊ in regiam bti petri principis apoſtolor⁹ baſilicā ad audiendā miſſam glioſe deductus: vniuerſa ergo cōgregatio hungaror⁹ vidētes pacē regis ⁊ ducis: ⁊ mutuan inter eos dilectiōem laudauerūt deus pacis amatorē: ⁊ facta eſt letitia magna in populo. **N**octe autē ſecuta pnoſticū future diſcordie ⁊ turbatiōis puenit. **T**otā .n. eccliam illā ⁊ oīa palatia cetāqꝫ edificia ei appēdētia flāma corrupuit ⁊ vniuerſa vaſtante incēdio corruerūt. **A**ccepit autē omēs timorē p nimia ꝑcuſſione flāmar⁹ ſtridentiu⁹ ⁊ terribili furore cāpanar⁹ ex turrib⁹ ruentiu⁹: nec ſciebat quiſqꝫ quo ſe diuerteret: rex ⁊ dux vehemēti ſtupore attoniti ⁊ ſuſpitiōe mali doli ꝑterrui: q̄ntotius in diuerſa ſe trāſtulerūt. **M**ane autē facto p fideles nūccios ⁊ in veritate rerū cognouerūt: q̄ nihil mali ex vtraqꝫ ꝑte ꝑniciōſa fraude fuerat excogitatū: ſꝫ forte inopinatum euenerat incendiū: rex ⁊ dux cū bona pace itez pueniūt. **A**diſit itaqꝫ rex **H**olomerus dalmacie qui ſororius geiſe erat nūccios ad regem ſalomōnē ⁊ ducem geiſas ⁊ rogauit eos vt ꝑꝑria ꝑſona eor⁹ ꝑtra aduerſarios ſuos. ſ. corintheos ipſuz adiuarēt qui tūc marchia dalmacie occupauerāt. **R**ex igiſ ⁊ dux collecto exercitu inerūt ī dalmaciā: ⁊ ablatam ſibi reſtituerūt itegere regi duciꝫ dona regalia ac ꝑcioſa palacia aurum ⁊ argentum multum donauit. **I**n reuerſione autē eor⁹ **A**ltha palatin⁹ rogauit regem ⁊ ducem vt in ꝑſtructione monaſterij ſui qđ in honore ſancti **J**acobi edificauerat in ſelyꝫ intereſſent qđ ⁊ factum eſt.

Quod rex Salomon et David frater eius liberos non habuerunt.

Rex autem Salomon et David frater eius liberos nunquam habuerunt et in ipsis semen regis Andree defecit: quod ideo dicitur factum esse credimus. Quia quando Andreas primo in Hungariam reuersus est cum leuete fratre suo: propter hoc quod ipse regnum possit optinere: promisit varam prophetam et alios pessimos: sanctum Gerardum et multos christianos interficere. Dux autem Geysa genuit Colomanum et alium ac filias: viguit autem tranquilla pax inter regem et ducem circiter annos tredecim. Interim autem Bohemi superbia inflati irruerunt versus urbem Trenchen: et magnam partem hominum et cetorum animalium rapientes abduxerunt. Rex autem et dux pro magna iniuria hoc reputantes cum suis exercitibus Bohemiam inuaserunt: et Bohemis ad profectum venire non audentibus: Hungari fere totam Bohemiam igne et gladio vastauerunt. Ibi bator opus martini filii quando Bohemum instar gygantie magnitudinis corpus habentem in certamine singuli viriliter perstrauit propter quod memoriale factum semper: postmodum apud regem et omnes optimates Hungarie gloriosus emicuit. Rex itaque et dux iniuriam suorum super Bohemos grauiter vindicantes cum maxima preda captiuorum Bohemorum in Hungariam gaudentes sunt reuersi.

De irruptione Cunorum in Hungariam. Et de bello regis Salomonis et ducum Geyse ac Ladislai cum eis deinde.

Post hec autem pagani cum a superiori parte porte meses ruptis indagibus irrupunt in Hungariam: totamque prouinciam usque ad ciuitatem Byhor crudeliter depredantes infinitam multitudinem virorum ac mulierum: cetorumque animalium secum trahentes per amnem lapsum: et flueta zamus inopinabiliter transcentes remeabant. Rex igitur Salomon et dux Geysa cum fratre suo Ladislao collecto exercitu festinatissime accelerauerunt per portas meses transcentes priusquam cum motes transcederent in urbem debuka pene per totam septimanam ibi aduentum paganorum expectarunt. Quidam autem de speculatoribus nocte fanciska qui erat de nouo castro certificauit regem et duces in quinta feria quod exercitus cunorum appropinquaret: rex autem et duces cum exercitu equitauerunt illuc usque properantes et in nocte illa descenderunt prope cunos. Surgentes autem sono diluculo sexta feria omnes eucharistie communionem se ipsos munierunt et ordiatis agminibus suis ad perfligendum contra paganos

prexerunt. **Q**uod cum vidisset princeps militie paganorum nomine
 Osul qui fuit fuiens gyule ducis cunorum: sicut erat plurimum infla-
 tus supbia ac nimium de se presumens iquit suis vadant iuvenes super
 inhermes hugaros et cum eis ludi simile bellum committant. Nullos
 enim credebat esse qui cum eis aggredi auderent. **P**rocedentes autem paga-
 ni contra hugaros viderunt terribilia eorum agmina et per prope renuncia-
 uerunt osul principi suo. **Q**ui coadunato producto exercitu cunorum
 festinater collegit se in supercilium montis altissimi putans hoc sibi fieri
 per maximo tutamento. **E**st. n. ascensus grauissimus montis illius qui ab
 incolis vocatur kyrieleys. **C**ongregatus est autem vniuersus exercitus hun-
 garorum ad radicem montis eiusdem. **M**ilites. n. regis salomons omnes
 pueri gestabant vexilla sua facti de syndone. **P**agani autem in cacu-
 mie montis iam collocati fuerant: ex quibus fortiores et audaciores sa-
 gittarii descenderunt in medium denexi montis ut hugaros ab ascensu
 montis percul arcerent. **C**eperunt itaque tempestuosius ymbribus densissi-
 max sagittarum in turmas legionum regis et ducis deserre. **Q**uidam
 autem incliti milites hungarorum irruerunt super illos sagittarios et quin-
 plures ex eis in latere eiusdem montis occiderunt: et valde pauci equos
 suos arcubus suis verberando virgates vix ad socios ascendere potuerunt
Rex autem salomo accerrime animositatis audacia fremebundus per gra-
 uissimum ascensum cum agmine suo quasi reptando ad paganos ascendit qui
 super eum densissimus sagittarum ymbres effundebat. **D**ux autem ge-
 sa sicut erat semper prouidus per leuiorem ascensum ascendens: sagittis irru-
 it super cunos: cuius fratrem ladislaus quattuor ex fortissimis paganorum
 primo impetu interfecit: et a quo eorum sagitta grauiter est vulneratus
 eodem mox ibidem infecto. **P**ostmodum diuina miseratione a vulne-
 re illo cito est sanatus: pagani ergo atrocissima morte illatione ab hun-
 garis cohortati misabiliter fugiebant: quos hungari celeriter persequen-
 tes acutissimos gladios suos siccibundos in sanguinibus cunorum iebri-
 auerunt. **C**apita quippe cum aorum nouiter rasa tanquam cucurbitas ad
 maturitatem: nodum bene productas gladio ictibus disciderunt: vidit
 denique beatissimus ladislaus dux unum paganorum qui super dorsum
 equi sui ducebat unam puellam hungaram speciosam: sanctus ergo ladis-
 laus putans illam esse filiam episcopi waradiensis: et quis esset grauiter vul-
 neratus: tamen illum celerrime persecutus est super equum illum quem iugis nomina-
 bat. **C**uius autem attingeret ut eum lacearet minime poterat quia nec eius

celerius currebat: nec equus illi⁹ aliquantulū remāebat: s; q̄si bra-
chiū hoīs erat inter lāceā z dorſu ei⁹. **C**lamauit itaq; scūs dux
ladislaus ad puellā z dixit: soror speciosa accipe cunū ī cingulo z
iacta te in terrā: qđ z fecit. **C**ūq; btūs ladislaus dux pcul illū lan-
ceasset in terra iacentē voluit eū int̄ficere: quē puella valde roga-
uit ne eū int̄ficeret s; vt dimitteret: vñ in hoc notat q̄ fides ī mu-
lierib⁹ nō sit: q; forte amore stupri illū libare voluit. **S**cūs aut̄
dux cū eo diu luctādo z abscisso neruo illū int̄fecit: s; illa filia epī
nō fuit. **R**ex igit̄ z gliosi duces fere oībus paganis int̄fectis z oī-
bus xpīanis a captiuitate liberatis: vnacū felici embola toti⁹ hū-
garie cū triūpho victorie gaudētes redierūt. **F**acta est igit̄ letitia
magna in tota hungaria z hymnis z p̄fessionib⁹ benedicebāt de-
um qui dedit eis victoriam.

De irruptōe Byſenoz in hūgariā. **E**t de obsidiōe
albe Bulgarice p regē z duces z de captiōe eiusdem

Actū est aut̄ tertio anno post aduentū cunoz bisſeni per
albā bulgaricāz veniētes transnatauerūt flumen **I**ana
in campū bazias z nō modicā gentē captiuoz z p̄daruz
diripiētes in suā terrā abduxerūt. **R**ex aut̄ z dux iposuerūt crimē
traditiōis albe bulgarice: eo q̄ pace defraudata voluntarie pmi-
sisset latrūculos besſoz dep̄edari hungariā. **C**ollectis itaq; ex-
ercitib⁹ puenērūt in zalankemen vbi p̄silio deliberātes decreue-
rūt albā traditricē obsideri oportere z expugnari: inde castra mo-
uētes descenderūt circa flumē zana ī directo nandorſeyerwar: ex-
iit aut̄ editū a rege z duce vt vniuersas exercit⁹ hūgaroz q̄ntoci⁹
trāsiret flumiū zana in bulgariā. **G**reci aut̄ z bulgari nauigātes ī
celomb⁹ suis p ingenia sufflabāt ignes sulphureos in naves hū-
garoz z eas in ipsis aquis incēdebāt: victi sūt aut̄ igniuomi gre-
ci ab hūgaris p multitudīe nauīū quib⁹ flumē opuerāt: fugienti-
bus aut̄ grecis ac bulgaris transierūt hūgari z termīos bulgaro-
rū occupauerūt: rex aut̄ z dux scđa feria trāsierūt zana z mane fa-
cto ordinauerūt acies suas z plenīs manipulis suis vniuersalit̄
p turmas suas īsertis vmbonib⁹ obsederūt ciuitatē. **G**reci igit̄ z
bulgari timētes ex obsidiōe piculū sibi īminere rogauerūt bisſe-
nos p clam destinatos nūcios vt sine pauore venirēt in adiutori-
um ipsoz eo q̄ nec rex nec dux ciuitatē eoz obsedisset: s; tantū co-

mes **V**id cū bachiesibus militib⁹ eos inuasisset. **B**essi ergo frau-
 dulētib⁹ v̄bis eoꝝ seducti festināter venerūt ī adiutoriū ipsoꝝ:
 ⁊ cupiditate p̄de allecti quāz de comite **V**id deuicto spabāt se eē
 p̄cipites: irruerūt sup agmīa soproniensū: quoꝝ rector erat co-
 mes **J**an noīe: hic aut̄ īsult⁹ bessoꝝ virilit̄ ⁊ fortiter cū soproni-
 ensib⁹ supauit plurimis eoꝝ ibidē in ore gladij p̄stratis: residu-
 is aut̄ eoꝝ ī captiuitatē subactis princeps bissenoꝝ noīe kazar cū
 paucissimis fugiēdo man⁹ hungaroꝝ vix euasit. **R**ex igit̄ ⁊ dux
 eideꝝ militi **J**an mūera regalia cōdignasqꝫ grates libalitate re-
 gia p̄tulerūt: eo q̄ ipse multa milia bissenoꝝ tanq̄ lapis limpi-
 dissim⁹ vasa fictilia p̄triuisset priusqꝫ rex ⁊ dux cū exercitu suo de
 gētaculis capita leuassent. **R**egi aut̄ ⁊ ducib⁹ geysa ⁊ ladislao su-
 per rupē que eidē ciuitati p̄ima ē residentib⁹ cepunt hūgarī pre-
 sentare captos bissenos ⁊ capita int̄fectoꝝ ac equos ⁊ suplectilia
 que in q̄rta feria a mane vsqꝫ ad īclinatiōem meridiei plene p̄fice-
 re nō potuerūt: hoc aut̄ ideo factū ē vt greci ⁊ bulgari qui obside-
 bant̄ vidētes bissenos ī quib⁹ spabāt tā crudelit̄ ab hūgaris ob-
 trūcatos timerēt ⁊ semetipsos cū ciuitate regi ⁊ ducib⁹ p̄traderēt.
Dono rex ⁊ dnces ad expugnādū ciuitatē cōuentiora loca p̄spi-
 ciētes: p̄ceperūt carpētarijs vt ibi turres ligneas octo altitudi-
 nē muroꝝ duplo supantes fabricarēt: vñ milites in mediū ciuita-
 tis lapides ⁊ sagittas sup hoīes iacularēt: int̄ turres vō totidem
 tormēta ad destruendū muros erexerūt lōgos etiā pluteos ad de-
 fendēdos introit⁹ turriū: ceteraqꝫ instrumēta bellica p̄posuerunt.
In quibusdā itaqꝫ locis destruxerūt muros ei⁹ vsqꝫ ad fundamē-
 tū: s; ciuitatē ipsā capere nō poterāt: q̄ eāz ītrīnsecus fortissimi
 bellatores defendebāt. **O**bsederūt itaqꝫ ciuitatē duob⁹ mensib⁹
 infra quos sepi⁹ cōgressi sunt cū saracenis de ciuitate egrediētib⁹
 ⁊ ex eis alios occiderūt alios aut̄ fugauerūt. **P**ost hec tres sara-
 ceni fortissimi ⁊ audacissimi de vrbe p̄siliunt iaculis lanceis ⁊ sa-
 gittis durā plagā hūgaris p̄pinātes. **S**alomō aut̄ balistarius
 regis vnū illoꝝ ictu baliste fulmiāuit cui⁹ cadauer hūgarī nitebā
 tur rape: socij vō eius de p̄dictis acriter dimicātes defenderunt.
Rex aut̄ ⁊ dux vidētes eoꝝ conflictū circūstantib⁹ aiūt militibus
 vtinā sanguis ⁊ cor machabeoꝝ efferbesceret ī militib⁹ qui de-
 fensarēt hūgaros: ab hijs saracenis p̄munitiōe arcis audact̄ pu-

gnantib⁹ vt hūgari cadauer saraceni rapēt hoc audito: Opus: ge-
orgi⁹: ⁊ boꝝ milites bellicosi ꝑcitato ipetu ī modū fulguris irru-
erūt sup illos. Quosquidē op⁹ nimiū audacter ꝑsequēs vsq; ad
vrbis portas fugauit: pugnatores iactabāt lapides ⁊ sagittas dō
pugnaculis ciuitat⁹: op⁹ tñ sine lesiōe redijt. Iutea aut georgi⁹
⁊ boꝝ exortati sūt hūgaros qui corp⁹ saraceni rapuerūt ⁊ in turpi-
tudine ꝑiecerūt. In trīo vō mēse obsidiōis quedā puella hūga-
rica olim illuc ꝑ captiuitatē abducta ī q̄rta feria ciuitatē succēdit.
Stabat aut subsolan⁹ vebemētissime cūctaq; edificia occupaueꝛt
icēdia. **E**xercit⁹ itaq; hūgaroz irruit ī ciuitatē ea ꝑte q̄ muri eius
ꝑ tormēta iaz corruerāt ⁊ grecos saracenos atq; bulgaros crude-
lit trucidarūt: qui at residui fuerāt cū nicota duce eoz fugierūt ī ar-
cē: hūgari ergo capta ciuitate sequēti die postq̄m ignis resederat
vidētes scrobes grecoꝝ. **D**iscēdētes tulerūt exīde aux multū ⁊ ar-
gētū lapides ꝑciosas gēmasq; ꝑlucidas ⁊ thesauꝝ fere īestimabi-
lē: in cui⁹ ꝑtitiōe orta ē discordia int̄ regē ⁊ ducē: nullusq; fuit ex
hūgaris qui ibi locupletat⁹ nō fuisset. **D**oro ī arce reclusi roga-
uerūt regē ⁊ duces vt eis vitā ⁊ libtatē donarēt: arceꝝ ⁊ vniuersa
sibi vēdicarēt. **D**amib⁹ itaq; reg⁹ ⁊ ducū ī fidei pign⁹ extēsis qd̄
eos ampli⁹ nō lederēt: oēs qui ī arce erāt descenderūt: **A**ld dux ni-
cota portās argētū iconā scissime genitric⁹ dei sp̄ v̄gis **M**aria cū
magna multitudie populi veniēs ī ptātez ducis geysē se ꝑtulit.
Sciebat. n. geysaz ducē deuotū deo ⁊ captiuos seu afflictos mi-
sericordie viscerib⁹ refouētē. **A**ld man⁹ at reg⁹ salomōis pauci ve-
nerūt: q; nouerāt ipsuz esse auster ⁊ pessimis ꝑsilijs vid̄ comit⁹ ī
oībus auscultatē. qui vid̄ deo ⁊ hoīb⁹ detestabilis erat. **C**ūq; vi-
dis̄ rex plures ad ducē ex illis ꝑfugisse paucos at ad se plurimū
indignat⁹ ē. **C**ū aut reuersi eēnt cū thesauro īestimabili venerūt ī
villā **B**uzias ī ꝑdiuz vyd: volebatq; diuidere thesauꝝ ⁊ capti-
uos ⁊ illos etiā qui ad fidē illoꝝ venerāt de castro. **D**ux at regi ī
hoc ꝑdicēs diuidere nō potuerūt: hec ergo causa fuit maloz ⁊ se-
miariū discordie int̄ eos: s; ꝑterea thesauꝝ cū diuiderēt rex cū cō-
silio vid̄. **E**t franck epī ⁊ **R**adoan filij bugar ⁊ **I**lia generi vid̄
ī q̄ttuor ꝑtes diuisit. **E**t q̄rtaz ꝑtē duci de tribus ꝑtribus vt vñā
haberet cū omībus militibus: scđam aut vid̄: tertiam aut **I**lia:
vnde dux valde molestatus est.

De discordia regis salomōis et ducum geysae et ladislai.

Interea impator grecorum audita liberalitate ducis geysae misit ad eum nuncios ad firmandam pacem et amicitiam. Qui autem remisit ei omnes captiuos et omnes qui ab arce descendebant. Ad regem autem salomonem rex nequaquam misit grecorum: unde rex salomon super geysam ducem magis inuidie faucibus ac magis exarsit. Comes etiam videlicet pueraciter instigabat regem ut ducem geysam expelleret et ducatum eius sibi de leui posset vendicare: et hoc facile fieri dicebat: eo quod rex multo plures milites quam dux haberet: nec hoc differendum sed magis accelerandum esse suggererat: seducebatque regem hoc puerbio. Quod sicut duo gladij acuti in eadem vagina contineri non possent: sic nec nos in eodem regnoregnare potestis. Rex ergo venenosis verbis comitis videlicet tragefactus odium et rancorem cepit. Exinde itaque querebat oportunitatem aut capiendi ducem geysam per insidias aut bellandi: dissimulabat tamen rex et similita amicitia dimisit duces abire in ducatum.

De dolositate regis bellisque duobus ducum contra regem et de victorijs eorundem.

Post hec itaque misit rex ad utrumque ducem ut ambo simul ad regem venirent et cum exercitu super nostris castris grecorum perficerent. Rex enim dolose intendebat eos perdere ut si ambos impronisos capere posset de cetero securus fuisset. Duces autem insidias regis perquirentes aut percipientes sibi caute persulerunt. Ladislavus cum medietate exercitus in partibus nostris remansit. Geysa vero cum rege perfectus est nec ausi sunt quidquam molestie ei inferre: quod ladislavus in manu valida fratris ultores fore non dubitabat. Interea viri de nostris multam in auro et argento et preciosis pallijs regi et duci habundanter obtulerunt: deinde reuertentes ab urbe kener rex et dux ab invicem sunt divisi. Ladislavus autem consilio fratris sui de civitate Byhorivit in rusciam querere auxilium amicorum suorum ut contra machinamenta regis sese premuniret. Jam enim omnibus innotuerat iniuria et discordia regis et ducum: post hec collectis exercitibus nuncijs frequentius missis Tandem rex et dux venerunt strigoniū ibique ex conducto utriusque eorum tantum cum octo hominibus iter episcopos et principes navigaverunt in insulam civitati primam ad colloquendum ubi diu semetipsos incusantes et excusantes: tandem roborato federe pacis Geysa rediit in du-

catum. **R**ex aut venit in albā: post hec misit ad heysa ducē: rex
vid deo detestabilē et ernei mansuetū quos geysa fecit caute custo
dire: primo et traditiōis vid misit etiā dux ad rege: epūm wara
dieñ. et nequā vatha quos et rex fecit similiter custodire. **R**ex aut
de villa megyer iuit vsus flumē rapcha in ocursus triū ducū the
utonicor quos in auxiliū sibi ptra ducē geysam expectabat. **Q**u
vo dux nec frēm suū pntez habebat nec amicor auxiliū misit vid
et ernei ad regem data treuga a festo scī Martini vsqz ad festus scī
georgij: quo audito rex misit vathan et epūm waradieñ. **P**orro
eo tempe rex natale celebrauit in loco qui dicītur geminū castellū:
deinde venit zalā vbi marcharth dux theutonicor et vid instiga
uerūt regē vt duces debellaret: suggerebat enī vid regi hoc et hu
iuscemodī. **E**cce nūc facile potes et indubitāter ducē deuincere qz
destitutus est omī auxilio: et si distuleris euz aggredi vsqz ad da
tas inducias erit spes euadendi. **C**unqz rex salomon venisset ad
zegzard et castra meatus esset sup locum kestelci venit audire ve
spas in monasterio scī saluatoris: post vespas vo in monasterio
vid et alij consuluerūt regi dicētes. **D**ñe: noueris qz ladislaus in
rusciā iuit et lamptus in poloniā pducere exercitū fratri eor: duci
geyse sepe psuluim⁹ tibi et nūc veniatis sup ducem qui venat in
ingwā: noctis in silētio impetū faciam⁹ sup eum: capiam⁹ euz et
oculos eius eruam⁹: et cū ladislaus et lamptus venerint vel exer
citū secū duxerint ptra nos stare nō possint. **E**t cū hec audierint
etiā regnū intrare nō audebunt: et potestis facere qz oēs psiliarij
sui tibi fideles sunt: et ducatus mihi dabis et ita cōfirmabis coro
nā tuā. **R**ex aut hoc audito pmissit se cogitatur vsqz ad matuti
nas: et placuit cōsiliū ante oculos ei⁹. **A**bbas aut eiusde loci no
mie villerin⁹ latinus qui erat in abscondito loco clausus qsi deum
pccans in mōasterio audiuit cōsiliū qñ factū est. **Q**ui statim nūcci
um misit ad ducē et lras vt sibi de rege caneret. **C**ū aut nūccius ad
ducē venisset: erāt ibi iniqui psiliarij et ipsius ducis traditores pe
trud. s. zounuk et bykas: qui dixerūt. **D**ñe dux ne timeas quoniā
abbas ebriosus est et ī ebrietate sua ad vos nūccium misit et nescit
quid loquat: hoc autē dicebāt qz volebant tradere ducem in ma
nus salomonis. **D**ux aut in illis cōfidens ibidez scz in ingwam
venabat: sz frēm suum ladislaū misit in bohemiā: qz iam tunc re-

uerfus erat de ruscia sine subsidio vt rogaret **O**thone ducem bo-
hemoꝝ vt ipsis in necessitate positis auxiliaret: in eodē mane qñ
rex se cogitatuꝝ statuerat: cū venisset ad matutinas **A**bbas idē
abscondit se in monasterio vt audiret consiliū: eo qđ fidelis erat duci
qđ filius fundatoris ecclie sue fuerat. **C**antatis igit matutinis cū
oēs exiissent: rex ⁊ vid ibidē remanserūt ⁊ tale cōsiliū statuerūt
sicut vid regi facere laudauerat: hoc autē p̄dictus abbas audierat
monachalē statim deponēs habitū ⁊ laicalē induēs: gladiumqꝫ
accingēs ascendit equū: ⁊ venit citissime ad ducē quē mane dormi-
entē inuenit ⁊ excitauit eū dicens ei. **F**uge dux ⁊ si nō fugeris statim
milites salomōis ad capiendū te appropinquāt. **D**ux vō colle-
cto exercitu suo voluit vt citissime iret in ptes bohemic p̄ frē suo
ladislao: sꝫ rex obuiā ei veniebat. **R**egebat autē vid sic regē sicut
magister discipulū: eratqꝫ sibi de iure sine omī iure subdit⁹: qđ ca-
uendū est omībus hoībus: sꝫ maxie regibus lactatusqꝫ est pessī-
mo vid p̄fidi cōsilio mouit exercitū sup ducē. **D**ux vō cū exercitu
suo obuiauit regi in kemey: p̄ncipes autē ducis imo traditores:
miserūt clāculo nūccios ad regem dicētes. **N**ō si rex eos in digni-
tatibus teneret ⁊ in grām suscipet: ipsi in bello relicto ducē ad re-
gem p̄fluerent. **R**ex autē certificauit eos sup hoc p̄scito iuramēto
⁊ securus tūc trāsiuit tysciā glaciātam sup ducē. **C**ūqꝫ appropin-
q̄ssent ad p̄lium: rex apud eccliam filij nog armanit se ⁊ coaduna-
uit agmīa sua ad dimicandū ⁊ impetū fecit sup ducem: ac ducē au-
xilio suoꝝ fraudulēter d̄stitutū supauit. **P**rincipes autē geysa pe-
trud ⁊ bykas in ipso p̄lio cū tribus agmībus castroꝝ verterūt se
ad salomonē sicut sibi p̄miserant. **D**ux vō geysa q̄suis maria p̄-
te exercitus sui esset destitutus nō tamē abhorruit vno tantū ag-
mine stipatus p̄tra triginta salomonis agmīa senissimū p̄liū cō-
mittere. **T**raditores autē fugiētes leuabant clipeos suos in signū
qđ regi dederāt: quēadmodū iudas traditor qui dedereat signum
ne milites regis eos p̄sequerent. **E**xercitus autē regis ignar⁹ p̄-
ditionis signi ⁊ videntes agmīa ducis fugere p̄secutus est ea vs-
qꝫ ad interemptōem: ita qđ vix paucissimi ex illis traditorib⁹ mor-
tem euaserunt ⁊ vtinā ex eis nullus euasisset: qui dñm suū bene-
factorem scelerantissime tradiderunt. **O**mībus autē militib⁹ suis
peuntibus declinauit dux a bello: transiuitqꝫ tysciam in chotoꝝd

z **G**eorgium nigrum capellanū suum ad frēm suūz ladislāū trās-
misit vt q̄scit⁹ posset ad eū festinaret. **I**uancā vō clericū suū lra-
tum misit ad lamptū. **C**unqz geysa equitasset vsqz vaciaz obuia-
uit fratri suo ladislao z othom duci sororio eoz cum auxilio vali-
do venientib⁹. **C**unqz dux geysa vidisset frēm suū ladislāū p̄ mi-
nio dolore flebat: qz bonos z fideles suos amisisset z de tradito-
rib⁹ cōquerebat. **L**adislauz aut animo fortis frēm suū conforta-
bat ne ficeret: s; potius om̄ipotētis dei clementiā exoraret: vt vi-
ctorez victis subiugaret: quēadmodū forma belloz est. **R**ex aut
z dux ante q̄dragesimā pugnauerant in kemey q̄rta feria post do-
minicā qua cantat. **E**xurge. **I**n hoc aut bello opus filius mar-
tini de genere vecellini miles gloriosus militē ducis nomine pe-
trū audacissimū sup equū submirreuz: ceterosqz p̄cedentē radian-
te lorica z deaurata galea p̄spiciū atqz ad conflictū milites p̄uo-
cantē singulari certamiē supauit. **N**am de agmē salomōis ad p̄-
dictū militez solus opus sup giluū equūz in lorica cutullata euul-
sus in modū fulminis ictu lancee rupta lorica petz p̄mediūz cor-
transfixit: in eodem aut bello tantā stragem crebris ictib⁹ gladij
sui fecit opus qz p̄ nimia reciprocatiōe ictuū dextra eius obrigue-
rat z capulo gladij sui adheferat. **R**ex aut salomon z maxie the-
utonici mirabant de potentia z audacia opus in p̄lio: rex victo-
riam potitus transiuit tysciaz congelatā in thoro yd: z descēdit in
curia filij petri ibiqz audiuit geysaz obuiasse ladislao z othom du-
cib⁹ cū valida multitudine pugnatoz ad se venientē: vid vō de-
testabilis vrgebat regez his verbis. **N**oniter exercitū eius cōse-
cim⁹: nobiliores occidim⁹: timorem ei īmisimus: z nūc seruos
cōgreganit: messorēs coadunauit: z eoz agmine se stipauit. **N**i-
hil ergo de eis debem⁹ dubitare quin eos in momēto deuorabi-
mus. **B**ohemicū vō agmē om̄ib⁹ consodalib⁹ in eis aquiescen-
tib⁹ ego cū bachiensib⁹ p̄mature mortis piculis afficiāz. **E**rney
aut semp pacis amator: cū hoc audiuit flebat: quē cū salomon vi-
disz flere dixit. **C**omes erney videt mibi qz tu fidelis sis duci tā-
tūmodo apud me simulat⁹ manes: cui erney respondit. **N**equa
q̄m domiē: s; nollem qz cū fratrib⁹ tuis pugnares z vt milites in-
terficerent se adinuicez fili⁹ patrē vel pater filiū. **D**einde wid co-
miti dixit **E**rnei tu laudas domiō pugnare cū fratrib⁹ z dicis: qz

falcatores ⁊ furcātes coadunasset: vide qꝫ mille falcantes qđ in-
cidūt decem millia furcatōꝝ cōgregare nō potuerunt ⁊ absqꝫ deo
numerare nō valebūt: nobis aptū est ꝑ rege mori sꝫ esset melius
vt potiori vteremur cōsilio. **R**ex ergo in v̄bis v̄yd confidens se-
stinavit cū exercitū suo: ⁊ in quarta feria descēdit in rakus: sꝫ ⁊ du-
ces **G**eysa **L**adislaus ⁊ **O**tho ac totus exercitus hungarōꝝ qui
erat cū eis descēderūt circa vaciā: fuit aut̄ ibi magna silua ⁊ nemo
in ea manserat: ꝑter vnū heremitā nomīe vacꝫ scē vite: ex cuius
nomīe dux geysa illi ciuitati postea ibi cōstruete nomē imposuit.
Cum igit̄ exercitus ꝑdictus salomonē ꝑtra se expectaret: duces
quodāꝫ mane in equis causa ꝑsiliandi: stabant in loco vbi modo
est capella lapidea b̄tī petri apostoli: tractātes q̄liter sunt pugna-
turi: ⁊ dum ibi starēt clara die vidit b̄tūs ladislaus visionēꝫ de ce-
lo: ⁊ ait ad geysam ducē frēm suū: vidisti aliquid: qui respōdit ni-
hil. **T**ūc b̄tūs ladislaus subiūxit: dum stareꝫ hic in ꝑsilio: ecce
Angelus dñi descendit de celo portās coronā aureāꝫ in māu sua
⁊ impressit capiti tuo: vn̄ certus sum qꝫ nobis victoria donabit̄.
et salomon exul fugiet debellatꝫ extra regnū: regnū vō ⁊ corona
tibi tradet̄ a dño. **C**ui geysa ait: si dñs deus fuerit nobiscū ⁊ custo-
dierit nos ab īmicis nr̄is: ⁊ visio hec fuerit adimpleta edificabo
hic in loco isto eccliam sacratissime v̄ginis **M**arie genitricis sue:
hoc dicto castra mouerūt ⁊ descenderūt in alodio qđ dicit̄ zingō-
ta: mons aut̄ quidāꝫ noīe moniorod interiacebat exercitū ⁊ luce-
scēte quīta feria volebāt ꝑliari sꝫ densissima obscuritas supue-
niētis nebule eos impediuit. **N**octe vō in sequēti dexterarios su-
os ꝑ abenas in manibꝫ tenētes ortum solis ꝑstolabant̄. **I**n di-
luculo aut̄ sexte ferie rex ordinatis agmibus suis equitauit trans-
uerticē montis moniorod: ⁊ ꝑcepit salmarijs vt in latere eiusdeꝫ
montis remanerēt: q̄tenꝫ hostes vidētes turmas illoꝝ nō sarci-
nas sꝫ in ꝑsidio ꝑstitutos esse putarēt. **V**yd aut̄ dicebat: statim
vt exercitū nr̄m viderint fugiēt: sꝫ ⁊ duces summo mane suas aci-
es ordinauerūt. **C**unqꝫ ladislaus se armaret in terrā se ꝑstrauit:
⁊ om̄ipotentis dei clementiā postulauit ⁊ b̄tō **M**artino votū vo-
uit: vt si dñs ei victoriā cōcederet in eodeꝫ loco eccliaꝫ in hono-
re b̄tī **M**artini cōstrueret: qđ ⁊ factum est. **E**t in medio siquidem
Biboriensi agmīe ladislao locato ex sinistra pte: othoneꝫ vō ex

dextera constituerunt: geysam vō in nitriensi agmie in medio collocauerunt: preterea ex vtraq3 pte ter tria agmina quaternatim connectēdo pseruauerunt. **C**unq3 rex de monte descenderet: exercitus geysse que inferiori loco erat videbat̃ eleuantior cūctis exercitibus salomonis: **Q**uo viso dixit erney ad comitē ṽyd: mix est si agmina ista fugiāt a facie nostra: q3 danubiū post dorsus eorum nō dimisissent: s3 puto vt ipsi pposuerūt vincere sine mori. **D**ux aut̃ ladislaus ante exercitū suū sup arduū equum residens gratia exhortādi suos ⁊ animādi in girū flexit habenas. **C**ūq3 tetigisset vepre lancea quedam hermellina albissima mirū in modū lancee eius insedit ⁊ sup ipsam discurrendo in sinū eius vsq3 deuenit. **C**um aut̃ pmissum esset plū: comes ṽyd ⁊ bachieses i primo ictu a bohēmis misabiliter sūt pstrati. **L**adislaus aut̃ dux cōmutauerat signa sua cū vexillo ducis geysse: ea intentiōe q3 salomon audatius iuaderet illud agmen in quo signa geysse gestabātur putans esse agmē geysse quē nuper deuicerat. **D**ux aut̃ ladislaus affectabat custodire frēm suū geysam ducē ab insultu salomonis: ⁊ ideo primos ipetus belli i se maluit expiri. **R**ex itaq3 cū venisset ad agmē ladislai: ipso cognito timore eius pterritus pcepit signiferis declinare agmīa sup agmina ducis geysse. **L**adislaus aut̃ videns regē p̃timore diuertisse a se ipse primus oīū irruit sup agmina regis. **C**unctiq3 milites sui impetū fecerūt sup eum atergo. **S**3 ex aduerso geysa dux cū suis acriter inuasit eosdem: milites aut̃ ladislai: agmīa salomonis tanq3 in cortinis retro respiciētia terribili tinitu gladio ⁊ fauciatā in morte conclusērūt crudeli. **S**3 extranerso milites geysse pocula dire mortis eisdem ppinarūt. **C**edunt̃ theutonici fugiūt latini locūq3 fuge nō inueniūt ⁊ cadūt ante hungaros vt boues in macello. **R**ex autē salomon fere omībus suis interfectis aufugit ⁊ in zigerfen danubiū transiens añ opus martini filio venit tandem in moson ad matrem ⁊ vxorē: psecutusq3 est eum ⁊ suos exercitus ducū a mane vsq3 ad vespam: in pfato nanq3 plio nō solū theutonici aut latini ceciderūt: s3 maior ps milicie regni hungarie dicif commissē. **D**uces aut̃ geysa ⁊ ladislaus triūpho victorie diuinit⁹ sublimati sup cadauera interfectoꝝ deo ter laudes pclamanerūt. **D**ux aut̃ ladislaus sicut erat semp eximie pietatis videns tot millia inter-

3
fectoz: q̄zuis inimici eius fuissent qui occisi erāt: tamen cōmota-
sunt omia viscera eius sup illos ⁊ flevit eos amare: scindens sibi
genas ⁊ capillos planctu magno tanq̄z mater in funere filiorū.
Postea de spolijs eoz constructa est ecclesia de moniorod. **M**ar-
chard vo dux theutonicoz ⁊ **S**tepolug dux bohemoz capti
sunt militib⁹ suis interfectis ⁊ ipsis graniter vulneratis. **C**unqz
ladislaus pambularet gemēs in cadauerib⁹ mortuoz videns ca-
dauera erney comitis: statim de equo p̄siliit ⁊ ipsuz amplexat⁹ ē
cui flens dicebat erney comes pacis amator: doleo sup te q̄si sup
frēm meuz: qz cor tuū ⁊ consiliū tuū pace plenum erat. **Q**uē ma-
nu ppria leuans osculatus est eū. **P**recepitqz militibus suis vt
eum **B**acie honorifice sepelirent. **C**ūqz idem ladislaus ex alia p-
te ambularet: vidit cadauer vyd: ⁊ ait. **D**oleo sup morte tua q̄z-
uis nobis semp inimic⁹ fuisset vtinā vixisses ⁊ p̄uersus fuisses et
pacem inter nos firmasses: s; miroz qz de genere ducū non fuisti:
cur ducatum volebas nec de ppagine regū q̄re coronā optabas
video nūc quia cor quod ad ducātū anhelabat lancea pforatū ia-
cet: ⁊ caput quod coronā optabat gladio scissum est: s; ⁊ ipsuz se-
pelire p̄cepit. **M**ilites ergo geysē ⁊ ladislai qui p̄silio vyd in bel-
lo de morte fratz vel filioz amaritudine p̄plexi fuerant statim de
equo descenderūt ⁊ pectus cū cutello scindētes ad oculos suos di-
uerterūt ⁊ terrā in oculos eius p̄icientes dixerūt. **N**unqz oculi
tui rebus ⁊ nobilitate faciat⁹ sunt: nūc aut oculos tuos ⁊ pect⁹ ter-
ra faciet. **D**ux aut bohemoz otho qui aīaz suā p̄ eis posuerat co-
piose remuneratus repatriauit. **C**unqz salomon venisset ad mo-
son vidēs mat̄ eius flevit sup eū sicut debz sup vnicū filiū suū qui
tātis bōis a deo priuat⁹ fuerat ⁊ icrepabat dicēs. **S**ili charissime
nūqz p̄siliū meū audisti nec p̄siliū erney nec p̄siliū alioz fidelium
tuoz: s; sp̄ acquiescebas p̄silio vyd: ⁊ ecce destruxisti te ⁊ tuos: nō-
ne sp̄ laudauī ⁊ dixi q̄ sufficit tibi corona hūgarie ⁊ vt dares ducā-
tū ī pace frīb⁹ tuis: nūc aut vyd dux eē nō potuit: nec tu āpli⁹ co-
ronaberis. **Q**uo audito rex irat⁹ voluit m̄rez suā ī faciē pcuttere
cui⁹ manū vxor sua retinuit: iā enī cognouerat rex salomō q̄ nō
auxiliaret ei dñs ī bello: ⁊ in eadē nocte collegit se festinantē ī mo-
son ⁊ posō que castra iā pridē muniuerat: m̄rez quoqz ⁊ vxorē suā
q̄nī p̄liū inuit illic reliquerat ob quā causaz vict⁹ in p̄lio obtiorē.

Quomodo deuicto fugatoq; Salomone rege.
 Rex Geysa primus extitit coronatus.

Duo duces geysa et ladislaus cum exercitu albam venerunt. Deinde castrum porte Bo buch et albam: et alia castra fortissimorum militum presidio muniētes: dimissoq; exercitu habitabāt in hūgaria. Tūc geysa dux magnus pellētib; hūgaris coronā regni suscepit. Post coronatiōem autē veniēs in locū ubi facta visio fuerat et cepūt cū frē suo ladislao pponere de loco sūdamēti ecclie ad honorē vrgis mris fabricande. Et dum ibi starēt iuxta vaciaz ubi nūc est ecclia bñ petri apostoli apparuit eis ceruus habēs cornua plena ardētib; candelis

cepitq; fugere coram eis versus siluaz et in loco vbi nūc est mōa-
steriū fixit pedes suos: **Q**uē cū milites sagitarēt p̄iecit se in da-
nubium et eum vltra non viderūt. **Q**uo viso bt̄s ladislaus ait
vere non ceru⁹ sed angel⁹ dei erat: et dixit geysa rex. **D**ic mihi di-
lecte frater: quid fieri volūt omēs candele ardētes in se ī cornib⁹
cerui. **R**espōdit bt̄s ladisla⁹ nō sunt cornua s; ale: non sūt can-
dele ardentes s; p̄ene fulgentes: pedes vō fixit q; ibi locū demō-
strauit vt eccliam bt̄e virgini nō al's nisi hic edificari faceremus:
vt aut locus prime visiōis non sit sine edificio a geysa rege et suis
fratrib⁹ decretum est vt ibi capella in honore bt̄i petri p̄incipis
apostolorū fundaret. **R**ex igit geysa fundauit eccliam vaciēsē
et dotauit eā predijs multis et possessionib⁹: non solū eccliaz illā
verū etiā **B**udensem cui p̄stituit tributum de pesth et tres villas
in **S**imigio ac ornamēta p̄ciosa. **E**o tpe bisseni vnanimiter ro-
gauerūt regē geysaz vt si eos lib̄tate donaret: ipsi insultus regis
salomōis omniō cohercerēt: ita q; nec auderet exire de mason et
poson ad tentandā hūgariam. **R**ex aut geysa se petitiōi eorū cō-
descensuz p̄misit: si ipsi hoc qd p̄miserant adimplerēt. **B**isseni
itaq; cū p̄incipe eorū zultan nomie equitauerūt sup regē salomo-
nem. **R**ex aut salomō marchionē theutonicorū p̄missa pecunia
ī auxiliū ascīuit. **C**ūq; obuiā ageret bissenis marchio vidēs hor-
ribiles aspectu et terribiles timuit p̄sertim q; subiit in mentez sibi
q; misabiliter pierant p̄ hūgaros: villerm⁹ et poth et marchard
duces. **D**ixitq; regi simulatorie q; in q̄dragesimali tpe bellū nō
cōmitterēt. **S**ed si rex vellet confligeret: et si bisseni p̄ualerent tūc
ipse indubitatē regi auxiliaret: et sic ascendit cum suo exercitu in
montem bachy et inde p̄spiciebat conflictus p̄liantium. **C**ū aut
venissent ad conflictum **B**isseni fugerunt a facie salomonis sicut
fluit cera a facie ignis: et multis ex eis infectis: alios ī stagno fer-
cen submersis: pauci cū zultan fugiendo euaserūt. **V**ictis itaq;
bissenis marchio pecuniaz petiuit a salomone cui ille nihil de-
dit: ipse aut minabā ei q; eum ante impatorem accusaret: q; p̄ti-
more se ostendere non esset ausus vilissimis bissenis. **M**archio
itaq; predictus nomine hermich iratus voluit venire sup **S**a-
lomonem: sed timens impatorem: cessauit et tristis reuersus est
ad propria.

De aduētu Imperatoris in auxiliū regis Salomōis.

Doste aūt rex Salomon metuens geysam regem
et ipsius fratres cum rebus et familia stiriam intro-
iuit et in claustro Algmund matrem et uxorem dereli-
ctis in mesan est reuersus: volens collecto exerci-
tu inuadere fratres suos. Cūq; de die in diem sa-
lomon deficeret: sed illorum processus recipet felicia incrementa cō-
fusus ad cesarem direxit gressus suos ut ei auxilium tribueret in
hungariam reuertendi: et licet pecuniam dedisset affluenter pro
militibus solidandis: theutonici tamē et latini cum ipso ob metū
non venerunt hungarorum. Rex aūt salomon conquerebat ce-
sari de amissione regni dicens. Quod de regno suo violenter eēt
expulsus: et nō tantū sibi s; magis impio cesaris hec iniuria esset
illata: et dicebat in tanto tua quippe hūgaria tuum regnū in quo
me regem constituisti me regnāte optima regni illius tue maiesta-
ti gratanter offerebant annuo censu et scōm mandatum tuū tibi
seruiebat. Nūc aūt hec omīa tibi denegant ab his qui impio tuo
detrimenta machinant. Quapropter venias in hūgariam et tuas
vltiscaris iniurias sup hostes tuos et regnū tibi vēdices: his igit
vbi impator motus cum magno exercitu intrauit hungariam.
Alimentum vō ad vsum sui exercitus habūde nauigio ferebat ī
danubio. Cūq; venisset impator ad flumen vag: salomon acce-
ptis tribus agmibus equitauit de sempte sup nitram. Exeuntes
autem iuuenes confligebant secum: nūc his nūc illis fugientib;
et diu sine vulnere certantibus. Opus miles electus ex militib;
sedens super dexterarium suum irruit super portam ciuitatis et
vnu de pignantibus fulminauit. Nitrienses vero de morte so-
cij sui turbati: acriter ingemebant in opus iaculantes lanceas de
xtrarium eius interfecerūt. Ipse autem fortiter eis resistens ille
sus euasit. Inde ergo reuertētes theutonici narrabant impatori
audaciaz opus eius et incredibilem potentiam in prelio. Impa-
tor autem accersito eo magnis cum laudibus cōmendauit et ver-
bis dulcib; gratificauit. Quesiuitq; a salomone: si apud geysas
et ladislaū essent multi taz boni milites. Salomon aūt intēdens
laudare hungaros: in pmeditate respondit: multi sunt inquies

etiā multo moliores. Cui impator: si ita est talibus militibus repugnātibz nō recupabis regnū. Rex autē geysa audiēs impatorez puenisse vaciā prudēti vsus cōsilio iussit attentare ⁊ demulcere p̄iarchaz aquilegiensēz: cui⁹ consilijs impator plurimum ascoltabat: simul etiā oēs duces theutonicoz p̄mittēs eis multā pecuniā si impatorē reuerti facerēt. P̄iarcha igit⁹ ⁊ duces munerib⁹ illecti ⁊ auri amore capti: satagebāt varijs figmētis iduce re impatorē vt reuerteret. P̄iarcha. n. finxit se vidisse somnuz cui⁹ cōiectura māifestissime totū exercitū impatoris diuina vltōe piturū: nisi q̄scitins reuerteret: s; ⁊ duces finxerūt similiter se diuinit⁹ attonitos. Cōquerebant⁹ q; impatori: nescio quid opinari: mali iminere si nō cito reuerteret. Sequēti vō nocte: duces theutonicoz īstruxerūt quosdā astutos milites suos vt ipsi vociferando ⁊ clipeos suos alternatim pcutiēdo seditiōem ortā in exercitu simularēt. Qd cū fecissent milites magn⁹ horror irruit sup impatorē ⁊ vnīuersū exercitū: excogitate fraudis ⁊ simulatiōis īscium. Factus est itaq; tota nocte illa tumultus magn⁹ in castris. Mane autē facto cōuocauit impator p̄iarchaz ⁊ duces in cōsiliū vt deliberarēt quid nā esset agendū. P̄iarcha ergo ⁊ duces pecunia corrupti modis oībz p̄suluerūt ei vt reuerteret. Cesar at ingenijs deceptus simulans se salomoni in postez auxiliaturus destructis nāmbus in theutoniā reuersus est.

De fuga regis salomonis.

Erex salomon spe fraudat⁹ gemebūdus ac mētus collegit se in poson. Cōfortatūq; est regnū in manu geysle regis: ⁊ ex eo tpe vocat⁹ est magn⁹ rex: ducatūq; dedit fratri suo ladislao. Dux autē ladislaus obsedit castz poson multis diebus milites vō salomōis de castro exiebāt ⁊ cū militib⁹ ladislai decertabāt. Salomō autē ⁊ ladisla⁹ aliquñ exiebāt signa sua cambiētes ⁊ velut milites pugnabāt. Cōtiguit autē vt ladisla⁹ ī meridionali silētio ad castz vēiret: vidit autē salomō vēinetē mutat⁹ armis ignorabiliter exiit ad eū: s; nec eū ladisla⁹ cognoscebat: milites vō salomōis sup castra sedētes illos aspiciēbant. Putabatq; salomon illū cē seruientē ⁊ p̄ptea inerat decertare cū illo. Statimq; cū ad eū venisset ⁊ faciē eius respexisset: vidit duos angelos sup caput ipsius ladislai igneo gladio volātes ⁊ īmicos ei⁹ minātes

Quo viso salomon fugit in castrum cui milites sui dixerunt. **D**omine: quid est hoc quod vidimus: nunquam te a duobus vel tribus fugere vidimus: quid ergo nunc? quibus ipse dixit. Moveritis quod homines non fugissem: sed iste non est homo: quia pergentes eum igneo gladio angeli. **Q**uo audito mirabantur unde ipsius magis timere cepunt: milites vero eiusdem salomonis necessitate compellente ad ladislaum veniebant: ipse vero eos ducali libertate et benignissima largitate resonebat et ad dominum suum reverti libere permittebat. **R**ex autem magnus eo tempore natale domini in zugzard celebravit. **Q**uo petente **A**rchiepiscopus **D**esiderius solennem missam celebravit: et sermone lucidissimo animus regis delinivit et ad bonum pacis inclinavit. Celebrataque missa omnibus rite pactis precepit rex ut omnes egrederentur preter episcopos et abbates. **T**unc rex cum lachrymis prostratus est archiepiscopo et alijs ecclesiasticis personis seu preclaris: dicebat se peccasse: quia regnum legitime coronati rege occupauerat: promisitque regnum redditurum **S**alomoni cum pace firma hoc modo. **Q**uod ipse coronam iure teneret cum tertia tamen parte regni que ducatu appropriata erat. **S**alomon quoque duas partes regni coronatus teneret quas prius detinebat. **E**piscopi ergo letas deo gratias egerunt: quia regem spiritus sancti gratia visitatione punctum et illustratum esse videbant. **T**unc rex magnus missis nuncijs ad regem **S**alomonem explicavit ei per litteras modum pacis preteritum. **I**ncurrentibus itaque nuncijs et super hac re diversis diversis sentientibus consumptio reconciliationis effectum sortiri non potuit. **I**nterea rex magnus in gravem egritudinem incidit et .vij. kilas **M**ay. via carnis uniuerse virtutibus adornatus est ingressus. **E**rat enim fide catholicus: deo deuotissimus et princeps christianissimus. **R**egnauit autem tribus annis et vacie tumultatur in ecclesia beate virginis quam ipse construxit: in primo etiam anno regni sui validissima fames regnum hungarie afflixit.

De coronatiōe scī regis Ladislai primi fratris Sey-
se filij Bele similiter primi: ⁊ de exercicijs eiusdem.

Audita vō morte regis magni: puenit vniuer-
sa multitudo nobiliū hūgarie ad fratrē eius la-
dislaum. Et eum cōmuni consensu parili voto
⁊ consona voluntate ad suscipiendum regni gu-
bernacula concorditer elegerūt: imo fere ma-
gis affectuosissimis precibus ꝑpulerunt. Oēs
enī nouerāt ipsum esse vestitum consumatione
virtutum: fide catholicum: pietate ꝑcipuū: largitate munificū:
charitate conspicuū. Enicuit quippe q̄si stella matutina in me-
dio nebule: fugās tedia tenebrarum: ⁊ quasi luna plena lucet in

diebus suis: velut etiā sol refulgēs sic effulsit in populo suo: q̄si
adeps sepatus a carne. **E**t cū leonibus ⁊ vrsis lusit q̄si cū agnis
ouiu: nūquid nō occidit gigantē ⁊ abstulit obprobriū ex israel.
Cōuertit. n. ūmicos suos vndiq; ⁊ extirpauit aduersarios: erat
enī magn⁹ fm nomē suū maximū. **N**am si ethimologie noīs ei⁹
alludam⁹ ladislaus q̄si laus diuin⁹ data populo dī: aus enī po
pul⁹ int̄pretat⁹: dosis aut̄ dans vel datio siue datū: prima. n. sil
laba noīs ei⁹ laus est p pagogē. **E**t q̄zuis ipsuz hūgarī i regem
absq; volūate sua elegerūt: nūq; tñ in capite suo coronaz posuit
ppter qđ poti⁹ celestē coronā optabat qm trenā. **E**t vini regē co
ronā vsq; legitīe coronare hēre noluit pponēs in eius aīo vt si
firma pax int̄ eos esse posset: regnū salomonī redderet ⁊ ipse du
catū hēret. **P**ostq; aut̄ diuina dispēsatiōe regni guāacula susce
pit nō mūdānā gloriā caducā ⁊ trāsitoriā s; celestē pīam ⁊ diui
nā gloriā toto cordis affectu pmereri studuit. **S**emp. n. timorē
dñi p oculis habuit in oībus iudicijs suis ⁊ maxie in caus̄ crimīa
lib⁹ vbi vltio sine pena sāguis irrogat⁹. **D**iuina quidē ispiratio
ne illustrat⁹ sciebat: qđ rex nō tam regat q; regat⁹: vñ in oīb⁹ iu
dicijs suis mitigata legū seueritate semp vtebat⁹ mīficordie leni
tate. **E**rat. n. p̄solatio afflictōz sublenator oppressōz pius p̄f
orphanōz: a cūctis enī regnicolis mutato p̄prio noīe pius rex
vocabat⁹. **Q**ui etiā victor honorat⁹ inclit⁹ august⁹ extitit nō taz
noīuz p̄prietate q; rex veritate. **A**ldauxit. n. rempublicā hūga
rie: ipse pri⁹ dalmatiā atq; croatiam sue monarchie iure ppetuo
subingauit. **C**ū. n. rex solomer⁹ sine liberis decessisset vxor eius
soror regis ladislai ab ūmicis viri sui multis iurijs p̄grauata au
xiliū fr̄is sui regis ladislai in noīe iesu xpī ip̄lorauit: cui⁹ iniurias
rex grauiter vīdicauit: ⁊ croatiā atq; dalmatiā itēgralit̄ sibi resti
tuit: quā postea a p̄dicta regina suo subdidit dominio: qđ tñ rex
nō fec̄ ppter cupiditatē: s; q; fm regalē iusticiā sibi cōpetebat he
reditas: quoniā quidē rex solomer⁹ in primo gradu affinitat̄ ei
dem attinebat ⁊ heredē nō habuit. **P**orro salomō erat in poson
Reuerēdissimi aut̄ epī laborabāt pacificare eos: rex aut̄ ladisla⁹
q̄zuis sciret salomonē nimis esse trucē ⁊ ipacibilē: victus tñ pie
tate ⁊ maxie iusticia p̄pellēte: q; ius legitimū ladislaus non ha
bebat p̄tra eū s; oīa ex facto fec̄ nō de iure: q̄rto āno regni sui pa

cificatus est cū salomone: donās ei stipendia ad regales expēsas
 sufficiētia. **O**ptimates autē regni futura picula bellice cladis cau-
 te p̄cauentes nō patiebant̄ regnū partiri cū salomōe: ne nouissi-
 ma fierēt peijora priorib⁹: salomōis autē cauteriatā p̄scientiā pre-
 cōcepte iracūdie amaritudo laniabat. **C**epit itaq; fremebundus
 estuātī aīo machinari dolos ī p̄niciē innoxij sanguis ladisla: sed
 incidit ī foueā quaz fecit. **E**odē etiā āno crux dñi que albe p̄stitu-
 ta fuerat p̄cussa ē a fulgure. **R**ex autē ladisla⁹ deprehēso flagitio
 cepit salomonez ⁊ ī wyssegrad retrusit in carcerē. **E**rat autē apud
 salomonē bodus fili⁹ bokon ī carcere: hoc autē nō causa timoris
 fecit s; p̄ sanguineitate regis qui sp̄ minabat̄ facere peijora pri-
 orib⁹ ⁊ vt furor illi⁹ paululū temparet. **I**pse enī assidue p̄ salo-
 mone orabat vt ad legē dei p̄uerteret. **S**i vō salomon p̄uersus
 fuisset veracit̄ regnū plenarie sibi restituisset ipse ducatus sibi ele-
 gisset: ⁊ q̄uis salomō ī carcere fuisset: ladisla⁹ multo magis ei cō-
 dolebat: s; postmodū salomō rex dimissus de carcere ī eleuatiōe
 corpis scī stephāi regis ⁊ bti emenci p̄fessoris astitit regi paucis
 dieb⁹: ⁊ tandē fugiēs adiit duces cunoz qui vocabat̄ kutesk: cui
 iurauit q̄ trāsiluanā puinciā p̄prietario sibi traderet: ⁊ filiā eius
 in vxorē acciperet si ille in auxiliū ei⁹ sup ladislaū veniret. **D**ux at̄
 kutesk inani spe seduct⁹ cū magna multitudine cunoz inuadens
 hungariaz: deuenit vsq; ad puinciā castrozum vng ⁊ bozina.
Quo audito rex ladisla⁹ irruit sup eos ⁊ cōtriti sunt a facie ei⁹: ce-
 ciderūtq; ī ore gladij multa milia cunoz. **R**ex autē salomō cū ku-
 tetsk sicut auates auulsis p̄enis ab vnguib⁹ austur⁹ fugiētes eua-
 serūt. **R**ex itaq; ladisla⁹ tulit spolia eoz ⁊ ī hymnis ⁊ p̄fessionib⁹
 bñdicebāt deū qui dedit eis gloriozā victoriā. **F**ecit autē p̄strui
 ibide; eccliam ad honorez dei oīpotentis ob mēoriam victorie:
 quā ibi adiutorio dei obtinuerūt. **A**lt rex salomō cū latrūculis cu-
 noz inuasit bulgariā ⁊ cōfinia grecie: vbi ab exercitu grecie impa-
 toris misabiliter sūt p̄cussi equib⁹ pauci valde euaserūt. **C**ū enī
 vidissent cū magnā multitudinē loricatorz timuerūt valde: ce-
 perūtq; festinare vt transirēt danubiū priusq; ab hostib⁹ conclu-
 derent. **Q**ui ergo loricas nō hēbant celerius p̄ lenitate p̄cede-
 bāt. **S**alomō autē ⁊ sui atq; alij loricati armoz pōdere p̄pediti:
 p̄cedentes socios tardius sequebant̄ ⁊ hyemis erat: vingebatq;

densissime repleuerantq3 nives oculos eoz ⁊ preoccupāte nīmū
um densitate nō poterant videre socios suos qui p̄cesserant. **E**r
rantesq3 ferebant p̄ inania. **S**3 ⁊ hostes p̄sequēbant eos comi
nos. **C**unq3 deuenissent ad quoddaz castrū desertū ⁊ vacuum in
trauerūt illuc ⁊ tota die ⁊ nocte ibidem māserunt: hostes aut̄ cir
cū dederūt castruz vndiq3: obsessi vō videntes se periculo famis
perire elegerūt magis pugnando mori q̄3 fame perimi. **S**ūmo
itaq3 diluculo exierūt in hostes ⁊ simul cum interfectozib⁹ suis in
terierūt ⁊ q̄3 plures ex eis occidebant qui eos interficiebāt. **R**ex
aut̄ salomon fugiens cu3 paucis vix euasit ⁊ facili cursu transiuit
danubiū: q̄3 glaciatus erat. **C**unq3 venisset ad quoddaz nemus
magnum dixit suis vt p̄ recreandis equis paululum repausarent.
Ipse vero deposito scuto finxit se cōfestim reuersurum ⁊ abiit in
opacas ptes siluaruz suis nihil tale opinātibus absentauit se ab
illis: nec vnq3 vltra comparuit. **F**ractus quippe tot aduersis vi
sitatus a spū saluari qui ex ipsis aduersis nō est effectus durior:
nec contra iustissimā dei veritatem libo pugnans arbitrio: s3 ma
nu misico: dissi me corripientis dei sentiens in recordatiōe cōmissō
rum ingemuit: ⁊ q̄ntum iuste humanitatis arbitrati pensari pōt
cum cordis contritiōe ⁊ satisfactione de peccatis suis penituit: ve
re felix necessitas que cōpellit ad meliora: nam reuera necesse est
vt quem mūdus odit diligat a deo. **E**n nobile corpus salomōis
regis regalibus delicijs educatū iacet in puluere ⁊ cinere fatiga
tum: ⁊ qui prius pugnabat p̄ temporalibus nūc solum intendit ce
lestibus. **T**otū enim tempus vite sue in peregrinatiōe ⁊ oratiōe
in ieiunijs ⁊ vigilijs in laboribus ⁊ obsecratōibus consumauit.
visus est etiā semel in hungaria tempe regis colomani: s3 statim
diluuit: nec vnq3 amplius cōparuit: migravit aut̄ ex hoc seculo
ad dñm ⁊ sepultus est pole in ciuitate **I**strie: vxor aut̄ eius ⁊ ma
ter in agmund requiescūt.

De scda irruptione cumoz in hungariam ⁊ de bel
lo sancti regis **L**adislai cum eiusdem.

Post hec aut̄ quidam de cumis nomie **C**opulch fili
us krul: cum valida manu intrauit in hungariā eam
vt debellaret qui vltra siluanū regnū depredauit ⁊ p̄
dam secū ducebat. **Q**ui depopulata terra transilua-

na trasiens venit ad **Bihor**: et circa flumē vniuerso aliquot diebus
 peroratus est. Deinde transiens tyſciam in chocoſyd: exercitū suū
 in tria agmīa diuisit: duo agmīa versus ſabulū vastare proposuit.
 vñū vero circa tyſciam debellare dimisit: debellātes vō et p̄dan
 tes venerūt in locū qui dicit̄ **Bechey** cū multitudine p̄daz et ad
 p̄pria redire statuerūt: qui dicebant venim⁹ debellando nunc re
 uertamur venādo. Tandem ergo p̄dam de hungaria habuerūt
 q̄ntam vnq̄ aliqua gens potuit habere: vxores etiā et filios no
 biliū secum in captiuitate ducebāt. Rex autē **ladislaus** cū suis in
 ſclanonia fugerat. Cūq̄ in reuerſiōe sua hec omīa nūciaſſent
 citius q̄ ſciuerat reuerſus ē et cū suis militibus celeriter poſt eos
 equitauit: quos circa flumiū **Temes** inuenit et illi putantes ſe om
 nino eſſe liberatos: plus affectabant venatiōem q̄ bellū. Rex
 autē **ladislaus** militib⁹ suis dicebat vilius eſt mihi mori vobiſcū
 q̄ vxores noſtras et filios videre in captiuitate. Hec dicens la
 chrimabat et primus vexillo rubeo impetū fecit in caſtra cuoz:
 cōtriuitq̄ dñs cunos ante faciē hungaroz. Rex itaq̄ **ladislaus**
 militibus suis clamabat: non interficiam⁹ homīes iſtos ſz capia
 mus eos et ſi conuerſi fuerint viuāt: kopulch vō et meliores mor
 tui ſūt et alij q̄ plures capti ſunt et nemo ex eis euasit p̄ter vñū
 ſeruiētē nomie eſcembu. Rex autē cum ſuis omībus p̄ tanta vi
 ctoria gratias egit omīpotenti deo qui eripuit eos de manib⁹ ho
 ſtiū ſuoz: nomīauitq̄ flumiū pagani p̄pter paganos vſq̄ in p̄
 ſentez diem. Hoc audientes cū de ſeruiēte illo qui euaserat val
 de contriſtati ſunt: qui etiā coniurantes p̄miſerūt ſe iniuriam ko
 pulch vindicaturos. Miſerūtq̄ ad regem nuncios et captiuos
 dimittere p̄ceperūt verbis ſupbis et ptumeliolis regez deriſerūt
 et ſtatuērūt diem in hūgariam intrandi. Cūq̄ rex audiſſet ſubi
 ſit et diem quā in hūgariam venire p̄poſuerant: rex prius obuiā
 illis equitauit timens depopulatiōem hūgarie: et quodaſ ſabba
 to ſummo mane p̄pe danubiū impetū ſup cunos fecit: in primo
 autē impetu rex ducem cuoz nomie **Alkus** percūſſit: et enſem quez
 rex ſibi infidelem putabat in eadem die feliciter ac viriliter ſerui
 nit. Contriuitq̄ dominus cunos ante faciez hungaroz: et rex cū
 victoria et triūpho in hūgariam redijt.

De expeditiōe scī regis Ladislai p̄tra Rutenos.

Post hec aut rex gloriosus inuasit ruscia: eo q̄ cunip cō
siliū eoz hungariā intrauerāt. **C**unq̄ vidissent se ruteni
male coartari roganerūt regis clementiā: et p̄miserūt
regi fidelitatem in omībus: quos rex pijs̄simus gratāter suscepit
Deinde irruit in poloniā: poloni vō p̄tra ipsuz veniētes pugna
uerūt: s̄z hūgari iuuāte deo victoriā habuerūt. **E**xinde hungari
castz krow tribus mēsis obsederūt: int̄m obsessi et obsiden
tes cepunt egere. **R**ex aut et principes petierūt ab omībus hūga
ris noctis silētio vt portaret vnusquisq̄ ocream solā de tra ple
nam: qd̄ et factū est. **F**ecerūt aut ante castz montē magnū de terra
illa quem desup cū farina copuerunt: videntes aut obsessi q̄ ob
sidentes hābūdarent victualib⁹: et q̄ diu possent manere ante ca
strū: arcē cū vniuersis regi reddiderūt: et pacem ad voluntatē re
gis ordinauerūt seu cōposuerūt. **A**lt inde trāsiiit in bohemiā et
multos captiuos de bohemis duxerūt impune in hungariā. **E**t
sic rex victoriosissimus ad pp̄ria redijt euz gaudio.

**De constructiōe ecclesie waradiens et de electione
regis in capitaneū passagij transmarini.**

Post hec in parochia castri **B**ibor inter flumē kew res
in venatiōe sua iuenit locū vbi angelico amonitu p
posuit cōstruere mōasteriū in honore v̄ginis **M**arie
quē locū warad noīauit. **A**lt rex ladislaus in amplio
ra semp se extendēs et de virtute in virtutē p̄ficiens: nō solum in
hūgaria s̄z in omīa regna xp̄ianitatis sue respersit suauitatis odo
rem: vñ mortuo romanoz impatore duces et tetrarche theutoni
coz cunctiq̄ barones et optimates p̄mūiter et cōcorditer rogaue
rūt ipsuz vt suscipet imperiū. **Q**uia vō tpe suo nō solū sua s̄z que
iesu xp̄i sunt querebat et illud diuinū oraculū mēte sedula reuolue
bat: nō trāsgradiaris termīos patz tuoz: suis itaq̄ termīs p̄ten
tus esse maluit: qm̄ supra mensurā iuris augere affectās alienige
naz et ignotaz gentiū regimē suscipe recusauit: vix aut i hūgaria
deo pie ac fidelit̄ fuiēdo et leges pueniēti vigore sanctiēdo potat
remāere. **C**ūq̄ celebrasset pasca dñi in bodrog. **E**cce nūcij de frā
cia et de hispania de anglia et butania ad cū venerunt et p̄cipue de
villerimo fr̄e regis frācoz et ei omīpotētis dei iuriā se vlcisci ma

nifestauerūt: et sanctam ciuitatem et sanctissimū sepulcrum de ma-
 nu saracenoꝝ liberare pensauerūt: vñ gloriosuꝝ regē rogauerūt
 vt eis rector et gubernator in exercitu iesu xpi existeret. **R**ex autē
 hoc audiens gaudius est gaudio magno: et in eadē festiuitate a no-
 bilibus hūgarie licēciatus est: tristabatur qꝫ tota hungaria ppter
 eū: sꝫ ipse qđ incepit nullomō dimittebat. **V**isitqꝫ nunciū ad cō-
 rarduꝝ ducem bohemoꝝ filiuꝝ otthonis et pcepit ab illo ac pcepit
 vt secum vltra mare ire p iniuria iesu xpi ppararet: ille autē libe-
 ti animo se pmissit: infim cognatus conrardi ducis noīe **B**enta-
 polug noctis silentio pragam veniēs ipsaz ciuitatē cepit: mane
 facto ab epō pragensi in solio ducali sedit et a quibusdā honorifi-
 ce susceptus est. **C**onrardus autē ad gloriosuꝝ regem auūculū suū
 venit et que ei acciderant narrauit et regē in auxiliuꝝ sibi venire in
 ppria psona rogauit. **R**ex autē pcedens ei ita qđ de seruitio dei
 dux nō remaneret: et qꝫ cōsanguineitatis vinculo illi iungebatur
 etiā mēoꝝ sue actionis ducis patris eius qui sibi in auxiliū contra
 salomonē venerat: pmissit se in ppria psona cum adiunaturuꝝ:
 habebat rex secū frēs suos filios geysē regis **C**olomanū et almu
 pnosticatusqꝫ ita erat rex de colomano: qꝫ fusor sanguis fieret:
 voluit. n. agrienses epū eū facere: audiens eadeꝫ nocte secessit
 in poloniā: audiens qđ pater eius et auus polonie honorifice su-
 cepti essent: secuti sunt euꝫ de hungaria **M**arcus et vgra et alij.
Rex autē congregato exercitu suo cepit ire contra bohemos pro-
 pter iniuriā nepotis sui. **C**um autē puenisset in confiniū bohemo-
 rum grauis infirmitas inuasit eū. **C**onuocatisqꝫ principibꝫ suis
 ad colomanū nūcios misit: scūm marcellū ppositum et petrū co-
 mitem vt ad hungariā reuenteret. **B**eatissimū autē ladislaus sic ordi-
 nauit: vt post ipsū almus regnaret qui sincera simplicitate ductꝫ
 honorauit frēm suum colomanuꝝ pferendo sibi coronam regni:
 tanqꝫ cui iure primogeniture videbat competere: si quem autē sci-
 re delectat quot et quāta bona genti sue btūs ladislaus fecit de ge-
 stis eiusdem plenā poterit habere noticiā. **S**anctitate igif et gra-
 tia plenus transijt ad consortia angeloz. **A**nno regni sui. xix. et
 sepultus waradini in monasterio suo. **A**nno dñi. **M**.xc.v. iij.
 klās. augusti. feria. i.

De coronatione regis Colomani filij regis geysse
 primi filij bele regis similiter primi.

Coloman⁹ itaq3 filius regis geysse de polonia festi
 nāter redijt z coronat⁹ est z duci alm⁹ ducatū ple-
 narie pcessit: in cui⁹ etiā tpibus multa mala sūt p-
 petrata vt īferi⁹ patebit: erat nāq3 hītu corpis cō-
 tēbilis sz astut⁹ z docilis: ispid⁹: pilosus: lusc⁹: gibosus: clau-
 dus z blesus. Cūq3 p̄dicti pegrini iesu xpī audissēt de morte glo-
 riosi regis ladislai valde p̄doluerūt ac inde misērt nūcios ad reges
 colomanū vt quēadmodū glosuz ladislaū rogauerāt ita z de ipso

petierāt: putātes ipsū esse de eadē pietate qꝫ ipse de eodē sangui-
ne fuerat. **C**oloman⁹ aut rex hoc audiēs nō solū nō ire cū eis p-
mīsit sꝫ etiā p terrā suā viā illis mīme ꝑcessit. **E**xercitū aut ꝑt eos
mīsit: vt ad regnū itroire nō pmitteret putās ipsos esse tyrānos
z nō pegrinos. **I**lli aut spem ī deo ponētes: z cui⁹ signū porta-
bāt iesu xpī in illo ꝑfidētes hūgariā audacit̃ itrauerūt z ex hūga-
ris multos itēfecerūt: hoc audito rex ꝑgregauit exercitū suū cir-
ca **T**emes z illos simulata pace ire dimiserūt. **C**ūqꝫ ad zemlin ꝑ-
uenissent z se ī pace esse spantes castrametati sūt. **C**astꝫ aut zem-
lin cepūt qꝫ rex alias īsidias nō faceret z peiora priorib⁹ nō fierēt
Deinde marchiā illā totā deuastabāt ꝑpter victū: z quicquid ra-
pere potant ad castꝫ portabāt. **R**ex aut ī **T**emes vtiliori ꝑsilio
vsus pacē cū illis firmavit z multis munerib⁹ z victualibus eos
honorauit z ī pace ire dimisit. **I**lli aut pegrini ꝑficiētes cepunt
anthiochiā z adiūuāte deo hierlīm abierūt. **C**unqꝫ rex ad ꝑpria
reuerteret̃ z dux alm⁹ ad ducatū iret: quidā iniqui diabolico freti
ꝑsilio cepunt int̃ eos accusare. **D**icebāt enī duci: dñe dux: rex in-
sidiat̃ tibi z cape vult te: deinde regi dicebāt: dux tibi posuit īsidi-
as z si nō custodieris te: scias ꝑculdubio te morituz. **H**oc āt au-
diētes ambo iuuenes z lasciu ꝑgregauerūt exercitū. **R**ex aut cū
exercitu venit ꝑt duces ī warkun z dux ecōtra vēit ꝑpe warkun
Tisciā aut itē eos dimiserūt. **F**ideles aut hūgari treugas ab ip-
sis petierūt z vt colloquiū hērent dixerūt. **Q**uid ē qꝫ nos pugna-
mus isti nos obpugnāt moriemur z cū ipsi euaserint fugiet sic nu-
diustert⁹ ꝑres nři vel frēs cū ꝑrib⁹ eoz vel fribus pugnaverūt
z ipsi mortui sūt nec nos videmus causam pugne: sꝫ eis si pugna
placet ipsi duo pugnent z quis eoz ꝑualuerit ipsū ꝑ dño habea-
mus: quo statuto ꝑsilio principes reuersi sunt. **C**ūqꝫ grack regi
dixisset quēadmodū statuerāt z ilia duci reuclasset absqꝫ volūtate
eoz quieuerūt. **P**ost hec aut rex īuasit rusciā z ducissā rutenorū
noīe lanca eiusdē regis venit obuiā regis ꝑuoluta pedib⁹ obse-
crabat regē cū lachꝫymis ne dispderet gentē illā. **C**unqꝫ regem
nō audientē īstantissimis sollicitaret ꝑcib⁹ calcitrauit eā rex z am-
monit a se dicēs. **N**ō oportet regalē maiestātē fletū muliebri de-
turpari. **I**lla āt gemēs reuersa ē retrosū z rogabat oipotēt̃ dei
auxiliū: plurimi aut kuni cū mircode cū ꝑcib⁹ venerāt ī auxiliū
h iij

rutenorū. **Q**ui de morte p̄surgentes sūmo mane p̄cusserūt castra
regis vsq; ad interemptiōem dissipauerunt ea crudelit̄: nobiles
aūt hūgarie cōmunierūt regē circūq; fuerūtq; regi p̄ muro ī ex-
pugnabili: kuni vō p̄sequētes comitē **E**nzem de genere almasi
vix fortē z alacrem īterfecerūt eū z oēs cūz co erāt: siliter z ep̄os
cupan z laurentiū multosq; alios bellatores fortes sagittarū
trāsfixionib; ceciderūt: vn⁹ aūt ex kunis noīe monoch acriter p̄-
sequebat hūgaros: quē mathe⁹ miles regis optim⁹ volēs p̄pre-
hēdere ipetū fecit ī illūz: ille vō fugiēs missa postergū sagitta pe-
dem matthei trāsfixit: z nisi socij multi īsertis clipeis illū p̄texis-
sent mortē nō euasisset: petr⁹ itaq; v̄sus ē ad monoch. **C**unq; ad
petr⁹ sagitasset sagittare nō potuit: z vsq; duz aliā sagittā accipet
Petr⁹ latus monoch p̄forauit quē captā ad regēz vinū p̄duxit.
Tūc iula comes in pedib; vulneratus euasit: de quo vulnere in
hūgariā mortu⁹ est. **R**ex itaq; z oēs sui celerit̄ fugiēdo venerūt ī
hūgariā: thesaur⁹ aūt regis z oēs qui celerit̄ fugere nō potuerūt
kuni rapuerūt: tanta strages ibi fuit q̄ raro hūgari in tāta strage
fuerūt. **Q**ui aūt ex hungaris in siluis euaserant p̄ necessitate fa-
mis soleas calciamentorū suorū assando comedebāt. **Q**uid plu-
ra tanta tūc picula facta sūt que scripta nō sūt que dici nō possunt.
Rex aūt de prima vxore genuit ladislaum z stephanū: anno dñi
M. C. primo. **C**ūq; rex esset in dalmacia ī ciuitate zadur z cogi-
taret ciuitatē succēdere p̄ duricia gentis illi⁹ dormierat in palatio
suo qd̄ ibi edificauerat. **E**t ecce sen⁹. **M.** zaduriēsis ep̄s vēit ad
eū in horrido vultu quē p̄ capillōs capiēs traxit z cū virgis lau-
reis valde vberauit: quē cū dimisisset z excit⁹ fuisset illū nō vi-
dit s; dolorē sentiebat z ict⁹ v̄garū sup̄ cor p̄ suū aspiciebat. **Q**ua
p̄pter a molestatiōe ciuitatis paciēter cessauit. **D**einde rex vole-
bat ire in rusciā: anno dñi. **M. C. vi.** **R**euerfus est dux alm⁹ de
pataua qui p̄pter regis timorē illuc fugerat: quē rex suscepit ad
pacem. **D**einde fugit in poloniā z accersito polonorū z hungaro-
rū p̄silio z auxilio reuerfus est in hūgariā z cepit nouū castz z in-
trauit illud. **R**ex aūt hoc audito obsedit castz: cunq; in crastinūz
pugnare vellet. **E**cce dux subito equū ascendēs portas castri exi-
ens citissime equitauit solus ad castrum regis: z cum ad tentoriū
regis venisset: statim de equo descendens: z ad pedes regis vēit

et in ore omnium se culpabilem proclamauit. Rex autem fraterna motus pietate duci indulgit. Nam et indignationem suam ab hungaris qui in castro erant per intercessionem ducis amouit. Deinde dux hierosolimam profectus est et cum prosperitate rediens: rex eum suscepit ad pacem. Delectabatur autem dux in venationibus et assiduus erat in eis et dabat ei rex omnia ad venandum necessaria.

De constructione ecclesie Demesiensis.

Ux autem construxit monasterium de demes: rogauitque regem ut ad consecrationem veniret et sicut factum est. Postquam palatini accusabant ducem quod insidias parasseret ut interficeret regem in constructione monasterii sui. Quod et forte fecisset nisi amici regis ipsum vigilantissime custodissent. Rex autem iratus voluit capere eum: sed reuerendissimi episcopi et alij boni principes scientes falsum esse quod ex confectioe inimicorum duci imponebant: intercesserunt pro eo apud regem et pacificauerunt eos iuramento: dimisitque ducem in pace ut in Bokon venaret: misitque cum eo duos iobagiones sub pretexto honorandi eum quos tamen claculo instruxerat ut animam ducis solertius explorarent si dux aduersus regem machinaretur regi nuntiaret. Cumque venisset dux in Chour et Asture missis cornicem cepisset simplici anio dixit iobagionibus. Nonne cornix ista iuraret asturi ut si eas dimitteret de cetero non vociferaret: illi autem responderunt. Quod nec astur dimitteret cornicem propter iuramentum nec cornix iurare posset cum sit animal irrationale. Eadem vero nocte verba ducis regi nunciauerunt. Dux autem veniens in bokon causa venandi: statim absentauit se ab illis et fugit iteque ad patanos regis theutonicorum auxilium imploraturus. Anno domini. M. C. xij. M. filius regis colomani mortuus est. Et rex secundam ducit uxorem de ruscia quam in adulterio deprehensam peccantem nec violenta temeritate dimisit. Sciebat enim quod scriptum est. De quos coniunxit homo non separet sed sine lege et absque ratione. Ideo non ipse ab ea se separauit: sed lex ab ea eum separauit quam reatus accusauit culpa damnavit: maleficio coartauit. Remisit ergo eam lex in terram suam. Que in exadulterio peperit filium nomine Borich. Borich autem genuit Calamanum.

**Quomodo dux Almus et Bela filius eius
fuerunt exoculati.**

Anno dñi. **M. C. xiiij.** impator ppter ducem almu mo-
uit exercitū in gentē et venit in p̄finiū hungarie vt collo-
quiū cū rege h̄ret et iter eos pacem firmaret: et qđ factus
est. Rex aut impatori plurima dona misit et sic honorifice rep̄ria-
uit. Post hec rex reduxit ducem almu ad pacem: p̄firmata autē
pace tandē rex cepit ducem et filiū eius **Bela** infantulū et obceca-
uit eos: s; et belam infantulū p̄cepit castrare: s; obceccator timēs
deum et regni sterilitatē castravit catulum cui⁹ testiculos tulit re-
gi: et de nobilib⁹ regni obcecauit **Uros Macha** et **Paul**: nihil
tñ p̄ficuit innoxij sanguinis pfusio quē diuina vltione p̄matire
mortis deglutiuit dira sorbitio et p̄nuuit temporalis regni destru-
ctio: vñ dictū est. Non sic impij in oēs tē. Ductus est aut dux al-
mus in monasteriū suū in **Demes**. Post hec aut rex cepit egro-
tare grauitē: et hēbat quendā medicū latinū nomie draconē: cui
nimis credebatur: hic apposuit emplastrū sup aures regis qui ex
capitis dolore vrgebat et p̄ cōcauites auris vib emplastri non
modicā extraxit p̄tez cerebri eius. Remoto aut emplastro qđ di-
ucius tenere nō poterat: ostēdit othmaro comiti: comes othma-
rus inspiciēs emplastrū vidit in eo cerebri extractū: dixitq; regi
dñe expedit tibi vt p̄pares te ad viaticū. Quo audito timuit rex
et ingemuit: postea aut iniit rex p̄filiū cū sceleratissimis **Mark** fi-
lio **Syma** et **Achille** filio **Jaco** et cū alijs eomitib⁹ quoz p̄filiū
ducez et filium eius de gremio matris sue extractum excecauerat.
Misitq; ex eis quendā noie benedictū filiū **Both** apprehēdere
ducem ne forte mortuo rege ipse ei succederet. Rex autē in morte
p̄cepit filio suo et principibus vt ipsi post mortē suā sup rusciaz
vltiscerent iniuriā quā ipsi fecerāt. Cūq; autē benedict⁹ recessis-
set dux ante monasteriū sedebat plangēs dolorē p̄priū. Qui cū
audisset qđ equites festināter venissent p̄sensit animo sibi piculū
imminere et fecit se introduci in monasterium et tenebat manibus
altare sancte **Margarithe** virginis: vt saltem pro reuerentia dei
et sanctorum eius eum inde abstrahere non p̄sumant: bñdictus
aut p̄ antifrasm dict⁹ sacrilegas man⁹ iniecit in cū et tenentē alta

ria violēter ext̄hebat: dū quoq; sic canaret: ext̄here diuulsa ē cu-
tis man⁹ ducis ⁊ iſectū ē altare ſanguīe. **S**acerdotes aut̄ obſua-
bāt hoſtia eccl̄ie ⁊ volebāt illū benedictū cape: ille aut̄ hoc p̄cipi-
ens corde furibūdo quomō potuit exiuit: ⁊ dū feſtinanter equita-
ret p̄ ſiluā pelijs cecidit de equo ⁊ cernice fracta mortu⁹ ē: ⁊ canes
ei⁹ qui ſequebāt ipſū deuorauerūt carnes ei⁹ ⁊ oſſa. **I**ſte coloma-
nus ſicut quidā dicūt fuit ep̄us waradienſ: ſed q; fr̄es quos habe-
bat morte ſūt p̄nēti: ideo ſūmo pōtifice cū eo diſpēſante regnare
p̄pellit qui ab hūgaris cunues calmā appellat: eo q; libros ha-
bebat in quib⁹ horas canōicas vt ep̄us p̄ſoluebat. **I**ſte dalma-
cie regnū occiſo ſuo rege petro noiato in mōtib⁹ petergoz dia hū-
garie adiūxit. **S**alcas quoq; venetoz ⁊ naues ſolidans ⁊ allo-
cans peccunia maxia exercitū copioſuz ī apuliā deſtinauit. **Q**ui
apulia ſpoliata p̄ tres mēſes p̄maſerūt in ea: vbi etia; monopo-
lim ⁊ brūdusiū ciuitates expugnātes venetis ad tenēdū p̄vilita-
te regis colomāi reliquerūt: ipſi at̄ ad hūgariā abinde ſūt reuerſi.
Quequidē ciuitates p̄ ſoldatos pariſanoz miſſos p̄ ceſarem ex-
pulis venetis ſūt rehabite. **R**egnauit aut̄ ānis xxv. mēſib⁹ vi.
dieb⁹ quinq;. **A**nno dñi. **M. C. xiiij.** t̄tio nonas **F**ebruarij. fe-
ria tertia: inſignit ex hoc ſc̄lo cui⁹ corpus albe quieſcit.

Mortuo rege colomano **S**tephanus ſc̄dus filius
ei⁹ ſdem in regem extitit coronatus.

Potēiores regni ſtephanū colomani filiū in reges
coronauerūt: erat enī adhuc īpubes ſ; ſpūs ei⁹ in-
manib⁹ ei⁹. **A**nno aut̄. ix. regni ſui ītrauit dalma-
ciā ⁊ a dalmaciēſib⁹ honorifice ē ſuſceptus. **I**nde
reuerſus miſſis exercitibus ſuis fines polonicos
deſtaſtauit: placuit at̄ regno vt rex ſtephan⁹ cū duce bohemoꝝ
colloquiū h̄ret. **C**ūq; vēiſſet ad p̄ſiniū hūgarie p̄pe fluuiū orſo-
na ⁊ dux bohemoꝝ obuiā illi vēiſſet fluui⁹ tñ eos īſiacebat: erat
aut̄ ſolth ſp̄ inique cogitatiōis auctor qui p̄p̄t īiquitatē ſuā de hū-
garia fuerat expulſus qui tūc ibi cū bohēmis p̄ſens erat. **A**nq̄m
vō rex cū duce colloquiū h̄ret: miſit ſolth nūciū ad regē clāculo
dicēs **F**idelis ſū dñō meo ⁊ qđ noui de bohēis ſibi notifico vñ ſta-
tim cū colloqū hēbit cū duce dux cū capiet: q; audinit tuos vēiſſe
ſine armis: at reuerſus idē duci dicebat: ſtatī cū colloqū habueris

cū rege rex te capiet: s; potius arma tuos ⁊ ita in castris sedcant
Bohemi ergo sicut furibūdi ⁊ bibuli fecerūt: quemadmodū illis
 solth laudauerat ⁊ aliū nūciū misit ad regē dicēs: mittat rex sagit-
 tarios circa castra duces ne cito ad castra sua egredere p̄ualeāt. **R**ex
 āt vt fuit ipetuosus fec̄ sicut solth dixerat sine suoz p̄silio bohe-
 mi vidētes sagittarios vēire sine dubio sciuerūt v̄itatē eē qđ audie-
 rāt. **Q**ui ipetū sup sagittarios fecerūt bisseri atq; siculi vilissimi
 vsq; ad castz regis absq; vulnere fugierūt. **R**ex āt hoc audiēs cū
 p̄uies celerit equitauit vsus hūgariā q; sui absq; armis venerāt
 ⁊ qui arma hēbāt armare se nō potant q; insciij regis p̄siliij erāt: pu-
 tabatq; rex ī cōsilio equalē se salomōi: in fortitudie samsoni: n au-
 dacia dauid: s; illis eq̄lis nō erat. **B**ohemi āt acriter denastabāt

castra regis. **I**anus vero filius vrosa: palatinus comes longe
 descenderat de rege. **Q**ui cum audissent silēter vnanimiter suos
 armauerūt et impetū sup bohemos qui castra denastabāt fecerūt.
Contriuītq; dñs eos in ore gladij hungaroz et dira morte saucia
 uit. **A**dīitq; ianus post regē nūcium et manifestauit illi victoriaz
 quā dñs sibi dederat. **R**ex itaq; reuersus gauisus est gaudio ma
 gno: s; valde doluit: q; solth in eodem plio mortuus nō fuit qui
 tanta mala mendacijs simulabat. **R**ex autē stephanus legitimaz
 volebat ducere vxorem s; cōcubinīs meretricibus iunctus erat.
Quare barones et optimates dolētes de regni desolatiōe et regis
 sterilitate duxerūt ei vxorez dñam nobilissimam filiā regis rober
 ti viscardi de apulia: venit itaq; dux theutonicoz nomie **B**ezen
 ad regem et conquestus ei est vt frater suus eū de ducatu eiecisset.
 rogansq; regis clementiā vt in ppria psona sua ipsū adiunaret.
Rex autē stephanus nolēs iuriā patris sui regis **C**olomani vin
 dicare pmissit ducem adiunatur. et collecto exercitu iuit in rusciaz
Cunq; puenisset primus obsedit castz. **C**ontigit autē summo di
 luculo q; pdictus dux **B**ezen ambulabat circa castruz puidēdo
 loca expugnandi munitiones. **O**bsessi vero exiuerant de castro
 causa visitandi hungaros. **C**unq; dux vidisset illos impetuz fe
 cit sup illos qui viriliter pugnantes ducem vsq; ad mortem vul
 nerauerunt. **C**unq; rex audisset de morte ducis indignatus ē val
 de et pcepit omnibus hungaris vt castrum obpugnarēt et eodē
 die elegerent munitiōes possidere vel mori. **P**rincipes autē hun
 garie habuerunt consiliū et dixerunt. **Q**uid et quare morimur: si
 ducatum vendicabimus quem rex ex nobis cōstituet ducē. **T**ra
 bilitum igif sic inter nos q; nullus castrum obpugnet et dicamus
 regi. **Q**uia hec omnia absq; consilio suoz principum facit. **C**uz
 vero principes venissent ad consilium regis omēs in duas par
 tes se transtulerunt. **S**ed **C**ozma de genere paznā erexit se di
 cens regi. **D**omine quid est quod facis: si cum multitudine mor
 te militum tuorum castruz capis quem ducem constitues. **S**i in
 ter principes tuos eligis nullus remanet. **N**unquid vos vults
 regno relicto habere ducatū: nos barones castz nō obpugnabi
 mus: si obpugnare vis solus pugna: nos autē in hūgariā recedi
 mus et nob regē eligem⁹: vñ ex pcepto principū pcones ī castris

clamabant vt hungari q̄z citissime in hungariam reuerterentur.
Rex itaqz cū vidisset se suorū auxilio iuste destitutū reuersus est in
hūgariam. **P**ost hec tertio anno fines polonicos missis exerci-
tib⁹ deuastauit. **D**einde misit exercitū solūmodo falangas anli-
corū suorū ptes bulgarie ⁊ seruiē deuastauit. **I**nterea impatrix cō-
stātinopolitana filia regis ladislai noīe pyrīsk nunciauit regi ste-
phano: qđ impator ipse videlicz marit⁹ suus in ei⁹ obprobrium
ipsi regi iproperaret: dicēs regē hūgarie esse hoīem suū quā etiā
p̄tradicentē impator castigasset. **C**ū autē hec audisset rex p̄ nimia
reputauit iūria: ⁊ collecto exercitu in ipetu spūs sui inasīs ptes
grece atqz alias ciuitates grece igne ⁊ gladio deuastauit ⁊ cecidit
timor sup oēs ciuitates p̄uincie illi⁹. **T**imebātqz oēs reges ste-
phanū regez tanqz ictū fulmīs: vñ infantes vagiētes cōminatio-
ne noīe regis stephāi quiescere p̄pellebāt: hēbatqz rex secū sep-
tingētōs milites francos cū quib⁹ bulgariā deuastabat ⁊ p̄corū
ingenia muros castroz grece destruebat. **E**a de causa q̄ impa-
tor ad conflictū nō veniebat ad ipsuz: misit rex nūciuz ad impato-
rem grecorū ⁊ vitupauit eū dicens q̄ nō esset dignus vocari impa-
tor neqz rex s; auus ⁊ vetula q; sicut vetula semp ē motio. **Q**uo
audito impator respōdit dicēs: indubitatē credat rex q̄ sua in p̄-
senti auus simul cū vmbilico virilia incidā. **E**a de causa misit im-
pator exercitū in gentē in hungariā in harā ⁊ hūgari aliqđ impe-
tū facere nō potuerāt. **Q**uia greci p̄ ingenia iflāmabāt ignes sul-
phureos ī naues hūgaroz ⁊ eas in ipsis aquis incēdebant. **M**i-
sit itaqz rex oē robur regni sui p̄tra grecos quib⁹ p̄fecit sthephel
Qui veniētes pugnauerūt cū grecis vltra riūulum karafo vlus
boron. **F**uitqz man⁹ dñi cū grecis nec potuerūt hūgari resistere.
Tanta ergo strages raro facta ē q̄nta ibi cōtiguit. **R**iūulus enī ka-
rasu hūano sanguīe in tantū mixtus fuerat q̄ oīno sanguis eē pu-
tabat. **J**acebātqz loricati hoīes in fluuiō tanqz trunci: sup quos
fugientes ⁊ p̄sequētes transiebant riūulum q̄si sup pontē. **M**a-
ctabant autē hungari tanqm boues nec erat qui redimeret eos de
manibus grecorum. **E**iz vero comes ⁊ alij boni milites ibidem
occubuerunt. **P**ost hec **I**mperator ⁊ rex per fideles nuncios
conuenerunt ad colloquendum: nauigantes in insulam que ciui-
tati **B**orouch proxima est. **I**bi vero inter principes suos diu se

excusantes et incusantes: tandem pace roborata redierunt ad propria.
Rex itaque stephanus multa mala faciebat que non debebat in im-
petu animi sui dominam christianam perbusit et super homines cocturas cum ster-
core equino faciebat fieri cereos magnos ardentes in fundamentis
hominis stillare faciebat. **D**ux almus seueritate regis stephani minoris
sui mediam capitis diminutionem passus fuerat. **Q**uamuis fuisset ob-
secratus tamen mortem timens de rege stephano fugerat in greciam. **Q**ui ab
impatore honorifice susceptus erat: imposuit sibi nomen constantinum qui
et ibi iam pridem edificauerat ciuitatem constantinam in macedonia: et multi
hungari a atrocitate regis stephani fugerant ad ipsius. **Q**uo mortuo
corpus eius preceptu regis **S**ulbertus episcopus reportauit et in albensi eccle-
sia sepeliuit. **B**ela vero filius eius in hungaria occulte tenebatur a prin-
cipibus propter furorem regis: qui omnes inuito consilio regi manifestauerunt
quem post executionem mortuum credebat. **Q**uem cum rex veraciter sciuisset
vivere a paulo episcopo et othmaro comite: quorum consilia retentus
erat gaudius est gaudio magno: quia absque dubio sciebat se heredem
non habere: statimque misit nuncios in **S**erniam et filiam viros comitis ma-
gni in legitimam uxorem bele traduxerunt: que non post multos dies
percreauit geyscham. **Q**uo audito rex gaudius est valde: disposue-
rat cum rex vivere in talia: et dabatur ei regalia stipendia: antequam vero rex
belas sciuisset iurauerat regnum ut post regem filius sororis sue **S**o-
phie nomine saul regnaret. **C**ongit autem ut rex incidere in grauem infirmi-
tatem. **A**lgre ita ut omnes illi mortem imminere videbant. **B**ors vero co-
mes et **I**uan iuani spe ducti a traditoribus in regem electi sunt. **C**um autem
deo volente rex perualuisset **I**uani caput decollauit. **B**ors vero co-
mitem turpiter de curia reiecit in greciam et ita statutum est quod de propagine
sua amplius ad curiam regiam nullus dignus esse iudicaretur intrare: pro-
pter hoc principes ausi sunt regem belam manifestare quia super hoc
rex valde perdolebat qui sibi succederet. **R**ex autem stephanus dilige-
bat cunos tunc temporis plusquam deceret: quorum dux nomine tatar
qui a cede imperatoris cum paucis ad regem fugerat cum rege mo-
rabatur. **R**ex autem incidit indissentiam: cum vero qui promissionibus regis
fuerant assueti sceleribus: nec tunc minus seueiebant in hungaros:
Hungari vero cum audissent quod rex in mortis esset articulo inter-
fecerunt cunos qui eorum bona diripiebant. **T**atar autem dux cunorum
conquestus est regi de nece suorum. **R**ex autem putabat alicuiusmodi

alleuiatū eē ab egritudine. **C**ūq3 vidisset tartar lachrymantē: ce-
 terosq3 cunos circūfulsos lamentantes q3 supra modū diligebat
 eos: infremuit z dixit. **S**i sanitati restitutus fuero p vno quoq3
 quē ex vob infecerūt decē inficiā: nūc de vita mea ne despetis q3
 pualui z his dictis extēdit man⁹ suas ī cunos. **Q**ui p̄cipites irru-
 erūt ad osculādū man⁹ ei⁹ z p nimia p̄ssura defatigauerūt regem
 vñ etiā recidiuo dolore corrupt⁹ sublat⁹ ē de medio: s3 cū eēt ī arti-
 culo mortis mōachalē hīrū relecto regno suscepit: anno regni sui
 r viij. z sepult⁹ ē waradini: migravit aut ab humanis: anno dñi
M. C. xxxj.

De regno scdi Bele cecī filij ducis almus filij lam-
 perti filij regis Bele primi.

Regnauit aut post eū Bela cecus filius ducis almi ce
 ci oēm qz numez maloz deuitās bonoz opez exerci
 tationi hūiliter adherebat nec posuit carnem brachij
 sui in adiutoriū nec habuit fiduciā in hoīe s; ad altissi
 mū posuit refugiū suū z fact⁹ ē dñs p̄tector ei⁹: z deduxit eū i mul
 titudinē miē sue de fructu vētris sui posuit sup sedē suā: i eo enī ē cō
 pletū illud p̄pheticū v̄bū: dñs soluit cōpeditos dñs illuminat ce
 cos: z itez inite p̄siliū z discipabit loquimī v̄bū z nō fiet. Creue
 rat enī puer cec⁹ regnāte stephāo filio regis colomani: p̄firmatū
 ē ergo regnū i manu ei⁹ z iūmicos ei⁹ dedit dñs i obrobriū ei⁹ vsq;
 i p̄ntez diē: genuitq; q̄ttuor filios. s. geyfaz ladislaū stephanū et
 almū: quo regnāte regīa elena hīto p̄silio regis z baronū scē p̄gre
 gatiōez generalē i regno iuxta arad: illa igit die dce p̄gregatiōis
 dū rex sediss; sup solū regni sui vēit regīa cū filiis suis z sedit cir
 ca regē: dixit aut ad populū vnīuersū: oēs fideles nobiles senes
 z iuuees diuites ac paupes audite. Cū cuiq; nrm de⁹ visū dderit
 naturalē volo audire cur dñs nr rex suis oculis sit priuat⁹ z quo
 rū p̄silio hoc sit actū mō mihi p̄palate z eos fidelit i hoc loco vin
 dicātes nob de ipsis finē date: ecce enī de⁹ regi nrō p̄duob⁹ ocu
 lis dedit filios q̄ttuor. Facta igit hac voce irruit oīs popul⁹ sup
 illos barones quoz p̄silio rex obcecat⁹ fuerat: z quosdā ex ipsis
 ligauerūt: quosdā vō detrūcauerūt: sexagīta aut z octo p̄phanos
 ibidez crudelit occiderūt: z oēs successores eoz tam viri q; mulie
 res eodez die sūt registrati: insup oīs illoz possessio ecclīys cathe
 dralib⁹ ē diuisa: z sic oēs ville p̄ditionales de hūgaria donatio
 nes regū noīant: q; vō hūgari semp fluctuāt iūria sic mare falsū
 filij nāq; leuiatan p̄ nūcios iūictabāt borich adultez vt vēiret et
 eoz adiutorio regnū sibi vēdicaret. Credētes ipsū esse filiū regis
 colomani: borich itaq; a scito ruthenoz polonozūq; auxilio ve
 nit i p̄finiū hūgarie i directo loco qui dīr sco. Rex aut collecto ex
 ercitu ibat obuiā ei: plurimi aut ex nobilib⁹ in ptē borichij cessan
 ter: p̄ceres aut hūgarie vocati sūt ad colloquendū cū rege: inter
 rogauit aut eos rex si scirēt borichiū adultez esse vel filium regis
 colomani: fideles aut regni responderūt q; indubitāter scirēt bo
 richiū esse adultez z nullatenus dignū eū esse corona regis: infi
 deles aut z p̄tradictores musicabant inter se incerta z titubantes

in duas ptes claudicabant. **R**ex autē et consiliarij eius q̄ntuz in ip-
sis erat segregauerunt edos ab agnis et firmiter statuerunt vt ibi-
dem interficerēt p̄ditores: ne forte si diutius defferent traditores
transficerent se ad bořich et hoc regni ne verteret in periculū. **O**rta
est igit̄ seditio et ibidem ceperūt **L**amptum comitem quem cū ex-
traxissent a rege frater eius germanus cum sedili quodaz scidit p̄
medium caput eius et cerebrū p̄scissuram exiuit **N**icolaū comitez
filium eius ibidem decollauerūt **M**oynolth de genere **A**lkus et
alios ibidem occiderūt: residui vero ex traditoribus secesserunt
in ptes et collectis viribus suis volebāt regem inuadere. **F**ideles
autē occurrerūt eis: erat autē caput traditorum **T**yodor de gene-
re symad et **S**olcus ac **T**itus et p̄cipuus **S**anson: laudauit autē
sanson qui erat pater comitus. **T**homas et thurda q̄ iret in con-
uentū regis et ipsum coraz multis vituparet: quo audito omnes
laudauerunt et ipse **B**orich inani spe seductus grates ei magnas
retulit et qd̄ incepat hoc adimplere non simulauit: putans enī de
vitupatione regis regnū habere. **R**ex autē descenderat p̄pe flu-
miū seo et cum sederet in papilione sua cum suis principibus et mi-
lilibus. **E**cce sanson intrauit et regi dixit: quid facis vilissime ca-
nis cum regno vtilius est domio tuo bořich regnū habere et tu vi-
uas in monasterio tuo sicut vixit pater tuus. **C**uz vero principes
regni subito cōmoti fuissent **J**ohannes filius orthonis notarius
regis symigiensis p̄positus dixit ad comitez **B**ud: quid expec-
tamus: quare non apprehendim⁹ eum: cunqz apprehēdere vo-
luisent ille ciuissime equū ascendens fugiebat: illi autē ad p̄sens
equū non habebāt qui de circulo regis ad consilium pedes vene-
rant s̄z tamē clamor magnus fuit. **C**um autē seruiens comitis bud
clamores audisset equū sine sella ascendit et ipsum cū lancea vsqz
seo p̄secutus est. **T**yodor autē et alij socij eius volebant nauez in-
trare illum citissime traducere s̄z vsqz huc non potuerunt. **S**an-
son vō equitans cecidit in fluuiū quē p̄secutor in fluuio lāceauit:
hēbatqz **S**anson sub tunica panceriā qui p̄ grauamie lorice na-
tare non potuit. **B**orich autez cum magna multitudine rutheno-
rum et polonozū castrametatus est p̄pe ad regem: proceres autē
regni hungarie miserūt ad ducem ruthenoz et polonorum qui p̄
borochio venerant dicentes. **N**on decet vos p̄tra iusticiāz que-

rere regnū homini adulterino: nos enī scimus q̄ de iure regnum habere debeat **B**ela et ipse regnat cū p̄sensu totius regni: his auditis duces ruscie et polonie destiterūt amplius adiuuare borichoni et reuersi sūt singuli in suas puincias. **B**orich autē cū multitudine populorū venit pugnare p̄tra regem: rex autē diuino fretus p̄silio et auxilio p̄trinit omne robur borichij in p̄lio et fugauit illū in gladio p̄clusit exercitū polonorū in morte: in ipsa festiuitate marie magdalene accipiens spolia eorū et reuersus est euz magna victoria: in ipso autē p̄lio acriter et p̄cipue pugnauerūt: **M**ykla **G**aab et **B**athur et multos ex illis ceperūt et interfecerūt: eratq; eorū lorica sanguie hūano p̄fecta: in hoc p̄lio mykla cepit tyodorū intentorez malorū: vosos cepit vitalem: gaab vero frēm comitis de cracouia polonū: batur cepit endre: quos cū ad regē durissent grates multas retulit eis et elegātissime remunerauit eos. **P**ostq; autē regnū p̄firmatū est in manu regis bele utebatur ex vino multū: cuius aulici p̄sueti erant vt quicquid in ebrietate regis petebant habebāt: et post ebrietatē rex recipe nō poterat poch et faul viros religiosos in ebrietate sua tradidit in manus inimicorū suorū qui absq; causa iterfecti sunt. **R**egnauit igit ipse bela cecus annis nouem mensib⁹. xj. diebus duodecim: migravit autē ad dominū: āno dñi millesimo. **C**. xlj. idus februarij: feria quinta cui⁹ corpus albe quiescit.

De coronatiōe regis geysse scdi filij regis bele ceciprimogeniti et de eiusdem gestis sequitur.

Resperit autez domin⁹ hungariā et dedit p̄pugnatozem gradientē in multitudie fortitudinis sue. **D**edit enī domin⁹ regnū geysse puero suo qui in die sancte **C**ecilie v̄ginis coronatus est: cui⁹ dextrā apprehendit et p̄fortauit: subijecitq; ei gentes multas et dorſa regū venit in fugā a facie gladij eius: rapolth vero miles alaman⁹ castz poson ex industria et p̄bitate iuliani comitis cepat: qđ hūgari nō p̄modica habuerūt penuria: s; rex adolescēs ea nō silēter aquieuit: durit enī rex exercitū p̄tra furore theutonicorū insultantiū et hungarie p̄sinia deuastantiū: q̄uis enī cesar in p̄pria p̄sona non venerat sup̄ regem vniuersum fere robur regni theutonicorū ad extir-

pandam hungariā cōmouerat: hericus autē quidam dux austrie
principalis aduersarius regis oēs bellatores de saxonīa ⁊ de ba
uaria secuz adduxerat: erat enī tutor populi ducis herici leonis
cui saxonīa ⁊ bauaria hereditario cōpetebāt. **C**ōgregati sūt itaqꝫ
theutonici in multitudīe fortitudinis sue p̄sidentes ⁊ sicut gygan
tes steterūt p̄tra hūgaros: rex autē cū vniuerso exercitu suo posu
it spem suā in deo ⁊ ordinatis agminib⁹ cepit ire contra hostes su
os: sꝫ ⁊ sacerdotes ⁊ leuite cunctiqꝫ clerici qui aderant in spū p̄tri
bulato ⁊ corde cōtrito implorabāt adiutoriū dñi nostri iesu chri
sti ⁊ p̄sidia sanctorū angelorū ⁊ maxime inuocabāt clementiā dei
genitricis virginis marie cui⁹ patrociniū bt̄is rex stephan⁹ hū
gariā specialiter cōmendauit. **R**ex autē accinctus est gladio et

gloria dñi apparuit sup eū: confortatūq3 est ilico cor ei⁹ diminit⁹ et ipse robustior fact⁹ q3 prius exhilarata est facies ei⁹ ⁊ totus alaceribat ad p̄liū. **C**ūq3 appropinquasset guncel quidā autentic⁹ qui vtrāq3 linguā eoz bñ nouerat: nūciauit regi qd exercit⁹ theutonicoz appropinquaret ⁊ dixit optimuz temp⁹ esse regi vt irrueret sup eos q3 pauci sūt ⁊ nō oēs quos in adiutoriū vocauerāt venissent. **T**ūc rex cū oī exercitu suo accelerauit sup eos trāsinetas hūgarie **T**heutonici vō q̄si gygātes obstabāt in equis arduis ⁊ optimis supbi ⁊ abusiōe insultātes ipetebāt hūgaros vt cōtumelijs suis terrorē eis icuterēt: hūgari vō ex aduerso appropinquerūt ad p̄liū ⁊ intonnerūt buccinis ⁊ claxerūt clascitis ⁊ clamaueūt ad deum ⁊ clamor vociferantiū ascēdit ī celū ⁊ belligeretiū ⁊ cōmissus ē p̄liū: bissemi vō pessimi ⁊ sicuti vilissimi oēs p̄ter fugierunt sicut oues a lupis qui more solito p̄ibāt agmīa hūgaroz. **T**ūc etiam priusq3 hūgari p̄fligere cepissent quedā agmīa hūgaroz p̄territa sūt a furore theutonicoz: p̄ualueūt theutonici hūgaros ī initio bellici p̄flict⁹ qui sicut heretici circa principia semp feruescūt ⁊ in fine tepescūt. **T**ūc auūcul⁹ dñi regis bele **B**an noīat⁹ gl̄iosus ī milib⁹ suis irruēs sup agmīa theutonicoz pcussit eos ex aduerso grauit⁹ ⁊ magnā stragē fec̄ ī illis: s3 electi milites regis ipetuz fecerūt ī hostes grauātū ē p̄liū p̄tra theutōicos ⁊ fortitudo eoz dissipata ē ⁊ conuerūt ī ore gladij plusq3 septē millia bellatoz: residui vō fugierūt: saluauit igit⁹ de⁹ hūgaros ī die illa de faucib⁹ draconū crudelit̄ semiētū ibi vsq3 a deo p̄tritū ē robur theutonicozū qd nec rusticis hūgaris ī p̄finio eoz hītātib⁹ aliq3 iūriā seu qd̄cunq3 grauamē īferre p̄sūperūt. **R**ex aut̄ dīna gr̄a felici potit⁹ victoria sil̄ cū vniuersa gēte sua bñdixit ⁊ gl̄ificauit deū: ī eodē aut̄ p̄lio comes **A**ros cepit comitē rapolt theutonicū qui iā pridē nocturnis īsidijs castz poson occupauerat ⁊ gabriel ottonē: post hec ī dieb⁹ illis fames afflixit hūgariā que magnā ptē hoīuz ī morte obsorbuit. **Q**uō cesar conradus p̄ hungariā versus hierosolimam inuit sequitur.

Quā etia eadē tpa conrad⁹ cesar iter faciēs hierosolimaz p̄ hūgariā: hūgarie vō nō xpī pegrin⁹ apparuit ī q̄ nō paces s3 poti⁹ irā tyrānidis p̄donis exercuit: nā petitiōis simulatiōe inuēta aditū a regno hungarie pecuniā nō modicam extorsit: ita vt

nulla mater ecclia siue mōasteriū toti⁹ hūgarie remaneret de quo pecunia nō exthēret ⁊ pegrināti cesari p̄ timore nō offerret: cui⁹ cesaris p̄cessus egregi⁹ rex **F**rancoꝝ venerabilis ⁊ vt decet xp̄i pegrinū subsecut⁹ a rege geycha honorabilis susceptus est: apud quē aliquādiu cōmorat⁹ cōpatnitatis vīculo regi geycha sociat⁹ ⁊ tali dilectiōe mō infnēxo multis mūerib⁹ a rege geycha honeste p̄ducit p̄ter oēm regni molestiā hūgarie fines cū suo exercitu in greciā penetuit: postmodū aut rex geycha referēte quodā milite suo noīe gürk audiuit qđ borich adulteri⁹ regis colomani eēt ī comitatu regis frācie misitq; ad eū dicēs. **N**ō ē bonoꝝ reddere malū p̄ bono nec īsidiantē vite mee vīm erat defēdere: his auditis facta ē p̄tētiō int̄ reges frācoꝝ: querebāt enī milites ei⁹ quis nam eēt int̄ eos qui mortē regis machinareēt vt iūētus ab his īnficere tur: borich aut venerat p̄silio quorūdā hūgaroꝝ vt si ipse regnū intrare poss; tūc a multis p̄ dñō h̄rēt ⁊ relicto rege ei multi adhererēt: qui vō cū talia audisset statim ad pedes regis frācoꝝ se prostrauit vitā ab eo ⁊ veniā rogatur⁹ vt eū absq; lesiōe extra regnū cū eo ire pmitteret. **C**ūq; rex geycha audisset borich apud reges francoꝝ rogās eū vt p̄ amicitia sua borichiū ei vinctū remitteret. **C**ūq; hoc rex frācoꝝ audisset dixit: nouerit rex qđ dom⁹ regis q̄si ecclia: pedes ei⁹ quasi altare ⁊ quō possis reddere vinctū eius qui ad domū regalē q̄si ad ecclias ⁊ ad pedes regis q̄si ad altare se prostrauit. **C**ui nūcius ait: quoniā magistri n̄ri sic int̄pretant̄: vt adulterinā p̄geniē ecclia nō cōmunicat: borich aut vidēs sibi mortem īminere: ea nocte rapuit vnū dextrariū regis ludowici ⁊ affligit: quidā aut de agazonib⁹ occurrēs ei voluit eū tenere quēz borich cū gladio pcutiēs a vertice vsq; ad mediū pect⁹ ei⁹ descidit ⁊ ipse man⁹ sequentis euasit. **P**ost hec aut rex geycha dedit ducales expēsas frībus suis ladiſlao ⁊ stephāo duxitq; exercitū in rusciā sup lodomeriū ducē vt vīdicaret īuriā soceri sui minosloy p̄ quo etiā iam pridē miserat exercitū qui male tractatus fuerat a ruthenis ⁊ cunis. **R**egnauit aut ānis. xx. mētib⁹ trib⁹: diebus. xv. migravit aut ad dñm āno dñi. **M. C. lxx.** pridie klas iunij: feria q̄rta: cui⁹ corp⁹ albe quiescit.

Decoronatiōe regis stephani tertij filij geysē scđi filij regis bele ceci: ⁊ de vsurpaciōe corone p̄ ducem

63
ladislaum scdm filium eiusdem regis bele ceci.

Oco ei⁹ coronat⁹ stephan⁹ filius eius: et regnavit an-
nis. xj. mēib⁹. ix. diebus tribus: in cui⁹ impio dux
ladislaus fili⁹ regis bele ceci vsurpavit sibi coronam
dimidio āno: migravit aut⁹ ad dñm āno dñi. **M. C.**

lxxij. kl^{as} februarij: feria prima cui⁹ corpus albe quiescit.

**De vsurpatioe corone p stephanū quartum filiūz
bele regis ceci**

Post hūc aut⁹ stephan⁹ frat⁹ eius vsurpavit sibi coronā men-
sib⁹ quinq³. Coronat⁹ ē aut⁹ i tertio idus februarij: in dñica
Exurge: deinct⁹ ē aut⁹ in festo scōz gervasij et pthasij: feria tertia
vbi nobiles hūgarie corruerūt. **P**ost hec expulsus est de regno

Obijt in castro zemlě: anno domī. **M.C.** lxxiij. tertio idus apri-
lis: feria quinta: cui⁹ corpus albe quiescit. Idem vō rex stepha-
nus filius geysē migravit ad dñm anno domī. **M.C.** lxxiij. q̄r-
to nonas marcij: feria prima: cui⁹ corpus strigonij quiescit.

De coronatiōe regis bele tertij fratris stephani si-
militer tertij filij geysē secundi sequit̃.

Postea regnavit belā frater eius qui fures ⁊ latrones per-
secutus est ⁊ petitiōibus loqui traxit originē vt romana
habet curia ⁊ impij. Qui coronatus est in diebus ianu-
arij: feria prima. Regnavit aut̃ annis. xxiij. mense vno: diebus

69
rix. obdormiuit aut in domino: anno eiusdem. **M. C. xc.** kl'as
mai: feria tertia: cuius corpus albe quiescit honorifice tumula-
tum.

De coronatiōe emerici regis filij bele regis tertij.

Si successit Emericus filius eius: et regnavit annis
viij. mensibus. vij. diebus. vj. huius vxor **C**ōstan-
tia filia regis **A**ragonie cesari **F**rederico p' consilium
apostolice copulat. **M**igravit aut ad dominuz: an-
no domini **M**illesimo. **CC.** pridie kl'as decembris: feria tertia:
cuius corpus requiescit in ecclesia agriensi.

De coronatione regis Ladislai tertij filij regis
Fmerici.

Post eum regnavit ladislaus filius eius ⁊ coronatus est
vij. k̄las septembris: feria quinta. Regnavit autē men-
sibus sex: diebus quinq; migravit autem ad dominū:
anno eiusdem: millesimo. CC. primo nonis maij: cuius corp⁹
albe quiescit.

De coronatione regis andree secundi filij regis bele tertij patris sancte Elizabeth qui et hierosolimitanus dictus est.

Hic successit andreas filius bele tertij: qui andreas coronatus est. xxvij. die post obitum regis ladislai: quarto k'las iunij in penthecostes cuius vxor fuit domina gertrudis de almania de qua genuit belam colomanū andream et beatam elizabeth: s; pro chdolor humani generis inimico proculdubio suadete vxorē bankbani magnifici viri domnia mēorata tradidit cuidā suo fratri hospiti deludendā: quā ob causam idem bankban⁹ de genere bor oriundus suū gladium in

regine sanguine miserabiliter cruentauit ⁊ diro vulnere sauciata
Anno domini. **M. CC. xij.** interfecit: cui⁹ corpus in monasterio
griseorū monachorū de pelis tumulat. Pro cuius nece vox fle-
bilis insonuit in tota pānonia et in omī genere bankbani execra-
bilis ⁊ horrenda sanguinis effusio subsequuta.

De pegrinatiōe eiusdē in hierosolimā.

Post hec rex andreas terrā sanctā visitauit ad manda-
tum domini pape: qđ mandatū accepit dū esset adhuc
dux sicut habet extra de voto ⁊ voti redemptiōe licet
vniuersis: qđ ipse compleuit ⁊ redemit votū patris:
⁊ ibi in terra sancta sup exercitū christianorū ptra soldanū babilo-
nie Capitaneus ⁊ dux p̄ficatur ⁊ mox victor efficit gloriosus: mā-
sit autē tribus mēsis regali deniq; thesauro exposito diuersorū
sanctorū p̄ ipsius reliquie companē. Caput videlicet sancti p̄tho-
martyris stephani: ⁊ caput beate margarithe virginis ⁊ marty-
ris: dextera beati thome apostoli ⁊ sancti bartholomei: item de
virga aaron ⁊ vna de sex idijs illis in quib⁹ xp̄s mutauit aquā
in vinū ⁊ alie multe quas potuit tunc congregare: reuersusq; in
hungariam cum preciosis thesauris sanctorum: regnum autem
suum reinuenit in prospero statu: non tamē hoc suis meritis sed
sanctorum quorū reliquias afferebat: ascribi voluit in occursum
ergo regis benedictus filius erga cancellarius regine omnes p̄-
latos ecclesie cōpellebat: modo autē illas reliquias sanctas spe-
cialiter ille ecclesie habent quarū prelati regi venienti obuiā oc-
currerunt. Transactis itaq; nouem annis rex generosam eliza-
beth filiaz suā nobili viro ludowico Thuringie lantthgrauio co-
pulauit: qui post multos annos similiter cruce signatus deuote
hierosolimaz pergens ibidem migrauit ad christū cuius festum
hierosolimis deuote celebrauit. Migrauit autem rex andreas ad
dominū: anno domini millesimo. **CC. xxxv.** tricesimo anno re-
gni sui: cui⁹ corpus in monasterio de egrus feliciter requiescit.

71
De coronatiōe regis bele quarti filij andree regis
secundi ⁊ de introitu tartaroz primo ⁊ de miserabili
destructione regni hungarie p eisdem.

Rex bela post euz fili⁹ eius coronatus est pridie idus
octobris: feria prima qua cātaf. Da pacē domīe in ca
thedrali ecclia bñ petri albe quā ipse psecrari fecit co
lomāo duce fratre eiusdē ensem regalē ad lat⁹ ipsius
honorifice tenēte: daniēle vō duce rutenoz equū suū
ante ipsum summacū reuerētia ducente: regnavit aut. xxxv. an
nis: anno domī millesimo. CC. xlj. ipso bela regnante manga
li siue tartari cum quinquies centenīs millibus armatorū regnuz
hungarie inuaserūt: contra quos bela rex iuxta flumen seo preli
ans vincit: in quo prelio fere extinguitur milicia regni hungarie

vniversa: ipso vero bela rege ad mare fugam faciente tartari vsqz ibi ipsuz crudeliter insequuntur: manserunt enī ipsi tartari in regno hūgarie tribus annis: et qz seminare illis temporib⁹ nō poterūt hūgari: ideo multo plures post exituz illoz fame perierunt quā illi qui in captiuitate ducti sunt et gladio ceciderūt. Post hec aut rex bela reuersus est de maritimis ptibus et ducē Austrie fredericū virū bellicosuz ante nouaz ciuitatem gens occidit in plio hungaroz et transfixit p maxillam: licet tñ idem dux ceciderit in hoc bello bela rex pfatus triumphū cū hūgaris poidit.

De bello regis bele cū othocaro rege bohemoz.

Post hec idem rex anno dñi. **M. CC. lx.** cōgregauit exercitū copiosuz ptra Othocariū regem bohemoz circa morauia vnacū filio suo stephano et alpraduce cumano rū s⁹ victus fugit circa haymburg. iij. idus iulij: erat enī vir pacificus s⁹ in exercitib⁹ et plijs mīme fortunatus.

Quo populus se eiusdē regis in tēpib⁹ flagellabat

Ipsius enī tpe āno dñi. **M. CC. lxij.** plebs flagellis se feriendo vniuersaliter discurrebat: obiit autē āno dñi **M. CC. lxxv.** nonas maij: feria sexta in festo inuētionis scē crucis in insula budeñ. et sepultuz est corpus eius strigonij in ecclesia frat⁹ minorū constructa ad honorem virginis gloriose quā ipse domin⁹ rex bela adhuc viuens sumptuoso opere et pulcro fecerat in chonari vbi cū domina regina consorte sua maria nomīe filia impatoris grecoz et duce bela filio suo charissimo feliciter requiescit vir virtutibus plen⁹: cui⁹ memoria quasi mel dulcorosum vsqz in diem hodiernū in ore omniū hungaroz et aliarū plurimū nationū suauescit: cui⁹ corpus philippus archiepūs strigonieñ. de ecclesia mēorata auferri exhūmādo fecerat ptra iura et in sua ecclesia cathedrali indebite tumulari sup quo facto coram summo pontifice causa diutius ventilata: fratres minores cum honore maxio rehabere ex integro meruerunt et corā virginis ara gloriosius condiderūt vbi hij pulcri versus continent. **Aspice rem charam tres cingūt virginis arā. Rex dux regina quibus assint gaudia trina. Et sequit dum licuit tua dū viguit res bela potestas. Fraus latuit pax firma fuit regnavit honestas.**

72
De coronatiōe regis stephani quinti filij regis Be
le quarti.

Dixit ipse anno domini. M. CC. lxx. cepit regna-
re filius eius stephan⁹ sup totā hungariā: qui
otthocarū regē bohemoꝝ in hungariā cum bo
hemis: australib⁹: branburgensib⁹ acceteris
mixtis gētibus cū potētia venientē ante fluviiū
rapcha denicit viriliter ac fugavit: p̄terea Bu
dū ciuitatē bulgaroꝝ expugnauit ⁊ bulgaros supauit regez eorū
sibi compulit deseruire: regnauit aut duobus annis ⁊ mortu⁹ est
in anno tertio regni sui in magna insula: ⁊ sepultus est in ecclesia
brē virginis in insula Budensi in loco beginay.

De coronatione regis ladislai quarti filij regis stephani quinti qui kwn laczlo dictus est

Qui successit ladizla⁹ fili⁹ eius et coronat⁹ est eodē anno quo mortu⁹ est p^r ei⁹ videlz anno dñi. **MD. CC. lxxvj.** Qui impatore adiuuante circa morauiaz occidit regē orthocarū supradictū i p^rlio: postea cū āno domi. **MD. CC. lxxxiij.** Oldamur dux cumanie cōgregato exercitu cumanoꝝ circa lacuz hood vocatū: volēs hostilit^r regnū inuadere hūgaroꝝ vt suo domio subingaret p^rtra cū rex ladisla⁹ vt fort^s iosue p^r gēte sua et regno pugnatur⁹ accessit i cui⁹ exercitu lozād⁹ fili⁹ thōc miles strennu⁹ p^rtra cumanos lanceauit cū impetu v^tutis sue et laudabiliter

73
pessit plurimos ⁊ pstravit. Postea cū preliū cōmitteret int̄ p-
tes fortissimū subito ⁊ inopinate ex diuina clemētia pluuia gran-
dis exorūt p̄tra faciē paganorū ⁊ qui in arcub⁹ spabant ⁊ sagitta p-
pter imbrīū densitatē iuxta ppheticū facti sūt vt stercus tre. Et
sic rex ladislaus victoriā obtinuit diuino fretus auxilio. Tandē
postea pauci de ipsis cumanis qui euaserant: ad tartaros fugien-
tes quorū instinctu tartari: āno dñi. **M. CC. lxxxv.**

De secūdario introitu Tartarorum.

SEcūda vice intrauerūt in hungariā: ⁊ vsq; pesth vni-
uersa misabiliter cōbussērunt. Iste enī rex ladislaus fi-
liā regis karoli de apulia in p̄ngum hēbat. S; spreto thoro cō-
iugali filiabus adhesit cumanoz **Alyduā Cupchek ⁊ Mādulaz**
vocatas ac alias q; plures in cōcubinas hēbat: quaz amore cor-
eius ē merito deprivatum: ⁊ a suis baronibus ⁊ regni nobilibus
odio habebatur.

De aduentu firmā sedis aplice legati.

Inc insup p̄tra cū: q; cumanice ⁊ nō catholice conuer-
sabat. **Philippus firmanus** sedis apostolice legatus
aduenit: qui barbas radere crines detrūcare p̄tra mores hūgar-
icos ⁊ pileos cumanicos: quorū vsus ī hūgaria iam in p̄suetudinē
hēbatur abicere demādabat: regē etiā anathematis vinculo fe-
riēs vt paganos odiret ritū xpianoꝝ diligeret ⁊ thoro viueret cō-
iugali: sed nihil in rege pficiens repatriauit.

De subita nece regis ladislai p̄ cumanos facta.

Post hec in breui ipse rex. Anno dñi. **M. CC. xc.** Seria
scōda p̄xima ante festū sancte margarite v̄ginis ⁊ marty-
ris p̄pe castrū kerešeg ab ipsis cumanis quib⁹ adhe-
rat est misabiliter interfectus. Tempe enī istius regis ladislai ce-
pit hūgaria a sua magnifica gloria reflecti vt casus flebiles ⁊ enē-
tus inferius ostendēt. Ceperunt nāq; ī ea intestina bella p̄surge-
re: ciuitates cōfringi: ville p̄ combustiōes ad nihilū redigi: pax
⁊ p̄cordia penitus cōculcari: diuites deficere: ⁊ nobiles rusticari
p̄ inopia paupertatis. Illo tpe biga sc; duarū rotarū vehiculū a re-
ge incolis currus regis ladislai dicebat: q; p̄pter cōtinua spolia
aīalia vehicula trahētia defecerāt in regno: s; hoīes more peco-
rū bigis iuncti vices aīaliū impendebant.

De coronatiōe regis Andree tertij nepotis Andree
regis scdi qui ⁊ venetus dictus est Sequitur.

Ost cui⁹ regis mortē: eodez āno. xvij. die Andreas
dux de venecijs coronat⁹: qui viuēte adhuc ladislao
rege adduct⁹ ī hūgariā fuerat. Cui⁹ andree regis ortū
⁊ originē videam⁹ q̄ rōe meruit coronā regni hūgarie
accipe. Cū enī rex andreas scōs p̄ q̄rti bele regis ⁊ colomāi ducis
Mortua prima vxore sua vel poti⁹ infēcta vt sup̄ dictū ē mare
ad mādatū ecclie trāsfretasset ī terrā scām ad expugnādū p̄ sepul
cro dñi ibi victor existēs reuertebat⁹ felicit̄ cū honore. Tandē in
italiā applicuit ⁊ qdā vice apud marchionē Estensis ē magni
fice hospitat⁹. Ille vō marchio cognoscēs regē eē viduū: filiam

74
suam excellēter pulcrāz et bñ ornatam p̄spectui regis astare fecit.
Rex vō vidēs eā pulcrā et suis oculis gr̄osam cū absqz hoc duce
re vellet vxorē cū eadem domicella eodē die p̄traxit matrimoniū
et in hūgariā secū duxit. **M**ortuo vō rege andrea dñā ista volēs
redire ad parētes suos: cōuocat̄ principib⁹ regni hūgarie archi
ep̄is et ep̄is se grauidā: p̄le manifestis indicijis demōstrauit: et sic
est reuersa ī trā suā. **E**sth vocatā: et ibi apud p̄rem suūz puez ma
sculū pepit quē ī baptismo stephanū vocauerūt: qui nutrit⁹ et edu
catus sub hoc titulo q̄ esset fili⁹ regis hūgarie. **T**andē ad etatez
vltimā deueniēs vsurpare dolose marchionatū voluit aui sui: s;̄
idez aui su⁹ p̄ualēs ip̄suz remoti⁹ affugauit: et sic stephanus fu
giēs abiit in **I**spaniā ad iacobū regē **A**ragonie qui hēbat ī vxorē:
sororē istī⁹ stephani filiā regis andree regis hungarie: et ibi
aliqz diu cōmorat⁹ itē in **I**taliā veniēs elect⁹ est potestas a ciui
bus ī rauēna: inde fugat⁹ venit venetias. **I**bi aut̄ vir quida; ci
uis venecēsis ciuitatis potior et dior cognoscēs et sciens veracit̄
hūc eē filiū regis hūgarie: tradidit sibi filiā suā ī vxorē: et oīūz bo
noz suoz p̄ncipē eū p̄stituit. **E**x illa aut̄ habuit filiū stephan⁹ quē
andrea vocauit noīe p̄ris sui. **Q**ui andreas auxilio et p̄silio auū
culoz suoz qui erāt ī finitay diuitiay viuēte adhuc rege ladislao ī
hūgariā subintrauit. **E**o q̄ esset dux qui debēt h̄re portionē in re
gno regis andree titulo aui sui. **C**ū aut̄ rex ladisla⁹ fuisset occisus
a baronib⁹ regni: andreas dux feliciter coronat⁹: qui anno sc̄do re
gni sui cū exercitu maxio austriā debellauit: in cui⁹ impio quida;
nobiles regni **J**ohānes. s. et henricus bauius filij herici ac vge
mus fili⁹ poch de wylak: aliqz q̄ plures in p̄iudiciū regis an
dree a papa **B**onifacio. viij. regē petierūt.

Quō in p̄iudiciū regis **A**ndree papa ad instātiā quo
rundā baronū puerū karolū in hūgariā destinauit.

Quoz instantiā papa admittēs quendā puez. xj. ānoz
noīe karolū. Anno dñi. **M**. **C**C. xc. ix. viuēte adhuc
andrea rege in hūgariā destinauit. **C**ui⁹ karoli genera
tio et origotāli modo habet. **R**ex stephan⁹ quītus fili⁹ **B**ele q̄r
ti regis hūgarie inter alias filias habuit vnā noīe mariā vocatā
quā karolo claudio filio karoli magni qui ex donatione eccleie fuit
rex **S**icilie tradiderat ī vxorē. **Q**ui rex karolus claudus ex illa

filia stephani regis genuit karolū marcellū noīe: karol⁹ vō marcellus ex filia impatoris rodolphi **C**lemētia nomīe genuit filiūz quē primo ī trā sua vocauerūt **C**arobertū q̄si karolū robertū: in hūgaria aut ablatō roberto ipsūz hūgari karolūz vocauerūt: vt aut iste karolus regnare valeret ⁊ p̄tra andrea regē potestātē accipe **P**apa legatos vnū ⁊ aliūz de latere suo p̄tra regē andream p̄ karolo destinauit: qui nihil agere valētes ad pp̄ria redierūt. **I**nterim āno dñi. **M. CCC. j.** in festo sancti feliciis idem rex andreas in castro **B**uden. requieuit in dño: ⁊ sepultus est ī ecclesia sancti **J**ohānis euāgeliste apud frēs mīores.

De adductiōe wenceslai ducis filij regis bohemiē in obprobriū pueri karoli ⁊ de coronatione eiusdez.

Postea mortuo rege andrea barones regni eodē āno ī
duas ptes celerī⁹ diuidūt: ita q matthe⁹ omode⁹ et
vgrin⁹ potētissimi pīcipes ī regno ac alij nobiles qz
plures karolo puero adheserūt: z eū regē noīabāt vbo s; nō scō.

Dñic⁹ vō fili⁹ stephāi dicti porch magr thauarnicoz quōdā re-
gis andree demetri⁹ fili⁹ nicolai: heric⁹ filius herici viri valde
magnifici cū iohāne archiepō colocen. z andrea epō agriēsi: eme-
rico epō waradien. haab epō vacien: anthōio epō chanadiēsi: ni-
colao epō boznēsi z iacobo epō scepseñ. cui vsqz vitā fuerat pces-
sus epātus ī mēse iulio vsus bohēiaz pcesserūt ad regē wēceslaū:
vt regni suscipet gubnaclā hūgaroz ne regni libi libtatē amitte-
rēt ī susceptōe p eccliaz dati regē: ad ipsū āt regē bohēie obhācra-
tōez posuerūt gressus suos: qz rex otthacar⁹ qui p regē ladislaū fu-
erat infect⁹ sic ē supi⁹ enarratū: hūit ī vxorē filiā dñe āne filie be-
le regē qrti qui ex ea genuit filiū noīe wēceslaū qui regnauit ī bo-
hēia pīe mortuo mltis ānis: qui wēcesla⁹ vēire noluit: s; filium
suū ex filia ipatoris rodolphi pcreatū z gēitū noīe filit wēceslaū
ī qdā villa godin vocata circa moruā ex pte bohēie quo pfati no-
biles z epī puenerāt ī regē hūgaris tōidit naturalē: z ipsi pfectis
īstrumētis līaz z roborato fidei firmamēto vnanīter suscepūt ab-
hīc **T**e deū laudam⁹ altissime pclamātes ad albā ciuitatē regiā
deuenerūt: vbi iohānes archiepūs colocen. cū epīs alijs supiūs
noīatis honorifice eū coronarūt: sedes nāqz tūc archiepātus stri-
gonien. vacabat: inde budā vēientes: ibiqz iohānes archiepūs
obdormiuit ī dño z iacob⁹ epūs scepseñ. quēnit ī pace. **T**umulā-
tur aut ī ecclesia scī iohānis apud frēs minores.

Quō rex ladisla⁹ siue wēcesla⁹ exiuit d hūgaria z ī bo-
hemiaz reuersus ē.
Pri ladislaū vocauerūt ī budā de gēte: nullū castz nulla potē-
tia seu ptās nullū ius regale sic karolo puero ex pte baronū resti-
tuūt s; vna ps regni karolū alfa ladislaū regē appellabant noīe
tantū s; nō re vel effectū regiminis seu ptātis: tūc rex wēceslaus
pī ladislaū nouit coronati vidēs z pīderās paliatas vsucias hū-
garoz āno dñi. m. ccc. iij. cū mltitudie exercit⁹ pānoniā ē īgressus
z iuxā danubiū circa pesth aliqñtulū residēs ladislaū filiū suū cuz
corona regni accipiēs z ladislaū filius vernerij rectorē seu iudicē

Budensem in suū regnū in pace reuertit̃.

Quo papa p quosdā budeñ. p̃sbyteros extitit excō

Eodē tpe fr̃at nicola⁹ de ordīe p̃dicatoꝝ municatus. ep̃s hostieñ. cardinalis aplice sedis auctoritate suffult⁹ i hūgarīā p karolo aduēit. Qui bude residēdo dieb⁹ aliquot vidēs se nihil posse p̃ficere reuersus ē i curiā ⁊ ibi mortuo Bonifatio. viij. i sūmū pontificē eligit ⁊ creat⁹ et benedict⁹ appellat⁹: in suo aut recessu ciues ciuitatis budens p quodā casu intdicta reliquerat: intdictū quippe religios⁹ ⁊ plebanis stricte seruātib⁹: surrexerūt pseudo: sacerdotes ⁊ p̃fidi qui māifeste diuīa populo celebrabāt ⁊ sacramēta ecclīastica mīstrabāt publice intdictis: insup malū malo cumulātes p̃uiciofi⁹ puocato populo: accēsīs lucernis: sūmū pōtificē xpī vicariū: archiepōs ⁊ epōs vniuersos regni hūgarie ac viros religiosos cōiter excōicatos: altis vocib⁹ p mulgabāt hoc factū ē. Castꝝ budense quodā dicto PETERMANO regente quē p ladislao captiuato rex p̃fecerat wenceslaus.

De introductiōe otthonis ducis bauarie in regnū hūgarie cōtra puez karolū p quosdāz barones facta ac de coronatiōe captiuitate ⁊ expulsiōe eiusdeꝝ.

Iterdū vō filij herrici: ⁊ quidā alij nobiles Otthone duceꝝ bauarie subitroducūt i regē hūgarie: qui veniēs ad coronā regni a wenceslao ablata: petiuit sibi dari ac secūferēs: āno domī. M. ccc. v. albā regalez

ciuitatē pecijt vt ibi coronaret legitime i regē: quē benedict⁹ ep̃s vesprimieñ. ac fr̃at anthoni⁹ ep̃s chanadiēñ. i regeꝝ iunxerūt ⁊ dēa corona regia coronarūt: inde budā veniēs ⁊ i die solēni inde core regio coronā scām habens i capite: p oēs plateas ⁊ vicos i cedebat eques cū populo copioso vt cūctis se esse regeꝝ legitimū publicaret. Qui i breui fr̃az Erdeln cū bele filio thome censuit visitare vbi ladislā⁹ wayuoda ipsū captiuauit: ⁊ in castro suo tenuit vinculatum multis diebus. Qui tam misabili fortuna sibi occurrente: de regno expellitur hungaroꝝ.

De inuentiōe regalis corone in via amisse: sequit̃.

Ec hoc p̃termittēdū est qd cū scā corona p dictū otthoneꝝ duceꝝ ad hūgarīā portaret p̃pt̃ tiores hostiū fec̃ illā icludi p artes tornatoriā i flasconeꝝ. Cū āt equitaret cū suis sub noctē

filētio i strata publica i q̄ plurimi viatores transibāt casu de sella
 corrigijs vbi erat flasco: ille ligat⁹ q̄si vas vinariūz nullo vidēte
 cecidit resolut⁹. **P**ostmodū vō luce clarescēte dū vidissent nō eē
 thesaurū illū p̄ciosū: quo citi⁹ potuerūt tiorē pcussī retro celerit̄ cu
 curreēt quā coronā int̄ mltos trāseūtes i tra iacētē i medio publi
 ce strate inētā a nemie reperūt: forsitan ceciderat i p̄ia vigilia no
 ctis: reīnētā ē aut sequēti die circa tps nōdubiū vesptinū mix cer
 te z miraculū nō tacēdū. **Q**uid enī p hoc qd̄ illa corōa cecidit itel
 ligo: nisi q̄ dux ille vsqz vitā suā portare nō potuit hāc corōaz sz
 amisit de capite corōaz ipsā p̄iter z honorē. **Q**uid ē q̄ a nullo in
 uētā sz ab ipsis qui portabāt: nisi q̄ ne pānonia data sibi corona
 ab anglo priuaret̄. **Q**uo facto i eisde euētib⁹ ladisla⁹ fili⁹ verne

rij d' captiuitate regis wēcesslai āno fere t'no libat: z cū iohāne cha
ak filio castz budēse p portā que ē iux' synagogam indeoz feria
quīta p' festū brē petronelle v'gīs noctē ī silēnio subitauit z quos
dā cines budēses suos aduersarios z p'ditores īuasit subito z de
struxit. **P**eturman' āt iudex ciuitatē: nud' fugiēs vix euasit: du
os enī ex ipsis ciuib'. s. martunhermā z magr'm martinū iuratos
cines de duodeciz ī caudis equoz p'ricos z plateas ciuitatis cru
delit' trahi fec': z eoz ossa ignib' cōcremari: bona eoz obtinuit z
possedit: sacerdotes īsup illos p'fidos supi' noīatos: manib' ca
thenat' z pedibus thome strigoniē. archiepō destinauit: quos
idez archiepūs carceri mācipauit z in eodē tristē spūm emisērūt.

De aduentu frīs gentilis cardinalis in hungariaz

et de coronatione karoli regis.

Cum igitur puer karolus absque regni solatio in hungaria moraretur: fratrem gentilis tituli sancti martini in motibus presbyter cardinalis de ordine fratrum minorum ex auctoritate summi pontificis plenaria: anno domini. M. ccc. viij. panoniam intravit vno siquidem anno in pace transacto anno domini. M. ccc. ix. constitutione tribili promulgata nobiles regni anathematis vinculo inodauit. Pauperibus vero et diuitibus vniuersis diuina stricti iterdixit: et hec fecit illis nobilibus qui in regalia et regalia nolebant restituere regi karolo supra dicto: et qui eum regem minime appellarent. Ladislaus vero wayuoda transsiluanie speciali excoicatione feriens: eo quod coronam regni quam ab otthone duce dum eum captiuauerat recepat indebite detenebat. Et quod filiam suam idem ladislaus tradiderat filio stephani regis seruie scismatico in uxorem. Qua propter cum prefati nobiles extra cimiteria corpora iacentia conspicerent defunctorum: amaro spiritu perturbati. Anno domini. m. ccc. x. Congregati in caput raptus circa pestem karolum sepe dictum in regem concorditer susceperunt: et albam propterantes feriam quintam in octauis sancti regis stephani soleniter cum letitia coronarunt: cum sancta corona a ladislaio weyuoda restituta. Anno eodem papa clemens quartus per cruciferos sancti iohannis in christicolis mundi huius inestimabile thesaurum fecit sagaciter procurari ad passagium generale per terram sanctam expugnanda. Tradens dictis cruciferis gratiam singulare pecuniam largientes ab omnibus criminibus absoluendi usque ad continuos quicunque annos: sed postea de illo tanto thesauro nihil factum vidimus effectiue.

De bello karoli regis prope ciuitatem cassowiensem contra Mattheum de Trynczino commisso.

Anno domini. m. ccc. xij. Cum rex karolus regale castrum Sarub vocatum: a demetrio filio nicolai ex mandato matthei potentissimi principis possessum suis viribus obsideret. Idem mattheus filius petri de trinchinio: mille et septingentos milites lanceatos conducticios: et omne penitus suum posse contra regem in adiutorium demetrii destinauit: ut ipsum regem de subcastro procul pelleret prepotenter. Principes autem exercitus demetrii supra dicti: et abam dictum pulchrum siue magnum constituit. Quorum aduentum rex audiens putauit se

nō posse resistere in sepes se recepit. Cui seepsenses equites piter
z pedestres feliciter pcesserūt: cū quib⁹ rex hostes suos audaci⁹ est
agressus. Quicquidē iterdū ciuitatē cassa vocatā expugnare cepe
rūt p morte Omodei palatini quē ī cassa cassenses theutonici vel
saxōes poti⁹ pmerāt inocentes: quib⁹ cū exploratores cū clama
rent regis aduētū dimissa ciuitate itrepidi: obuiaz regio exercitui
pcesserūt: z ad locū pugnādi magis aptiorē: rex z ipsi plurimu⁹
festinabāt. Quē locū ipsi primit⁹ occuparūt: rex interim in qdaz
valle circa barnad cū exercitu pcessiōe sacramentali pmissa z abso
lutiōe accepta: susceptoq; dñici corpis sacramēto: a cruciferis su
pra dictis mori se poia parauerūt. At ipsi durissimi pacis hostes
bellica arma iduti de mōtis cuiusdā vertice vallē pfatam ptn⁹
certaturi obuīā regi descendebāt: z in latere dicti mōtis: feria vi.
in festo scōz viti z modesti: plū durissimū est pmissus: qle de tē
pore tartaroz in hūgaria nō ptingit celebrari: in quo plio de fami
lia regis kakas fili⁹ stephani dicti porch: z stephan⁹ fili⁹ Bage
ri: ladislaus fili⁹ thome: iacob⁹ fili⁹ aladarij: michel filius petri
Surke z michel filij gurke: z petr⁹ castellan⁹ de Bereg pclari
nobiles conuerūt: gurke sub vexillo regis vexillari⁹ existēs oc
cisus: vexillo regis cadēte sub vexillo cruciferoz rege pugnāte:
ex pte vō altera demetri⁹ fili⁹ nicolai: z aba principes exercitus
ac duo filij omodei mortis iaculo vulnerati p ppe ceciderunt: z
alii qz plurimi letaliter sauciati ibidez z alibi mortis debita psolue
rūt: licet ex pte regis plures ceciderūt: tamē rex victoriā obtinuit
gloriosē. Qd factū a deo esse credim⁹ z fatemur.

De obitu dñe marie prime pfortis karoli regis.

Anno dñi. **M. CCC. xv.** dñā maria prima pforis dñi re
gis natiōe polona filia ducis kazmerij: tñio die post fe
stū btē lucie vginis z martyris ī Themessuar vite cursū
feliciter terminauit: z ī alba regali ī ecclia btē vginis terre gremio
cōmendatur: āno domī. **M. CCC. xviii.** accepit rex dñam bea
tricē filiā regis romanoz sororē regis bohemoz de terra lucum
burgēsi que ī reuolutiōe eiusdē āni obdormiuit ī dño z waradini
ī cathedrāli ecclia tumulā. Eodē āno eccliaz btē vginis alben
sem: que frequēter incendio vastabāt: incepit rex tegere plūbeis
tegumētis z cū gloriosa testudine decorare: insup etiam colūnis

firmisimis stabilire: eodez āno mortuus est matthe⁹ palatinus.

Quō karolus rex dñam **Elizabeth** filiam regis polonie duxit in consortem.

Ano dñi. **M. CCC. xx.** accepit rex karol⁹ filiaz ladislai regis polonoꝝ elizabeth noie: de qua āno dñi. **M. CCC. xxj.** hūit rex filiū noie karolū qui puer mortuus ē eodē āno quo nat⁹ ē: et ī alba sepult⁹: āno dñi. **M. CCC. xxiiij** ī wyslegrad ī festo scī remigij de eadez regina rex genuit filiū noie ladislaū.

De fūdatiōe claustrī in lippa.

Ano dñi. **M. ccc. xxv.** inchoauit dñs rex frīb⁹ mīoribus edificare eccliaz ī lippa ad honorez btī **Lays** noui scī epī tholosani et p̄fessoris qui fuit frat carnalis p̄ris sui scz primogenit⁹ regis scicilie fili⁹ marie regine filie stephani regis hūgarie filij bele q̄rti p̄fessor voto et hītu ordīs fratꝝ minoꝝ.

De natiuitate Lodowici filij regis karoli.

Ano dñi. **M. ccc. xxvj.** tertio nonas marcij. nat⁹ ē eidez regi fili⁹ quē noie huius scī p̄fessoris p̄sanguinei sui lays p̄ gaudio appellauit: āno dñi. **M. ccc. xxvij.** feria q̄rta ante dñicaz **Ramis palmaz**: ecclia btī v̄ginis de alba regali q̄uis plūbo tecta fuisse p̄tra incēdiū vt supi⁹ memi: tamē flebilis: p̄busta: et tota plūbea materia ī lamias p̄ducta de tecto ei⁹ a facē ignis vehemētis fulsit liquide: sic cera excepto vno cāpaniliq̄ supra sacristiaz est: vbi scōꝝ reliquie q̄z plurime apposite p̄seuant: q̄ nemo dubitat eoꝝ meritis remāsisse: s; nihilomin⁹ eadem ecclesiā postea itez plumbo texit.

De natiuitate andree ducis filij eiusdem regis.

Eodem anno in festo scī andree apostoli **Natus** est ei filius quez andream appellauit.

De impietate et feroci seruicia Feliciani.

Ano domi. **M. ccc. xxviii.** mortu⁹ ē ladisla⁹ fili⁹ eius Cū āt hīsdē tpib⁹ regnū hūgarie pacis optate trāquillitate gauderet: et secuz eēt ab hostib⁹ circūq̄qz: pacē emul⁹ et iude seminator diabol⁹: misit in cor cuiusdam militis nomie **Feliciani** de genere zaach inueterato dierum et canicie iam respersuz vt dominū suū regē karoluz et dominam elizabeth reginam et duos filios eius lays et andrea occideret gladio: vno die qui felician⁹

p mattheū de trinchino quōdā palatinū fuerat exaltat⁹. Tandē
relicto mattheo venerat ad regē quē rex regio fauore diligēs: se-
curo īgressū: regis ianua absq; obice sibi patebat. Porro cū rex
vna cū regina ⁊ filiis suis p̄fatis. Anno dñi. **M. CCC. xxxv.**
klas may. feria q̄rta post octauas pasche ī suburbio castri wyffe
grad ī domo sua prāderet: añ regis mēsaz clam subitrādo idez fe-
lician⁹ astitit: ⁊ euaginato acutissimo gladio vebemētissimo īpe-
petu more canis rabidi īmīficordit regē reginā filiosq; voluit in-
gulare: s; mīa mīficordis dei p̄hibēte: qđ voluit nō potuit effe-
ctui mācipare: tñ regis manū dexterā lenit vulnerauit: s; p̄chdo
lor scīssime regie dextre man⁹ q̄ttuor digitos quos paupibus et
mīfabilib⁹ atq; abiectis p̄sonis mīficordit ī clymosinis exten-
debat p̄tin⁹ āputauit. Cū quib⁹ etiā digitis īnūcrabilib⁹ ecclīis
paramēta varia p̄suebat ⁊ altarib⁹ sacerdotibusq; ornamenta de
p̄cios purpuris trāsmittebat ⁊ calices īdesesse. Cū etiāz pueros
regios ibidez astātes vell; occidere: pedagagi pueroz videl; fi-
li⁹ gywla ⁊ kenesich ⁊ nicola⁹ fili⁹ iohānis palatini se īt̄ponē-
tes euadētib⁹ pueris mēoratis: letaliter vulnerāt ī capite. Tūc
iohānes fili⁹ alexādi de cōmitatu potokiēsi bone īdolis īuenis
vicedapifer regie tūc exñs ī ipsū felicianū q̄si ī cruetā bestiā irruit
⁊ cū bicello īter collū ⁊ scapulā fortiter feriēdo trāsfixit ⁊ ad terraz
deiecit hīc ⁊ inde. Per hostia gladiatores milites regis gladijs
terribilib⁹ mēbratiz mīsez laniātes: quoddā q̄si mōstz gladijs
effecerūt. Caput ei⁹ budā mittit: man⁹ ⁊ pedes alijs ciuitatib⁹ de-
stināt: deniq; fili⁹ ei⁹ vnīc⁹ adolescens: ⁊ vn⁹ sibi fidelis fanu-
lus fugā capientes: euadere minime potuerūt: ī caudis equonū
vite terminū p̄cepunt. Quoz oīuz cadauera canes ī platea nū
ossib⁹ corroserūt. Et dignū quippe erat vt felician⁹ qui multos
chrīstīcolas membrīs suis feraliter mutilando priuauerat: īse
membris oībus iusto dei iudicio priuaret: ⁊ qui fuerat tortor pu-
perz īdesessus a cōmuni morte hoīuz exclusus: canina ⁊ subia-
nea morte moreret vt q̄si canis cū canib⁹ p̄cipet portiōem. Fili-
quoq; ei⁹ clara vocabulo vgo pulcherrima de aula regia exhi-
bitur ⁊ naribus cum labijs turpiter mutilatis: solum dentib⁹
patefactis ⁊ octo digitis ambarū manuū amputatis pollicib⁹
saltem remanētibus p̄ pluriū ciuitatūz vicos ⁊ plateas p̄ducit

equo seminiua z misera pelamare compellit in hec vba: qui re-
gi infidelis est p oia pcpiat tallionē. Altera isup filia ipsi⁹ felici-
ani maior. Bebe noie cuidā nobili noie kopay matrimonialit nū-
pta ante castz Lewa iussu emerici dicti de Bechey castellani ip-
sius castri capite trūcat: z ipse kopay i captiuitatis vinculo mor-
tis debitū soluit. Filij eiusdē insup i insulā marinā p cruciferos
trāsportant nūqz terrā natiuā remisuri: multi deniqz de ipsius ge-
nere feliciani nobiles trucidāt. Sicigit felician⁹ infelix lese ma-
iestatis crimē incurrit turbauit regnū extinxit semen ppriū: suam
gentē infamiāuit z pdidit: esca canū effectus solut⁹ a seculo: liga-
tus ē in baratro: ac sepult⁹ in iferno mūdo extitit fabula z infide-
libus disciplina. Tam enorme factū vno die vix credit accidisse
hucusqz quo istud accidit: rex karolus vētis pspersis nauigauit z
crispātia maris equora sue fortune carina ad votū sulcauit: sz iam
fortuna vtilis auersa facie valefaciens terga vertit: qz vndiqz
bellis insurgēbus sua expeditio vincebat: peduz etiam ac ma-
nuū dolore nimio torquebatur.

De bello karoli regis cū Bozorad wayuoda tran-
salpino infelicitē gesto.

Añno eodez quo felician⁹ indigne mēorie periit videlz
Anno dñi. **MS. CCC. xxx.** Cū rex copiosū exercitū cō-
gregasset nō tamē totū suū posse: qz ad pfinia regni sui i
diuersas expeditiōes ptra aduersarios eiusdē regni qz plurimos
destinauerat pugnatores: ipse vō p zenrī in Mēse septēbri tran-
stulit se i frā Bazarad wayuode vlachoz ad iductiōez Thome
wayuode trāsfiluani z dionisij filij nicolai filij iancha que frā ē i
hītabilis gēti ignote: vt de ipsa frā ipsū Bazarad rex expelleret
aut certe frā ipsi⁹ vni ipsoz isultatiū traderet possidēdū: cū tñ ip-
se princeps cēsū debitū regie maiestati sp fidelit p soluisset. Cū āt
rex zenrin z castz ipsi⁹ recepisset: dionisio tradidit mēorato omīa
cū dignitate bonat⁹. Quo facto bozorad regi sic inādauit nūcios
p honestos: qz vos dñe mi rex laborastis i puocatōe exercit⁹ la-
bores vrm recōpensabo. vij. millibus marcaz argenti Ipsam
etiam zenrin cum suis attinencijs nunc habetis pmanibus p po-
tentiam pacifice vobis tradam: insup censuz quo teneor vestre co-
rone fideliter p solui faciā omī anno. Et nihilomin⁹ vnū ex filijs

nostris vestre curie ad seruiendū deputabo cūz meis pecunijs z
expēsis: tātūmodo reuertimī in pace v̄ra z psonaz piculis p̄ca-
nete: q̄ si veneritis vltēr⁹ piculis mīme euaderis. Quo audito
rex elata mēte ī tale v̄bū prupit nūcijs sic dicēs. Sic dicite baza-
rad ipse est pastor ouīū meaz de suis latibulis p̄ barbas suas ex-
trahā. Tūc quidā fidelis baro donch noīe cōmes de Jolio z de
lipton sic ait regi. Dñe cū magna hūilitate vob̄ z ad honorē ve-
str̄ ipse bazarad loquit̄: idcirco regie benignitat̄ fauorē z plenā
dilectiōem gr̄e sibi velitis p̄ v̄ras l̄ras remādere. Tūc rex v̄buz
sup̄bie z cōmīatiōis sup̄ius p̄positū itterant relicto p̄silio sanio-
ri p̄tin⁹ vltra pugnatur⁹ p̄cessit: z cū sibi z suis ī fra ignota z inf̄
alpes z mōtes siluaz victualia īuenire nequiret: famis in edia ip-
serex milites z equi sui labore p̄tin⁹ cepūt. Quo facio trenga or-
dinata cū bazarad z data fide vt ipse regi pareret z securitatē regi
cū suis oībus redeūdi p̄beret z iter rectū ostēderet. Rex reuer-
tebat̄ secur⁹ p̄fidēs in fide p̄fidi scismatici venit in q̄ndā viā cū toto
exercitu que via erat ī circuitu z ī vtraqz pte rippis p̄minētib⁹ cir-
cūclusa z añ: vñ erat dicta via patētiōr indagīnib⁹ in plurib⁹ lo-
cis fortit̄ fuerat circūsepta p̄ vlachos. Rex aut̄: sui oēs nihil tale
quid penit⁹ opinātes ī rippis vndiqz vlachoz mltitudo īnūera-
bilis sup̄ius discurredo iacula iacētes sup̄ regis exercitū que crāt
in fūdo depresso vie que nec via dici pōt: s̄ q̄si nauis stricta vbi p̄
pter p̄sūrā cedebāt dextrarij fortissimi cū militib⁹ circūqz quia
nec ad rippas vtriusqz lateris vie p̄pt̄ p̄cipitiū ascēdere potant
p̄tra vlachos nec vltra p̄cedere nec fuge locū hēbāt p̄pter īda-
gines ibi factas: s̄ erāt omīno sicut pisces ī gurgustro vel ī rethe
cōprehēsi cadebāt iuuenes z senes principes z potētes sine deli-
ctu. Durauit quippe sic iste miserabilis euētus a sexta feria vsqz
ad scōam feriā in quib⁹ dieb⁹ collidebant̄ inimicē milites electi sic
ī cinis mouēt̄ z agitāt̄ īfātes: vel sic harūdines que v̄eto mouēt̄
Facta est aut̄ ibi strages maxia z cecidit militū z principū ac nobi-
liū īcōputabilis multitudo. Feria vi. ī vigilia b̄ti martini z p̄ ī se
quēti ibi etiā occubuerūt tres p̄positi videlicet magr̄ andreas p̄po-
sit⁹ albeñ. ecclie vir valde venerabil̄ vicecācellari⁹ regie maiesta-
tis ex̄ns cū sigillo regis p̄ijt. Itē michel p̄posit⁹ de posega z nico-
laus p̄posit⁹ de alba trāsiluana. Itē andreas pleban⁹ de sarub

et frater petr⁹ de ordine p^rdicato^r vir honest⁹ dire mortis poculū
 acceperūt: q^r i cerebra capitū eoz ligneos clauos misabiliter af-
 fixerūt. **Q**uidā etiā sacerdotes qui erāt capellani regis sūt occisi.
Eumano^r deniq³ corruit iestimabilis multitudo. **C**adauera enī
 oī³ tam viro^r ecclesiastico^r q³ laico^r nobiliū in loco certaminis
 ibidē tēpus resurrectiōis generalis expectāt: nec cari eoz potue-
 rūt suos dilectos p^pt hostiū i cursu aliq^{ten} rehabere. **T**ule-
 rūt ergo walachi multos captiuos tā vulneratos q³ illesos et ac-
 cepūt plurima arma vestesq³ p^rciosas oī³ eliso^r pecuniā in au-
 ro et argēto et vasa p^rciosa et baltheos. **M**ultaq³ marsubia grosso
 rū et floreno^r ac equos multos cū sellis et frenis que oīa portaue-
 rūt et tradiderūt ipsi **B**azarad wayuode. **R**ex at mutauerat armo-
 rū suoz i signia quib⁹ iduerat **D**eseu filiū dionisi^j quē putātes eē
 regē crudelit occiderūt. **R**ex vō ipse cū paucis p^rtuitiōem suoz
 aliquoz fideiū vix euasit. **S**tabāt enī i circuitu ei⁹ q³si muri lapi-
 dei: magister **D**onch cū ladislao filio suo et cū militib⁹ alijs de fa-
 milia regis et magister martin⁹ fili⁹ **B**ereud qui oēs ictus gladio
 rū et sagittaz sup se recipiebāt velut imbres pluuiay³ vt reg^s vita
 a mortis ipetu fuaret. **C**adebāt etiā in circuitu exercit⁹ de canina
 multitudie walachoz q³si musce que p^rdiderūt suauitatē vngēti cū
 xpianū populū et vinctos xpī sacerdotes imifecorditer pcusserūt.
Quoz walachoz nūez ibi p hūgaros occiso^r subtilis solūmo
 do ifernalis cōpotista collegit. **R**ex aut cū tali cuētū vēit ad **T**e-
 mesuar et sine mora vēit deinde ad wyssegrad. **P**orro cū hūgari
 fortissima et durissima p^rlia vbiq³ gessissent istud eisdē accidit ne p^r-
 pter victoriā frequētē supbirēt vel certe post supbiā p^rcedētē cor-
 ripent vt hūilitatē discerēt et docerēt: q^{ten} diuie dilectiōis grāz p^r-
 patne correctiōis flagella vbius mererēt q^r illos corrigit de⁹ p^r-
 quos diligit. **A**nno dñi millesimo tricētesimo tricesimo scdo: i se-
 sto scī stephāi regis habuit rex filiū quē stephanū nūcupauit: an-
 no dñi: millesimo tricētesimo tricesimo tertio. **E**gressus ē rex de
 wyssegrad cū andrea filio suo puero sex anno^r in mēse Julij et p^r-
 rexit cū bona comitiua militū p **S**agrabia vltra mare vt filiū suū
 p voluntatem summi pontificis dñi scz **J**ohannis vicesimi scdi
 et ad instantiam et petitionez inclitissimi regis **R**oberti regis **S**i-
 cilie regni eiusdem coronaret in regem. **I**n cuius regis comitiua

perfecti sunt **C**hanadinus archiepiscopus strigoniensis. **A**ndreas episcopus
varadiensis. et **J**acobus logobardus phisicus episcopus chanadiensis. et
magister donch supra nominatus et alij nobiles plurimi de regno
Qui rex rediit cum sospitate in mense **M**arcij et cum sanitate omnium suorum
qui ipsum fuerant comitati: filium autem suum ibidem reliquit non tamen co
ronatum sicut optabat: sed sub tutamine et protectione regis roberti pa
truelis sui. **Q**ui rex robertus erat rex regni **S**icilie vir magne scientie
et scitatis sed decrepatus iam etate: volebat renunciare seculo et regie di
gnitati ut contemplationi vacaret et puer in regnum succederet memoratus:
sed interdum altiori usus consilio noluit descendere de culmine dum vine
ret regie maiestatis. **P**ost mortem vero eius recipiat coronam regni pu
er de iure sibi succedens: quia heredes quem habuit rex robertus mortis
debito prepropere obedivit. **A**nno domini millesimo tricetesimo trice
simo quinto circa festum sancti martini. **J**ohannes rex bohemos cum ka
rolo filio suo et rex polonorum venerunt ad regem karolum in hungariam
ad castrum wyssegrad pro perpetue pacis concordia componenda: quod et fa
ctum est. **O**mni enim die ad prandium regis bohemos ex magnificentia
regis hungarie expendebant duo millia et quingenti panes et de cibis
regalibus copiose: pabulum etiam equis suis per singulos dies viginti
quique garlete. **A**d prandium vero regis polonorum mille et quingenti pa
nes de cibariis etiam habundanter. **D**e vino autem expense sunt centus
et octoginta tunelle. **R**emuneravit autem rex hungarie regem bohemo
rum diversis et preciosis clenodiis videlicet **Q**uinquaginta vasis argen
teis duabus pharetris duobus baltheis et una tabula pro scacis mi
rabili duabus sellis inestimabilis precij uno bicello valente ducen
tas marcas argenti et una concha margaritarum mirabili ope com
posita. **I**tem quia rex polonie erat regi bohemos censualis: et quia rex
hungarie karolus habebat sororem regis polonie in uxorem. **D**edit ei
rex hungarie idem karolus ad redimendum eum regem de solutione censua
li regi bohemos quingentas marcas auri purissimi et ibi ordinatum
est: ut quemcumque ipsorum regum vel regna eorum hostis invaderet aliquis
ceteri debeant in sui adiutorium et inuicem festinare. **E**t istud fuit con
firmatum inter eos cum magno federe iuramenti.

Incidentia.

Anno domini millesimo tricetesimo tricesimo octavo: circa festum apo
stolorum petri et pauli: dominus **L**ochka dux rutenorum venit in wyssegrad

84
cū electo populo militū suoz ad regem karolūz hungarie pmit-
tens ei omnis amicitie incrementum.

Incidentia.

Anno dñi millesimo tricētesimo tricesimo nono: kazmyrus rex
polonie in mēse **I**ulij venit in wyssegrad ad karolūz regē: cum
epis hūgarie: cū epis ⁊ baronib⁹ regni sui ⁊ de cōsensu ⁊ volūta-
te oīuz illoz regnū polonie libere resignauit dño lodo wico filio
regis karoli filio sororis sue eo quod nō haberet filiū ⁊ ad hoc cō-
fecerunt euidentis instrumētum.

Incidentia.

Anno dñi millesimo tricētesimo q̄dragesimo: tribus ānis subse-
quētib⁹ videlz q̄dragesimo primo ⁊ q̄dragesimo secūdo: infini-
ta multitudo locustaz ingressa est p syrmia⁹ in omnē ptem regni
hūgarie transiēs turmatim volitādo ⁊ gradiendo in terra sup oīa
virentia in arborib⁹ segetibusqz ac graminib⁹ ptātem accipiēs p-
ter folia vineaz. **P**ost trienniu aut i circūiacentia regna scz **P**o-
lonie **B**ohemie ⁊ **A**ustrie recedentes se diuiserūt vsqz ad **I**taliā
⁊ **F**rantiā ⁊ sic morte perierūt.

De morte regis karoli.

Neu me qz huius mūdi decus ⁊ gloria a primēuo tem-
poris spatio nūqz in vno statu pmanens s; semp va-
riando v̄saliter atqz caduce se p̄tendēs in nihilū tan-
q̄m aqua decurrēs incedit. **N**am oīa que a terre gremio vsqz cir-
cūferētiā celi ambitu orbis p̄tinent dilabunt in terram: ⁊ qz nec
vllī mors impia parcēdo: nullaqz pacis tramite simulādo mise-
ret. **C**adit vita hūana p̄timore ipsius dñi stare putat q̄si flos ⁊ p-
tinus aret. **O** mors que p excessus delictoz veteris parētis pro-
thoplasti morsu pomi noxialis diabolice fraudis instigante ne-
quitia p̄concepta serpētino veneno virus iniquitatis infundēs
inferēdo in orbem terre filios eiusqz p̄thoplasti impauida nō tē-
mens neqz verens dolo fraudis repleta diripiēdo ac deuorando
inrandi semitas primit⁹ queritasti. **M**irū est qz tanta gulositate
insaciabili rapacitate latrociniali cadauera mortuoz deglutiēdo
nō faciaberis ⁊ cur de corpe fetidissimo mortuoz q̄m viuoz con-
gaudēdo gratularis. **N**ō enī ad domū cōuiuij ⁊ cuiuslibet solen-
nitatis festū s; ad locū luctus plus festinas temere pperare neqz

casas pauperū neq3 aulas seu atria regum nullo nūcio mediāte
adire formidas necnō pūgatos ex vera dilectiōe matrimōiali in
uice3 copulatos diuortiōis vinculo inodare nō pauescis filiuz a
p̄re p̄rema filio sepando. **M**ōne: amarā: durā: crudelez z impiā
te fore ostēdebas dū āno dñi millesimo f̄cētesimo q̄dragesimo se-
cūdo sequēti die diuisiōis aploz. xvij. kl̄as augusti. **C**astrū for-
tissimū iestimabilis altitudis z muros eiusdē iexpugnabiles cui
nec vis nec potentia hui⁹ mōi potat quoquo mō dñari: tue vul-
pine dolositat⁹ astucia clādestine inuisibilis itroire nō expauens z
ibidez hostilitat⁹ arma potētissimi p̄ncipis dñi karoli dei gr̄a re-
gis hūgarie cui⁹ potētie altissimo talit̄ disponēte: dalmatia: cro-
atia: rama: seruia: gallicia: lodomeria: cumania: bulgaria: tota
q3 hūgaria: salerna q3 ac mons sc̄i angeli alia regna puta: polo-
niē. bohēiē. austriē. ac circūq3 adiacētia trepitādo abhorre-
bāt imminere nō metuens ipsū q3 q̄dragita duob⁹ ānis z nō pluri-
b⁹ vite comitez regnare p̄misisti: s3 acrit̄ tua dolositate p̄suetade
medio regnicolaz māifeste cernētib⁹ felicissime recordatiōis piū
regē n̄m famosissimū ac potentissimū nō gazis ac p̄ciosis vesti-
mentis gēmis z p̄cios splēdidis margaritis adornatis: auro et
argēto desup̄ p̄textis s3 spū viuificato spoliādo subtraxisti z ipsi⁹
splendentes honores ī nihilū ī trā humādo obūbraisti. **N**ouis-
sime vō vidētes ipsū regnicole esse piū ac exaltatū sic cedz liba-
ni trāseūtib⁹ z querētib⁹ eū suis regnicolis: z ecce nō erat. **Q**ua-
pp̄t tuū grāde factū nephariū oībus reuera dilectissimis catho-
lice fidei cultorib⁹ p̄iter fidelitati semitaz adherētib⁹ piū vt ipsuz
dñm regez karolū oporteat flere z ipsi⁹ obitū p̄chdolor lamenta-
biliter p̄dolere. **O** q̄ntus flet⁹ q̄nta lamēta p̄latoz p̄ceruz baro-
nū: nobiliū: virginū: dñaz: z cuiusuis stat⁹ z cōditōis hoīuz spe-
cialiter q3 dñe elizabeth serenissime regine charissime p̄sortis ei-
usdez z dñi **L**odowici nūc regis ac stephāi ducis filioz suo3 plo-
ratus eiulat⁹ z vlulat⁹ prupit ī diē decessus ipsius mīstrarūt. **O**
quis p̄siderass3 z p̄siderare antea p̄meditādo debuiss3 q̄ taz ieffa-
bile gaudiū z hilaritas vult⁹ serenissime dñe regine tam crudelit̄
aspitate lachrymaz sic iā mutat⁹ z riuul⁹ gurgitū ad instar aqua-
rū ab oculis eiusdē vsq3 ad terrā a tpe obitus ipsi⁹ icessant curre-
tibus humefact⁹ z organica vox clamoris z gemit⁹ eiusdē ī suo3

regnicolarum ad orbis celi summitates pueniendo ethera quasi eidez copaciendo: imo sol sui optimi coloris radios plurimum videbat obfustare. **T**ademque die sequenti ob preceptum dicte domine regine archiepiscopus: episcopus: prelati: barones: presbyteri: fratribus: clericis omnibus simul puenientibus lachrymabiliter processive processibus quorum preexcellens multitudo lachrymarum ut dictum est amarificata ad dictum castrum adueniens et preciosissimum caput eius iuxta decentiam regni sui honoris corona aurea corpusque ipsi splendidissimum: tunica scarletina ac etiam caligis forularibus gemis preciosissimis pretextis et desuper calcaria aurea pulcerrimis pedibus sue excellentie annectendo induentes: de predicto castro inexpugnabili in ecclesiam prochialis virginis gloriose in wyssegrad ciuitate constructam placitu magno deferendo eum: planxitque eum vniuersus populus ciuitatis placitu magno valde. **P**eractis autem ibidez diuinis institutionibus et missarum sollemniis corpus ipsi super chymbam per decursus aque danubrilis in ciuitate famosissimam **B**udam videlicet delatum. antecedebat autem flebiliter ipsarum multitudinem prelatorum baronum in regnicolarum vexillo triumphali miles famosissimus atque manu fortis laurentius sclauus cui itererat tempore vite ipsius domini regis ex officio eidem incubenti vexilla regalia ferre loco optuno: vbi omnes ciues dicte ciuitatis famosissime sacerdotes et clerici ac viri religiosi ipsarumque inhabitantes alij processive processus condolendo oculis lachrymantibus vestimenta lugubria portantes obuiam ipsi corpori usque ad danubiū processerunt: et dum in dictam ciuitatem adduxissent supra corpus ipsius cantica psallere et alia diuina officia ut mos est per expiratis eorundem per totam noctem preces offerre cantando non cessant summo creatori. **T**ertio namque die obitus ipsi in eadem ciuitate medio tempore spatio quousque diuina officia vel misteria icepta et missarum sollemnitates modo debito pagerent tres sollemnes dextrarii ipsi domini regis karoli suis fallerati purpureis coperimentis super quos milites strenui armis eiusdem domini regis induti ante fores ecclesie stantes quorum quidez militum super vno ipsoz dextrarioz tuorum armis tormentalibus regie excellentie competendis: et alter ad hastiludium aptus: tertius dextrariozum preciosior existens cum armis bellicis ad intrandum etiam exercitus per regia maiestate competendis. **Q**uorum quidez trium militum dictos tres dextrarios presedentium signa in galeis forma scrutationis auis cum coronis aureis circumdatis. que per ipsum dominum regem vita sibi comite

haberi ⁊ ferri ꝑsueuerāt hēbant. **U**niuersa nāqꝫ ferramēta stre-
paz ⁊ habenaz seu rudibulaz: ⁊ alia cidez spectantia de argento
aureato iuxta decentiā regie excellētie fabricata existebāt corrigi-
arūqꝫ cinguli ⁊ frena ac silia alia cū athenijs ⁊ postenis serice sub
stātie ꝑtexta fuerāt. **M**obilissimis nāqꝫ picturis purpureis gem-
mis ⁊ lapidibꝫ ꝑciosissimis dicti trini dextrarij ⁊ milites ī ꝑsona
⁊ spū eiusdez dñi regis sup ipsīs dextrarijs tegebantꝫ quos vt dñ
cuiuscūqꝫ ꝑditōis hoīes aspiciebāt trāscūdo ⁊ dicta signa regalia
intuebantꝫ: eo qꝫ idez dñs rex hactenꝫ impiū regni hūgarie habitꝫ
ꝑmissis signis ⁊ dextrarijs felicif gubnauerit: mox ꝑrūpebāt ī
fletus ⁊ validissimis ethera vlulatibꝫ ꝑpullantes. **P**eractis tā-
deꝫ diuīs īstitutōibꝫ ⁊ missaz solēnitatibꝫ nō more alioꝝ quorū-
dam regū dñdū defunctorꝫ quos felicissime recordatōis scripture
aliaz eplaz venerabilis cōmendat autoritas. **N**on velata facie
nec corpe eius alicuius diei spatio celato ꝑutabusiua ꝑsuetudo
alijs vicibꝫ quorūdā regūz funcribꝫ ꝑhibetꝫ astruxisse sꝫ māifeste
eībus ꝑsentibꝫ facie ad faciez māifeste cernētibꝫ ad alben. ciuita-
tem deferēbat dictū corꝑꝫ tumultandū: inde ferēdo aut corꝑꝫ ipsi-
us ad q̄mcūqꝫ mansiōis villā deueniebat oēs hoīes tam viri qm
mulieres lachrymaz fletu ꝑdolentes clamore maxio ī amaritu-
dinē ꝑuersi ethera ꝑpullādo resonabāt. **D**ūqꝫ ad alben. ciuita-
tē dictū corꝑꝫ pueniret nitidissimū: modo quo supꝫ allegatꝫ: ꝑre-
lati ꝑsbyti clerici aliqꝫ regnicole: ac ciues dicte ciuitatis extra ci-
uitatē celerit ꝑgentes ipsūqꝫ corꝑꝫ vinificato spū spoliatus ama-
rissime circūspiciētes īmenarrabiles fletus se eo viso ꝑrūpentes
illud intra ciuitatē detulerūt. **A**lli quoqꝫ sacerdotes ⁊ clerici ꝑ to-
tam noctē hymnos ⁊ psalmos deo decātantes ī vigilijs pausar-
do deduxerūt noctis ꝑliritatē: dieqꝫ lucefcēte īceptis diuīs ⁊ mis-
sarū solēnitatibꝫ quousqꝫ diuīa mysteria īcepta ⁊ missaz solēnita-
tes more debito eodeꝫ die pagerēt: ante dicti trini dextrarij ipsiꝫ
dñi regis modo ꝑmissō fallerati purpureisqꝫ coopimētis decorati
sup quos ꝑfati milites strēnui arma eiusdez dñi regis īduētes an-
te fores ipsiꝫ mōasterij vt ē ꝑmissū steterūt ꝑdurātes: ⁊ demū eis-
dem digne cōpletis ꝑsumatisqꝫ ī eodē die celebrari debētibꝫ ī sū-
mo mōasterio vbi scīssimi regis stephāi ⁊ emerici ducis filij sui scīss-
ima corꝑa diuersꝫ coruscātia vtutibꝫ ⁊ miraculis ī dño felicif re-

83
quiescūt: et summa pietatis opa ipsa benigne implorantib⁹ misere-
ricordiā partiunt iuxta altare magnū in vestimēto regali ad hoc
sibi debito p̄ p̄dictos enarratos dños et archiepōs: epōs: pla-
tos et abbates sacris vestimētis idutos exiit tumulatū: et omēs
vnanīter plāxerūt eū simul ī vnū diues et paup̄ ī tantū vt marmo-
rei lapides dēsitare lachrymarū plurimū fuerāt humefacti. **Tūc**
enī tam maxio clamore gemebūdi oīnū circūstantiū fauces rauce
facte sūt: oculiq; ipsoꝝ p̄tantis lachrymis visib⁹ naturalib⁹ fere
defecerūt: vbi etiā venerabilis ī xpō p̄r dñs chanadin⁹ strigoni-
ens̄ archiepūs de obitu ipsi⁹ dñi regis salubri ac pio sermōe iten-
tos aīos et pia corda circūstantiū linuit cōdecenter. **Cui⁹** quidez
lachrymositatis īenumerabilis mestitie p̄textu credit cos qui re-
ges tumulari nō p̄spexerūt de acerbitate doloris īstillatiōeq; la-
chrymarū q̄si imp̄ticipes et īscios fore et extare. **Attamē** nimirū
qđ oēs creature carne et pelle vestite vt ē p̄tactū p̄ lapsū veteris
parētis p̄thoplasti ī culpā sint morituri: nā ī oēm posteritate
moriēdi legem p̄didisse videt̄ generalē et īcōmutabilez a deo vt
altissim⁹ p̄prio filio suo licet deitate vestito parcere noluit s; pro
nobis oībus tradidit illū. **Nō** igit̄ quisq; indignādo creatori p̄
pter factū mortis īenitabile et īcōmutabile pōt obuiare: et qđ nō
est sapiā neq; prudētia neq; fortitudo neq; p̄siliū p̄tra dñm s; po-
tius ferēd⁹ est grauis euent⁹ necis patient̄ qđ qđ donauerat domi-
n⁹ accepit et ī die illa surrectūz ī ipso: tūc ibidez p̄dictū sup̄remū
mōasteriū cū alijs ecclesijs īnumerabilib⁹ mūerib⁹ regalib⁹ et ob-
lationū maximis q̄ntitatib⁹ exiit donādo remūeratū et tandē an-
tedicti trini dextrarij solēnes cū armis et copimētis oībus ipsoꝝ
gl̄iosissimis seu attinēcijs cū sartanea curru seu mobili aut ostila-
rio regnali signo regio desup forma auis scrutiōis deaurato et gē-
mis adornato cū septenis nodulis globalib⁹ argēteis et filr̄ deau-
ratis ob planc⁹ memoriā īeffabilis et luctus amaritudinē iā dicti
dñi regis ī postex semp̄ ī mēoriaz reuocādi cū īnumerabilib⁹ su-
pradictaz q̄ntitatū peccunijs dicto mōasterio dati et p̄cessi extite-
rūt. **Cuius** quidez donatiōis et oblatiōis maxia q̄ntitas ibidē die
tumulatōis: facta data et p̄cessa ī p̄nti scriptura seriatim nō poni-
tur ne calamis scribentiū pariterq; legentib⁹ fastidiū multiplica-
tionis generaret sua p̄lixitate. **Deinde** vō potētissimi reg⁹ obi-

tum famosissimus rex kazmyrus polonie p̄rimus eiusdē z mar-
chio morauie ī wyssograd veniētes p̄dolēti anio celebrauerunt.
Demūq3 triginta dieb⁹ cōpletis quarta feria p̄xima añ assumpti-
onis v̄ginis gl̄iose tricesimū diē ipsius regis karoli cū magna so-
lēnitate missaz altissimo dño oīum creatori: vel vt sup̄ius extitit
enarratū p̄lati ep̄i cū baronib⁹ q̄3 pluribus albā vbi corp⁹ ipsi⁹
dñi regis karoli solēniter ī dño requiescēs extiterat tumulatū: ac-
cedentes ibiq3 albe z ī wyssegradieñ. ciuitate dña regina cū filio
suo lodowico: tūc rege coronato sibi p̄dilecto alijsq3 p̄latis: ep̄i
scopis: p̄sbytis: baronib⁹ z plurimis christifidelib⁹ funeris ob-
sequias deuotissime celebrarūt z totius regni vniuersales etiā in
toto regno diffuse: eodez solēnitatis voto z missaz solēnitatibus
dictū officiū celebrantes cōpleuerūt. **I**mplozanda ergo est vna-
nimi p̄seusu clemētia dei om̄ipotentis p̄ eodem dño rege karolo
vt cū aīa ipsius clemēter dispēset eidem indulgēdo z ī numez ip-
sius aīa ac cetū scōz confessorū oīuz ac regū stephani z ladislai di-
gne collocare z put q̄ in p̄senti seculo regali triūpho vixerit:
ita etiā in futuro seculo cū angelis valeat exultare.

Metra de morte karoli regis

Supreme rex christe finis hominis extitit in te.
Ergo ppitius sis nobis omnibus vnus.
Tolle peccatū nostrū de leq3 reatum.
Et karoli regis qui cessit mensibus istis.
Augusto primo cū sol versatur in cancro.
Sequenti festo quod est diuisio primo.
Altq3 die numerū compleuit anima notum.
Quod pepigit quisq3 rex princeps rusticus vere.
Teneē modico hoc corpus tempore dico.
Non maius longū spatium trium q̄3 diez.
Sic feria sexta dominus sepelitur in vmbra.
Suscepimusq3 deus regnum cepit ludowicus.
Anno milleno trecenteno fore noto.
Ita completo finit hic quadragintaq3 secundo.
Asilum suum scit rex supremus quoq3 regum.

Incipit plogus in Cronicam Lodowici regis.

Rex regū et dñs dñantiū vnīuerse terre: qui su-
pra cūcta tenet ī excelsis impiū: dat eē reb⁹ et di-
spensat put vult culmīa dignitatū et sapīa et for-
titudō eius sūt et ipse mutat tēpa et etates trans-
fert regnā atq; pstituit: dñs fort⁹ et potens dñs
potens in p̄lio: a quo oēs prātes velut ex sole

radij derināt sub cui⁹ impio reges regnāt et prīcipes dñant. Ip-
se quidez ē exercituū dñs acies instruēs roborās aīos docens ma-
nus ad p̄liū et iustificationes suas potētī vtute purificans quos
voluerit subiacere subicit principū potestati. Oportet ergo prin-
cipez ferialr regnātē et victoriose triūphantē culmīs ptāte a deo
fore exaltatū odore bone fame exornatū caterua militie decoratū
vt p̄celli ei⁹ noīs fama disp̄sa p orbez et p̄scendens de gestis lau-
dabilib⁹ ī excelsuz laudari mercať apud deū et extolli laudib⁹ di-
uersaz nationū. **H**inc ē q̄ peritissim⁹ princeps philosophorū
arbystotiles ī libro suo de secretis secretorū ad alexandrū ita scri-
bit. **P**rimū instrumentū itellect⁹ est desiderīū bone fame: q̄ qui
vere desiderat bonā famā famosus erit et glīosus: fama ergo prin-
cipalit⁹ et p seipsā appetit ī regimīe: q̄ regnū nō appetit p̄pt se s̄
p̄pter bonā famā. **I**nitiū igit sapīe et intellect⁹ est desiderīū bo-
ne fame et p̄suadēdo subiūgit. **E**nde igit o alexāder et dilige desi-
derīū bone fame: q̄ nō ē p̄ciū nō ē thesaur⁹ qui sibi possit redime-
re bonā famā. **P**reterea etiā sapiēs et faciūdisim⁹ **A**egēt⁹ in li-
bro de re militari sup oīa cōmēdare videt militiā et belloz indu-
striā: hoc enī scōm ipsuz est q̄ romani maxie exaltant q̄ maxime
dederunt opam reb⁹ bellicis et sūmope studuerūt quō possent si-
bi subiacere natiōes p̄pter qd̄ secundū eundē hoc debet esse prin-
cipalissimū ī itentiōe principis qd̄ habūdet ī ciuili potētia et q̄
p eā sibi subiciat natiōes. **R**ursus alibi p quēdā prudētē scribit:
dū fortia laudāda ac digne mēorāda prīcipū ac militū gesta et bel-
licosā exercitia triūphos casus fortuitos et euētus ad mēoriaz po-
steroz scribim⁹ quid aliud agim⁹ nisi quoddā incitamentū belli-
cū p̄mouem⁹: p qd̄ virtuosos aīos auditorū ad belloz exercitia
accendim⁹ vt hoc exēplo fortiores et ardentiores reddant ad la-
bores et bellicas passiones tollerandas q̄ p̄teritoz exhibitio est

instructio posterioꝝ. ¶ Quāobrem de gestis illustrissimi pꝛi-
pis dñi lodowici ex regū scīssimoꝝ p̃sapia oriūdi: dei gr̃a hūga-
rie zc. z belloꝝ exercitijs sue gēt̃s z milicie: q̃zuis pauca ex plib⁹
ne p neglect⁹ i curia labāť i obliuionē. Ego iohānes nūc archi-
dyacon⁹ de kykullew i ecclia trāssiluana vicari⁹ strigoniē. i spi-
ritualib⁹ generalis. Tūc licet idign⁹ suoꝝ secretoꝝ notari⁹ po-
sterioꝝ notitie duxi cōmēdāda ordine sequentiū p̃tinuādo p capi-
tula z p̃ticulas t̃miatas sub cert̃s titulis vt i p̃mptu inueniat: qđ
querit p̃ legētiū utilitate: z i q̃ttuor p̃ticulas vt iſra de q̃libet p̃ti-
cula p se posita clari⁹ appebūt: diuidēdo seu distinguēdo: si quid
aūt min⁹ recte iūciat ṽl incōueniēter p̃positū lector puid⁹ z beni-
gnus supplēda suppleat z corrigat: queso sine iūria corrigēda.

De coronatiōe ac vita ⁊ exercitijs lodowici regis.

Anne cū idem rex lodowicus glorioso principe karolo rege hūgaroz ⁊ eius genitore bte meorie ex hac vita dño vocāte migrante: dñice incarnatiōis

M. CCC. q̄dragesimo sc̄do: sue v̄o etatis decimo septio: āno die dñico p̄rio post festū diuisiōis apo

stolor ⁊ i vrbe albe regalis: magnatū: p̄ceꝝ: baronū: militum ac cōitat̄ nobiliū regni hūgarie volūtate vnanimi ⁊ fauore p̄cedēte solēnit ⁊ felicit̄ in regē coronat⁹ extitisset: ⁊ eidez genitori suo i regni solio iure nature d̄bito successissz ac i iuuenili flore regnare cepissz maturitatē: iuuetuti p̄ferēs crescēdo bone idolis: iuuenis discretiōis ratiōem amplexat⁹ fuissz: magno vtutū creuit augmēto: reminiscēs q̄ multi viri fortes p̄ patria sanguinē suū fundendū eē dixerūt nec fūdere dubitarūt q̄ gloriā etiam apud posteros post mortē haberēt: cogitare cepit ⁊ i aīo discutere quō ⁊ q̄liter iura regni sui p̄ p̄fines vicinos ⁊ p̄cipes occupata: ac p̄ rebelles seu ifideles de regno temeraria p̄sumptiōe in p̄iudiciū sacre corone distracta ⁊ vsurpata ad statū debitū diuio fr̄ct⁹ auxilio reuocaret ⁊ etiā reintegraret.

De prima exercituali expeditione lodowici regis p̄tra sarones. Sequit̄.

Interea accidit q̄ quedā gēs saxonū i ei⁹ regno i p̄tib⁹ trās siluanis q̄sdaz cōmotiōes fecisset ⁊ censuz p̄suetuz ac iura regalia soluere denegasset. Copioso igitur motu exercitu idem rex cū suis baronib⁹: militib⁹: nobilib⁹: ⁊ regnicolis ad cōterēdā ipsoꝝ p̄teruiā p̄sonalit̄ accessit ⁊ eis refrēatis ac ad obediētiā reductis laudabiliter triūphando remeauit.

De obediētia alexandri wayuode transalpini.

Quam aut̄ eēt i p̄tib⁹ mēoratis: quidē p̄iceps seu baro potētissim⁹ alexāder wayuoda trās alpin⁹ ditioni eūsdē subieci⁹: qui t̄p̄e quōdā karoli regis p̄ris sui: a via fidelitat̄ diuertendo rebellauerat ⁊ p̄ m̄lta t̄pa i rebellioe p̄māserat: audita pietat̄ ac etiā p̄tāt̄ eūsdē lodowici regis fama ad ipsū spōte p̄sonalr̄ veniēs circa p̄finia ipsaz p̄tiū ad pedes regie maiestat̄ humoten⁹ ē p̄strat⁹ ⁊ ad obediētiā ac fidelitatē debitā reduct⁹ ⁊ itegrat⁹ solennia mūera ⁊ exenia clenodia p̄rādo ⁊ suū dñiuz ac sc̄āz coronā regnoscedo cū gaudio ⁊ letitia ad p̄pria remeauit: ⁊ ab illo t̄p̄e fidelitatē cōseruauit.

De peregrinatione regine elizabeth matris lodo-
wici regis ⁊ de rebus ꝑ ipsam tū in curia romana tuz
in apulia gestis Sequitur.

Rex aut andreas in apulia nōdū regnabat: do-
mīa igit elizabeth regina hūgarie mat regū ꝑ
dictoz post mortē regis karoli hñs deuotiōem
visitādi scōz reliquias ⁊ apłoz ꝑetri ⁊ pauli
honorādi limīa: quā nō retraxit femine? sexus
nec terruit ꝑlixus labor itineris nec timor ē in-
cussit ei multiplex maris periculum sꝫ virili animo fulcita ac diui-
no presidio rapta celestiqꝫ desiderio incēsa de wyssegrad in festo
brisslame trinitatis: āno dñi milesimo tricentesimo quadragesimo
tertio iter arripuit versus italiā cū honesta familia ⁊ multitudine
dñaz ⁊ nobiliū puellaz baronū militū ⁊ clientū cum multo ⁊ ma-
gno apparatu iuxta magnificētiā regiā iuit ⁊ ꝑcessit hñs secū ꝑro
expēsa viginti septē millia marcaꝫ puri argēti ⁊ decez septē millia
marcaꝫ purissimi auri. Dñs aut ladowic⁹ rex hūgarie fili⁹ suus
misit post cā q̄ttuor millia marcaꝫ auri electi. Habuit etiā secum
de florenis fere cuz media garleta de denarijs vō paruis vsqꝫ ad
exitū regni multū. Cui regie etiā veneti honestū valde ⁊ vtile ser-
uitiū ꝑbuerūt: nā cū duab⁹ galeis ꝑprijs sūptib⁹ i toto trāsitu ma-
ris dicte dñe diligētī famulati sūt: trāsito aut mari multū pacifice
puēit i apuliā: cui obuiauit rex andreas fili⁹ su⁹ cū ꝑsorte sua do-
mīa iohāna regina: ⁊ dñaz elizabeth reginā cū magna solēnitate
⁊ gloria receperūt ⁊ ita neapolim cūctis gaudentibus i vigilia scī
iacobi apli ꝑduxerūt. Cū igit in neapoli hec regina hungarie re-
sideret ducto ꝑsilio ad apostolicā sedem solennes nūcios Nico-
lauꝫ palatinū. Paulꝫ comitē curie regie. Thomā ruphū: Fra-
trem vitū epūm nitriensem: thomam filiū petri: necnon ⁊ archi-
epūm beneuentanū ac alios qꝫ plures nobiles destinauit vt do-
minus apostolic⁹ sua benedictiōe dñm andreā regē faceret coro-
na regia decorari. Interea dñā elizabeth regina volēs cōceptaz
deuotiōez ad deū ⁊ ad sanctos effectui mancipare ad visitāda btō
rū ꝑetri ⁊ pauli apłoz limīa: in festo exaltatōis sancte crucis de
neapoli egressa cū tota familia ⁊ archiepō neapolitano ac pluri-
bus nobilib⁹ de apulia ꝑgredit⁹ versus romam: transibat auteꝫ

p ciuitates z castella cu3 magna tráquillitate z pace nulli suo cui-
 cunq3 violentiá seu iniuriám inferéte. **A**udientes autē terrigene
 reginam elizabeth virtutib⁹ moru3 honestate z deuotiõe p̄tinua
 vt sydus p̄fulgidum radiare: ac suos cum omí modestia p̄trásire
 currebāt in vicos z plateas ad ipsá aspiciendá z diligēt⁹ intuen-
 dā z vidētes eā cū admiratiõe z gaudio deum vnaníter collauda-
 bāt: q̄tā nobilis dñā z taz illustis regina relicto regno z domo
 venit a finib⁹ mūdi tanq3 regía sabba ad querēdā z p̄merendam
 clementiá saluatoris. **C**ū aut̄ romam ífra paucos dies felicít pue-
 nisset cōmota ē vníuersa ciuitas in ei⁹ aduētū: illi etiā de colūna
 ex vna pte tyberis z vrsini ex alia pte receperūt reginā marío cū
 honore: wlgus aut̄ reliquū ac populares magni z parui mulie-
 res z puelle currebāt vbi trāsiebat regina: z alta voce clamabāt
 viuat regía hūgarie z resonabat terra í voces eoz z p̄pt rem ali-
 as insolitā videbāt oēs populi cōiter ex aspectu ei⁹ quendā spūa
 lem iubilum reportare: pueniēs aut̄ ante fores ecclesie bñ **P**etri
 apostoli totum collegiū romanū recepit reginam p̄cessionaliter
 cum magna gloria z honore. **O**btulit deniq3 ad altare bñ **P**etri
 apostoli z ad reliquia solēnia munera in calicibus ornamētis in-
 signib⁹ z florenis iuxta manifestiā reginalē. **M**ulta etiā mōaste-
 ria ecclias z scōz limina visitauit que largis donarijs z offerto-
 rijs honorauit. **I**maginē etiā christi seu veronica3 bis p̄scalam
 ascēdendo p̄missa est clari⁹ visitare ad quā cū deuotiõe accedens
 sūmo honore z hūilit̄ adorauit. **H**is itaq3 gestis atq3 p̄fects va-
 lefaciēs infra octauas scí frācisci reuersa ē neapolim cū exultatõe
 z gaudio: sua enī deuotio cūctis claruit í exemplū. **C**ū igit̄ hec re-
 gina in neapoli resideret z vidisset nurū suā dominā iohannā su-
 pbam z ambitiosam ac vltra humanū modū consuetum incedere
 mūdani honoris auidā: nec regi andree marito suo exhiberi ho-
 norē regiū ac totū velle: imo vltra posse suū visa ē ipsū corona et
 regno priuare: sic postmodū exit⁹ rei p̄bauit. **C**ōmota sūt oīa vi-
 scera ei⁹ acri doloris aculeo cōpūgēte. **C**u3 itaq3 ambasiatores z
 nūcij longam morā cōtraherēt í auinione p̄pt dissimulatiõe3 do-
 mini pape nolētis p̄bere p̄sensū dicti regis coronatiōi. **V**isūq3
 ē ipsi domie regie z suo p̄silio fore vtili⁹ repatriare quā ibi in cas-
 sū z frustra ac cū tedio p̄manere: āno domi millesimo tricētesimo

Vxor no obsequans
 maritum:

quadragésimo quarto relinquēs filiū suū regē andrēā in apulia
sanum ⁊ icolumen circa festū scī **M**atthie aplī recessit de neapoli
cū oībus suis versus hūgariā ⁊ diuertēs ī **B**arum: adorato ibi
brō nicolao ⁊ donis ⁊ munerib⁹ honorato circa mediū q̄dragesi-
me puenit māfordiā ⁊ p̄pt defectū nauū ⁊ galeaz cōpulsā ē festū
pasche ibideꝫ solēniter celebrare: sequēti autē die venerūt q̄ttuor
galee misse p̄ regē andrēā p̄ seruitio illustri regie hūgarie m̄ris
sue que ī eis recepta cū oīb⁹ reb⁹ suis ⁊ familia ac alijs plurib⁹ na-
uib⁹ mare adriaticū trāsiretāuit ⁊ vēit viscenā dño p̄cedēte. **R**e-
diit autē regia de apulia ī hūgariā tpe supra dicto ⁊ p̄uēit ī domuz
suā ī wyssegrad ī aniuersario sui recessus: ⁊ receperūt eam filij sui
scz dñs lodowic⁹ rex hūgarie: ⁊ dñs dux stephan⁹ ac p̄ccres re-
gni cū magna exultatiōe ⁊ gaudio. **I**ntea nūcij dñi regis lodo-
ci ⁊ dñe m̄ris sue: apud dñm papā clemētez. vi. andree regis iura
ecclesiastica ac leges ciuiles ī p̄sistorio p̄ponētes ac corā alijs indi-
cib⁹ delegat⁹ p̄ oīa iura p̄bātes q̄ regnū sicilie iure successiōis re-
galis ad dñm regē penit⁹ p̄tinebat laborātes tñ nihil de negocijs
p̄fecerūt: ⁊ qz nō potant vt volebāt antedicti nūcij eoz ambasiata
p̄ viā iustitie t̄miare: sciētes q̄ mūera ⁊ dona alliciūt etiā aīos sa-
pientū: ignorātib⁹ dño lodo wico ⁊ dñā regīa m̄re ei⁹ spopōderūt
dare se ⁊ iuramēto firmi⁹ p̄strīgētes ad camerā dñi pape q̄dragin-
ta q̄ttuor millia marcaꝫ vt p̄meret rex andreas regni sicilie gub-
nacula possidere. **C**urrēte autē hac relatiōe ī hūgariā ad dominū
regē ⁊ ad dominā reginā puenit hoc pactū qui hoc p̄cipiētes nō
modicū turbabant qz ius regni quod ad ipsos secūdū dcū ⁊ iusti-
tiā p̄tinebat sibi p̄ peccuniā vendicarent sz ne malignis ⁊ p̄uersis
homībus daretur occasio ⁊ materia iniuste eos ī aliquo iudicādi
⁊ nihilominus detrahendi: quod ad regium honorem per auari-
tiam ⁊ cupiditatem impenderent solutionem antedictę peccunie
fieri p̄miserunt: ne etiam nūcij crimine mendacij notarēt. **C**ucur-
rerūt igitur exactores ad omēs comitatus ⁊ villas regias ⁊ regi-
nales p̄ totū regni circulū p̄dictas peccunias ex integro exegerūt
⁊ exactam p̄ certos nuncios ad cameram domini pape **C**lemen-
tis sexti fideliter transmiserūt sperantes firmiter de coronatiōe re-
gis andree sine dilatiōe p̄missionis fieri cōplementū. **O**ccupatis
autē sepe dict⁹ nūcijs ī animiōe circa causā eis cōmissas det̄miandā

inueniuntur

Interim dñs Iodowic⁹ inclitus rex hūgarie decēti comitina: anno dñi millesimo trecētisimo q̄dragesimo quīto trāsīuit ī poloniā ad socer suū cui⁹ filiā iā accepat noīe margarethaz ⁊ ducto p̄silio cū rege polonoꝝ ātūquo ⁊ dicto socero suo p̄dicū reg⁹ filio p̄gregauerūt militiā fortē ⁊ validā: ⁊ circa festū btē marie v̄gīs trāsierūt pelag⁹ sup̄ glacies vno die naturali p̄t lithuanos pagāos volētes eoꝝ trāz igne ⁊ gladio deuastare: s; flāte austro dissoluebātur glacies ⁊ ex mora illis piculū imiebat: iō quācū⁹ retrocesserūt ⁊ si ne fructu vacui redierūt. **De subsidio p̄ regē Iodowic⁹**

Item p̄ defēsiōe regnū polo cū regī polonie facto nie ī subsidū kazmyrij reg⁹ p̄t excelsū p̄cipē dñm Johānē regē bohēie cū magna potētia ipsū regnū ⁊ ciuitates Craconie inuadentē: strenuū militē nicomē de zeech cū petro paharos ⁊ alijs militib⁹ cū exercitu copioso trāsmisit: qui ab inuasiōe ac īpugnatōe ⁊ deuastatōe eiusdē reg⁹ bohēie regnū ipsū ⁊ ac ciuitatē de obsidiōe libādo defēsarūt ⁊ ī ptāte eiusdē reg⁹ cū p̄spitate reuertētes reliquerūt.

De exercitu p̄tra tartaros.

Item cū gētes tartaroꝝ ī regnū hūgarie semiētes p̄finia p̄tis trāsiluāe ⁊ siclos sepi⁹ īfestarēt: rex ipse strēnuū ⁊ bellicosū viz andreā filiū Iaczk wayuodā trāsiluanū p̄tra ipsos tartaros cū siculis nobilib⁹ ⁊ valida gēte destinauit. **Q**ui frā ī q̄ habitabāt potētē subitrātes cū p̄cipe eoꝝ noīe Althlamos ad resistendū eisdeꝝ cū magno exercitu ī cāpo obuiātes obellauit ⁊ ipsū p̄cipē eoꝝ decapitaui ac multa bāderia ⁊ captiuos tartaros regie maiestati ī wyssegrad trāsmisit. **P**ost hec etiā siculi tartaros sepi⁹ inaserūt ⁊ cū magna p̄da ad p̄pria redierūt. **Q**ui autē ex ipsis tartaris remāserūt ad p̄tes maritimas lōge distātes: ad alios tartaros fugierūt.

De exercitu p̄tra croacos.

Undem cōmunicato consilio suorum principum: militum ⁊ baronum disposuit contra suos infideles ⁊ rebelles Gregorium filiū curiaci ⁊ niliptiūꝝ croacos: qui regna croacie ⁊ dalmacie: ac magnam partē sclauonie vsurpādo ī p̄iudiciū sacre corone detinebāt cū exercitu copioso ⁊ p̄cipibus aliaꝝ p̄tiū spēalit cū magnifico ⁊ potēte p̄cipe stephāo

bano bozneñ. Cui⁹ p̄clarā filiā dñam elizabeth nūc reginā: po-
stea duxit matrimōialr ī p̄sortez: p̄ obtinēdo z expugnādo codez
regno croacie: p̄cessit z vsqz opidū byhegh puēit p̄peqz supra
caput riuuli kolkothfew vocati castramet⁹ ē: ī quo loco diuiti⁹
cū suo exercitu pausando nec vlteri⁹ se mouēdo: idēz tyrāni z re-
belles: gregori⁹ filius curiaci: z Iwan fili⁹ nilipezij: mortuo pa-
tre suo ad obedientiā sacre corone venire sūt cōpulsī: z cū fidelita-
tem suare iurassent: aliquib⁹ restitutis rege cū suo exercitu ad p-
pria redeūte. Idez gregori⁹ fili⁹ curiaci rebellauit: p̄tra quē alta
vice idēz rex lodowic⁹ barones suos z milites cū exercitu ingē-
ti trāsmisit qui cisde rebellis p̄teruiā p̄terendo: ipsū cū alijs suis
adherentibus regno croacie restituto: regi maiestati obedire z se
gr̄e submittere cōpulerūt z cū letitia ad propria remearūt.

De exercitu contra venetos in dalmaciā.

Onsequēter tpe p̄cedēte idēz rex ad expugnādū z recup-
andū dalmacie regnū qd p̄ venetos a diuturno tpe detine-
bat occupatū. Exercitū mouit copiosū z cū multis p̄cipib⁹ cir-
cūpositaz regionū ac baronib⁹ militib⁹ z regniculis suis vsqz ci-
uitatē Iadrensez puēit que se pri⁹ ad obedientiā reddiderat regie
maiestati: z qz veneti eāde ciuitatē p̄ suos stipēdarios theutoni-
cos galicos z latios obsidebāt z p̄t ipsā quādā mūitiōez scekach
vocatam: firmauerāt gentib⁹ armigeris ī ipsa collocat⁹ z diuers⁹
machinis z īgenijs tā ī ipsa mūitiōe qz etiā ī galeis p̄ mare ipsā ci-
uitatē iadrensez fortissime expugnabāt. Circa quā idem rex ī cāpo
cū suo exercitu sedit z machinis ac alijs diuers⁹ īgenijs applicat⁹
z erect⁹ ipsā mūitiōem venetoz volēs obsidiōem ciuitat⁹ iadren-
remouere fortit⁹ expugnabat: z milites ac gētes reg⁹ p̄tinuis īsul-
tib⁹ hostes agrediebant⁹ z acerrime iuicē pugnā p̄mittebāt: z qz
hostes intra munitiōem erāt īclusi perictus balistaruz multos de
gente reg⁹ vulnerabant: ac etia⁹ gentes regis vsqz ad muros ap-
propīquantes ipsis vices rependebāt. Et cum oportunitatem
captabant clam gētes venetoz de munitiōe subito egressē cū mili-
tibus z gentibus regis dimicabant: z ex vtraqz pte multi corruē-
bant: vbi etiā strennui milites Bartholomeus filius laurentij:
Tot z harsandorfer theutonicus de pte reg⁹ in pugna sunt occi-
si: qzuis autem exercitus regis ad expugnanduz ipsaz mūitiōem

fortiter laborasset: ipsa tñ qz nimium erat fortificata ⁊ munita expugnare mune potuerūt. ⁊ hoc vidēs idez rex nō sine magno dāno psonaz ⁊ rez: cū suo exercitu ad ppria reuersus ē. **S**ētes at venetoz tā in ipsa munitōe qz etiā p mare ī galeis obsidionē p̄tinuātes p traditiōem aliquoz d̄ ciuitate: eādē ciuitatē obtinuerūt ⁊ multos ciues ⁊ nobiles de eadē decollauerūt ⁊ diuersis tormētis cruciatib⁹ ⁊ penis afflixerūt: mltos taz viros qz etiā femias: nobiles ⁊ puellas: venetias ī captiuitatē deduxerūt: ⁊ heu misabilis deū nō verētes: nec etati nec sexui cōpaciētes ipsas femias ⁊ puellas ⁊ alios captiuos ī psona fame ⁊ siti solū vita ipsis miserrima refuata cruciaūt: ⁊ postea successiue ī carcerib⁹ ⁊ p̄is ipsos p̄merūt de quo facto idez rex anxie dolēs se vīdicatur firmissime p̄posuit dū tps se adhuc offerret. **D**e morte andree regis fris lodo-

Postea vō breui tpe decurso. **Q**uia nihil p̄ wici regis ne ī seipso māet stabile: s; currit tps sp̄ mltas euoluēs īmutatiōes qz neq; p̄uidere facile ē neq; p̄dicere: ⁊ nihil ē q̄ mutabilitatē nō sentiat ⁊ bellū ī media pace p̄surgit. **A**ccidit casus lamentabilis ⁊ enormis de morte quōdā icliti principis dñi andree: hierlin ⁊ sicilie regis fris vtini eiusdē lodowici hūgarie regis: qui p̄ sceleratū conardū de kathācijs ⁊ alios p̄ditores ex pcuratiōe militis chenfa ī aula ipsi⁹ regis andree morātis ī ciuitate auersa: que vtinā fuisset submersa extitit īngulat⁹ ⁊ īntempt⁹: ⁊ fact⁹ ē luct⁹ et plāct⁹ magn⁹ ī hūgaria: ipsi tñ p̄ditores reat⁹ sui penā ⁊ nepharie p̄ditiōis sue p̄miū sūpsert: qui potēs ⁊ magnific⁹ comes nouelli cognat⁹ regis ⁊ fidelis ipsos sup̄ turrū ligari fecit ⁊ p̄ oēs vicos comitat⁹ p̄tbi ⁊ eoz corpa cū forpicib⁹ ferreis ignitis euelli fecit carnificari ⁊ lanuari morte turpissima extrēo supplitio p̄mēdo sup̄ quo euētū mortis fris sui: idē rex lodowic⁹ vlt̄ mod̄ dicēdi vehe mēti dolore cordis sauciat⁹ p̄dolēs ⁊ anxī⁹ cepit cogitare ⁊ t̄tare de vīdicta ne tā execrabile scel⁹ īpunitū p̄trāsiret: ⁊ priō nicomez filiū laurētij tobt qui postea kōth fuit cognōiat⁹ ad t̄ctādū cū magnatib⁹: comitib⁹ ⁊ barōib⁹ illaz p̄tū illuc destinauit: qui ī aquilā ciuitatē famosā supueniēs: cū lallo viro prudēte ⁊ de morte ipsi⁹ regis andree mltū anxio capitāeo ipsi⁹ ciuitatis hīto t̄ctatu dñiuz ipsi⁹ optinuit: ⁊ p̄teta mora ibidez qz plurimos vna cū ipso lallo ad regis hūgarie obediētiaz p̄fortauit ⁊ p̄duxit ⁊ cū eidem regi p̄ lras ⁊ nūcios intīmasset.

De exercitu regis lodowici in neapolim.

Rex cōgregato valido exercitu p ptes Italie transitū faciēs ī q̄libet ciuitate p dños ⁊ cōmūitates honorifice suscepit ⁊ largiflue in transitu suo hospitatus vsus ciuitatē neapolim festinauit. Ex quib⁹ dñis ciuitatū dñs maletesta de maletestis frāciscus de furliuo: philippus de mātua ⁊ quidē alij cum pulcra gēte armata ipsū vsq; neapolim sunt secuti ⁊ ab ipso honore ⁊ cingulo militari insigniti.

De fuga iohāne regine ⁊ lodowici eius mariti.

Aditoq; eius aduētū Johāna regina cū lodowico de tarento ei⁹ marito qui regē se gerebat clandestine fugientes: in trib⁹ galeis p mare versus puinciā Auinionē obmetū regis pperarūt. Rex autē lodowic⁹ ciuitatez neapolitanā itrauit vbi cū magna solēnitate ⁊ gaudio susceptus ē. Ex tūc titulo regnoz hūgarie Hierusalē ⁊ Sicilie utebat: ⁊ ibidē moram faciēs cepit inuestigare qui essent p̄cipes ⁊ culpabiles ī morte fr̄is sui andree regis p̄notati: ⁊ capi fecit regulos īfrascriptos Ducē duracij cū duob⁹ fr̄ibus suis lodowico ⁊ roberto. Itē etiā alios videlz principē tarentinū ⁊ philippū puez fr̄es dicti lodowici mariti regine iohāne: quē quidē duce ⁊ duracij tanq; culpabilē in auersa ciuitate ī domo dicti regis andree in q̄ tūc hītabat ⁊ fuerat iugulatus ⁊ occisus decollari fecit. Et dictos alios regulos in comitatu karoli pueri filij p̄dicti regis andree in hūgariā p certos barones ⁊ milites destinauit p eo q; reos criminis lese maiestatis punire neglexerūt p̄sumebant aliq̄liter tāto sceleri p̄sensū p̄buisse. Iuxta illud nō caret scrupulo societatis occulte qui manifesto facinori desinit obuiare: qui deputati fuerūt in castro wyssegradien. custodiēdi: ⁊ cū magna diligētia ⁊ honore bñ ⁊ laute fuerūt cōseruati sicut decuit sanguīe p̄iunctos regie maiestati.

De reditu regis lodowici in hūgariā.

Demū: idēz dñs rex lodowicus volēs redire in hūgariā cū gēte copiosa ibi magnificū ⁊ strenuū virū stephanū filiū laczk wayuodā trāssiluanū Capitaneū regni ⁊ wolffardū de wolffard theutonicū: capitaneū ī ciuitate neapolitana: ī psona sue maiestatis p̄fecit ⁊ ad hūgariā remeauit.

De p̄lio ⁊ victoria stephani wayuode.

Post recessū autē regis quidē neapolitani ⁊ ibidez milites cappuani seditōem ꝑcitātes wolffardū expulerūt ꝑdictū capitaneū: ⁊ supbia inflati: ad expellendū ipsum stephanū wayuodā insurgētes int̄ auersas ⁊ neapolim hūto cōgressu: fortissimū ꝑliū est cōmissus ī quo volente deo ipse stephanus wayuoda cū exercitu dñi regis victoriā obtinendo: multos comites: barones: milites: nobiles: ⁊ ciues de neapoli alijs interfectis captiuauit ⁊ spolia ipsoꝝ marīa obtinuit ⁊ gēnibus regis cū largitate distribuit: ⁊ captiuos ī magna sūma peccuniaz pactando liberos abire ꝑmisit: frer⁹ autē victoria ī ipso regno securus permansit.

De captiuitate ducis vernerij.

Terū aliquib⁹ dieb⁹ trāsactis: idez stephan⁹ wayuoda ducem vernerij capitaneū exercit⁹ lodoewici cū quingentis armatis societati ipsi⁹ adiūct⁹ ī ciuitate kornechij captiuauit.

De pugna stephani wayuode cum gente lodoewici mariti iohāne circa neapolim cōmissa.

Post hec: cū ꝑs eiusdem lodoewici aggregata sibi apꝑreciate gentis multitudīe ⁊ q̄s plurib⁹ dicti regni sicilie infidelib⁹ ī suā societate adiūctis. Ipsus stephanū wayuodam ex terminare cupiēs añ ciuitatē neapolitanā dispositis aciebus ꝑserto bello ⁊ sonis bellicis ꝑflatis aggredi ꝑcurauit: ⁊ q̄uis longe plures idem lodoewicus de tarēto ꝑ ꝑte sua gentes ī suo exercitu h̄ret ⁊ vtrinq̄s hostiliter adinuicē ꝑliū cōmisissent: tñ idē stephanus wayuoda zelo fidelitatis armatus volēs potius post mortē viuere ꝑ fame gloriā q̄s terga hostilitati vertere: victoriā obtinuit optatā. In quo quidē ꝑlio idē stephan⁹ wayuoda q̄s plures comites magnates ⁊ potiores mltos captiuauit: ⁊ cōiter sepe sepius q̄s plures exercit⁹ ipsi⁹ lodoewici debellauit: ciuitates plurimas expugnauit: ac grauiā hōicidia ꝑsonaz ꝑicula eidē lodoewico adherentib⁹ irrogauit: sicq̄s potiores ⁊ nobiliores ipsi⁹ regni ad fidelitateꝝ regis hūgarie adduxit ⁊ ipsius seruitio applicauit: sicut hec ⁊ alia q̄s plura gesta sua ⁊ seruitia etiaz ꝑriuilegio ipsi⁹ regis supꝑ donatiōe castroꝝ Ostrogo ⁊ chakthornya vocatoꝝ int̄ flumios draua ⁊ mura existentū ī remūeratiōem ꝑmissorū sibi ꝑcesso plen⁹ ꝑtinet: gētes etiā seu īcole dicti regni quosq̄ ex hūgaris cōprehēdebāt viuos excoꝛiabāt ⁊ alijs tormēt⁹ seuerissime affligebāt.

De reditu iohāne regine ⁊ eius mariti.

Medio autē tpe: ipsa iohāna regīa ⁊ lodowico de tarēto ei⁹ marito in neapolim redeūtib⁹ ⁊ regnū sibi subiungere nītentib⁹. Ipse stephan⁹ wayuoda dictū regē hungarie ad defendendū ipsuz regnum suū cōtra ipsos euocauit.

De secūdo introitu lodowici regis in apuliam.

Quidē dñs rex sine aliq̄ retardatiōe nec expectata exercit⁹ cōgregatiōe cū quibusdā suis baronib⁹ ⁊ militib⁹ int̄ quos erāt p̄cipales Nicōs fili⁹ gileti: palatin⁹ cū iohāne ⁊ dñico militib⁹ filijs suis: ac iohāne filio gileti fratre suo. Itē nicōs fili⁹ laurentij toth cum frībus suis leukes ⁊ bartholomeo. Itē stephan⁹ ⁊ georgi⁹ filij bebeck: nicōs de seech: konia fili⁹ thome wayuode: andreas wayuoda cū frīb⁹ suis: nicō paulus ⁊ michael filij laczk. Itē ex p̄latis: reuerēd⁹ ī xpō p̄r dñs nicōs ep̄s zagrabiē. qui fuit ibi ī ciuitate auersana ī ep̄m p̄secratus: ⁊ venerabilis vir dñs stephan⁹ p̄posit⁹ buden. cū frē suo iohāne strēnuo milite filio laurētij de kanisa repēte ī apuliā trāsfretauit ⁊ ad portū māfrodōie applicuit: ipsā ciuitatē pacifice de p̄se su cōmūitatis īgressus theanū ⁊ barletū subiugauit necnō ciuitatem barij vbi scūs nicōs pōtifex requiescit obsidēdo obtinuit ⁊ intrauit ac castro ciuitatis mūitissimo ⁊ fortissimo sibi restituto ī eadē resedit ⁊ stipēdiū soldatis theutonicis nūero q̄ttuor millib⁹ barbutoz quoz capitane⁹ erat corrad⁹ de wolffard frā dicti wolffard copiose ⁊ largissime diuisit.

De p̄ditiōe facta p̄ stipendarios.

Interim autē gētes sue de hūgaria p̄ nauigia ad ipsū p̄fluebāt ⁊ exercit⁹ ei⁹ nimīū multiplicabāt. Qd̄ vidētes theutonici soldati absq̄z volūtate eiusdeꝝ corradi wolffard eoz capitanei ac alioꝝ p̄cipaliū p̄ditiōem ⁊ īsultuz fecerūt p̄tra regem ⁊ gentē suā hūgaricā ⁊ ciuitatē volētes eā spoliare: p̄tra quos hūgari īsurgētes ⁊ ciuitatēses cū cathēis p̄ vicos ⁊ plateas que sub t̄ra int̄ muros latebāt p̄strīgentes: magnā mltitudinē soldatoꝝ int̄ cathenas cōprimēdo occideūt ⁊ multos ex eis decapitauerūt equos: balīstas: arma balteos ⁊ res ipsoꝝ abstulerūt ⁊ nisi vnā portā ipsi soldati p̄ se occupatā ⁊ custoditā habuissēt: vix aliqui ex eis euasissent: sꝫ tandē extra ciuitatē fugiētes ⁊ in cāpo iacētes

90
p multos nūcios inſpōſitos grām ſub tali pacto a dñō rege obti-
nuerūt vt de ipſo regno oēs exirent ⁊ aduerſarijs regis nūq̃ ad-
hererēt: ⁊ hoc ſuis lris ⁊ inſtrumētis firmanerunt: ex ipſis tñ ali-
quos domin⁹ rex qui ſibi videbant eſſe inculpabiles in ſeditione
concitata ad ſuū ſeruitium reſeruauit.

De expugnatione caſtricanofij.

Poſtmodū rex qui ī pceſſu exercit⁹ ſingulis dieb⁹ cōtinuatis
int catheruas militū ī armis equitare ſolebat āmoto exerci-
tu caſtz canofij obſedit ⁊ expugnādo obtinuit vel poti⁹ reſtituē-
do: ſz ibidez cū ipſe armat⁹ p ſcalā aſcēdere feſtinaret ictib⁹ lapi-
dū grauit ꝑcuſſus iſoſſatū eſt ꝑlapſus grauē ī corꝑe ſuo ſuſtinēs
leſionē de quo barones ⁊ milites ſibi nimium improperabant q̃
ad talia ſe ingeſſit que nō decent regiam maiestatem.

De captiuitate ſtipēdarioꝝ lodowici de tarēto.

Abinde certa caſtella occupās lutheriaꝝ cui⁹ muri erāt diruti
eſt iꝑreſſus ꝑꝑe quā erat caſtz fortiffimū ꝑ lodowico mari-
to iohāne regie ꝑſeruatū: ī q̃ ciuitate rege exiſtēte nicōs ⁊ paul⁹
filij laczk vix cū quinꝑgita ſtipēdarijs hūgaris: centū ⁊ viginti ſol-
datos armatos gētis ꝑmixte lodowici de tarēto ī cāpo ī pugna
capiētes: ligatis poſt tergū manib⁹ equites armis īdutos intro-
dixerūt ante regē quos rex illo die ī reſectorio fratꝝ ī clauſtro ho-
ſpitari fecit ⁊ reſci in cena ac die craſtina ablatiſ equis ⁊ armis ſi-
cut ꝑſuetudo eſt ſtipendarioꝝ abire ꝑmiſit.

De obtētū ſalerni ⁊ de obſidiōe auerſe ciuitatis.

De qua ciuitate vlteri⁹ ꝑcedens deo auxiliāte ⁊ vias ei⁹ ī ꝑ-
ſpitate dirigente ſalernū ⁊ caſtellū Stafach obtinuit: ⁊ in-
de vſus neapolim opidū Sumpnia vocatū munitū ī quo mul-
ti erāt brigancij pedites expugnauit: ⁊ de hīc recedēs ciuitateꝝ a-
uerſaꝝ obſedit que adhuc ī muris nō erat totalr ꝑſūmata ſz de die
ī diē ꝑ defēdicula iꝑeior ꝑſtruebat ⁊ ad ꝑfectōem dducebat: vbi
rex capitaneū exercit⁹ nicōm kōth vix ī ꝑſilijs ꝑrudētiffimū am-
moto ſtephāo wayuoda ꝑfecq̃ factū multis diſplicuit. ⁊ ipſuꝝ
ſtephanū wayuodā exacerbauit ac ꝑceſſū negotioꝝ regis multū
ꝑturbanit.

De vulneratiōe regis circa ciuitatē a-

Quia autē ipſā ciuita- uerſaꝝ ⁊ de obtētū eiꝝ dē
tē auerſam rex cū ſuo exercitu expugnare cepiſſet ⁊ ſe ad

pugnā ingessisset: sagitta baliste in pede fuit letalis vulnerat⁹: et
vix diuio frer⁹ auxilio ⁊ medicoꝝ cura mortē euasit. Durauit autē
obsidio bñ p tres mēses ⁊ quotidie armati theutonici soldati lo-
dowici de tarēto circa trecētas barbutas de ciuitate iopinate ⁊ re-
pente exeūtes ⁊ isultū faciētes cū gentib⁹ regis theutonici ⁊ hun-
garis pugnā cōmittebāt ⁊ multis ex vtraqꝫ pte vulnerat⁹ iterato
ad ciuitatē fugiebāt. Qua obsidiōe durāte victualia ī ciuitate de-
fecerūt: ⁊ pp̄t famis icdiā multi expellebāt de eadeꝫ ⁊ p exercitū
regis capiebāt: pp̄t qđ soldati vltēr⁹ durare nō valētes ciuita-
tez vnacū castro fortissimo ī quo erat capitane⁹ ⁊ castellan⁹ Iaco-
bus de pinatharijs sub pacto securitat⁹ psonaz ⁊ rex suaz resti-
tuūt: ⁊ dñs rex castꝫ ⁊ exercit⁹ ciuitatē īgressi extiterūt: ī quo loco
multas donatiōes ī possessionib⁹ baronib⁹ militib⁹ ⁊ nobilibus
secū existētib⁹ ī regno hūgarie fec⁹ ⁊ p̄tinuauit: quoz agilitates ⁊
seruitia ī lris donationū eis pcessaz enarrāt. Tandē mora p̄tra-
cta ī castro rex bñ pualescēs recuperata sanitate audacē ⁊ bellicosū
viz andreā wayuodā filiū laczk capitaneuz generalem in regno
nicōm drugech frēm wilhelmi palatini capitaneū ciuitatis saler-
ni ⁊ frēm monialē militez ordīs scī iohānis hierosolimitani prio-
rem anrane capitaneū ī eadeꝫ ciuitate auersana: qui postea īfidelī-
ter agens eandē ciuitatez cū castro ī ptātez iohāne regie resigna-
uit ī sua psona p̄ficiēs: ⁊ ibideꝫ dimittēs pp̄t ānū iubileū zelo de-
uotiōis accēsus vsus romā p ciuitatē capuanā ī cui⁹ porta est tur-
ris altissima ac solēni ope fabricata ⁊ sub mōte cassino cui⁹ muri p
terremotū corruerūt ⁊ p campaniā est pfectus.

De honore regi lodowico ī vrbe romana exhibito

Uī tribun⁹ cū romāis potiorib⁹ p q̄ttuor milliaria gal-
licana: vestib⁹ seu pānis purpureis ad hoc spēaliter sub
vni formitate aptat⁹ solēniter in trūmetis ⁊ diuersi gene-
ris musicoꝝ appatib⁹ circa centū psonas d vna vestitura bñ īdu-
ti obuiā veniētes ⁊ eūdeꝫ honorifice suscipientes ad urbē roma-
nā: cui⁹ platee pānis pulcre strate ⁊ decorate fuerāt itroduxerūt
⁊ ī dñm romanoꝝ suscepērt. Qđ tñ rex acceptare recusauit: qui-
quidē ī palatio dñi pape hospitat⁹ singulis autē dieb⁹ tribun⁹ euz
potiorib⁹ romanis ipsuz visitabat ⁊ reuerētiā eidem exhibebat ⁊
ad domos eoz ad cōuiuiā cum magno gaudio iuitantes: Rex at

94
quottidie in basilica sancti petri principis aploz missas audiebat
et eidem singulis diebus sudarium vultus domini ostendebat ad magnas
consolationem pegrinorum et multitudinis gentium confluentium pluribusque
diebus cum deuotione sic deductis: rex auctoritate domini pape absolutus
super altare sancti petri quattuor millia florenorum auri offerri fecit ac pntari

De reditu regis lodowici in hungarias.

Exinde cum suo exercitu per partes italie reuertebat et in quilibet
ciuitate gaudenter susceptus et honoratus: in veronam peruenit
dimissaque ibidem gente stipendiariorum theutonicorum quattuor millium
barbutarum cum wolffardo et corardo capitaneis qui nondum erant stipen-
diis suis plene pagati ad expensas ad regis rationem computandas
ad hungariam cum gaudio remeauerunt. Et abinde stipendia ipsorum comple-
te remisit: predictos vero wolffardum et corardum capitaneos ad se vo-
cauit et per remuneracionem suorum obsequiorum largifluis regijs donati-
uis ipsos exaltauit: quorum gesta et seruitia in priuilegijs processis ex-
planat.

De resignacione regni sicilie ad manum domini

Quia autem fere tribus annis andreas waywo- pape.
da capitaneus regni generalis nicodemus druzeth frater wilhel-
mi palatini capitaneus ciuitatis fallerni cum alijs militibus
principalibus ac gente domini regis copiosa in regno et in partibus illis
remansissent: multaque bella exercuissent: ac gentes lodowici sepius
debellassent et quasi annihilassent: ita quod solum in munitioibus et castris
se inclusissent: sicut de gestis et exercitijs eiusdem andree waywode
que causa breuitatis ad presens obmitto in priuilegio sibi super possessi-
onum donacionibus processio: possit qui voluerit expiri ut fides certius
possit adhiberi. Dominus papa innocentius quatuor per suum legatum: primo
per reuerendissimum in christo premonstratum dominum. S. nido ne tituli sancte cecilie pres-
byter cardinalis de latere missum ac deinde pluribus vicibus per nuncios
solenes viros per liberacionem dictorum regulorum transmissis: et postea per
dominum bartholomeum similem eius nuncium decretorum doctorem principaliter
salutaribus monitis institit apud regem: quod gentem suam de regno illo re-
uocaret: ad cuius instantiam tanquam deuotus et obediens filius ipsum re-
gnum necnon castra ciuitates munitiones et terras quas tenebat per suos
ambasiatores videlicet dominum iohannem electum wesprimiensem. in iure ca-
nonico licenciatum et alios ad manum pape assignauit iure tamen suo in re-
gno sibi competenti saluo reseruato: regulos etiam predictos quos in

castro wissegradieñ. tenebat liberauit ⁊ vsqꝫ venetias cuꝫ securo
pductu honorifice destinauit ad ppria remeādos: qui cū magna
letitia p mare ī neapolim trāsiretātes cū maxia solēnitate ⁊ hono
re sūt recepti ⁊ ad ipsoꝝ dominia ⁊ principatꝫ ac ducatꝫ restituti:
hoc nō ptermisso qꝫ tam luculēter ⁊ clare rerū gestaz seriem p di
stinctiōes ānoꝝ ⁊ dieꝝ ppedientibꝫ inuallis tēpꝫ differere nō
potui qꝫ aliqꝫ p incipsoꝝ didici ⁊ aliqꝫ p alios fidedignos rerū noti
tiā hñtes ītellexi: ⁊ sic venia tribuat rite excusanti cū sufficiat rex
gestaz seriē qꝫ narrare: cetera scribeāda vñ narrāda: illis reliquo qui
plura sciūt qꝫ hic scripta sūt de gestis eiꝫ tam pspis qꝫ aduerb scri
bere vel tractare. **D**e requisitione venetoz sup
restituendo regno dalmatie.

His itaqꝫ gestis ⁊ expeditis ad ppositū cepte matie de re
gno dalmatie ⁊ ciuitatū marittimaz ē necessario redeūdū
Cū enī rex principatꝫ tenutas ⁊ dominia regni sui sacre co
rone subita vellet pseruare ⁊ vsurpata ad statū pristinū reuocare
inclitū principē andrēā de angulo ducē venetiaz p ambasiatores
solēnes lrasqꝫ et nūcios speciales plurics vt zelator pacis requi
siuit ⁊ monuit ad restituendū sibi ⁊ sacre corone regnū dalmatie ⁊
ciuitates marittimas ī toto occupatū ⁊ detētas. **Q**uequidē dux ⁊
dñi venetiaz negarūt ⁊ astruētes se opposuerūt ⁊ resistere decre
uerūt regie maiestati.

De exercitu regio ptra venetos moto.

Super quo facto rex cū suis vicinis piliarijs principi
bus regnicolis marchionibꝫ ⁊ ducibꝫ ptra dñicē vene
tiarūqꝫ cōmunitatē de tali īiuria grauit est cōquestꝫ ne videret eos
indebite ⁊ īiuste ipignare ad vindicādūqꝫ ⁊ ppugnandū iniuriā
sibi ⁊ regno illatū cū valida potentia p recupandis iuribꝫ regni
sui p ipsos a multo tpe occupatis versus italiā ptra duces vene
tiarū cū ppria gēte sua necnō comitibꝫ: militibꝫ: theutonicis ex
traneis sibi fauentibꝫ ⁊ auxiliū pstantibꝫ quos pcepue theutoni
cos ideamatis eoꝝ: psciū multū diligebat ⁊ eisdeꝫ de stipendijs
ac donarijs largiflue pvidebat: ex eoꝫ ad ipsū libentꝫ pfluebant
sibiꝫ fidelia fuitia exhibebant psonalitꝫ ē pfectus ⁊ p frās ac te
nutas venetoz circa castꝫ scrawal trāsienis **C**onijglanū obtinu
it ⁊ ab hinc ad ciuitatē **T**eruisij veniēs ipsaz obsedit castra ⁊ frās

92
suaz tenutaz specialiter **A**lsulū cū rotkauernis vbi ē albatia cri-
spiniacū kewero gorgoniā z forgoniaz ac alias q̄z plures expu-
gnādo z gētes ī eis de z collocādo: z sic ī hūgariā dimisso sibi stren-
nuo milite thoma fratre venerabil' fr̄is dñi niconi archiepiscopi
strigoniē. p capitaneo gentis sue armiger est reuersus.

De obsidiōe castri castelfranc̄ vocati.

Postea vō magnificū z potētez viz nicolaū konth p̄dictū tūc
regni hūgarie palatinū ad ptes illas trāsmisit. **Q**ui castruz
castelfrāck ducis z venetoz cū magno exercitu obsedit z p̄tinuat
ibidē plurib⁹ dieb⁹ qz castz bñ fortificatū z gētib⁹ armatis muni-
tū erat nil pficiēs ī hūgariā ē reuersus: ibidē dicto thoma milite
remanēte. **Q**uiquidē thōas miles z gētes dñi reḡs: p̄rio añ por-
tā ciuitatis terminē: z sc̄da vice ī cāpo ppe eandē cū gētib⁹ armi-
geris venetoz bellū z cōgressuz habuerūt eis de victis z multis
captiuat̄s. **I**tē t̄tia vice circa flumiū b:ētha nonigale p̄t̄ theutoni-
cos z stipēdarios venetoz trāspassato flumie sup equos cū mag-
no piculo p̄p̄t flum̄is p̄fūditatē de m̄ae subito irruētes cosdē sti-
pendarios deuicē z captiuos deduxerūt quos sc̄dm morē stipē-
darioz equis z armis receptis libe abire pmiserūt: in quo flumie
paul⁹ german⁹: iohānis filij cheel miles cū quibusdā alijs hun-
garis sūt submersi. **Q**uo quidē thōa p regez reuocato z bñdicto
filio hem milite illic trāsmisso eidez surrogato. **I**de z bñdict⁹ mi-
les supueniēs plurima bella p̄t̄ gentes venetoz p̄tinuauit z eas
supauit. **I**tez aut̄ dict⁹ thōas illic ē trāsmissus z virilit̄ ac potēt̄
castra z t̄ras aquisitas sub dñiō regis p̄suauit tādū donec expu-
gnata z recuperata ciuitate iadrēsi que p̄ strēnuū militem elderboh-
noie theutonicū cū gētib⁹ dñi reḡs qdā nocte muros ciuitat̄s ascē-
dendo z p̄ pugnā maxiaz cū gentib⁹ venetoz armigeris theuto-
nicis z gallic̄s durissime p̄missaz vbi idē miles letalr̄ exitit vulne-
rat⁹ ex quo vulnere vitā finiuit t̄pales: comite venetoz seu capi-
taneo ī eadē p̄stituto cū suis gētib⁹ deuict̄s z fugat̄s capta fuit z ex-
pugnata: z ī p̄tib⁹ marittis ī dalmatia regia p̄t̄as firmata extitit:
cui⁹ regni dalmacie z ciuitatū plēo regimie p̄secuto: rex nolēs vl-
teri⁹ occupata de tenut̄s venetoz p̄suare castra z tenutas q̄s tene-
bat ipsis restituit gētes suas reuocādo z ipsis ī pace dimitit̄do s̄b
pacto iuramēt̄i p̄ducē z p̄siliarios venetoz qd̄ neminez ī t̄ris eis

p regē restitutis offenderēt p fidelitate regis vel punirēt: s; tñ po-
stea ipsi veneti milites pñates z potiores fratrū ipsaz spālī vō de
coneglano decapitauerūt z trucidauerūt iuramēto pñdicto violato
ac bōa eorūde; pñfiscauerūt ī displicentiā regie maiestatis: pñtea
durāte gwerra int̄ eos z dñm regē duces eorū noīe marinū ī pala-
tio ducali venetijs cū plurib⁹ suis pñfiliarijs de adhesiōe regis in-
culpātes suspēderūt z q̄s plures etiā teruisinos pñt suspitiōem
iterfecerūt z in exiliū effugauerūt: p⁹ restitutōem at̄ ipsaz fratrū
ciuitas teruisina demū pñtractat⁹ ad man⁹ lepoloi ducis austrie co-
gnati eiusde; regis se tñdidit z subiecit. **C**ui⁹ dominiū ipse dux le-
polo⁹ apprehēdēs pñ certa tpa optinēdo: tādēz filī pñtractat⁹ frā-
cisco de carraria dñō padwano assignauit sub certis pactis gentē
suam de eade; reuocādo. **De exercitu pñtralithwanos.**

Item: pñtralithwanos xpianis z maxie regno suo ruscie ī-
sultātes pñsonalr cū exercitu copioso z militia sua pñpria nec
nō alijs natiōib⁹ ad eū pñfluentib⁹ pñsonalr pñfiscēs fr̄is ipsorū
seu tenutis ī magna pñte deuastatis duce eorū capto s; īcōtinenti si-
bi pñmissiōem de fidelitate z obediētia faciente libato feliciter ad
hūgariā est reuersus. **De exercitu ad ruteniani.**

Postea bina vice cū valida gēte sua etiā ext̄nea ad regnū ru-
scie sacre corone hūgarie subiectū pñdefensiōe eiusde; regni
pñtralithwanos est pñfect⁹ z fugat⁹ hostib⁹ ac fret⁹ victoria potē-
tes viros petz banū pñrio necnō venerabilē ī xpō pñez dñm eme-
ricū epūm agrieñ. ac georgiū zudar pñsequent fr̄es suos: z p⁹ hec
emericiū bebek ac p⁹ eū iohānez de capol ad regendū ipsū regnū
wayuodas seu capitaneos pñfec: qui regnū pñdictū bñ z laudabi-
lī defensātes s; bñ titlo scē corōe z regimie eiusde; dñi regis pñfuaueūt

De exercitu ī subsidiū dñi pape trina vice destiato

Item ad īstātiā sūmōz pñtificū rōanorū īnocentijs: gregorijs
z vrbani quīti bñe mēorie: pñma vice niconē filiū laczk qui
miltas ciuitates oppida z castella ad obediētiā sacre rōane ecclie
reduxit ac etiā rebellātes expugnauit ad man⁹ dñi egidij cardina-
lis apñlice sedis legati assignādo: z p⁹ eū symōez filiū mauritijs q̄
nihil pñfec z pñt hoc displicentiā regie maiestatis īcurrit: subseque-
ter etiā eūde; petz banū tpe dñi vrbani pape īdefensiōe ciuitatis
bononiēs pñ barnabone; z galiaciū dños mediolanēn. eade; ci-

uitatez ipugnātes destinauit: et ideo petr⁹ ban⁹ ciuitatē eādē p do
mīo papa retinuit et dēfēauit et cū honore ad regnū hūgarie reme
auit. **De exercitu i subsidium ducis austrie destiato.**

Postmodū at i subsidium antiqui albtū ducis austrie paulū filius
laczk ad obsidendū ciuitatez turegū cū magno exercitu destia
uit quā p lōgā obsidionē obtinuit et dñjo eiusdēz dñs subiugauit

De exercitu i ptes bozne et de amissioe duplicis sigil

lez ad trā bozne filii regie corōe subie. li dñi regis.

Fctā ad pterendā pftuā quorūdā rebellatiū magnificū virūz
miconēz kōth palatinū regni sui et venerabilē i xpō p̄ez dñūz m
conēz archiepūm strigonien. cū quibusdā alijs baronib⁹ et militi
bus regni sui cū magno exercitu destinauit: qui itrātes castz zreb
neck obsideēt: s; mīme cape potuerūt ac cū magno dāno psonaz et
rex discesserūt i quo quidez exercitu qdā nocte de tētorio eiusdē
dñi archiepī cācellarij sigillū dñi regis duplex autenticū p quos
dā filios belial furtine ē subtractū: et p⁹ aliquot tps p ipsos fures
i biztritia cuidaz aurifabro venditū et pfractū sic veracit est cōptū
de quo tñ facto ex fortuito enētū accidēte rex mīme curauit: aliud
sigillū autenticū ppari faciendo et eidez dño archiepō cancella
rio assignādo sub quo sigillo oīa priuilegia seu lras cū alio sigil
lo depdito emanatas pfirmavit. **De exercitu regis i bulga**

Post hec regnū bulgarie sacre corōe hūgarie sub. riam.
iectū cū magna potētia itrauit et bodon ciuitatez capiēs reg
nū sibi subiugauit p̄cipez ipsi⁹ noīe strachmex qui se impatorez
bulgarie noīabat capiēs et i hūgariā trāsmittens p aliq ipa in ca
stro epāt⁹ zagrabiens gomnech vocato sub custodia decent et ho
neste p̄natū i budoniū ad regendū ipsū regnū s; noīe et titlo sue
maiestatē sub certis pactis et fuitijs cū gaudio remisit sic tāde etiaz
idem p̄iceps fidelitatez et obediā reppromissā sue maiestati obf
nauit. **De exercitu regis ptra karolū impatorem.**

Ftem ptra clarissimū principem dominūz karolū im
patorem p quibusdam displicentijs rex psonaliter cum
magno exercitu et potentia versus metas morauie p̄ces
sit: ac ipsum dñmīnū impatorem p suas litteras diffida
uit et oppidum Trinchinū intrauit et exercitus circumquaqz i
campo et pratis resedit. Interim vō diu donec cum suo exercitu

se moueret morauia inuasurus dux sidniceñ. cū certis baronib⁹ et militib⁹ ex pte ipatoris ad tractandū de pace i trinthimū supuēit treuga firmata ad pcludēdū de pace nicō kōth palatin⁹: stephan⁹ bebek index curie cū certis militib⁹ i brodā ad impatorē vbi cū magno exercitu et multis militib⁹ se collegerat sūt trāsmissi et interim exercitu regis disperso sine pclusiōe pacis reuertūtur.

Postea enā dñm ladislaū. **De exercitu i morauia.**

ducē apulie et petz banū cū gēte satis valida i morauia destinauit qui incendia et maria dāna ibidē intulerūt et ad ppria reuertūt.

Quō rex lodowic⁹ i regē polōie fuit elect⁹ et coronat⁹

Et pcedente tpe mortuo casmerio rege polōie auūclō suo cū īgenti exercitu polōiaz ītrauit: vbi i regez ex iure successorio eiusdem auūculi sui extitit feliciter coronatus.

De exercitu regis in ptes transalpinas.

Et ipse rex psonalr p bulgariā ptes trāsalpinas sacre corone subiectas inuadēs: ex alia pte vlť trāz siculoz cū valido exercitu ac nobilib⁹ et siculis ptis trāssiluanie trāsmisit niconcz wayuodā trāssiluanū cū symōe filio mauritij et alijs ex potiorib⁹ militib⁹ suis ad vidēdū ptes trāsalpinas ptra laijk wayuodā ptiū pdictaz regie maiestati rebellantē. Qui tūc circa danubiū cū magno exercitu ad īpediēdū īgressus exercit⁹ dñi regis ex opposito regni bulgarie īsidiādo residebat. Quiquidē nicōs wayuoda eū exercitu pdicto fluiū **Alfiza** vbi fortalitia et ppugnacūla crāt polachos firmata potent expugnādo ptrāsies euz exercitu ipsi⁹ laijk wayuode copioso: cui⁹ capitane⁹ erat comes dragmer olachus castellan⁹ ei⁹ de domloijka bello īthonato et certamie fortissimo cōmisso victoriā obtinuit et ipsū capitaneū multis ītertectis in fugā puerit: s; postmodū: trāscūt frequēter auxilio securitatis: et i eiusdē pugne pflictu debiles effecit interitus variabilis fortune impetus: incaute vltorius procedens inter indagines et vepriū densitates ac passus strictissimos conclusus per multitudinē olachoz de siluis et montibus inuasus ibidē cum strennuo viro petro suo vicewayuada: necnon de seu dicto wos et petro ruffo castellano de kykyllewar: petro et ladislao siculis viris bellicosus et alijs militibus q; pluribus et nobilibus potioribus extitit interfectus: et cum gentes hungaroz de ipso exercitu terga

94
verissent et se in fugam pervertissent in locis lutos et paludos indagatos conclusi multi ex eis per olachis occisi existerunt: et aliqui cum magno periculo personarum et rerum damno evaserunt: et finitibus eiusdem nicolai wayuode cum magna pugna de manibus olachorum ereptum in hungariam attulerunt ad claustrum beate virginis in strigonio tumultuans. Tandem huiusmodi infortunio aduersitatis accidere et fortuna iterum prosperare nicolai de gara bano de macho viro strenuo et bellicoso in manu potenti ipsius regium exercitum ultra danubium contra insultum bel-latorum et sagittariorum ipsius layk wayuode velut imbres sagittas emittentium olachorum per nauigia menis et fortalicij firmat transdu-cente inimici in fugam peruersi velut fumus euanuerunt et residui totius ex-ercitus fratris versus zewrinum intraverunt et eandem occupauerunt: et tunc rex ibidem castrum zewrinum prima vice et post aliquorum annorum curricula castrum in brasso fortissimum therch vocatum circa terminos transalpinos edificauit gente armata brigantijs et balestrarijs anglicis custodi-am castri muniendo in potestate sua reseruauit.

De diuersis regis lodowici expeditionibus et de pie-tate et ceteris virtutibus eiusdem.

Item fere singulis annis vel in quolibet anno mouit exercitum contra emulos et rebelles et sepius contra rachenos et molda-uos omnimoda diligentia adhibendo et maxime circa regnum ra-chie: dominus filius. Oslbanus de macho cum zemere vicebano suo. Et postmodum nicolus de gara in iuuenili etate banus constitutus multum agi-lis et strenuus ac in bellis circumspectus labores assiduos impenderunt ad preseruandum ipsum regnum sub regie ditionis prelate. Item ipse rex pru-dens et largus ad modum fuit et bella multa feliciter gessit: multaque re-gno suo recuperauit. Qui etiam post bellicam gloriam scia litterarum clarus fuit in astronomia audivissime laborauit et propter virtutum perfectionem etiam apud barbaros summe dilectus nomen suum apud multas nationes exaltauit: hic pius in religione catholica in pauperes munificus iura ser-uaui ecclesiarum: et ecclesiastica officia plurimum honorauit.

De his que suo sub regimine acta fuere.

Uerum quia iuxta sapientis assertiorem bonorum laborum gloriosus est fru-ctus et recolenda memoria que suo tempore ipso procurante cum pietatis studio sunt pacta hic digne nec immerito annectantur.

De indeorum expulsionem.

Ipsē enī iudeos ad fidē catholicā puertere et christo lu-
crari tanq̃ zelator salutis desiderās et p̃p̃t obstinatā du-
ritiā ipsoꝝ iudeoꝝ suū p̃positū ad effectū pducere nō valēs oēs
iudeos p totū regnū hūgarie licēciauit et expelli mādauit bona et
res ipsoꝝ p vsure voraginē cumulatas ut lutū sp̃nēs noluit ha-
bere vel occupare: et sic oēs de regno hungarie in austriam et bo-
hemiam recesserunt et dispersi extiterunt.

De ordine heremitarū et de trāslatiōe corpis beati

OEniq̃ ordo fratꝝ here- pauli primi heremite
mitarū br̃i pauli primi heremite ī regno hūgarie florere ī-
cepit et multiplicari. Itē corp⁹ eiusdē br̃i pauli p̃ris dicti ordinis
de venetijs ad hūgariā ē trāslatū et ī claustro heremitarū apud be-
atū laurētīū ppe budā ī vertice mōtis solēniter deposuī: in quo
loco et br̃i hui⁹ p̃ris venerāt merita et populorū laudantiū deum
pcurrit frequētia. Primo enī rex karol⁹ btē mēorie p̃r ipsi⁹ regē
frēs ordinis p̃dicti introduxit et paucos habebāt p̃uētus et loca ut
puta sanctū laurētīū scām crucē et scūm spūm et scūm ladislaū ī sil-
ua de peliso et ī alijs locis māebāt laici sub noīe heremitarū vaga-
būdi.

De constructione claustrī in noztre.

Itē rex lodowic⁹ p ordie p̃dicto claustrū solēni ope pstruxit in
noztre.

De cōstructione claustrī in leweld.

Etē: aliud claustrū p ordie fratꝝ carthusiensīū in leweld in
bokonio edificauit et sufficiēter dotauit.

De fundatiōe duarū capellarū

Item vnā capellā ī aquisgrani et aliā ī cellis ad btām ṽgi-
nē pulcro et miro ope pstruxit sufficientē et largit⁹ dotauit:
ac p̃ciosis vtēsilib⁹ ad cultū diuinū: vasis: calicibus: libris et or-
namētis diuers: ac calicē de puro auro decorauit. Post hec autē
p̃p̃t libalitatē suā et boni exēpli opatōem multos traxit ad deu-
tiōis studiū ip̃dēdū: barones: milites: nobiles et quosdā ex p̃-
latis qui loca dicto ordini heremitarū ptulerūt et claustra constru-
xerunt et dotauerūt ad laudem dei et gl̃iam sc̃i pauli.

De cōuersione chomanorū ad fidem.

Hec etiā gentes chomanorū ritu tartāico inolutā apud sedem
ap̃licam deuotius insistendo exemplo beatissimi regis ste-
phani quē ad cōponēdū noue fidei fundamentū ī regno hūgarie

puideria diuina elegit ⁊ qui corda credentiū post aplos spūaliter
imbrib⁹ celestib⁹ irrigauit ad laudez noīs diuini vt ampliaretur
religio xpīana ad fidez catholicam pueri pcurauit. Cui quidez
genti iā in fide xpīana crudite frēs de ordie mīoꝝ auctoritate cis
a sede aplica cōmissa curam aīaz iura pōtificalia ⁊ sacra ecclesia
stica amīstrant: ⁊ de die in diem in fide pfortātur.

De conuersione patrinoꝝ in bozna.

Tez paterini de bozna qui nīmū erāt multiplicati ⁊ diuer-
sis errorib⁹ implicati p dñm pegrinū epūm bozneñ. ordīs
mīoꝝ virū magne deuotiōis ⁊ scīe ad fidez rege cōmonēte cōuer-
tunt ⁊ baptizāt.

De baptizatiōe quorū dā sclauoꝝ

Tez sclauī districtus de lippna dure ceruicis popul⁹ ad fi-
dē erat puerfus ⁊ baptizat⁹: cui sacerdotes katholici scōm
trāslatōem brī hieronimi doctoris scē mris ecclie sacra ecclīastica
mīstrabāt: s; nūc vt narrat in apostosiaz ⁊ pūstinū errorē sūt rela-
psi ⁊ multo peiores effecti.

Quo moldauia

que prius deserta fuit nouū incolatum recepit.

Quius etiā tpe bogdan: tpe bogdan wayuoda olachoruz
de maramorosio coadunatis sibi olachis eiusdē district⁹ in
terrā moldauię corone regnī hūgarie subiectaz: s; a multo tpe p
pter vicinitatē tartaroꝝ hītorib⁹ dstitutā clamdestine recessit et
q̄zuis p exercituz ipsi⁹ regis sepi⁹ impugnat⁹ extitisset tñ crescēte
magna nūerositate Olachoz īhabitantū illā terrā: ī regnū est di-
latata: wayuoda vō qui p olachos ipsi⁹ regni eligūt se eē vasal-
los regis hūgarie pfitent ad hūgariā obligant censū soluere tē-
pore p̄suetō.

De pestilētia fame ⁊ terremotu

Tez etiā tpe sui regimīs pestilētie p loca pticularia ⁊ etiā
p totū regnū hungarie ⁊ alijs regnis cōuicinis vignerūt ⁊
fames diuersis tpib⁹ p locustas ⁊ mures spicas frugū ⁊ aliarū fe-
getū corrodētes īualuerūt ⁊ plurib⁹ vicib⁹ tremor⁹ p loca factus
est magn⁹.

De exemptiōe vdwarnicoꝝ ⁊ alioꝝ

Quius etiā tpe multi ex oduranicis ⁊ cōditionarioꝝ.
alijs pditionarijs curie ad diuersas fuitutes astricti sūt exē-
pti ⁊ ī cetū regni nobiliū aggregati: qz ī donatiōib⁹ possessionuz
gratus ad oēs largusq; ⁊ benignus habebat: ⁊ p eo ab cōmibus
vltra modū diligebatur.

De consortibus et liberis regis lodowici.

Quinto etiam narratio fore dignum quod prefatus rex lodowicus duas coniuges habuisse dinoscitur: primam videlicet preclaram margaretham filiam excellentissimi domini karoli tunc marchionis moraviæ: qui postmodum ad imperium fuit sublimatus: et ista sine prole defuncta est. Aliam inclitam dominam elizabeth filiam stephani bani prenotati ex quibus tres filias generavit: katherinam: mariam et adiungam. Ipsa autem katherina in puerili etate morte extitit preputa: et quia ad regalis propaginis stirpem clara sunt coniugia exquirenda successio claris fulgebat nature titulis insignita. Ipsam mariam claram augens pro sapientia illustri principi sigismundo marchioni brandenburgensi in puerili etate utraque existente quem de stirpe cesarea produxerat imperialibus radijs illustrata communicato consilio serenissimarum dominarum regiarum genitricis ac consortis suarum necnon platorum et baronum regni precedere in ternaria parte impatrice matris eius et suis baronibus de bohemia cum magna solennitate et letitia matrimoniali federe desponsavit et apud se nutriendum conservavit: qui nunc pregrnat in regni solio sublimati. Adiungam vero post mortem patris in reginam polonie extitit coronata que postmodum per magnates barones et nobiles regni polonie potentissimo principi lithuano Jagula nomine ad fidei catholicam converso et cum suis fratribus baptizato extitit matrimoniali federe copulata. Que in regem polonie sollemniter per eos coronatum Ladislaum nominaverunt qui similiter cum coniuge coregnat letiter regno in eodem.

De pace et tranquillitate dierum lodowici regis.

Quia autem temporibus successivis idem rex apostolicissime potestatis esset et floreret in regni solio totam suam felicitatem ponens in deo a quo cuncta bona procedunt ac suum principatum ac regiminis curam illi submittens non passione ac voluntate cupiens principari velut custos iusticie existeret absque ratione et lege nihil voluit attentare quia viciens industria et regnativa prudentia virtualiter dominam gubernationem regni secundum rationem et legem diligenter circumspecta pollens regimine naturali non instinctu humano sed potius divini sui desiderii propositum ad hoc inclinavit ut sequens sanctorum regum predecessorum et patris sui vestigia in quibus amplius et perfectius vigeat: zelus fidei et religio christiana regna sua terras et subiectas sibi nationes in suis libertatibus consuetudinibus et legibus in bona pace et tranquillitate conservavit: maxime quos in fide

26
dñō regenerauit ⁊ ab oībus emulorū infidijs ⁊ i cursib⁹: p̄cipue
aūt paganorū victoriosissime defensauit: necnō etiā ecclias regni
sui i suis iurib⁹ ⁊ libtatib⁹ tenuit ⁊ i tpalib⁹ bonis augmētauit.

De vita regis lodowici contemplatiua.

Considerās autes ⁊ aduertens regna sua ⁊ dñia vndiq; seu
circūqua; quieto ⁊ trāquillo statu florere q̄uis ex p̄suetu
dine ⁊ delectatiōe a pueritia solitas venatiōes nūmū frequētare
ad vltimū tñ frenarē rex occupatiōib⁹ q̄s difficile ē absq; peccat⁹
mīstrare ⁊ curis postpositis p̄cupiscētiā carnalem calcare ac sibi
subicere ⁊ diuinis p̄ceptis parere volēs. Quia oīs caro fenū ⁊ oīs
p̄cupiscētijs ei⁹ tanq; flos femi p̄tēplatiuā vitā a tumultu multi
tudinis hoīū segregat⁹ vt pijs opib⁹ īsistere ⁊ orōnib⁹ vacare stu
diosius ⁊ deuotius valeret elegit ⁊ in hijs p̄senerando.

De obitu ⁊ sepultura regis lodowici.

Candē hāc vitā laboriosā derelinquēs ⁊ ad vitā p̄petuā
aspirās: iux̄ illud psalmiste. Mihi aūt adherere deo bo
nū ē ponere i dñō deo sp̄s meā vocatōe diuina ex hoc mūdo mi
grauit. xj. die mēsis septēbris ⁊ paz añ cometa appuit mirabilis
Tant⁹ aūt luct⁹ eo mortuo i regno fuit vt oēs q̄si mortē suā de
flerēt. Et sepult⁹ est i vrbe albe regalis i capella quā ipse i latere
ecclie b̄tē v̄gis collegiate p̄struxit: s; postea ei⁹ p̄sors regia eliza
beth ipsā dotauit: sedecia eiusdē mēsis die: añ dñi. M. CCC.
octuagesimo sc̄do. Regnauit aūt q̄dragita ānis ⁊ mēse vno ⁊ vi
ginti duob⁹ dieb⁹: fuit aūt hō cōpetentis p̄ceritatis: oculis elat⁹:
crimib⁹ ⁊ barba crispis: sereno vultu: labiosus ⁊ aliquantulum
in humeris curuus.

Ad egregiū dñm magistꝝ stephanū de hasbagiū
dicis curie regie p̄thonotariū: p̄fatio magistri iohā
nis de Thwroc; in descriptionem miserabilis casus
karoli regis cognomēto parui necnō lugubre factuz
reginarū hungarie feliciter incipit.

IOcū dū oīno habere: alienā nō expetere sortē t̄pa vari
ant: rex obducū ceca iter dñi fortuna exitus ⁊ iopinatio
hoīū spectacula q̄nq; sine claudū: karol⁹ duo maxia
mūdi regna tenens: qui totam terrore sui italiā p̄cussē
rat: p̄p̄ijs nō p̄tent⁹ finib⁹ īfelix aīaz cū saguie fundēs honore

sepulcri postremo spoliatus olentes exalans: tabem inhumat⁹
longa p^{er} tempa nudo in cespite stetit: p^{er}ch dolor fata in reges al-
tos dñosq³ mūdi sic fulminant: z habenas principum bernabos
ille omnipotēs sic tempat. **H**uius karoli casum miserabilē: dñe
amātissime vt describerē rogatū me effecisti meis maiorēz virib⁹
sarcinā humori meo debili imponis: haud idoneū pulsasti inge-
niū. **M**agnalia enī regū gesta exiguos autores nō expostulāt:
nec alta humili stilo delectat fama: morē tñ tuo gerere optatū z
tuis quedam mutua vrbānitas votis potissime ne apud te ingra-
tus iudicer me flectere cogit: nō oīz solū tue vt satisfacerez volū-
tatī temere hec agredi ausus sum. **N**ec tamē meo inuidum inter-
pretem labori deesse spero: vnde hec inquit p^{re}sumptio homī in-
docto venit vt carmīa conderet z p^{re}stantes stilo agrestī res verte-
ret oēm vitā humanāz etiam si laudem mereat odiū grā detractio
comitat⁹ z lingua maledica etatī conditioni ve p^{re}cit nulli: cōmune
tamē pondus qualecūq³ sit micus p^{re}mit: z pena socios hñs in-
iuriosa est min⁹. **H**uius regis karoli lugubre exitiū quidam lau-
rentius de monach venetus homo haud indoctus ipsa gestarū
rerū etate cōpendioso pariter z metrico carmīe p^{re}strinxit. **Q**uē in
magna sui p^{re}te secut⁹ maxie ne ex se aliquid facere videar: ea que
ipse p^{re}textuit: tū vō illa meis iuuenilib⁹ que ī ānis a viris etate pa-
riter z fide plenīs: qui se illi⁹ piculi p^{re}cellis agitados aiebāt: rege
de p^{re}tacto audiui ampli⁹ cōscribere curavi. **L**egas igit⁹ z discerne
exalta vel deprime: z qui hoīez ignaz insueta angariarie p^{re}sum-
plisti sarcina ipse laudis vel vitupij quicquid referre videbor p^{re}-
ceps esto. **M**e aūt vt planctuosuz hui⁹ karoli regis vite exitum
z reginaz hūgarie flebile factū altius ordinare z longis animuz
faciare querelis ve mutās iane altius iuuēt supplex oro.

Sequit⁹ exordiū narratiōis **E**t primo de coronati-
one regine **M**arie z de odio subsecuto.

Rex lodowicus ima sui regimīs pagēs inops
stirpis virilis duas linquit natas. **Q**uaz alte-
ra ī ordīe geniture senior maria denoiata: non-
dū thoro matura puero ipubī sigismūdo mar-
chioni brandēburgensi filio karoli romani ce-
sarīs z regis bohēmie genitore adhuc in hūa-

nis agente tali pacto: ut dū virgo nobiles veniret ad ānos nup-
 tias simul ⁊ de sponso regē faceret matrimōiali federe irretita est:
 vniuersis regni nobilib⁹ hec cōditio placuit: feruebāt enī illoz
 ante oculos recētia merita patris mltos siquidē tugurio de agre-
 sti culmīe ad imū sublimauerat: alios ecclesiasticis alios seculari
 bus dignitatib⁹ adornās: nobilesqz curiales ad diuersa regalis
 dom⁹ seruitia cōditionalit⁹ illaqueatos ab omī cōditiōis vinculo
 soluēs: eadē qua meri nobiles fugebāt ditauit libertate. **Q**uid
 plura regnū in pace fuauit: ⁊ hūgaros ampli⁹ q̄z antea gentib⁹

exterius tremēdos amplāq; illoꝝ famā hincinde diffusaz sidera
tāgere fecit: necdū vita fūcti principis ī populo accepti beneficij
amor tepuerat: oīs vulg⁹ cōcordi aīo hāc v̄ginez regē appellat:
femineū hoc celebri sexuū noīe illustrāt: illā alto parētis in folio
locātes sacro v̄gineū caput diademate coronāt. **E**rat huic puel
le mat̄ sup̄stes noīe elisabeth mulier sagax: z īgeniosa discretiōis
q; haud parue: hec ī principatu z regimīe vices filie maturitate
femīea gerebat. **E**rat z nicōs de gara vir in regno spectatissim⁹
sanguīe ac auri p̄iterq; z agri possēsiōe nobilis: quē rex **L**odo-
wic⁹ sibi subiectū apice honoris palatinat⁹ regni sui sublimaue-
rat hic acceptoꝝ nūdū oblit⁹ beneficioꝝ se totū q̄ potat arte pieta-
tis imagīe q̄daz regine obsequijs dedicarat hāc suis dirigebat cō-
silijs: tu inquit hui⁹ regni moderaris habenas tu regina hunga-
roꝝ p̄ceres tuos de te curare nihil an non p̄spicis illi banatū isti
comitatū auffer ne elatōe ducti p̄tra te calcitrēt: tua his qui tuo la-
teri assitūt bñficia sparge obliquis in te oculis respiciūt abditas
eos tibi p̄flare insidias z reginale sp̄nere sceptr̄ suspicor defūcti ī
gentia regis qui recordeſ merita p̄ter me est null⁹ sexū vbi facilē
z sibi credentem ad sua vota p̄duxit: extorta licentia ad libitūz re-
ginale exercet sceptr̄: regina sugēsiōis corrupta vicio tectūz de-
fert in p̄ceres odiū z iura patrie labefactat. **Q**d dū primores re-
gni sensere paritate p̄fusa crudelis discordia surgit metus malig-
nas barones ī p̄tes diuidit plebs scindit oīs: totis regnū virib⁹
laniāt rebelliq; t̄ras marte excolunt z virginalē dedignant sce-
ptrū: vtq; diademate puellare caput spoliēt modū queritāt:
nō tñ vnīuersis id facin⁹ regnicolis cordi erat: p̄s quedā hoc sce-
lere intumuerat **H**agrabiē. p̄sul paul⁹ z iste italicus p̄ regē lo-
dowicū ipsa dignitate insignit⁹ tantū oībus paratior ad nephas
stephan⁹ z andreas filij laczk de debregezth: ipse videlz stepha-
nus waynoda trāsiluan⁹: alter stephan⁹ de symōthornia: io-
hānes de horwathi banus z iohānes prior aurane: null⁹ tamē
ex his erat qui p̄tacti regis lodowici beneficia p̄secut⁹ nō fuissz.
Nā p̄fatū stephanū filium laczk ampla castroꝝ chakthornia et
ztrego possēsiōe dotauerat p̄scriptoq; in regno spectatioris titu-
lo officij exaltauerat: dictū quoq; iohannes de horwathi infime
p̄ditiōis nobilē extollēs apicē dignitatis ad aliū banatus regni

dalmatie eleuans sua noīatissimos fecerat in aula: et quid inter ce-
teros de priore aurane dicendū est: quē idem rex tugurio in hūili
popularibusq; ptim ī tenebris iacentē sustulit: tātoq; honori di-
gnū fore arbitrat⁹ hūilez natura quē iacere p̄cipiebat virum p̄sti-
tuit potentē. **N**ij p̄ceptū euomere virus p̄ qd̄ q̄si tota hūgaria in-
fecta est: nā cū ad tantas pagendas res se haud idoneos cernunt
querūt socios et aditos crebris fatigāt p̄suasionib⁹ desinūtq; sua-
dere mīme donec īuentos ipsoz flectere faciūt votis: inquebant
enī. **Q**uid mētis iopes deliram⁹ quid cogitam⁹ quousq; femine
um facile et p̄nū ad irā ferem⁹ impiū: nra ei seruitia sordēt: toruo
nos aspectu intuef: nri quē quondā pij regis ī seruitijs sanguinē
fudim⁹ q̄ntaq; discrimia q̄ntos ve labores dū rex lodowic⁹ nati-
ones p̄terebat nro gladio pegrinas ptulim⁹: oblita de nris qui-
bus quondā sublimati honorib⁹ nos alienos facere satagit regi-
na que pri⁹ patebat nob nrm ad introituz ianuam recludere facit
p̄terq; palatinū garensez placet ei nemo et vt nostz furore repēs
serus cruorē simul et aīam nō effūdāt grauiterq; cruētis acqui-
tas opes sudorib⁹ in spolia vertat remediū adhibendū est.

De electiōe regis karoli cognomēto parui et de nū-
cio ad illū misso.

Quamigit se choortez ad nō modicas adunatos p̄spiciūt
p̄positas aīosius res agrediunt⁹: et crebris vicib⁹ cōue-
niētes p̄ rege karolo cognomē puo in apuliaz mittere
deliberant. **I**ste karolus et nata lodo wici regis maria vni⁹ crāt
sanguis. **M**ain ipsuz karolū quōdaz dñs andreas sicilie rex frāt
quondā dñi lodo wici regis carnalis genuerat: et hunc quidē ka-
rolū velut alta regū hungarie de p̄sapia ortū cūcti quib⁹ hec res
placebat ipsoz regimī dignū iudicabāt: paritandez voto p̄sulē
zagrabicē. vt siciliā regemq; karolū p̄iter adiret rogatū efficerūt
nō multis p̄cibus pulsatus flectit nō longe sarcina vie tediatus
cui hoc nephas p̄ceteris cordi erat: annuit seq; tāti sceleris plus
q̄ dici potest billarem factorez obtulit ne aut nundū pactaz no-
taref series rerum reprehensiq; sceleris auctores reginaz debi-
ta p̄uēti p̄uisiōe suis frustrarēt votis palliatis p̄cedūt ī tinniti-
bus et ceco omnia velamine p̄tegunt p̄fatumq; epūm limina san-
ctoꝝ apostoloꝝ simul et curiā romanā voto captū visitare dimul

gant: nec adhuc rex femineus paterno in solio duos p annos se-
derat. **C**ū p̄sul ipse vie necessarijs p̄paratis tra ac mari p̄git secū
daq3 comitat⁹ fortuna vbi tūc ipse rex demorabat ī columis nea-
politana3 ad vrbē venit: ⁊ hospitio capto mora adhibita nulla:
nec lassus tantū post laborē mēbris quieti datus: placebat enī sibi
p̄terq3 rem inceptā ad finē deducere nihil: solis suis suorūq3 or-
natib⁹ vestiū rectificatis p̄cit⁹ p̄perat ad regem. **Q**uē cū3 adiit
depressa eū vt est moris italicorū genuū venerat curuatiōe: dein-
de magna inquit salus sacre sit regie maiestati. **Q**uā p̄lati baro-
nes p̄ceresq3 regni hūgarie vnīuersi p⁹ ipsoꝝ fidelitatūq3 eorū3
hūilē3 recōmendatiōem v̄re serenitati mēdicere mādarūt: siml et
l̄ras multis mūltas sigillis offert repētina de nouitate rex stupet
paululūq3 oculis ī pauimētū defixis īsperatū que fors attulerit si-
bi nūciū mirabūndus cogitat. **R**ursusq3 lumib⁹ in p̄sule3 eleuat⁹
cū illū illari vultu sibi astantē respicit: nil eundē malī portasse ar-
bitrat⁹: morq3 oblatā ī salutātes salute3 reddidit ⁊ vt solus testi-
bus remot⁹ portataꝝ expiat seriem rerū p̄ter nūciū oēs de aula
exire iubet: l̄rasq3 appit dū in illis solū epūm ī legatiōe p̄fissū vt-
q3 ei ī dictis fides adhibeat se rogatū compit vtrisq3 sessione pe-
nes sese recepta vt nūcius vta⁹ nūciatis rex expetit: antistites igi-
tur aūdict⁹ ad regē karolū3 ita v̄ba fecit. **M**agnanime princeps
tuorū grata remīscētia p̄genitorū apud nos nundū īgratā aboli-
ta p̄oblīonē n̄ros ad te dirigere recursus nos animauit. **T**e al-
to regū hūgarie de sanguīe ducere originē ⁊ p̄ter te n̄ri scepra re-
gū cōpetere scim⁹ nemī: es n̄rorū virilia diuorū p̄pago regū3 ef-
frenā gentē femineū nequit regere impiū3 leuis sexus q̄s suscita-
uit guerras cōponere nescit: illā quā quōdā grata v̄btate polen-
tez vidisti hūgariā seuo stat marte lacerata atris p̄cussē flammis
coes nigras redacte ī fauces flebilis vestigia mōstrāt dñorū cedes
agros steriles cruētat plebs malignas scissa ī ptes totis regni in
viscera virib⁹ seuit: seq3 oēs ītestia rabie regnicole rodūt. **Q**uid
inquā: ignipedes veluti fetātis equi sp̄reta leuitate vectoris p̄de-
uīa sparsi orbē quōdā implenerāt fauillis: sic grauib⁹ regnū pesti-
bus vndiq3 īpleuere. **F**ractū igi⁹ vt cōponeres regnū discordes
vniures duces regnicolasq3 hūilcs trāquilla pacis amēitate gau-
dere faceres: n̄rosq3 subires quos dirigere nequimus labores.

Et rex dñs qz noster effici nō recusares te vocam⁹: tibi iure debet
regnū: tibi nos et nalis iugo fidelitatis bona fide subicim⁹ vt il-
los tui quos amauere parētes ⁊ tu amato: tua itaqz serenitas ve-
niat nos quoqz illud qđ viatici ⁊ ad res cōponēdas necessarium
erit fidelr efficiem⁹: si etenī p̄iudiciū sororis qz vt nescis solio ve-
nerati sum⁹ patno tue maiestatis morderet p̄sciaz p̄ter solitū ⁊ il-
las sublimauim⁹ nec dato oneri semīea sufficit sagacitas: maturi
etiā etas viri tāto sub pōdere sudat hūgarie popul⁹ ātquo expo-
scēn. flagitio vndiqz medios int̄ hostes posit⁹ ē. **O**dijs p̄terea i-
trifecis potētis ad istar pelagi fluctuat ⁊ vt pegrinis ab isultib⁹
tueat marez expostulat: **Q**uodqz tāti habenas regni vgo tēpet re-
bus italib⁹ magnanimi man⁹ viri iterduz nutare vident. **Q**uid
ampli⁹ differā tibi ⁊ illi moderamīe adhibito sufficiet latū enī est
regnū hūgarie. **R**ecepta hac orōne karol⁹ subticuit ⁊ meditabū-
dus relatiōem distulit: remissoqz ad hospiciū epō intra se noue
rei enētū v̄it. **C**ū igit diuti⁹ cogitatiōe vacat dira culmīs hūgari-
ci ambitiōe capi⁹ ⁊ mentē acre duellū p̄mit ratioqz supat ī regni
cupiōe victa cadit nec differt: reginā ī penetralib⁹ manētē agre-
di⁹ ⁊ ei sui morib⁹ animi ī hec v̄ba pādīt. **I**nsperata mihi nouitas
oblata est hūgarie vocor ad regimen charissima p̄iunxire cōmu-
nēqz natū ducere ⁊ dispositis reb⁹ sibi diadema dare ac regimē ce-
dere ⁊ rursus italiā petere decreui duos hac tēpestate labores p̄-
tulim⁹: nedū aut̄ ex illis respirassem⁹ verū grauiora mināt seue-
rina domus nob̄ inimica est ⁊ grauis sūmi pōtificis ī nos ira ful-
miat gallozūqz populus liuore tumid⁹ vt vitaz p̄ter nob̄ ⁊ agri
auferat possessionē armatā aptat manū ⁊ illā que intrifecus nos
augit pauperiez ipse taceo n̄ros si sup̄i aduota enētus p̄duxerit ⁊
regni hūgarie habenas attigero hūgaric⁹ defectū virib⁹ supple-
bim⁹ at tui sentētiā animi q̄ntuz tibi ipsa res placeat mihi dicito.
In v̄bis mariti tristis regina equoris similitudinē palluit turbataqz
ac si illi⁹ mens maloz p̄saga illas stimulare non tenuit lachry-
mas mesta suspirijs int̄mixta voce ad regē sic locuta ē. **D**iscordē
dolis odijsqz p̄fanis grauidaz rex pijsime dimitte hūgariā infi-
dias ⁊ vt vocatiū te p̄s tibi inimica sit suspico: p̄fidia gent⁹ hui⁹
nomim⁹ heu poplō pollicita ad vltērātī p̄cor ne te submittas res
nob̄ p̄trarias oīpotēs ille ab alto: ottonē banarie qui principem

multo milite fidentē ⁊ ausoniā armis virisq; calcātē: ac populis
⁊ opib⁹ supbū te regno ⁊ aīa spoliare volentes sine marte strauit
variosq; innumeris n̄ros cladib⁹ hostes disp̄sit vltro miserebit
viāq; dabit vnde duos vicendo labores tollerabim⁹ regine p̄
cib⁹ rex haud mor⁹ quē estuās medulatin ītestina ambitio succē
derat p̄tendēs q; ī semetipsū semineis īquit disuasionib⁹ alta que
mibi spōte venit fortunā nō spernā nec hūgarico natū culmie de
stituā: regū enī fama latū p̄ orbē volat: ⁊ me vltro quā fata offe
rebāt sortē querule p̄iugis lachrymis linquissē decēt. Alacerfīto
igit̄ epō se vocantū offert votis vtq; ad reginā regia non defera
tur voluntas vehemēter obseruare p̄cepit.

De fletibus ⁊ querelis p̄sortis karoli regis ī hūga

Quēpus erat quo redolentiū va
rijs floz d̄pictas colorib⁹ q̄s seuā abolenerat pruina ce
spites tra nouas gemāuerat: ruptoq; dire hiemis silē
tio philomena ī somnē ducēs noctes ⁊ venturā dulci modulamē
estātē p̄pinq̄re nūciāns cetās ī rubenti auroa cū dormiētū oculo
li suauitate capiunt̄ sōni vt sibi rigidi rois de austeritate euasissē
p̄gratularēt sonora voce auiculas extitabat. Quo etiā ver po
steros suoz graduū p̄pinquāt ad limites ⁊ īpetuosīs boree flatib⁹
bus īfōdictis fluctuātes equozis vndas pace trāquilla adunaue
rat ac tutū remigātib⁹ salubreq; iter pollicebat. Cū rex karolus
res ad viā necessarias disponere p̄iterq; ⁊ naues onerari īssit et
simul vestigia ad vrbē flectit: hūc regina filiūq; secū dū trāsire vi
det lachrymas q̄s vsq; fuderat vertit ī iras p̄cibusq; relictis
amēs timbreē v̄ginis ad īstar: altis vix clamorib⁹ īsequit̄: ⁊ ī
sue amaritudīe aīe supplices man⁹ iūgens ī eū his v̄bis vsa est.
Oīz seuissime patz cur tecū māifestā ad necē natū trahis: si illas
quā cūcti formidāt nō p̄timescis mortez solus: ⁊ si tui nō miseris
mei saltē misere: desolateq; hūc parētī solatia linque: ipsa crini
bus sparsis genas seuis lacerabo vnguib⁹ mediā ī vrbē rñēs ge
mebūda: fletib⁹ altis populi auxiliū vociferās īplorabo vt meū
velut efauib⁹ barat̄ ereptū a te mibi filiū restituant. Tātis rex
clamoib⁹ p̄turbat⁹ reginam vt taceret leui iurgio īcrepabat que
dū nō parcit voci: ille tot⁹ excādescens ī irā repētis sex⁹ nō mo
derat̄ impetū quī illā manib⁹ pulsāt ⁊ ab vrbē aceri ībet salfasq;

maris in aq̃s nisi taceret eā demergere minat̃. Illa velut mente
capta exinde nimio incēdit̃ furore: totoq; corpe p̃ceps truculen
tis adinstar apri alta clausi indagie frugiferos conātis euadere in
luthos estuās oculisq; fanillās ⁊ labia p̃cutiēs ad egressū instat
⁊ sui cordis p̃ceptas dūz nemī habet exprobrare querelas dolo
re torquet̃ nimio. **R**ex tādē karol⁹ p̃iugali iusto stimulat⁹ amo
re regine tūz flet⁹ tūz iurgia viscerib⁹ totis recipit: mēteq; attoni
tus longo tpe archano in pectore ṽba p̃iugis vertit ⁊ iter spem ⁊
metuz medi⁹ fluctuat. **C**or enī ei⁹ qđ tātō insaniebat furore futuri
esse p̃sciū mali cogitabat: s; truci capt⁹ ambitione nullis valluit
dissuasionib⁹ a p̃posito euelli: nihilomin⁹ tñ regine succūbens
amori p̃siderat q̃ntos genitrici absētia nati dolores pariat: ⁊ hūc
quidē dolci p̃mittit linquere parētī: regīa licet tātis lucre ⁊ eri
piat filiū lugubramīb⁹: erga sortez tamē vicemq; mariti angit̃
⁊ merore p̃ nimio dietim assidua lachrymaz flumina fundit.

De aduētū regis karoli in zagrabiam.

Iter hec rex karol⁹ cūctis moderata discretiōe sue domus
⁊ viatici reb⁹ paratis mestā ipenetrabil⁹ lugentē reginam
adiit: ⁊ nedū illā vt optabat p̃solaret̃: verū dū ṽba illi⁹ i p̃sentia
dissemiat initia illi vetes renouat dolores: fletusq; fletib⁹ crebrs
int̃mixtos singultib⁹ addit maritali tandem pectore mot⁹ p̃iugis
p̃ parte placat⁹ dolorib⁹: natū matri cōmēdat vltimoq; vale nō
p̃uis regine ⁊ suis cū lachrymis dicto p̃perat ad naues: iā carba
sa ṽetis exposita tendebant̃. **C**ū rex karolus reginaq; simul ma
rinū ad litus venerūt ⁊ anteq; abinuicez separent̃ regina ad regē
ita dixit: hoīem irrenocabilez surdūq; ad p̃ces aure spōte ad in
teritū ruentē p̃ter te magis vidi nemīem: en trāsibis ipsa habitū
regialis amict⁹ quo te p̃nte gloriabar deponaz: ⁊ vestes nigras
viduāda parabo semp hoīem nouū expectabo qui mortē tuā an
nūciās pauidas graui nouitate meas aures vulneret: ⁊ tuas me
stis vrbes rumoribus impleat simul ⁊ his dictis longa suspiria
imō de pectore eduxit. **R**ex quoq; p̃sensis nauib⁹ italicis sui re
gni primis eum comitātib⁹ velis inflatis aquis se credidit: ⁊ op
tatis ventis spirātibus alta maria sulcat vbiq; fortuna obsecun
dāte quousq; segniense applicuit ad litus. **E**st enim segnia mari
tima ciuitas in ptibus dalmatie situata: in q̃ ipse rex karolus con

decenti hospitio acceptus est: segnieñ. etenim ciues italico de prin-
cipe letabantur: nam ipsi italica potius quam veteri patrie lingua ga-
runt usque in hunc diem. **I**deus rex karolus se vocantibus sceleris
auctoribus qui illam in multa fortique militum manu expectabant con-
iunctus est: in eadez ciuitate ut artus maris navigatione lassati re-
creamine potirentur parua mora adhibita. Optate enim rei ut citius cul-
me adipisceretur auidus princeps festinabat: ab illic igitur suorum mo-
uens agmina alpium ascensus asperitate minime tardatus ad ciuitatem
zagrabien. venit: ubi illum eiusdez ciuitatis episcopus in multarum afflu-
entia rerum grata hospitalitate receptum fouit. **P**lacuit igitur regi ka-
rolo interim donec sui hungariam per omnem fama diffunderetur ciuitate
in eadem spectare suas suorumque preterea aures quantum plebi eius
placeat aduentus ut audiret undique laxat et ambages ut suasio-
bus regem femineum erga populum spectum redderent cunctas regni
ad partes mittit: alios insuper quos persuasio corrumpe nequibat regni
colas auro et muneribus subornatos corruptiois vitio inficiebat
alios pollicitis: velut quoddam orpheus vocis qui dulcedine anima-
lia simul et arbores mouisse fertur: paucis fidelibus simulata fronte
fide in pristina erga partem regie remanentibus oneratos ad se trabe-
bat: humiles quoque quid facerent nisi ut faueant nobiles colla quorum
regi karolo adherentes domini graui mole premebant.

De nuptiis marchionis Sigismundi et de intro-
itu karoli in buden. ciuitatem.

Am hec erga karolum regem agunt cesareus na-
tus rumoribus nouitatum impulsatus fide pariter et
thoro prius predictas nuptias firmavit: hic enim re-
ge lodowico superscite ut in futurum regnaturus hun-
garico informaretur ideomate simulque et mores ho-
minum accipet per parentes domo de imperiali regina in aulam transferat
erat. **N**e igitur insidiis aduenientis tyranni conexique illi furia po-
puli circumueiret deserta coniuge patrios ad fines fugit: harum nupti-
arum dum fama ad karolum delata est spem eius res secundas aspi-
cientem magna in parte minuit: cesarem enim nati preiudicio excitari et
in suas res vim et arma inferre cogitabat. **N**ec reginas callida ka-
roli latebant machinamenta. **Q**uapropter nouarum velut inscie
rerum nuncium ad eum mittunt: et utrum hospes an hostis veni-

at sciscitatur: ille pectoreū nephas falsa grate pietatis imagine
velare conatus nūcio ita respondit. Illas quas quondam obge-
nitoris nostri nequiter pempti amores rex lodowic⁹: cuius meri-
ta nostris semp vigilant in viscerib⁹: im amplo censu viribusq⁹
magnis exegit penas haud ingrato animo reminiscimur stimlo
p̄terea charitatis fratne ⁊ dilectionis intime quam erga sororem
nostram pleno clementie pectore gerimus ad id pungimur vt re-
gnū eius guerra fractū sicut ad nos delatū est: vt cōponeremus
discordes regni nobiles vniremus ⁊ pacatā plebē sorori reddere
mus nrī aduētus causa hec est. Iste reginarū nūcius karoli spe⁹
ppter nuptias Sigismūdi colapsam reedificauit: nam intumata
arbitrat⁹ regias credere ⁊ occasiōe ficta quā se gloriabat adinue-
nisse mot⁹ iter p̄citum versus budā vertit. Regine aut licet regia
intumata non credāt: vera tñ esse fronte velata testib⁹ cora⁹ se cre-
dere simulabāt: veniētēq⁹ inumeris stipatum iniquis regnicolis
hostem cū vi repellere nō posse vidēt illū ad facin⁹ optatū spon-
te tuti⁹ admittere putāt. Quadā enī regine fidutia: quē rebus in-
aduersis hūanas iuxta sortes sepe pendere solet: capte vltricē si-
bi fortunā interdū reuerti cogitabāt. Quare p̄pinquātī karolo
graues deglutientes dolores in curru deaurato pompaq⁹ p̄ce⁹
se comitātium supba ambe regine occurrūt: eumq⁹ accipiētes se-
cum intra ciuitatem veniūt: ⁊ licet p̄ reginas pctatur nō tñ: vt co-
amplius iniquitate⁹ p̄tegeret: cast⁹ intrare voluit: s⁹ reprehēsiō-
nis cauens a crimie omīno donec aptius ad sui voti complemen-
tum sibi tēpus p̄beretur a regalibus tectis abstinuit. Cū igit ho-
spitiū subintrassent ⁊ karolus inter reginas medius sederet seni-
or regina ad regē karolū ita v̄ba fec. Charissime fili dulcis ē tua
humanitas magna gratuitatis pietate referta: qui quondā regis
lodowici antiqua tuo defers in pectore beneficia: nec oblitus sā-
guinis tui regnum p̄ter regināq⁹ ⁊ natos linquens hungaricos
tumultus sedare et nostros leuare labores tantis de terris veni-
sti: nos tāte mercedi ac laudibus altis sufficimus minime: attā-
men omnipotens tibi p̄ nobis talia penset circa hec siml⁹ ⁊ tacita
suspiria sequūt: ille modesta circūspectiōe intuitu subducto ad re-
gine v̄ba ita respondit: parens venerāda viuax quousq⁹ spirit⁹
nrōs arthurs diriget ingentia magnanimi regis lodowici merita

semp cordi nostro herebūt. **P**ost hec regine ingrato hospiti vale dicto regalia vnde exierant intrauerunt ad palatia abinceps nouas a karolo circa se res geri spectātes.

De ingressu karoli regis ī castz budense ⁊ de luctu reginaz.

Ex karolus: cum vndiqz proceruz chateruis se late stīpare: garulāqz gentē sibi fauere ⁊ regias ptumelijs palā afficere pspicit calliditatē arte quoddā gubnatoris sibi nomez vsurpat ⁊ noīe sub hoc castruz regale ingredit̃ pestiferi aut karoli regis cōplices humiles regnicolas siml ⁊ popularis pditionis plebez masculci nomie regis ludentes aiebant hoc regnū affatim sanguine nro respusꝛ edes igne late vastatas vidim⁹: igit̃ pprie nō tantū publice rei qntū nos mouit pfectus desideriu ī hūc karolū qui de regū nroz p sapia deriuat⁹ est nrm deflectere refugiu: tātaꝛ rez pōdus nris humeris fidem ad vos habētes leuare psumpsim⁹ id qđ nob placet ⁊ vob placere span tes. Inqntū aut tante sarcine sub grauitate deficerem⁹ illud vro inuamie suppleret̃: scitis etenī res nras in testinis cladibus fractas ad q̃s componēdas ⁊ regnū ab extrinsecis icursib⁹: ille magis qz femia tueri idoneus est hec illi affatim dicebāt. **Q**ua pp̃t plebs ipsa seducta velut sibi ipsi pgratulās loquebat̃: quodū femineo p̃memur iugo grex qui femina dicit̃ piculi est: hūc karolū omnipotens ab alto nobis dedit hunc mareꝛ volum⁹ esse regē. **H**is pterua gens latratibus alta vrbis palatia pulsabat nec minus talibus reginaz aures ingratīs rumoribus ificiebat: quare regine formidine nō modica attonite contremescentes regno pariter ⁊ vita spoliari timebant. **I**git̃ regina senior eductis imo de pectore suspirijs in hanc vocem prupit: ha quoniam ingrata reminiscētia erga nos ducit̃ hungaria oblita ingentia quōdaꝛ regis lodowici merita ei⁹ ī natā impia retributōe vni⁹: simulqz tuꝛ has tū alias multas p querelas pdeuntib⁹ eluminib⁹ lachrymis pallida ora rigat. **R**ex vō karol⁹ vulgi fauore supb⁹ hūgaricaz habēas: rex aud⁹ inuadit ⁊ velut pacē factur⁹ sub astu colloquiū edicē nobles vniuersos ad castz puocat portasqz castri latio p̃sidio firmat nec abest facunde suggestiōi in plebe loc⁹ cū fauto-

462
rib⁹ regis suadentib⁹ p^rter paucos fideles tor⁹ vulg⁹ corrupti⁹
hūgarica illi sceptrā tradere spopōdit z ipsi fideles assensere me-
tu. **Q**uā obrem reginas tāto seruēte discriminē acer nūcius impia
iussa deferēs aggressus ē his v^bis. **D**e principatu ī quo hucusq³
deo z nob⁹ volētib⁹ gloriabamī p^rterite estote ampli⁹ pacato aīo
corōe p^riter z regimī cedite nolum⁹ abhinc vt femīa nob⁹ impet:
neci iure debet vob⁹ regnū femīe estis: q^s nūq³ hūgaria p^rter vos
noīe regio venerata ē: neq³ v^ra sagacitas vt tāti regni dirigat ha-
benas sufficit: hec res virū decet etenī hac tēpestate īgerendis re-
bus regni arduis q^{ntū} sensus siml^r z man⁹ sexus fragilis valeāt
tēpestatis hec que dixi oīūz volūtas ē: vtile est igit^r cōmūitat^r ce-
dere volūtatī potissime illi que ī aliud p^ruerti nequit. **R**egine ad
hec v^ba leuitate muliebri mote sensu p^riter z virib⁹ deficiūt z leta-
li saucie formidīe vt nō cadāt vix se p^rtinēt. **M**atre quoq³ subticē-
te filia lachrymas siml^r z hec v^ba fundit diadema p^rīnū mibi iure
datū refutare nolo: attamē v^re volūtatīs qd³ est eadē q³ incepistis
via agite p^rdicere enī tāte coortib⁹ nō femīe p^ratīs nec aliud nisi
vt me genitricēq³ meā obmerita quōdā genitoris mei si que mēo-
ria sūt apud vos digna: seruetis a morte meq³ vt hūgariam lin-
quēs ad expulsūz vadā maritū dimittite quicquā rogo. **M**at^r vō
de filie relatiōe mīme p^rtenta nūcio ita dixit. **F**ili charissime graui
ī nos nouitate vteris q³ tibi ita cito vt velles responderem⁹ defe-
ctus muliebris ratiōis non exigit vale z dicito illis qui te ad nos
destinarūt: quoniā que tibi p^rmissa fuere execut⁹ es: karolū enī re-
gez de cui⁹ rebus agit z nos eadez seruāt palatia ad quem ea que
dicture sum⁹ p^rsonalit^r deferem⁹. **R**ecedēte nūcio regine īgemit⁹
quos eo p^rīte vix tenebāt dissoluūtur: mutuosq³ ruētes ī ample-
xus ī multaz effusiōe lachrymaz fletib⁹ insistūt vtq³ vicissim lo-
quāt^r aut nouas recētis doloris exprobrarūt querelas singulti-
b⁹ pectora suffocātib⁹ nō admittūt: nec min⁹ dñicelle q^s regiale
claudebat atriū tū gemitib⁹ tū lachrymis īsudabāt: tādē multos
p^r merores regīa senior subticēte filia ita v^ba fec^t. **O** viduaz or-
phano: umq³ tutor omīpotēs: cur tue obliuisceris iusticie quare
ab alto ingratum vindictam differs ī predonem. **Q**ui miserā-
das sui sanguinis feminas vt matrem z sororem culmine sacro
venerādas solijs ab altis depellere z sceptro iure dato spoliare

festinat piter ⁊ his dictis nundū terfas fluētes eluminib⁹ lachry-
mas dupplicat: ⁊ rursus post multarū genas iūdantiū flumina
lachrymarū muliebris furoris sedato impetu natā assiduū va-
cantem fletibus alloquit̃ ita. **S**rata mihi inquit filia iam tuū p-
fidus iste p̃do totis viribus regnum tenet ⁊ p̃spero euētu tame-
scens palam diadema poscit nostrūq; innoxius minatur fundere
cruores. **N**e igit̃ vulgus nouo lusus principe repentī cōcit⁹ ira
semel ad regalia tecta ruat ⁊ nos alterno madefacte sanguīe siml̃
regno vitaq; spoliemur res metu plenas linquētes venientibus
potius cedam⁹ malis. **H**ūgarici enī furor vulgi spumātis apri
rabiem ac potentē pelagi seuitiam interdū trāscendere solet: nec
honor necq; sexus maiestatisq; vel meritoꝝ respectus nob̃ veni-
am p̃stabunt. **S**ens enī ista humili ceruicis sub imagine super-
bum defert caput: ea p̃pter tanto in discrimīe nostras qualitercū-
q; tribulatas animas seruare sufficit ad p̃dita regna alta obsecun-
dāte fortuna si vita fuerit comes redire potest: iusticia enim dei in
ultum non p̃termittit quemq;. **A**d hec filia rauca piter ⁊ confu-
sa voce ita respōdit. **D**eu mihi chara parēs regali genita de gre-
mio fastigijs iam venerata p̃rnis: iāq; etatem agens adultā q; aliena
cognoscere tecta ⁊ q; sceptro vita magis popto priuari.
Tunc itē regina senior geminata emittens suspiria ad filiā ait.
Regna ptātes ⁊ opes non veniūt cuiq; ad libitum: hec aridēs
fortuna ministrat exilium vincula paupertas luctus ⁊ mortis imi-
nere species hūane sortis sūt dotes. **D**ors igit̃ omnipotēs que
nobis prestat equo toleremus animo: interī donec ad nos eadē
aq; non despero alta fortuna reuertat̃. **E**t his dictis veste simul
lachrymātia lumina siccās karolum regem petit enīq; iocūdo ser-
mone orsa est: hungariā inquit superbā ⁊ gentem effrenā femīea
nequit regere manus tuoꝝ regna cape p̃genitoꝝ in te sceptra ca-
dunt tuis rebus ea q; duceris libidine vtēte recens regine ad ka-
rolum facta relatio ex templo in ciuitateꝝ delata est: ⁊ q; nata lo-
dowici regis sponte cessisset corone falsa plateas p̃ omnes fama
resonabat.

Carolus in regine ad modum delectatus re-
latiōe amplius non differt: sed vt fraude ra-
ptam citius adipisceretur coronam ceti pro-
cerum ⁊ turbis popularibus comitatus al-
bam regalem pperat. **E**st enīz hec ciuitas
humili in planitie situata hanc natura pter
muros nescio p quem conditos limosis va-
dis stagnis circūiacentibus simulqꝫ calamis ⁊ palustribus tūet
nec minus illā altū de lapide templū in medio decorat. **E**st tem-
plo in hoc quōdā regis nostri stephani primitias regū hūgarie

qui tulit quique sacre fidei ad limina veterum extinguens simulacra decorum gentem hungaricam pervertit: venerabile corpus semper templo in ipso primum honor et pompa nouissima reges hungarie extollere solet. **H**oc templum karolus non ut veteres hungarie reges auro micantes togis pacificis amicti intrabunt: sed horrendis munitur armorum praesidijs subigit: assunt et regie dura ad spectacula vocate: hec sancta prius altaria circumstant: prius hec sepulchralis iudowici regis capellam intrant dum marmoream prius regis conspiciunt figuram corde scindunt gelidoque diu adherentes saxo triste deosculant imaginem et rubentem imbribus lachrymarum lapidem mutant: pectore tandem sufficiens merore de pasto iras sumit et gemit visceribus in intimis claudunt madidasque lachrymis genas sic cantes: sumit et altos dissimilantes ficta fronte dolores sublimis fanus perit ubi karolus sacrata circumdat veste medius procerum stabat: nec minus clero mystica dei verba cantante sumus strigoniensis praesul regale tenens praemantibus diadema voce ter lenata de more plebem interrogat: si karolus placet in regem: alijs fautorum suggestu alijs metu placere acclamantibus: illum in regem vngit et laudibus celebri sacerdotum gutture resonantibus sacrum illi diadema imponit. **S**ed mira res que prius omnibus placere noscebat cum finem cepit optatum nemini placere visa est: nam mox vulgus spoliatis reginis misere: prioresque sceleris qui erant auctores compuncti intrinseca conscientia rodi videbantur. **Q**uare non leui strepitus nec gloriosa regalis que quondam coronationis popas comitabantur gaudia sequuntur: et ipsi reginarum fideles ingrati iugulare tyrannum scumque dei templum illius cruore fedare: ac vltices animas regis madefactas in sanguine per vulnera mille efflare ardebant: nec desunt ostenta regi inimicitia: nam dum consuetudine sacre prius missae solennia regali in fasto procerum castra stipant templum egreditur: equum auro radiantem ascensurus in signe sancti regis stephani vexillum quo prius dies regni dudum freta fuit: totaque per annos pia religioe futuris regibus fuerat illud praecedens testudine valne tactum in partes fragit et regem sceptrum fraude rapietatez dedignatur. **C**um vero securus castro in buden. manes noua gliaret de dignitate: illum de atris ab alto portetis tritat: diebus enim autumni medijs niuibus oriens de subsole tribilis quales exacta per secula senes hungarie memiere nulli volumine magno emergens desissimos dissolutus in ibres turrez altas elatasque domos inpetuos flatibus concuties stridore et mugitu ingenti treulare fecit altaque tectorum cacumina.

euertens medias vertit p auras: tremēdū dictu cūz tam densi aq-
rū vapores ⁊ validi ventoz flatus triduana senissent ira in cha-
os eternū ampli⁹ putabāt reddituz orbe. **E**t rursus: sue regalis
circa occasū pompe inopinatāqz ei⁹ vite ppe āte ruinā innumera
coruoz multitudo aduentās hūana que vi aut arte nulla depelli
potuit regalib⁹ tectis insedit ⁊ turmatim volitādo castrī ferebat
p ptes orendo crocitamē sidera simul ⁊ aures attonabit hūanas
nihilomin⁹ rostris in vim ⁊ vulnera v̄sis mutuos art⁹ depulma
bāt: nigrasqz pēnas piter ⁊ regalis culmē cubilis purpureo cru-
entabāt sanguie: mouebāt hec p̄digia karolū ⁊ sentiēs minitan-
tia fata ipsuz grauib⁹ teritari ostentis spe tamē futura delusus se
minime sentire dissimilabat.

De nece ⁊ interitu karolī regis parui.

Ater hec regīa elizabeth tāto de v̄nice fast⁹ delecta graui
amaritudīe torquet: maiestatisqz nouit abacte dulcedīne
capta vltici ardēs furore rem ceca fraude ablatā tectis reuocare
insidijs parabat nec palatini garēsis suggestio deest **R**eginis enī
alto spoliatis honore magis cōpaciebat nemo mouebat hūc tūz
suaz pietas regīnaz: tūqz illi quidā regis lodowici merita cordi
erāt: iste q̄ntū in tam grandi facinore cōmittendo feminea deficie-
bat magnanimitas reginā karoli ad necē impulit: seqz hoīez qui
regē audax ferro agredere h̄re aiebat. **E**rat etenī erga hūc pala-
tinū hō p̄ditiōe nobilis virib⁹ ⁊ aīo fortis blasius forzach deno-
miat⁹ de cui⁹ p̄sapia dños castrī gymes eodez cognomīe insigni-
tos n̄ra etas deriuatos nō dubitat hūc regina simul ⁊ palatin⁹ in
mortē karoli querarūt: ⁊ vt quidā dicūt q̄ castz gymes p̄dictum
eidez blasio forzach tante p̄sumptiōis p̄ciū fuisset. **P**ostqz aut
de rege egrediendo inter reginā ⁊ palatinū clam cōuentū est viaz
querēbāt qua securi⁹ tantā res p̄fici posset: q̄re palatin⁹ calidita-
tis arte quadā ad nate sue in p̄rimis celebranda cōnubia se p̄ge-
re debere diuulgās nouo honore similato nouis se militib⁹ sti-
pat: laterib⁹ etiā extrinsecis fideles quos suaz mordebat p̄indi-
ciū dñaz de rege nouas res parat⁹ armis spectare docuerāt: ⁊ cū
se tantū ad nephas aptos viderūt palatin⁹ reginā īstruit vt regē
sua ad penctralia ficta occasione adiunēta vocaret. **E**rant enim
tunc rigidi mensis februarij dies festo virginis sacrate cui ch: ist⁹

rosas cū pomis suo misisse de rosario recolit: p̄p̄inquātes dñice
q̄z incarnatiōis mille trecētos octoginta post ānos quintus no-
uo volumie currebat. **C**ū regina elizabeth illius diei circa occa-
sus a marchione sigismūdo genero suo nouas sibi allatas l̄ras re-
gi karolo ītimauit: rogās ipsuz vt suā descēderet in domū z dislo-
cutiōem simul z secreta l̄raz intuerent ac occulta que secū h̄ret cō-
ferre audiret. **I**nfelix karolus tetra peccati caligie obsessus cubi-
li ab alto descēdēs italicis comitat⁹ aulicis reginale adiit hospi-
tiū. **E**adez z palatin⁹ garensis hora: sic enī cōuentuz erat pluri-
mā secū trahēs coortez castz regale ītrauit suisqz cateruatim: p̄-
ut illis cōmiserat ī portis castri remanētibus: ipse ad palatiū qd̄
regē ac reginā simul tenebat sequētī luce ad filie nuptias se transi-
turū dissimilās vt dñō domie ve suis vale diceret cōiuratum sub
veste ense accinctū secū deferēs ītrauit. **R**egia igit⁹ z palatino re-
gis ad latera sedentib⁹ z varijs tractatib⁹ incūben⁹. italici sponte
psilio cedūt domoqz egressi bini z bini: vt eoz moris est: p̄ castz
ferunt: dñ ergo palatin⁹ cōgestuz ad facin⁹ optatū tps se exhibe-
re vidit. **B**lasiū forgach tantā rem audax qui suscepit astantē ob-
liquo lumie intuit⁹ est: ille accepto signo de sub clamide mox ru-
tilantē educēs gladiū illū in regē in tantū fulmiat z in suoz v̄tute
brachioz ipsū graui ictu agrediēs v̄ticē simul z sup̄ciliū lumēqz
eius mediū miserabili vulnere scīdit: z scelere cōmissō aulā egre-
diēs italicis ingēti v̄ndiqz clamore z cōcursu inualescentib⁹ ense
cruētato palatinales vsqz ad turmas sibi viā apit. **R**ex v̄o karo-
lus tāti vulneris acritate suscepta mīme cecidit: s̄z īfelici surgēs ī
quo sedebat de loco lento nutātīqz gressu p̄cedēs p̄ panimentuz
cruore lōga vestigia signabat: z cubile a quo sanus descenderat
eger adiit. **R**egia autē elizabeth insuete rei visu atonita sue dom⁹
amēs corruit ī medio: palatin⁹ v̄o p̄ceptū nephas se pepisse leta-
tus munīna castri ītrepid⁹ agredit⁹ portasqz siml⁹ z arces hūgari-
cis reparat armis: italici autē sine principe sine armis medios se
volui int⁹ hostes: ac regē sanguie fundere dñ cōspiciūt fuge p̄sidi-
um ipsis tuti⁹ eē putāt: z vt resūptis armis viroqz potētes ī vin-
dictā regis redirēt castz egressi totā p̄currūt ciuitatē: s̄z cū nullum
regia moueri vltiōe: arcesqz captas z hostili satellite se ab ingres-
su castri p̄hibere aduertūt prime noctis sub tenebris regalib⁹ co-

mitati fautoribus fugiētes italicas tendebāt vsus horas: eiusdē
tādeꝫ noctis sub ꝓticinio reginales ꝫ palatini cōplices nō sine fe
ritate regale irruētes ad cubile sublatiꝫ postibꝫ regem sautium
extrahūt ꝫ captū alte turri seruandū tradunt. **D**eu de genere hu
mano q̄ntis fortuna ludibrijs triūphat ꝫchdolor regē turris ini
qua excubias vigilātes nup in q̄ solebat h̄re carcerat: cedēte enīꝫ
deo sua quēqꝫ crimīa vasto pondere ꝫcipitāt: quisquis es secun
darū primā rerū frontem cur inspicis cur gaudes de illis cū incer
tararū sint momenta ꝫ sepe easdeꝫ fata aduerso cardine claudāt.
Nec minꝫ noctis eiusdē obscura sub ꝫfunditate finitimas regina
rū gentes ad id seruatas tātiqꝫ auidas spectaculi in ciuitatē intro
ducentes vix indubij aduentū diei expectabāt: ꝫ cūꝫ titaneꝫ axis
rubentē aduexit auroꝫ ꝫ splēdor ille solis aureus humentes de
pulis tenebras: cumulatīs viribus plateas ciuitatis vagātur ꝫ
oēs: ꝫ regem regnare mariā clāmītāt: ac vltrices ꝫ manus de ka
roli fautoribꝫ grauē tallionem exigūt: irrumpētēꝫ domos ita
lū ꝫ gestās illoꝫ gazas voraci ꝫde exponūt nocētū vndiqꝫ san
uinē ī multa rabie fundētes: ꝫ nisi ille iohānes horwathij banꝫ
in forti suoꝫ croacoꝫ manu portā sabbati cruēto certamīe sibi vē
dicasset: ibidem graues sui demeriti penas luisseꝫ. **R**ex postea ka
rolus tollit ꝫ celsam ad arcem wissegradi seruāduꝫ mittitur vbi
vulneri vt quidā aiunt: venenata medela adhibita faucibꝫ elisis
ꝫ respiramīe clauso mestā ꝫsumauit vitā. **N**ūc quid opes: quid
regna quid ꝫfuit altas reginas potētibus spoliare sceptris duꝫ
fortuna illa omnipotēs vrbibꝫ ex tātis vltimā sepulcri pompāꝫ
cunctis mortalibꝫ vnā tibi negauit: in claustro enī scī andree īfra
arcem wissegradiē. ꝫdictā ꝫstructo nō paucos ꝫ ānos tabidūꝫ
in cadauer redactus ītumulatꝫ iacens erūne hūane īgēs specta
culū: regibusqꝫ futuris documētū ꝫ exemplū satisgrāde ꝫbuiſti.
Enimvero rex iste añ hec romanā ꝫtra ecclesiā ꝫsumēs sicilie de
regno debitum ānualis homagij fiscum illi negāt ꝫpterqđ sum
mus pontifex eum sue calamitatis hunc paulo ante dieꝫ anathe
matis vinculo īnodanerat: ꝫ hec fuit causa regis mēbra īstius sa
cratam que humū attingere vetauit.

Incipit p̄fatio in chronicam Sigismundi regis et
Imperatoris simul cum ceteris eiusdeꝝ gestis.

Anouare omiſſa hoĩuꝝ acta ne negligētia emergēte
subrīpiāt tuis votis rōnabili occurrēte causa imo ve
tuſta nunduꝝ labefacta amicitia cogēte ampli⁹ q̄z me
rogatū efficiſti parere duxi potiſſime ne impulſu tuo

temere incepto operi meo ſinis deſit: ⁊ t̄pa quōdā n̄rī p̄ncipis re
gis ſigismūdi ⁊ romāi ceſaris quē ſup̄ius brandenburgeñ. noīa
ui marchioneꝝ que meo iam exacto labori quod aīo p̄nexa eſſe p̄
ſpiciunt ne ſtilo aliq̄lī itacta hūanis labant̄ ex recordijs maiora
meis virib⁹ vt dementiꝝ moris eſt: agredere p̄ſumens ea que
a p̄fati regis karoli trīſti exita regni hūgarie it̄ra viſcera iſra p̄e
claz moderni p̄ncipis n̄rī regimie geſta fuere maxie que īmorta
litate honore ſūt digna p̄ut rebus de eiſdem p̄ magnificūꝝ dñm
michabelē orzaag palatinū quē p̄fatus ceſar nō claro ſine meri
to hūilis nobilitatis d̄ tugurio alta ſublimauit baronat⁹ ad atria
Tū vero p̄ quoddā regiſt̄z eiꝝdeꝝ ceſaris diebus p̄ſcriptoꝝ tē
poꝝ ſuoꝝ p̄ obſeruatiōe conſcriptū edoctus ſtilo p̄ri⁹ excuſato ⁊
carmie p̄uiloquo p̄ſtringere: ac tibi qui me tantilluꝝ languide la
tinitatis hoĩem huiꝝ operis ad primitias tuis artare ſcript⁹ nō
eruīſti dedicare curauī vale.

De vindicta p̄ iohannem horwathij banum a re
ginis ⁊ palatino exacta.

Rege karolo nequī p̄empto ⁊ regni habenis rursus p̄ re
ginas arreptis regis karoli qui erāt auxiliarij metu p̄cu
ciunt̄ nō modico p̄ p̄tes ſibi tutas queritātes nō minus re
gem extinctū vindicare ardebāt: regine aut̄ ⁊ palatin⁹ oīa eis cō
traria ipſo rege inſecto cōplanāſſe ⁊ deuiciſſe arbitrātes: illa p̄te
āni inſtāte cū ſol feruid⁹ leonis ingrediēs ſignū feruido meſſores
quaſſabat eſtu inſilices regie ſimul ⁊ palatinus demētia ductrice
aulicoꝝ tantuꝝ comitati cathernis budā egrediunt̄: ⁊ p̄tes regni
luſtrant inferiores: ⁊ cū celeberrimo die feſti b̄ti iacobi aplī vſus
opidū diako nulla iſidiaꝝ ſuſpitiōe pulſati mediū graderēt p̄ cā
pū iohānes de horwath banus ingenti hoſtilitatis manu colle
cta vlt̄rici eſtuans aīo furibūduſ in agmina aulicoꝝ irruit: graue
certamē cōmittit̄ hoſtes in vtroſq; ⁊ cū reginales palatinales

ve gentes imparitate hostiū se excedere vident illū qui nundū ce-
 ciderāt terga dantes p̄cipiti fuge se cōmiserūt. **B**lasius vō for-
 gach vt erat audax p̄mitias excipiēs p̄gressus ex impulsu hosti-
 lis lancee medios int̄ bellātes deiecit ab equo capite ⁊ intuentibus
 reginis decollat. **S**arenſis aut̄ palatin⁹ dū tāti discrimis p̄sidi-
 um solaz esse mortē p̄siderat descendēs ad equo ⁊ reginaz iūctas
 currui i hostes gladio vtiť seqz ac reginas virib⁹ deffendit totis:
 s̄z quid p̄ficuit solitarie man⁹ deffensio cū vndiqz iūmicū insiftēs
 brachiū euz letalib⁹ sagittaz ictib⁹ sautiabat: q̄s ille suo infixus
 corpi ne sibi seriēs p̄pedireť man⁹ arundinū ab instar confringe-
 bat: ⁊ interim tāte coor̄thi obstitit donec p̄ quendā militē regina-
 li de sub curru vnde nō timebat p̄ pedes arreptus in terrā deiecit
 ac reginis ⁊ eaz pedissequis future mortis metu stridētī clamore
 inualescentib⁹ ibidez capite truncat. **Q**uo p̄empto ⁊ reginalib⁹
 aulicis alijs deletis alijs fugatis: feritas illa croacorum honoris
 ignara reginales curr⁹ inuadit p̄iter ⁊ euertit: ac reginas simul ⁊
 domicellas earuz sine venia sexus ⁊ absqz reginalis reuerētia di-
 gnitatis currib⁹ de eisdem extrahēdo ⁊ multis afficiendo p̄tume-
 lis captiuas sui bani adducūt in p̄ntiam. **Q**uib⁹ dū ille reg⁹ ka-
 roli necē multis obprobriosis exp̄obrat dict⁹: regīa senior mor-
 gemib⁹ in humo defixis supplices man⁹ eleuat: parce inquit mi-
 bane parce ⁊ illud qđ quondā a rege nr̄o lodowico bñficiū tulisti
 remiscere: ac i natā ei⁹ innoxīā seuire noli ipsa p̄petrati sceleris suz
 auctrix: alť nr̄m eiusdez rei opifex qui ⁊ me ad hūc p̄duxit finē pe-
 nas dedit sexui igit̄ fragili tui honoris gr̄a misere quoniā nō abs-
 qz causa deliquit. **E**t cū regina āpliori veller vti sermōe illi⁹ ecō-
 spectu ipse abiit: dū aut̄ nox supueniēs illi⁹ diei fugata luce vndi-
 qz suas diffudisset tenebras regīa elizabeth tollit ⁊ frenat⁹ fauci-
 bus amnis boz wtha altas demergit in aq̄s. **R**egialis vō attri-
 v̄gines tū nobilitate tūqz pulcritudinē isignes nocte eadē dedeco-
 ris lecto tractate fore qđ apud me vel habz fidē: phibēt. **T**andē
 dilucto p̄p̄inqui ortū solis diē qui efficit clariorē nūciāte sine mo-
 ra p̄surgētes croatiā vsus suor̄ flectētes habenas equor̄ non si-
 ne festinatōe transierūt iuniorē regīaz secū captinā ducētes: p̄ch
 dolor hūana p̄ditio q̄s varijs fortune voluit euentib⁹: arridentē
 enī p̄idē reginis sortē tā cito res iaduērsas cōmutari quis putat.

set vt recens exactam post vindictaz inopinatam sui demeriti redderet tam p[ro]uo in tempe tallionez: regine enī ⁊ palatinus de nece karoli has penas dedere. **N**az ille qui cūcta creauit cūcta ⁊ respicit ⁊ suo intactum iudicio o[m]mittit p[ro]terire nihil.

De reditu sigismundi marchionis ad budam ⁊ de liberatione regine.

Adem tempestate qua rex karolus sanguinez simul et aīam fudit regina elizabeth patratarū seriem reruz ad marchionem sigismundū noui gratia gaudiij conscribi faciens: ⁊ vt festināter veniret illū suos p[ro]nuncios rogatum effecerat. **Q**uare ipse sigismundus marchio enormis casus reginae fama nundū audita cū bohemoz armata manu plurima: multis etiā illum p[ro]tium regni hungarie supioz p[ro]ceribus comitantibus intardus ad budam descendit sponteq[ue] ad arcē immittit. **E**isde[us] aut[em] dieb[us] regina iunior ī castro Crupa denoiato in p[ro]tibus croatie situato tenebatur. **P**ostq[ue] iohannes horwathij banus marchionē bude existere ⁊ p[ro]ceres illi fauere audiuit mente ⁊ aīo debilitatus graues incidit in curas. **Q**uare reginā adiēs illi ita locut[us] est: de omībus erga te ⁊ tuam genitricē q[ui]uis satis digne gestis penitentia ducor licet te eidem finī cui ⁊ genitricē tuā exponere in p[ro]posito habuerim. **C**ū manifeste sciā si tibi vita sua bi[us] eadē q[ui]cunq[ue] mihi demet[ur]: s[ed] ne manus mee sanguīe benefactoris mei polluantur te dimittere deliberaui: ita tamen vt mihi si dele iuramentū p[ro]stes me nūq[ue] tuam liberationem penitere: sin aut[em] incepta nō min[us] p[ro]ficiā ⁊ oīa simul vna eade[us] si oportuerit sol uam tallionē: ⁊ his dictis domū exiuit: sup[er]ba vox tyranni iūma regine pectoris scindit: quare habūdantes eius ex lumībus oriūtur lachryme pallidas p[er] genas vndiq[ue] defluentes: sufficientem tandē post merorez siccatis oculis illū ad se vocare petit qui dum adfuit regina metu p[ro]cussa non tantū iuramentū illi p[ro]stare verum etiā q[ui] vitam illius seruauerat illuz vt p[re]m erga se semp[er] esse venerandū p[ro]mittebat: scē igit[ur] afferūt reliquie: ⁊ oīa que ipse ban[us] exigebat p[ro] reginā sacramēto reali roborant. **Q**ua p[ro]pter regine currus coaptantur: ⁊ ipsa regina velut effulmīe erepta budenses optatam deducitur ad ciuitatem.

107
De coronatiōe regis Sigismundi.

Ec oīa triennio vel paulo amplioris spatio tem-
poris post regis lodowici obitū crudeli impetu in
multa sanguis effusiōe multarūq; direptiōe rerū
trāsire: tāde3 nobiles regni q; grauib⁹ torqueri
guerris potius pacis grata amenitate gaudere p-
eligētes: āno dñi millesimo trecētesimo octogesimo sexto: ea vi-

delicet ānī ipsi⁹ etate cum ver ille gratus suauī auiculaz modula
mine decātar⁹ posteros sui cursus ppinquās ad limites veniēti
feruide estati rubētib⁹ hospitiū decorauerat rosis: geminiq³ cur-
rū vebentes pbebi altiores eteris pscendebāt ad gradus ad ma-
gnū scz diē penthecosten ī albā regalē puenerūt vbi regīa maria
cūcto ī vnū puocato nobiliū ceto media stetit int illos: ablutisq³
pu⁹ genis lachrymaz riuulis nō grauib⁹ sine suspirijs ad popu-
lū hāc vocē fecit. **D**ñi z frēs qui mei genitoris remiscētes merita
in me beniuolētie fuistis aīo z meū p vos mihi datū nō labefacta
stis impiuz deo z illis grāz īmensas refero actiōes: nostis q̄nto
guerraz turbine nouit elapsis dieb⁹ nrm agitatū est regimen q̄n-
tasq³ ipsa ptulerim piculoz pcellas illa mihi vri ī p̄spectu refer-
re aut vob audire necessariū est mīme: oīa enī vel vidistis vl au-
diuist⁹ nec vris de recordijs puto eē lapsū q̄li pacto gēitore meo
grate recordatiōis nūdum sublato vro ad id accedente voto huic
principiquez manu ibidem astantē ostendit matrimoniali federe
sim irretita. **C**redo etenī q̄ illa que tūc placuere vob z nūc plac-
ant. **E**cce igit de spōso regez efficio iusq³ regni pīt z diadema illi
cedo potissime cū nec femineū vos amare impiū neq³ ad dirigen-
das tā ipetuose gētis habenas factis testatib⁹ illud sufficere aīad
uertā simul z cūcto corā populo marchionē iuxta se statuens ait:
hic dñs z marit⁹ meus hic rex vr̄ est: pcite igit regno z vras mu-
tua cede ne deleatis psonas pax enī vbiq³ fraz optimū bonū ē et
p̄cordiā populi vicinū regnū metuit regie oīo astantibus placuit
vniuersis: igit celeberrimo die scripti festi pēthecostes īstāte ipse
sigismūd⁹ marchio etat⁹ sue āno vigesimo cetoz hūgarie regū ad
īstar magno cū tripudio ī regē solēnit iunct⁹ extitit pīt z corōat⁹.

De penis a iohāne de horwath bano exactis.

R **E**ge sigismūdo regni hūgarie sceptro felicit potito: re-
gīa maria dudū pceptā suscepte calamitatis estuās ī vi-
dictā regē sigismūdū vt īoffendētes man⁹ īgereret vltri-
ces sepi⁹ alloquit⁹ z crebris illū nō sine fletu suggestiōib⁹ fatigat:
suscepteq³ p ipsaz erūne mille spēs illi exp̄obrat: eisde³ diebus
iohānes de horwathij ban⁹ castz regale posegawar appellatū
sui capitis p̄ tutela subitrauerat. **R**ex igit sigismūd⁹ assiduis cō-
iugis mot⁹ querelis copias aptat: z illas trāsdanubiales ad par-

tes bulgariā vsus mittere dissimilās castri p̄dicti in obsidionem
 p̄uenit. Obsessio igit̄ castro p̄dicto dū idez machinis bellicis acri
 us oppugnaret̄: spesq; de cita ei⁹ obtentiōe erga oppugnātes i
 dubia essz vna noxiū dū tenebre vbiq; fraz diffusc reb⁹ furtum ge
 rēdis tps p̄bent habile iohānes horwathij ban⁹ ipso de castro
 ea pte vnde stephan⁹ fili⁹ laczk wayuoda: alī stephan⁹ de simo
 thorna regie dolosa sub fidelitate imixti expeditōi excubias tene
 bāt. p̄siliens fugiēdi lib̄tate potit⁹ est: trāsflumiūq; zawe eadē no
 cte nescit si nauali officio vel arte natatoria vect⁹ i castz dobor de
 noiātū in bozne p̄tib⁹ que vzoza vocitāt situatū inasit vbi p̄sulē
 zagrabiēn. paulū pluresq; sui facinoris cōplices inenit: eis dē tē
 porib⁹ bozneñ. dalmatini siml̄ z croaci eiusdē iohānis bani z sue
 choort̄s magnatū suasiōe viciatī a fidelitate quā sceptro debebāt
 hūgarico defecerāt: regniq; i horas nō puas i igne z ferro vasti
 tates edebāt. *Quare rex sigismūdo* copias copijs cumulādo vt
 ipsa regna sue flectificaret p̄cipatui illō quoq; castz suos qd tu
 tabat̄ ifideles expugnaret magna vi armoz vndiq; cinctus p̄ta
 ctū flumiē zawe trāsīuit z boznēse regnū potent̄ itrauit: iohānes
 vō ban⁹ regalis expeditiōis trit⁹ magnitudie i illa que sibi prius
 arriserat fuga magis q̄z i dicti castri p̄susus mūitiōe añq; obsidiōe
 clauderet̄ de ipso castro cū plurib⁹ eadez peste ifectis suis cōplici
 bus exiuit z fugitiu⁹ p̄ colles z montiū p̄ obrupta ferebat̄: sz hec
 fuga p̄ficuit sibi mīme: nā p̄ regez sibi ordiātas icidit ifidias cap
 tusq; ē. Rex at̄ sigismūdo p̄fato castro dobor expugnato regeq;
 bozneñ. siml̄ z regnis dalmatie z croatie iugo fidelitat̄ ānexis re
 patriauit: z iohānē banū i ciuitate quīq; ecclieñ. genere ext̄mini
 horēdo put regialis exposcebat furoz necare iussit: primit⁹ enī
 equi ligat⁹ ad postera ciuitatis p̄ plateas circūlat⁹ est tādēz igni
 tis vexat⁹ forpicib⁹: ex p⁹ q̄druptit⁹ z ciuitat̄ port̄s p̄ticulat̄z fu
 turoz erudimēto p̄ tribili appēsus illā quā i alios exercuit seue
 ritatē p̄secut⁹ extitit: epūs vō zegrabiēn. q̄zuis multis alijs nece
 tis n̄ sit it̄fect⁹ nūq; tñ eiusdē epātus i sedē quodū vixit restitui
 valuit.

De exercitu regis sigismūdi i moldaniā.

Hinc etiā añ tēpestatē dū res hūgarice semia duce grani fluc
 tuabāt guerra: molduani p̄iter z ptes trās alpine regiali de
 dignato sceptro necdū rescipiscētes regi sigismūdo fauebāt. Ille

igit̃ q̃rto postq̃z coronat̃ est āno renouatis armis illos domādi
agressus ē: cis dē t̃pib⁹ quidam stephan⁹ wayuoda molduanas
moderabat̃ habenas hic vt regis p̃cluderet ingressū oēm sue gē
tis vim cōmouit alpesq̃z z aspera viaz anfracta rex vnde ingredi
hēbat tū indaginib⁹ tū sagittarioz mūuit p̃sidio: z cū rex īsidiaz
insci⁹ alpes p̃descēdisset ingēti mox sagittarioz manu agrediē te
la nec min⁹ hoīes equosq̃z feriūt z pene oīs dēfaz imbrib⁹ sagit
taꝝ regalis expeditio grauāt̃. **R**egij aut̃ milites vitā in forti bra
chio redimere conati de equis descēdūt ī magnaꝝ ṽtute bellandi
irruētes ī valabos mltis ex eis īfectis illos retrocedere cogūt
figiētesq̃z alpiū p̃ obrupta graui mortalitate afficiūt. **Q**uare re
dempta sibi gladio via rex p̃fati stephāi wayuode vsq̃z ad habi
tacula penetravit. **I**pse aut̃ wayuoda dū p̃terq̃z veniā petere sibi
p̃desse aduertit nihil: ad regē vēit z sui grauis demeriti debitas:
vt nō daret penas rege corā sui dñij volabis cū potiorib⁹ in t̃raz
p̃cidēs regē his ṽbis deprecatur̃ est. **G**loriosissime p̃nceps tua
nob̃ veniā petētib⁹ regalis clemētia ignoscat z illud n̄ra qđ p̃ter
uitas p̃trariū fidelitati quaz debem⁹ temere p̃sūpsit grata expiet̃
benignitate: p̃stratis etenī parcere q̃z duritiē p̃terere iobediētie
regali dignitati nō min⁹ gl̄ie affert enīvero tuaz sum⁹ puluis plā
taꝝ. **T**u rex z dñs n̄r es: illā igit̃ quā n̄ra nō exposulāt facinora
grām v̄ra nob̃ regalis pietas largiat̃: z his dictis vniuersi siml̃
hūiles flectētes ceruices regiā expectabāt beniuolentiā. **A**d hec
rex sigismūds ita respōdit: n̄r regalis celsitudinis offensa q̃zuis
digna vltiōe p̄sanda esset: ne tñ crimie austeritatis n̄re gl̄ia fame
viciet̃ parcim⁹ vob̃ p̄iter z ignoscim⁹ z vos ī n̄ram recipim⁹ gra
tiā in añ nō delinquentes: puoluti ergo regijs pedib⁹ stephan⁹
wayuoda z sui regij oras amict⁹ deosculāt̃ sincera p̄ hec fideli
tas z ānualis cēsus soluere p̄mittūt: oīaq̃z fideli iuramēto robo
rant̃. **Q**ua p̄pter rex sigismundus rediens milites simul z arma
vni⁹ āni recreauit quiete. **D**e exercitu regis sigismūdi
in ptes trās alpinas z de morte marie regine. sequit̃.

Post hec rex sigismūds sexto sui regimis āno gētib⁹ trās al
pinis arma itulit: hec gēs suis nō p̄tēta potētijs vt se de
fenderet vallidā thurcoz p̄duxerat manū. **D**ū igit̃ rega
les copie alpib⁹ trāsitis illi⁹ t̃re ad plana descenderūt: aciebusq̃z

ordinatis ac signis bellicis collatis vsq; hostis manu vti vellēt. **M**ox thurci piter et volabij radiātiū armoz: quib⁹ regalis insignē tegebat expeditio: fulgere triti tutrici se fuge cōmiserūt. **R**egius vō exercit⁹ quodū potuit: illos psecut⁹ est: cadebāt turci et valabij ad dextrā et ad sinistrā et cadentibus multo plures additi fuissent: nisi regaliū militū equi vasto pondere armoz ipsis insidentium depressi fugientibus pares in cursu fieri valuissent: et nox supueniens illis tutiores danubij transitū nō p̄buiſſ. **R**ex igitur sigismundus p̄trarijs fugatis copijs castrum minus nika pol ardua cinxit obsidione tutabant eo tunc illud thurci simul et walabij crebriusq; de muris erumpentes regio ī exercitu tumultus non modicos edebant. **R**ex aut bellicis machinis adiuncts castrum idem in magna sui pte precipiti dedit ruine: expugnauit et eiusdem deffensoribus alijs interfectis alijs captiuatis illō hūgarico cōmendauit p̄sidio: tandem genti ptium earundem iugo obedientie imposito cum triumpho felix venit in hūgariā. **M**ūdū tamen redierat cū regina maria graui preuenta egritudine regnū pariter et vitam liquit: nec illius obitus regi sigismundo parum cure peperit. **N**am rex polonoꝝ ladislaus defuncte regine sororem vterinā adiuga denoīatam matrimonialis federis grato in p̄tubernio habebat. **I**psam igit p̄ingem suam sceptro mortue sororis potiri ratus p̄tra regem sigismūdum exercitum copiosus mouit: et nisi pater reuerēdissimus dominus iohannes de kanysa archiepūs strigoniē. multo armatorū cetū regni confinia muniuisset ambitiosus p̄iceps absente rege sigismūdo regimen eius nō minus turbare potuisset.

De decollatione triginta duorum militum sequit̄.

Relices rerū euētus nedū reges verū et hūiles ex igni census hoīes quos p̄ditio silere mādat extra solitū rapiunt et morib⁹ mutāt: variaq; p̄illecebra ducūt: dū enī hūane sortes p̄spo tramite dirigūt aīus eleuāt p̄spantis: nec min⁹ illū arduis īgeri reb⁹ cogūt. **R**ex sigismūd⁹ quousq; scda comitat⁹ fortūa solito mag⁹ aīo tumid⁹ quosdā suis d̄ regnicolis nobilitate īsignes añ hec: dū. s. regiaz gubnamē calle sinistro vehebat ī sez regias grauit̄ d̄liquētes aut grata s̄b fidelitate sibi iūgere aut illos morte afficere satagebat: illi qdē demētī ducebāt p̄tuitat̄ obstiātia et

mori poti⁹ q̄z iurato sub p̄ncipe viuere p̄optarāt: hij erāt nobi-
les illi n̄ra quos etas duoz ⁊ trigīta militū noīe vocat: int̄ quos
erat miles ille tā gl̄iosus hūgaros iter oēs magno laudis p̄cōio
insignit⁹: stephan⁹ kōth denoiatus dñoz de hederwara alto de
sanguie ori⁹ quē n̄rmenī virib⁹ ⁊ v̄tute nō min⁹ p̄clay nedū lo-
quit̄ vez ⁊ resonāti lira canit: isti milites dū vagabūdi regni p̄cli-
mata spatiant̄: regi q̄z sigismūdo id obprobrij nō modicū genera-
ret nouas illos res agredi suspicat⁹: statuit eos eē circūuēiendos
virūq̄z nō min⁹ arte deceptoria q̄z armis potentē georgiū way-
dasij sibi fidū: illos vt vi aut fraude ad se duceret p̄stituit: dū igi⁹
milites hij sec⁹ fluēta zawi hostilitat̄ suspitiōe sine oī cāpestali
hospitio dediti p̄ter iohānē de korpad quē sopoꝝ rubētis aurore
nūq̄z detinuisse fert̄: aduēientis diluculi dulci eēnt occupati sūno
ipse georgi⁹ waydasij dormiētes irrui⁹ sup illos: ipsi vō mox cō-
furgētes arma capiūt: istat ille pollicitatōib⁹ ⁊ regē illis placatū
reddere p̄mittit: nihilomin⁹ armis militeq̄z potētior terrori illis
erat: ipsi vō dū ī hostez virib⁹ vti ipar esse cernūt cedūt p̄missis.
Cū āt ī opidū karū denoiatū ventū est diris credūt vīculis ⁊ bu-
denses ad ciuitatē in currib⁹ delati sūt: p̄tulerāt nobiles hij int̄ se
dū ducebāt: ⁊ si regis venirēt ī p̄ntiā nō tū illū aliquo salutatōis
oraclo deberēt venerari qđ ⁊ factū est. **Mā** cū rex sigismūd⁹ suoz
cinct⁹ corōa regnicolaz medius sederet ⁊ ipsi nobiles illi⁹ p̄spe-
ctui p̄sentarēt: null⁹ ex ipsis ī salutatōem illi⁹ os suū appuit nec
capit̄ aut genuū curuatōe illi aliquā exhibuerūt hōestatē: hec ig-
nomia regez sigismūdū in maiorē p̄citauit irā. **Qua** p̄pter sui fu-
roris duct⁹ vehementia illos in ipsa ciuitate budensi in platea scī
georgij martyrs sec⁹ decollari. **Aliūt** quidā qđ dū stephan⁹ kōth
ipsa decollatōis pena plecti debuiss̄z resupin⁹ vultu ferietis ictū
v̄sus decūbere p̄elegiss̄z seq̄z plurimas iminētes sibi mortes in-
trepidis oculis p̄speriss̄z ⁊ hāc quidē nō formidare tū vō in turri
velle dixisset: hos etiā nobiles nōnulli vnū ⁊ trigīta fuisse t̄dūt.
Cū āt exterminat̄ illis spatari⁹ stephāi kōth chowka vocat⁹ irre-
nocabiles dissolut⁹ ī lachrymas fletib⁹ vacaret assiduus: ⁊ rex il-
lo p̄specto dixiss̄z p̄pesce fili lachrymas ⁊ flere desiste: en ipse dñs
tu⁹ qui tibi plura donare potens sū q̄z ille qui decollat⁹ ē: ad hec
puez respōdisse ferūt: ego inquit tibi velut scrophe bohemicali

seruiturus ero nūq̃: qui tādē inssu regis eandē quā dñs suus sen-
tentia subissz z nūez adimpleuisset p̃dictū. Postq̃z aut sanguiez
aīasq̃z hij milites simul fudere sacratū capelle ñri viatici in subur-
bio dicte ciuitatis habite cimiterij tellurez habitatione p̃petua
donec angel⁹ tuba canet cōpressere: hoz mors milituz illas que
postea int̃ regē sigismūdū z hūgaros flāmis arserūt īgentib⁹ scin-
tillas miro cinerū sub tegmīe z nūq̃z illi suū vltimū īfra diē tutuz
p̃pterea regimē p̃buit.

De bello regis sigismūdi
sub castro maioris nicapolis infeliciter gesto.

Regnāte felicē quōdā rege lodowico int̃ grecos ingēs ex-
orta dissessio ī testinis grauiter fluctuabat discordijs: duo
enī erāt grecoz dñi z si nō eisdez parētib⁹ orti vtq̃z tñ se ī-
piali de parētela natuz eē ex hoc ius dominij ad se p̃tinere asse-
bat: nec min⁹ ceteri greci hos quisq̃ suo p̃libitu amabāt p̃tē z se-
quebāt p̃ īcertoq̃z īpatoris noīe ciuili bello pugnacit̃ dimicabāt
z cū alī hoz suā p̃tē deficere vidit vlciscēdi libidīe capt⁹ amratem
p̃imū thurcoz cesarē: postq̃z regnare ceperūt tertiū ad suas p̃tes
adiuādas p̃cio piter z p̃missis ex asia ī gretiam accersuit: neq̃z
enī magne fuit difficultatis cesari id p̃suadere qui ad hec antea ac-
cēsus tot⁹ virib⁹ īstabat: hūc itaq̃z z ei⁹ copias p̃ mare helespōti
cū ea p̃ditiōe ī tratiā nāuali officio traduxit: vt p̃fecto bello rur-
sus nauigio remitteret: hoc pacto thurcoz gēs ex asia ī europaz
migravit: hec trāsuerſa grecoz opa rogū īextinguibilē europeas
p̃ptes assidue flagratē succēdit: ñrarūq̃z miserearū frutices ñris
ī agris affatiz pullulātes germiauit. Nā ipse amrates nō id qd
p̃misit s̃z qd sibi p̃desse posse spabat aīo voluebat: semper enī bel-
lū p̃ferēdū p̃ occasionem ī dies p̃trahēbat vt grecos mutua cede
fractos ille īteger ad oriret̃ ac facili⁹ suparet piter z opprimeret:
nec illū sua fefellit opinio: vbi enī diuturno bello grecos defice-
re domesticisq̃ opib⁹ euacuatos sibi īp̃sis puo iuuamīe cē sensit:
mox occasiōe adiūeta ī illos arma p̃uertit: occupatoq̃z p̃ optune
gallipali opido ad fretū helespōti situato: ceta greca opida obsi-
diōe p̃fete agrosq̃z vastare z cūcta passim īuadere ñ destitit quous-
q̃z magnā tratie p̃tē sue ditiōi subijecit: ex hīc reb⁹ thurcoz ī dies
augescētibus rege lodowico vita functo: habenisq̃z hūgaric⁹ ī
sigismūdū regē deuolutis: pasaijthes z ipse cesar thurcoz p̃re

amrate patri ingenio: nō min⁹ idone⁹ ⁊ in temptādīs reb⁹ arduis
magis audax breui spatio tpis tratiā vniuersaz thesaliāq; ac ma
cedoniā: phocidem: boetiā ⁊ acticā tū vi tum deditiōe capiēs sui
dominij fecit: misos quoq; quos nos bulgaros vocam⁹ regis si
gismūdi sub ditiōe pstitutos armis īfestis agresus ē. Ad hūc pa
saijhtez rex suos caduceatore misisse vtq; ab īuadēdo regno sibi
iuris vigore attrineñ. desisteret eidez ītimasse: ille p occasionē ite
rim donec tota bulgarie trā potit⁹ ē relatiōez distulisse: tādēz di
uersitatē armoz frameaz puta ac clipeoz necnō faretraz: quib⁹
turi ī hostes vtūt: singulas p pietes vni⁹ dom⁹ appēdi fecisse: ī
troductisq; regijs caduceatoribus ad illos dixisse fertur. **R**euer
timī ad regē vrm ⁊ dicite illi. **Q**uoniā ⁊ ego trā ad hāc vt videt⁹
ius habeo sufficiēs: piterq; ⁊ illis ī pietib⁹ pēdentia manu osten
dit arma: hec res sigismūdi regis animū nō parū vlciscēdi ī timo
rem excitauit. **Q**ua ppf sui regni decio dñice aūt icarnatiōis mil
lesimo trecētesimo nonagesimo sexto anno: cōmota vniuersa sui
principat⁹ armoz vtute īgentē pflauit exercitū: in quāquidē regi
am expeditiōem tā grādē dux burgūdie int alias natiōes ac frāco
rū siue galloz popul⁹ arma nō pauca fortiaq; viroz bellatorūz
agmīa aduerarāt. **Q**uoz nobilitat⁹ armoz īsignia bude in clau
stro scī nicolai pfessoris erga frēs pdicatoz tabulis arte pictoria
inscripta ac pietib⁹ affixa in eas vsq; ad annos p mēoria steterē.
Nota igit rex sigismūd⁹ tā grādi sui exercit⁹ pgregatiōe danubi
um trāsiuit ⁊ nedū thurcoz timeret cesarē: vex quidā ipsū dixisse
ferūt. **Q**uid īquit metuend⁹ est nobis hō vastū si celoz sup nos
pond⁹ rueret: ipsi illud nris q̄s gerimus hastis ne lederemur su
stētare possem⁹: regno tādēz rascie crudeli furore ī magna rex di
reptiōe horribilitatisq; strepitu nimio ptrāsito bulgarie venit ad
horas inde opidis oriszo ⁊ bidinio alijsq; ptiū earūdē mūitiōib⁹
nōnullis thurcoz q̄s tutabať bellicosa man⁹: nō sui ⁊ suoz mltā
sanguis effusiōe expugnatis: ad vltimū ea ipsi⁹ anni etate cū vi
tes suis fructus dultiores cultorib⁹ reddebant circa festum vide
licet sancti michaelis archangeli in campo castri maioris nicapo
lis sua castra fixit. **T**hurci vero crebrius de castro erumpētes re
gium exercitum in se prouocabant nōnullosq; vulnerātes sepi⁹
vulnerati redibant. **C**esar aūt thurcorum: quem nostri seniores

pasaijthem supradictū noīauere: nicolaus aut̃ secundini de fami-
lia ⁊ origie thurcoꝝ ad eneā senarū epūm scribens eundez chala-
pinū fuisse posuit: dū regē grandi bellico cū apparatu sua ī domi-
nia penetrasse audiuī: nō min⁹ oē gentis sue robur ī arma ꝑcita-
uit ⁊ ī forti suoꝝ manu regie obsistere expeditiōi conat⁹ appropi-
quabat: galli vō siue franci adueniētis hostis fama pulsati regez
adeūtes ⁊ eū belli primitias que maiori seruiore solent atrocitate
illis in se excipe vt annueret rogatū efficere. **D**um igit̃ cesar ipse
fremētibus vndiqꝫ suis agmib⁹ magnā vim paganorū secus tra-
hens regijs opponi castris visus ē mox franci ꝑripiende pugne
insolēti cupiditate capti priusqꝫ vnuerse regales copie īstructis
ex ordine acieb⁹ signis collatis ꝑliū inirent e castris ꝑsiliētes et
ꝑcipites ab equis: vt eoꝝ moris est pedes certaturi descēdentes
ꝑtrarias irruerūt ī turmas: diro itaqꝫ bello hostes inter vtrosqꝫ
vigēte cū hūgari sellatos frācoꝝ equos cursu trāsverso regia pe-
tere castra ꝑspiciūt: nundū enī illoꝝ bellādi vsus ipsis not⁹ erat:
illos oīno hostilē ꝑ manū extinctos fore credētes graues disso-
luti ī tumult⁹ castra ꝑiter ⁊ bellica relinquētes ingenia cāpo vn-
diqꝫ fusi hostib⁹ acrit̃ insistentib⁹ in fugā ꝑuertūt strages fit maxi-
ma multi cecidere de hūgaris ⁊ mlti captiuitate affecti: ⁊ nisi ipse
rex nauis mīsterio sibi adinuēisset salutē nō celo velut elat⁹ prin-
ceps dixisse ferē: sꝫ hostiū armis ibidez obrutus fuisset.

**De inimicitijs in regem sigismundum conflatis ⁊
de captiuitate eiusdem.**

Rochdolor: res hūane nouerca ductrice fortuna īopta-
tas ꝑ calles dū dirigūt qꝫ varias excitāt īmicitias qntū
ve pariūt odiū. **C**ū gratis etiā ex amicis maxie hūgari-
ce generatiōis ī ꝑsapia inīdū hostes efficiant. **R**ex sigismūdos
hucusqꝫ gēti sue amabilis post tā grauez sui populi cladem odio
fuit: enīuero timebat ne illis quos male duxerat vt quondaz rex
ꝑsarum xerxes post infeliceꝫ belli in gretia gesti finem: sue impro-
uisionis penas daret. **Q**uapropter fugitiuo similis altas danu-
bij ⁊ equoris per aquas remorum officio constantinopolitanam
ad vrbem inde ad rodum: post hec regnorum dalmatie ⁊ croatie
ad horas nauauit. **C**omitabantur illum viri in regno potentes
dominus iohānes archiepūs strigonieñ. ⁊ stephan⁹ de kanijsa

frater eiusdeꝝ; nec min⁹ p̄ int̄nūcios regi qđ esset optimū apud pri-
mores regni opabant. **I**nt̄ hec aut̄ sup̄ius noīati stephan⁹ fili⁹
laczk wayuoda: et alī stephan⁹ de simonthornia antiquo scelere
tumidi nō ipsoꝝ facinoris plurib⁹ sine socijs quoꝝ cordi erat am-
plius regē sigismūdu nō regnare ad illustre iuuenēz **L**adislaū na-
tū regis karoli eiusdeꝝ tēpestatis nō multos añ annos vt sup̄ius
dictū est int̄fecti tūc apulie in regno vices p̄ris ī regimīe gerentes
suos mittētes nūcios scepra regni hungarici illi q̄z leuīt tradere
p̄mittebant. **I**lle vero miserā sui genitoris sortem q̄ hungarico
in regimīe comitatus erat p̄ oculis p̄cordeqꝫ ferēs q̄zuis illi re-
gem sigismundū eliniāre et regimē trāquillū sibi dare p̄mitterēt.
ad capescēdas res hūgaricas p̄re tardior fuit. **C**ū igit̄ illū grauit̄
moueri aiaduenterunt: nō ergo ab īceptis destiterunt: sꝫ ad ipso-
rum voluntatis finem facilius p̄cludendum: ipsi vterqꝫ stepha-
nus ab eodeꝝ rege ladislao p̄ iternūcios iuramētū p̄iter et l̄ras re-
ceperant vt quid illi vice eiusdeꝝ ī regno oparētur: id sibi duꝫ sce-
ptro potereť gratū fieret: magnam p̄tem nobilium hec conditio
infidelitat̄ p̄denia traxit: multi fuere hac sceleris nota obfuscati
quoꝝ p̄pago etiā hac n̄ra etate p̄petuam exinde affecutam deflet
rusticitateꝫ hec res clam dirigebat̄: nō tñ regē latebat dies p̄sue-
to volumīe trāsierūt sub hac tēpestate q̄z plures: et ipse rex sigis-
mundus vnū et medium p̄ āuos marittimis ī p̄tibus demoratus.
Quorūdam magnarū ope maxīe archiep̄i strigoniē. ac domio-
rum de kanijsa et iohānis de maroth bani regale restitutus extitit
insolūz: et licet dictos vtrūqꝫ stephanū aduersas sibi res machi-
nari et componere sentiat: non tñ sibi coadunatam illis p̄pter co-
orthez ī illos vīdicta vti parerat transire rursus post redditū re-
gis tres et medi⁹ anni: et semp̄ iter hec ī p̄trarias ei⁹ res p̄iuratoꝝ
crescebat nūerus: et q̄si totus hūgarie vulg⁹ suggestiōe viciatus
sinistro illū lumīe ituebat̄: concitauerat maxīe hungaros con-
tra illum in odium: tum duorum et triginta mors militum: tum
vero calamitosus nicopalitane expeditionis exitus: nec minus
ipse rex soluto **T**horo carnis dissolutus in lasciuia virginum
violente dedit⁹ corruptiōi hungaris obprobrio erat. **V**alebat
etiam p̄ter hec in populo p̄fatorum vtriusqꝫ stephani crebra
persuasio. **C**ontulere igit̄ vniuersi quorum id animi erat vt regē

ipsum dū se illis temp⁹ ad id p̄beret idoneū captiuitati darēt: igitur millesimo q̄dringētesimo p̄rio dñice icarnatiōis āno ea sc̄z pte āni eiusdē cū ver ille secūdissim⁹ tauro duce medios tepido sub eltu mīstrabat dies: arboresq; rigida hiemis austeritate virētib⁹ spoliatas folijs floridis vescierat frondib⁹ videlz die q̄ mater ecclesia certamīs sancti vitalis gloriosuz decātat triumphū: barones regni dolo idute collocutiōis gr̄a regia adeūtes palatia ipsū regē mediū esse voluerūt: qui cū adfuit illi obiectis p̄i⁹ sibi vniuersis facinoꝝ causis quas ī illū excogitauerāt magno cuz fremitu man⁹ eoꝝ in ipsū iniecerūt: ⁊ nisi illoꝝ qui amabāt eū sibi inisset dissuasio: ibidē iulij Cesaris adinstar mults vulnerib⁹ p̄fusus sanguinē simul ⁊ aīam fudisset: erant dieb⁹ in eisdeꝝ garensi in domo duo grate indolis iuuenes autore quōdā nicō de gara palatino: qui quōdā reginaꝝ ad latus inſectus est: geniti. Quoz alſt est paternū nomē sortit⁹: alſt iohānes vocabat: hos iuuenes captores regis in illū grauē patnā p̄pter necē: cū maxie p̄pt illuz penas dedisset: animū h̄re rati ipsuz regem iuuenibus eisdem in castro eoꝝ soklos vocato seruandū assignarunt.

De liberatione regis sigismundi.

R Ege sigismūdo captiuitatis erūna affecto illi qui in eundez amaro erāt corde: abdite ante hec in illū cōflatas insidias in lucem deduxerūt. Jamq; nullo obice se votis eoꝝ potiri cogitabant: magna igit in agmīa palam puoluti supba ceruice gradiētes: elenato ipsius regis ladislai vexillo regni p̄climata ferebant: ⁊ cū ciuitatē ad quācunq; ipso vexillo comite veniebāt sacrat⁹ cleri ordo illis p̄cessionali cū veneratiōe obuiā ire compellebat. Inter hec ipsi regi ladislao se oīa ad vota illius complanasse vtq; acceleraret intimanere. Dum auteꝝ ipse rex ladislaus sigismundum captum suamq; ptem inualefcere audinit. Quasi p̄mptas res adipiscend⁹ vocantium flectit⁹ votis ⁊ celeri apparatu sumpto hungariā versus iter p̄tinuauit. Rex vō sigismūdos molesta captiuitatis sub custodia castro in p̄dicto lugubres ducebat dies: regalibusq; elumid⁹ crebro aborte lachryme pallidas illi⁹ iundabāt maxillas hui⁹ regis p̄tinuā cordis amari tudiez assiduosq; lachrymaz decursus iādictoꝝ iuuenū gēitrix: custodia ipsius regis quorum cure erat. Cū sepius intuita fuisset

Compassionis erga illū visceribus mota liquido ea pectore put
muliebris exigit natura: corde toto recipiens filios adiit: illosq;
ita affata est. **G**rati mihi filij an vobis in hoc hoīe maioris q̄ ce
teris regnicolis offense causa ē q̄ alij cura custodie eiusdem soliti
vos soli illi⁹ tutā ad p̄seruatiōem iūvigilare debeat: maxime de
quodā genitoris v̄ri recordor me corā dictis. **A**liebat etenī regez
legittie coronatū si etiā iumēto cōparet nō esse deserēdū rebus in
hīs quicquid fecerint alij vos exptes h̄re vellez: nā si illū put i
vob sui sperāt aduersarij int̄feceritis nota effusionis regalis san
guinis v̄re p̄petue ascribet hereditati: et licet ceteri i adducēdo no
uo rege nouis semp sperēt gaudere munificētijs vos apud illuz
exosi eritis. **Q**uid sceleris putat̄ regū fūdere sanguīez: que digni
tas si hoc nephādo crimie v̄ras pollueritis man⁹ vob aut v̄ris
successorib⁹ q̄ncūq; in regno merebit̄: iste coronat⁹ tantos p̄ an
nos p̄ rege h̄itus ille p̄ cui⁹ rebus agit nō q̄ rex n̄r esset verum
mundū regnū nouit desistite. **I**git̄ mi fili si qd in nece; hui⁹ hoīs
p̄spirastis et tam altā v̄re dom⁹ dignitatē hoc eno: mi facinore cō
tamiare caueatis rege p̄ isto genitor v̄r scitis quā mortez subiit:
nec vos nō ignorare dubito istū qui dicīt regis int̄fecti natū esse.
Qui si regni hūgarie sceptrā capiet an putatis illū de p̄afna nece
maxie v̄rm p̄ genitorē p̄curata nō recordari: si v̄o captiū iste vl
teriori regimie potiet̄: sicq; vos id feceritis que ipsa p̄suasio v̄ris
in reb⁹ semp finis bon⁹ sperabit̄ et apud illum p̄ quo genitor v̄r
aīaz fudit benemeriti eritis semp: audiere hec iuuenes ipsi et stupi
di lōga hora steterē dissoluti tandē maīno de colloquio magnas
inciderūt i curas. **I**llis igit̄ varijs cogitatōibus inde vacātibus
mulier illa sagax regē audiēs **S**igismūdū illa ita locuta ē. **R**ex
sigismūde: scito tuos aduersarios nouo de rege deq; tua extermi
natiōe curare mouerūt me lachryme tue indefinēter tua p̄ ora de
currētes et fletus tuos p̄tinuos toto recepi corde tueq; iuēili eta
titāta i amaritudie fluctuātī compatiōr: ipsa su; mulier que sola
tua p̄ libertate laboro: s; res quedā de hoc me cogitatem tritat et
sepius retrahit: timeo etenī si te eliberauero duos quos nosci na
tos meos amittere: si tñ fideliter p̄miseris cum de nouo sceptro
potit⁹ fueris meo de bñficio reminisci ac illos et me non deserere
q̄ accuratissime tua curabo de libertate. **A**d hec rex sigismūdus

mor humo ad pedes illius prostratus: expansisq; brachijs ipsi⁹
ruit pedū in amplexus tremebūdāq; ac flebili voce age inquit do
mina ⁊ mater mea: enī uero si regnū mibi redibit si mibi vita co
mes erit sicq; tibi aut filijs tuis quicūq; obliuiscar maiori calami
tate q; p̄s est māciper: nec deus quicūq; p̄ amplius mibi liber
tatē prestet. **E**cce te in matrē illos in frēs hac die adopto fideiq;
sub iuramento hec tibi ⁊ illis seruare p̄mitto: vicit post hec muli
er ista crebris p̄suasionib⁹ filios ⁊ regē ipsū emitti faciētes auido
suorū aduersarioꝝ a spectaculo liberauit: clamdestinaq; illū sub
p̄ditione marchionatus morauie fecit deducere ad horas.

De reditu regis sigismundi in hungariam.

Runior regie eliberatiōis eiusdem aduersarijs non pu
tro fuit nec modicū erga scōas eiusdeꝝ res valuit. **N**ā
hij sua captio quorū tedio erat p̄ncipe lib̄tate potito q̄
si graui de somno excitati de eiusdeꝝ offensorib⁹ vindictā exigere
⁊ regem ipsū altū reducere regni hūgarie in soliū totis virib⁹ co
nati vicos p̄iter ⁊ agros illorum qui aliter sentiebāt ingēti depre
catiōe vastabant. **I**nter quos erat vir ille inclemens magno au
steritatis rigore tumid⁹ iohānes de maroth ban⁹ cui⁹ vastitatis
editiōem n̄re etatis senect⁹ nundū oblita est: ecōtra p̄s alta tum i
sui p̄tectiōem tū hostilē in offensaz vires expiebat. **F**eruētibus
igif vndiq; guerris ⁊ rez direptiōib⁹ magna i rabie inalescētib⁹
rex sigismūdu tū armigere natalis soli gētis tūq; p̄tiū supiorū
regni hūgarie p̄ceꝝ fortib⁹ comitat⁹ agmibus: nundū enī p̄tes
supiores ipsi⁹ regni hūgarie illi⁹ declinauerāt a fidelitate: potēt
ad int⁹ rursus venit i hūgariā. **N**ō enī multe difficultatis erat re
gez de nouo sceptro potiri cū castꝝ budense ⁊ q̄li cūcta regni mu
nimia suorū fideiū p̄manib⁹ hēbant. **E**isdē dieb⁹ rex apulie vo
cantiū crebris seduct⁹ pollicitatiōib⁹ vt reb⁹ potiret p̄missis: ve
niebāt iāq; dalmaci regni venerat ad limites: cū regē sigismūdū
sospitē bude merori ⁊ rebus aduota gaudere hungaricis audiuit
Quare ex templo incepto desinēs ab itinere terga vertit ⁊ paren
tis petens regnū tum paterna tumq; sua motus iniuria ad regē
sigismūdū l̄ras scripsisse ⁊ ipsū p̄ easdem vt illis qui ipso supsti
te de nouo semp soliti sunt gaudere rege cōdigne retributiōis mu
nere compensaret rogatum effecisse ferunt.

De penis p regem sigismundum a stephano way-
uoda ⁊ ceteris infidelibus exactis.

Anta calamitatis mole rex totiēs grauat⁹ nō statim suūz
p⁹ redditū delinquētū i psonas grauitatis vindicta vsus
ē: solū etenī illoz auferrebat p̄dia ⁊ suis collocabat fideli-
bus: nō tñ i memetip̄os sibi sepi⁹ occurrētes seuiebat nec grāz pe-
tētib⁹ regie benignitatis clemētiā subtrahēbāt: enīmero hamum
dulcedie similate benivolētie tinctū hūilib⁹ tendebat regnicolis
vt altos sue erūne vitio maculatos eo facili⁹ cōprehēdere possz:
dissimilabat sagax rex graues animi dolores ⁊ int̄ hec dietū nūe-
rus eius fideliū grādē patiebāt augmētū. **Q**uare rex ipse p⁹ hec
aīo audatioz fidelibus suis dietā vniuersalez in oppido Kewre-
wswd warhel denoiato i p̄tibus sclauonie hūto celebrandā indi-
xit. **I**llaqz p̄stitutis diebus i magna nobiliūz tumultuositate ser-
uente stephanus filius laczk wayuoda duce peccato aut regia in-
clemētiā aut in agmibus armatoz que secū nō min⁹ q̄z rex aduex-
erat: fidēs illac vēit vna igif̄ diez rex p̄ioresqz regni ⁊ ipse way-
uoda simul eadez p̄stituti i domo ipse stephanus wayuoda ibidē
medios p̄siliū inter tractatus: captus p̄ter ⁊ decollatus est: ⁊ eūz
fama mortis eius ad suos delata extitit mox vindicta tumidi ruūt
in arma: ⁊ fuisset ibidez p̄culdubio sanguis effusio haud modica
nisi cadauer illius alta de domo p̄cipitatū suis graue spectaculū
ostendissent: ⁊ nisi etiā quidā ad illos tāto discrimī se subicientes
exclamasset desinite iquiens miseri desinite pituri: en videtis ex-
tinctum grā cui⁹ arma cape deberetis. **Q**uo facto rigor furoris il-
loz tepuit: ⁊ vnusquisqz eoz tutas sibi p̄tes fugibūdus querita-
uit. **N**unc stephanū wayuodā p̄ter cetera infanda sua facinora i
regie dignitatis lesam p̄petrata: eadez tempestate cū rex sigismū-
dus post cladem sub nicapoli receptā maritimis demorabat i p̄-
tibus tale scelus p̄misisse accusabant. **E**tenī illū ad cesarez thur-
coz pasaijthem nūcios misisse: filiamqz illius regi ladislao: quē
inducere conabat: ea p̄ditione vt illi p̄tra regem sigismūdū adiu-
mento fieret iugo matrimōiali ducere spospondisse: ⁊ in hui⁹ do-
cumentū ingentia thurcoz agmīa hungaricas i p̄tes inter flumi-
na zawe ⁊ trawe situatas induxisse grauesqz ibidez p̄ eosdem de-
populationes edidisse dicebant. **A**nte hec thurci nundū hunga-

444
ricas lustrauerāt terras iste fuit ingressus thurcoꝝ in hungariaꝝ
primus: eo tūc illi īgentes q̄s cernim⁹ in ciuitatib⁹ **S**irimien-
bus edidere vastitates: q̄s ciuitates etiā nunc loca illaꝝ suis or-
bata edificijs non paruas fuisse testant̃.

De electione regis **S**igismundi in regem romano-
rū ⁊ de obsidiōe castri galambocꝝ īfeliciter termiata

Ostq̄ ipse stephan⁹ wayuoda sui reat⁹ nouissimas
ddit penas suiꝝ sodales alij morte alij exilio dānati
vniuerse ī regē parate īfidiē vndiq̄ tacuere: ipse quo-
q̄ rex ab illic quieto potit⁹ sceptro infra vite sue limi-

tes suo ī regimīe intestino tumultu turbat⁹ est nūq̄. **I**git̃ cū tan-
tis calamitatib⁹ iuuenis princeps sepius agitat⁹ moribus ⁊ vita
melioratus esset ī mobiliꝝ sui regni dominio etiā nationibus ab
extraneis fungi p̄spiceret̃. **C**ū iāꝝ tres ⁊ viginti ī hūgaria regnas-
set ānos ī regē romanoꝝ elect⁹ est. **Q**uāobrem rex tāti p̄ncipa-
tus magnanimitate mor⁹ vi nō modica armoz p̄flata rursus vi-
res thurcoꝝ tentare egressus est: arcēq̄ galambocꝝ vocatā alta ī
rupe supra decursus danubij rasceano in agro situatā tempestate
eadem illis subditā multo milite cinxit: dimicabāt vtriꝝ hostes
simul ⁊ semp sigismūdanē copie supiores erant: donec ille cesar
thurcoꝝ chalapin⁹ oppressione suoz p̄pulsatus bellico appa-
ratu cum ingenti veniēs regi hostis potentior visus est. **Q**ua p̄-
pter rex ipse post nō modicā suoz vndiq̄ decertantiū stragē cam-
pum deferens danubiū trāsijt ⁊ hostilem euasit manū: in hoc pre-
lio licet multi occubuerint vir tamē ille nominatissimus ꝓmissa ni-
ger appellatus virtute ⁊ armoz directiōe insignis ibideꝝ cecidis-
se nostꝝ ad euū nrī nō sine turbatiōe animi memorat̃.

De origine huzistarum.

Edum res mortalium in etroclisim non labant̃: verum
etiā diuini cultus dispositio cedente deo interdū eclipsiz

patit̃. **S**upradictaz enī ipsius regis sigismūdi tempoz circa de-
cursum ingens christiana in religione orta est dissectio: ⁊ tabes il-
la heretice p̄auitatis pestifera hūanas inficiēs mētes auctorib⁹
Johāne wykleff in anglia ⁊ altero **J**ohanne hwꝝ in bohemia
sensim diffusa creuit: secte cui⁹ imitatores maxie in bohemia ⁊ ei⁹
ptibus: cū nobis sint p̄pinquiores: huzistas vocam⁹: hāc p̄ter

catholice fidei emulam enormitatē diebus in eisdem. **Q**uidā in-
fandus ordo: si ordinis nomē vsurpare queat: adamitaz vocat?
nescio quo auctore institutus emerferat: suaq3 polluta ad facino-
ra vtriusq3 sexus hoīes senes simul ⁊ iuuenes trahere nō pue fa-
cultatis fuisse dicūt maxime vt arbitror ex eo. **Q**uod carnee volu-
ptatis libidine illis vti fas erat: hunc enī ordinez sui imitatores
summū creatorē rerū circa originem instituisse: omīaq3 cōmunia
fieri ⁊ vt crescerent multiplicarentē p̄cepisse aiebant: incedebant
nudi ⁊ speluncaz latebras inhabitabant: postq3 sacra: si sacra di-
cere fas est: que pagebant. **E**xinctis lucernis tenebris se crede-
bant ⁊ cu3 a seniore sui: quē bohémico ideomate: othez idest pa-
trem vocabant. **I**llud verbū crescite ⁊ multiplicamī dicebatur
absq3 discretiōe: etatis mutuos in amplexus: p̄iterq3 ⁊ explēdū
carnalis voluptatis desiderīū ruebāt: in dilatatiōem etiā ⁊ aug-
mentū suorū retiū diabolus que ex hinc hūano tetenderat generi
huic supstitiose adinventioni tāto auxilio fuisse phibet: vt dum
hui⁹ choortis senior: inter cetera p̄digia que faciebat: auidus al-
ta sulcātibus aera vel feris atris in nemoribus latitantib⁹ vt ve-
nīrent impabat mox aderant: inclinataq3 ceruice illū veneraban-
tur: volebat enī mille artifex illos quos sui cultus voluptas nō
capiebat saltem p̄digiorū irretire ostentis: qđ ⁊ factū est. **N**ā hec
pniciosa sacre religiōis subuersio paucis ī diebus tantū cepat in-
crementū: qđ postmodū p̄dictos huzistas magna vi armorūq3
illatione nō modica vix deuicta abolitaq3 est.

De bellis sigismūdi regis p̄tra huzistas actis ⁊ de
combustione **J**ohannis hw3.

REx vero sigismūdos qui ex suscepti romani regimīs of-
ficio fidem catholicā tutare tenebat maxime aut: qz na-
talem eiusdez terrā dicti huziste magnā in vim conglo-
merati vastabāt sue secte alienos igne ⁊ gladio atrociter dimicā-
tes: contra eosdem armatā tum hungarice tū vero germanice gē-
tis non semel suscitauit robur soloq3 ⁊ populo hereditario non
parcens magnas in regno bohémie edebat vastitates. **N**on er-
go illi flectebātur s3 semp q̄si in nomīe sanguinis christi certaturi
p̄ armorū insignijs in vexillis ⁊ scutis ac clipeis: alijsq3 bellicis
utēsilib⁹ imaginē calicis arte pictoria scribi facien. duce quodam.

415
sijška hoīe robusto z monoculo turmatim pcedebant: z in se senī
entes acrius seuiebant: z tum in religiōe tum vō rebus ī hūanis
p̄fusio regno in eodem erat ingens: pugnatū est ea de causa ptes
inter vtrasq3 cum magno discrimīe psonaz sepius: maxīe aut cū
vna diez vterq3 hostis in campo nō remote ad ciuitatez vrbura
rū kotumbaniya vocatā puenissent ps nō cessit sine ingenti stra
ge p̄n: diu igit̄ populo in vtroq3 ancipiti bello feruente z multis
ex vtraq3 pte cadentibus vltimatim sijška supiore rex campū de
ferens terga vertit z simul cū suis qui supstites erant fugiens ho
sti tum res tum animi ferocitatez reddidit. Cū igit̄ rex sigismun
dus huius rabiē pfidie vi se compescere mīme posse arbitrat⁹ est
vniuersalis dogmate concilij tantā soffocare pestem satagēs illā
constanciensez celeberrimā vniuersalis chriſtiane religiōis sino
dum celebrare pcurauit vbi p̄fatus **J**ohannes h̄wz z hieroni
mus discipulus eiusdem heresiarche videlicet p̄dicti p̄silio in eo
dem simul cū dogmatibus reprobati damnati z ignis incēdij sup
plitio ext̄minati fuere. **N**on ergo regno bohēmie in p̄dicto per
ipsos semīate pestis fomes cessauit hāc n̄ram vsq3 ad etatem.

De exercitu hungarorum in partibus Bozne de
bellato Sequitur.

Alta z varia bella huius regis in diebus non semp fi
ne optato clausa strepuere: s3 quis tanti principis tot p
annos regnantis enū stilo queat pstringere. **I**nter cete
ra enim bella dñice incarnatiōis cum quindecimus post
mille quadringentos instaret annus. **M**agna vis armorū gentis
hungarice aduersus ducem spaletij herwojā denoiatus mota
est. **D**ux enī iste ante hec regi fidelis eisdem ī diebus p̄teruie sti
mulo ductus lapsus ī pfidiā regno hungarie vim īferre conat⁹
ad suas ptes roborādas īgentia thurcorū agmīa conduxit z par
tib⁹ regni bozneñ. regi subiectis īgens p̄do fuit. **A**liauerat hunc
hoīem longēna regis absēñ. **R**ex enī ipse eisdem sub annis ī di
cto constanciēñ. concilio p̄tra heresim iamdictā proq3 sacraz ro
mani regimīs coronaz adeptōe agebant. **V**iri igit̄ in regno po
tentes quibus regia de cōmissione id cure erat nouaz rerū strepi
tu pulsati **J**ohannē de gara altez **J**ohannē de maroth **P**aulū
chwpoz de monozlo banos ceteros etiā q3plures viros p̄stan

niores duces sui exercitus efficiētes robur hungaricū satis gran-
de in regnum Boznen. contra illum misere. Ille vō ex aduerso
tum sua tumq3 conducta gente munitis illis campo se opposuit.
Collatis igit signis bellicis ⁊ turbaz vocibus vtraq3 ex pte ma-
gno clangoris insonitu tharatatarizātib⁹ vterq3 hostis mutuas
in ruinam sitibundo bellum ingreditur ⁊ in magna virtute lacer-
torum viribus p̄liatur totis clamorib⁹ ingens exuberat: frangunt
lancee ⁊ in earum fractione multi deiiciunt ab equis cadunt hinc
inde cadauera mortuoz pte ex vtraq3. **S**3 quis boznensiū astu-
tie se p̄ferre valet. Cum hungarorū vires illorum potentie eo ī
certamine multo supiores cernerentur mox illi montius p culmi-
na: qui ex eis ad id p̄stituti erant: stantes ita docti hungaros fu-
gere p̄clamabant: hec vox magnam hungaris edidit p̄fusionē.
Nam cum prelio viriliter insisterēt hoc rumore audito ptem ip-
soz fuge datam arbitrati campū deserentes terga verterūt: p̄pt
quod ⁊ magnam stragem ⁊ hostibus predam ibidem dedere: nec
duces ipsi tanti piculi ex ptes fuerunt. **Q**uin alij ibidē capti alij
pempti. **J**ohannes enim de gara captus ⁊ dire vinculatus post
multos sue captiuitatis dies libertate potitus pondus feramēto-
rum ingens quibus vinctus erat in mōasterio de Batha ad glo-
riā p̄ciosissimi sanguinis domini redemptoris nostri p̄ illius qđ
ibidem vouerat redemptiōe voti futuram ad memoriā reliquit
Johannes vero de maroth pro sui libertate inimico magnas au-
ri sūmam fudit: ⁊ quid de paulo chwpor bano dicendum est qui
bouinā crudam in pellem insutus vltiorem duce ab ipso vitas
non meruit. **N**am cum p̄sidiā ante hāc dux ipse herwoija regi si-
gismūdo obedientie iunctus officio eiusdem curiā frequētaret: et
tum vita tumq3 regimie mox brutalis cerneret: ipse paulus ba-
nus illum ludibrio habens: dū illi obuius fiebat dissolutus ī tre-
pham mugitu bouino p̄ salutatōis veneratiōe dignitatez illius
deturpabat: sic ⁊ ipse dux herwoija: cuz idem paulus banus ab
ipso vestimento dicte pellis bouine honoratus fuisset aiebant.
Qui in forma humana voce bouis instar vtebaris: vtere iam et
forma ⁊ voce eisdem.

De bello p^{er} stephanū banum de losoncz in ptibus
transalpinis cōmissio.

Et etiā pugnatus huius regis in diebus trāsalpinis in
ptibus pluries semp illi⁹ gentis requirēte rebellioe ma-
xime tñ plū illud qđ duce viro magnifico stephano de
losoncz bano ptibus in eisdez cōmissum est q̄zuis tristē habuerit
finē viuaci tñ mēoria dignū. **E**rant enim diebus i illis tra in hac
duo principes alter daan alter merche: ambo eodē sanguīe nati:
qui paritate p̄fusa singulari vti dominio laborabāt. **E**t cū daan
suas ptes debilitari agnouit p̄ceps thurcoz quesituit subsidium
z illo potit⁹ ptem alterā coegit in fugā. **M**erche vō cū vires su-
as ad arcendū extraneū hostē debiles sensit regis sigismūdi peti-
uit auxiliū. **I**n hui⁹ igit succursū stephan⁹ de losoncz ban⁹ mul-
tis armatoz cū agmibus p regē missus extitit. **Q**ui tandē cruēto
cōmissio bello dū hosti impar esset p^{er} multā ptis vtriusqz stragez
capitis sui dāno vite piter z bello ibidez finē dedit: nā post casuz
ducis ductū in fugā vli magnā inimicis rerū z psonaz p̄dā dede-
re: hui⁹ belli exitū ingēs subsecutū est miraculū: enīvero cū post
hanc cladem duo vel citra p̄terissent anni: z quidā visendorz of-
fium infectoz grā in hui⁹ campū certamīs accessissent: dūqz mi-
rabundī inumeras hoīuz piter z iumentoz ibidem occisoz admi-
rarent costas euestigio vocē quasi hūanam tenuem piter z diffi-
cilem audierūt. **A**ltoniti igit huc atqz illuc respiciunt nemīem tñ
vidēt q̄re se fantasmate ludi arbitrant^{ur} nec min⁹ pauore pculsi diu
stetere: z cū vocē illā p̄tinuari intqz rumores quos audiebāt no-
mē celeste dñi nři iesu christi z ei⁹ gēitricis gl̄iosissime **M**arie cre-
bris recitare aduerterūt in animū reuersi inquirentes quid nam
hoc miraculi esset: vltari⁹ p̄cesserūt. **T**andē hūana tabe spolia-
ta ossa natis circūquaqz virētib⁹ herbis int̄ orta solū caput itegz
inuenerūt. **O** celi regina gl̄iosissima tuū quo laudū p̄conio factū
magnificem⁹ nomē: q̄s tibi grāz referam⁹ actiones q̄ te venere-
mur gloria dum cūcte tuas in laudes hūane sufficiāt vires mīme
ille tuis cesset a laudib⁹ tuo scō qui noīe iūcato tuā nō sensit be-
niuolentiā: tua etenī petēs suffragia z ad tua scā pfugiēs p̄sidia:
a te derelict⁹ est nemo: magno nob̄ exēplo est vgo sacrata hoc in-
gens qđ homīe in hoc nob̄ ostēdisti miraculū. **N**am cum totum

corpus exanimatum tabidemq3 solū caput viuere ⁊ linguā loqui
ꝑspererunt stupidi ingenti capiunt admiratiōe tantos qꝫ ꝑ dies
estatis feruid⁹ ardor: hiemisq3 austerus rigor ac media ⁊ litis to-
tius corpis consumpta carne solum caput reseruauere. **A**dmirā-
tibus igit illis: quid admiramī inquit creatura dei ⁊ christian⁹ sū
qui si christiani estis illius ꝑ nomie ꝑpter vos in cruce qui mor-
tuus est: querite mibi sacerdotem vt confitear: interrogatus tandē
Quomodo nanq3 illos vsq3 ad dies virisset. Respondit glorio-
sissima **v**irgo **M**aria me fouit piterq3 vt sine ꝑceptiōe ecclesiasti-
corꝫ sacramentorꝫ non decederem me vestꝫ vsq3 aduentū ꝑserua-
uit: ⁊ nisi cōfitear mori nequeo: interrogatus rursus. **Q**ua de rati-
one ipsa virgo gloriosa te tanto ꝑsequit beneficio: respondit vi-
giliis septem festiuitatū illius semp in pane ⁊ aqua ieiunauit: ⁊ il-
lius festiuitates sūma cum deuotione celebraui: viteq3 ⁊ mortis
omnis spes ipsa mibi fuit accersito: tandem sacerdote ⁊ confessio-
ne ceterisq3 que subsequi debebant peractis dissolutus quieuit in
pace.

De bellis nicoli petherfij bina vice gestis.

Altotiens euo eodē gens thurcoꝫ quietis impacies et
ꝑtinue sitibūda rapine ptes cis danubiales ⁊ fram nro
vocabulo themeskez appellatū violētis irruptiōib⁹ tri-
stauit: quos vir strēnu⁹ magna agredi audax nicolaus fili⁹ petri
de macedonia amicoꝫ auxilio ⁊ milite agregario adiut⁹ binis ꝑ-
fligauit vicib⁹ spolia tulit ⁊ hostē ī fugā piterq3 ⁊ in ꝑdā puerit.
Cum enī eadeꝫ tēpestate machumetes prim⁹: cesar aut thurcorū
quītus defunctis frībus vnasecū ex quōdāꝫ supradicto pasaij be-
als similiter cesare thurcoꝫ generatis regnū adeptus illud terra-
marq3 adauxisset ⁊ quādā ptem mesie quā nos supiores boznā:
vel vulgo vocabulo: werhbozaniia vocamus suo subdidiss⁹ do-
minio. **P**lacuit illi vt nouū terra ī hac reges crearet: igit quendā
tum parui cēsus tum hūilis ortus piter ⁊ fame hoīem **I**kach vo-
catus regem bozneñ. denoīauit. **I**ste noui gloria noīs seductus
vim quā potuit sibi cōmisse gentis oēm mouit ⁊ ptes ꝑdictas ꝑ-
dabundus inuasit. **S**umātibus igit vndiq3 ꝑdijs ⁊ ꝑtimore cū-
ctis terre illius homībus euadendi facultas quorꝫ erat: fugienti-
bus **N**icolaus filius petri supradictus nō equalis milite ad ho-

Item militari ductus temeritate illi hostis fuit. **C**omissio enī plio
cū anceps certamen ferueret: et illi medios int̄ bellātes rex ikach
obuius fuisset: ille eo cognito mox equi sui in illū vertit habenas
et illū lancea sua tam virilit̄ aggressus est: qđ rex ikach ex impulsu
lancee eiusdeꝝ nō obstantib⁹ fidelib⁹ armis suis grauit̄ vulnera
tus p̄ceps corruit ab equo: nō pepcit iratus miles homī p̄strato
sꝫ descendens de equo pectori illius armatū impegit pedē et victi
nō curatis precib⁹ illuz ense nudo iugulauit. **Q**uo viso choors
quā ipse ikach cōduxerat vniuersa ī fugā p̄uersa est. **I**pse vō ni
cōs filius petri simul cū suis p̄da locuples redijt: et regi sigismū
do in signum victorię banderia siue vexilla hostis hostemqꝫ ca
ptum haud modicū misit. **P**ugnanit et altā vice cū thurcis cōfi
nia in p̄dicta irrūpentib⁹ miles iste: et cū ad p̄terendū hostem vi
ro p̄iter et armis illi impar esset: noctē sibi auxiliari arbitratus mi
litem quē potuit cōgregauit. **A**ddidit insup̄ hō sagax militie eq̄
tiarū: ceterorūqꝫ in agro depascentiū iumentorum: vagabūdas
greges vnicūqꝫ gregi tū tūpanistas tū fistulatores et p̄terea ho
mīes qui clamores ederēt p̄ponen̄. **T**ali adiut⁹ p̄sidio ī hostez
hospitio cāpestrali nocturneqꝫ quieti datū irruit: turbauitqꝫ illū
et afflixit ac fuge p̄cipiti dedit victoriaqꝫ p̄iter et solēni potit⁹ p̄da
sue p̄ditionis int̄ nobiles nr̄as vsqꝫ ad dies mēorabilis nomē op
timū potitus ē in euū. **D**ixere quidā qđ hoc in certamiē miles p̄
notatus sue gētis p̄ cognitiōe ne nocturnis obumbrati tenebris
sui milites alter ferret alterꝫ vocabulū: **I**sten: zenthmijhal bel
li feruēte atrocitate p̄cepisset clamandū. **E**unqꝫ pugna eiusdeꝝ
noctis sub obscuritate ferueret et hostis hostē minus agnosceret
Thurci hoc vocabulū vl̄ apud deū vel erga hostes sibiūp̄sis nō
minus auxilio esse cogitantes cum acriter ab hoste p̄sequerentur
ingēti cū clamore omisso vocabulo isten solū mihal clamitassent

De coronatiōe regis sigismūdi in re
gem bohemię.

Ex sigismundus quattuor et triginta annos regni
hūgarie principatus gloria fretus: millesimo q̄
dringētesimo vigesimo: dñice incarnatiōis āno reg
ni bohēie ī regē corōat⁹ ē: hos enī añ ānos p̄ sublatōe wēceslai
fr̄is sui: ipse rex sigismūdo regno in codē nō regio sꝫ gub̄natoris

nomie fungebat. **I**ste rex nō solū hūilis domus nobiles: verū-
etiā plebee p̄ditiōis homines alte dignitatis ad culmen q̄z plures
sublimauit suoq; ī regno potētes fec̄. **D**om⁹ enī dñoz d̄ palocz
z de rosgon ac quōdā dñi michaelis orzaagh palatini de quo su-
pi⁹ mētiōez me fecisse recorder ipso rege auctore amplam deue-
nere agroꝝ ad possessionē sup̄stites quoꝝ nūc in regno alto mag-
nificēne titulo gaudēt. **C**omes vō pipo d̄ ozora nullo sui sangui-
nis herede sup̄stite defunct⁹: z mathko ban⁹ cū suis fr̄ibus fran-
kone perkone z zowano: posterī quoꝝ pat̄nis ī rebus nūc haud
magnā habēt portionē: ragusiani fuerūt: qui licet vrbani status
fuerint magnā tñ hui⁹ regis beniuolētiā habuerūt: auriq; z agri
possessione opulētī quodū vixerūt potentes in regno fuere: me-
die aut̄ eminētie nobiles quos rex iste aut ex rure aut obscuro no-
bilitatis ex tugurio sustulit mihi cōnumerare haud promptū est
legentibus quoq; tediū fastidiū: cum ad has res nullius sint im-
portantie: generare arbitroz.

De his qui regis sigismūdi frequētauerūt curiā et
quō dezpotus castz nandozalbeñ. eidem cessit.

Tria principis hui⁹ magna nobilium claritate illā fre-
quētantiū refulsit ingētiq; aduenaz iūdatōe semp glo-
riosa fuit: multi germāie z italie p̄ceres hāc frequētauc-
re nec min⁹ regis portigalie natus multo sui regni nobile cinct⁹
occiduis t̄re de finib⁹ p̄ tāti venerationē p̄cipis veniēs curie regis
hui⁹ honori fuit. **I**s tū qd̄ instante hiemis diro rigore danubiū
p̄gelatū vidissz admiratū extitisse z gēitori suo maiori p̄ miraclo
qd̄ vnq; pegrinaz p̄tiū ī lustratiōe vidisset nūciasse ferūt: sigismū-
do regi. **I**llustris p̄iceps georgi⁹ rascie dezpot⁹ sūma obedien-
tia fuit: castrūq; nandozalbeñ. int̄ p̄cursus potētū amniū danu-
bij z zani situatū: qd̄ abolito euo taurinū: n̄ros aut̄ p̄ seniores al-
ba bulgarica vocatū extitisse p̄hibet suos p̄ p̄decessores z ipsuz
illa vsq; ad tempa inhabitatū dñi millesimuz q̄dringentesimum
vigesimalium quintū circa annū mere fidelitatis pro obside eidē ces-
sit: hoc castrum postea rebus thurcoꝝ inualescentibus agro hū-
garico vt infra stilo tangeť breui haud parue vtilitatis fuit. **R**ex
vero sigismundus illi propter hoc non minoris munificentiam
largitatis exhibuit. **N**am in regno suo hungarie castra zalamke

men:kewlpen:becheij:wijlagoswar:thokaij:mwkach:tha-
lija:regegacopida3athmar:bezermen:debreczen:thwr:war-
san z alia nō nulla in ciuitateq3 budensi domn3 egregiam illi9 di-
gnitatis sufficientē p descensu z hospitio eide3 donauit: his etiā
regalem frequentabat curiam z apud regem apudq3 hūgaricos
gratus habebatur.

De vastitatibus p blasikonem editis.

Ex sigismūdos sanctam matrē ecclesiaz tum armis tri-
statam tum vero ingētibus scismatis z heres pcellis et
turbiniibus agitatum crebris vicibus p solatus est ruen-
temq3 erexit: z p illa suos sepi9 thesauros suorūq3 sanguines si-
mul z aīam fudit. Tandem cū etas sua longas sibi moras pmit-
tere videret minime ne morte puentus impialis nomīs honore
frustraret illa in toto orbe terrarū noiātissima romani regni dia-
demata impialiq3 dignitatis infulas suscipe satagēs dispositis
in regno ex viris pstatioribus p eiusdē tutela custodib9 versus
urbē romanā suorū flexit habenas equorū. **E**t hī custodes reg-
nū hūgarie sui pntia principis orbatū haud bñ pterere. **M**ā mil-
lesimo qdringētesimo tricesimo primo salutis āno ipso rege pere-
grinis in regnis res suas dirigēte. **Q**uidā blasiko exigui tū cen-
sus tū noīs ex collectino milite hūgarico videlicet z bohemico:
quorū pda animi erat: ingēti manu pflata: primū opidū therna-
tie turrib9 altis muro coctili iūctis cinctū ciuib9 eiusdē nocturna
quicte soporātib9 vi clandestina subūtrauit potitusq3 munitiōe
arma auxit: z qsi turbo vehemētissimus in ptes regni supiores:
q̄s nos terrā matthie vocam9 se ingerēs: rebus etiā diuinis aut
sexui vel etati pcens mīme vsq3 ad danubiū igne z gladio oīa va-
stauit: rapaciq3 exposuit pde z altius fecisset nisi custodes pdicti
vniuersa regni hūgarie pgregata nobiliū multitudīe illi9 vorā-
cem appetitū cōpescuissent z illuz suis in rebus q̄s agressus erat
quoddam silentiū pacis sub imagine tenere coegissent.

De rusticis regibus in regno subortis.

Os ante annos ī regno hungarie duo rusticana bel-
la autoribus quibusdā rusticis: altero anthonio al-
tero vō martino vocat9: nō tñ vno eodē tpe strepuere: horū vn9
puta anthoni9 ī trāsiluanis regni ptib9: alē aut videlz martin9

in terra nigr z zamoskewz magna rusticoz vi collecta z nomie re-
gio sibi vsurpato hac vexillis eleuatis igentibus: velut iunda-
tio quedā: crumpentes viribus z regnū ipsi subicere satagētes
huc z illuc ferebant: nobilesqz vniuersos sibi occurrētes interfici-
ebant: ad villas vō z oppida vt illis adhererēt nūcios cū san-
guinolentis gladijs mittebant: nolentes vō iclinari p̄de piter z
morti exponebant z ī tantū rusticana hec potentia creuerat: q̄ et
armati illos agredere pauidabāt. Tandē multa p̄ceꝝ expeditōe
p̄triti z debellati sunt penasqz cōdignas dedere: naz regib⁹ ipsis
morte mulctatis: cefos qui euadere nequiebant alios oculis ali-
os naso z labijs alios vō manibus damnificauere.

**Quomodo rex Sigismundus primū in regez tan-
dem in Impatorez romanoz feliter extitit coronat⁹**

Uter hec rex sigismūduz p̄tribus tuscie z lombar-
die plustratis ī ciuitate mediolanensi sc̄da romani
regim̄is corona: cuꝝ primā ante hec ī aquisgrano
suscepisset: p̄ p̄cipes z electores eiusdem digni-
tatis extitit coronatus: deinde p̄tinuato itinere ro-
manā venit ad vrbē: vbi sacratū imp̄ialis fastus infulaz hono-
re veneranda tanti principis canicies p̄ sc̄ssimū ī christo patrem
dñm **E**ugeniū papā q̄riū igenti cū solēnitare laudabiliter extitit
adornata: p̄pter qd̄ ipse rex sigismūduz iaz nō solū rex aut impa-
tor: s̄ rex z impator a suis vocari dignatus est. **R**euerfus p̄ hec
p̄ italiā z germaniā z rebus tam romane eccl̄ie q̄z suis sibi occur-
rentib⁹ discretiōis moderamē aduocū cōpositus venit ī hūgariā
que suā p̄pter absentia multis iurijs vndiqz laceffita z ī sue qui-
etis statu grauib⁹ affecta erat p̄ceꝝ discordijs: figens igit̄ ī ciui-
tate posonieñ. residētiā z ad illū regni sui hūgarie p̄cib⁹ z p̄-
cerib⁹ q̄si totū regnū rep̄ntātib⁹ p̄uiscenda noua dñi ipsoꝝ digni-
tate p̄fluētib⁹ oēm īpetū z turbinē discordiaz: quib⁹ regnū suum
sua regali p̄ntia viduatū: int̄im agitatū ext̄int sagacit̄ cōplanauit
z īsup p̄ enellēdis radicib⁹ ampliorib⁹ regnicolaz discordijs p̄-
qz pace illoꝝ stāda: nouas ī regno p̄stitutiōes nouasqz leges sui
p̄uilegij patrociniō mediāte p̄petuo fuādas statuit z roborauit

De obitu imp̄atoris Sigismundi.

Via regnum bohemic principe remoto non mioribus

guerrarū ardebat incēdijs maxīe q̄ hūziste xpīano rebelles regi
 catholicā fidē subuerrere satagentes res piter z sanguinē secū dis
 sentientiū sitiebāt: z cū illis vis simul z habilitas pueniebāt: nō
 tantā xpīan⁹ in paganū q̄ntā ipsi hūziste ī xpīanos seuitiā exerce
 bāt. **M**ouit igit xpīanū principē natalis regni discordia nec illū
 sue etat⁹ grauitas detinuit. **Q**uoniā arrepto v̄sus bohēiaz itiere
 vt illis pacē pderet disceptatēq; populi fidē vniret. **P**ragensem
 urbē itrauit. **D**ū igit senex princeps etate curisq; piter z paralīf
 infirmitate laboraret magna īfirmitat⁹ grauitate occupat⁹: suāq;
 senilē extremos sue vite ad limites appropiāre sui corp⁹ ex debi
 litate agnoscēs hūgaroz potiorib⁹ qui illū comitabāt claz ad se
 vocat⁹ illos ita affat⁹ est. **C**harī mibi filij sūmū rerū p̄ditorē mee
 vite dedieb⁹ vt ipse mei corp⁹ sentio ex debilitate ptentasse ar
 bitror: siq; hic morte p̄uēt⁹ fuero timeo ne bohemi qui me z vos
 sp̄ odio habuere ī vos irruāt vosq; z v̄ras res rapaci p̄de expo
 nāt: s; qui hucusq; vos dilexi vt z nūc me vos itime diligere scia
 tis maxiaz p̄p̄t vos icidi ī curā: ita vt z lāguorib⁹ quib⁹ purge
 or z cetis reb⁹ obmissis solū v̄ra de lib̄tate die noctuq; curē: q̄n
 dā igit v̄re salut⁹ viā inueni p̄ quā vos v̄ris larib⁹ icolumes me
 reddere posse cogito. **C**ras enī barba z crinib⁹ meis coadūat⁹ ca
 nicie capitis mei crinali adornate locat⁹q; me impiali ī sede siml
 q; ī feretro me ponite z mediā p̄ ciuitatē vna mecū trāseūtes me z
 vos e medio illoz qui v̄m siciūt sanguinez educite p̄tq; p⁹ v̄ba
 impialib⁹ elumib⁹ madide aborte lachryme suas defluxere vsq;
 ad maxillas: placuit hūgaris impialis beniuola psuasio. **Q**uā
 obrez subsequētis noctis tenebris que stellas reddit clariores p̄
 solis ortū fugatis altisq; pallatioz cacumib⁹ titaneo radiātī pfu
 sis lumie hūgarī vnīuersis ad viā necessarijs p̄paratis oīa iuxta
 impatoris p̄siliū fecerūt: z cū senex princeps venerāda canitie tū
 q; florido adornatus crinali mediā p̄ ciuitatez ferebat: vndiq; se
 xus vtriusq; inuenū senūq; fit p̄cursus: z lachrymātibus intuen
 tes eum lumibus quasi illum amplius non v̄suri genuū curua
 tione pariterq; et iocundo salutatiōis oraculo eum venerabānt.
Alle circūquaq; oculis intuitu depastis eisde; impialis tātū mō
 capitis īclinatiōe respōdebat. **E**gressus igit pragēsi de ciuitate
 optatā venire ad patriā nequiuīt: s; in znoijma ciuitate morāne

delatus dñi millesimo q̄drigētesimo tricesimo septio āno in festo
 p̄ceptiōis gl̄iosissime v̄ginis marie: etat̄s sue septuagesimo reg-
 noꝝ aūt suoꝝ hūgarie quinq̄gesimo primo: romāoꝝ septio ꝛ vi-
 gesimo: bohemic decimo septio: impij v̄o āno quito diem obiit.
Qui postmodū suoꝝ nō sine vberimo fletu in hūgariā portat⁹
 ꝛ i ecclia waradiē. honorifice suoꝝ p̄decessoꝝ ad istar tradit⁹ est
 sepulture. **F**uit impator sigismūdo hō i sui vult⁹ q̄litate ꝛ psone
 q̄ntitate sat idone⁹: pulcra facie: crimb⁹ crispis ꝛ glaucis ac sere-
 no iuitu a sūmo rerū p̄ditore adornatus: hic in fauoreꝝ hūgaro-
 rū quōdā longas barbas deferentiū, plixā barbā deferebat.

De coronatione alberti regis ꝛ de preda in ciuita-
 te **B**udensi facta.

Inquerat impator sigismundus regni p herede
unicam tantū natā elizabeth denoiatam: quaz ex
illustri regina barbara nata quondaz spectabilis
hermāni comitis Cilie secūda scz pforte sua genu
erat: hāc ipse impator alberto duci austrie adhuc
in hūanis agens hac sub pditione vt sibi gener piter z filia in re
gno succederent ritu xpiano legitima p pforte locauerat: z cū hec
dispositio populo hūgarico displiceret mūne impatore tumula
to: ipse dux albert⁹ mox iūductus est: primaqz noui tunc subse
quentis die āni dñice scz circūcisionis celebri in festo dñi aut mille
simo qdringentesimo trecesimo octauo anno. **E**adem qua primi
reges hungarie glorie cū pompa feliciter extitit coronat⁹. **Q**ui⁹
regis primo āno budeñ. in ciuitate ingens exortuz fuit disturbiū
Cū enī ipsa ciuitas ex bino populo hungarico scz z theutonico
habeat incolatū theutuni sui ideomatis pñcipe tumidi hūgaros
oīno sue ditiōi subdere z illā psuetudinē ciuitate i eadem ab olim
obseruatā. **Q**uō videlicet alto annoz hūgarus alto vō theutu
nus i iudicem pñciceret abolere satagētes interdū cū illis tempus
idoneum pñtabatur hungaros tum obprobrio tum vero vi affi
ciebant: hungari vero: qui ab antiquis in sui vindictaz tarde mo
ueri: s; aliquādo tarditatem vindicte potentis turbinis ad instar
satisfactōis grauitatez in sui offensores exercere solent: omīa ve
lut quodā graui somno occupati dissimilabant: quid naz insulsa
theutonoz pareret pñsumptio expectantes: erat tūc ciuitate in ea
dem hungarus quidā iohānes ewthwews denoiatus hō pñtā
tie nō pue: nec vltim⁹ in ciuitate: qui solus totius hūgarice pleb
obprobriū pter omnes grauit ferebat: z qntū in illo erat hunga
roz ciuiū honorem voce z vi tutabatur. **C**um igit in oculis the
utonicoz ad modū grauis haberet theutuni opportunitate po
titi illum furtim captiuarūt z captum domus eorum in penetrali
bus diuersis tormentorum generibus affecerunt tandem nimi
am tormentorum p torturam mortuū alligato illius collo ingen
tis lapidis mole i danubiū illū demerserūt. **T**acuit hoc enorme
scelus octauū ifra diē donec. s. cadauer illius pōdere solutū lapi
dis aqua suis exposuit rippis: inuentū igit corpus exanimatum

et multas sue calamitatis exhibēs cicatrices credibile de suis testi-
moniū p̄buit int̄sectorib⁹. Eadez tēpestate curia regis multo fer-
uebat nobile. Qua p̄pt̄ hūgarī hac enormi scelere viso fremen-
tes vnāniter īgenti clamore p̄crepuerūt: magnoqz furoris cū im-
petu ī sui vindictā ī ciuitatē irruētes: dū ītersectores illius rep̄ire
nequeūt illoz īgerunt se ī pallatia et testitudinū ferrata p̄fringen-
tes hostia thesauros theutunoz rapaci exponebant p̄de. **E**rat
diebus ī eisdē budensi ī ciuitate fr̄at̄ quidā nōic iacobus hō deuo-
tus et religiōis p̄fecte natiōe italicus ordīs scī francisci quē hūga-
ri p̄dicatiōis ī doctrina haud puū sequebant̄ hic īgentib⁹ excita-
tus clamoribus cū eidez facti īnotuit series: arrepta diuina crucifi-
xi imaginē medi⁹ nudus pedib⁹ inter hūgaros cursitabat et christi
imaginē illis ostendens: ac illos vt ab inceptis p̄ illo qui p̄ eis
ita crucifixus est desisterēt: voce querulosa p̄iter et lamētabili ro-
gabatur: illi eo magis clamorib⁹ īualescentes dicebāt: deus etiam
nobiscū est direptōiqz rerum dediti de illius p̄cibus curabāt mi-
nime: et cū frater ille nil p̄ficere s̄z magis tumultū se facere agno-
uit in claustr̄ scī iohānis euāgeliste vnde exierat reītranit. **H**un-
gari vō tali a theutunis scelerati illozū facinoris exacta tallione
cū ampli⁹ res eoz īuēire nō valuerūt a direptōe earū dē cessauerūt
De exercituali expeditiōe regis alberti p̄tra buzistas

Ex albertus impatore vita functo illi nō solū ī regimie
successit hungarico: verū etiā post impositā ī hungaria
sibi coronā mox ī regem romanoz et bohēmie elect⁹ est.

Cum igit̄ post ip̄atoris sublationem ī regno bohēmie buzistas
eoacrius ī catholicos seuire audiuit ī gentez hungarici et almani
populi p̄tra illos mouit expeditiōem: illi aut̄ licet et polonicales
manus habuerūt ī auxiliū tamē cuz campestrē regis expeditiōez
ipsoz vires paritate potentiaqz eminere aduerterūt: itra menia
ciuitat̄ thabor denōiāte se receperūt. **E**st enī ciuitas hec ī bohe-
mia caput et nutritrix buzistaz p̄ ipsos dudum nouella adhuc illoz
crescente sup̄stitiōe campestralib⁹ eoz ex castris noua muroz edi-
ficatiōe ī loco naturalr̄ forti cōdita iuxta quā rex sua campestralia
fixit castra illi aut̄ sepius de ciuitate: regius vō exercitus de castr̄
erumpentes vicissim graui morte laborabant: compleuit hec di-
micatio menses tres. **I**nterim aut̄ vltraqz de pte tum mutuo in

721
conflictum vero excussione machinarum necati fuere plurimi: et cum rex albertus solam famem hosti inimicam aduertit tanto populo escam demere et vias opem victualium ferentes illis se recludere non posse arbitrat⁹ dissolutis castris hosti cessit: nobilisque illa expeditio illustrium ducum comitum aliorumque potentium nobilium in euertenda huiusmodi vim et prauitate conflata viroque et armis ad modum potens dissoluta ipsis huiusmodi locum cessit animumque et spem maiorem quam prius erat dedit.

De expeditione regis alberti in tyndewrew consummata et de obitu eiusdem.

Ost hec anno regis alberti secundo ingens exuberavit fama: quod amrathes thurcorum cesar magnam sue gentis vim mouisset: regnumque hungarie inuadere conaretur: propter quod rex albertus sui regni procerum celebrata congregatioe unacum eisdem conclusit hostes non debere spectare regni ad penetralia: sed esse illi in fortis brachio obuiandum. Commota igitur totius regni hungarie militari virtute magnam congregauit exercitum et in loco vulgari appellatoe Tyndewrew vocato sua tentoria locauit. Cesar vero thurcorum regem in regni defensione sufficiens militum armorumque presidium gaudere audiens: expugnato castro zendrew et omni pene rasciane agro sue potestate subiecto despotumque regni eiusdem domino in hungariam profugato: fremam et omne suum robur in grecos peruertit ac illam amplissimam thessalonicensem egregiam grecie ciuitatem antiquitate opibus ac populi celebritate et prestantia dignitateque ciuium insignem et notatissimam vi cepit et expugnatam penitus diripuit: deinde epirum et etoliam prouincias non obscuras aggressus est easque in deditio-nem recepit et reliquo regno addidit. Hungari vero ex longa campestralis hospitij mora tedio affecti maxime cum multi ex illis sanguis fluxu grauarentur luppo iuxta antiquam ipsorum consuetudinem proclamato: inuito rege sparsim et confuse relictis regionibus castris recedentes abierunt. Rex autem albertus veniens ad budam infirmitate preuentus est et cum in agro wiennam intrare haberet sue mense parcem debilitati versus austriam continuabit iter. Tandem cum in villa neschmel in festo beatorum simonis et iude apostolorum descendisset inualescere egritudine postquam annum unum et menses nouem diesque octo et viginti in hungaria regnasset: millesimo quodringentesimo tricesimo nono domini anno ibidem villa in eadem vi-

ta functus i ecclesia albe regalis suoz pdecessoz adistar vltimo
sepulcri honore regali i pompa extitit tumulat⁹. **E**rat rex alber
tus ho cōpetētis pceritatis faciei plus ad nigredinē q̄s albediez
tendentis mitiū mox z petitioni suoz flexibilis.

De introductione regis wladislai z de rebus inter
ipsum z reginam elizabeth actis.

Efuncto rege alberto regina elizabeth pregnāti vtero
ab illo relictā de se deqz regno cogitans vt viduaz mo
ris est mestos ducebat dies habūdabat tūc in regno ma
gnatū copia hūanitate p̄clara virtuteqz tū consilij tū militie pre
fulgida ad hos regina de futuro rege sollicitos ita vba fecit. **D**o
mini z frēs de rebus regni vobis nō min⁹ q̄s mihi cogitare incū
bit: ipsa sū vt nostis heres regni nō ergo ad dirigēdas regni ha
benas meā sufficere arbitror virtutē: si ad plem ex me nascendaz
expectatis femīca in q̄ntū expiri valet natura filiā magis q̄s filiū
me parturire arbitror. **Q**uerite igit vob principē qui ad portan
das tāti regni curas femina magis idone⁹ sit nec min⁹ mei genito
ris beneficia p̄corde preqz oculis ferentes me i regno illi⁹ a quo
genita suz exptem nō faciatis: z his dictis post emissā suspiria la
chrymātia simul lumīa terfit. **H**ec regine oratio ingentē multos
p annos i hūgaria ardentē facez pepit: nā magnates ipsi ex his
regine vbis quadā lenitate p̄siliij ducti de nouo rege itroducendo
vnanimi voto ptulerūt. **E**rat tūc i regno polonie princeps qui
daz iuuenis noīe wladislaus magn⁹ dux lithwanie frā regis ka
zijmerij: hui⁹ morū poptime vtutes dū in hūgaria cōmendant^r:
placuit ille cetui magnatū vnīuerso: puentū est igit de illo vt itro
ducere^t z regnaret. **Q**ua ppter viri in regno potētes fama qz ho
nesti epūs **T**ininieñ. ac mathko dalmatie croatie z totius sclauo
nie banus. **E**mericus fili⁹ wayuode de marchalij z ladislaus de
palocz p deferēdo ad illū cōmūitatis voto proqz illo itroducē
do electi piter z destinati fuere: hij nondū ducē ad p̄dictū ipsorūz
legatiōis detulerāt officiū. **C**ū reginales p nūcios reginā filium
pepisse nūciantes puenti piterqz ne erga duce^z suscepta vterent^r
legatiōe p̄hibiti sūt. **I**lli aut qz cracouiēsis ciuitatis erāt itra mu
ros regiqz kazijmirio z fratri illi⁹ duci wladislao p cui⁹ reb⁹ age
ba^t illoz manifeste erat itineratio absqz executione ipsis cōmissi

negocij reuerti haud audebāt. **P**ostq̃z aut̃ ad eundez ducē ipsoꝝ
vsi sūt officio mox iuueis p̃iceps ambitōe regnādi capt⁹ est nec
differt quī statī p̃patis vie necessarijs adunataq̃z sibi polōicalis
militie decēti comitina vēit ī hūgariā. **C**ui primores regni hūga
rie quoꝝ de nouo p̃cipe gaudere cordierat multis regnicolaruꝝ
cū agmibus obuiā venere: eisdeꝝ ī dieb⁹ laurēti⁹ de hederwara
palatinus antiqua regni de cōsuetudine **B**udense castrū conser
uabat: qui veniēti nouo principi nō min⁹ obuiaz exiuit portisq̃z
castri eiusdeꝝ vltro patefactis illū regalia alta ad atria velut regē
hūgarie introduxit.

De natiuitate ⁊ coronatiōe pueri ladi slai ⁊ de aspor
tatione corone.

Oluebat millesim⁹ q̄dringētesim⁹ q̄dragesim⁹ dñi-
ce icarnatiōis ānus ⁊ celebre festū penthecostes ista
bat. **C**ū rex wladisla⁹ budēsez ad arcē introduct⁹ est
Mō ergo regina elizabeth que his currētib⁹ filiū ge-
nerat ea que suā ad ptē ptinebāt dirigere negligebat: multi enī
magnatū quoz ī pectorib⁹ īpatoris sigismūdi nūdū tepuerāt be-
neficiōz recordia reginā sequebāt ⁊ res noui regis displicebāt il-
lis oīno. **Q**ua ppter regina elizabeth sua baronū cū pte albā re-
galez pecijt filiōlūq³ suū noīe **L**adislaū qui nūdū q̄ttuor sue etat⁹
mēses cōpleuerat multis tonātez vagitib⁹ in regē tecit iungi pa-
riter ⁊ coronari. **C**antabat clerus psuetas laudes ⁊ regia assidu-
as fundebat lachrymas: nec min⁹ baronū cetus illi assistēs regi-
nales flet⁹ viscerib⁹ cōpassiōis recipiēs lachrymabāt. **I**nt̄fuit
hui⁹ infantuli intēperance coronatiōi vir p̄clar⁹ dñs dionisius
de zeech cardialis ⁊ archiepūs strigoniēs qui ⁊ puerulū ipsū sue
dignitatis officio exigēte iunxit ac illi sacz diadema īposuit: erāt
enā ibidez **M**atthias wesprimiēf ⁊ benediet⁹ iauriēf eccliarū
epī: vltic⁹ comes **C**ilie: ⁊ idēz p̄xim⁹ regine adfuit: qui p pue-
ro coronato adīstar alioz regū hūgarie tpe coronatiōis p obser-
uanda sue plebis libtate sacramentū pstantiuz reale pstitit iura-
mētū: necnō ⁊ nicola⁹ de wijlak ⁊ ladisla⁹ de gara bani macho-
wienf: andreas bothos de eadem gara: ladislaus ⁊ herrie⁹ filij
quōdā iohānis Wayuode de thamasij: ac thomas de zeech alijs
cū plurib⁹ regni nobilib⁹ tān spectacula p vidēda glia proq³ ob-
seruāda regie ⁊ infantulo regi fidelitate adfuere. **P**ostq³ igit talis
coronatiōis pacta est sollemnitas regina elizabeth arcem ad wys-
segradā clauēs ⁊ pseruatio cui⁹ tunc dicto ladislao de gara bano
credita erant p reponēda suo in loco regali corona iter suuz dire-
xit. **E**st enī castz hoc natura loci tutum altoq³ in monte secus de-
cursus danubij delectabili aspectuq³ digna murozū arte erectum
supioribus menijs liquidū ac rez errantesq³ sub celo nubes: infi-
ma vero mūitiōe decursus dicti flumīs tangens: ea ppter vete-
res quondā hungarie reges hanc arcē corone tura p pseruatiōe
elegere. **A**d hanc arcē postq³ regina intrauit in repositiōe ipsius
corone barones sibi circūstantes fesellit: simulauit enī se illā suū
in locū reponere: semīea tamē quadā astutia eandem surripiens

773
erga se occultauit et per barones ipsos antiqua tanti thesauri pseruatoria suis vacua pseruare solitis rebus sigillare fecit diuertit tandem regina abhinc simul cum filio et corona ad fridericum romanorum regem et stibirie ducem: fratrem enim puero erat: et utrumque tuum filium per educationem tum coronam per pseruationem illi dedit.

De dominis quibusdam nouo regi adherentibus et de curia per parte eiusdem buide celebrata.

Is habitis regina elizabeth a rege romanorum rediens suorum fautorum sub custodia per ciuitates et castra que ad illam recto erant corde ferebat: multam tamen non tantum a rege alienigena et sua gente quantum a suis terrigenis persecutionem patiebatur. **F**auiebant regi wladislao magnates multi et res illius pferre conabantur: inter quos simon de rozgon episcopus agriensis primus omnium simul suis cum fratribus et pene omnibus partibus superioris regni hungarie baronibus nobilibusque per noui regis parte laborabat: et cum nicolaus de wijlak banus wladislai regis fauentium agmina crescere ac reginalem partem paruipendi uidit: infantemque regem aut pdesse aut obesse ad tunc non posse cogitauit a regina defecit: et nouo regi adherens extollendam eiusdem in partem ceteris acrior fuit. **E**rat tunc in regno miles magnanimus nobili et claro trasalpine gentis de gremio natus **J**ohannes de hwnijad homo bellicosus et ad flectendum arma dirigendasque res bellicas natus: et sicut piscibus aqua ceruisque umbrasas lustrare siluas: sic illi armorum bellique expeditio vita erat: hunc hominem ut dici presumitur futura regni protutela rebus per ipsum gestis testantur. fata ab alto eligerant: peregrinisque de partibus regni hungarie deduxerant intra oras. **F**ert enim quod rex sigismundus virtutis nomine genitoris militis huius pulsatus: illum partibus de trasalpinis suis traduxisset in dominiuum suumque regni illum incolam effecisset: et nihilominus digna perpetuaque eundem munitionis hwnijad possessione ubi nunc castrum nobile aspectuque delectabile erectum est dotasset: prefatus igitur **J**ohannes de hwnijad semper sui superioris lateri adherendo cum iam de virtute in virtutem creuisset a minoribusque regni officiis latibus quorum usque ad tunc fretus fuisset honore successiuo incremento in tantum claruisset: quod ad wayuodatum partium regni trasiluanarum suum extulisset titulum vir in regno non parum potens: et ipse regi wladislao ad-

hesit. **F**it igitur pro parte regis wladislai cunctorum regni procerum conuocatio et Budensis ciuitas multorum aduentu nobilium feruet plebsque semper nouo de principe gaudere solita ciuitatis per plateas leta fronte ferebat. **V**enerant etiam ad hanc congregationem salui conductus sub prerogatiua dominus Dionisius cardinalis supradictus et Ladislaus de gara banus pluresque magnates quos reginalis magisterque noui regis dilectio trahebatur: hi ceteris cum regnicolis castrum regale cum adissent mox porte que illos susceperant eosdem remittere negarunt tandem quousque nouo regi fidelitatem seruandam proprio sub iuramento promiserunt. **Q**uibus peractis ladislaus de gara interim dimissus est minime donec arcem wyssegradicem. quam ut promissus est tenebat compulsus regi wladislao restituit.

De coronatione regis wladislai et de guerris subsequens.

Est quando autem rex wladislaus castro wyssegradicem. potius est mox sacre tentata sunt conseruatoria corone: in quibus res quesita dum non inuenit magna in regis wladislai parte turbatio orta est. **N**on ergo regem ipsum absque corona fieri voluerunt: commotus enim est omnis ceteris regnicolarum quos beniuolentem animus regi iunxerat et simul cum ipso rege venerunt in albas: ibique ordine sacerdotali laudum in contionesque altis vocibus dissoluto regem cunctis corona per ornamento reliquiarum **C**apitis sancti regis stephani olim miro operis artificio preparata magno cum tripudio coronarunt. **T**ota inter hec plebs hungarica scinditur omnisque dilectio dissoluta mutuum ruit in damnum: et velut magno olim alexandro macedonum vita functo duces illius unitate: qua ipso uincente non minus quam armis vastum subegerant orbem: animi sprete illius latum dilaniauerant imperium: sic duces domini per panonici agri regnum regibus sub diuis tranquillitatis amenitate tutatum magnarumque rerum: que concordia crescere solent: ubertate undique repletum diro Marte lacerarunt: hi qui colunt quique metant astra regnum hungarie signo subiacere sagittarum non vacue posuere. **N**am incolae illius ut hoc veterum preducunt preconiis semper tribus insu-

dauerunt armis et cum extraneis rebus sanguiniq; parcunt peregrino: alteruū fundunt cruore; et in seipsos mutuo seuentes per parentes perq; se congestas gazas rapacem in predam conuertunt hinc tum antique tum nostri cui geste res sufficienti testimonio sunt: nec min⁹ etas regiminis dicti regis wladislai his rebus credibile edidit documentū. **N**ulla enī spiritualis secularisq; dignitas sup̄sedit ab armis omīsq; etas nocere prompta etati non parcebat: at discordia ductrice cuncti diuini regnicole p̄ incerto regis nomīe pugnabant: hī regem sequebant̄ wladislaum illi reginam elizabet̄: illiusq; filium p̄ferre conabantur: et quibus in hostē frui domestica nō sufficiebat man⁹ hostē extraneo de popu

lo pducebant que postmodum res in regno flammis non modicas succendit.

De conflictu Baronū circa monasteriū de zijk.

Inctisq; igit dominis seruisq; dictarū ptium sequacibus p sua parte se alternatim sinistro oculo respicientibus et seua mente psiderantibus viri in regno potētes **L**adislaus de gara banus **J**ohānes phylpes de korog **A**ndreas bothos de harapk **H**erricus filius wayuode de thamasij omne robur ipsorū in arma cōcitantes iniurias regine filijq; illius ppulsaturi secus monasteriū de czijkador quez locum vulgus zek appellare solet castrametati sunt: cōtra quos pfati domin⁹ **J**ohannes de hwnijad wayuoda et **N**icolaus de wijlak tunc banus machouiciē. compositis agmibus velisq; extensis veniētes in magna v̄tute bellandi illos irruerunt super castra. **Q**ua ppter ingēs clamor exuberat hoste in viroq; nec minus timpana tubeq; resonant p̄tibus ex ambabus: s; cuz regis wladislai pars animo pugnat feruentiori mox castra p̄tis alteri⁹ pturbata sunt dissolutaq; per deuia ferebantur ac cuncti corūde⁹ p̄sidio castrorum nudati sparsim fugiebant densarūq; se siluarū latebris cōmendabant p̄sequebantur eosdem wayuode ac bani milites et non minus ac si hostez reperissent vltra maritimū graui illos clade afficiebant: vbi et andreas bothos homo seuerus seuera morte iterijt: herricus quoq; filius wayuode capt⁹ est: ladislaus aut de gara banus et iohannes phylpes de korog q̄z uis alijs grauiori corpore fuerint in hoste tamen fuga vincendo ceteris non fuere grauiores: lapsi eniz p fugam nunq; amplius campestrali certamie hostibus se suis offerre p̄sumpserunt. **D**ominus ergo **J**ohannes de hwnijad wayuoda et **N**icolaus de wijlak banus direptis hostibus castris suis simul cuz agmibus locupletati: deinde āmoto exercitu castra sijmōthornija et soklof aggressi obsidione grauare tentarunt que cuz expugnare nequiuissent discedētes ab illis p regnum ferebantur: et quosq; regnicolas regis wladislai iugo obedire cogebant.

125

De insultibus ex castro **S**trigoniē. factis ⁊ de ob-
sidione castri eiusdem.

Ad eam tempestate vir dignus viri nomine formaq;
⁊ corporis dispositione inter ceteros regni hungarie
pruiores non vltimus **T**homas de zeech frat do-
mini dionisij strigoniē. archiepiscopi castrum **C**o-
maron pseruabat: homo iste regine obsequis pre ceteris magis
deditus ex castro strigoniē. in forti manu sepius pgre-
diens in vicis regnicolarum a regina ⁊ illius filio desidentium in ferro et
igne vastitates non modicas edebat: veniensq; opidum terma-
rum hungarico ideomate felhewijꝫ vocatū **B**udensi ciuitati an-
nexum regis in conspectu succendit: altaq; in flammis ⁊ obscu-
rum redegit in fumum. **R**ex vero wladislaus cum suam partem
omni conamine p se decertare animaduertit: baronesq; regni si-
bi contrarios debellatos fore audiuit coadunatis armatorum co-
pijs audax prosiliit in campum: primitusq; castrum strigoniē.
expugnare satagens illud circūquaꝫ obsidione cinxit: ac in mō-
te sancti **T**home munitione pparata obsidētes ⁊ obsessi sepius
ludo martis concurrentes mutuisq; se confodentes vulneribus
animas simul ⁊ sanguinem fundebant. **Q**uod cum dñs dionisi-
us archiepūs vidit: homo enī erat in nate compassiōis natura-
q; ⁊ moribus ac vita nobilis: mox in suspiria ⁊ lachrymas disso-
lutus dei iudicio se puniendum arbitratus est nisi tante cladis cō-
pesceret fluctus. **Q**ua ppter mox ad regē inter locutores misit
laborauitq; p pace ⁊ treuga quaꝫ ⁊ obtinuit. **R**ex igitur wladis-
laus āmoto exercitu venit in comitatum **H**aladieñ. duasq; ibi ex-
pugnauit munitiones quas tunc **T**heutunorum pterua detine-
bat manus quaz altera paka altera kijgijos vocitabant. **Q**ui-
bus expugnatis felix redijt ad budam.

De his que per nationes extraneas in regno
acta fuere.

Ontulerat regina elizabet h albtū regis post mortē castrū
solieñ. ⁊ ceteras illi ānexas mūitiones cuidam **J**ohanni
Jskra denoiato de brādis homī bohemo ⁊ arma flectere

docto rapineq; auido: et illū cunctis mōtanis ciuitatibusq; Cas-
souie scilicet et ceteris nundum a regine et filij eius fidelitate dis-
crepantibus ī tutores p̄fecerat. **I**ste iohannes izkra cum baro-
nes in seipsos alternatim seuire vidit mox p̄dabundus omnē ter-
ram **M**atthie et puincias comitatus ve cassouien. ciuitati vici-
nas et penē totam ptem regni hungarie supiorem p̄dabūndus in-
uasit: nocebat quibus poterat cunctis: his quoq; maxime quos
ad reginam et eius filium sinistro sciebat esse corde. **C**ōducto igit̃
extraneo milite multo in forti manu palam gradiens agrū lustra-
bat hungaricū: castrametabantq; ac omīa sibi occurrentia graui
rerum direptione incendioq; vastabat. **H**inc et pangratijs lijp-
thonien. comitatus incola homo plusq; extraneus hostis atrox
ac petrus komoro wzkij necnon akzamijth: thalafwz: rijbald:
kerzkij: wzrijk et zlowachko: alijq; nōnulli bohemi poloni et
sclau quos p̄da delectabat agregario milite muniti oēm vim ip-
sorū regni in p̄datiōem puerterunt: paratisq; multis munitiōib⁹
et castris ligneis cūcte ipsis vicine regiōis pti terrori erāt. **Q**ua-
pp̄ter res intestinis que nequiebāt p̄sumi guerris: has pegrina
man⁹ multa cū rapacitate diripiebat popularis p̄ditio graui p̄i-
mebat censu nec eidez crebra homagioz solutio pacē redimebat
s; sola capitū p̄ tutela deserti antra cetāq; nemoz latibula īhabi-
tare cogebat. **A**rdebāt ciuitates et ville vicibus iteratis succēse
altumq; eructantes fumum vicinum aerem confundebant: seuī
cunctaz p̄ hūgariā ferre etatis anni voluebant: ac steriles agros
dominorum seruorum ve cruentabat cedes. **I**nnocentes quot
p̄sone fuderūt cruores aīam ve simul: quot destitute suis fuere re-
bus: quot mulieres suis fuerunt viduate maritis: quot puelle
vginali florentes decore suis inuite cadentibus fuerūt spoliatae li-
bijs: tempib⁹ in p̄dictis cum solum p̄sonas rebus nudatas omī
bus futura ad tpa tanto in discrimie vniciq; preseruare sufficie-
bat. **Q**uid aut̃ comes **C**ilie vlricus regine auunculus diebus in
eisdem in illi⁹ vindictam operatus sit: senes regni sclauonie me-
moratur vsq; modo: et illa grauib⁹ non sine suspirijs ipsorum
narrant filijs. **N**ec fuit regno intrinsecis laboranti guerris: vi-
cinus quippiam qui se illi hostem non exhibuisset. **N**ec fuerunt
illa disturbia regni intra climata magnis fluctuantia procellis:

que plusq̃ octo ⁊ viginti per annos seuis moribus p̃anoniā lacerarūt: neq̃ tātos guerraz turbines multi pluries conati cōprimere valuerūt: siq̃ eosdem modernus princeps noster inclitus rex **M**atthias circa millesimū quadringēsimū sexagesimū secundū dñi annus in forti brachio tanto a feruore cessare non coegiss̃ dici posset: qđ in multa rabie bulirent eadez disturbia vsq̃ hunc diem.

De obsidione castri **M**andoralbensem.

Multa ⁊ varia vna ⁊ eadem tempestate agunt non tñ simul ⁊ semel queunt enarrari. **N**am eisde annis quibus p̃fatus quondaz domin⁹ rex albertus vita functus est. **C**esar thurcoz amrates omne seruiē regnuz quod cōmuni vocabulo rasciam vocant suo dominio subdiderat ac castra ⁊ cunctas munitiones illius detinebat: hic cum audiuit omnem regnicolarum regni hungarie cetum se intestinis guerrarum rodere moribus diuisam plebem in sui deffensione arbitrat⁹ est valere nihil. **Q**uapropter regnum hungarie inuadere et primitus castruz **M**andoralbensez: obsidione tentare cogitauit. **C**ōmoto igitur omni sui principatus armoruz robore: cunctisq̃ bellicis apparatibus machinis ⁊ tormentis eductus veniēs castrum p̃dictum expugnandi gratia aggressus est. **E**rat tunc castrum in eodem capitaneus vir magnificus **J**ohannes prior auranecognomēto **J**owanus ragusiana de natiōe ortus frat̃ mathkonis regnorū dalmatie croatie ⁊ totius sclauonie bani: vir strenuus ⁊ animo impavidus: hic cum vidit hostem aduentantez obuiam illi iuit ⁊ nec sine certamine in castrum reuersus est: s̃ cum hostilium copiarum ingens esset multitudo longa decertatione manus illi conserere impar erat. **R**ediens igitur in castrum que ad custodiam meniorum spectabant debite prouidebat. **C**esar vero **T**hurcorum circumquaq̃ agminibus distributis ac excubijs vndiq̃ ordinatis castrum eidem graui obsidione adherebat. **N**ihilominusq̃ machinis ⁊ ceteris tormentoz generibus adaptatis: altas turrium munitiones ⁊ menia precipitem dissipabat p̃ ruinam: humiliq̃ terre adequabat. **J**owanus vero ⁊ qui cū illo erant. **E**x tanti hostis visione tanquam dura expugnatione

mīme stupefacti: s; ea que ipsoꝝ cure erant agīliter exercebant: ⁊
diurnis cesarī fatigis pietes castrī pstratas i. occurno labore mu
niebāt: sepiusq; de castro ad instar vespīū erūpentēs magnū ī ho
ste tumultū faciebāt. **C**ū igit̃ cesar ipse zowanū in castrī eiusdem
tutela fortit̃ sibi obstare aiaduertit: aliud gen⁹ insidiarū p obtinē
do castro codē excogitauit. **E**st enī quidā colliculus castro ab eo
dem vsus īmīcas trās ī medio miliarī hūgarico vel citra distans
res que ex alta sui pte gerūt a p̃spectu castrī p̃dicti occultare ha
bilis. **I**ui⁹ igit̃ colliculi sub vmbra cesar ipse fossam subterrane
am castrī eiusdeꝝ vsq; ad interiora penetrantē lōgā latāq; p quā
agmīa post sese p̃gredere possent egerere statuit: adhibi⁹ ē igit̃
labor p̃tinuus ⁊ tot millia hoīūz trāmtuz p̃p̃rijs ī artubus tum
vō cameloz equoz onagroꝝ ⁊ asīnoꝝ officio egerēdo fossāz eā
dem ī breuī tempe ad ipsius castrī muros nō longe distantē per
dixerūt. **I**nter hec cesaris insidie vel diuino munī illis qui de ei
usdem castrī p̃seruatōe pouorem curā hēbant indicate sunt: vel
aūt vt quibusdā dicere placuit: qđ sagitta nescit p quem emissā ī
castrū deuolasset cui carta quedā circūuoluta repta exiisset: que
fossam ī loco mēorato egeri castrūq; p̃p̃inquā esse māifestass;:
vnde zowan⁹ primo vel vltimo modo de cesaris volūtate ītru
ctus: aliā de ipsius castrī corpe p̃grediētē fossam p̃similit̃ subter
raneā fossē cesaris obuiā celerī cū labore effici ac saletro bombar
darūq; puluerib⁹ ac alijs rebus ardere flāmasq; repētinas ac fu
mū vehementē subito cedere valētib⁹ impleri officiaq; fossē eius
dem ītrīseca artificiose fortiterq; recludi: ⁊ tantū mō p succēden
dis reb⁹ ⁊ puluerib⁹ p̃notatis quoddāz forāmē irreclusū dīmitti
hostēq; occultas parantē īsidias mira spectatōe īdesinēter pluri
mos p custodes subaudire fecit. **C**ūq; hostilis fossa intra menia
castrī ad fossāz p castrenses egestā deducta est ⁊ rumor effodētūz
illā p custodes extitit audit⁹ mox ignis adhibi⁹ oēs p̃dictas res
cōpositas succēdit ⁊ vehemētī flāma fumoq; oē vinēs hoīes. s.
⁊ pecora que intra eandē fossam erāt subita morte necauit. **Q**ua
p̃pter cesar ipse cū nec hanc viā sibi ī obtentiōe castrī eiusdē ī
uamīe esse vidit amissis vt fertur decem ⁊ septēz sue gentis milli
bus ⁊ septē mēib⁹ obsidione ī eadē exactis p̃fusus repatriauit.

177

De bello p dñm Iohannem wayuodam circa ca-
strum nandoralbenſe cōmiſſo

Am poſt hec corūdez tēpor ſub decurſu. Dñs iohan-
nes de hwnijad wayuodatus trāſſiluanī z banat⁹ ſewe-
rieñ. honore clareſceret z ī comitē rhemeſicñ. creat⁹: exi-
genteq; rerū neceſſitate caſtro nandoralben. ī p̄dicto capitane⁹
fact⁹ extitiſſet ac ptes regni hūgarie īferiores vſq; ad flumē thitie
totaq; ſclauonia ac cūctus ager īter ſaue z draue flumīa medi⁹ di-
ra thurcoꝝ rabie vaſtarent cīuitates z ville ac opida vehemētes
p flāmas cōburrerent res diriperent hoīes ſine diſcretiōe ſexus
z etatis aut īterficerent aut ppetue ſeruitutis iugo mācipandi ab-
ducerent: oībus regnicolis ītrinſecis fluctuātib⁹ odijs ac p̄tibus
regni p̄ſcriptis māiſteſto diſcrimīe relictis: ſolus ipſe dñs iohan-
nes wayuoda tantā chriſtiane religiōis p̄ſecutiōem amaro cor-
de tulit. **Q**ua ppter p⁹ multos cuz ipſis thurcis: in quib⁹ ſp vi-
ctor euasit: parciales cōgreſſus. **D**ū corūdez dieꝝ ſub volumīe
wayuoda quidā thurcoꝝ **I**zak noīe qui caſtz zenderew ceſaſq;
raſciani regni arces z pene oēm raſciā ſiue ſeruiā ex dono p̄fati ce-
ſaris thurcoꝝ tenebat ſuoꝝ magna vi ſubditorū collecta: caſtro
nandoralben. circūiacentes vicos diripere exurereq; ac noui ca-
pitanei animū tētare aggreſſus ē. **I**pſe dñs iohānes wayuoda
hoſtilē ſciēs conatū ea que ad tantū hoſpitē tractandū p̄tinebant
cōponere nō neglexit. **C**ongregato enī poptimo armatoꝝ p̄ſi-
dio ac ex illo aciebus ordinatis hoſtis ſe hoſti in campo obtulit.
Sit īgīf magno cū impetu pgreſſus vtriuſq; hoſtis z multi in bel-
li p̄imicijs ſternunt ab equis clamor exorīt īgēs moribunduz
īnſtat certamē īnumerī pte ex vtraq; cadūt interfecti. **I**zak ergo
wayuoda hūgaros aut vincere aut mori poptaſſe videns: mox
terga vertit z in veloci curſu ſui equi vſus caſtz zenderew ſimul
cū ſuis qui ſuperant fugā īiijt vehemētez. **A**nde dñs iohānes
wayuoda z oīs ſuoꝝ milituz cetuz ſecuti ſūt illos in ore gladij.
Quodū ipſius caſtri zenderew menia ītuiti ſūt multos ex ipſis
in cadauera redigentes. **T**andē cū victoria z captarū magna cuz
opulencia rerū in caſtz nandoralben. redierunt.

De bello z p̄ſlictu domini Iohannis de hwnijad
wayuode in p̄tibus tranſſiluanis cōmiſſo.

Ost hāc ipsi dñō waynode diuinit⁹ datā victoriā nō mul-
to dieꝝ intuallo p̄teriete: alter thurcoꝝ exercitus gloria
victoriaꝝ añ hec tuꝝ de hūgaria tuꝝ aliaꝝ sibi vicinaꝝ na-
tionū de regnis reportaz tumid⁹ magna p̄sumēs magnoqꝫ sue
generatiōis populo ac armoz munimē nō modico suffult⁹. Du-
ce quodā waynoda mezeḥbeg vocato hoīe austero resqꝫ belli-
cas dirigere docto p̄ trāꝝ trāsalpinā clamdestina q̄dam eruptiōe
alpib⁹ trāsitis regni hūgarie trāsiluanas irruit in trās. **S**ens
crudelis ⁊ cūcta offēdere solita queqꝫ sibi occurrebāt pietate abs-
qꝫ aliq̄ ignis ⁊ ferri vim adhibendo oīa vastabat: et alqꝫ aut p̄di-
tio cuipiā aliquā nō mīstrabat redeptiōem: hāc funestā eiusdē ex-
ercitus thurcoꝝ añ eruptiōeꝝ paucis dieb⁹ dñs **J**ohānes way-
noda ī ipsas transiluanas p̄tes venerat: ad itaqꝫ ciuitate alben.
vulgari vocablō gijwlafeijerwar vocata. **Q**uid ō hoste faceret
cogitabūd⁹ p̄meditabāt: subitū enī tāti iūmici p̄pt̄ aduētū copias
adunare ⁊ illi occurrere sibi oīno negabat: q̄ p̄pter maxia p̄me-
bat anxietate ita vt ora illi⁹ ex nimiaꝝ cogitationū īpulsu marce-
scret ⁊ labia scinderēt. **C**ū āt ipsi thurci multis iaz dicti trāsilua-
ni agri p̄tib⁹ p̄cursitatis īgentē p̄daꝝ hoīuꝝ rerūqꝫ ac pecoꝝ tra-
hētes dicte ciuitati albēsi p̄pinquū ad cāpū venerūt sic vt icēdia
fumū cructātia illos nō remote esse testaret. **D**ñs waynoda **J**o-
hānes alios sustinere valēs se sustinere nequit: quin tot⁹ excāde-
scēs ī vindictā tanto hosti obuiādū esse statuit: militūqꝫ min⁹ cō-
grua ī comitina p̄flictur⁹ p̄siliꝝ ī cāpū. **E**rat eisdeꝝ ī dieb⁹ epūs
ciuitatis eiusdē hō decētis reuerēne in rebus tñ rite agēdis vehe-
mēs: ⁊ hic ipsū dñm waynodā comitat⁹ est: p̄grediētes igit̄ euz
incauti ad campū ville scī emerici puenerūt: subito cūcte circum-
adiacentes valles ingentia hostiū agmina in abscondito latentia
tantūmodo aduētū ipsius domini waynode expectantia effude-
rūt. **Q**uid vltra ipse domin⁹ waynoda cāpū deserere imparēqꝫ
sibi hostē declinare coact⁹ est: fugiebāt qui poterāt cūcti: qui autē
in fuga deficiebāt p̄ hostem aut capiebant̄ aut interficiebant̄ vbi
⁊ p̄tractus albensis epūs in celeri cursu sui gradarij dū fugiēs suo
gradario trāscursus cuiusdā riui saltāte in trā decidissz decol-
latus ē: extulit hec res cor mezeḥbeg waynode ipsūqꝫ maiora
agredere aīauit. **Q**ua p̄pt̄ oī sine timore trāsiluanas terebat p̄

ptes: gaudebat de p̄da maxie de illa quā sibi foris pugne obtulerat: hāc quidē intactaz suo deferre cesari cogitabat: ergo ⁊ vectores ⁊ custodes curruū idem suabāt: int̄ hec dñs wayuoda iohānes oēm ipsaz p̄tiū militē quē taz repētis t̄pis ī spatio conducere potuit ī magna celeritate ꝑgregauit: vlcisciꝑ ardens mox egres-
sus hostē sequebat̄. **C**ū āt hec mezechbeg wayuode nūciata sūt: fert̄ dixisse veiat̄ iquit ⁊ nob̄ plusꝑz prideꝑz lucrifaciat: stabat ad tūc cū hec dicta sūt: speculator dñi iohānis wayuode thurcorum dicto mezechbeg wayuode astātiū ī medio ac oīa que ꝑ ipsos de cōmittēdo bello collata sūt audiebat. **F**estināter igit̄ ad dñz iohānē wayuodā rediēs secrete dixit illi. **T**u ⁊ omīa tuoz armoz īsignia quibꝑ ꝑprie ꝑsone vteris ꝑ defensiōe: equiꝑz tui color mezechbeg wayuode ꝑdita ⁊ me ꝑnte robustissimi milites ī armis cefis ꝑstāiores deleri sūt: cōmissūꝑz ē illis vt qꝑz primū te circūueiāt ⁊ qꝑz maxie tuā festinēt ad ītemptōez. **D**ēbat dñs wayuoda iohānes int̄ alios militē vnū simonē noīe ex generatōe nobiliū de kamoniya ortū a se ī forma corpis nō multū differentē: militarisꝑz animi v̄tute suos int̄ socios nō minꝑ valētē. **C**ū hoc igit̄ milite ipse dñs wayuoda arma ⁊ equū cōmutauit ac ad eiusdē defensionē milites nōnullos viriū fortitudīe bellādiꝑz desiderio ꝑspicuos d̄putauit: ⁊ tādē oībꝑ que belli exigebat necessitas mltia discretiōe ordiatis hostē prioria victori tumidū ī quodā vico pri-
um ꝑdictaz suas ad bellū cōponētē acies ī magna auīditate bellādi agressus ē ⁊ tanꝑz turbo quidā vehemēs irruit sup̄ illū: congressūꝑz ī priō oīa illoꝝ agmīa ꝑturbanit ac varias ī fortis-
simo brachio distinxit in ptes. **F**erebat̄ hostis vterꝑz ꝑ colles et valles ⁊ sēp tātō ī certamīe gladius hūgaricus thurcoꝝ framee sup̄ferebat̄: sꝑ quid ꝑfuit ꝑ dñm wayuodā simonē de kamoniya designata custodia: qui mox ī primicijs belli ꝑdētibꝑ illū domi sui armoz īsignijs loco eiusdē dñi sui ipsa custodia ⁊ fidelibus armis suis nō obstātibꝑ thurcis wayuode eoz ꝑcepta etiā cū īteritu ꝑsonaz fideliter exequen̄. int̄fectus ē: ea ꝑpter ꝑuenit exercitū ducibꝑ vt suā ꝑte ab aduersa abscondāt agnitiōem. **M**as sepius contingit vt cadente duce ducti omnes cadant: **F**eruēte igit̄ atrocissimo bello ⁊ thurcis magis ī sui defensionem qꝑz ī vincendū hostem laborātibꝑ oēs captiui quos ad villā scī emerici

illis obtenta victoria dederat: eliberati ⁊ mori potius q̃ illorum captiuitate torqueri pati magna vi in sui deffensionē laborabant hostes crudeliter p̃mētes. **D**ū igit̃ wayuoda mezechbeo tantā sue p̃tis p̃sperit cedē cūctis sue p̃tis agmibus fuga laborātibus: ⁊ ipse fugā inijt: nec tñ hec fuga salutē sibi p̃stitit. Nam fugiens dū euadere conat̃ int̃ alios fugiētes quos ipsi hūgari insequētes p̃mebant: ipse ⁊ filius su⁹ infecti sūt: captamq; p̃dam cum proprii capitis dāno inūerabiliq; sue gētis strage refudit. **D**omin⁹ ergo **J**ohannes wayuoda oībus captiuis eliberatis p̃daq; ab hoste erepta hostē magnā puertens in p̃dam: paucis admodū thurcis fuge p̃sidio saluatis felix ⁊ victor alpiū vsq; ad inga illos p̃secutus est: ac errabundū captiuādo hostē plurib⁹ diebus campū tenuit cadauerib⁹ resectū. **C**ui⁹ victorie ingētis glorie fama hanc regno attulit vtilitatē vt trāsalpinaz p̃tiū ⁊ moldauiē wayuode p̃terit⁹ qui tēporib⁹ a regno regibusq; hūgarie discissi sacre corone rebellātes cesari thurcoz p̃dicto oēm vim ipsoz dedicauerāt dñi iohānis wayuode aut p̃silio iducti aut metu p̃cussi ipsoz simul cū dominijs ī pristinā redierūt fidelitatē obsequia cōsuetā regi wladislao exhibere iurando p̃mittentes.

De bello dñi **J**ohannis wayuode ad locum qui waskapu dicitur cōmissio sequitur.

Reter hec tam gl̃iosa p̃ ipsuz dñm **J**ohānē wayuodaz cōmissa certantia vbiq; thurcoz quēnis turma p̃ticularis p̃suetā regni ī dep̃datōem quonīs occulto tramite se īgerebat vbiq; fors illos sinistra comitabat̃. **N**ā sp̃ milites ipsi⁹ dñi iohānis wayuode regni ad custodiā deputati illos p̃filiabant: oēs ergo illoz semite ad īuadendū hūgarie agrū ab eisdem adempte erāt: nec illis regni eiusdē ītra oras micāte solis ībare frameas eoz fulgurare fas erat. **C**ū igit̃ cesar thurcoz amrates totiēs ī suis actā stragē tantāq; sue gētis mortalitatē ac terras moldauiē ⁊ trāsalpinā illoz ūq; dños a se discessisse cogitabūdos ītra se sepi⁹ reuoluit aīo ad modū p̃turbatus statuit grauē de his qui illū offenderāt exigere vltionē. **Q**ua p̃pt̃ octoginta sue gentis millia ex delecto sui principat⁹ milite ṽtute bellandi pop̃timo coadunauit ac bassam hoīem ī gerendaz sui regni reruz a se secundū illis īducē p̃fecit: p̃cepitq; illi vt q̃ primū trāsalpinas

terras inuaderet et illas propterea quod wayuoda eorundem ab ipso
 defecerat quod primum depopularet. Tandem inde in regni hūgarie
 transiluanas partes copias traduceret: in eis de quibus de iniurijs per dominum
 iohannē wayuodā sibi illatis penas in igne et gladio durissimas
 quas posset exigeret et quas amarissime vlcisceret. Nec cesaris intentio
 non solum plebee conditionis illarum partium populū tremulare fecit: verum
 etiam militaris officij homines durissimis cogitationibus inuoluit: inter
 hec bassa omni sibi commissa cum gente secus castri kijnijkapol danu
 biū nautarum officio traiciens in magno suorum agminū fremitu cunctū
 transalpinū agrū peragatus est: ac omne quod ipsius per fugam remedium de-
 clinare nequiuit aut in perdam aut in cadauer redegit: post hec alpes
 transcendere iunctamque sibi per suū cesarē seruitutē exequi aggressus
 est. Dominus vero iohannes wayuoda quod sue defensionis commisse plebis
 depopulationem videre mori potius paratus praecedentibus animatus vi-
 ctorijs armorum praesidijs et militari manu adunatis inuadere potius
 hostē quam inuadi ab illo populas viribus et numero impar illarum partium
 usque ad extremū persecutus ē illū. Cum autem ad locū qui waskapu dici-
 tur extitit ventū arduū magnūque et cunctis seculis memorabile in mul-
 to clamore hincinde resonantiū tubarum cum illo bellū commisit vnde
 quod fit percursus hostiū decertat viriliter parte ab utraque bassa in sue gen-
 tis fides multitudinem tergauertere non cogitabat. Dominus vero iohan-
 nes wayuoda mori aut vincere intentus omnino fugam in memor erat.
 Seruet igitur bellū ex utraque parte asperrimū cedes fit maxima multi ca-
 dunt hostes ex utroque: sed multo plures ex thurcis: quod propter bassa et
 thurci caput deserere et subite se committere fugae sunt coacti: insequen-
 bant illos hūgari et cunctos quos peruenire possant moribunda in ca-
 dauera redigebant ita ut cunctus tanti certaminis caput tanta ex cede hu-
 mano equorum ve cruore conspersus ac crebris cadaueribus refertus po-
 stea incallescere solis feruore olentē exalans tabem auras inficiebat
 peregrinas et hūanū illac aditū fieri negabat. Dominus siquidē iohan-
 nes suis tot hostiū milibus multisque illorum maioribus captiuis
 amplo thesauro et omni pretioso exercitus eorum suppellectili in perdam con-
 uersis vir magnificus digno laudū preconio omne per eum recollens bel-
 lo fortiter suscepto prudenter administrato felicissimeque gesto et perfecto
 memorabilem victoriā reportauit sequens ex hinc non solum regnicolis ve-
 rutiā nationibus externis sincere dilectionis affectu exhibuit toto cor-
 de amandū.

De obitu regine elizabeth.

Ecdicti dñi wladislai regis sub regimie tam felici tãq3 p
spo euentu infra duoz vel citra añoz decursus acta fuere
int̃ hec aut̃ p̃tib9 regni i supiorib9 nõ min9 intrisecus rancor gras
sabat̃ neceaz p̃tũ dños regni p̃tectio tantũ mutua q̃ntũ offensa
delectabat. **Q**ua p̃pt̃ z curia romana tãtoz pulsata fremitibus
maloz virũ reuerẽdũ dñm Julianũ cardinalẽ ad cõponẽdos di
ctaz strepit9 guerraz sãmi p̃õtificis miserat de latere. **H**ic du3 p
pace laborat regis wladislai z regine elizabeth cordib9 nõ paruz
ad p̃cordiã iclinatis pace ipsa nõ dũ composita regina die3 obiit:
mors cui9 plures ex baronib9 illaz sequentibus regis wladislai
restituit in sinũ.

De exacta a thurcis iuriar tal
lione p dñm wayuodaz iohãnẽ z de bellis eiusdẽ feli

Is rebus occurrentib9 cib9 sex vicib9 gestis.
regimẽ ipsi9 regis wladislai i dies corroboraat̃ z i aug
mentũ trãsiebat. **C**ũ igit̃ rex ipse regaliũ atrioz alt̃ sub
tectis castro in buden. quiet9 resideret. **D**ñs iohãnes wayuoda
illũ ad inferendũ thurcis bellũ ad ppulsandasq3 p ipsos crebris
vicib9 hungarie illatas iurias aiauit z indixit: q̃re ipse rex wla
disla9 tertio sui regni año grandi z sũptuoso egregioz militũ con
flato exercitu vna cu3 ipso dño iohanne wayuoda pluribusq3 sui
regni principibus: z georgio regni rascie despototo siue rege: his
enĩ ad tunc sui principatus de dominio eiectus erat: danubiũ trã
siẽs puenit i rasciã ibiq3 regi wladislao statim afigere castra ac ter
ras thurcoz dominio subiectas ad iteriores sũmus sui exercit9 ca
pitaneũ dñm iohãnẽ de hwniãd wayuodã mittere placuit. **D**i
stincta igit̃ exercit9 sui oĩ expeditõẽ binas i ptes: z ptẽ illã que ar
moz gestamie militariq3 ṽtute p̃stabat: ipsi dño wayuode affig
nauit: ducebat p̃ter hec ipse dñs wayuoda plurima suoz militũ
agmĩa: quoz bello docta man9 victricib9 armis iã pluries hostẽ
ṽterat i fugã. **H**is itaq3 dñs wayuoda comitat9 regno rasciano
siue seruiẽ p̃trãsito cũctũ bulgarie regnũ qd̃ añis ab antiquis vis
thurcoz detinet vsq3 ad p̃finia romanie pagrauit: oẽsq3 viuens
qd̃ sibi z suis occurrebat ab hoĩe vsq3 ad pec9 aut capiebat̃ aut in
terficiebat̃: ciuitates castra z de micilia thurcoz quelibet expug
nabãt̃ z p̃cipitẽ p̃ruinã euertebãt̃: flagrantib9 ignis impetu con

sūmebant inē que ⁊ ciuitas illa famosissima termaz sophia deno
miata populo ⁊ diuicijs referta capta ⁊ direpta ē: ignitasq; exstitit
redacta ī fauillas: tot ergo ciuitatū ⁊ opidoz incēdia altū eructan
tia fumū oī romāie ⁊ cūctis thurcoz cesaris dñijs que marinis nō
p̄fidebāt ī aqs froz erāt. Occurrebāt inē hec dño wayuode mul
ta hostiū millia p̄ cesarez thurcoz illi⁹ in p̄riū destinata q̄ ppter
quīq; vicib⁹ cū hoste sp̄ maiori in nūero sibi occurrenti: ipse dñs
wayuoda atrocissima gessit bella ⁊ sp̄ victor euadēs: dū iā sūma
triūphi tū glā redeūdo rursus rascianū attigissz agz ⁊ ī illo castra
metat⁹ essz: nūciatū est illi īnūcrabilē thurcoz sup ipsū vēire mul
titudiēm. Cesar enī amrates p̄dic⁹ tāta sui dñi depopulatōe ad
modū exacerbat⁹: oē qđ erga curiā suā ī armis optimū erat totā
q; regni sui militie specic magno belli cū apparatu exigēde vltiōis
grā p̄uēire mādarat: ⁊ hāc sui exercit⁹ expeditōez basse natuliesi
affini suo cōmisat dirigēdā: hic dñm iohānez wayuodā eadē via
q̄ ipse bulgaric de oris exierat sequebat ⁊ cū aliquos de hūgaris
aut vulnerib⁹ p̄fossos aut īfirmitate grauatos ipsi⁹ dñi wayuo
de hesternoz ī loco castroz relictos inueniebat: iubebat illos suū
ad cesarez victos deferre: exprobas nihilomin⁹ illi videat īquies
q; misabiles suū inē regnū ipsū frutāt p̄sone: ad hec ipse cesar si
bi ita ferē respōdisse: redeas felix vt apto: cū āt redieris que sūt ille
p̄sone q̄s ipse fugio sol⁹ mihi cert⁹ dices. **D**ū vō ī tātū deuētū ē
vt vīq; hostis nocturne dedit⁹ quieti illucescēte auroza mutuas tū
panoz andiret resonātiā: p̄timuit ipse dñs iohānes wayuoda ne
hostis declinās ab eo regia irrueret sup castra: malēs igit̄ ipet⁹ il
li⁹ ī se expiri tātis belli ex laborib⁹ fessō milite vltro se illi obuiāz
ddit. **C**ū āt ī gētē pagāoz mltitudiez ex aduerso sibi opponi vidit
pauore quodā p̄cussus ē: oēs q; exercit⁹ sui milites tiore nō modi
co trepidabāt: nō ergo ipse dñs wayuoda t̄gauertit sz tiore p̄cuf
sas sui militis acies seriatī hosti exhibēs aīabat illos dicēs. **C**ō
stātes estote ⁊ pri⁹ vitā q; p̄suetū p̄dam⁹ nomē victorie: quid tre
pidat⁹ hostē multitudie tūescētez: nōne iā sepi⁹ aīuz illi⁹ tētafst
⁊ qui totiēs fugit deo nob̄ p̄pitio ⁊ nūc fugari pōt: si aut̄ cuipiā ex
vob̄ mors crudescit nō curet: nā si mecū aut cū socijs p̄rāsus ē cū
xpō cenabit: ⁊ his dictis mai⁹ agmē qđ sue deputauerat ductōi mo
uēs irruit sup hostē: quo viso ceta agmīa ducē eoz imitata sūt q̄

re bellū p vtrāq3 ptez ī mlto vincēdi desiderio cōmittit: nō tñ eq
forte pugnātū ē: nā ipse bassa z oīs sibi pmissa thurcoz mltitudo
mox ī p̄rio ipetu pgressus t̄gauenterūt z p̄cipiti se cōmiserūt fuge.
Hūgarī vō hoc viso mlta cū seueritate psequēbāt illos z que3 ce
ler equi sui cursus ab instātī nō eripiebat morte: cruentū p examē
vita excedebat: plima igit̄ ibidez millia pagāoz cecidere nā hun
garis captiuare illos fastidio erat: q̄ pp̄t oēs quos fugiētes pue
nire potant mlis p̄fossos vulnerib⁹ īterficiēbāt: durauit hec p̄se
cutio a vesptina hora īceps mediā vsq3 ad noctē. **B**assa enī ipse
certamē ea die ī pte pp̄tea cōmittere p̄legerat vt si bello supare
tur saltē nocturne obscuritatis p̄ remediū ab hoste eripet̄: s3 hec
adinuēctio pfuit sibi mīme: nā lunari sidere pleno noctē candē su
is radijs illustrāte bassa ipse capt⁹ ac ī mltia tubaz voce noctis cir
ca mediū ī castra hūgarica ad tētoriū dñi wayuode iohānis dedu
ci⁹ ē: sicq3 ipse dñs wayuoda sex bellis p̄cipuis vna z eadē via se
lici exitu gest⁹ quātū mēf. **P**⁹ q3 d hūgarica exierāt reuolutōe trās
acta: exercitiū īgenti hoīuz rex ve p̄da onustū regia ad castra inco
lumē reduxit īsignūq3 victorie mlta hostis vexilla siue banderia
regi obtulit: hec p⁹ modū gl̄iosissime v̄gini marie regni hūgarie
patrōe oblata ī ecclia eiusdē ciuitate in budēsi p̄structa futura pro
mēoria p̄q3 eiusdē v̄gis gl̄iose laude nrm vsq3 ad enū depēdētia
tātis victoriē: ipsi dño wayuode celit⁹ datis fidē p̄hibebāt z nisi
mollē illoz pannū puluis vetustas ve p̄sūpsisset suspēsa depen
derēt ibidez vsq3 ī hūc die3. **D**e trengis īter regē wla
dislaū z thurcoz cesarē firmatis z de restitutōe reg
E his tot illustrib⁹ triūphis totq3 p̄clarijs vi nī rascie.
Actorijs id accessit vt cesar ipse thurcoz amrates tremefactus
missis caduceato: ib⁹ erga regē z dñm wayuodā p̄ trengis īstan
ter laborauit. **R**ex igit̄ wladisla⁹ solēnez suo3 magnatū puēno
nē ī ciuitate zegedien. celebrari statuit ad quā vndiq3 mlto regni
nobile p̄fluēte venerūt z a cesare missi wayuode thurcoz duo ad
cōponēdas trengas p̄scriptas idonei: puentū ē ergo decē ānoz
de īducijs z ex pte reg⁹ bassa natuliēf dimittit. **C**esar quoq3 thur
coz castz zenderew cetāsq3 cūctas rasciani regni mūtiōes qd et
q̄s āte hec georgio dezpoto demerat eidez restituit z hec quidē in
ducie iuramēt⁹ firmate extitere. **D**ñs enī iohānes wayuoda pro

137
rege ⁊ p se proq3 oī hūgarice plebis pte: dicti vō thurcoꝝ way-
uode p cesare eoꝝ accūta dñij eiusdē gente tā dictaz decēnaliuz
treugaz q3 aliaz rez tūc firmataz p obfuationē realia deposuerūt
iuramēta que vtinā nūq3 deposita fuissent. **N**ā postea treug3 eis-
dem p regez ⁊ dñm wayuodā iducēte pfato domio **J**uliano car-
dinali ruptis velut quōdā pompeio qui oīuz hoīuz victoriosissi-
mus euaserat: postq3 equos ī porticu tēpli hierosolimitāi stabu-
lauit glia victoria dēpta est: sic ⁊ bellice res ipsi⁹ regis wladislai
⁊ dñi wayuode ī ātea aliā cōmitate sūt ī sortē valuit tñ hoꝝ cōpo-
sitio iduciaz dezpoto: cū enī rasciani regni d dñijo elect⁹ fuiss3 pe-
nit⁹. **H**is treug3 infuēniētib⁹ ī dñm qui pat⁹ erat restitut⁹ est.

De bello dñi wladislai regis in ptib⁹ romanie cir-
ca opidū wama ppe ad littora maris cōmisso ⁊ de in-

Is igit reb⁹ hac via ī hūc teritu eiusdē sequit⁹.

finē pducts: domin⁹ iulian⁹ cardinalis oī suo possē apud

regē apudq3 dominū wayuodā īstabat ut rupto iduciaz

federe thurcoꝝ cesarē armis īuaderent. **D**icebat enī q3 pmissa fi-

des infidelib⁹ seruari deberet mīme: deoq3 īuriōsuz aiebat q3 ip-

si nobile illā eis diuinit⁹ datā eccliaſtice religiōis ptra hostes vi-

ctoriā ingrato tractarēt corde: ac dei volūtatez que ī hostē exequi

deberet hostis cōmutassent in volūtatez: impulit ergo illos cre-

bris psuasionib⁹ illicitū ad facin⁹ ⁊ viros quos mars ferrū ve to-

tiens vīcere nequiuīt molli tantū lingua vicit. **M**ultos enī chri-

stianoꝝ pñipes eisdeꝝ armoz ferre opē pollicebat: de bulgaria

q3 ac de albania ⁊ de tratia necnō ⁊ d illa famosissima ipiali vrbe

cōstātinapolitana magna militū subsidia ipsis vēire dicebat: id-

ipsūq3 ⁊ pñipes ideꝝ ac dictoꝝ regnoꝝ icole pmittebāt: parue-

rūt tandē tāta sollicitati fiducia: ac mox multo stipendario milite

pclamato bellicisq3 castris coaptatis ⁊ plurib⁹ regni magnatib⁹

comitati circa castꝝ orso wa danubio trāsnauato hostilē ī frā se in-

gesserūt. **M**ouent⁹ ergo castra dietim de loco ī locū ⁊ oīs hostilis

ager qui occurrebat fumātī incēdio ⁊ rez direptiōe vastabant⁹ ca-

stra ⁊ mūitiōes alia deditiōe subiugabant⁹ alia potēti incurſu fer-

roq3 expugnabāt: q3 p p magis ac magis itroꝝsū pgredi visum

fuit donec regnis bulgarie ⁊ romāie ptrāsitis marina veneūt ad lit-

tora romāiciq3 agri **O**pida wama ⁊ galata denoiata se spōte offe-

rentia in deditōem recepe et iuxta eadez castrametati spectabāt p-
missa ipsis venire auxilia: s; pchdolor sepi⁹ pūgit dū ppiā do-
mi quis negligit militiā pūb⁹ in pegrinis male armat aliena: ve-
rū paulo añ mltis cōportat⁹ spolijs mltis cedib⁹ illat⁹ ac magna
predictoz regnoz ī ignē et pda redacta: dānisq; plimis illat⁹ ho-
stilez illesi potant declinare pgressū: pterite tñ ipsos hoste ab eo-
dez reportate aiabāt victorie: idcirco temeritate qdā occupati qz-
uis pmissis frustrati sunt auxilijs īcepto pptea a pposito nō viso
hoste reuerti in gliaz esse indicabāt: et ob hoc vltimū estat⁹ mēsez
et qsi oēz autūnū hostili in tra ptractaūt. **T**ādez mēf nouēbris
die decia que .f. vigilie festi bti martini ascripta ē. **C**esar thurcoz
amrates inūerabilib⁹ pagāoz cū agmib⁹ instruct⁹ acieb⁹ signif-
q; colatis pugnatur⁹ vēit: ecōuerso vō rex et dñs iohānes way-
noda cetiq; hūgarie dñi illic qui aderāt educta oī coz vide castr⁹
acieb⁹ armoz p̄sidijs resplendētib⁹ suo ordine distributis et ordi-
natis et vnicuiq; aciei duce deputato statuerūt vt vnāquāq; aciem
sui curr⁹ eadez velocitate tpe pgressus sequi deberent: hosti enī
erant ipares: metuebāt ergo ne añ pugnātes p hostē vltia aciez
in pte inuaderēt. **D**is igit hac serie cōposit⁹: de⁹ ab alto ibidem
ipsis future signū ostēdit calamitat⁹: nā statī postq; signa siue ve-
xilla auro micātia eleuata et micū ventoz tūc tēpestine susurrānū
flatib⁹ extensa sūt: mox ventis eisdem ipetuosū in turbinez p̄cita-
tis et iualescentib⁹: vexilla eadez diuersas scissa et dilaniata ī ptes
altū p aerez volabāt. **T**ādez ī mltiaz tubaz et tīpanoz pte ab vt-
q; resonantiū sonitu thurcorūq; magno clamore exubante vtq;
p̄grediūt host⁹: frangūt hīc inde lancee et in eaz fractiōe mlti ster-
nūt ab equis feruet bellū asprimū: cedes fit maxia pūb⁹ ex amba-
bus mltio tñ maior ex thurcis: nullū quippe agmē illoz hūgarie
ce militaris v̄tutis ipetū sustinere potat: quī subitā p̄uertebat in
fugā: s; q; thurcoz lōge lateq; distenta agmīa hūgarice gent⁹ ex-
ercitū ī nūero vlt q; sextenario excedebāt: paz igit hūgaris fugi-
tinas illoz acies psequi pficiebat: nā redeūtib⁹ illis a p̄secutiōe
noua eis agmīa occurrebāt ac in magno fremitu recenti illos bel-
lo verabāt. **C**ōsūpta est ergo moribūdo in certamē diei ps ma-
xima: et camp⁹ vndiq; mltis refert⁹ cadauerib⁹ vtriq; hosti frozi-
erat. **Q**ua p̄pt cūcto thurcoz equitatu nutate et fuga intēto solis

castris cesareis innūerabilib⁹ peditūz agmib⁹ mūitis suo in loco magno cū tiorē stantib⁹ vbi rex wladisla⁹ hostilē equitatū fugere amratēqz cesarē ⁊ castra illi⁹ tiorē ꝑcuti vidit: mox sui capitis ꝑ custodia deputatū mouit agmē: dñō wayuoda ⁊ cetis ꝑte ex alta feroci bello īsistentib⁹ cesaris castra īuadere ⁊ penit⁹ opprimere aggressus est. **C**ū igit⁹ densa peditū venit int⁹ agmīa multitudīe illoz siml' cūcto suo cū agmīe obrut⁹ ꝑiterqz ⁊ oppressus ac ibidez ītemp⁹ est: ⁊ victis iā debellatisqz hostib⁹ neqz sibi quicqz de victoria spantib⁹ īspatā ꝑbuit victoriā. **Q**uare hūgari cāpo si mul ⁊ castris eoz hosti relictis in fugā ꝑuerſi fuere: multis ex eis qui in ꝑsecutōe hostiū ꝑi⁹ fugatoz occupati erāt de cesoz lapsu ignorantib⁹: qui tandē ꝑsecutiōe ab eadez regressi castris ipsozū ī ꝑtactis nocturne se quieti dedere. **C**ū autē īmediate diē tā mestaz subsequēs nox aduentās tenebraz vmbra cūctū opuit orbē: qui nūdū ꝑ fugaz ꝑte ex vřqz eoz reliquerāt castra in eisdem ꝑprime adueniētis diē vsqz ad lucez nocturnas duxerūt excubias. **A**udiēbant īnūerabiles cesoz nec mori nec viuere valentiū: quib⁹ cūct⁹ circūadiacēs cāp⁹ mortua int⁹ cadauera refert⁹ erat: gemebūdas voces ⁊ vlulat⁹ attonitiqz lucez dici vix expectabāt. **T**andē rubescētē ꝑ⁹ aurozā que noctis tenebras ⁊ diē lucē mediat: dū sol ille clarissim⁹ cūcta mōtiū supra cacumīa euect⁹ diē restituit clarioz: thurci d fuga hostis dubij cōpositis agmibus quibusdā cesareis d castris egressi castra hūgarica an sint milite referta lēt⁹ ꝑasib⁹ ꝑcedētes paulatīqz eisdez appropināntes diligēti scrutinio tentant. **C**ū autē ī illis exiguā qndā hoīuz vocē ī murmurare: nullūqz ad arma moueri aut causa belli ī cāpū ꝑsilire aiaduēterūt: oīs cesaree expeditōis peditat⁹ irruiť sup illa ⁊ eadē qlibet defensiōe orbata euastigio ꝑterens euertit cūctis viuentib⁹ qui ī eisdez reꝑti sūt aut capti aut īntēctis: vbi ⁊ ꝑfat⁹ dñs iulian⁹ cardinal⁹ multiqz alij religiose vite viri maxie de ordīe fratꝝ cheriensū castra int⁹ eadez vltia soluisse debita ferunt: ⁊ ꝑterea dñi iohannes waradien. ac simon agrien. ecclīaz epī necnō vir magnific⁹ stephan⁹ de bathor īnde curie regie maiestatis hō militari vřtute ꝑspicu⁹ cui ⁊ vexilluz regiū tantū discrimis ī tremore sua exigente strēnuitate deferre ꝑfisu erat hui⁹ ꝑflict⁹ in fluctib⁹ ꝑempti extitere. **N**ūc igit⁹ in modū dñs rex wladislaus regū optim⁹ hō ꝑde

centis p̄ceritatis fusca facie: nigris crinibz: in armis strēnuus in
suos beniuolus: mox honestate p̄clarissimis: mēteq; z aīo com
positus regni sui q̄rto. Dñi aut̄ millesimo q̄dringentesimo q̄dra
gesimo q̄rto anno: vite p̄iter z regimini mestū finem dedit.

¶ De captiuitate dñi Iohannis wayuode.

Omn̄is in hui⁹ discrim̄e belli victorie gloria apud cesa
rem amratē remāserit multo tñ illā suoz ablutā sanguine
reportauit: plura enī vulnera sua gens ab hūgaris rece
pisse q̄z eadem illis īfixisse z ipse cesar mortalitatis sui populi ce
dem maiorē ab eis p̄cepisse relatione fidedigna p̄hibet̄ huic rei
sufficiēti testimōio est qđ fugiētes postmodū hūgaros sua ex gen
te p̄secut⁹ est nemo: hēbat enī illoz quisq; p̄ sufficiēti p̄pria lā
bere vulnera: Inter hec dñs wayuoda iohānes: dū redeūdo in
ptes puenit trās alpinas hostē vbi nō timebat hostis obuiauīt il
li. Nā drakul p̄tū earū dē wayuoda de cui⁹ p̄ductiōe spabat vio
lētās i eū man⁹ iniecit: z nedū mestū p̄solaret̄ hoīez vex captiui
tatis illū erūna affecit. Tandē cū ipse drakul dñm wayuodaz in
eū dēz causaz captiuitat̄ nullā se h̄re p̄meditat⁹ est: paucos post
dies multis eū mūerib⁹: vt ipse spabat: placatum regni hūgarie
transiluanas traducere fecit in ptes.

**¶ De electiōe dñi iohānis wayuode in gubernatorē
z de tallione p̄ eundē a drakul wayuoda exacta.**

Post hanc tandē belli tempestatē postq; regis wladis
lai lugubrem interitū: ne quis in regno alteri⁹ in of
fensam moueret̄ p̄ dom̄os p̄latos z barones regni
interdictū est: z nihilomin⁹ vt adueniēte festo p̄the
costes in campo rakos p̄uentio fieret oīuz regnicolaz generalis
cōmuni voto extitit statutū: voluebat̄ millesim⁹ q̄dringētesim⁹
quadragēsimus quītus dom̄i annus z festum penchecostes pre
dictū instabat: ipsaq; p̄uentione multozū aduentu nobiliū inun
data ac latas dicti campi rakos p̄ planicies vndiq; diffusa omēs
qui aderāt voto vnanimi de regni comoditate deq; eo quē interī
donec rex ladisla⁹ fili⁹ reḡs alberti puellus sue etatis quītu agēs
annū mentē ad p̄silia manūq; ad arma extendere valeret eiusdēz
regni in p̄tecto rem eligerent multa cū discretiōe tractabāt. Pen
debant totius cōmunitatis ante oculos exactarum p̄ ipsū dom̄i

nū **J**ohanē wayuodam clara recordia rerū: et ideo multis hanc dignitatez in se descēdere spantibus: hanc eandēz solus ipse domin⁹ wayuoda tulit. **E**lectus est igit omniū regni et regis negotia tangētes rex in gubernatorē. **Q**ua ppter cūcta hungarici regni plebs tali fulta ptecore magnā mox dissoluta i exultatiōem alta voce deo laudes reddebat: cāpanarūqz et tubaz son⁹ vicinū pacem ferebat: pactāqz tā te electiōis p⁹ glīam solis hīs qui se huic honori dignos eē credebāt eodē frustrati corde tristi vultu tamē simulata sub imagine leto incedentib⁹ quisqz regnicolarūz gaudēs ppiā reuersus ē ad habitacula. **P**lacuit tandēz p⁹ hec domio gubernatori a drakul wayuoda trāsalpino sue captinitatis exigere tallionē: nōdū enī ingrata p ipsū sibi exhibita hospi-

talitas suo de corde discesserat. **N**ota igitur armate gentis contra eundem copia non modica ac alpibus transiens illi se ingessit in dominiū vniuersoque sui principatus agro pdomito eundem captiuauit et simul cum filio suo in ordine geniture maiori decollari. **Q**uendam vero aliter prius earundem wayuodam puta filium quodam dan wayuode lumine priuari fecit: tali igitur a drakul wayuoda sue captiuitatis pena exacta: traiecit eadem alium substituens wayuodam propositi sui voti reuersus est in hungariam. **¶ De repetitione corone et de vindicta**

Iter hec domini hungarie periste fecit. **¶** propterea exacta. bant quod sacrum diadema quo reges hungarie coronari solent: puerulumque regem qui iure nature illi dominari debebat. **R**ex romano rui fredericus detinebat: timebant enim ne puer aliena enutritus in terra a moribus et labio hungarorum aliter fieret. **C**onuentum est igitur ut repeteretur aut iret in ultimas: et dum rex romanorum petitis non flectit ingentibus danis pulsatus. **N**am dominus gubernator scilicet suo officij anno pluribus armatorum agminibus compositis omnem corinthiam et carneole agerem et magnam partem stirie crudeli cum seueritate peragat: erant in predicta homines in captiuitate ciuitatesque ac opida et villas ardentes in flamas redigendo. **C**um tandem ipsum romanorum regem suorum regnorum depopulatione moueri vidit minime multarum rerum et captiuorum pergerit onustus felix rediit.

¶ De bello domini gubernatoris in capto rigomezew com-

Post hec dominus iohannes de hwnijad gubernator **¶** misso. omnes regni res vnde cumque emergent. tamque impositum suo huerionem propterea discretione gubernabat regnumque hostili tuebatur ab incursu: nec animis in eisde thurcis hungarici agri in offensa ipsorum extedere frameam facultas occurrebat: tandem quarto sui gubernationis anno ipse dominus gubernator in virtute bellandi spiritum magna temere presumens thurcorum cesarem noua armorum expeditio agredere cogitauit: preflauit igitur magnam militum manum et omne quod in hungaria in armis potens erat vnam redegit in expeditioem ac castris bellicis machinam perdidit ac aliorum tormentorum hostem ferientium ingenijs multis et refertis primum autumni circa mensem supra castrum zewerini danubium transiit et regnum rascie eoque dominum illi expeditioem ad eandem vocat non accesserat: seuerio incursu pertransiens hostiles se gessit in terras illasque in igne et ferro domitabat: non tamen ut predicta acturus sed ut regnum occupatur transibant: perimitabat dominus gubernatores viri in regno potentes sanguineque et vicorum possessione

p̄clari: dñi emeric⁹ de pelsewczt wayuoda trāssiluan⁹: ladisla⁹
 frat ei⁹ dēz: emeric⁹ fili⁹ wayuode de marczali ianitoz regali⁹
 magr raywold⁹ de rozgō: thōas de zeech: frāko de thalowcz re
 gnoꝝ dalmatie z croatie ban⁹: iohānes zekel dñi gubnatoris cō
 sanguine⁹: bñdict⁹ de losonc: stephan⁹ fili⁹ bani d̄ allsolindwa
 z alij q̄sples v̄tute militari p̄spicui audacesq; ī bello mltis armo
 rū p̄sidijs īsignes. **N**ec min⁹ cesar thurcoꝝ amrates qui tātū ho
 stilitatis manū p̄t se moueri audiebat ad p̄tegēdū se erat solicit⁹:
 oēz enī sui p̄icipat⁹ manū que ad arma extēdi posse videbat cō
 mouit armauitq; cūctū sue gētis militē z ad bellū īstruxit: ac mo
 uens īgentia sui populi agmīa aduēienti hosti p̄trari⁹ obuā iuit
 īstabāt mēf octobris medijs dies cū hūgaroꝝ castra rasciā agri
 trāsuecta p̄oras bulgarie cesari thurcoꝝ s̄biectas fras attigerāt z
 ī expectādo hoste ī cāpo merule qđ hūgarico ideomate rigomez
 rijs vocat̄ fixa manebāt: ventū ē tādē ad feriā quīta⁹ festa que scō
 rū galli p̄fessoris z luce euāgeliste mediabat. Cū cesar ipse thur
 coꝝ veniēs a castris dñi gubnatoris suū nō remote posuit hospi
 ciū: leuis ergo armature v̄tusq; ptis milites quos effrena duce
 bat īnuēt⁹: quib⁹ ve man⁹ p̄serere animi erat hīcīnde cāpo dediti
 p̄cursu mutuo nō sine mortalitate sc̄pabāt. Cū at illa cūctū p̄cū
 mēoꝝabilis festiuitatis scī luce euāgeliste dies illuxit solq; infra
 meridianas celi patria delat⁹ v̄it ad horas v̄tq; hostis oēm ar
 moꝝ v̄tutē cūctūq; sue expeditōis militē cāpi p̄dicti effuderūt per
 planicies: nec erat aules p̄te ī v̄tq; quē formido mortis tāti disci
 mis ī sorte tāta hostiū visa mltitudīe nō occupas̄: ordiate sūt p̄
 dñm gubnatōrē oī sua de gēte quā ducebat acies octo z trigīta si
 gnaq; siue vexilla illaz ī medio claro depicta auro ferebāt z vna
 q̄q; acies p̄ia ī frōte radiātib⁹ mūita armis stabat ac duces illaz
 easdē circūq; girātes coꝝda militū mōitis z p̄suasōib⁹ ad bellū
 acuebāt. **E**cōuerso vō cesar thurcoꝝ oē gētis sue robur īgētia ī
 agmīa p̄ponēs colatis signis velut mur⁹ quidā p̄tinu⁹ oēz cāpi
 p̄tē asp̄cū hūgaroꝝ oppositā occupās lētis passib⁹ p̄piabat: cū
 aut ad vni⁹ sagitte iaciū v̄tū ē cūcta mox v̄tusq; ptis tipana per
 cussa frībilē ediderūt sonū tubarūq; hīcīnde resonātū ad clan
 goꝝ cūcte v̄triusq; ptis acies ī multaz flexione lācearum omni
 v̄tutis eoꝝ cū īpetu p̄currētes vniuerso cāpo tāto ex motu gemi
 tū quēdā edente mutuā irrueūt ī cedē: īgēs ergo exorūt lācearū

fragoꝝ multi hincinde p̄cipites bellantiū in p̄des sauciꝝ deiiciūť
ab equis horredoqꝫ clamore morientiū alta iūonabāt aera: dēsať
ambaz p̄tiū popul⁹ nec ps sciebat cedere p̄ti: magnaꝫ ex dēsitā
te mltōꝝ man⁹ hostē sibi p̄pinquū magnā p̄ horā ferire neq̄ebat
Sotiori tādeꝫ ipetu hūgaris i hostē vtētib⁹ thurci plimas disso-
luti i turmas ab hūgaris lōgā cāpi p̄ p̄tez cede p̄tinua p̄pellabāt
⁊ rursus thurci nouis agmib⁹ ex castris cesarcis adiuti hungaros
eoꝝ vsqꝫ ad castra i manu occisiōis grauabāt: inť hec ⁊ sagittarū
dēssimi imbres thurcoꝝ p̄ peditatū excussi altū obūbrantes celi
lumē hūgaros atrocit̄ feriebāt ⁊ q̄zuis hūgaris hostē plusqꝫ du-
cētis armatoꝝ milib⁹ tumētem: viginti q̄ttuor vť paulo pl⁹ miliū
pugnatoꝝ i brachio sustinere ipar ⁊ onerosū fuerit: nō ea p̄pt tan-
ta hostiū mltitudo tāt⁹ armōꝝ strepit⁹ tātaꝫ vulnēꝫ infixio ipsa
die eisdeꝫ fugā p̄suadere potuit: sꝫ sol vsqꝫ ad occasū iuncta aīo q̄n-
to duri⁹ cedebāt tāto magis cedere nesciebāt. **M**agna igit̄ vtute
maiori tñ p̄tinatia aduēientis p̄xie noctis vsqꝫ ad tenebras pugna-
tes maiorē i hoste faciebāt stragē q̄ ab illo suscipiebāt p̄sūpt⁹ est
dies tot⁹ magno belli in feruore: ⁊ inūerabilib⁹ ex vtqꝫ p̄te cesis
cāpoꝫ certamīs toto recētib⁹ repletis cadauerib⁹: nox ipsa sup-
ueniēs furores sunť ⁊ arma p̄tis vtri⁹ suis diremit vmbꝝ vbi et
si eadeꝫ nocte parūꝫ acies belli a labore resederit: totā tñ p̄ noctē
machinis ⁊ īgenijs extitit decertatū. **P**ostqꝫ aut̄ īmediate adue-
niētis sabbtidies orientis solis p̄ radios illustrata ē: vtqꝫ hostis
hesterno furore tumid⁹ ordiatis acieb⁹ rursus p̄siliit i cāpū p̄cur-
rit de nouo ⁊ durissimū ex vtqꝫ p̄te bellū cōmittit i magno quo-
qꝫ tumultu sextā eiusdeꝫ diei vsqꝫ ad horā decertať. **I**nť hec cesar
thurcoꝝ dū milite hūgarico ad mod⁹ pauco fessōꝫ sua agmīa tur-
bare vidit oēs sue gentis mltitudiez equitatū. s. ⁊ peditatū mouit ⁊
in magna rabie sup acies supqꝫ agmīa hūgaroꝝ irruit ⁊ nō min⁹
velut mltaz quedā iundatio aqꝫ obruit eos ac castra eoꝝ euertēs
inscios fugere ad fugā coegit: fugiebat quisqꝫ nec i fugiēdo q̄piā
ordo fuebat p̄secuti sūt eos thurci magna cū atrocitate donec sol
occiduis demersus ē i horis. **S**ꝫ p⁹ hec nō min⁹ acerba hūgaris
successit p̄secutio: nā dieten⁹ fugiētib⁹ rasciani quos i introitu of-
fenderāt occurrentes eosdēqꝫ itinere fessos oībusqꝫ armōꝝ p̄si-
dijs nudatos velut a lupis tritas oues oī absqꝫ misfatiōe spolia-
bant trucidabant ⁊ pimebant.

De magnatib⁹ qui i hoc bello cecidere ⁊ de captiuitate dñi gub⁹natoris p dezpoto facta ⁊ de exactis ppter

Quic⁹ d pelsewcz: ladisla⁹ frā ei⁹ dē: emeric⁹ fili⁹ wayuode de marczali: thōas de zeech: frāco ban⁹: iohānes zekel: benedict⁹ de losonecz ⁊ stephan⁹ fili⁹ bani de alsolijndwa ⁊ q̄si cūcta regni hūgarie militia extincta ē. **D**ñs aut⁹ gub⁹nator cū in celeri cursu sui equi tāta belli ex p̄fusiōe pcul a cāpo certamīs elōgass⁹ oī q̄ milite desert⁹: tutricib⁹ depositis armis errabū⁹ p deuia ferre⁹ duoꝝ thurcoꝝ icidisse dī in man⁹. **D**ū vō agnitio ei⁹ dēz illis nota ess⁹ mīme abiectis i terrā frameis manuten⁹ insilierūt in eū ipsūq̄ suis spoliabāt vestimētis: pendebat aurea crux dñi gub⁹natoris i collo: hāc alt⁹ thurcoꝝ eorū dēz cū rape voluiss⁹ mor dissensio int⁹ illos orta ē: mutuūq̄ irrueūt in luctamē: int⁹ hec domin⁹ gub⁹nator: ipsis luctātib⁹: vna ipsaz frameaz arrepta: irruit in eos: in v̄tuteq̄ sui brachij alteꝝ eoz tā grauit⁹ pcussit vt ille p̄ceps in trā ruens extinct⁹ est: cūq̄ ⁊ alteꝝ ferire vellet ille fuga lapsus ei⁹ enasit man⁹. **P**⁹ hec dñs gub⁹nator amplius pcedēs quendā rascianū obui⁹ sibi habuit hic licet rapine grā lustrauerit filuas. **D**ū tñ hoīez forma iuituq̄ p̄stātez suā i p̄ntiaz emeruisse p̄spexit ei⁹ dēz ab offensa oīno abstinuit: vel aut⁹ q̄z domin⁹ gub⁹nator arreptā p ipsū frameā nōdū abijecerat: idēz rascian⁹ ipsū in adere ausus fuit mīme: cogitabūdi ergo steterē ambo. **T**ādē dñs gub⁹nator cū dē rascianū vt sibi nādor alben. vsq̄ ad castꝝ ducatū pberet rogatū effecit: nihilomin⁹ illi p̄dignā pmitēs remūeratōem ille mox id se factur⁹ obtulit: nō tñ locū ad optatū vt p̄miserat⁹ ad castꝝ zenderew ipsū dduxit. **P**ostq̄z āt geoz gio dezpoto dñm gubernatorem sui castri int⁹ portas esse inotuit īmemor q̄ v̄tus ⁊ opa hoīs hui⁹ ipsū paucos tūc p̄ritos āte annos expulsiōis calamitate affectū suo in regno nouū effecerat dominū ingratitudīs duct⁹ vicio īgratum se illi exhibuit hospitez. **D**etineri enī illū iussit ⁊ nec cū hūgarie dñis p illi⁹ cliberatōe solite laborātib⁹ restituit: donec idēz dñs gubernator filiū suū nomine ladislaū natū maiorem erga manus illius sua in p̄sona pro obside locauit. **Q**uāuis autem ipse domin⁹ gubernator bello in hoc sinistra comitat⁹ fuerit fortuna: tamē quia potius armorum

q̄s aīoz defectu illū apud hostem victoriaz relinquisse p̄stabat:
grato ergo aīo hūgarie p̄ceres cūcti illi⁹ spectabāt aduentū huic
rei documēto est: qđ codez dñō gubnatore erga festa domī nata-
lia renēiente magn⁹ nobiliū cer⁹ ī ciuitate zgedien. p̄gregat⁹ il-
li⁹ spectabat aduētū appropinq̄ntiqz illi bullari ī vultu se obuiū
dedit: p⁹ hec dñs gubnator: īgratitudiez despoti nō min⁹ q̄s sue
captiuitat⁹ calamitatē pōderās rectis armis ⁊ milite desposito ab
codez sui delecti p̄dignas exigere penas p̄cessit inectusqz forti in
manu sui dñi in agz magnas ī illo edidit vastitates: oībusqz ca-
stris ⁊ dñis illi⁹ que regni hūgarie ambit⁹ cigebar illū spoliavit
⁊ ampli⁹ illi⁹ laborasset ī destructōe nisi despot⁹ filiū eiusdē sibi ī
columē restituisset hūgarieqz primores tumētez eiusdē domī gu-
bnatoris in vindictam aīuz p̄ despotū petiti nō cōpescuisent.

De bellis dñi gubnatoris intra limites regni gestis

Multa ⁊ varia p⁹ hec dñs gubnator: bohēmis in regni op-
p̄liōe agentib⁹ eiusdē: regni int̄ limites cū eiusdē bohēmis
gessit bella ⁊ multas eorū dē bohēoz mūtōes hūgarici agri ī de-
solatōem varijs erecta ī loc⁹ alias deditōe alias vi cepit: oēm qz
suar expeditionū directōem p̄t eosdē bohēos sine felici p̄sumas-
set: nisi opa p̄ditiōis ī ipsū dñm gubnatorem p̄ priores hūgarie
p̄flata eiusdē bohēis auxiliū p̄stiuisset q̄nto enī res ipsi⁹ domī gu-
bnatoris via p̄spiori dirigebāt tāto magis plurimi dñoz ī illuz
occulta tumebāt inuidia. **A**ctū ē enī dñice ī carnatōis. **D**S. cccc. lī.
āno: cū idēz domin⁹ gubnator multo tū stipendario tū populari
milite armat⁹ mūtōez p̄ p̄fatū iohānez izkra ad mūz claustrī scī
reg⁹ stephāi de p̄pe ad opidū losonez erectā obsidiōe cixit diete-
nusqz forti expugnatōe illā obpugnādo illius custodes siti ⁊ ar-
mis ī tātā granassz q̄iā de illi⁹ obtentōe finis optat⁹ sparet: p̄fa-
tus tandem izkra ciuitatū regaliū regni p̄tib⁹ ī supiorib⁹ hitaz fa-
uore supb⁹. **T**ū vō p̄ditoz mot⁹ p̄suasiōe p̄prio ⁊ auxiliarioz
nō modico munit⁹ armatoz p̄sidio suis qui mūtōe ī p̄tracta circū-
uenti erāt alatur⁹ opez veit secusqz castra ipsi⁹ domī gubnatoris
ordiat⁹ aciebus stetit: s̄z quid nequiciofa rebus in bellicis valeat
p̄ditio tūc patuit cū nōduz manus pugnatoz p̄serte erant ⁊ iam
agmīa p̄ditorum domī gubernatoris de castris precipitem p̄ri-
puerāt in fugā. **Q**uare ⁊ ipse domin⁹ gubnator campū et castra

deserere est coactus: hanc quidē pditiōem vir magnific⁹ stepha
nus de pelsewcz mūitiōe sub p̄tacta fortuitu ictu p̄ixidis ad mor
tez vulnerat⁹ anteq̄ moreret⁹ pp̄rio ore extitit p̄fessus: īterfect⁹
est ibi. **P**retea nobilib⁹ regni d̄ potiorib⁹ iohānes kompoltbij
de nana: ep̄s aut̄ agrienf: ladisla⁹ de hederwara cū esset claud⁹
euadereq̄ nequiret ibidez extitit captinat⁹: sicq̄ iohānes **J**z kra
cāpo z castris hūgaroz p̄iterq̄ z victoria potit⁹: tandē castz ge
de filioz lorandi dura tentauit oppugnatiōem: s̄z castellanis ei
usdez virilit̄ resistentib⁹ voto frustrat⁹ agriense venit sub castruz
Cūq̄ ibidez dict⁹ ladisla⁹ ep̄s idez castz pp̄rie p̄sōe p̄ redēptōe
manib⁹ ipsi⁹ iohānis **J**z kra assignare voluiss̄: capitanei eiusdē
castri cū esset regnicole illaz p̄nū calamitatē que exinde sequi po
tuisset vni⁹ hoīs p̄ferētes miserie ipsū iohānē **J**z kra suo a p̄po
sito vacuū abire voluerūt. **P**ost hec domin⁹ gub̄nator nouis as
sūptis armis gētib⁹q̄ suis que p̄tes tutabāt īferiores: quoz mi
litarē vtutez tūq̄ fidelitatis p̄statiā prioꝝ belloꝝ ītentamie exp
tus erat: adductis mūitiōes ipsi⁹ iohānis **J**z kra ad claustr̄ de sa
agsec⁹ flumiū **J**pol z in mōte galch in opidoq̄ rolnawa z sceph
nono erectas edificio īuadēs: graui obsidiōe vexauit ac ad deduci
onē coegit: mūitiōem vō eiusdē iohānis **J**z kra ī derenchē ha
bitā: quā bohēm⁹ quidā walgatha vocitat⁹ illi⁹ sub noīe derine
bat obsedit: z cū ess̄ ī valle nouo ī eandē genere oppugnationis
excogitato vallē ipsā de subtr̄ eiusdē mūitiōis alta aggere recludi
faciēs flumiū p̄ eādez vallē decurrētē altas reto: sit ī aq̄s. **C**ūq̄ il
laz diluuiū menia mūitiōis eiusdē trāscēderēt cūcūq̄ ī illa exis̄
tes suffocatōis mortē miaret⁹: z hij qui ī illa erāt bohēmī p̄sonas
ī captiuitatē z mūitiōem ipsā ad manus ipsi⁹ domi gub̄natoris
dedere: tādē ciuitatē zoliēsez tāte p̄niciēi nidū z alitricē adiēs ean
dē vehemētī exussit igne castriq̄ zoliēnf ī p̄trariū magnā crigere
faciē mūitiōez militeq̄ refertā relinquēs ipsū iohānē **J**z kra armo
rū strepitu īteriz angustiauit donec eūdē ad pacē p̄dimētū īpulit.

De bohemis regnum hungarie deuastantibus qui
Anc p̄ter iohānez **J**z kra frēs noīati fuere.
plurime in regno erāt extranee natiōes oēm vim ipsaz
que regni eiusdē dedicauerāt ī molestiā: petr⁹ komorowzkij co
mitatū liptouieſ vniuersū sue subegerat diuioi: pangrat⁹ vō hō

vt supra dictuz est in hungaria natus toto comitatui de thwroc
dnabaf castraq; Owar Berench z strechen vsurpās in vastan-
do regno non min⁹ ceteris atrox erat: hij mutuis se psequēbant
odijs comitatusq; p̄dictos z oē qđ iplis vicinū erat altnatim gra-
uib⁹ spolijs excolebāt. **E**rat z aliud gen⁹ latronū ptes regni su-
piores vastatiū: hij ex collectiūo quodā z gragario milite armo-
rum p̄sidijs crassati plurima sibi domicilia alia p̄ditiōe z armis
acquisierāt: alia nouo edificatōis ope adaptauerāt: fratnū quoq;
nomē claustraliū ad instar mōachoz sibi vsurpātes se ipsoz lin-
gua bratrik vocitabāt: hij p̄stitutis int̄ se capitaneis omēs regni
iplis p̄tiguas ptes maiori cetis depredationū cedūq; ac flāmaz
grauamibus q̄ssabant. **T**āta iam ī regno illis creuerat audatia:
qđ palā p̄nubia tanq; ppetue ī regno māsuri p̄trahēbāt. **M**az et
dn̄s gub̄nator postq; supioz regni p̄tū magnates p̄ditiōis īsi-
dias sibi tendere z illos magis erga eū inuidia q̄ recto corde du-
ci animaduertit in earundē p̄tū tutamē postmodū tepidior fuit.
**¶ De bello domini gubernatoris in terra Rascie in-
rta castrum crusowcz cōmisso.**

E Adē tēpestate cesar thurcoz amrates georgiū rascie dez-
potuz sua ī vicinitate dominio potiri egre ferēs: graue enī
in illū p̄pter emissionē dn̄i gub̄natoris p̄cepat odiū: ma-
gnā sue gētis p̄tez ad arma cōmouit z illā cuiusdāz wayuode sui
Srijczbeg denoiati hoīs bellicosi sub ductu rascianas in ptes di-
rexit ac illi vt castrū crusowcz ad litus fluij mura situatū anti-
quā p̄ruinaz occupatā repararet z ex illo georgio dezpoto hostis
fieret strictius mandauit: hac re audita dezpotus p̄tremuit. **C**o-
gitabūduſq; quid faceret diu it̄ra se reuoluit suas enī vires tanto
posse resistere hosti impares sciebat: mox de iūria in dn̄m guber-
natores illata penituit: s; cū nullam sibi tanto in discrimie redem-
ptiōem p̄terq; aut hosti cedere aut auxilio vti aiaduertit: ad quē
p̄ auxilio refugeret ignorabat. **D**icebat enī ad suos: si dn̄i gub̄-
natoris erga me nō offendissem voluntatem: hic esset hō qui me
piclitantē tantoz maloz erueret a p̄cellis. **C**um ergo cui⁹ se cō-
mendaret p̄sidio p̄ter dominū gubernatores inuenit neminē: fa-
cie q̄si rubore pfusa ad illi⁹ diuertit auxiliū. **D**n̄s vō gub̄nator:
cui cū thurcis bellare magisq; iocūdās adire coreas animierat:

127
mox plurimū sui exercitus militē pclamare iussit coaptatisq; ar-
mis dezpoti ppria in psona iuit in succursū. Sciebāt etiā thurci
qđ dezpotos ad se defendendū arma parasset: ignorabant in qđ
dñm gubernatorē suū pduxerat in auxiliū: pacato ergo aīo adue-
nientes expectabāt hostē. Dñs aut gubernator vt eo celeri⁹ ho-
stem adoriri posset cū cūctis suoz armatoz ⁊ rasciane gētis agmi-
nib⁹ in trāseundo totā noctē psumpsit: exacta est igit simul nox ⁊
via: diesq; solis ad ortū ⁊ dñs gubernator ad hostes ppinqrūt:
insurrexit inē hec nebula quedā que vtriusq; hostis ne se mutuo
cernerēt tenebat oculos: tandē cū nebula eadem orientis radios
p solis subleuata est in altū: mox ferrate resplenduerūt acies: ag-
mina vō thurcoz cū easdem sibi ppinqs esse ⁊ inter easdē vexil-
la dñi gubernatoris que dudū cognouerāt vtilari viderūt pici
tergauerterūt ⁊ armis mīme pserus subite se cōmiserūt fuge: pse-
quebat eos fugiētes cunctū dñi gubernatoris leuis armature ro-
bur: ⁊ quisq; psequentiū multa pugnādi cū auditate illos peri-
mebat. Quare cedes maxia secuta est de illis venturam vsq; ad
noctē: multoq; maior fuisset subsecuta si eosde; adueniētis noctis
tenebre fugientes nō occultassent vbi ⁊ pfatus frijczbeg wayuo
da multis sibi cōmisē gentis cū potiorib⁹ captiuitatis calamita-
te affecti ⁊ dño gubernatori magno cū gaudio ⁊ solennitate psen-
tati fuere. Qua ppter ipse dñs gubernator victoria potit⁹ in re-
ditu ciuitatē bidinienses totius bulgarie locū capitale; exuri fecit
tandē vniuersis captiuis dezpoto assignatis felix cu; triumpho
venit in hungariā. ¶ De reductione regis ladislai ⁊
de creatiōe dñi gubernatoris in ppetuū comitem.

Iter hec cū romanoz rex fredericus regē ladislaū suis re-
gnicolis pacato aīo sibi reddere petētib⁹ dimittere nega-
ret: mox nōnulli regno; eiusde; regis ladislai primores
⁊ comes Cilie vlricus cū illis minacib⁹ armis ⁊ militib⁹
ad inferendas iniurias pmpis magna in copia coadunatis cini-
tatem nouā ⁊ ipsū regē romanoz in illa molesta circūqua; obsi-
dione cinxerūt. Qua ppte ipse romanoz rex tum metu tum pe-
nuria victualiū ad modū laborans regē ladislaū suoz regno;uz
pceribus reddere est coact⁹. Reduct⁹ est igit puer princeps ⁊ ca-
ltri wiennēsis puerfabat in palacijs multi ad illū pfluebant tum

de suis tum de alienis regnis nobiles. Cum enī tam excellētibus
tāq3 potentib9 esset natus de parentib9 magnus in hoīem illum
cū adere spectabāt: cōuentū fuit ergo vt et dñs gubernator regni
q3 dñi et magnates cuncti ad exhibēdos puero regi p̄dignos ho
nores fidelitatisq3 homagiū p̄standū illac irent: nec dilātū exti
tuit quin oīs dñoz hungarie pulchritudo ī wiennenses ciuitatem
p̄uoluta est: et ipsa regis curia venerādo dñoz cetū seruēs domi
nis hūgarie p̄dictis: cūctos ceteroz eiusde3 regis ladislai regno
rū inf̄ primores locū eminentiorē dedit: et rex ipse suos puciles
in illo3 aspectiōe depascens oculos tanto3 magnatū letabatur
de fauore. **C**ōsumpti sūt ideo tāte curialitatis ī honore dies plu
rimi vbi et dñs gubernator onus suū officij quod iaz octo p̄ ānos
felici gestamīe direxerat sponte exiit: et millesimo q̄dringentesi
mo quinq̄gesimo secūdo instāte dñi anno: regnū hūgarie sangui
nolētis suis suorūq3 laborib9 omī industria sollicitudinē et bellics
artibus p̄seruatū regi ladislao restituit: p̄pter qd̄ ipse rex ladisla
us ipsū dominū gubernatorē exactaz victoriāz longas orbis p̄
ptes diffusis inclitis p̄conijs p̄stantiūq3 opez laude dignis me
ritis erga se cōmendatū alto ī fano regali quoq3 ī hīu et maie
statis sue ī trono sedēs assistētib9 sibi q3 plurib9 ducib9 marchio
nibus ac regnoz suorū p̄latis et baronibus magna cū solēnitate
ī comitem p̄petuū **B**ijsztriceñ. sublimauit et tēpalē gubernatio
nis dignitatē p̄dictā quā vsq3 tunc suis meritis et regni necessi
tate exigente tenuerat ī p̄petuā p̄mutauit hereditatē armorū quo
q3 īsignijs puta coruo gestamīe ānulli de colore flauo ī clipeo
depicto que ipse domin9 comes vsq3 tūc gestauerat: alia clara ī
signia rubeū. s. leonem coronā vnguibus rape volentē: albo ī
scuto descriptū sup̄addidit et maioris excellentie et dignitatis pro
honore eundē dominū comitē **B**ijsztricen. īsignijs eiusde3 ador
nauit. **P**eractis tādē magno cū gaudio cūctis ipsius sublimati
onis cerimonijs idem rex ladislaus eundē dominū comitē multis
munerib9 et donarijs regali largitate honoratū vnā cū ceteris do
minis p̄latis et baronibus paucos p9 dies remisit ī hūgariā.

Ad aduētū fr̄is ioh̄ānis de capistrano ī hūgariā.

Omīo igit̄ comite bijsztriceñ. et cūctis regni hūgarie mag
natib9 ad p̄pria felicit̄ redeūtib9: vir religiosus frat̄ Jo-

hānes de capistrano fratꝝ sancti frācis regulari redimitus ami-
ctu vita quoqꝫ scītatis p̄fulgidus dñs cū eisde in hungariā venit
Sūmus enim romane ecclīe pontifex **N**icolaus thurcoꝝ rabie
christiane religiōis ī p̄secutiōe ē acrius insistēte populo catholi-
co tanti piculi in p̄cellis fluctuātī auxiliari ⁊ thurcos p̄tra eosdē
christicolaz adunari satagēs expeditiōem cūctis ad id se offeren-
tibus veniā delictoz futureqꝫ remissioneꝫ pene oēs p̄ puincias
p̄dicari: ⁊ illis quidē rubeā ac de subtus albo cū sindone subdu-
ctam p̄te pectoris in sinistra applicandā crucis imaginē distribui
debere apostolica bulla mediāte statuerat. **H**ui⁹ quoqꝫ intentio-
nis sue idez dñs apostolic⁹ p̄fatū frēm **J**ohannez de capistrano
p̄stituerat opariū: qua p̄pter ipse frā **J**ohānes cū sacro in dog-
mate magne esset autoritatis nō modicaqꝫ suoꝝ virtus meritorū
ad cecos claudos ⁊ infirmos ac spūs imūdos habētes hūano in
p̄spectu clareret: multa ī almanie ⁊ polonie ptibus ⁊ in hūgaria
multā maxie popularis p̄ditiōis plebē p̄fatum p̄tra hostē ad ar-
ma excitauit paulo quidē hanc ante tēpestatē cesare thurcoꝝ am-
rate supradicto vita functo **M**achumetes filius eiusdē illi succes-
serat p̄re ceterisqꝫ cūctis suis p̄decessorib⁹ in effundendo christia-
no sanguīe inqꝫ agroꝝ direptiōe truculētior ⁊ disciplina rei mili-
tar⁹ p̄cior: copijs ac bellico apparatu opulētior inqꝫ suos dome-
sticos seuerior. **H**ic postqꝫ regni potitus est gubernamīe cōstan-
tinopolitanā vrbē: dū sibi esset vicina alienāqꝫ teneret p̄ manū:
obp̄obrio habuit ⁊ illā seuo semp̄ ītuitus est oculo: ac de illi⁹ ob-
sidiōe diu in aīo reuoluit aliudqꝫ q̄ faciebat dissimulās mūitiōez
quandā iuxta litus maris ad hostiū **B**offorī vrbe ab eadem non
magna ī distantia mira ⁊ īcredibili celeritate extruxit: hec res ma-
gnā mouit ī christiāitate turbatōem cum ipsa mūitio nō aliud nisi
vrbi p̄tracte venturam minari videbat ruīnā.

De aduentu regis ladislaī in hungariam.

Porro rex ladisla⁹ sue etatis tredecio dñice aūt īcarnatōis
millesimo q̄dringentesimo quinquagesimo tertio anno:
Comitis vlrici aliorūqꝫ multoz sui p̄cipatus nobiliū
in p̄ductu eiusdeꝫ āni ea ī parte tum carnes piscib⁹ domioꝝ men-
sas cedere parabāt venit ī hūgariā budensiqꝫ ciuitate ītrata ī illa
admodū letus māebat. **E**isdē vō ī dieb⁹: dñs comes bijstricē.

ptes regni inferiores lustrabat. Sciebat enī plurimos dñs de hūgarie ⁊ maxie comitem vlricū nō recta ad ipsū esse volūte. Metuebat igit̃ ne apud regē cecas sibi īsidias tenderēt: ī q̃s si incaut⁹ graderet̃ de facili cadere posset: salui tandē pductus sub asfidia ca tēpestate āni p̃dicti tum titanei axis ductor veris īstantibus primicijs pisciū hospitio relicto ad arietis cornua suos colligauerat equos ipsis. s. sacris q̃dragesimalib⁹ dieb⁹ dñs comes bi⁹ ⁊ tricen. ac magnifici potentesq; in regno viri **T**homas zekel prior aurane wlad trāsalpinax ptiū waynoda **L**adislaus de kamisa ⁊ sebastian⁹ de rosgon nobilesq; hūgarie multi radiantib⁹ stipati armis splēdida in agmīa distincti in forti brachio armorūq; tutrici in p̃sidio potius q̃s dicti salui pductus p̃fidentes ī assecuratione p̃ter ad regem venerunt amabant bi⁹ magnates dñm comitē ⁊ p̃ illius vita eoz vitā in discriminē ponere non formidabant. Cōuersatus est igit̃ dñs comes apud regem dies p̃ plures tandem recedē. licentia obtenta ad themelwar descendit.

De expugnatione vrbis constantipolitane p cesarem thurcorum facta.

Eiusdem anni sub decursu quo rex ladislaus ī hūgariam venerat primū estatis circa menses cesar thurcorū **M**achumetes armis in grecos puerlis cōtra inita cū impatore illoz federa ⁊ p̃tra iusiurādū oī grecie formidolosū bellū ītulit ac ī numeris vndiq; copijs coact⁹ cūctoq; sui regni bellico apparatu moto vrbē illā famosissimā p̃stantinapolim olim **B**izantiū vocitatā veterē alūnā impatores ⁊ orbis dñatricē tument⁹ animi cū impetu frestri marinaq; obsidiōe aggressus est: mestāq; vrbem a christiāis regib⁹ auxilia mendicātē: ab oībus tñ discrimi ⁊ euerfioni derelictā armis ⁊ īsultib⁹ p̃tinuis adeo vexant vt ⁊ muliebri sexus defensiōi adherere cogeret̃: s; quid p̃fuit grecis taz innūerabiles p̃tra hostes imparē extēdere manū cū cesar ipse nouo expugnatōis genere excogitato cuniculos ⁊ fossas subtraneas egerere faciēs illis īsidias tendebat: mariq; tum cathenis tuz ponte iuncto ac turribus ligneis co vsq; erectis vt muros vrbis qui altissimi erāt excederēt illarūq; de sūmitatib⁹. **T**hurci oē qd in vrbe ad arma mouebat̃ imbrib⁹ sagittaz densissimis offende-bāt: adhibito p̃terea machinarū ac tormētoz multiplici ⁊ inuise

magnitudinis genere muros illius precipitem per ruinam dissipari faciebat: menijs tandem illi in magna parte humorem prostratis cesar ipse cunctum sue expeditionis robur ad invadenda urbis eiusdem interiori nimio timpanorum et tubarum in sono movit: ac post quartum et quinquagesimum obsidionis eiusdem die urbe ipsam summa vi et extrema pugna cepit: ac illius impatore in ipso hostium ingressu multis vulneribus profosso pater et extincto omne quod illa pulcrum reperit divinum pietatis et humanum fedas thurcorum per manus direptioni dedit: optimates illius captos et sibi adductos seuus princeps miserrime iugulare: sepulcra sanctorum evertere et illorum reliquias marinis aquis immergere fecit: quis tamen urbis casum tantope deplendam christiane religionis calamitatem tot tantaque ab hoste rabido in sacro atque prophana in viros ac mulieres per inhumanitatem ac scelus passim patrata facinora per merito rei vel vobis exprimere vel lachrymis persequi aut narratione perstringere valet.

De obsidione castri nandoralben. per cesarem thurcorum facta.

Orabat rex ladislaus castro in buden. et annus domini millesimus quadringentesimus quinquagesimus quintus volebat. Cum cesarem thurcorum machumetem regno hungarie invasionem minari et quod primum castrum nandoralben. expugnare velle auditum est: hec fama non solum hungarie plebem verum etiam cunctas vicinas regiones et quasi omnem christianitatem magnas involuit incursas et cogitationes. Constantinapolitane enim urbis truculenta expugnatio toti catholice plebis ferebat animum oculos cunctisque terrori non modico erat. Ipse siquidem cesar thurcorum hinc in grecis victoria quasi alium hominem indutus ambitione et superbia altiori tumescens magni quondam alexandri macedonum triumphalia ad ipsum redisse tempe arbitrabatur. Ferre enim dixisse vnus deus dominus in celis: competens est ut vnus tantum princeps dominus terre: huiusmodi rumores cum ad regem ladislaum delati sunt: mox iuuenis princeps iuvene expanit et comes vlricus almanico qui ducebat bellice virtutis animo quique suis regem consiliis dirigebat non minus turbatus est. Non ergo regni tutela tractarunt et nec ad obuiandum hosti arma pararunt: sed velut rumor ignari vnus noctis sub tenebris Budensi de castro exeuntes in wienensem civitatem via immorata se contulerunt et buden. castrum irreclusum plusquam medium per menses debita sine custodia stetit diutiusque

horrenda aduentus tanti hostis crebrescente fama illius in strarium
ad arma mouebat nemo. Tandem subsequens estatis ea parte adue-
niente cum segetum spice virgibus prode ex cespitibus iam crocesce-
bant: phœbusque suum geminorum per caput moueri faciebat currum: cum
videlicet prefatus cesar thurcorum horrendo et multiplici bellico cum
apparatu ac milibus thurcorum ultraque quattuor centenis castrum nan-
doralben. predictum terribili obsidione circumquaque adoratus est: in-
numerabili ergo cernebant altis castris de menibus culmina tentorio-
rum longe lateque circumadiacentes campi per planities extensorum: hostis
vero multitudinem visu comprehendere poterat nemo. Multas preterea
naues marinarum nauium ad instar fabricatas ipse cesar adduxerat et
hijs quidem danubij et saui flumina secus idem castrum decurrerent adeo
munierat ut ad ferendam castris eidez opem nauali officio uti vale-
bat nemo. Ingenia quidem ac machinas et tormenta tot et tanta in quan-
titate quibus et quanta in nullius castris destructionem aliquando comporta-
ta fuisse credi possunt: iuxta castrum Crusowicz mira agilitate infla-
ta: propter sui enim magnitudinem longinquis de partibus apportari ne-
quiuissent: maxis cum laboribus aduenerat. Que tandem ea parte ca-
stri que campum respicit apposita: alia ex illis solidos castris eiusdem
quæiebant muros: alia vero altum in aerem lapides magnitudinis modij
excubiebant et hijs quidem deorsum castris intra muros formidoloso im-
petu cadentes omne viuens quod attingebant ad instar fulminis subita
morte extinguiebant. Tonabant ergo die nocteque crebrius excussæ
machinæ ac terribiles illarum tonitruum usque ad ciuitates segedien. et alibi
circumquaque plusquam ad hungaricalia viginti quattuor miliaria audiebant
nihilominusque continua successio machinarum fumum eructans assiduus
nobilem solis inbare rutilante aere densa nubium caligine obumbraba-
bat aduolantesque aure sulphureo miscebant fetore: et nec feruidus
estatis dies neque noctis obscura caligo obsidentibus et obsessis qui-
eti erat ut non omne tempus funebra decertatione expedere: ruebant tan-
to ex impulsu nobilium turrium culmina dissipabant pietes et alta menia
hoiurum castrorum virtutibus humotenus sternebant: quid amplius dici po-
test: nisi quod obsessi ultima mortis formidinem percussis die tantum expecta-
bant extremum. Cunctas regni partes tam acerbè tamque potenter obsidio-
nis fama ferebat: hungarie tamen domini quodam desidia quasi graui somno la-
borantes picture arcium auxilium ferebant mime. Adijt tandem hoc

tremendū obsidiōis gen⁹ vir īnate virtutis ⁊ militie dñs comes
 hijstriceñ. supradictus modico ad decertandū cū tāto hoste stipa-
 tus milite pfluūt hūgarice plurime p dictū frēm iohānez de capi-
 strano cruce signate gentes p chūsti noīe pugnature: ⁊ de pūb⁹
 polonicalib⁹ cruciferi q̄si trecēti venere. **Q**ua ppter ipse dñs co-
 mes q̄zuis vt supra dictū est cura gubnamis exur⁹ fuerit: tñ asue-
 ta in illo agente strēnitatis v̄tute sustinere nō valuit: quin vt ho-
 stē adoriret: viā ergo quesuit q̄ hostiū naues a decursu fluminis
 p̄dictorū remouere obsidioneq; laborantib⁹ armorū p̄sidiū ferre
 posset: cōquisitis tandē nauib⁹ illas militib⁹ armatis ⁊ cruce sig-
 nata gente simul onerauit: tandē p flumē danubij hostiles p̄tra
 naues misit p̄pt̄ qd̄ vterq; hostis nauali iūgī certamīe: ingens
 exuberat ī thurcis clamor ⁊ hūgari quoq; vocib⁹ alt⁹ dñm iesuz
 p auxilio īnocabāt: viā igit̄ ad fugā vtriq; hosti dēpta acerrimū
 cōmittit bellū ferūt hincinde altas danubij p aq̄s vtriūsq; p̄tis
 naues ⁊ multi ex illis mortalib⁹ sauciati vulnerib⁹ cadētes ibant
 in p̄fundū tātiq; sanguis ex effusiōe clara danubialis aq̄ īmense
 cedis cruēta astendebat vestigia ⁊ recētib⁹ pugili de vtroq; pi-
 scib⁹ esce parabāt: tandē longū belli post laborē vicerūt hūgari
 acrimsq; irruētes ī thurcos naues eorū ferreis iūctas cathenis dis-
 secantes vehemētes succēderūt ī flāmas. **Q**d postq; thurcorū ce-
 sari īnotuit dixisse fert̄: iam īquit graui⁹ n̄ra potiemur volūtate.
Dñs vō comes nauali ī certamīe gloriā victorie adept⁹: mox ca-
 strū adiit ⁊ capitaneos illi⁹ iam mēte p̄sternatos ⁊ p̄ter mortem
 nullā aliā sortē expectātes p̄solatus est. **Q**uid īquit triti estis an
 solū nūc vidistis thurcos: hij sūt illi quos sepi⁹ fugauim⁹: nosq;
 intdū fugim⁹ añ illos cur illoz aspect⁹ quos multotiēs vidistis
 vos turbat: nōne arma ⁊ vires illoz expti estis. **C**ōfidam⁹ igit̄
 filioli ī xpō p cui⁹ noīe crebri⁹ n̄rm fudim⁹ sanguīez ⁊ cū illi⁹ no-
 stroq; hoste eoforti⁹ decertem⁹: nōne xpūs mortu⁹ ē p nobis et
 nos quoq; moriamur p illo. **E**stote ergo aīo p̄stātes ⁊ fortes in
 bello: timid⁹ vt noscitis ē hostis: siq; de⁹ nobiscū fuerit de facili
 p̄triri pōt: nā ⁊ tergauertere p̄sueuit ⁊ illū ī fugā labi fugientēq;
 p̄riaz reueri nō pudet: quid ampli⁹ ē differēdū cū hec ⁊ vos tēta-
 stis meo sub ductu lōga belli tedia ferētes: p hec itaq; ⁊ hoz plu-
 rima v̄ba p̄q; suā p̄ntiā dñs comes nō modice illos aīositate re-

stituit: firmavit iſup caſtz nouo milite cruceſignatā quoq3 gentē plurimā i illud iſtroduxit: z cu3 popularis foret pditionis armaq3 vtere eēt ignara: domin⁹ comes z illos i qntū potuit bello adap-
tauit. Audierat āte hec ceſar thurcoz pdict⁹ qđ gēitor ſu⁹ amra-
tes dū vineret ſub eodē caſtro nādor alben. ſeptē mēſiū pſūpſiſſz
oſſidionē z eodē potiri valuiſſet mīme ac abſq3 victoria cū de de
core de ſub illo receſſiſſet. **Q**ua ppter idē ceſar thurcoz aſtātib⁹ ſi
bi ſui exercit⁹ ductorib⁹ ipſū genitorē ſuuz vitupamie nō modico
aſſec: ſeq3 idēq3 caſtz dies p quidecī expugnare poſſe dixit: quē
cū wayuoda natulie ſuoz ſuprem⁹ wayuodaz ſe ſiciactātē audi-
uit ipetrata pri⁹ dicēdi licētia ad vba illi⁹ ita reſpōdit: maxie ceſar
iocūdu3 aliquid vře dignitatis i pntia me dicere expediret: timeo
tū ne in poſte3 rei exit⁹ me vram apud clemētiā redarguat: ac tū
ſcire debem⁹ hūgaros ipſoz caſtra graui⁹ cedere q3 grecos. **C**u3
igit iā nobiliū culmīa turriū deiecta mēiaq3 i magna pte humote
nus pſtrata iacerēt ac valles z foſſe caſtri replete z tře adeqte eſ-
ſent: ita vt hoſtis irruptioni nil penit⁹ obſtarēt z pſcript⁹ quītus
decim⁹ dies pſate oſſidionis cluxiſſet: mox ceſar ipſe adhuc ruti-
lante auro3a cūctā gentis ſue multitudinē pulſantiū tīpanoz tu-
barūq3 hincinde reſonātiū i voce cōmonit furioſoq3 i impetu idē
caſtz aggreſſus ē: ac cruētā p cedē illi⁹ petrauit i mediū. **H**ūgari
vō licet tāto cū hoſte ipſos pgreſſere impar fuerit: virib⁹ tū ſe deſ-
fendebāt: totis auxiliūq3 dñi ieſu ſepi⁹ acclamātes hoſtis in rui-
nā acrit iſiſtebāt. **I**nſtaurat ergo mortale bellū z caſtri decerta-
tur i plateis cadūt hincinde multoz cadauera iñſecto3 multoq3
ex clamore ac inūerabiliū enſiū ex tinitu ingēs i aere pſuſio rebo-
abat z ſepi⁹ vtriq3 hoſtes dū iſte dū ille tga dare cogūt. **A**derat
z fraſ iohānes de capiſtrāo hic velut i extaſi poſit⁹ z ceteri frēs cū
illo humoten⁹ puoluti leuata ad ſūmū auxiliū mēte manib⁹q3
z oculis in celū deſixis gemebūdi orabāt: z cū ppheta quidē di-
cere potuiſſent. **L**euauī oculos meos i mōtes vñ veniat auxiliū
mibi. **D**ñs vō comes bij3tricen. hic minis hic vt pugnaret iſta-
bat mōitis: michael quoq3 zijlagij capitane⁹ z ladisla⁹ de kanijſa
iuuenes militari vtute pſtantes z acies armatoz q3 dñs comes
adduxerat cū illis: necnō z agmīa cruceſignatoz dirut⁹ ſtātes ca-
ſtri i picrib⁹ atrocit⁹ pugnabāt. **I**ā thurci ſepi⁹ de caſtro expulſi

741
et rursus dirū p certamē in illud ingressi hūgaris potētiores erāt
In plurime dom⁹ i castro succēse uehemētes eructabāt flāmas.
In cesaris vexilla in signū victorie plurima castri i meniis elena
ta tenebāt. **I**n hūgari oī spe resistētie destituti retrocedere: si quo
erat: cogebāt. Crudescēbat enī vnicuiq; iminētis moris aspect⁹
tandē cū fugā salutis sibi opez ferre posse nullā: s; tanti discrimis
solā mortē esse redēptrices pspexerūt rursus noīe domi iesu altis
vocib⁹ inoato armis coaptatis et clipeis iūctis fortiori vt pote
rāt cū impetu irrueēt i hostē. **S**unebre ergo renouat certamē mul
ti hincinde sanguinē simul et aīam fundūt: nec abest auxiliū dei.
Nā mor cūcta thurcoz agmīa tā forte tāq; aīosū hūgaroz p im
petu turbata vīsa sūt in fugā. **H**ūgari ergo aīositate resūpta et q
si nouo potētie spū celitus adiuti i ore gladij psecuti sūt illos tam
diu donec cūcte machine cetiq; tormēta p illos castri ad ruīnam
adhibita suoz sūt nudata custodijs: ppter qd hūgari oēs q; thur
ci pstituerāt mūitiōes igne succēderūt fortiusq; clauis ferreis ad
imittendū ignez apta machinaz clausērūt forāmīa: nec ergo diei
durāte luce cessatū est a bello s; illud qd pri⁹ castri artis i plateis
agebat: lato postea i cāpo iterim donec nox supueniēns virūq;
hostez sua disūxit caligie multa cu; seueritate extitit p̄tinuatum.
Qualit aut cesar ipse pfūdis eiusdez noctis sub tenebris castro de
sub eodez fuga lapsus sit p comperto habet dicere nemo: ad lau
dem tamez dei et cesaris eiusdez pfusionez sufficit vt cūctis bellicis
spoliat⁹ apparib⁹ oībusq; machinis et cetis tormētoz generib⁹
q; et que illac aduexerat relictis imensaz sue gentis p⁹ cedez ppria
i priam redijt s; et in postez hui⁹ castri memoriā p quēpiā sui in
psentia facta grata fuit sibi nūq;. **Q**uidā tñ de eiusdez cesaris fu
ga ita dixere qd videlz ipse cesar feruente atrociori bello dū suos
ad certamē cogeret: sagitta i pectore fuisset vulnerat⁹ cecidissetq;
mor seminiū⁹: ac sui eū rapientes inī man⁹ sua ad tentoria detu
lissent: vbi aut ad noctē ventū fuisset: thurci et natulie waynodā
et potius cūctos ipsoz optimates bello psumptos seq; mariam
stragem accepisse: et ipsū cesarem velut exanimē vix palpitare p
spexissent: territi ne mane facto p hungaros adorirentur fugam
inissent: cesaremq; secum differentes ne idem ex itineris labori
bus magis grauaret: ex alia parte castri eorum sarno vocati cō-

descēdissent. **C**ūq; ibi cesar ipse ad se redisset ac obuiā effz iterro-
gasset: illi quoq; eidez locū denotassent dixisset cesar z cur aut q̄li
ter ad hūc locū deuenim⁹: deuicti sum⁹ iquiūt p hūgaros z natu
lie wayuoda ac q̄si oēs tui exercit⁹ ductores int̄fecti sūt: nos quo
q; magnā accepim⁹ stragē ac qd mai⁹ est tuā serenitatē poti⁹ mori
q̄z viuere suspicabamur: fugim⁹ ergo hūc vsq; ad locū: z rursus
si etiā machine z cet̄a igemia ibidez derelicta esset cesar quesuissz.
Illi quidē oīa ibidez remāsisse dū respōdissēt cesar ipse mox inti
ma cordis amaritudīe exacerbat⁹ dixisset: afferte mihi venenū vt
gustē z moriar poti⁹ q̄z cū de decore meū reuertar i regnuz. **T**ali
igit̄ exitu cesar thurcoz sub castro nādor alben. cū hūgaris plia
tus ē: z qui tumida mēte supboq; oculo sol⁹ cūcto frax orbi do
miari volebat iudicio dīno rusticanā p manū que poti⁹ sarculus
q̄z arma tractauit deuict⁹ ē: z q̄ mltaz tubaz mltorūq; tīpanoz i
sono admoduz let⁹ venerat tristis noctis sub silētio turpit̄ fugit.

De obitu dñi iohānis de hwnijad comitis biztricen.

Ost hec domin⁹ comes biztricen. qui tot tātoq; sue iuue
tutis primeuo a tpe belloz exegerat labores nūduz sene
ctutis etate demolit⁹: s; p̄tinuo armoz gestamie curarūq;
directiōe fatigat⁹ z virib⁹ exhaust⁹ ibidē egrotauit paucisq; die
bus ipsa egritudīe laborās: tandē i opidū zemplen delat⁹ i recō
mēdatiōe p̄fati fris iohānis de capistrano viri dei suo saluatori
suū restituit spūz. **O**rit̄ ergo plāct⁹ magn⁹ oēm p hungariā z q̄si
cūcta christiāitas nimio dolore turbata ē: dū suū ppugnatorē vi
ta functū esse audiuit. **M**ā z alta i celo fixa eius obitū sidera p̄nū
ciauerāt: admirādū siquidē sublimi i ethere sid⁹ comatu ei⁹ ante
sublatiōez appuerat. **I**pse etiā cesar machumetes q̄zuis p eūdē
dominū comitez ppe suā ante mortē de sub castro nandor alben.
p̄dicto fugatus sit: cū tamē p georgiū rascie dezpotum eidem ce
sari p̄solatione mors ipsi⁹ domini comitis nūciata est cesarem
eundē defixo capite longam p horā subticuisse seq; q̄zuis sibi in
imicus esset: sublationem eiusdem condolere z seculorum ab in
itio hominem sub principe nunq; talem fuisse ad nunciuz dixisse
p̄hibetur. **I**ste homo quā quondam solon creso regi Lidorum
omnium regum ditissimo percunctanti primam negauit beatitu
dinē cunctos nostri eui inter mortales solus tulit. **N**onne velut

742
tellus homo omniū athemensiu pstantissimus que3 solon crelo
visis illius thesauris in btrudine ante tulit liberis de quib9 erga
omnes spes optima habebat sumo rerū a conditore puius est.
Nōne z vitā multa vndiq3 fame gloria redolentem traduxit obi
tusq3 illis p splēdidissimus tāq3 ipsi tello obtigit: cū tanto cesare
deuicto z fugato magnifica victorie: quā sēp appetebat: sub lan
de triūphi dulcedie nundū suis efauib9 lapsa bono cū noie diez
clausit extremū: cui9 tandē corp9 vbero suoz in fletu ad albam
trāsiluanien. delatū honorifice exiit tumultatū. **O**biit autē ipse
dñs comes millesimo dñice incarnatōis simulq3 qdringētesimo
quinq3gesimo sexto āno: v9gine suo ethereo solē hospitante in cu
bili. **Q**uē cū pfatus frat iohānes de capistrano vltimis respira
mib9 laborātez ituitus est: post illi9 recōmēdatōem deo factā:
hoc flebile carne3 dixisse fert. **S**alue aureola celi cecidisti corōa
regni. **E**xincta es lucerna orbis: heu corruptuz est speculum in
qd inspicere sperabam9. **N**ūc tu de victo iūmico regnas cū deo et
triūphas cū angelis. **O** bone **J**ohānes. **E**rat quidē dñs comes
hō mediocris stature: magne cervicis: crispinz criniū: colorē mī
cū: castaneaz seruatiū: magnoz oculoz: serm intuit9: rubicūde
facici: z i ceteris suis mēbris tā cōpetēter tāq3 ornate dispositus
erat vt int mille sua principalis agnosceret esse psona. **D**uo sibi
erāt nati ad quos nō modico desiderio cūcta respiciebat hūgaria
paterna enī merita hos quēq3 amare cogebāt z nō min9 virtutez
naturāq3 paternā in hos descēdere spectabāt: hoz in ordie geni
ture maior. **L**adislā9 vocabat: genitori i statura haud dissimilis
vtute quoq3 militari z mox honestate libalitatizq3 hūanitate iu
uenis cūctos suos int coetancos pstantissim9. **J**unior vō mathi
as patne sublatiōis i dieb9 nūdū ānis solutus erat de puerilib9:
hūc genitor dū viuebat intimo cordis amore amplexabat: hūc
z etatis sue agilitas oīuz in oculis cōmendabat: cūctiq3 illū intui
entes: magnū enī hoīem futuz p sagiebāt.

De obitu fratris Johannis de capistrano.

T qui mutuū vita ipsis comite i xpō amorē pfoueabant
hij nec i senietis diro examie mortis ab inuicē sunt sepe
rati: nam z pscriptus vir cathalogo sanctorz condigne
ascribendus frater **J**ohānes de capistrano pfato dño

comiti bijztriceñ. sincera charitatis iunct⁹ dilectioe post decessu
ipsius domi comit^s nō multos sub sole dies duxit astrale magis
q̃z terrenū poptās atriū ihabitare: spū ad celū euolāte humo de
quo p̃ditus erat diuisim ab aīa suū restituit corpusculū: qđ in clau
stro frat^z mīo^z de obsuātia: quoz sub hitu z ipse vitam scī p̃ris
frācisci imitatus est: in opido wijlak fundato debita p̃ditū sepul
tura inūeris claruit mirac̃lis clarereqz nō desinit diē vsqz i p̃ntes.

**De reditu regis ladislai in hungariam z de comite
cilie in castro nandozalbeñ. decollato.**

Oro cu^z tante victorie fama lōgas mūdi p ptes diffusa
cūcte christiāe religioni gaudio esset: z p̃fatus rex ladis
laus dū cesarē fugatū. dominū vō comitē vita excessisse
audiuit: mox in hūgariā redire statuit. **I**nt̃ hec comes cilie vlri
cus dudū p̃ceptā in quōdā dominū comitē iohānē inuidias q̃ via
illā defuncto patre in illius filios parturire posset: multo sue mē
tis i feruore reuoluebat. **C**ogitabat enī cosdem inuentus men
te duci: z ea p̃pter suas p̃ insidias cocitius illos subuercere pos
se arbitrabatur. **N**am ipse comes vlricus dum omniū hominū
esset ambiciosissimus supbiaqz humanā supra naturāz tumidus
egreferebat āte hec dominū comitē iohānez regni hūgarie gub
namine potiri. **N**ūc quidē titulū consanguineitatis iure sibi su
pra omnes cōpetere indicabat. **A**lia vero causa inuidie exhinc or
ta erat: qđ ipse quondāz domin⁹ comes **J**ohānes ea tempestate
cum adhuc gubernamīs fūgeretur officio a romanorūz rege pro
non restitutione corone z pueri regis penas exigens in ipsius co
mitis vlrici tanqz eiusdem romanorūz regis partem tenentis se
ingesserat offensam. **T**ertius quide^z rancoris fomes inter p̃fa
tum comitē vlricum z dictos filios ipsius quondāz domi comit^s
Johānis exinde causabat: qđ idem comes vlricus tum regiū la
tus tum omne qđ in hungaria pingue pulcrū z suaue erat ea que
ipso^{rū} iuuenū comitū dirigebat manus velut homo ambiciosus
z intīme supbus in suaz potestatem redigere laborabat. **H**ec co
mites vlricum mentaneis corosionib⁹ intrinsecus nō modicum
mordebant: hec ipse ad finem deducere poptabat. **S**ertur enī q
dixiss^z ego sum inquit homo ille qui hoc canile linguagium hac
de terra extirpabo. **N**on latebat iuuenes comites vlrici comitis

venenata rerum directio. **Q**ua ppter amara erga illuz ducebāt
 recordatiōe nec min⁹ cunctū hungarie vulgus despecto illū īne
 bāt lumīe. **E**lapsus est tandē sublatiōis ipsi⁹ dñi comitis iohā
 nis ann⁹: tempusq; erat cū estas autūno appropinquāte suos vl
 timos pperabat ad limites. **C**ū rex ladislaus ⁊ comes cilie vlri
 cus populari almanica gēte crucigera plurima stipati: nauali of
 ficio alta danubij sulcātes magno cū strepitu venerūt ī hūgariā
 ⁊ primo Budens castri atrijs dies p aliquot īhabitatis: tandem
 ad opidū futhak denoiatū descenderūt. **E**st aut hoc opidū cāpe
 strale secus decursuz flumīs pdicti ī comitatu bachien. pingui in
 tellure longe lateq; plateatim locatū. **A**d hūc opidū postq; vē
 tū est regio ex edicto solennis ibidem totius regni nobiliū cōgre
 gatio extitit celebrata: ⁊ hac quidē cōgregatiōe multoz aduētū p
 cez in dies crebrescente comes ladislaus qui regis ladislai leuez
 animū comitisq; vlrici metuebat īsidias more paterno multo ar
 mati militis tutamīe vallatus ad regem venit. **P**lacuit post hec
 regi ladislao castro ī nandoralben. potentie cesaris thurcoz con
 spicere vestigia: piter ergo rex ac comites vlricus ⁊ ladislaus il
 lac trāsierunt: cruciferiq; cuncti qui de almania venerāt nauigio
 secuti sunt illos. **I**nter hec hij quibus regiū patebat p̄silium co
 miti ladislao dicebāt: de tuis rebus male agitur: comes enī vlri
 cus regiū animū erga te puerit: induxitq; illuz vt tu ceteriq; om
 nes hūgari officiolarū dignitatib⁹ que hactenus tenuistis spo
 liemini: ⁊ cedem dignitates theutunis: qui regie volūtati magis
 q; hūgari placent: locenē tuq; q; primū de hoc castro eijeceris
 ⁊ huic rei sufficienti testimonio est qd hij almani crucigeri tantuz
 ea de causa huc adducti sunt. **H**is auditis iuuenis homo ad mo
 dū pturbatus est ac cogitabundus vbiq; incedebat sui q; psuade
 bāt vt comes vlricus captata tempis ⁊ loci habilitate interfice
 retur: p̄tinuatum est occultum sup his rebus p̄silium ⁊ regni ex
 proceribus multi quos similis cura mordebat: hec ita fieri lauda
 bant. **I**uuenem ergo hominem magna audatie virtute feruen
 tem qui effrenū iuuentutis sue impetum vix p̄tinebat crebris per
 suasionibus grande ad facinus impulerunt. **I**nstabant eiusdem
 anni dies cum inclitus p̄sul **M**artinus duduz humili tugurio
 sublat⁹ de terreno altasq; celozū trāslat⁹ ad māsiones dolci

fluus mustum boni saporis vertebat in vinū: et dies lune festum
eiusdem scī martini subsequens orta est: in qua comes ladislaus
sūmo mane post repulsus p solis radios eiusdem diei diluculus:
domū ipsi comiti vlrico castro ī p̄dicto p hospitio assignataz pi-
terqz et ipsus comites p habēdo ut fertur mutuo colloquio adiit.
Sed o iūnica fator series: o lōga p tempa pectorib⁹ ī intimis ce-
cis alimētis nutrita sceleratissima iūdia: que qz primū in anguez
nostz veterē trāsuertens hostem nostros locoz de ameno et alto
de vertice boni pthoparētes deiicere fecisti et que vtrozūqz comi-
tū corda tāto iūdaueras rancore qd alter alteri⁹ abditis appeti-
tibus itime anbelarēt ī necem que tuis voluūt ī imis tūc patuit:
cū ambo comites vlricus .s. et ladislaus vna eadez tecti domo po-
stibus clausis colloquio mutuā verso ī iram primū v̄bis minaci-
bus tandē radiantib⁹ decertantes armis alter ī alterius madida-
rūt cruore enses. **D**ū autē ante hostiū stantiū ipsi⁹ comit⁹ ladislai
fideiū aures ītrinsēci rumor belli delatus est itardi dissoluto do-
mus hostio causaz dubij scrutāt rumoris. **C**ū igit̄ comites vtrof-
qz bello īsudare viderūt: mox eductis ensibus irruerūt ī comites
vlricū se suoz viriū omī cū v̄rute defendentē: ītrauerūtqz illū fra-
mee ictu ī pede graui⁹ vulneratū actandē pstratū ibidez decolla-
rūt. **Q**uātus autē regē baronesqz regni et almanos regi annexos
ibidē p̄cussit timor q̄nta ve formidine ītima ipsoz trepidarunt vi-
scera: dū enses nudas sanguīe tinctos hūano: castri p plateas ra-
diare viderūt ipsi sensere: oēs enī idem poculū qd comes vlric⁹
bibit se bibere cogitabāt. **F**uit autē comes vlric⁹ hō p̄decētis p̄ce-
ritatis ī vultuqz et corpe cōdigne disposit⁹: macer facie: etate quī
quagenari⁹ vel citra: iocūdus et admodū venerēus: crīnes orna-
bat: et ne barba apud amatrices etatē p̄fūderet illā radicitas euē-
lere faciebat. **¶ De eracia p regem ladislaū super
morte comitis vlrici comiti ladislao facta.**

Eracta tandem huiusmodi mora castro nandozalbeñ.
in p̄dicto rex et comes ladislaus ceteriqz barones. **C**o-
mes scilicet palatinus: ladislaus garaij vocitatus: mi-
chel orzag de gwtb: paulus fili⁹ bani de lijndwaiani-
toz regalū magrī et aulici regie maiestatis p̄ceresqz regni qz plu-
res qui regiam frequētabant curiam. **C**um illis versus castrum

Themeswar ipsoꝝ flexerunt iter. **E**st enī castrū hoc hungarico in agro ꝑcipuum ꝑtibus regni in inferioribus ad litus alvei themes in loco satis ameno celebri munimine edificatū. Cum igitur castrū ad hoc appropinquatus est comes **M**atthias ⁊ dñā elizabeth genitrix illi⁹ in signū luctus sublatiōis dicti quondā dñi iohannis comitis: nigris amicti stolis regi venire in occursum: inducto ergo illo sublimia castri eiusdem in palatia excellenti illuz vt regiam decebat dignitatē hospitio tractauere: vbi ⁊ ipse rex la dislaus ꝑdictis sui regni baronib⁹ ad vtrūq; latus suū stantibus comiti ladislao ad veniā ꝑstrato: temeritatē quā ī occidendo comite vlrico eiusdem regis vt dictū est ꝑ sanguineo cōmiserat expi auit ⁊ idulsi: ⁊ ne rex ipse apud comitem ladislaū quādocūq; de exigēda mortis fraterne vindicta suspectus haberet vtrosq; comites ladislaū. s. ⁊ mathiā fidei sub iuramento sup sacratissimo corpe christi ꝑstito ī fratres adoptauit: codēq; sub iuramēto nū q; futuris ī tēporib⁹ aliquā tallionē comitib⁹ ab eisdeꝫ ratiōe ꝑua se exigere velle spopōdit: ⁊ in tam gloriose fraternalis adopti onis signū ambos comites lugubri vestimēto qđ patne mortis ī mēoriā deferebāt: exui iussit ac eosdē ꝑꝑria sua ꝑ ꝑsona rubeo d purpure sartitis vestib⁹ amictire fec. **S** o vestis inamabilis ro seo desup vernās rubore dū itrinsec⁹ marturine quib⁹ subducta eras: vulpinas postea trāsfigurare fuerunt ī pelles. **O** astutus ⁊ ab oī bono hoīe refutabilis fraternalis ꝑtract⁹: heu ⁊ euitabile bo naq; īdignū mēoria ꝑ te regē sup tam caris tam excellētibus tam q; scīssimis et tam metuēdis reliquijs iuramētū ꝑstitū: heu īfan dū scelus dū antiquit⁹ dinorū hūgarie regū: q; tu tuuz obseruasti iuramentuz: simplicis vbi ꝑmissio firmi⁹ extitit obfuitata: an tue dispendiū vite tuū ꝑ te ruptū sacramētū tibi nō pepererit: dū ꝑ te ꝑstiti iuramēti dies vltia āni primi nō ꝑterijt dīna vltōe regnis ꝑiter et vita excessisti. **¶ De vindicta ꝑ regem ladislaū a comitibus Ladislao ⁊ Mathia exacta.**

Is itaq; serie ꝑnotata inter regem ⁊ comites pactis. **R**ex ⁊ comes ladislaus venerunt ad budam cum gau dioq; ibidem manebant. Comes enī ladislaus regio fidens in iuramento: ad regē recto corde erat. **O**mēm quidem indignationis ardorem si quem rex contra eum ꝑꝑter

mortē comitis vlrici cōcepisset extinctū fore arbitrat̃. **I**n comite
p̃terea palatino garenſi ladislao ſupradicto: cui⁹ filiā adhuc vi-
nente patre in p̃ſortē ducere diſpoſuerat: hac in re ſpem nō modi-
caſ fundauerat. **C**ogitabat enī ſi rex aduerſū eū in iram excitaret̃
palatin⁹ qui regē dirigebat illā cōpeſceret: ſibi q̃ adiuumento fie-
ret. **M**acigiſ ſpe comes ladislaus deceptus: cū reges p̃tinua er-
ga ſe videbat duci beniuolētia illi⁹ de malignitate ſuſpicabat̃ ni-
hil: ſ; quid ſibi p̃fuit in comite palatino p̃fidere cū ipſe palatin⁹
comitis vlrici de nece qui ſibi anūculus erat magis q̃ rex ladisla-
us crudelē exigere affectabat vindictā. **I**pſe ergo comes palati-
nus ⁊ paulus banſij pluresq̃ qui potius adulationib⁹ q̃ armō-
rū directōe regi ſeruiebant: ac oēs illi qui in p̃rem ipſius comitis
ladislai p̃ceptū rancoreſ illo viuēte cuomere nequierāt ad exigē-
das a comite ladislao ſui facinoris penas crebris p̃ſuaſionib⁹ re-
gem fatigabāt. **I**nquiebāt enī: tu rex es ⁊ illū cūcta ſequit̃ hūga-
ria: hic p̃cerū vulgiq̃ fauore ſupbus hac vice in comite vlrico
p̃ſanguineo tuo tuū ad latus hec fecit. **T**imendū eſt ne p̃ſump-
tuosus hō de tua p̃ſona idem faciat: rex es ſ; interiz hūgarie in re-
gno nō regnabis donec ipſe ſupuiuet motus eſt crebris p̃ſuaſio-
nib⁹ regis ladislai iuuenis anim⁹ paruaq̃ ſcintilla que in vindi-
ctam necis p̃ſati comitis vlrici in p̃ctore ei⁹ſdē regis velut i ob-
liuionē demerſa vernabat crebris p̃ſuaſionū flatibus ardere ce-
pit. **C**ū ergo regis animū ipſoz votis inclinātū cōperierūt: que-
rebāt oportunitatē vnde eoz optatis eo celer⁹ potiri valerēt: ti-
mebāt enī ne inſidie p̃ ipſos in occulto p̃ſtate detegerent̃. **I**nter
hec anūciatū eſt thurcos regni p̃ſinijs irruptionē minari: q̃ p̃p̃t
comes ladislaus paternā volēs imitare natrā: plurimū militez
ſtipendariū p̃tibus regni hūgarie de ſupioribus vſq̃ ad ciuitatē
peſthienſ. p̃ducere faciēs a rege impetrata recedēdi licentia thur-
cis occurrere parabat. **I**lli vō qui d̃ comit̃ ladislai aduerſis gau-
debāt regi ne illū pateret̃ abire ante q̃ comitē **M**athiaz loco ſui
in curiā ſue maiestatis aduenire faceret inceſſant̃ p̃ſulebāt. **E**cō-
tra ⁊ comiti ladislao ſuggerebāt dicentes: ſi tibi a rege diſcedere
voluntas eſt ante q̃ regi vale dixeris iube ad regem tuū venire
germanū: licet enī vt alter veſtz ſemp̃ regiuſ latus comitet. **T**u
quoq̃ regie maiestatis in curia tui germani rebus ſua ſerie diſpo-

sitis abire poteris et si quādocūq; te absente apud regē quīpiā tibi p̄trariū monebat german⁹ tuus nosq; secū illa cōplanabim⁹: et hac quide; sub astutia insidiarū artifices utrosq; comites oportuni⁹ circūuenire posse sp̄abant nec illos eorū sefellit opinio. **N**ā statim postq; comiti ladislao his in reb⁹ regia declarata est volūtas ille inscius insidiarū īmemor q; p̄t illi dixerat ut caueret ne simul cū germano aliquādo domus regie inter limites clauderet anteq; abiret comitē mathiā illac venire voluit. **Q**uod postq; domine elizabeth genitrici eorūdem comitū innotuit mox expauit: et quasi futura p̄sciens ne comes mathias interim donec frāt suus regia in curia p̄uersaret illac acceleraret instabat: s; q; fata suarū series rerū bonos vel malos ad exitus trahūt: comes mathias fratn̄is mādatis potius q; matn̄is interdictis parēs a matre cū lachrymis dimissus venit ad regē. **S**emis igit fribus curie regie intra ambitū existentib⁹ temp⁹ istabat dū. s. quadragesimalē ieiuniū se obseruātes suū deuexerat p̄pe ad mediū et feria scda prima post dñicam **O**culi claro solis radio illustrata meridiē cōstituerat. **C**ū comes ladislaus regiū ad colloquiū vocatus ladislao de gara palatino socero ipsius: in quo ipse ut dictū est intime p̄sidebat: causam calamitatis eiusde; p̄ferente p̄ntibus paulo filio bani: iohāne **I**skra: benedicto de thwroc; et quodā almano **L**omberger vocitato ibidē regia in domo extitit captiuatus. **C**omes vō mathias de hijs que erga fratē agebant inscius sua puerili īnocentia nullā sibi opem ferēte in quadā domo que sibi p̄ hospitio castro in **B**udensi designata erat reclusus est: ambo tādē seorsum p̄ vigili subiecti sūt custodie. **C**ū vō nox supueniēs eiusdem diei lucem cōmutauit in tenebras **N**icolaus de wijlak wayuoda transsiluan⁹ lorica indutus tāte rei spectaculo auidus suorū familiariū in cōmitiua illac venit ad castrūq; budēn. mox intromissus est. **I**ste enī nicolaus wayuoda comitis ladislai casū nōmin⁹ ardebat et nec eiusde; in necem p̄lati p̄silij expers erat: cum enī esset homo honoris cupidus et ambitioē nō modica estuans altaq; parētū de sanguīe genit⁹ quodā dñm comitē iohānē et suos natos ī regno ac erga regē excellētiori noīe et titulo vti egre referebat. **E**xhīc q; iuidia erga illos ducebat nō modica postq; aut mox subsequēs dies in lucē dissoluta est dñs iohānes waradicn̄.

epūs. **I**te sebastianus de rosgon et ladislaus de kanijſa viri egre-
gij in regnoq; tum ſanguine tum agroꝝ poſſeſſiōe v̄tuteq; milita-
ri p̄ſtantes necnō caſpar bodo de gijwrgij hō p̄ſilij ſentētia non
vltim⁹. **G**eorgi⁹ quoq; modicā magna rerū opulētia p̄dit⁹ v̄t-
q; paulus horwath ac quidā alman⁹ frodnobar denoiatus mi-
lites armoz directiōe iſignes et alij quidā qui p̄ quōdā dñm comi-
tem iohānē aut p̄moti aut ab infantia educati erga comites ladiſ-
laū et mathiā ſideli familiaritate et amicitia ducebant captiuitatis
ſūt affecti calamitate. **D**ū tandē detentionis corūdē comitū terti-
us dies veſpaz horā pegiſſet et titaneus axis occiduas appropin-
quaſſet ad horas: comes ladiſla⁹ iudicis et iuratoꝝ ciuiū budenſ
ciuitatis ad man⁹ vt capitis plecteret pena aſſignat⁹ ac ſub mul-
toꝝ cuſtodia armatoꝝ ante caſtꝝ buden. in oppoſitū atrij frijſpa-
lotha denoiati deduct⁹ p̄iterq; ibideꝝ et decollatus eſt. **C**ontigit
aut ſue decollatiōis in tēpe res nō paruo p̄ miraculo narranda:
nā cū ipſe comes ladiſlaus decollaret et iā trinū ſue decollatiōis ſi-
bi impreſſū poſt vuln⁹ p̄ſtratus manib⁹ ad terguꝝ ligatis in ter-
ra iaceret mox p̄prijs in virib⁹ erectus ſurrexit: ſeq; p̄ter p̄ſcri-
pta tria vulnera in ſua decollatiōe exacta de iure ampliori ſatiſſa-
ctione nō teneri voce ſatis intelligibili dixit: tandē omib⁹ circū-
ſtātib⁹ rei ex nouitate ſtupētib⁹ dū repente p̄cedens poſt ali-
quos paſſus veſtē qua indutus erat calcaſſet i facieꝝ cecidit: ſicq;
inſlu quorūdā aſtantiū quibus hec res cordi erat reſiduū decolla-
tionis illi⁹ p̄ſumatū eſt. **S**ed heu dolor heu meſticia et heu q̄ntas
hui⁹ comit̄ exitiū diligētib⁹ illuz p̄cepit anguſtias: enīvero vi-
diſſes hūgaros quaſi cūctos nobiles. ſ. et ruſticos demiſſo capi-
te p̄ſertis manuū extremitatib⁹ cogitabūdos quaſi graui ſomno
occupatos icedere: vidifſes et multoꝝ p̄ ora recētia lachꝝymaruz
flumina decurrere: dici enī pōt qd̄ ſi popularis hūgarice gētis tu-
mult⁹ p̄ crebras p̄conicas p̄clamatiōes p̄q; horrendaz icuſſio-
nes minaz ſedat⁹ nō fuiſſet: ſiq; ipſe comes ladiſlaus p̄grua dici
in hora ad plateā ſcī georgij vbi quōdā triginta duo milites decol-
lati extitere ſuo p̄ ex terminio educ⁹ fuiſſet: ipſa plebee p̄ditōis
man⁹ illū ſue de diſpendio vite eripuifſet: multi enī tūc p̄ vinea-
rū cultu i ciuitatem p̄uenerāt: tātaq; erga illū affectiōe ducebant
vt ſanguinē fundere vlticeſq; aīas p̄ mille vulnera i illius vin-

dictam efflare eisdem nō crudescibat ⁊ hic fuit causa quare ipse comes ladislaus nō in loco alī p̄sucto ⁊ diei horā circa vltimā extitit decollatus: postq̄z aut̄ decollat⁹ est mox atro iuoluit tegumine positusq̄z in feretro ad ecclesiā scē marie magdalene defertur: totāq̄z p̄ noctē vigiles p̄ excubias custodit̄ ac tandē prima aurore luce erūpente ī ecclesia sacratissimi cor̄pis christi: vbi p̄fati triginta duo milites quos quōdā rex sigismūdo⁹ sue ire in impetu decollari fecerat tumulati iacēt: omī exequiaz ⁊ sepulture sine honore tumulat̄. **F**uit aut̄ ipse comes ladislaus vt dictū est ī statura patri haud obfimilis: facie rotunda ⁊ fusca: criminib⁹ lōgis: castaneaz colorē imitātib⁹ intuitu pius humeris latus: in armis strenuus: satis audax ⁊ tam ad suos q̄z ad alienos benignus.

De vindicta ⁊ guerris ī morte comitis ladislai ī regno

Hic aut̄ p̄fuit tāti facinoris p̄suasio hijs qui secutis iuuenilē regis ladislai aīuz vt iuramētū trāsgrederet̄ corū p̄silijs p̄uerteūt si dīno iudicio placuisset hūane sentētie idoneum fore videret̄ qđ ipsi ⁊ nō rex ladisla⁹ p̄missi piuri subissent talionē s̄z arbitrari pōt qđ fata hoc tramite futuris rebus disponerēt locuz: nihilomin⁹ tñ ⁊ hij qui hoc facin⁹ p̄flauerāt apud plebem ignominiā ⁊ odium p̄secuti sūt ⁊ multi alij etiā haz rerū exp̄tes ipsius comitis ladislai fidelib⁹ de nece dñi ipsoz p̄tinuis ī armis vltionē exigentibus vite p̄iter ⁊ rerum ruinam hac de causa subierunt subortū est quidem mox ī regno acre disturbūz ⁊ sine discretionē ipsoz comitū de crūna grauis exigebat̄ pena: enī uero michael zylagij de horogzeg eozūdem comitum auūculus multis tum domesticaz tum extraneaz nationū coadunatis sibi bellicosoz viroz p̄sidijs p̄tes regni trāssiluanas aggressus ē ⁊ breui diez ī spatio omnes ciuitates ⁊ opida terre illius sue subdidit ditioni: ac cunctos regales p̄uentus p̄te regni de eadem regiū ad fiscum p̄tinentes suos sibiq̄z adherētū p̄uertit ī cēsus. **Q**uid aut̄ ceteri quos calamitas ipsoz comitum magis angebat regni p̄climata fortes possidentes munitiōes ferri ⁊ ignis mīsterio p̄q̄z rerū direptiōe fecerint: si quē ea futurā p̄pter memoriā conscribere delectaret rem multis p̄clusam suspirijs suoꝝ ad notitiā deduceret posteroꝝ.

De sorte ceteroz captiuoz ⁊ de obitu regis ladislai

Ost exitiū tandē ipsius comitis ladislai paucis dieb⁹ elap-
sis dñs waradiē. epūs sue pditionis exigente merito
dño dionisio strigonien. archiepō regiū vsqz ad bñpla-
citiū in captiuitate seruādu extitit assignatus. Comes quoqz ma-
thias quadā arta in domo ad latus turris Isthwanwr edificata
ad inferiores termas pspiciēti puigili sub custodia seruabat: ce-
teri quoqz captiui non min⁹ scorsū a comite mathia reclusi regiūz
ad vorū tenebant: voluebat dies 7 millesim⁹ qdringentesimus
quingagesim⁹ octauus dñi ānus instabat: verqz āni eiusde3 ve-
nusta floz amictus tunica suos iā posteros trāspassauerat grad⁹
7 fertili suū cessarat hospitiiū: estati sole subtrancos agente gres-
sus nocte. s. illa que festum sacratissimi corpis christi immediate
subsequit nimiā intenebrositatē dissoluta modicoqz nimbū impe-
tu **B**udense castz pcuciente: omnes captiui eiusdem castri excel-
sos habitū intra muros comite mathia 7 paulo modzar tantūz re-
gia ī captiuitate remanētibus: ad aquas calidas inferiores pen-
dentib⁹ castri de menijs quorūda3 duoz linthiaminū in mīsterio
se demittētes liberi abierūt. **D**ū aut regi ladislao suoz captiuoz
īnotuit eliberatio simul cū illis qui eorundē pcrauerāt: captiui-
tatē admodū triste tulit ptimuitqz. **N**ā pfati sebastian⁹ de ro3gō
7 ladislaus de kanijsa valebāt in armis 7 multa in regno gaude-
bant parentela. **R**ex ergo 7 sibi annexi barones hos eosdem in
vindictā sui eocitiuz īsurgere formidabāt. **Q**ua ppter omī sue p-
tis gente cito armata qualibz absqz mora wiennenses se trāstulit
ad ciuitatem: comitē quoqz mathiā sine aliquo vinculo 7 paulūz
modzar multis ferramētis cōpeditū: locuples enī erat auro et se
ab eodem īgentes thezauros extorquere posse spabat: vno 7 eo-
dem ī curru locatos secū abduxit: tandē modico tempis īterual-
lo wiennē habitato ī bohemiāz transijt: 7 comitem mathiā wien-
nensi ī castro firma sub custodia reliquit: dum aut prageni in ciui-
tate regali ī pompa conuersare subita 7 tristi egritudine aggres-
sus vitam pariter 7 piurium vltimo respiramē soluit. **A**trū aut
vt quibūsdem placuit ordināte georgio de bodebrad als eiusde3
regni gubernatore letiferū p venenū an vocatiōe diuina occupu-
erit: ipse p comperto dicere nequeo. **S**epe enī multoz ora mul-
tas discoloratas ī narratōes dissoluunt: omībus tamē fidem ad

hibere quis queat. Creuerat ipse rex ladislaus pgruaz sui corpis
in pceritatem: glaucos quidem z crispas habebat crines: facies
quoq; illi alba erat: rubenti p mixta colore: z nasus recto diame-
tro mediā inter faciē descendēs: parua quadā sui i medio tumesce-
bat curuitate: mox vō pbitate z pndētia sue etatis int iuuenes
nō min⁹ erat venust⁹. Obijt aut ipse rex ladisla⁹ āno dñi millesi-
mo qdringētesimo quinqgesimo octauo supradicto: etatis quidē
z regnoz suoz āno bisnono cū. s. eiusdē anni autumn⁹ sue vltie
cōpleuerat orbē lune: eadē die anni subsequētis q comitib⁹ ladis-
lao z mathie vt pdictū ē pmissū pstitit iuramētū: sepultusq;
ibidē prage i ecclia pochiali nouissimā loco i eodē expectatur⁹ re-
surrectiōem. **De electiōe dñi comitis mathie i regē.**

tria mathias a dyab
in nobilitate huij
X inimica nec ullam
dixit i apt pnt in
creare z eligere z
timere et inuentos
copa peccata hiet
in volua quif fetez
in vna dyabola effi
uit Abrenuntiant dyab
ut apus

Am aut pegrinis ex relatibus fama obitus ipsi⁹ regis ladislai in regnū hūgarie venit multos tristitauit maxie aut illos qui eidem regi comitis ladislai psuasent necē: cū ultores effusi sanguinis ipsi⁹ comitis ladislai eo audius eo aīosius insurgere ac inceptā finē ad optatū pducere vindictā desiderare videbāt qđ z factū fuisset si p compo-
nendis regni rebus p qz eligendo rege indicta p totum regnū hūgarie generalis vniuersitati nobiliū pgregatio eorundē ultorū estuantē in vindictā animū nō refrenasset: ipsa tandē generali cōgregatiōe suis statutis ī diebus cū. s. celer z ingeniosus notario-
rū calamus: millesimū qđringentesimū quinq̄gesimū octauū domini annū de recēti scribere īcepit multa nobiliū tumultuositate oēs ciuitatis pesthieñ. p plateas feruente michael zijlagij supra dictus: comitis mathie vt dictū est auūculus cū genitrice eiusde⁹ vno eodem de aluo natus: multā viroz armorūqz v̄tutem secūz ducens pgregatiōem nobiliū ad eandē venit: z hūc quidē michaelē zijlagij viri ī regno potētes: quoz in pectorib⁹ bñficiōz merita quondā dñi comitis **J**ohānis viuaci mouebant recordia domini. s. thomas zekel prior: auranc: sebastian⁹ de rozgon: ladislaus de kanysa z pāgratius de zenthmijklos: cūctusqz tam trāsfiluanay qz inferior regni ptium cetus nobiliū comitabant: qui dum in eandē ciuitatē pesthieñ. venientes comodū sibi cepissent hospitium z nox eoz post decessus prima supueniens hūano visui diei in claritate abdictas celi palam fecit stellas oīpotens ab alto eiusdem noctis sub pfunditate altū danubij flumem tam dura tāqz solida pstrauit glacie qđ subsequētis diei luce orta cūcti danubiū trāsire volētes: omī nauigio remoto ipsius glaciei ī dorso velut quendā continuū p campū nullo eos aquarū impedimēto v̄tante incedebant. **D**ñi vō ladislaus de gara palatin⁹: nicolaus de wijlak wayuoda: paulus filius bani de lijndwa qui vt dictū est: regalibus p̄eratianitoribus z ceteri quidā nō magni momēti viri qui. s. pfatoz comitū ladislai z mathie pcurauerāt calamitatem **B**udensi erant in castro z ea que erga comitis mathie auūculum gerebant aīo formidoloso ferebāt. **Q**uis aut putaret eodē parua timoris anxietate pcuti dum exactores tallionis per ipsos cōmissi facinoris multa v̄tute armorū maxiaqz bellicoso-

nim copia viroz vigere: et hos quidē sibi vicinos esse aspiciūt et
 si tutelā aliquā in flumē danubij ipsis fieri posse spāssent ipsa fru-
 strati: idem flumē spissis glaciez molis p̄tectum intuebant: siqz
 iam dicte generalis p̄gregationis p̄rogatiua p̄ ipsūqz michaelez
 zylagij eis p̄cessa affidia illos eodē nō aīasset dici posset: qđ al-
 toz castri budensis muroz in firmitate mīme p̄fisi atro p̄ime no-
 ctis instante chaos fortassis dispersi loca penissent ipsis tutiora:
 asscurati tandē ad ciuitatem pestien. descenderūt et cum hys qui
 ciuitate ī eadem erant simul iuncti de regis electiōe tractantes p̄ti-
 nuū colloquio dies p̄sumpserūt plures: instabat michael zylag-
 ij sibi qz coadunata gens totalis et quasi oīs nobiliū hūgarie ce-
 tus vt comes mathias in regē eligeret: supradicts vō ladislao d̄
 gara palatino: nicolao de wilak waynode et paulo filio bam de
 lindwa cuncteqz eoz cohorti: nec id vt comes mathias regia po-
 nāt dignitate annuere dū cōmissi p̄ ipsos sceleris grauiorez exin-
 de arbitrabant illos se suscipe posse tallionem: neqz eis oīno re-
 futare cedebat ad libitū dum vindicte mortis ipsi⁹ comitis ladis-
 lai exigentiū cateruis vndiqz circūd. reorundez medios volue-
 bant inter tumultus: saniori tandē freni p̄silio imminens vite aut
 rez dispendiū futuris cōmittentes enētibz accepto pri⁹ a p̄fato
 michaele zylagij fideli iuramēto qđ nūqz futuroz tempoz ī cuo-
 lutiōe hoc crimē ipsis obiciet et nec aliquādo necis ipsius comitis
 ladislai ab ipsis et eoz heredibus aliqua vltionis exigeret pena et
 ipsi id vt comes mathias regale sublimet ī solū ānuerūt: et quid
 facerēt nisi vt annuāt: dū oē hūgaricū vulgus latas ciuitatis p̄
 plateas deambulās: puerozūqz cetus hīc inde cursitās loqueba-
 tur et alta voce clamabat mathiā volum⁹ esse regē: hūc n̄ra p̄tu-
 tela deus elegit: hūc quidē et nos eligam⁹. **T**anto enī cūctus ci-
 usdem p̄gregatōis popul⁹: p̄ter illos ī quibus cōmissi ī eum cri-
 minis timor laborabat: erga ipsuz ducebat amoris desiderio vt
 supra oēs delicias ipsū regiū ad culmē puenire optabāt. **M**obi-
 le ergo illud dñoz p̄latoz baronū p̄cerūqz regni p̄siliū vnitum
 est: omīqz hūgarice gēti placuit vt comes mathias regia adorna-
 tus dignitate regis hūgarie dñetur: et nihilomin⁹ eiusdē regale
 sceptrū p̄stito fideli iuramēto venerari p̄iter et metuere spoponde-
 rūt: et qz pueriles eiusdē comitis mathie artus taz vasti negocia re-

qui occurrentiū rerum p̄ magnitudine sufferre nō valere cogita-
bant: iam dictū auūculū suū donec fetontis axis quīquies annua
les pagraret cursus ī eiusdem regni ⁊ ipsius electi regis gubnato
rem p̄fecerāt: s; mira res adhuc hec tam solēnis electio ī penetra-
libus agebat: nūdūq; ad populū eiusde; deuenerat rumor: ⁊ iaz
pesthiciē. ecclesiā solēnē in cautū dissoluta de tā desiderabili elec-
tione deo laudes psallebat. Cū autē cōmunis populi denenit ad
notitiā oē hungaricū vulgus magno p̄ gaudio exultabat ac cam-
panaz vbiq; ecclesiāz pulsantiū sonitu: nimioq; tubaz ī clango-
re ⁊ multaz ī modulamie fistulaz necnō vocum in laudem dei ca-
nentiū patule laxataz melodio ingenti sonitu vicin⁹ densabatur
ether: currebāt hinc inde nūcj hui⁹ electiōis gaudiū hijs qui ab-
sentes erāt defferētes: multisq; munerib⁹ onusti redibāt: postq;
aut p̄pinque noctis aduenit crepusculū ipsa nox ī multoz accen-
sione igniū illudit ⁊ q̄si in diē ficticiē multa p̄gerie lignoz ardēte
trāsmutat: dici quidē p̄sumit qđ primeuo hūgaricaz rex ab ori-
gie alicui⁹ regē electō tāto cū gaudio tantaq; cū glia celebrata fuit
nūq;

Quō dñs rex mathias de captiuitate liberatus in hungariam extitit reductus:

Ostq; aut ipsa tā felix electio finē expectatū sortita est iam
dict⁹ michael zylagij vulgi fauore supb⁹ regalibus bude-
hīs ab atrijs abstiere nolēs: multoz hūgarie dñoz ī comitiua
let⁹ itrauit ⁊ principē occupauit ad nouū. Ladislā⁹ quoq; garen-
sis palatin⁹: qui ātquo regni de more eisdē p̄sidebat ⁊ eade; sibi
vltronee volūtatis sub specie: tristo tñ ab itrinsec⁹ corde: cessit se-
q; ab illac clā tutiorē sibi ad ptē trāstulit. Quib⁹ pactis p̄fat⁹ mi-
chael zylagij tumultū dicti comitis ladislai adiit sumusq; eiusdē ex-
hūari faciēs illud siml' cū cūctis sibi circūstātib⁹ deplāxit: ac tādē
trāsiluancē. ad albā trāsserre faciēs ide; patnū iuxta sepulcz in
multis obsequijs p̄dere fec: eisdē ī dieb⁹ electū regē supra noīati
georgij de podeb: ad potentia tenebat: iste enī georgius de pode-
brad ī regno bohēie multaz possessiōe ciuitatū multeq; p̄sangu-
neitatis pentela cūctis eiusde; t̄re optiatib⁹ ditior erat: ⁊ hic dicto
quondā rege ladislao etate puerili occupato eiusdē regni bohēie
gubnamis moderauit officiū: p⁹ mortē vō eiusdē oīpotēs fortuna
regno ī eodē regio ī trono eundē sedere nō vetauit: ad hui⁹ geor-
gij man⁹ electū regē quidā sub hac sorte deuēisse ferunt qđ videlz

447
dū adhuc comit̃s fūgeret̃ noīe eūde rex ladisla⁹ ī dieb⁹ circa fines
regalis sue pōpe p̃xis wienēsi de arce ad se ī pragen. vrbē deſer
re iuſſiſſ; ⁊ ea die q̃ rex ladisla⁹ obiſſet dicte pragen. vrbis int̃ me
nia deduct⁹ extitit; ipſoq; rege ladislao vita fūcto cū cetis bohe
micis reb⁹ ī prātē eiūde georgij de podebrad extitit; deuolutus
alij aut̃ ipſi⁹ noui reg̃s elibatiōem ita factā fuiſſe mihi p̃luadebat
qđ videlz dict⁹ georgi⁹ de podebrad ſtatī poſtq; ipſe rex ladisla⁹
ſua vltia clauſiſſ; reſpiramīa obit⁹ eiūde ſtudioſi⁹ celat̃ ſamā:
ac mortui reg̃s anulare eiūde de digitiſ ſurripuiſſet ſigillū: fecit; q;
q; ſcribere l̃ras q̃s tādē eodē ſigillo p̃ſignari faciēs ipſi⁹ regis la
dislai fictitio ſub noīe his quib⁹ comitis mathie custodia iuncta
erat mādāſſ; vt mox eiūde l̃ris viſis comitē mathiā ipſaz l̃rarum
oſtēſorib⁹ aſſignaret̃: ipſiq; ſiſ cū illo pragen. vſq; ad ciuitatē ve
nirēt. **R**ex enī ladisla⁹ dū wienēſe caſtr̃ egreſſus ē: hoc ſigillum
custodib⁹ p̃dictis ī comitis mathie reb⁹ idubitabili p̃ ſigno reli
quiſſe ferē. **C**redidiſſet ergo ipſi custodes fictis l̃ratorijs mādāt̃
⁊ ſe eorūde īmoratos exhibuiſſet factores: nūdū āt comes mathi
as ī ſupradictor̃ ductu nūciōz regni bohēle ad oras vēiſſ;. **C**u;
bohēor̃ plūmi armis mūti tūtib⁹ p̃ georgiū d̃ podebrad: quoz
ī medio ipſe comes mathias pragā vſq; tut⁹ egrat̃; dū vō ipſe
georgi⁹ de podebrad eūde vidit gauſus ē valde nō modicā cni ī
eiūde redēptiōez auri p̃tē ſe recipe poſſe cogitabat: poſtq; āt au
dinit eūde comitē mathiā regni hūgarie ī regē electū cē ſupb⁹ in
m̃lt̃s allocutiōib⁹ nouū regni hūgarie regē agreſſus ē: ⁊ eū m̃ltā p̃
fabulatōe victuz ſue nate ad p̃nubia icliant̃ nec ī poſtez repatriā
tez cū plūmi auri ſine ſolutōe abire tulit: āno tādē electi reg̃s p̃rio
cū. ſ. rigid⁹ hiemis albor: trepido p̃flat⁹ zephuro frigidis diſſo
lut̃s niub⁹ excels̃ mōnū de culmib⁹ p̃fūdas defluerat ī valles:
vſq; expectata tēpies auiclaꝝ ora gratos diſſoluebat ī caut⁹: ip
ſe nou⁹ rex armato bohēor̃ ī p̃ductu ad opidū ſtrazniyce d̃noia
tū ī p̃tib⁹ moranie iux̃t decurſū flum̃is morwa ſunatū magna cū
letitia extitit deduct⁹ vbi mox ſuozū cet⁹ nobilium imēſo p̃fuſus
gaudio cū circūdedit: quoz tādē leta int̃ agmīa let⁹ d̃ſideratā ad
patriā egrauit: cū āt buden. ad caſtr̃ vētū eſt mox m̃ltor̃ p̃fluētia
nobiliuz aduētū deſiderati regis p̃ſtolātū curia regis eiūde ma
gna cū gl̃ia extitit decorata. **¶** **S**uper quibūſdā exerci
tijs d̃ni mathie regis cōpendiū quoddā paruum.

Nlla hoīe in hoc est natura que eūdez regnare dedigna-
ret: nā cūctos sui eui christianos iter principes ipse vnus
est qui alta facinorū cū gloria sui regimīs dirigit officium:
nōne et cesar thurcorū? **M**achumetes qui hac nra etate viuebat
suiq; terrore oēm fratrū orbē q̄ssabat quiq; suoz p̄ magnitudie fa-
cinoz magn⁹ machumetes noīari dignus fuit: rege de isto dixit-
se fert: ego et ipse inquit: sumus oēs mundi iter principes digne
p̄cipis noīe qui vocamur. **M**ōne est: vt p̄cipē esse solet: in cō-
silijs p̄ idoneus in delinquētes clemēs atq; p̄ misericors ī reb⁹ re-
gni admistrandis solers et p̄uidus aīo strēnuus: magna et ardua
agredi audax: in laborib⁹ tollerādis īfatigabilis: in euētib⁹ p̄
cogitādis p̄ueniēdisq; p̄spicius: in piculis euitādis cautus: in
hostis īfidijs p̄silijsq; denudandis et p̄uertēdis sagax: in omī re
militari ac ī cūctis sui regimīs exercitijs miro modo īstructus: dis-
similandi magr glorie vsq; ad īfinitum audus et tanqm regnare
natus. **I**ste rex a suis regnicolis turbata habuit sui regimīs pre-
mordia: postq; autem viribus et animi discretiōe adoleuit: quasi
quodam graui aquarū de diluuiōe emergens omīa moderamīe p̄
optimo complanauit. **D**ic sui p̄cipatus primos circa annos ī-
gentem thurcorū exercitum: qui comitatus **S**irimien. ī depopu-
latiōem se īgesserat: castraq; kewlpen et zenthdemeter ad litus
aluei zane viceperat potenti marte fudit. **D**ic annos circa eosdē
et **F**rederici romanoz impatoris ambiciosam cupidinē sceptrā re-
gni hungarie ardentem regemq; ipsuz: quadam oportunitate p̄
barones quosdam sibi attributa: culmīe regio spoliare volentē:
tum vī tum īgenio compescuit et extinxit. **T**andem ī bohemos et
polonos: regnū qui maxīs vt sup: adictus est premebant rerū di-
reptiōibus et īcendijs: gladio conuerso: eosdem post multā eorū
dez cedē mira celeritate compressit fortiaq; illoz domicilia et mu-
nitiōes paruo admodū fultus milite euertit: a cedeq; residuos p̄
deuia ac siluarū p̄ latebras errare et extra regnū p̄fugere coegit:
necnō et guerraz p̄cellas que p̄fati quōdā wladislai regis a tem-
porib⁹ ī regno graui fluctuauerāt tumultuositate pulcra q̄daz di-
cretiōe cōpescuit p̄it et sedauit pacemq; p̄ optimā tot p̄ānos de-
sideratā oēs sui principat⁹ p̄ fines cōposuit. **P**ost hec valida mi-
litum expeditione p̄flata plurimam p̄tem **S**erue puagatus est

150
ac magna vastitate terra in eadez in igne ⁊ ferro edita felix redijt.
Harū demū rerū post expeditiōem nundum equoz suoz sudore
desiccato **B**ozneñ. regnū. quod ⁊ ramā vocam⁹: tūc turchorum
dominio subiectū aggressus est. **C**astrūq; iaijeza tum loci natura
tum vero menioz altitudine munitissimū vi: alia vero terre eius
dem castra deditiōe cepit. **O**mnēs q; cesaris thurcoz milites sua
de curia ad custodiā eorundē castroz deputatos quos gladi⁹ hū
garoz nō psumperat: ad grām ⁊ suā ditionem recipiens purpu
reis splendidos vestimētis secū deduxit: optimūq; ⁊ nouū ge
nus victorie reportauit.

**De felici coronatiōe dñi regis mathie ⁊ de quibus
dam eiusdem expeditiōibus.**

Ater hec sacro regni hungarie diademate a manib⁹
frederici romanoz cesaris magna cū difficultate reha
bito: rex mathias sexto sui regni dñice aūt incarnatio
nis millesimo q̄dringētesimo sexagesimo q̄rto āno: i
die cene domī totius sui principatus spūalis secularis ve digni
tatis domis regniq; sui pceribus p̄sentibus ⁊ de eiusdem coro
natione gaudentib⁹: more al̄s obseruato magna cu; solennitate
feliciter exiit coronatus. **P**ost hec machinirtem thurcoz cesa
rem supradictum in expugnatiōe dicti castri **J**aijeza formidolo
so belli cum apparata insistentem. solo exercitūalis sue expediti
onis strepitu territauit: cūcta q; machinaz ⁊ tormētoz genera p
eundem illac apportata ibidē relinquere ac ipsū castro de sub eo
dem victorie vacuū fugere coegit. **D**emū magna ex hinc suoz fa
cinoz gloria subsequen. quendā bohēmū swijhla denoiatū viz
in armis pstantem multo agregario milite fortem regni hūgarie
in depredatiōem: ad opidū koztholijan siue zenthwijd munitiōe
sibi pparata: nouas res molientē in forti manu circumuenit: ex
pugnauitq; ac captum pluribus suis cum complicibus in furca
suspensum ventoz flatibus exposuit: ceteros etiam suos comi
tes qui capti fuere plurimos tabido suorum carcerum fetore fecit
suffocare. **T**andem vniuersis partium regni transiluanarū no
bilibus omniq; vulgo dementicia ductrice suum regium contra
culmen rebellionē moto: dum sibi nouum principem elegissent:
multaq; conuoluti in agmīa aciebus ordinatis regie maiestatis

introitus prohibere niterent: mox dñs rex ex aduerso velut turbo
quidā vehemens suis ferratis euz aciebus licet impar milite irruit
sup illos: illi quidē manibus mīme p̄sertis terrore nimio p̄cussi:
velut fere quedā indomite viso leone: fugerūt. Quos tandē do-
min⁹ rex sui arbitrij iuxta libitū domitauit: p̄pter qđ nōnulli illo
rū ea de causa quā subierūt deflent rusticitatez vsqz in hunc diem.
Albinc vō milite quiete minime recreato moldaviā versus pu-
ta regionem sacre corone regni hungarie subiectā tūc rebellē suo
rum flexit habenas equoz. Dū igit alpibus transitis magnā ter-
re eiusdem ptem in forti manu pagrasset: z in quodē regionis ei-
usdem opido baniya vocato cuncta sua cum gente hospitūz acce-
pisset. Stephanus wayuoda earundē p̄tium dñs magna vi sui
populi coadunata noctis in cōticinio regium irruit sup exercitūz
succenditqz opidū z hūgaros tum somno tū vino occupatos ad
arma excitauit. Elegerat enīz stephan⁹ wayuoda nocturna sub
vmbra regiū adoriri exercitū vt si in p̄lio deficeret saltez tēporis
obscuritas illi auxilio fieret. Fefellit tñ euz sua opinio: nā subito
rex cūcto suo exercitu in timpanoz tubarūqz sono puocato z tum
luna tum vō dicti opidi incendijs radiātibz furibūdo cū impetu
irruit sup illius agmīa ac post multā vtriusqz p̄tis decertatiōem
postqz maximā in walabis factaz stragem stephanus wayuoda
terga dare ē coactus. Qua p̄pter rex triumphū p̄claz atqz mēo-
rabilem obtinuit: vñ z vexilla plurima in signūz inclite victorie
sue budā vsqz adduxit: que magna cum celebritate in parochiali
gloriosissime v̄ginis marie ecclesia locata cernunt etiam hodie.
Hanc tandē victorie sue post gloriā dñs rex ad instantiā scē m̄ris
ecclesie tum ad p̄ces frederici romanz impatoris contra hereti-
cos h̄wziistas in moravia z in bohemia sepcienne p̄tinuauit bel-
lum ac semp victor euadens omnē morauie marchionatum cum
ctamqz zlesiam sed z lusaciam sue ditionis efficiens: in regem bo-
hemie eligi z illarum terrarūz dominio z principatu frui dignus
fuit: p̄pter quod in tam celeberrime electionis sue decorem z di-
gnitatez in ciuitate Olomucen. hymnus iste infrascriptus noua
editione extitit decantus. Maximo cultu veneranda cuiqz: egi-
mus nonis maij iocūde: festa victricis crucis z beate: digna repē-
te. Congredi gētes patrie boheme: p̄sules vere fidei barones:

vrbiū sanas licuit cohortes cristicolaz. **T**olle constructū pmi-
nente templū: olomucēse laicisq3 cleris: perstrepat votis domio
repletū religiose. **C**redit sacrū iugiter vocatū: pncuma tot rectis
animis dedisse: publice clamāt placet eligat ecce mathias. **C**la-
ra dilectus cito vota sūmit: celicis iussis p̄cibusq3 terre: mēte dis-
cussus pie xpē p te: flexus obedit. **L**audibus dign⁹ placido ma-
thias: addit assensu diadema regni: p̄potens regno ⁊ titulū bo-
hemī danoniāz. **V**enijs iesu referam⁹ omnes: gloriā cant⁹ stre-
pat ⁊ tubaz clangor: vt nobis veniat vir equus: terror ī hostes.
Iste rex nros aīos fideles: alleuet p̄slos reprimatq3 mactet: cū
suis sectis hereses iniquas: quā vehemēter. **E**antus humentes
ocius liquorē: liquet arcturus iaciet ⁊ axem: quoniā dei causā po-
pulosq3 princeps deferat ob te.

**De infidelita-
te quorundam dñoz hūgarie ptra dominum regem
mathiā cōmissa ⁊ de victorijs eiusde3 dñi regis qui-**

Omino rege ea tempestate res suas erga **busdam.**
regnū bohemiē sorte felici dirigēte: quidā dñoz hūnga-
rie: hij aut maxie quos sua beniuolentia extollerat ī al-

tū: potissime vō dñi vterq3 iohānes alter strigonieñ. archiepūs
alter vō cpūs quīq3 ecclesieñ: in sclauonia humilis sub tecto no-
bilitatis geniti: regia bñficia ingrata tractantes recordia: neduz
res illius in bohemia nō pturbassent: verum ⁊ regem ipsū sce-
ptro regimieq3 hungarico spoliare conati. **I**llustrum kasjmirū
kasjmirij regis polonie natū gente ⁊ armis polonicalib⁹ supbū
regiū in obprobriū p terram scepes in regnum induxere ⁊ castrū
Witricieñ. illius tradidere ad manus: hunc domin⁹ rex mathias
suspecti militis fretus presidio castro in eodem obsedit. **O**bsessū-
q3 post nīmīū polonorum interitum armis ⁊ fame adeo fatigauit
vt simul cum suis de salute desperaret ⁊ propriij capitis damunz
magis q3 rerum timere cogeret: ⁊ amplius dñs rex illū fatigassz
sī in suo milite nō dubitasset: ipsūq3 kasjmirū noctis obscuritas
sue regie obsidionis emedio nō subtraxisset. **T**ali ergo sorte ka-
sijmir⁹ simul cū suis in hūgaria militās: nedū sceptro potit⁹ fuis-
set hūgarico verū suo in reditu suū ad genitorē vix propriā salu-
tem reportauit. **P**ost hanc tandem tam solennem suaz victoriā
domin⁹ rex sup munitiones polonoz in zemplemeñ, ⁊ de saros

comitatibus p eosdem earundē ptium ī molestia erectas irruit ex
pugnauitq; easdem ⁊ funditus euertit: ac polonos qui illas tuta
bant graui calamitatis captiuitate mancipādo ad declarandū sui
triumphi gloriā **B**udam vsq; misit. **D**e hinc ad exigendā suarū
iniuriarū tallionē in poloniā exercitū sue gentis copiosus in mag
no armorū strepitu destinauit: īfandasq; regno ī eodez in flāmis
direptōeq; rex multa sui obprobri penas exigere fecit. **A**udiuit
demū regē polonie kaziimirū supradictū in **S**lesianas ptes no
uās res moliri. **C**ōgregato igit̃ tum aulicoz suoz tuꝝ vero stipē
darij militis exercitu haud simili quē rex polōie ptra euz ducebat
pgressusq; ītrauit slesia ⁊ ciuitatis wratislaviēf iuxta muros sta
tina posuit castra. **E**cōuerso vō rex polonie oēm sui dominiꝝ ad
arma valentē manū polonos. s. ac ruthenos lithuanos ⁊ tarta
ros ī vnā redigēs expeditōem venit ⁊ a castris hūgaricis p vnū
miliare vel citra cunctā suoz castroz vim locauit ⁊ q̃uis tantus
populus dño regi mathie sueq; genti terrori esset: nō ergo in fu
gā lapsus ē: s; quid sibi hostis psumeret cogitabūd? reuoluebat.
Transierūt igit̃ certi dies ⁊ nec eis dē currētib? rex polonie aut su?
miles hūgarica adoriri vel videre castra ausus fuit. **D**ñs vō rex
nō cōlit̃ cū illo sue expeditiōis nanauit officiū: nā mox postq; re
gē polonie erga arma desidia duci vidit: campo deditus hostilia
turbabat castra equidē ⁊ milites sui de castris velut vespe quedā
egrediētes polonos victualiuū questui deditos īterficiebāt ⁊ cap
tiuabāt ac glomeratim regia ad castra adeo ⁊ ī tanta q̃ntitate īpel
lebāt qđ captiuati captiuatibus fastidio erāt. **C**ōmissū fuit ergo
p dñm regem ne captiuarēt nisi quos p̃stātia captiuitati dignos
iudicaret: ceteri vō captiui si qui occurrerēt ī altera tantū pte faciei
secari ⁊ tandē dimitti deberēt vt cū ad ppria redirent qđ hunga
ros viderunt cicatrix illis testimonio fieret. **B**ina p̃terea domi
nus rex regis polonie castra eidem opem victualium scerentia p
fligauit pariter ⁊ dissipauit. **M**issoq; īter hec magnifico viro ste
phano de zapolija comite **S**cepulic̃sis perpetuo summo sue ex
peditiōis capitaneo sui exercitus quadam euz parte in poloniā
tūc militis custodia orbatā: in illaq; maximas vastitates ferri et
ignis mīsterio edere fec̃. **T**aliū igit̃ īcursuū pcellis dñs rex ma
thias regē polonie agitatuz adeo fatigauit vt ipse rex polonie in

populo ⁊ equis p̄ fame macerie afficeret pacemq; potius q̄ bel
lū expeteret: postea vtriusq; regib⁹ in campo tentorioꝝ hāc soluz
ppter causam extentoꝝ sub vmbra pari cuꝝ milite pueniētibus.
Pax illa poptima que armis cōponi nequiuīt regū eorūdem p̄
sentia cōposita est vbi ⁊ dñs rex mathias regē polonie suū in pa
pilionē introductū: cūctis eiusdem regis polonie comitib⁹ polo
nis. s. ac ruthenis: lithuanis ⁊ tartaris dñi regis mathie tūz di
gnitatis liberalitatez tūz sui directōem admirātibus ⁊ stupētib⁹:
delicata tractauit hospitalitate. **T**ādē abhinc rediēs castꝝ thur
coꝝ sabacz denotatū ad litus flumīs zaue p eosdeꝝ ex lignis tra
q; multū curiose pforti ope ppatū turribusq; ac fossatis ⁊ valli
bus necnō milite non min⁹ munitū diro hijemis sub rigore obse
dit ⁊ expugnauit. **P**ost hec delectū egregiūq; militis pflata popu
la expeditōe rōnabili causa ducēte dominia romāoꝝ impatoris
Frederici ī forti manu aggressus ē vbi licet pluries decertatū sit:
sp̄ tñ dñs rex triūphi gloria potit⁹: oēs pene ciuitates ducat⁹ au
strie in stiria quoq; ac ī chorinthia multas tutrici viro armisq; ⁊
opibus diuites ac muroꝝz ambitu ⁊ turriū crebritate pulcras et
fortes vi cepit castra munitissima expugnauit frāq; ⁊ aquā earū
dem regionū sue subdidit dñatōi: iter quas ⁊ ciuitates illas cele
berrimas famosasq; wiennā. s. ⁊ nouā menioꝝ amplitudinē alti
tudineq; ceteris p̄stātiores ciuium dignitate ac p̄silio p̄claras re
rum habundātia opulentas situs amenitate ⁊ tam ītrinsēcis qm
suburbanis delicijs insignes: nulla omnīo homīūz etate p quē
piā regum vel impatorum expugnatas vi cepit. **S**plendidoq;
suoꝝ cum apparatu easdem ingressus ciuib⁹ earundē sibi relu
ctātibus post illarū captiōem ex innata sibi clementia ⁊ pietate
in rebus ⁊ psonis pepcit: vnde ⁊ ciuitate wiennensi in eadē post
sui captiōem in laudem eiusdē dñi regis **M**athie hoc carmē me
tricum extitit editum.

Discite mortales nimis non fidere muris.
Menia quid valeāt capta wienna docet
Strēnuā quid possit virtus ⁊ dextra regis
Exemplo monstrat clara wienna suo
O mirāda nimis placida clementia regis
Ledere non nouit vincere cuncta solet

Prefulgida rege de hoc p orbē fama volat z ensis illius vicinis
regionibus terrori est: nec aliquādo machumetes ille magnus:
cui⁹ framea pepcit nulli: vires regis hui⁹ cāpestralicertamie tē-
tare ausus fuit. Cū z de sub castro **Jaijca** vt pmissū ē deq; mol-
davia eiusdē ante gladiū fugerit vebemēter expersq; sui voti suā
redierit in terrā: victoriosū quidē hūc hoīem reddidere fata: qua
ppter in suoz gloriā facinoz hij versus cōpositi fuere.

Sorte noua redijt hūdorū clarissima quondā

Tempore que fuit atile victoria regis.

Pom⁹ thauernicalis z mēsa regis hui⁹ tātis ornatib⁹ z cleno-
dijs tātis appararib⁹ tātis vē aureis z argenteis nitet vasis z po-
culis vt nullus regū hūgarie in hijs rebus tam gloriosus fuisse
credat. **H**uic rei testimonio est nobilis illa dieta inter ipsū regēz
ac illustre wladislaū regis polonie natuz in ciuitate **O**lomucensi
celebrata: vbi idēz dñs rex tātas rerū nouitates in gēmis z lapi-
dibus p̄ciosis ac in auro z argēto vasis. s. z poculis cetisq; men-
saz ac domoz regaliū ornamētis in multitudie admirāda z iūsa
eiusdēz ciuitatis in palacijs z plateis hūano visui exhibuit intu-
endas: vt quondā p̄faz **B**abilonieq; rex **A**lsucrus in mēorabili
illo p̄uicio suo sui regni principib⁹ vix tāraz gloriā rerū ostēdis-
se cogiteť. **I**nnumerā aut multitudiem ingenioz bombardaruz
machinaruz ceterozūq; tor: mētoz que ipse dñs rex i ruinā hostiliū
munitionū z castroz in sua expeditiōe deferre solet: quis enarra-
re queat. Cū oīa semel vno z eodem i loco visa sint p nemiem di-
ci tñ pōt qđ z in hijs rebus oēs chustianitatē reges sup̄grediať.
Multa z varia de hoc rege narrāda essent que sui p magnitudie
p̄e nouitateq; rerū vinacitate sūt digna: s; cū suoz ingeniiū faci-
nozū gloria singularē stilū z hystoriā maiorēq; me p̄ter p̄conez
expostulet: ea que rege de eodem amplius scribeñt: de temerita-
te que me ad p̄missa exarāda coegit veniā rogītās: meis autori-
bus linquo qui eadē stilo altiori dignioriq; p̄sequent omīa p̄ri-
culatim put acta fuere: s; z iūmicicias que regem aduersus roma-
noz impatorem p̄citarūt plenius enarrātes.

Deo gratias.

753
Epistola magistri Rogerij in miserabile carmen super destructione regni **H**ungarie per Tartaros facta editū ad Reuerendū dñm **J**ohannem pesthemen. ecclesie episcopū feliciter incipit.

Icet vt liqueat dñationi vestre ingressus et pcessus tartarorum hūgaria intrantiū in ignomia crucifixi pñiciem stragēq; nō minimā populi christiani pñens opusculū vestro nomī reddi de gestis ipso rū sine falsitatis amixtione collectū qđ cū diligētia plegatis: multa quidē iuenietis in eo que meo subiacerūt aspectui plurimaq; pprijs palpauī manib⁹ nōnullaq; a fidedignis didici in quorū illa fuerūt pñentia ppetrata: si autē interdū repietis aliqua que sensui hoīū cernantē terribilia et horrēda me scriptorē et res mīme amirent: s; gratias referāt regi regū qui sue oblit⁹ misericordie suo angariato populo nō pepcit. **N**ā a regalibus sedibus in extimij terras pñilientibus limo eorū oculos nō liniuit: imo exacuit gladiū velut fulgur visitauit iniquitates eorū nō ī baculo s; in virga et peccata nō fomentis lenib⁹ quib⁹ suos psuenerat consolari: s; in verberib⁹ et in ira subsanādo eos cū irriguit calamitas repentina: sic qđ hūgaria plena populo sedet sola. **O**di- ra crudelitas facta est hūgaria libera subtributo: pch dolor non fuit in tāto exitio qui pñoleť eā ex omībus caris eius. **R**ogo igit et affectuose depono: qñen⁹ cū de vita et ipsoꝝ moribus atq; pugna describere voluerim vitatez: si de tristi materia et horrēda flebilis inire cōpulsus sū mestos modos vos vel quisq; lector rectaz pñscientiā falsis opinionib⁹ nō supponant qđ pñsumptuosa temeritas patefecit aditū illicitis ausib⁹ vel nocuiis q; nō ad deprehē- sionez cuiq; vel derogatiōem s; ad instructiōem id potius exami- nauī vt legentes intelligāt et ītelligentes credāt credentes teneāt et tenētes pcipiant qđ pñpe sūt dies pditiōis et tempa pperant ad nō esse: et sciāt cūcti hec me temere nō referre qđ quisquis ad man⁹ ipsoꝝ deuenerit tartarorū si natus nō fuisset melius esset ei et senti- et se non a tartaris s; in tartaro detineri hoc refero vt exptus: fui enī p tēpus et dimidiū tēpis int⁹ eos in quo mori solatiū extitiss; si cūctū suppliciū fuit vita.

De intentione regis Bele

v

Ambela rex hūgarie inter principes xpianos zelator ka-
tholice fidei nosceret adīstar pgeitoꝝ suoꝝ stephāi: emer-
ci: ladislai ⁊ colomani regū qui scōꝝ cathalogo sūt ascripti inter
alia pietatis opa que ipse in ppatulo: vt bñfaciēdi exemplū pbe-
ret: ⁊ alia que ī pelani vt ora iniqua loquentiū ꝓtra eū obstrueret
exercebat ī mēte gessit assidue prauas ⁊ extraneas natiōes ad gre-
miū ecclie nr̄is attrahere vt aīabus deo q̄s plurimis lucrefactis
suā facilius deduceret lucrifactā ad eterna gaudia btōꝝ.

¶ Quo rex bela ītrodūxit regē romanoꝝ ī hūgariā.

Situr āno millesimo. CC. q̄dragesimo secūdo ab incar-
natiōe dñi sic enient: q̄ kuthen comanoꝝ rex ad dictū re-
gem solennes nūcios destinauit: afferens se multis annis
cū tartaris pugnauisse ac obtinuisse duab⁹ vicibus victoriā ꝓtra
eos: tertia vō vice cū existeret impatus terrā suā subito intraue-
rūt: ita q̄ ipso habere exercitū nequeunte eum dare terga oppo-
tuit tartaris sceleritatis: ⁊ sic magnā ptem terre ipsius hoībus in-
teremptis hostilit̄ destruxerūt ꝓpter qd si vellet ipsū suscipe ac ī
libtate tenere se ⁊ suos patus esset sibi subdere ac cū ꝓsanguineis
frīb⁹q̄ ⁊ amicis suis rebusq̄ ⁊ bonis mobilibus omīb⁹ in hū-
gariā intrare ⁊ ipsū in fide katholica imitari. Quo audito rex re-
pletus est gaudio magno valde tūꝝ ꝓ eo q̄ talis princeps sibi q̄
si par hacten⁹ sue se volebat subicere ditiōi tum q̄ poterat ad effe-
ctum ducere ꝓconcepta lucrifaciēdo tot aīas iesu xpō: ⁊ sic licenci-
atis nūcijs nō mīmis munerib⁹ honoratis ad dictū kuthen regē
trāsmisit suos nūcios ⁊ fr̄es ꝓdicatores cū eisdem mādans q̄ ip-
sum ⁊ suos patus esset recipe ⁊ petita ꝓcedere iuxta sue bñplacitū
volūtatis: quid plura nūcijs hincinde sepius destinatis ꝓdict⁹
kuthen cū suis iter arripuit in hūgariā veniendi. **R**ex vō ī po-
tentatu mirabili vsq̄ ad ꝓfiniū terre sue obui⁹ sibi fuit tot eximīa
⁊ tot honores sibi ⁊ suis faciēs q̄ ab incolis terre illius a tpe cui⁹
nō extabat mēoria factum nō fuerat neq̄ visū: tandē cum ꝓpter
multitudinē in loco comode morari nō possent ꝓ eo q̄ erat gens
dura ⁊ aspa subdi nescia ne offenderēt hūgaros vel offenderent
ab ipsis dabat eis de principib⁹ suis vnū qui eos ꝓduceret ⁊ ex-
pensas omīb⁹ qui ꝓter ipsoꝝ familias circa q̄draginta milia di-
cebant faceret exhiberi vsq̄ ad mediculū terre sue.

¶ Sequit̃ de odijs inter regē ⁊ hūgaros ⁊ primo de

Am aut̃ rex comanoꝝ cū suis causa odij prima. nobilib⁹ ⁊ rusticis cepit hūgariā pagrare qꝫ iumētoꝝ hēbant armēta īfinita in pascuis: segetib⁹: ortis: vꝑul-
nis: vineis ⁊ alijs hūgaros grauē offendebant ⁊ qđ horribilius
erat eis cū essent siluestres hoīes vꝑines paupum abhoīabiliter
opprimebāt ⁊ thoꝝ potentiū qñ comode fieri potat maculabant
licet mulieres ipsoꝝ tāqꝫ viles ab hūgaris pstrarent: ⁊ si in reb⁹
vel in psona comanū hūgarus offendeat statī de ipso fiebat iu-
sticie cōplementū: sic qꝫ alius similia facere nō audebat: si vō a co-
mano hungarus ledebat sibi de ipso iusticia nō fiebat: ⁊ si quan-
do instare volebat p verbis interdum verbera reportabat: ⁊ sic
inter populares ⁊ regem odiū est generatum.

¶ Secunda odij causa inter regem belā ⁊ hungaros

Icet disgressionē faciā aliquā: tñ vt legētes intelligāt ⁊ au-
diētes nō ignorēt: destructiōis hūgarie fundamētū reuer-
tar qñtotius ad stilū īcepte materie psequendū. **B**one mēorie re-
ge andrea genitore ist⁹ bele regis mortis debito psolvente: subī-
to rex cū regni principib⁹ ⁊ nobilib⁹ vēit albā regiā ciuitatē ⁊ ibi
p man⁹ strigonien. archiepī put moris est regali diademate exti-
tit coronat⁹: quosdē de suis baronib⁹ qui pñ adheserāt ꝑtra eum
cōpulit exulare: quosdā carcerali custodie quos hñe potuit māci-
pauit: quēdaz de maiorib⁹ **D**ionisiū palatinū priuari fec̃ lumine
oculoꝝ: quēdā aut̃ statuta ibidē faciēs puulgari vt tñra malis hoī-
bus qui habūdabāt plurimū expurgaret̃ baronū p̃sūptuosā au-
daciā reprimēdo p̃cipiēs qꝫ exceptis suis principib⁹ archiepīs ⁊
epīs si aliquis baronū sedere ī sede aliq̃ in sua pñtia auderet debi-
ta pena plecteret̃: cōburri faciēs ibidē ipsoꝝ sedes q̃s potuit iue-
nire: qđ cognati exulū ⁊ captiuoꝝ amici sibi etiā timentes in po-
stey p malo nō modico habuerūt exinde int̃ eos scādālū ē oriū.

¶ Tertia odij causa ex hinc secuta est.

Reterea nobiles cū cordis amaritudine referebāt qđ cū ip-
si vel p̃gēitores eoꝝ ꝑtra ruthenos: comanos: polonos: ⁊ ali-
os ī expeditiōez a regib⁹ sepi⁹ essent destituti ⁊ aliqui essent ibideꝫ
gladio ītempti aliqui fame mortui aliqui carceribus mācipati ⁊
aliqui diuersis tormētis afflictī. **R**eges qui p tpe fuerāt reuertē-

tibus vel captiuoz ppinquis in recôpensatiôem ⁊ remûeratiôez
pgruâ faciebât villas possessiões ⁊ p̃dia pcedēdo eis imp̃petuū
possiōēda. **N**ic aut̃ nō solū eis nō addidit aliquid s̃ p̃cessa ad ius
⁊ p̃prietatē sui ipsius sine diminutiōe aliqua reuocauit: hic est do
lor: hic ē gladi⁹ qui trāssixit aīas hūgaroz: nā qui erāt diuites et
potētes ⁊ secū hēbāt multitudinē effrenatā vix se solos poterant
sustētare. **¶ Quarta odij causa iter regē belā ⁊ hūgaros**

Tem sepius cōquerebāt q̃ rex p̃tra regni p̃suetudinē i de
pressionē eoz p̃ut voluit ordinauit: qđ qualiscūqz eminen
tie fuerint nobiles in sua curia negotiū mouere aut sibi horetē
loqui nequirēt nisi supplicatiōes cācellarijs porrigerent ⁊ ex i de
finē negocij expectarent: p̃pter qđ pleriqz p̃ mīmo tantus in cu
ria tenebant q̃ equos ⁊ res alias p̃ expensis expēdere cogebāt
⁊ multotiens nō expeditis negocijs recedebant: naz cācellarij vt
dicebāt p̃ eo q̃ nisi p̃ ipsos requisitos regi loqui potant deprime
bāt ⁊ subleuabāt aliquos vt volebāt p̃pt̃ qđ illos suos reges cē
generalit̃ ⁊ publice fatebāt ⁊ regē aliū nō h̃re se dicebant.

¶ Quinta odij causa ex hinc orta est.

Ocalind referebāt q̃ p̃ter vel p̃tra eoz consiliū ⁊ ad de
p̃ssionem ⁊ cōfusionez eoz Comanos adduxerat qđ patebat ex
eo qz qñ ipsi vocati vel nō vocati ad curiā accedebant copiam vi
dendi regē nō hēbant nisi a remotis ⁊ illi solū p̃ interpretē loqui
hēbant facultatē: et si minim⁹ Coman⁹ accederet statim patebat
aditus intrabat ⁊ Comanos tā in sessionibus ⁊ in p̃silijs ⁊ in om
nibus hungaris p̃ferebat p̃pter qđ tanta indignatio erat eis q̃
vix poterant tollerare: ⁊ licet nō exprimerēt ad ipsū tñ bonuz eoz
⁊ animū nō hēbant nec p̃ ipso pacis consilia cogitabant.

¶ Responsio ad primam odij causam.

Autores aut̃ ⁊ fauentes regi iustificare ipsū in omībus nite
bant sic ad p̃missoz singula respōdentes Comanis itroducts cū
p̃ fidedignos ad regis notitiā puenisset: qđ p̃ Comanos hunga
ri grauerēt: principib⁹: baronib⁹: comitib⁹ ⁊ comanis omībus
circa monasteriū de kew circa Ticiam puocatis deliberatiōe dili
genti cōmuni p̃silio est sanctitū q̃ nobiles Comanoz cū suis fa
mulis diuisim p̃ singulas hungarie puincias mitterent ⁊ morā
quilibet in puincia traheret sibi assignata: ⁊ ita cū multi simul nō

155
essent grauamē inferre hūgaris nō valerent: ⁊ sicoman⁹ hunga-
rū vel hūgarus comanū offenderet: comites quib⁹ hoc sub pena
grē regis iūctū fuerat iusticiā facerēt equivalentē: licet comanis
hoc qđ separe deberēt plurimū displiceret: ⁊ sic ipsi postea sine of-
fensione cuiusq³ cū suis tentorijs filtreis iumētis pecorib⁹ terraz
vacuā hūgarie pagrabant ⁊ cum essent multi ⁊ paupes inter eos
habebant hūgari de eis quasi p nihilo seruientes ⁊ sic status eo-
rum magis ad comodū q³ incomodū erat eis. Cessare igit^r debe-
bat in hoc maliuolentia populorū.

Responso ad scđam odij causam.

Rex mortuo gēitore suscipiens gubnacula regni sui quos-
dem de maiorib⁹ fecit questionib⁹ subici ⁊ tormētis sane mētis nō
debet aliquis āmirari: naz ijdē inter ipsū regem ⁊ p̄rem suū sepi⁹
seditiōem et scandalū pcurauerūt. Ita q³ hincinde sepi⁹ militia
pgregata dimicare adinuicē voluerūt nisi ptenētes mediū inter
eos essent pacis federa reformata. Cū ⁊ ipse rex ad patris curiaz
accedebat: ijdē in nullo sibi penit⁹ deferebāt: imo de honestare
ipsū verbis ⁊ factis in qntū poterāt nitebātur quod celari nō pōt
et p̄tra vitā patris ⁊ filiorū nequit pspirauerāt vt illis gladio inf-
emptis facilius quilibet poss³ de hungaria qm sibi p partes diui-
serāt portionē sibi debitā sine cōditiōe cuiuslibet obtinere. Et cū
pcepta nequirēt effectui mancipare. Aliud nequi⁹ cogitarūt duci
austrie l̄ras cū certis pactis ⁊ p̄ditiōib⁹ destinando dño frederico
romanoz impatori corā regni ⁊ hungariā dare pmittebant: sed
nūcius in via capt⁹ regi fuit cū l̄ris p̄ntat⁹ vnde p̄seruādo ipsos
ad vitā minima que sup exaltat iudiciū vsus est p̄tra eos: si vō sta-
tuit q³ terra malis hoībus purgaret^r quā iniquitatem p̄tinet hoc
statutum: si sedes baronum cremari fecerit que iniquitas fuit ista
nūquid debēt dñi subdit⁹ eē pares: igit^r nō erāt iusti hūgari ī hac
pte.

Responso ad tertiam odij causam.

Tertia causa odij regē taliter excusabāt est oībus nō igno-
tum: qđ. lxx. duos habet hungaria comitatus: hos reges
hungarie bene meritis p̄ferebant ⁊ auferebatur sine iūria possi-
dētis. Ex his comitibus hēbāt d̄licias diuicias ⁊ honores po-
tentiā altitudinē ⁊ munimen: s³ p̄ p̄digalitatē quorū dē p̄geni-
torū suoz iura comitatuū erant adeo diminuta vt meritis ⁊ īmeri-

uis psonarū nō discussit eisdem possessiones villas et p̄dia ad comitatus p̄tinentia in p̄petuū p̄tulerant: ex quo viros comites nō hēbant et cū incedebāt simplices milites p̄pter diminutiōem comitatuū putabāt. **Q**ui aut̄ potētiore ferāt sicut thaurariorū qui et camerarij dī ac dapiferorū pincernarū necnō agazonū magrī et ceteri qui hēbant in curia dignitates: exinde in tantum incrassati erant q̄ reges p̄ nihilo reputabāt. **H**ic aut̄ cupiens reintegrare coronā que pene parue potētie facta erat: licet plurimis displiceret: male tñ alienata studuit reuocare ad ius et p̄prietatem comitatuū tam a sibi p̄trarijs q̄ a suis licet nō faciendo iniuriarū alicui iure suo in omībus vteret: tñ de regalibus bonis bñ ac fideliter seruiētibus remuneratiōem congruā fauebat: vnde vsus fuit iure suo: cessare debebat maliuolentia hungarorū.

Responsio ad quartā odij causam.

An esset p̄pter diuersitates multiplices et ritus diuersos pene totū regnū hungarie deformatus et rex ad reformatiōem ei⁹ totis virib⁹ anhelaret et implicitus rebus arduis nequiret singulis audientiā beniuolā exhibere duxit deliberatiōe p̄uida statuē. dū qd̄ negocia suorū regnicolarū deberēt ad instar romane curie p̄petitiōes in sua curia expediri suis cancellarijs ita mandans q̄ p̄ se leuia et simplicia negocia expedirent q̄ntotius possent ad suum auditoriū ardua et graua p̄ferentes: hoc ideo faciebat vt negocia finē debitū velocit̄ sortiret: s; maliuoli qd̄ ad leuamē oppresorū fuerat ad inuentū ad iniquū compendiū retorquētes nodum in stupa et pilū in ouo inuenire mendaciter satagebant.

Responsio ad quintā odij causam.

Illud asserēbāt penit⁹ falsū q̄ rex introduxisset comanos ad depressionē et odiū hūgarorū: s; solū p̄pt̄ hoc vt cult⁹ diuini nominis in hūgaria suis tpibus augeret: et sic qñ ipsū aduersus inimicos corone guerrarū h̄re p̄tingeret p̄tra eos cū eis forti⁹ et durius dimicaret. **S**i aut̄ comanos plusq̄ hungaros honorabat: hoc ipsi egreferre nō poterant nec debebāt: nam dicebat regiā dignitatem introductos hospites honorare: maxime cū hoc eis p̄miserit iuramento et ipsum in fide sua cepint imitari: et cum essent eis hungari odiosi solum regem hēbant in hungaria p̄tectorē. **M**ā kuthen rex comanorū p̄ regem et q̄s plures alijs p̄ maiores et nobi-

736
les regni fuerant baptizati: ita q̄ iam cū hungaris p̄nubia cōtra
hebāt: ⁊ si rex eis fauorabilis nō fuisset ipsi in hungaria nō stetit-
sent: auditis aut̄ hincinde p̄positis scriptor̄ finē hui⁹ negocij nō
imponit lector si valeat causam terminet iusticia mediañ.

¶ Interloquiū ad p̄tinuandam narratiōem.

Is interpositiōibus expeditis: scriptor̄ stilū dirigit ad tra-
ctandū incepte materie prosecutiōez: ⁊ si qui ipsū lingua mordere
voluerint toricata dicentes q̄ interpositiones huiusmodi nil ad
rem p̄tinerent ⁊ bene poterat esse sine illis: non est verū q̄ hec di-
scordia potissim⁹ fomes fuit q̄re hūgaria sic velocit̄ ē destructa.

¶ De vulgari hungaroz opinione.

Anno igit̄ dñi euoluto hungaria ad regē ī malivolentia ex-
istente circa natiuitatez dñi fama fuit: qđ confinia hungarie ruscie
p̄tinua tartari deuastabāt: ⁊ q̄ rex de hoc per suos nūcios certus
erat ad custodiendū portā ruscie que mōtana dicit̄ p̄ quā in hūga-
riā patebat aditus misit maiorē suū comitē cum exercitu palatinū
⁊ fecit p̄ totam hungariā p̄clamari: qđ tam nobiles q̄z qui serui-
entes regis dicūt̄ q̄z castrenses ⁊ p̄tinentes ad castra sup̄ius noīa-
ta se ad exercitū p̄pararent vt essent qñ rex mitteret p̄parati. **C**ū
aut̄ hoc p̄ totam hungariā clamaret̄: hungari p̄ nimio gaudio
non credebant: asserentes q̄ de tartaris multotiēs insonuerat ta-
lis rumor: ⁊ sic semp viderāt illum esse nullū: vnde dicebāt mul-
ta renascent̄ que iam cecidere: alij asseriebant q̄ quidez de p̄latis
ecclesiāz rumores huiusmodi p̄curabāt p̄ eo q̄ tunc t̄p̄e romaz
nō irent ad p̄cilium vocati a romano pontifice celebranduz: ⁊ ta-
lis opinio erat eis. **F**uit tñ omībus manifestū qđ v̄golinus colo-
cen. archiepūs p̄ se ac quibusdam suffraganeis suis venecias mi-
serat p̄ galeis ⁊ fuerunt p̄ regē p̄tra voluntatē eoz ab itinere re-
uocati: alij vō q̄z plurimi fatebant̄ vt haberent de rege materiaz
obloquendi qđ comani societatez p̄traxerunt cum ruthenis vt si-
mul p̄tra hungaros a quibus multa mala p̄cepant ⁊ sepius de-
structi fuissent dimicarent: ⁊ p̄pter hoc plus q̄z p̄ annuz eos p̄di-
ctus kuthen cū suis p̄uenerat vt p̄ditiones terre adisceret ⁊ lin-
guā faceret sibi notam: ⁊ cum introitū illoz p̄ciperet pugnā inci-
pet p̄tra regem: ⁊ sic facilius illi portam poterāt obtinere ⁊ ad ip-
sius kuthen auxiliū festinare ⁊ ita citius aliquā p̄tem hūgarie po-

terant deuastare gaudento ⁊ mordēdo regē p eo q̄ comanos in
troduxerat vt supius est expressū: ⁊ in hac opiniōe q̄ plurimi cō
cordabāt.

De p̄silio regis p̄tra tartaros.

Am ergo postmodū versus q̄dragesimā p̄geret iter suū
magis ac magis fama huiusmodi crebrescente rex ad q̄n
dam villā que **Buda** dicitur sup rippam danubij positā
in qua consueuerat quadragessimā celebrare p eo q̄ dicebat loc⁹
cōmunior p̄perauit: ⁊ archiep̄s ep̄s ⁊ alijs regni maiorib⁹ cō
uocatis deliberabat assidue qualiter posset de tanto negocio p̄ui
dere: monens ⁊ ortans eos sepius q̄ quilibet haberet suos stipē
darios milites p̄patos: kuthen vō qui cum vxore filijs filiabus
⁊ quibuscū suis maioribus tanq̄ suspectus ⁊ sceleris p̄scius a re
ge fuerāt p̄uocati: cōmuni delibato p̄silio curialit̄ ne possent ma
nus ipsorū effugere: custodie fuerunt mancipati.

Quid fecit rex belacū p̄ palatinū de introitu tarta

Irea vō mediū q̄dragesi **roz** certificatus fuit.
me venit ad regē cursitando vn⁹ de militibus palatini ex
pte ipsi⁹ referēs q̄ iā ad portā ruscie p̄uenerant ⁊ indagi
nes destruebāt ⁊ nō credebant q̄ palatinus posset eis resistere ni
si rex mitteret sibi auxiliū festinū: rex adhuc incredulus secum ar
matos milites nō hēbat: ⁊ dū in anxietate huiusmodi p̄maneret
q̄rto die postea venit idem solus qui nocte dicq̄ cursitanerat pa
latin⁹ dicens: q̄ duodecimo die intrāte marcio in porta p̄gressus
habuerat cū eisdem ⁊ suis pene oībus sagittis ⁊ gladijs crudelit̄
trucidatis cū paucis euaserat ⁊ que facta erant sibi venerat nūcia
re: s̄ licet rex de malis rumorib⁹ nō modicū obstuperet licēciāuit
tñ archiep̄s ep̄s ⁊ alios suos comites ⁊ barones eis p̄cipiens
firmis ⁊ districte vt quilibet agregata sibi milicia iuxta posse redi
re ad ipsū sine dilatiōe tempis festinaret p̄ut vrgens necessitas ⁊
manifesta vtilitas exigebat: ⁊ p̄cepit magistro stephāo ep̄o wa
cieñ. orodicñ. ⁊ sancti saluatoris chanadieñ. p̄positis q̄ ad regi
nā festināter accederēt ⁊ ad p̄siniū austrie p̄perarēt ibidem finem
hui⁹ negocij expectantes. **I**tē p̄ suas l̄ras rogauit duces austrie
q̄ ad ipsū accederet festināter: ⁊ iussit comanis omībus q̄ venire
ad ipsū aliquaten⁹ nō differrēt. **I**psē enī de strigonieñ. ⁊ albeñ.
ciuitatib⁹ que ad vnā tantū dietā distabāt exercitu p̄gregato con

152
festim trāsiuit danubiū in magna z ditissima theutonica villa que
pesth dī Bude opposita ex alia pte danubij morā traxit suos ibi
dem cū exercitu expectans principes comites z barones.

Alia interlocutio.

Alter z dñe aduertite reuerēde: z qz cuz multa simul occur
rerint nequeūt dici simul. Oportet igit qz vno dimisso ne
gocio in dicendo aliud assūmatur.

Sequitur rursus interlocutio.

Otate itaqz noīa dñoz tartaroz z qliter intrauerūt in hun
gariā z astuciā eorūdem qz nō dimittet indiscussus articu
lus quin quilibz sensus debitus imponat.

Nomiā regū tartaroz in hūgariā intrātūz.

Ex regū z domin⁹ tartaroz qui hungariā intrauerūt Ba
thus suo noīe vocabat: rector erat sub ipso in milicia po
tentior Bochetor appellatus. Cadan in pbitate melior diceba
tur. Coacton. Feijcan. **Peta.** **Dermeus.** **E heb.** **Ocadar** maio
res reges int tartaros censebāt qnqz essent int eos alij reges qz
plurimi principes z potentes: qui cū quinquies centenis milib⁹
armatoz regnū hungarie inuascerunt.

Quō tartari rusciā z comaniā destruxerūt.

Scant qndo rusciā z camoniā totalit z vnanimit destruxe
rūt retrocedētes ad qttuor vel quiqz dietas itacta pfinia hū
garie ptnua dimiserūt vt cū reuerterēt tā p equis qz p se victua
lia iuenirēt z rumores ad hūgaros mīme puenirēt. Cū quidē vi
ctualia dictoz regnoz psumpsissent z hungariā pponerēt occu
pare. **Bathus** maior domin⁹ dimissa tota familia sol⁹ cū suis mī
lib⁹ z non multis ad dictā portā ruscie que ppior erat ad locū in
quo rex pgregabat exercituz recto tramite pperauit z expugna
to exercitu comitis palatini eandem portam obtinuit z intrauit.

Peta rex p poloniā dirigens gressus suos vno ab ipso deduci
bus polonie infecto z destructa wratislauiā ciuitate nobilissima
et strage facta mirabili: ac in terrā ducis **Morauie** alijs ducibus
prestare sibi auxilium nequeuntibus simili crudelitate puadens
ad portā hungarie festinauit. **Rex** cadan inter rusciam z camoni
ām p siluas trium dierum habens iter siue viam peruenit ad di
uitem **Rudanā** inter magnos montes positam theutonicoz

villam regis argentifodinā in qua morabat̃ inūera populi multitudo: s; cū essent hoīes bellicosi ⁊ armoz penuriā nō haberent audito ipsoꝝ aduentu extra villā p siluas ⁊ montes eis obuiā exierūt. **C**adan vō respiciens multitudinē armatoꝝ terga dedit fingens fugā ante eos tunc populi cum victoria reuertentes armis depositis inebriari vino put theutonicorū furia exigit incepunt sed ipsi tartari subito venientes cū fossata muros ⁊ munitiōes aliquas nō haberēt: villam ex multis ptribus intrauerūt: ⁊ licet hīc inde fieret magna strages videns populus q̃ eis resistere nō valebat se ad fidem eoꝝ totaliter reddiderūt: s; **C**adan sub sua protectione villa recepta **T**risaldū comites ville cū electis sexcētis armatis theutonicis suis militibus associavit sibi venire cū eis incipiens citra siluas. **B**ochetor aut cum alijs regibus fluuius qui zerech dicit̃ transeūtes puenerunt ad terrā. **E**piscopi comanoꝝ ⁊ expugnatis hoībuz qui ad pugnā puenerant cepunt terrā totaliter occupare. **R**euertar igit̃ ad regez hungarie qui erat in dicta villa pesth vt processus eius plenius describat̃.

Qualiter tartari pcesserūt postq̃z portā habuerūt
Ostq̃z aut maior dñs **B**athus portā habuit: cepit villas cōburrere ⁊ suus gladius nō parcebat sexui vel etati ⁊ ad regem q̃ntum poterat festinabat: ⁊ cū prope ad pesth ad mediam dietam ante dominicā de passione domini die veneris puenisset: statim quosdeꝝ vsq; ad villam misit cōburrendo interficiendo prout eis innata malicia mīstrabat: sequenti die misit alios vel eosdem qui pagebāt similia vel peiora: s; rex exire ad eos ⁊ aliquos ad faciendū pgressum nullatenus dimittebat ⁊ illi dūz credebant̃ ire reuertebātur: ⁊ dum putarent̃ reuerti iteruz veniebant diem in ludo totaliter expēdentes. **E**unq; die domico facerēt illud ideꝝ vgolīn^o colocēn. archiepūs hoc graue ferēs q̃z plurimū: qđ quidē q̃si p̃dones tot bonos hoīes pfundebāt ⁊ grani^o q̃ rex sibi ⁊ suis pusillanim^o videbat̃. **P**ropt̃ qđ p̃tra mādatum regis cum paucis de suis foras exiens pgressum habere voluit cum eisdem: s; illi terga vertentes paulatim retrocedere incepunt: hoc archiepiscopus intuens incepit eos equorum insequi pleno cursu: tandem terra paludosa repta illi huc velocius trāsserunt paludē: archiepūs non aduertens cū proximus illis esset

festinus intrauit cum esset cū suis armorū pondere pressus transire vel retrocedere nequierunt: s; illi ad eos velocius reuertentes circūdederūt paludē et in ipsos sagittas velut pluvia emittentes eosdē ibidē totaliter necauerūt: cū trib⁹ aut quattuor euadēs archiepūs sic p̄fusus remeauit ad villā nō modicā irā hīs tā de suis p̄ditis q̄ de eo q̄ rex nō fecit aliquē in sui subsidiū p̄perare.

¶ Quō fuit destructa ciuitas wacieñ.

In dñica de passiōe p̄s exercitus Bathi regis regū accessit ad waciā ciuitatē positā sup rippā danubij ad mediā dietam p̄pe ad villā pesth in q̄ rex cū exercitu morabat: et capta ciuitate penitus et obellata qui ad ecclias et ad pallacia ecclie que erāt q̄si castre munita recursū habuerāt tā de ciuitate q̄ de circūpositis villis in nūera populi multitudo eos virilit̄ expugnauerūt et thesauro ecclie hīto canonicos et alias p̄sonas dñas et puellas q̄s voluerūt infimere gladio et ī igne totalit̄ cremauerūt: et ita ī dñica de passione waciēses passi sūt vt cū dño iesu xpō ptē habere mererent̄.

¶ Quō dux austrie insultū fecit in tartaros.

Elud nō est aliqlit̄ obmittendū qd dux austrie rogat⁹ a rege venerat s; cū paucis tanq̄s facti nescius et īermis et cū aliqui ex tartaris ad villā pesth more solito aduenissent armis et equis sibi assūptis obui⁹ eis fuit: et cuz simul p̄gregi debuissent illi terga dātes p̄ut assueuerūt abiebāt: s; dux submisso equo subdēs calcaria quendē atinxit p̄cucies eū cū lācea taliter q̄ lācee hasta fracta de equo ipsū p̄stravit ad trā: alteri vō ipsoz canesio id est maiori volētī p̄strato succurre armato more iuxta sellā p̄festi arrepto mucrone vno ictu brachiū illi⁹ amputauit: qui statim de sella coruens expirauit: alijs in fugā p̄uersis p̄stratū cepūt ipsū vinctū cū equis ad exercitū adducētes p̄pt hoc hūgari assūmpta materia exprobrare regē ac exaltare ipsū ducē vnanimit̄ inceperūt.

¶ Quō kuthen rex comanoz extitit interfectus

Iamq; publica fama esset qd kuthen qui cum suis vt dictū est p̄pe ad regem in custodia tenebatur esset tanti sceleris non īmunis: et adhuc qui venerant comani non tartari crederentur clamabat totus populus contra eum moriatur moriatur ipse est qui destructionem hungarie p̄curauit pro ipso regi sepius exprobrantes dicebant: pugnet rex noster qui comanos in nostruz

odiū introduxit: alij clamabant pugnet rex cū illis quibus nra p̄
dia sunt collata. **R**ex exprobratōibus frequēter auditis misit ho
miem ad kuthen q̄ ad ipsum accedere nō differret: s; kuthen qui
crebro acclamationes ppli audiebat timēs penā licet esset imūis
a culpa mādauit regi q̄ ad ipsū neq̄q; accederet nisi sibi talez ho
minē destinaret cui esset potētia ipsū ad eūdē ducem ac ipsū ernere
de manib⁹ pplorū hoc regi nūcio referēte clamor fact⁹ est magn⁹
in pplo moriaī moriaī ac sic subito hūgari ⁊ **A**bentunici armati
itrātes pallaciū i quo erat violēter ad ipsū accedere voluerūt ku
thē vō cū suis arreptis arcub⁹ ⁊ sagittis ad se ipsos accedere nō si
nebant sed pplorū multitudine accedēte ceperūt eosdē ⁊ cūctis in
instāti capinibus amputatis ea in populos p fenestras de palla
cio piecerūt. **Q**uidā āt volūt hoc facin⁹ duci austrie iputare ab
alijs vero de mandato regis dī esse factū: m̄ postq; pcerto ē cō
ptum q̄ kuthen hui⁹ nequicie est exps: asserūt hoc verisimile nō
esse q̄ rex qui ipsum de sacro fonte leuauerat ⁊ securitatem sibi de
derat p̄stito iuramento tantū facin⁹ ppetrasset: nolo quidē ego q̄
liter hoc actū est diffinire: diffiniat ille qui nouit ⁊ penam vel gra
tiam vnicuiq; iuxta opa sua reddet.

Quid fecerunt **R**omani audita morte regis ipsozū
⁊ qualiter rex **B**ela contra tartaros pcessit.

Artaris itaq; die noctuq; in circuitu villas cōburrētib⁹
instabat **C**olocen. archiepūs apud regē vt exiret cū ex
ercitu contra eos. **I**git̄ duce austrie recedente maxie euz
maior regni exercitus aduenisset: ⁊ sic rex cū exercitu mor⁹ exiens
incepit paulatim pcedere ptra eos. **C**unq; comani vocati ptra
tartaros vbicunq; essent in regis subsidium vnanimiter adueni
rēt audita morte sui dñi kutheni turbati sūt grauīt ⁊ cōmoti quid
deberent agere ignorantes. **C**um aut̄ rumor de morte eiusdem in
crebriūss; hūgari villani odiosi eis vbiq; ptra eos isurgere cepe
rūt spoliādo inficiēdo eosdē sine aliqua pietate: qui cū talit̄ inspi
cerent se peremi: insimul pgregati non solum se deffendere ince
perunt s; villas cōburrere ⁊ rusticos viriliter expugnare.

Quō euasit chanadien. epūs manus **R**omanorū.

Ed cū **B**ulzo chanadien. epūs ⁊ nicolaus filius **B**ore
cum nobilibus multis vxores filios ⁊ filias ⁊ familias

ad ptes supiores pducerent. et postmodū ad regis exercitū festi-
nantes accederent obuiantes. Comanis inceptorū pugna duris-
simā ptra eos et eis resistere nequeuntibus sūt q̄si oēs gladio inter-
empti: ep̄s m̄ cū paucis in curru iacens infirm⁹ dū pugna fieret
est lōgius asportat⁹. Comani vō vt tartari trā postmodū destru-
entes et pueniētes ī vnū: ex ista pte danubiū trāsierūt et sic destruē-
do īceperūt ad marchiā pperare. Illi āt de marchia hoc sciētes
puenerūt in vnū et eis obuiā exeūtes pgressū cū eis ī finibus mar-
chie habuerūt et supati ab eis pueniebāt vn⁹ aliū fugiendo et sic co-
mani cepunt marchiā nequī expugnare mortē sui dñi crudeliter
vindicatēs. Mā cū infliciebāt hūgaros sic dicebant: hūc ietū suf-
feras pro kutheno et destructis melioribus villis. s. franka villa
senatoria sācti martini et alijs et recepta multa pecunia equis et pe-
coribus destruendo terrā in bulgariā transierūt.

¶ Quō waradiē. ep̄s p tartaros extitit deceptus.

Benedictus quidē waradiē. ep̄s p se de mādato regis ma-
gno exercitū pgregato et volens in ipsius subsidiū accede-
re intellexit q̄ Tartari ciuitatē agriē. destruxerāt hoībus de ciui-
tate et alijs qui ad defensione ipsius puenerant: alijs cōbustis:
alijs gladio interemptis: spolia thesaurum ep̄i et ecclesie exinde
asportabant: vnde sūmens audaciā pro eo q̄ paucis diebus elā-
psis pgressum cū paucis eorum habuerat et pualuerat ptra eos:
incepit post ipsos dimissō exercitū festinare vt sibi posset fragmē-
ta colligere ne pirent. Hoc tartari pscientes finxerunt se ire lon-
gius et steterunt: et cum haberēt equos plurimos et ipsi pauci exi-
sterent figmenta talia ordinauerūt. Jecerunt aut laruas et mon-
stra q̄ plurima ea sup equos vacuos tanq̄ si essent milites ordi-
nando: et equos illos sub quadē monticulo paucis cū eis relictis
seruiētibus dimiserūt mandātes eisdem vt cū ipsi cū hūgarie in-
grederent ad pugna ipsi exirent acie ordinata et paulatim proce-
derēt versus eos et ipsi in planicie hūgaros expectabant. Qui-
bus adueniētib⁹ boch comes et quidē alij qui de meliorib⁹ mi-
litibus hūgarie putabant qui cum ep̄o venerant ipsis visis ha-
benis equoz dimissis pgressum habuerūt durissimū cum eisdem
et cū essent tartari nūero pauciores terga eis dare fingentes vsus
monticulum retrocedere incepunt et dum ipsi cum laruis exierūt

sub monte et ut conductum erat acie ordinata hūgari hoc videntes
et opinantes eis insidias factas terga dederunt et fugam velociter inie-
runt. **T**artari autem mox in illos pueri illos sequebantur eosdem perstran-
do inficiendo put nequius crudelitates potant exercere: episcopus autem
cum paucis reuersus est waradinum et aliquantula mora facta colle-
ctis aliquibus militibus transiit danubium et euasit.

De infelici bello regis Bele cum tartaris commisso.

Anque rex ut dictum est egressus de villa pesth pergrederetur
contra tartaros cum multitudinem armatorum: illi de combustionibus
villarum reuersi et subito in simul congregati per viam per quam vene-
rant retroibant: et sic isti paulatim persequerantur eosdem sic et illi tantum an-
te ipsos se fugere simulabant et cum ad quandam aquam que **S**aijo dicitur
que non multum longe de agrien. ciuitate fluit et intrat **T**iciam peruenissent
post aque transitum que fiebat per pontem castrametati sunt et steterunt po-
nentes in ponte custodes qui noctis vigilias custodirent. **T**artari
quidem post transitum eiusdem paludis circa aquam se in planicie posuerunt
et cum aqua magna existeret et lutosa quod non erat eis crudelitas quod si
ne potest transitus alicui esse posset. **R**ex suos interim hortabatur ut ad
pugnā viriliter se haberent vexilla non pauca manu propria maioribus
assignando: hūgari autem habebant hec omnia inderisum de multitudinem perfi-
dentes: ad pugnā tamen propter rationes superius assignatas cor et animus
non habebant: volebant quidem quod rex perderet ut ipsi chariores postmo-
dum haberent credentes plagam huiusmodi particularem quibusdam et non
omnibus generale sicut audierant quicquid in hūgaria esse factum: namque
intrabant **C**omanii subito et aliquam partem terre antequam peruenirent hū-
gari destruebant festinantes postmodum ad recessum et interdum hū-
gari iidem de **C**omania faciebant sed non sic quia hec ultima pri-
mis minime responderunt: tamen mille milites omni nocte ad custo-
diam exercitus ponebant. **Q**uid plura tartari vadum inuenientes
longe ab exercitu et una nocte unanimiter transierunt et in auroa to-
tum regis exercitum circumdantes sagittas emittere in exercitum sicut
gradines incesperunt. **H**ūgari vero et quia fuerunt taliter occupati
et illorum peruenti astucia cum armati equos suos ascendebant nequi-
bant milites suos dominos: et domini suos milites inuenire et cum ad pug-
nam accederent tepide ac remisse accedebant tanta erat crebrosa emissio
sagittarum quod fere umbram pugnantibus faciebant: et sagitte sicut locuste

et bruccus congregatim vadunt per aera volabant et sic sagittarum ictus
 minime sufferre valentes infra circulus exercitus retroibant. **R**ex
 vero acies non poterat ordinare et si mixtim ex quacunque parte ibant
 hungari ad pugnam illi eis cum sagittis obviam venientes ipsos infra
 exercitum retrocedere faciebant: ita quod ipsi ex calore nimio et angu-
 stia maxima ad tantam lascitudinem venerant quod rex et colocen. archi-
 episcopus qui anxij formidabant nec minis neque adulationibus ac moni-
 tionibus iam ad pugnam poterant aliquos destinare ab auroa usque ad
 meridiem in tali angustia existentes: tandem iam cum deficere viderent:
 dux colomanus fratrem regis cum suis quos in tanta pressura habere potuit con-
 flictum durissimum ex una parte exercitus habuit cum eisdem pugne per mag-
 nam spacium diei insistendo: et dum crederet se per residuam exercitus partem ad-
 iuvare deceptus est. **N**am cum ex altera parte ad pugnam plurimi ire cre-
 derent non tamen ad pugnam ibant: sed tartaris ultro parum secedentibus
 illis per sui medium viam absque aliquali sagittarum emissionem dabant.
Quare hungari plures et plures tali via potiti ab exercitu se sub-
 traherent et quanto plures transiebant tanto latior via per tartaros il-
 lis dabatur: et in tanto conflictu non erat rumor vel verbum aliquod inter eos
 et cum rex illos ad conflictum ire crederet ipsi exibant ad fugam potius
 quam ad pugnam. **T**artari vero expectantes regis exercitum nullatenus
 se movebant: et cum iam de multis partibus exercitui regio exitus
 pateret: rex ab illis incognitus cum paucis viam habuit versus silvam.
Dux autem colomanus direxit per aliam partem exercitus suum iter die noctu-
 que in equis plurimis usque ad dictam pestem non per viam publicam per quam
 hungarica natio lubricabat sed per devius laxatis equorum habenis ad
 portam danubij festinabat et quicquid a **B**urgensibus rogaret ut mori-
 lam faceret quousque saltem pararent naues ad transitum domnarum viro-
 rum illorum teneri tamen non potuit nec ad id induci: dicebat enim quod de se
 quilibet cogitaret: adventum enim persecuentium metuens solus confe-
 stim transiit et fugit in **S**imigiū ad quendam locum qui dicitur seguso
 et licet burgeneses de pestem cum familia ad transitum festinarent prius
 tamen supervenerunt tartari et qui non fuerunt in danubio suffocati de bur-
 gensibus extiterunt gladio interempti.

De fuga episcopi quinqz ecclesiensis.

Muēs autem bartholomeus episcopus quinqz ecclesien. destructioem
 exercitus et advertens quod quidam de tartaris in exercitum irruentes castra

plurima cōburrerēt similiter nō p viā publicā s3 p campū cū mul-
tis militib9 fugā inijt: z cū pauci de tartaris equos post eos mit-
terent pleno cursu **L**adislaus comes qui ad regem multis vexil-
lis extensis cū sua militia veniebat nil de gestis ipsis p̄sciēs su-
puenit epūs hūgarica vexilla cognoscēs ad comitez declinauit:
tartari vō multitudinē aduertentes abierūt retrosum z alios in-
sequi curauerūt: z sic ipse comes cum epō abeuntes ab ipsoz ma-
nibus euaserunt.

De episcopis z alijs clericis in dicto bello interfectis
Efugientib9 quoq3 p amplā viā versūs pesth z i exer-
citu remanētib9 facta est tāta strages tot milia sūt hoīuz
intempta q̄ estimatio fieri nō valet nec referentibus fi-
des p̄p̄t inūerā cladez leuīt adhibet: maiores tñ de clericis ceci-
dere mathias strigoniē. archiepūs quē rex tū p̄p̄t fidelitatē tū
q̄ i simul nutriti erāt maḡ diligebat z ei9 cōsilijs magna sub cō-
fidentia i rebus arduis vtebat: vgolīn9 colocen. archiepūs no-
bilissima ori9 p̄sapia magna z ardua mūdi negocia obmissis mi-
nimis disponens: hic erat sub cui9 fiducia nobiles hūgarie respi-
rabant: hic erat sub cuius fiducia maiores z mediocres hūiles se
reddebāt: georgi9 epūs Jauriē. qui z nobilis fuit morib9 z pi-
tus scientia l̄raz. Reynoldus vltra siluanus epūs et ecclesie ni-
trie. epūs qui fuerat laudabilis vite z morū honestate p̄clar9:
nicola9 scibinie. p̄posit9 regis vicecācellarius nobilib9 natali-
bus ori9 qui vnū de maioribus anteq3 se necis necessitati subice-
ret cruentato gladio iugulauit. **E**radi9 archidiacon9 Bachie. magister albert9 strigoniē. archidiacon9 qui circa fluentia iuris
p̄lat9 alios meruit edocere: ipsoz quoq3 corpa diris mucronib9
taliter sūt mactata q̄ post recessus eoz q̄q3 multū exquisita fue-
rūt nequierūt vllaten9 repiri. **D**e nūero vō laicoz maioz z mi-
noz qui suffocati fuerūt paludib9 z aquis igne cremati z gladio
intempti nulli mortaliū possit fieri certitudo. **N**ā p campos z vi-
as iacebāt corpa multoz mortuorū aliqua capite diminuta aliq̄
frustratim diuisa in villis z in ecclesijs ad quas recursū habuerāt
cremata: hoc exitiū hec p̄niciēs z hec strages tenebat duoz die-
rū itinera occupata totaq3 terra erat sanguine rubricata: z existe-
bant corpa sup terrā sicut stant ad pascua p desertā greges peco-

rum ouium et porcorum: et sicut in lapidinis secti lapides ad structuras. Habuit igitur aqua corpora mortalium suffocata: hec sunt a piscibus a vermibus ab auibus in aquis degentibus deuorata terra illorum corporum dominium est adeptas que occubuerunt venenatis lanceis mucronibus et sagittis: hec sanguine cruentate celi aues et dentate bestie tam domesticas quam siluestres morsu usque ad ossa nequissime corroserunt. Ignis illa tenuit que cremata sunt in ecclesiis et in villis interdum ignem excrematione huiusmodi pingua extinguebant hec consummi nequeunt modico tempore inuallo: nam inueniuntur in locis plurimis usque ad tempora longiora ossa denigratis pellibus non presumptis inuoluta pro eo quod quibusdam bestiis esse placide non existunt nisi aliter destruantur. Cum autem in dominium trium elementorum vniuersa corpora transmissa essent videndum est: quid quarto reliquerunt elemento: ad aerem igitur qui quarto deus elementum alia tria fetores omnium corporum transmiserunt: et sic ex fetore corruptus est et infectus. Quod homines qui per campos et vias et siluas ex vulneribus remanserant seminiui ex infectione aeris qui forte viuere poterant expirauerunt: et sic aer huius crudelis excij non est expers. De auro igitur et de argento equis armis vestibus et rebus alijs quid dicet tot hominum qui occubuerunt tam in prelio quam in fuga: equi cum sellis frenis sine sessoribus per prata et nemora discurrebant: et ex strepitu erant facti adeo furibundi quod insanientem penitus videbantur: et sic eos territos cum nequirent proprios dominos repere oportebat: aut mori gladio aut subicere se dominio exteriorum quorum humitus haberi poterat per gemitu atque fletu. Argentea quoque vasa et aurea serice vestes et alia hominibus opportuna per campos et siluas a fugientibus piecta ut ipsi velocius cursu manus insequentium euaderent non habebant aliquos collectores: tartaris tantum infectionibus hominum insistentibus de spolijs minime curare videbantur.

¶ Quomodo tartari habita victoria spolia diuiserunt et quomodo inueto regis sigillo ficticias litteras scripserunt.

Abita de tanto exercitu victoria et triumpho captaque depredatione huiusmodi cum tumultu et vestimentis mixtis sanguine equis auro et argento effusa rubigine rubricatis tamquam congeriebantur lapidum et acervis frugum in simul adunatis ad diuisionem et ad partitionem eorum. Merus cum elegantioribus de tartaris ex partitione huiusmodi subsecuta: repto sigillo regis penes cancel

lariū cui⁹ caput a corpe diro mucrone demerāt: iam consili de ter-
ra ⁊ timentes ne populi p̄fligatiōe regis audita manus p̄ fugaz
effugerent corūdē: diligēter aduertite astuciā quā fecerūt: primo
totā hungariā vltra danubiū dimiserūt ⁊ assignauerūt vnicuiq;
de maioribus tartaroz regibus qui adhuc hungariā nō intraue-
rant p̄tē suā significādo eis rumores ⁊ q̄ festinarent q̄ iaz eis ob-
staculū nullum erat: ⁊ fecerūt scribi p̄ quosdē clericos hungaros
quos adhuc ad vitā seruauerant maioribus oībus ⁊ popularib⁹
p̄ totā hungariā existētib⁹ sub noīe regis multanaria ficticia lit-
teraz sub hac fama. **C**anū feritatē ⁊ rabiem nō timeatis nec v̄ris
de domib⁹ vos mouere audeatis: licet enī p̄pter quandē impro-
uisionē tum castra tum tentoria relinquerim⁹ paulatim tñ deo no-
bis p̄pitio eadez recuperare intendim⁹ cōtra illos p̄liuz virtuosū
īnstaurātes vñ tantū oratiōi vacetis vt misericors deus aduersa-
rioz nostroz capita nobis p̄mittat malleari. **N**ec fuerūt hīc per
quosdē hungaros qui iam eis adheferāt destinate: qui me acto-
tam hungariā destruxerūt. **N**ā tantā illaz certitudini litterarum
fidem dedim⁹: q̄ licet omī die p̄trariū cerneret tamē q̄ in tra illi-
co guerraz turbatio supuenit: ob hoc ad sciendū rumores nūci-
os mittere nullaten⁹ poteram⁹ p̄trariūq; credere nequibamus:
⁊ sic hungaria occupata viā non potuit habere fugiendi: s; q̄ p̄-
cessum regis dimisim⁹ indiscussū reuertamur ad p̄gressū suū vel
qd̄ verius est ad egressū.

**¶ Quid fecit rex bela post debellatiōez suū exercit⁹ et
q̄liter p̄ ducē austrie captus fuit p̄iter ⁊ spoliatus.**

Pso itaq; rege de exercitu p̄fugato die noctuq; cū pau-
cissimis versus p̄finia polonie habuit iter suū: ⁊ inde di-
recto tramite vt reginā posset attingere que in p̄finio au-
strie morabatur quantū poterat p̄perabat. **D**ux austrie hoc audi-
to iniqua in corde p̄cipiens contra eū sub nomīe amicitie obuius
sibi fuit: s; rex armis exutus dū prandiu pararet modico ipis in
teruallo vellet somnij quietē capescere iuxta aquā vipote qui so-
lo nutu dei euaserat inter tot diras sagittas ⁊ gladios venenatos
⁊ tam longū fuerat iter suū qui excitatus a somno: cū ducem vi-
dit letatus est valde. **D**ux autē regē inter alia p̄solatoria vba pe-
cijt vt danubiū transiret ⁊ ibidē securi⁹ quiescere ⁊ morari posset.

Rex vō his auditis tanq̃z innocens nihil malī suspicatus dictis ducis acquieuit: dicebat enī dux se castz ex altera pte h̃re z ibidem regem melius honorare posse: cū tñ in aīo nō honorare s̃z p̃fūdere illū habebat p̃positū: z cū rex stillam vitare crederet incidit in caribdim z sic piscis volens vitare frixoriū ne frigat ad assanduz p̃ijcit se ad pruinas credens malū effugere iuenit nequiū. **N**ā dux austrie astucia excogitata cū rege suū ad libitū potitus extitit ab eo quandā pecunie quantitātē quā dicebat olim ab eo regē extorxisse repeciit. **Q**uid plura rex manus illius enadere nequiuit quousqz ptem eiusdē pecunie in p̃mpto ptem in vasis aureis et argenteis illi p̃soluit: p pte aut̃ tres comitatus sui regni illi⁹ terre p̃tiguos illi obligauit: z licet ipsa vasa aurea z argentea maioris fuerint estimatiōis: tñ dux illa solū in duobus milibus marcarū simul cū lapidib⁹ p̃ciosis recepit. **D**ux aut̃ illico castroz illorū comitat⁹ corpalī possessione est adeptus z illa ex p̃p̃rijs pecunijs p̃tra tartaros fecit reparare: si querať q̃nta fuit pecunie quātitas est ignotū: nā alij de septem quidā de nouē ceteri de decē marcarū mili⁹ referebāt: s̃z de veritate liquere nō poterat: qz secrete p̃tractus fecerāt z firmauerāt p̃p̃rijs iuramētis. **Q**uib⁹ expeditis ad reginā que nō multum distabat q̃ntum potuit festinauit: z vna cū ipsa sine tractu more stephanū wacieñ. epūm ad impialē z romanā curiā p subsidio destinauit z interim circa segesdinū cū illis quos aggregare potuit morā traxit.

Quō dux austrie spoliavit fugitiuos hungaros z de insultu Theutonoz in hungariā facta.

Rex p̃specto iam q̃ hūgari essent vnanimiť infuga sibi multos milites aggregauit eos p̃tra hungaros in hungariā trāsmittēdo: z sic tartari ex illa pte danubij destruēbant: z ex ista theutonici depredabāt villas p̃ut poterāt cōburrebant. **I**ta q̃ ciuitatē iaurieñ. intrātes castz ceperūt z illud moliti sūt p violentiā optinere: hūgari vō de p̃tibus illis p̃sequentes in vnū ad ciuitatē manu armata euntes ciuitatē cepunt z oēs in castro theutonicos cremauerūt. **D**ux nimio furore replet⁹ ppter hoc scandescens contra hungaros fugiētes a facie tartaroz quos in austria colligerat z quibus fidē p̃miserat nō p̃tentus de eo qd regi fecerat peciit ab eis p̃ro castroz z ciuitatū custodia qn-

dam pecunie quātitatem: et sic hac occasione inuēta cum tam theu-
tonici quā hungari essent multum diuites in pecunia et rebus eos
usque ad extremā exinanitiōem nequiter spoliavit: et miseri hūga-
ri deuorabātur ubique morsu amarissimo a seuis bestiis dentatis
et postmodum nudi in aridā proijciebātur et vomebātur: sed his ex
peditis referamus de regibus Tartarorum qui postmodum hunga-
riam intrauerunt.

**Quomodo tartari waradieñ. ciuitatem expugna-
uerunt et quomodo amplius ad pontem Thome et
alias pcesserunt.**

Aldan rex ut in alia pte dictum est Rudana expugnata et
capto Aristaldo comite elegātiōres sexcētos armatos
theutonicos elegit qui sub iurisditiōe dicti comitis exi-
terūt: hijs pstantibus ducatum tartaris per siluas et nemora rupes
et precipicia ppe waradinū ciuitatem subito aduenerunt et quia ciui-
tas multum erat in hungaria nominata vndique illac nobiles tam do-
mine quā mulieres populares innumerabiles conuenerant: et licet
episcopus cum quibusdam canonicis exinde recessisset: ego tamen cum re-
manētibus eram ibi: et cum castrum ex vna pte dirutum cerneretur
amplo muro illud fecimus reparari ut si ciuitatem defendere non
possemus ad castrum refugiū haberemus et cum vno dierum subito
aduenissent et esset in ciuitate sub quodā dubio mora mea castrum
intrare nolui: sed affugi in siluā diu per potui latitavi. Ipsi tamē
subito ciuitatē capientes et per maiori parte cōburrentes tandē ni-
hil extra muros castri penitus dimiserūt: et receptis spolijs tam vi-
ros quā feminas minores et maiores interfecerunt in plateis do-
mibus et campis: quid plura nō pepererunt sexui vel etati quibus
pactis subito exinde recesserunt et omnia in recessu recepunt et lon-
ge a castro se per quinque miliaria posuerunt et ad castrum per multos di-
es nullatenus accesserunt sic quod illi de castro cogitabāt eos ppter
castri fortitudinē recessisse. Nam magnis munitum erat fossatis et
turribus ligneis super muros et multi loricati milites erāt ibi. Ita
quod dum tartari ad respiciendū interdū accederent milites hunga-
ri velociori cursu eos insequi procurabant: et cum plurimis diebus
ad castrum nō accederent et credere quod ex toto exinde recessissent
milites et alij qui in castro erant de recessu eorum habentes fiducia: ca-

strū q̄z plurimi exierunt ⁊ domos que remanserāt extra castrū ce-
perūt cōmuniter habitare ⁊ sic in auroꝛa eos tartari qui vbi essent
nescire poterant inuadētes magnā ipsoꝝ ptem qui nequērūt ad
castrū fugere necauerūt ⁊ castꝝ illico circumdātes ex opposito ad
murū nouū septem machinas posuerūt ⁊ die noctuq; cū eis emit-
tere lapides quousq; nouus murus dirut⁹ est ex toto nullatenus
cessauerunt: ⁊ turribus dirutis atq; muris ꝓgressū dederunt ⁊ ca-
stro ꝓ violētiā occupato ceperūt milites ⁊ canonicos ⁊ alios qui
non fuerūt in occupatiōe castri gladio interempti. **D**ñe vō domi-
celle ⁊ puelle nobiles se in ecclesiā kathedralem recipe voluerūt
Ipsi vō tartari fecerūt arma a militibus sibi dari ⁊ ꝓ tormēta du-
rissima quicquid habuerunt a canonicis extorserunt: ⁊ q; kathe-
dralem ecclesiā subito intrare nequērunt igne appposito ecclesiā
⁊ dñas ⁊ quicquid erat in ecclesia cōbuserūt: in alijs vō ecclesijs
tot scelera de mulieribus patrabant q̄ tutius est subticere ne ho-
mines ad nequissima instruant: nobiles: ciues: milites: ⁊ cano-
nici extra ciuitatē in campo fuerunt omnes sine aliqua pietate in-
gulati. **P**ost hec sanctoꝝ sepulcra totaliter euerterūt ⁊ pedibus
sceleratis reliquias calcauerūt: turribula: cruces: ⁊ calices aure-
os ⁊ vasa aurea ⁊ alia dedita ad altaris ministeria cōminuerūt: in-
troducebant in ecclesias mixtim viros ⁊ mulieres ⁊ post turbem
illoꝝ abusione easdem ibidē necabant. **P**ostq; autē oīa euerſa
sunt ⁊ fetor intollerabilis ꝓcederet ex corpibus defunctoꝝ exin-
de recesserūt ⁊ tantū locus solus remāsit: hoīes qui ꝓ siluas circū
positas latitabant ꝓuenerūt ibidem vt aliqua comestibilia inue-
nirent ⁊ cū verterēt lapides ⁊ corꝓa mortuoꝝ. **T**artari subito sūt
reuerſi ⁊ viuū de viuētibus quos ibi repiebant nemīem dimiserūt
⁊ sic vsq; ad extremū fiebant quotidie noue strages ⁊ cum plu-
res inficere nō haberent ex toto abinde recesserūt: nos vō qui in
siluis inter indagines morabamur de nocte fugam inimus ver-
sus pontē **T**hōme magnā theutonicoꝝ villam sup flumiū **C**risij
positā: s; theutonici nos transire ꝓ pontē nullatenus ꝓmiserūt
imo institerunt q̄z plurimi vt vna cum eisdem villā eoꝝ bñ muni-
tam deffendere deberem⁹ qđ plurimū displicebat tñ ad quandaꝝ
diuertimus insulā que contra tartaros ꝓ homīes de agija ⁊ wai-
dam de geroth ⁊ de pluribus alijs circūiacentibus villis fortiter

parabat. Cum ultra pcedere nō auderem cepi ad pcuratoris et
oīū loci illius instā. morā ibidem trahere cū eisdem: nam nul-
lus in ptractā insulā intrare poterat nisi p quandā viam artissimā
et minutā ita q p miliare in illa via tres porte cum turribus facte
erant: et pter has erant ad miliare fortissime indagines circūqua-
q3 et cū ita munitū locū aduerterē placuit mihi et remāsi: s3 p̄suetu-
do insule illa erat q ingressus p̄bebat singulis s3 regressus omni-
bus denegabat: et cū aliquibus diebus cū mea familia essem p ex-
ploratores nostros pcepim⁹ q ppius tartari veniebāt exiui se-
crete insulam vt viderē quō equos poteram⁹ p̄seruare et vno du-
ctore pducto et vno seruiente quoz quilibet nostz tres equos ha-
bebat de nocte versus chanadinū ciuitatem sup flumiū morisij po-
sitam que distabat ab illo loco ad octo miliaria pperauim⁹: et cū
p totam noctē iremus q̄ntum equi poterant nos portare in auro-
ra puenim⁹ chanadinū: s3 p̄cedenti die a tartaris qui p aliam p̄tē
intrauerant hungariā captū fuerat et destructus p̄tes illas totalit̄
occupauerāt ita q flumiū nequiuim⁹ p̄transire: et cū equi lassī eēnt
et hoīes huc illuc de p̄tibus illis se absconderēt retrocedere nul-
lo modo poteram⁹: et sic in quibusdā domiculis equis dimissis in
quibusdā foneis illo die nos oportuit latitare: adueniēte tandē
nocte ad locum p̄stinū nō sine difficultate nimia incepimus in ti-
more transire p mediū tartaroz curuataq3 sup cilio cū pudore in-
sulā reintrauim⁹: et cū in tali piculo moraremur seruientes mei qui
equos exteri⁹ vigilabant et alij qui mecū erant cū pecunia quā ha-
bebas et vestibus de insula affugerunt et infuga iuenti p tartaros
sūt gladio infemti: me cū vno seruiente quasi nudo in insula p-
manente. **P**ost hec statim inaluere rumores q dictū pontē tho-
me theutonicoz villam in auroza tartari occupauerūt et quos te-
nere noluerāt horrenda crudelitas acerbitatis gladio dire ingu-
lauit. **Q**uo audito inorauerūt pili carnis mee cepit corp⁹ treme-
re ac pauere lingua miserabilit̄ balbutire p̄spiciens q dire mor-
tis articulus qui iam vitari non poterat iminebat: trucidatores
cordis oculis intuebar: caro sudore mortis frigidissimuz emitte-
bat: videbam et mortales mortē expectātes assidue nō posse ma-
nus et arma extendere: erigere brachia: pedes ad deffensiōis lo-
ca mouere oculis frām p̄spicere. **E**t quid plura homīes p̄spicie

bam ex timore nimio semiuuioſ: ⁊ cū eſſez in extaſi poſitus affuit
 mihi miſericordia ieſu chriſti ⁊ tanq̃ vnus de maioribus vt me-
 lius ⁊ more ſtatico muniremur inſule populū puocauit: cuius rei
 occasione cū populo ſum egreſſus inſulā: ⁊ acceptis duob⁹ pue-
 ris ꝑcuratoris ⁊ hoſpitis mei filijs ⁊ vnico ſeruiente qui mihi re-
 manſerat longius ire ſimulās in ſilua inter indagines latitati pu-
 eroꝝ patri renūciāns q̃ ꝑpter timorē nolebam inſulāz reintrare
 ⁊ cogitans q̃ ſi mecū abſconſos ſuos tenereꝝ filios ipſe mihi ne-
 ceſſaria trāſmitteret: ⁊ cū ſūmo diluculo victualia mitterent illico
 tartari aduenerūt inſulā circūdantes: ⁊ cum darent intelligere q̃
 vellent ꝑ aquā inſulā expugnare: populus inſule decept⁹ ad ꝑ-
 tegendū illas ꝑtes flexus eſt. **T**artari vō ex alia ꝑte in portas ꝑ
 ſidio nudatas irruentes illas expugnarunt: ⁊ in inſulā intrañtes
 nō inuenerūt aliquē de noſtris qui ſagittā emitteret vel in equo ⁊
 pedibus obui⁹ illis foret. **Q**ue ⁊ qualia quot ⁊ q̃nta iniqua ibi et
 crudelia ꝑpetrauerūt nō ſolū viſui eſſent terribilia ſꝫ ꝑhorreſce-
 rent homiēs ad audire: ⁊ exinde ſpolijs aſportatis denudata mu-
 lierū ⁊ hoīũ corꝑa quedā fruſtratim diuiſa quedā integra reman-
 ſerunt: ⁊ cū plurimi qui latitauerāt opinarent⁹ eos poſt diem ter-
 tiū receſſiſſe ꝑ acquirendis victualibus reſuſcit⁹ ad inſulā habue-
 rūt ⁊ occupati a tartariſ qui ſe ibi abſcōderāt pauciſſimi euāſerūt.
Ego vero ꝑ ſiluas tanq̃ ꝑfugus oīũ deſtitutus auxilio mendi-
 cabā ⁊ cui magna donauerāz vix mihi elemoſinā porrigebat: ita
 q̃ neceſſitate famis ⁊ ſitis me acrius purgente de nocte compelle-
 bar intrare inſulā ⁊ corꝑa euertere mortuoꝝ vt ſepultā farinaꝝ et
 carnes ad eſum mihi vel aliud comestibile inuenirem: ⁊ de nocte
 quicquid inueniebā id ad ſiluas longius aſportabā. **O** attendite
 ⁊ videte q̃ illa peſſima vita erat: poſt decimū vel vigelimū diem
 intraui inſulā euertere corꝑa mortuoꝝ: q̃ntus ibi poterat eſſe lu-
 ctus: q̃ntus ibi poterat eſſe fetor: q̃ntus poterat eſſe timor aduer-
 tite. **N**on eſt homo vt opinor qui tantis in animū reductis pena-
 ruꝝ generibus nō tereretur quiſq̃ eiſdē penis conſideratis opor-
 tebat me inuenire cauernas vel foueas facere vel arbores quere-
 re ꝑforatas in quibus me poſſem recipere cū illi denſitatē vepriū
Opaca nemoꝝ aquarū ꝑfunda nimia ſolitudinū tanq̃ canes le-
 pores ⁊ apres inueſtigantes ꝑcurrere videbant⁹: ſiluas has ꝑ-

mensēs ⁊ amplius quesierunt: ⁊ cum p ipsa loca populos nequirit intinere vniuersos se ad nouū genus fraudis taliter conuerterunt.

¶ Quomodo tartari illos qui se in siluis absconderant deceperunt.

Eperunt aliquos p siluas latitantes ⁊ eosdē sub hac voce miserūt: qđ quisq; vellet ad fidem eorū se dare secur⁹ reditus infra certū terminū ad p̄pria venire daretur ei. quorū verbis cū homīes iam ppter victualīū penuriā morerētur totaliter crediderūt ⁊ sic omnes qui remāserant ad domos p̄prias sunt reuersi: ⁊ cū silue magne essent erat adhuc popul⁹ infinitus qui latitabāt: ita qđ ad tres dietas terra facta est populosa ⁊ quelibet villa elegit sibi regem de tartaris quē optauit. Quo facto cū essent tempa messiū fruges vnanimiter collegerūt ⁊ eas ac stramia ⁊ fenū ⁊ alia ad horrea pgregabant: stabant nobiscū tartari ⁊ comani simul videbāt q̄ plurimī ⁊ gaudebāt: letabant qđ patres p filias mariti p vxores: frēs p sorores pulcras vitā redimebant: illas ad libitū eorū pseruantes ⁊ p quadā illis fiebat solatio vt in p̄spectu patris vel mariti vxor vel filia stuprabať. Cōstituerunt caneseos id est balimos qui iusticiā facerēt ⁊ eis equos aīalia arma exennia ⁊ vestimēta vtilia pcurarent: ⁊ sic pcurator meus de istis dñis erat vnus: pene mille villas regebat ⁊ erant canesij fere centum: pacem habebam⁹ ⁊ fora instaq; vnicuiq; iusticia seruabať: eis mittebant pulcerrime puellarū: sed oues boves vel equos ductores p tali exennio reducebant: cōueniebāt canesij pene qualibet septimana. **E**go vero sepius vt vitā eorū aspicerē ⁊ aliquos de maioribus noscerem ⁊ vt addiscerē si via redemptionis aliqua se offerret ad eos cū meo canesio accedebam. Quadam vice p̄ceperūt omnes canesij in mandatis vt de certis villis homīes ⁊ mulieres pueriq; simul cū muneribus in eorum p̄sentia venirent: timebamus de hoc rumore nō modicū causam rei penitus ignorantes. **E**legi igit potius cum ipsis canesijs ad exercitum ire q̄ sub tali dubio in villa remanere quare nudi ⁊ discalciať ad custodiam curruū in quibusdā tentorijs hungarorum qui iam tartari in suis opibus effecti erant remansimus. Canesij vero ad recipienda munera accesserūt qui munerib⁹ receptis oēs

presentantes in quandā vallem duxerunt enormiterq; spoliatos
et denudatos ibidez interfecerūt.

¶ Quomodo presentis carminis auctor ad man⁹ tartarorum deuenit.

Tcum ad merumores huiusmodi puenirēt: ditioni cuiusdam hungari facti ut dixi opibus tartari me submisi: qui in suū seruū admittere p magna gratia me est dignatus: et cum p aliquot dies cū ipso pmanissem mortē semp p corde p q; oculis habebā. Consperi inter hec comanos infinitos et tartaros cum spolijs curribus boneratis pecoribus iumentis et alijs vtenfilibus vndiq; reuertētes: et cū inquirerē quid hoc esset respōsum est q ipsi vna nocte dimissas omnes et singulas villas circūdantes cruore inebriauerūt gladios in sanguine occisorū ita q in omibus illis villis paucissimi euaserūt qui in siluis et cauernis se abscondere potuerūt: ita q remansit puincia totaliter desolata. Verū tñ nec fruges nec stramia nec domos aliquas combusserūt: sed in desperatiōem vite omnia hec induxerūt p eo conijeci firmiter ipsos velle in illis ptibus hijemare vel familias suas dimittere ut in hijeme p equis domos et victualia inuenirent quod totū postmodū didici esse verū q populos vinere ad tempus dimiserāt ad cautelā ut in vnū segetes pgregarent et vindemiarēt vineas: s; nolebāt q illi psumerent pgregata.

¶ De destructiōe noue ville et mōasterij de egres.

Vid plura versus Orodinū et Chanadinū procedere inceperūt in medio eorum noua villa dimissa: nomē cuius Perg fuerat in qua homines. lxx. villarum fuerant congregati: et dimisso mouasterio **Egres** Cisterchiē. ordīs in quo tanq; mūito castro se milites et multe dñe recepant: nec tartari loca illa aggredi voluerūt quousq; circūcirca eēt t̃ra totalit̃ desolata: s; in t̃dū aliqui accedebāt et ab hūgaris militib; p magnū t̃re spaciū fugebāt: ita q credebāt firmit̃ se itactos p p̃t suā potētiā remanere. Tandē post toti⁹ t̃re illi⁹ desolatiōem ruthenorum comanorum hungarorum captiuorum: paucorum etiā tartarorum multitudine adunata villā magnā vndiq; circūdantes ad pugnam captiuos hungaros p miserunt et illis interemptis totalit̃ **Rutbeni**

Ismabelite Comani postmodum pugnauerūt. Tartari vō re-
tris post omnes stantes ridebāt de casu ⁊ ruina illoꝝ ⁊ retrocedē-
tes a pugna suoꝝ dabāt q̄ plurimos voragini gladioꝝ ita q̄ ip-
sis dieb⁹ ⁊ noctibus pugnantib⁹ p vnā septimanā ⁊ fossatis im-
pletis ceperūt villā milites ⁊ dñas que multe crant extra in cam-
po in vna pte ⁊ rusticos in alia posuerūt: ac pecunia armis vesti-
bus ⁊ alijs bonis receptis ab eis ⁊ quibusdā duab⁹ puellis refer-
uatis ad vitam ⁊ ad lusuꝝ eoꝝ deductis cū securib⁹ ⁊ gladijs om-
nes crudeliter interfecerūt: illi quidē solūmodo remāserāt qui in-
ter mortuos repentino casu decedentes alieno sanguine cruenta
ti se occultare valuerūt. **O** dolor o crudelitas ⁊ rabies īinani po-
puli īmensa: nam quis tāte gentis cladem sana mente considera-
ret hūc locū agruꝝ sanguinis debite dicere posset. Tandem post
paucos dies dictū claustrū siue monasteriū egres obsederūt ⁊ ap-
positis eidem multis machinis cū in ipso existentes nequirēt resi-
stere ad man⁹ ⁊ fidem ipsoꝝ se vt vita potirent reddiderūt: sꝫ de
ipsis qđ ⁊ de alijs factū est: exceptis quibusdā monachis quos
abire libenter pmiserūt: ⁊ ad ab vsū eoꝝ retentis quibusdā domi-
nab⁹ ⁊ pulcerrimis puellis: ⁊ quid amplius si describerent sin-
gularit⁹ pugne singule ⁊ crudelitates nimie que fiebāt legentium
corda p̄trirent ⁊ terribili sonitu tinire facerent aures: si huiusmo-
di rumores horribiles essent diffusi p orbem mūdi principes ali-
ter cogitarent: ecce p estate illā vsqꝫ ad confinia Austrie Bohe-
mie Morauie Polonie Slesie ⁊ Comanie vsqꝫ ad danubiū cō-
muniter destruxerūt.

De astutia Tartarorum ad transeundū danubiū exquisita.

Ed cum strigoniū in hungaria omnes ⁊ singulas
precelleret cines maxime cogitabant transire da-
nubiū ⁊ ibi figere castra sua: ecce in hijeme niuis ⁊
glaciei habūdantia supuenit: ita q̄ danubius qđ
nō acciderat a multis retroactis t̄pibus gelabat:
sꝫ hūgari ex ipsoꝝ pte singulis diebus frangebāt glacies ⁊ custo-
diebāt danubiū: ita q̄ assidue fiebat pugna peditū sup gelu tñ cū
dire glacies aduenerunt totum danubium cōgelatum est: sed isti

transire cum equis nullatenus attentabāt. **A**duertite igit quid fecerunt: multos equos et animalia super ripas danubij adduxerunt et neminem per tres dies ad eorum custodiam dimiserunt: ita quod bestie sine custodibus pergere videbantur nec aliquis eorum in illis praeibus apparebat. **T**unc hungari credentes tartaros recessisse subito transierunt et omnia illa animalia per glacies transduxerunt quod tartari aduertentes cogitarunt posse in equis transire libere super gelum quod et factum est: et tot vno impetu transierunt quod ex ista parte danubij terrae faciem impleuerunt. **R**ex autem cadan post regem hungarie properauit: qui in sclanonia tanquam qui nullum habebat subsidium morabatur: sed ipse huiusmodi facilius fugam iniit: et cum ipse marittima castra acceptare nequiret ad insulas pertransiuit: ita quod usque ad recessus eorum cum insule tenerentur: videns **C**adan rex quod eum habere non posset destruxit **B**oznam regnum rascie et inde in bulgariam pertransiuit.

¶ Quomodo Tartari strigonium destruxerunt.

Lia vero per exercitus versus nominatum strigonium habuit iter suum: et usque ad illud paucissimi accesserunt: sed se longius posuerunt et usque ad .xxx. machinas parauerunt strigonienem. interim se cum fossatis muris et turribus ligneis fortissime munierunt: et erat in ciuitate illa populus infinitus et burgenses ditissimi milites nobiles et domine que illic puenerant velut ad praesidium singulare: sed tanta eorum erat superbia quod credebant se resistere posse toti mundo. **E**cce vna die ciuitatem tartari circumdederunt et captiuum qui cum eis erant tot ramorum fasciculos portauerunt quod in vna parte ciuitatis supra fossati supercilium altum mox simul et semel de fasciculis construxerunt: et statim post murum illum dictas triginta machinas posuerunt: ita quod die noctuque ad ciuitatem et ad turres ligneas lapides mittebant: et propter hoc tantus in ciuitate cepit esse tumultus: et tanta fuerunt caligine obumbrati quod iam memoriam amiserant se defendendi: et inter se tanquam ceci et fatui verebantur. **C**um vero tartari munitiones ligneas destruxissent: saccos plenos de terra ad implendum fossata cum machinis mittebant verum nullus ex hungaris et alijs audebat in fossati supercilio comparere propter lapides et sagittas. **H**ungari vero et **F**rancigene ac **L**ombardi qui quasi erant domini ciuitatis se non posse defendere

aduertentes combusserūt suburbia ⁊ domos ligneas que multe
erant vsq3 ad palacia ciuitatis: pannos de calore ⁊ vestes cōbus-
serunt in domibus infinitas interfecerūt equos aurū ⁊ argentū
ad terram foderūt ⁊ quicquid boni habuerūt absconderunt et vt
se in palacijs deffenderent in eadem se receperunt: sed tartari pre-
scientes qđ combusta erant omīa de quibus se ditari credebāt: cō-
tra eos magnā succensi in iram: claudendo ciuitatē cum phalan-
gis ligneis subito circūcirca vt nullus euaderet quin p os gladij
ptransiret: ⁊ incepunt postmodū palacia expugnare quibus ve-
lociter expugnatis non credo vt verum fatear qđ .xv. de tota re-
manserunt ciuitate qui non fuissent tam intus q3 extra omnes ne-
quiter interfecti ibi inebriauerunt gladios suos in sanguine ⁊ ex-
calore quem conceperant contra eos viuos assabant homines si-
cut porcos.

¶ *Quomodo postea tartari destructa pene omni hū-
garia ad ppria redierunt.*

Omne aut magne sicut melius poterant se ornari
in vno palacio se collegerant: ⁊ cum capi ⁊ interfi-
ci deberent ad audientiaz magni principis appel-
lauerūt omnes sunt fere trecente extra ciuitatez ad
principem adducte: que p munere petierūt vt eas
vite sub suo dominio conseruaret: qui iratus p eo qđ nihil lucra-
ti fuerant: pcepit vt receptis spolijs earum capite truncarētur:
quod subito factus fuit castro ciuitatis nō expugnato in quo erat
comes **Sijmeon** hispanus cū multis balistarijs qui se viriliter
deffendebat. **Et** cum ad albam regiā ciuitatez accederent que est
paludibus circumsepta cum esset in dissolutiōe niuis ⁊ glacie ne-
quierunt eam occupare. **Et** cum castrum sancti martini de pan-
nonia expugnarēt abbate se viriliter deffendēte fuerūt subito re-
uocati: ita qđ ista tria loca tātū inexpugnata in illis ptib⁹ remāse-
rūt: ⁊ terrā tam vltra danubiū q3 citra eorū in manib⁹ habuerūt:
sed citra nō fuit funditus desolata: ita qđ ibi sua tētoria nō fuerūt
sed transeūdo quicquid iuenerūt vnanimi⁹ destruxerūt: audis ita
q3 rumorib⁹ qđ tartari asp̄nabāt theutoniā expugnare q3 plimū
dolui qđ ibi man⁹ occidentium euadere opinabar ⁊ gaudis non
modicū qđ xpianoꝝ excidiū vitabāt: s3 maiorū regū de mandato

incepim⁹ p̄ depopulatā terrā retrocedere cū currib⁹ oneratis spo-
lijs armamētis iumētoꝝ ⁊ pecoꝝ gregib⁹ pedetentim latebras ⁊
optata saltuū exquirēdo vt que repta in p̄gressib⁹ nō fuerāt in re-
gressibus iuenirēt ⁊ sic retrocedēdo paulatim puenim⁹ vltra sil-
uas vbi remāserat populi multitudo ⁊ erāt ibi post eoꝝ trāsituū ca-
stra plurima p̄pata: ⁊ quid vltra exceptis castris quibusdā terrā
totalit̄ occuparūt ⁊ eā p̄cedētes desolatā ⁊ vacuā relinquerunt.
Sam cū exirēt hūgariā Comaniaz ītrare cepūt nō sinebāt vt pri⁹
q̄ sine delecto inficerent bestie p̄ captiuis: s; ītestina ⁊ pedes be-
stiarum ⁊ capita tātum dabāt eis. **T**unc incepimus cogitare vt ī
terp̄etes referebāt q̄ nobis hungariam exeuntibus dabāt nos
omnes voragini gladioꝝ ⁊ cum iā mihi viuendi fiducia nulla ef-
set: ⁊ mors dira ⁊ aspera in ianuis haberetur cogitavi inclius ibi
mori q̄ p̄cedendo assiduus morsib⁹ cruciari: ⁊ sic via publica de-
relicta ire ad opus naturale simulās ad densitateꝝ saltus festinis
gressibus cū seruiēte vnico p̄peravi ⁊ subintrās cuiusdeꝝ riuuli
p̄cauū me feci ramis ⁊ folijs coopiri: absconditq; se seruiēs me⁹
remon⁹ ne vni⁹ īopinata īuentio mestā oparetur alteri⁹ captio-
nem: ⁊ sic iacuim⁹ duobus dieb⁹ naturalib⁹ nō leuātes capita si-
cut ī sepulcris audiētes voces illaz horribiles qui p̄pri⁹ p̄ saltū
post erroneū iter pecoꝝ abibāt captiuos sepi⁹ qui se abscodebant
acclamātes: nō valētib⁹ nob̄ vlt̄ius famis iustissimū appetitū
⁊ edendi anxīā voluntatē infra claustra cordis taciturnitatis no-
do p̄stringere: leuauim⁹ capita ⁊ more serpentū pedibus ⁊ mani-
bus reptanim⁹ sup̄ terrā: cōuenim⁹ tandem ⁊ voce debili ac sub-
missa mestas querelas importune famis alternatim cepimus re-
ferare ac gemitibus ⁊ fletibus explicare. **Q**uod gladio mori mi-
noris excidij fuiss; q̄ p̄ mediam compagineꝝ membroruꝝ ac vni-
onem corporis ⁊ anime dissoluere: ⁊ cum pios sermones huius-
modi conferemus: affuit vnus homo ad quem cum se nostroꝝ
acies extenderet oculoꝝ fugā iniunimus timorofam: nec auerti-
mus oculos fugiendi vt intueremus si nobis p̄uius esse posset:
vel foret nobis fugiētibus subsequela: s; non minus ipsum vidi-
mus vices assumere p̄cursoris: credebat enī q̄ virtus nostra p̄
ualida insidias sibi poneret p̄ obliquū: ⁊ cum cōmunis inspector
traderet ⁊ teneret qd̄ fugitiui conspicerent fugitiuꝝ armorumq;

delatio apud illos nulla foret steterimus aduocantes nos adinuicem nutibus atq; signis et cum vnus daret de seipso alteri notionem plixis sermonibus atq; pijs deliberando decreuimus quid agere deberemus: s; angustia gemiata videlz fame execrabili et timore mortis anxie torquebamur: ita q; priuari videbamur penitus lumine oculor. Nam nequibamus succu herbaruz siluestriu deglutire vel ipsas herbas vti faciunt bestie masticare et licet nos tanta famis purgeret et stupede mortis aculeus imineret prestabat tñ nobis viuendi fiducia fulcimentu et euadendi spes fortitudinē ministrabat: et sic assumpta fiducia in dño pfortati ad extrema silue peruenim⁹ affectuose ascendim⁹ arborē eminentē et terrā pspeximus a tartaris desolatā quā nō destruxerāt veniēdo. O dolor fraz depopulatā et vacuā cepim⁹ pagrare quā in cūdo dimiserāt desolatam: basilicarū siquidē cāpanalia de loco ad locū erant nobis signa ducētia et ipsa via nobis satis horrida psignabat: naz erāt vie et semite antiq̃te et ab herbis et veprib⁹ totalit⁹ occupate: porruz: portulace: cepe: et alea que in ortis rusticorū remāserāt qñ repiri poterāt mihi pro maxis delicijs ferebāt: ceteri malua cicardis et cicutaz radicib⁹ utebāt: hijs ventres famelici replebant et spūs vegetabilis i exsanguī corpe refocilabat lassis requies nō dabatur vtpote qui absq; tecto et opimēto quo nra tegerem⁹ capita nō hñtes nocturno tpe quiescebam⁹. Tandē vix octauo die a silue recessu ad albā venim⁹ ciuitatē i q̃ nihil potuit repiri: pterq; ossa et capita occisorū basilicarū et palatiorū muros dirruptos et subfossos quos nimia xpiani cruoris effusio macularat et licet tra in noxiū sanguinē quē iebriata suxerat nō mōstraret: ostēdebant se lapides adhuc cruore roseo purpuratos p quos absq; p̃tinuato gemitu amaris suspirijs festin⁹ trāsitus nō fiebat: et erat ibi ad decē miliaria iuxta siluā villa que **S**rata dī in vulgari et infra siluam ad q̃ttuor miliaria mōs mirabilis et excelsus in cuius sūmitate lapis et petra fundabat⁹ terribilis magna ibi hoīum et mulierū p̃fugerat multitudo qui nos gratāter cum fletu receperunt: introgabātq; nos de nr̃is piculis que nos oīa illis paucis ṽbis declarare nequiebam⁹ obtulerūt tādē nob̃ nigrū panē de farina et p̃trit⁹ corricib⁹ quercuū piscatos: s; nob̃ dulcor illi⁹ supra semilias qñ cūq; p nos comestos suauior videbat⁹: mansim⁹ igit̃ ibidē vno

menſe nec fuimus auſi diſcedere: ſz mittebamus ſemp ſpeculato-
res ex hoibus leuioꝝbꝰ videre z reſcire ſi adhuc que pſ tartaroꝝ
in hungaria remāſſet: aut ſi arte deceptoria vt prius inſtructi p
capiendis reliquis fuga lapſis reuerterentꝰ. Et quāuis ſepiꝰ ne-
ceſſitate querendi victualiū cogente loca pecierimꝰ quondā habi-
tata nūqꝫ tñ noſter tutus fuit deſcenſus donec rex **B**ela maritti-
mis de pꝛibus pꝛ cruciferos de inſula **R**odi z dños de frangapa-
nibus multis aginibus militū adiutus certificatus prius p hun-
garos de reſſu tartaroꝝ in hungariā venit. **S**cripſi igitur hec
paternitati veſtre abſqꝫ admixtione falſitatis vt eadē veſtra pa-
ternitas que pſperitatis mee ſcit rotam ſciat z aduerſitatis ac pe-
riculi quidditatē valeat. p. v.

Illuſtriſſimoz hungarie regū chꝛonica **I**n
inclita terre **M**orauie ciuitate **B**runēſi luci-
bratiſſime impreſſa finit feliciter. Anno ſa-
lutis. **M**. **L****L****L**. lxxxviij. die. xx. **M**artij.

